

Digitized by Google

Digitized by Google

SALLVSTII TIBERII A CORNETO,

DE MODIS PROCEDENDI

IN CAVSIS, QVAE CORAM AVDITORE CAMERÆ AGVNTVR:

PRACTICA IVDICIARIA.

NVNC DEMVM MVLTO AVCTIOR, & certior, quàm antea ab Auctore reddita.

Quibus etiam accesserunt postremò nouæ additiones, signis & caracteribus diuersis sparsim vbique distinctæ, cum singularum materiarum locupletissimo Indice.

CVM PRIVILEGIO SVMMI PONTIFICIS.

Col. empty.

ROMAE,
Sumptibus Paulini Arnolphini Lucensis.
Apud Carolum Vulliettum. MDCII.
Superiorum permissu.

Digitized by Google

Digitized by Google

FRANCISCO BELGIO VIRDVNENSI

SALLVSTIVS TIBERIVS A CORNETO S. D.

E officiosissimo in me viro videar ingratus, (optime mi Francisce) statui, non solùm incredibilem animi erga te mei beneuolentiam, posteris nostris testatam relinquere, sed tui etiam nominis immortalitati inter mortales prouidere. Quod mihi vtcumq; videor assequuturus, si hosce meos quantulicumq; ingenij foetus postremos, vel potiùs veteres illos quidem, nouis tamen, nec, vt spero, inutilibus membris denuò instructos, nomine tuo darem in vulgus. Sic aeternum viuet mutuae nostrae necessitudinis memoria, sic tui fama nominis, quod maximè laboro, ab obliuione hominum vindicabitur nullo penè negotio. Quae enim scriptis mittimus in lucem, ea sunt, per quae absentes toti adsumus vniuerso, ea sunt, quae tacentibus nobis clara voce loquuntur, ea demum sunt, quae nobis etiam viuunt demortuis. Neque verò dum hoc, quale quale est, lucubrationum mearum opus tui nominis illustro claritate, quidpiam contra eorum praesto consilia, qui sapientissimè monent in huiusmodi scriptis operibus alteri consecrandis, ne tractationes de bellis, armisuè rerum bellicarum ignaro, & inexperto dicentur: contra verò, ne sermones de rebus verbi causa forensibus sagi, tubaeq; cupidis consecrentur hominibus. Volunt enim, et meo Iudicio prudenter vt tu, si bella tractas, operi tuo bellico patronum asciscas vel Hectorem, vel Achillem, vel Caesarem, aliumuè quempiam ex insignioribus in militia viris; si de Philosophia scribis, Platonem aliquem, vel Aristotelem; vno verbo, qualis fuerit tractatio tua, talem tibi tuae tractationis quasi æquum Iudicem, in cuius edatur nomine, inuenias. Vide igitur modò (mi

Francisce) quàm bellè horum sapientum pareo dictis & insisto, quàm nihil ne latum quidem vnguem ab eis discedam, dum à te in huiusce mei laboris consecratione non discedo. Ago enim de re Iudiciaria, quam qui te meliùs calleat, quiuè maiori cum aequitatis, & Iustitiae laude ea sit vsus, vel eam exercuerit subtiliùs, inuenio neminem. Testor quotquot etiamnum in viuis agunt huiusce nostri tribunalis viros aeque studiosos ac probos, qui te tum harum rerum singulari cognitione, tum aliarum tuarum virtutum subnixum auxilio, citissimè gradum in amplissimum fecisse statum, non solùm recolunt, sed etiam (quod tuae dandum est virtuti) laetantur. Memini videre me nonnullos eorum, qui humanioribus, vel etiam grauioribus literis dedere operam, in tantam scientiae vim & copiam excreuisse, vt quorum paulò antè studiosi extiterant, eorundem postea possent haberi doctores. Hoc idem si tibi (carissime Belgi) in forensi nostro agendi genere contigisse dixero, minimè mentiar. Verùm ista fortasse non patitur à me clariùs aperiri modestia tua singularis, cui hac in re eò libentiùs, promptiùsuè satisfecero, quò magis rebus in omnibus ad tuae vel minimum voluntatis nutum paratus esse cupio. Caeterum commentariolos meos, nunc demum nonnihil auctos accipias peruelim, indices meae erga te gratitudinis, & beneuolentiae; sciasq; me, quoties libelli mei auctioris, locupletiorisq; facti recordor, toties mirum in modum optare, vt nostro in dies singulos amori, & necessitudini mutuae fiat accessio, quanta fieri potest maxima. Vale, ex Musaeo nostro pridie Cal. Nouemb. MDCI.

CLE-

CLEMENS PAPA VIII.

MOTVPROPRIO, &c. Cùm,ſicut accepimus, dilectus filius Salluſtius Tiberius Clericus Cornetanus, aliàs praxim A.C. elucubrauerit, illamq; ad communem omnium præſertim Cauſidicorum, & Notariorum Ro.Cu.vtilitatem,& commodũ imprimi fecerit, nouiſſimè verò dictam Praxim ſatis laborioſe auxerit,& ſic auctam ad prædictorum,& aliorum Iuris ſtudioſorum vtilitatem ſuis proprijs impenſis imprimi facere intendat;dubitetque,ne huiuſmodi Praxis poſtmodum ab alijs imprimatur ſine eius licentia,quòd in maximum ſuum præiudicium tenderet, Nos propterea eius indemnitati conſulere volentes,motu ſimili, & ex certa ſcientia eidem Salluſtio, ne dicta praxis hactenus non impreſſa, & nuperrimè de eius ordine imprimenda, per decem annos poſt impreſſionem dictæ Praxis à quocumque ſine ipſius licentia imprimi, aut vendi, ſeu venalis teneri poſſit, concedimus, & indulgemus. Inhibentes vtriuſque ſexus omnibus Chriſtifidelibus vbiq;, tam in Italia, quàm extra eam exiſten. præſertim Bibliopolis, & librorum Impreſſoribus ſub excommunicationis latæ ſententiæ,in terris verò Sanctæ Romanæ Eccleſiæ mediatè, vel immediatè ſubiectis etiam 500. ducatorum auri, Fiſco applican. ac amiſſionis librorum pœna,toties, quoties contrauentum fuerit, ipſo facto incurren.ne intra dictum Decenniũ ab impreſſione dictæ Praxis de ipſius ordine imprimendę eã ſine ipſius licentia dicto Decennio durante imprimere, vendere, ſeu venalem habere,vel proponere audeant. Mandantes vniuerſis Ven.Fratribus noſtris Archiepiſcopis,Epiſcopis,eorumq; Vicarijs in ſpiritualibus generalibus, & in ſtatu temporali Sanctæ Romanæ Eccleſiæ etiam Legatis,& Vicelegatis Sedis Apoſtolicæ, ac ipſius ſtatus Gubernatoribus, necnon dilecto Filio Cu.cauſarum Cameræ Apoſtolicæ Auditori,vt quoties pro ipſius Salluſtij parte fuerint requiſiti, vel eorũ aliquis fuerit requiſitus, eidem Salluſtio efficacis defenſionis præſidio aſsiſtentes, præmiſſa ad omnẽ ipſius Salluſtij requiſitionẽ contra inobedientes, vel rebelles per cẽſuras Eccleſiaſticas,& alia iuris remedia opportuna auctoritate Apoſtolica exequãtur,inuocato ad hoc etiam,ſi opus fuerit,auxilio brachij ſecularis. Non obſtantibus conſt.& ord.Apoſtolicis cæteriſq; contrarijs quibuſcumque.Et inſuper,quia difficile admodum eſſet,præſentem Motuproprium ad quælibet loca deferri, volumus, & auctoritate Apoſtolica decernimus ipſius Tranſumptis,& exemplis in eadem Praxi impreſsis plenam, & eandem prorſus fidem vbiq; tam in iudicio,quam extra haberi,quæ præſenti originali habetur,Et quod præſentis Motusproprij ſola Signatura ſufficiat, & vbiq; fidem faciat in iudicio, & extra, regula noſtra in contrarium edita non obſtan. Dat.Romæ apud Sanctum Marcum 12. Kal. Auguſti anno Secundo.

Placet Hi.

Regiſtrata lib.primo ſecretor.fol.44.Hugo Cumyn.

FRAN-

FRANCISCI BELGII VIRDVNENSIS.

Libri Nomine. *ἀναθετικόν*.

EXEO, rite tuo alarum ſub tegmine tutus,
Burghesi, Inſigne eſt cui Draco flammiuomus.
Exeo, nec timeo inſidias, nec tela, nec ignes,
Vel mergi Tybri; dux mihi Tiberius.
Exeo, nec quicquam paueo Canis ora triſaucis:
Vndique ſum tutus, quiſquis es hoſtis, abi.

Eiuſdem ad Auctorem. *πανηγυρικόν*.

QVAM nullo nixam Salluſti iure Tiberi
Antè dabas praxim, iuribus aucta redit.
Diſcimus hinc vſus, hos & quo iure tuamur:
Illinc at nudos, & ſine lege modos.
Arte vales, puros nectens emblemate ritus
Et legum vario, iuris & elogio.
Qua, ſic gemmanti vincis qui ſignat in auro,
Vt qui Deliaco cælat in ære modos.
Hinc, quantum iuri tribuisq́;, & moribus vnus:
Accedet ſoli gloria tanta tibi.

Ad Lectorem. *προτρεπτικόν*.

AMPLA tibi, Lector, Praxis datur ecce Saluſtij,
Gaudet Corneti quo Cereale ſolum.
Hic tibi vincla, quibus teneatur ſtrictior vllus:
Quamq́; reo moueas, Actio litis adeſt.
Excipis? Hic in te validaq́; repellis Agentem
Legibus, armata moribus atq́; manu.
Quot, docet, admittant Aulæ ſubſellia noſtræ
Et ritus, ſolitis aptaq́; iura modis.
Hos modo ſi faciles cupias tibi reddere ritus
Hactenus ignotos; Hanc lege, doctus eris.
Hinc, digno grates Auctori redde perennes:
Inq́; tuo refoue gratus, Amice, ſinu.

Ad Cau-

Digitized by Google

Ad Causidicum. τετράστιχον.

AVT agis, aut causam Domini tutaris eandem;
Iudicis vt rectum terminet arbitrium.
An iure, aut ritu? contendis vtroq; ? paratum,
Hac calca, doctus quà premit Auctor, iter.

Ad eundem. δίστιχον.

TVTVS agas certo causas quo more clientum,
Et quo defendas iure, docebit opus.

Ad Iuuenes Pronotarios huius Tribunalis. ἑξάστιχον.

HOC opus assiduè vestrum legat vtile quisq; :
Commoda nam multo multa labore fluunt.
Aulæ quot ritus, his & ciuilia iura
Concordant, facilem vos docet arte viam.
Expedit vt Romæ pro victu Tybridis vnda:
Tiberij Iuuenes tam iuuat iste liber.

Ode eiusdem Belgij ad Collegas, De Auctore.

OLIM Pasiphae, quæ sata lucido
Est Sole, duplex ediderat genus
Partu, illudq; biforme:
Nobis fabula sic refert.
Taurus candidior presserat hanc niue.
Idæ sub vdis vallibus arduæ,
Tunc armenta petentem,
Deceptus boue quernea.
Coniux Alcathoes mœnia dum premens
Obsessa Minos, & quatiens, ita
Fortis bella gerebat,
Vitans nulla pericula.
Minotaurus erat, quod genus edidit,
(Taurum figurans, & Iuuenem) duplex
Hoc monstrum Labyrintho
Clausit Dædalus inuio;
Reginæ cupiens, pròh nimium nefas
Hoc, sacra fœdans sceptraq; , fortia
Bello & gesta mariti,
Cautè dissimularier.
Impleuit varia tum Faber & domum
Ambage, textis parietibus, viæ
Flexu multiplicisq; ,
Nec non ancipiti dolo.

Captus

Captus quò insidijs, arte quis & loci,
Seruata retrò criminis abditi
Non vestigia tanti
Posset cæca volens sequi,
Theseus at iuuenis, quo speciosior
Forma vel alter non erat vspiam,
Longo flamine rexit
Anceps, ambiguumq; iter.
Et Tauri geminam tum, iuuenis quoq;
Partu vel vno (diximus) editam,
Sic clausamq; figuram
Claua fudit humi æream.
Almæ celsa colens tecta TIBERIVS
Hæc Vrbis, auctor qui redit, haud secus
Rectum tramite fecit
Ignoto antè alijs iter.
Qui libro dubios excutit hoc modos
Aulæ forenses, & faciles vias
Monstrat litis agendæ,
Notas haud satis antea.
Et iuris varios multiplici locos
Ambage, necnon difficiles, velut
Intorto & Labyrintho
Clausos soluit, & abditos.
Iam non ancipites hoc duce nos modò
Pergamus omnes, quò sit iter docet:
Qua tuti gradiamur,
Hic monstrat facilis, via.
Sed nos æqua modò præmia quæ duci,
Dicetis ipsi, reddere quæ decet
Tanti digna laboris,
Tanto digna TIBERIO?
Tantū, dicam equidem, quando minus licet
Aequare munus munere nunc pari:
Vos cantate, sonoram
Pulso pollice dum Lyram.
Viuat TIBERIVS, pulchra Tithonia
Cum luce coniux dum referet diem,
Dum nox aurea nigris
Aeternum vehet astra equis.
Viuat TIBERIVS duxq; SALLVSTIVS,
Hæc scripta durent, nec pereant sua,
Donec Belides vrnam
Implebunt liquidis aquis.
Viuat TIBERIVS liberior modò,
Qui vicit artem, quiq; dolum dolo:
Cedas Dædale, nostro
Theseu tuq; TIBERIO.

SAL

Digitized by Google

SALLVSTII TIBERII A CORNETO, DE MODIS PROCEDENDI IN CAVSIS, QVAE CORAM AVDITORE CAMERÆ AGVNTVR,

LIBER PRIMVS.

CAP. I.

1 *Experientia est rerum magistra.*
2 *Artes efficit.*
3 *Scientiam magistrorum interdum superat.*
4 *Stylus est quid facti.*
5 *Ignorantia facti fallit etiam prudentes.*
6 *Stylus vim legis obtinet, et iuri comparatur.*
7 *Sententia lata contra stylum nulla est.*
8 *Stylus habetur pro forma, quæ à iudice remitti non potest.*
9 *Stylus, qui tendit ad causæ decisionem, est plenè probandus.*
10 *Secùs, si ad ordinationem iudicij, et quæ probationes sufficiant.*
11 *Stylus, qui iuri communi aduersatur, non valet, et quare.*
12 *Stylus etiam contra ius præscribi potest.*
13 *Stylus, quando vim habeat consuetudinis.*

PROOEMIVM.

NVLLVM experientiæ aptius, magisq́. propriũ nomen inueniri poterat, quàm, quod ei Sũmus Pontifex Gregorius X. Cæsarem libro secundo de bello ciuili imi-
1 tatus, imposuit; dum eam, in c. quàm sit, de elect. in 6. rerũ omnium efficacem magistram appel
2 lat. Experientia enim artes efficit, si Philos. 1. Metaphy. sub initium, assentimur. Sed neminem profectò arbitror fore, qui ab eo dissentiat, si de artibus, quæ non in sola speculatione, meditatio-

neq; cõsistunt, sed actu perficiun-
tur, cum verba facere intellexe-
rit. Actiones namq. nostræ, vt
plurimùm, ab experientia pen-
dent; in quibus magis præstat
expertus, quàm qui nudam ratio
nem nouit. vt D. Thomas in
procem. lib. 1. Metaph. c. 1. me-
3 moriæ prodidit: Et Cicerone au-
thore, de Orat. Vsus frequens
omnium magistrorum scientiam,
& præcepta superat interdum.
vt nos quotidiè in iudicialibus
actionibus experimur. Videmus
enim homines alioquin iuris con
sultissimos, quiq. legibus in gym
nasio explicandis ætatis omne
tempus consumpserunt, si in iu-
dicium vocentur, hæsitare, titu-
bare, aliquem deniq; ex tabellio-
nibus monitorem sui officij, &
præceptorem quærere, ex eoq;
magis quàm ex Bartholo sapere.
Quanquam minimè mirum hoc
ijs videatur, qui modos omnes
(quos stylos vocant) in multis
varijsq; Vrbis tribunalibus cau-
sas agitandi diuturno vsu, & litiũ
longa tractatione didicerint. Et-
enim quot magistratus in hac cu
ria sunt, tot sunt iudiciorum ra-
tiones. Libello in Capitolio, mo-
nitorio coram Auditore Came-
ræ, commissione in sacro Rotæ au
4 ditorio lites inchoantur. Qui sty-
li cùm sint quid facti, Paris. cons.
168. n. 15. vol. 4. non est, cur suc-
5 censeamus Iurisperitis, si eos non
nouerint: ignorantia enim facti
plerumq; etiam prudentissimos
fallit l. 2. ff. de iur. & fac. ignor.
Hæc cùm sæpenumero animad-
uertissem, dum acta causarum,
quæ coram Auditore Cameræ
agebantur, scriberem, (in eo .n.
Tribunali quindecim annos, &
eò amplius sum versatus) operę-
pretium me facturũ existimaui, si
quæ longinqui temporis vsu, &
obseruatione perceperam; lite-
rarum monumentis commendas-
sem. Confeci, Deo iuuante, quod
decreueram; & iam sunt octo an-
ni, quòd ea de re libellum in vul-
gus edidi. In qua editione practi-
cæ fines nequaquã sum præter-
gressus: nullam scilicet legis au-
thoritatem, nullũ iuris interpre-
tem in meæ sententiæ confirma-
tionem adduxi, nuda eorũ, quæ
experientia didiceram, narratio-
ne contentus. Ea enim sententia
fuit, dum opusculum illud con-
scriberem, vt necessarium mini-
me existimarim, stylo fidem, & fir
mamentum legibus adiungere:
6 cùm stylus ipse per se legem effi-
ciat, legisq; vim obtineat, Rot.
dec. 2. de appellat. in nou. decis.
16. de consuetud. in antiq. Dec.

conſ. 699. n.5. Guid. Pap. deciſ.
198.n.2. & pro iure ſeruãdus ſit,
Rot. dec. 1. de fil. præsb. in nou.
Corn. conſ.290.n.2.vol.1.& cõſ.
7 285.n.2.vol.3.Quod vſque adeò
verum eſt,vt,ſi contra ſtylum iu-
dicaretur,ſententia eſſet nulla,
ac ſi contra legẽ lata foret:Guid.
8 Pap. deciſ. præcitata . Habetur
enim pro forma , & ideo à iudice
remitti non poteſt. Pedem.deciſ.
22.n.6.quæ Bal.Dec.Fel. & alios
innumeros congerit. Quæ omnia
locum obtinent in quocunque
foro,ſiue ad ordinandam,ſiue ad
decidendam litem tendant, Af-
flict.deciſ.79.n.4.Pedem.d.deciſ.
9 22. n. 7. eo ſolum adiecto diſcri-
mine, vt ſi ſtylus ſit, qui cauſæ
deciſionem reſpiciat, plenè pro-
bandus ſit. Bart. in rep. l.de qui-
bus.n.22.ff.de leg. Pedem. deciſ.
10 ibid.n.3.ſi verò ad ordinem tan-
tùm iudicij pertineat, poſſit ſe de
eo iudex informare ex officio in-
ter priuatos parietes à procurato
ribus, & aduocatis, & actuarijs,
partibus nõ citatis, neque vocatis
Dec.cõſ.402.n.10. cõſ.447.n.10.
deciſ.Pedem.eodem loco n.16.&
ſeq.Vãt.de null.ex defec.proceſſ.
n.86. His, inquã, de cauſis libel-
lus ille meus ſola fuimet autho-
ritate ſubnixus in hominum aſpe
ctũ prodijt. Verùm poſt primam
illam editionem,maturiùs, & di-
ligentiùs rem expendens, conſi-
11 deranſq; ſtylum,qui iuri commu
ni aduerſatur,non valere, vti ab
inferioribus magiſtratibus indu-
ctum, qui iuri derogare non poſ-
ſunt, Alex.conſ.36.n.9.& ſeq.cũ
add.vol.2.Dec conſ.11.n.11. &
conſ.676.n.fin.Pedem.vbi ſuprà.
n.4.Aym.de Antiq. temp.4. par.
in prin. n.36. licèt non me lateat
fallere concluſionem eiuſmodi,
vbi ſtylus eſſet præſcriptus: nam
etiam contra ius poteſt præſcribi,
12 vt poſt Roch.de Cur.tradit Aym.
conſ.201.n.9.& d.tract.de antiq.
temp. loco proximè citato verſ.
quod intellige, Natt. ad Alex.d.
conſ.36.in vlt.add.vel vbi veniſ-
ſet in notitiam populi, aut maio-
ris partis illius : valeret enim eo
13 caſu in vim conſuetudinis,Aym.
vbi ſuprà verſ. ſecundò intellige.
[*ac proinde ſtylum hic intelligi
volumus, qui ſit antiquus atque
longo vſu receptus, non autem
varius, ideſt modò albus & modò
niger, dequo per Lapum alleg. 51.
& per ea quæ ſcribunt Felin. in c.
Rodulphus. §. cæterùm col. 2. de
reſcript. Cur. in l. more ff. de iu-
riſd.omn.iud. & Io.Steuiz. in eius
ſyl. nup. l.3. in titulo,eſt nuben.*]
Tamen, vt tutiùs hoſce ſcopulos
euitarem, iiſque ſatisfacerem,

 qui

Digitized by Google

qui tritum illud in scholis passim dictitant: erubescimus cùm sine lege loquimur, §. consideremus, in authen. de trien. & semi. institui eundem libellum, innumeris penè in locis auctum, & locupletatum (à primæ editionis tempore ad hancvsque diem, in eiusdem fori actionibus exercitatus, ad pleniorem rerum scientiam vsu duce perueni) iterum edere: & in postrema hac editione stylum ipsum iuris authoritate, doctorumq. testimonijs confirmare: vt hinc perspicuum fieret, eum iuri consentaneum, & nihil de eo à me conscriptum esse, quin à sacris canonibus, & legibus veluti fontibus manarit, & fluxerit. Si quid ea in re effecero, si laborem aliquem causidicis leuauero, si aliquo modo litigatores iuuero, id totum, quantulumcunque sit, diuinæ bonitati tribuo. Mihi satis fuerit, si quem iuris peritum ad hæc meliùs, & cumulatiùs agendum incitauero. Ad propositum ergo descendens, à processu cameralis obligationis eiusdem tribunalis præcipuo, & frequentissimo exordiar.

DE VARIIS ANTIQVArum cameralium obligationũ formis. Cap. II.

1 *Duæ erant antiquitùs obligationum formulæ magis vsu receptæ.*
2 *Earum tenores.*
3 *Tertia formula rarò vsitata.*

1 D processus, circa exequutionem instrumentorum cameralem obligationem continentium; de qua persæpe in Auditoris Cameræ tribunali agi consueuit, seruandos deuenientes, vt faciliùs innouatio moderni styli, illiusq. ab antiquo discrepãtia dignoscatur; de qualitate prædictarum obligationum, & priori earum exequutione nonnihil breuiter referendum existimauimus. Instrumenta iampridem, & contractus sub diuersis formis, & qualitatibus, vt latè in instrumentorũ formulario habetur, recipiebantur; in quibus, & pro quorum obseruatione debitores, & alij cõtrahentes obligationis vinculo, sub altera ex infrà scribendis formulis generatim obligabantur. Quarum vna hæc est. (Pro quibus obseruandis supradicti contrahentes sese, hæredes, & bona in am-

in ampliori forma Cameræ Apostolicæ obligarunt, iurarunt, tactis, &c.) Altera verò, in qua arctiùs deuinciebantur debitores, hæc præter cameralem obligationem habebat addita verba. (Et censuras omnes ecclesiasticas, vnà cum mandato exequutiuo susceperunt.) Et hæ
2 duæ formulæ tam in Vrbe, quàm extrà passim erant vsu receptæ in omnibus contractibus. Non deficiebant etiam aliqui, qui nimis prudentes, & accurati apparere desiderantes, in forma iu-
3 ris, aut quarantigiæ sese vel bona tãtùm, non autẽ personas obligabant. Sed hoc raro eueniebat. Nam creditores proprijs damnis cautiores effecti, arctiores obligationes ab eorum debitoribus poscere curabant; quæ sub altera ex suprascriptis duabus formulis, vt diximus, recipiebantur. Quarum obligationum primò descriptarum exequutio, modo infrà annotando, procedebat.

DE PROCESSV SIMplicis cameralis obligationis instrumentis in Vrbe celebratis appositæ antiquitùs seruari solito. Cap. III.

1 *Prior citatio in processu exequutionis simplicis, et antiquæ cameralis obligationis.*
2 *Altera citatio.*
3 *Ceduloni, seu excommunicationis formula.*
4 *Citatio aggrauatoria, et brachium seculare præcedens.*
5 *Formula ceduloni aggrauatoriæ.*
6 *Formula brachij secularis, quod hodie mandatum exequutiuum dicitur.*

1
VIGORE simplicis obligationis in forma Cameræ, iuxta primò scilicet enumeratam formulam receptę, si Instrumentum erat rogatũ in Tribunali Auditoris Cameræ, citabatur olim debitor (ad soluendum iuxta formã suæ obligationis, aliàs confitendum, vel confiteri videndum debitũ, & se excommunicari.) Et in termino relationis factæ per Cursorem, comparente creditore, aut illius legitimo Procuratore, Iudex, habita priùs iudiciali debiti confessione vnius ex procuratoribus per debitorem in eius obligatione constitutis, (in qua obligatione, prout in formæ Cameræ extensione patet, constituuntur omnes causarum actores, notarij & Romanæ Curiæ Procuratores ad confitendum debitum) excõmunicabat debitorem, nisi infra tres dies currentes soluisset, siue ali-
2 quid releuans allegasset: quia

terminus trium dierum censetur sufficiens ad probandum ea, quæ in continenti probanda sunt, vt per Gallesf. ad form. cam. in 4. part. quæst. prima, nu. 2. Et licèt ille Procurator non esset ibi præsens, nec debitũ fateretur; tamen de stylo antiquo communiter recepto, & comprobato, qui, vt inferius dicetur, vim habet legis, ob cumulum, & multitudinem negotiorum, extẽdebatur (prout in similibus etiam hodie: extenditur) per notarium; quòd ille Procurator ibi intersit, & debitũ
3 fateatur. Quibus tribus diebus elapsis (quos nihil intererat iuridicos, aut feriatos esse,) citabatur secundò debitor (ad videndũ se declarari, & literas declaratorias cõtra se decerni, & relaxari.) Ac in termino relationis comparente creditore, aut procuratore legitimo, Iudex declarabat debitorem incurrisse excommunicationis sententiam, & literas declaratorias relaxabat, nisi per totam illam diem satisfecisset. Qua die elapsa, & debitore adhuc in solutione moram faciente, & nihil releuans deducente, relaxabantur à Iudice literæ declarato-
4 riæ sub hac forma (D. A. hic auctoritate apostolica denunciatur excommunicatus, & declaratus ob nõ solutionem scutorum Ducentorum auri in auro, infrascripto D. instanti debitorum vigore obligationis in forma cameræ, de qua in actis. Instante D.N. principali.) Et literis huiusmodi nomen est cedulonus. Quo cedulono expedito, publicato, & affixo per Cursores aciei Campi Floræ: si infra decendium post illius pu-
5 blicationem debitor non soluebat; eo iterum citato (ad videndum se aggrauari, & reaggrauari, vnà cum inuocatione auxilij brachij secularis,) & comparente creditore, aut eius procuratore, & reproducente dictas declaratorias literas publicatas tenoris prout in eis, debitore verò nihil releuans opponẽte, iudex aggrauabat censuras inuocãdo auxilium brachij secularis, & literas aggrauatorias, ac brachium seculare relaxabat sub his formis. Cedulonus aggrauatoriæ. (D.A.
6 exaduerso principalis hic auctoritate apostolica denunciatur excommunicatus, & declaratus, aggrauatus, & reaggrauatus, vnà cum inuocatione auxilij brachij secularis ob non solutionem scutorum Ducentorũ auri in auro, infrascripto Domino instanti debitorum vigore obligationis in forma Cameræ, de qua in actis; Instan-

Digitized by Google

Instante D.N.) forma brachij secularis in curia. (De mandato Illustrissimi, & R. D. Auditoris Cameræ, siue eius R.P.D. Locumtenentis, & ad instantiam D. N. principalis creditoris, Tenore præsentium auferatur de bonis D. A. exaduerso principalis debitoris, bona valoris scutorum Ducentorum auri in auro debitorum vigore obligationis in forma cameræ, de qua in actis, vnà cum expensis præsentis mandati; Quę ablata deponantur ad effectum subhastãdi, necnõ capiatur idem, & carceretur nõ relaxandus, donec eidem instanti de dicto eius credito integrè satisfecerit, & sine expressa Domini licentia, & mandato; Quoniam ipso debitore citato, excommunicato, declarato, aggrauato, & reaggrauato, vnà cum inuocatione auxilij brachij secularis, Dominus ita mandauit, Die, &c.) Formulas extra curiam omitto: de illis enim inferiùs tractabimus suo loco. In vim supradictæ declaratoriæ, & aggrauatorię, affigebantur publicè per Vrbem cedulones literis maiusculis scripti, in quorũ summitate, in debitorũ vilipendium deformes, atque indecoræ imagines varijs coloribus pingebãtur.

DE PROCESSV EXEquutionis obligationis antiquæ censuris munitæ. Cap. IV.

1 *Modus procedendi ad exequutionem obligationis, in qua est consensum in mandatum vnica præuia citatione.*

2 *Processus executionis similis obligationis, in qua consensum est in mandatum absque citatione.*

X forma secundæ obligationis, in qua debitor præter Cameralem obligationẽ suscipiebat omnes censuras ecclesiasticas, vnà cum mandato exequutiuo; consentiens illarum relaxationi vnica, vel nulla citatione præcedente; si cum citatione, ita procedebatur. 1 Citato debitore (ad soluendum iuxta formam suæ obligationis, aliàs videndum contra se relaxari censuras in obligatione susceptas;) comparenteq. in termino citationis creditore, iudex relaxabat censuras, nisi per totam illam diem soluisset. Si verò absque aliqua citatione erat obligatus; elapso termino in obligatione conuento, ad instantiam creditoris expediebatur mandatum in suprascripta forma vsq; ad clausulam, Quoniam; vbi dice-

Digitized by Google

cebatur, (Quoniam constito de credito per obligationem, ipsoq; debitore excommunicato declarato, omnibusq. censuris ecclesiasticis innodato, dominus ita mandauit, Die,&c.) In vim istarum censurarum affigebâtur pariter ceduloni, & carcerabantur etiam debitores.

DE APPOSITIONE manus Iudicis in libro actorum Notarij. Cap. V.

1 *Censuræ non relaxantur, nisi præcedente Iudicis decreto.*
2 *Vetus formula subscriptionis iudicis.*
3 *Diffinitiua iudicis decreta in scriptis fiunt.*
4 *Libellus non requiritur in causis summarijs.*
5 *Cur adinuenta sit noua formula.*
6 *Formula nunc vsitata subscriptionis Iudicis.*

1 ERVM, quia durum, & rationi prorsus dissonum videtur, censuras eiusmodi, nullo præcedente decreto formiter facto, relaxari (siquidem hæc censurarum fulminatio, decretum est diffinitiuum, animas,& corpora ligans) in antiquis obligationibus tempore bo: me: Cardinalis Ghinutij, dũ in minoribus constitutus Auditorem Cameræ agebat; quia modica recipiebantur instrumenta; propter bonam hominum tempestatis illius fidem; in similium obligationum pede verba huiusmodi scribi consueuerant. (Nisi
2 infra tempus conuentum; dentur literæ de consensu.) Iuris enim esse videatur; Quia sententia debet ferri in scriptis, vt habetur in
3 l.p. & ibi Bart. & doct. C.de senten. ex breui. reci. quod etiam procedere videtur in causis summarijs, in quibus libellus non requiritur: pro quo est tex. in cle-
4 me. sæpe. §. sententia. de Verb. sign. Abb. in c. p. de ope.no.nun.
5 Cùm autem ob hominum instantis temporis calliditatem mirum penè in modum auctam nec verba, nec apocæ, imo nec valida instrumenta creditoribus quodammodo sufficerent; proindeq. infinitus propemodum instrumentorum, etiam validis, & efficacissimis clausulis munitorum numerus excreuerit, ac alia diffinitiua decreta in dies occurrant in tribunali facienda, vtpote, Confessio debiti, Reintegratio monitorij per debitorem negati, & à creditore verificati, Decretum mandati executiui, censurarumq; antescripta fulminatio; pro faciliori decretorũ huiusmodi expeditione, & ad tollendas nullitates,

tates,

tates, in libro actorum notariorũ Brolliardo nuncupato, qualibet iuridica die à Iudice manum sub infrascriptis verbis, à quolibet notario in suo Brolliardo inscriptis poni excogitatum, & vsu receptum fuit.

6 Confessio debiti.
nisi infra tres.
Reintegratio monitorij & relaxatio mandati
nisi ad primam diem.
Relaxatio censurarum.
nisi infra tempus conuentũ,
dentur literæ de cõsensu.

DE PROCESSV EXEquutionis cameralis obligationis, instrumentis extra curiam celebratis adiectæ. Cap. VI.

1 *Differentia inter exequutionem obligationis celebratæ in curia, et extra eam.*

2 *Extensio formæ Cameræ.*

QVI modum procedẽdi ad exequutionem cameralis obligationis instrumentis in Curia receptis adiectæ superiùs relatum nouerit; processum, qui in executione similis obligationis contractibus extra curiam celebratis annexæ seruari antiquitùs consueuerat, nullo ferè negotio cognoscet. 1 Hæc enim tantum inter hos processus erat differentia. 1 Citabatur in hoc processu debitor in primis (ad dicendũ contra iura producta, & repetita, videndum iurare testes super illorũ recognitione, quatenus opus sit, ac mandari extendi formam Cameræ, in dictis iuribus appositam iuxta stylum curiæ). Et in 2 termino citationis, comparente creditore, iudex præuia illorum recognitione, obligationem extendi mandabat. Qua extensa, seu quo decreto extensionis facto, (hoc enim satis erat absq; aliqua formali extẽsione; quæ postmodum poterat à notario quandocunq; fieri) ad obligationis prædictæ exequutionem, vt suprà de instrumentis simplici camerali obligatione munitis, in curia celebratis latè diximus, procedebatur. Licèt Rota non remaneat contenta de hoc solo iudicis decreto extensionis prædictæ; sed dixerit illud non sufficere, & formalem extensionem à notario faciendam requiri, vt in vna Aquilana coram bo: me: R. P. D. Robusterio die 7. Nouembris. 1576. dictum fuit.

DE

DE PROCESSV EXEQUUTIONIS obligationis cameralis censuratæ, annexæ contractibus extra curiam celebratis. Cap. VII.

IN instrumentis, in quibus debitor cum censuris, et mandato executiuo erat obligatus, præmittebatur aduersus eum citatio (ad dicendum contra iura producta, & repetita, videndum iurare testes super illorum recognitione, quatenus opus sit, & soluendum iuxta formā suæ obligationis, aliàs videndum relaxari censuras in obligatione susceptas). Cuius citationis relatione à Cursore facta, procedebatur eodem penitùs modo, quem de instrumētis censurata obligatione vallatis in Curia celebratis suprà retulim⁹. Nō requirebatur in huiusmodi censuratarum obligationū processū aliqua obligationis extēsio. Idem quoque hodie iuxta factorū contingentias seruatur, vt infrà suo loco trademus.

DE MODO PROCEDENDI ad fulminationem censurarum, qui olim seruabatur, hodie sublato. Cap. VIII.

1 *Decretum, quòd abstineatur à fulminatione Censurarum,*
2 *Et quando ad eas sit procedendum.*

1 QVIA eiusmodi censurarum fulminatio adeò frequens erat, & in tantam venerat familiaritatem, vt cōtemptui potiùs, quàm coertioni hominibus esse videretur, sacrosancta Tridētina Synodus sess. xv. & deinde Pius IV. & successiuè Pius Quintus piæ me: expressiùs in Reformatione Tribunalis Auditoris Cameræ, prudenter etiam considerantes anathematis gladium non, nisi pro re graui, & ardua, vel, vbi alia iuris, vel facti nō pro sint remedia, & non sine magna circunspectione exercēdum esse; nimis amplam huiusmodi censurarum fulminationis licentiā restrixerunt; decernentes ad censurarum relaxationem deueniri
2 nō debere, nisi vbi, & quādo cōtra debitorem facilè fieri nō posset exequutio, nec realis nec personalis, de quo impedimento iudici constare debeat, vt latè habetur in §. 5. dictæ Cōstitutionis reformationis Tribunalis, quæ sub die 4. mēsis Decembris anni 1570. Auditori Cameræ, & illius notarijs notificata fuit.

DE DVA-

DE DVABVS OBLIGATIONIS cameralis formulis ex reformatione Pij quinti adinuentis. Cap. IX.

1 *Prima formula obligationis, in qua certus constituebatur procurator.*
2 *Alia formula, in qua requirebatur iudicis præsentia.*
3 *Primæ formulæ aliquandiu paritum est.*
4 *Posterior formula nunquam fuit vsu recepta, et quare.*

1 EX præscriptæ reformationis tenore statutum est, §. In primo; ne quisquam debitor posset ampliùs condemnari ex confessione debiti à procuratore facta; vt ante dictam reformationem cõsueuerat; nisi talis procurator in obligatione constitutus, expresse à debitore constituente nominaretur, procuratorq; ipse eidem obligationi, & tempore illius stipulationis interesset, & onus mãdati acceptaret, nõ solùm ad debitum ipsum cõfitendum, verùm etiam ad debitorem defendendum. Ex
2 eadem Const. §. 5. incip. Quòd si qñ statutum etiã est; quòd si aliquis se arctiùs obligare voluisset (putà cum susceptione censurarum, & mandati exequutiui, vt antea fiebat; quæ censuræ statim adueniente solutionis tempore, vt suprà dixi, fulminabantur) tũc in stipulatione obligationis eiusmodi requirebatur iudicis ordinarij præsentia, qui debitori pœnam mandati relaxationis, censurarumue fulminationis, nisi debito, & conuento termino soluisset, cõminabantur, nullà facta personali citatione, sed vnica tantùm præuia dilatione, quæ in locis Vrbis publicis affixa intimaretur: Quodq; facta hac intimatione, ad mandati relaxationem, ac successiuè ad censuras (quando tamen realis, aut personalis exequutio facilè fieri non potuisset) procederetur. Ex quibus quidem duabus formulis, ac obligationum modis, talis, tantaq; orta fuit difficultas; vt diu, quomodo in actu prædicto possent exequutioni mandari, ob magnum obligationum numerũ, quæ in quolibet ex Tribunalis officijs quotidie recipiuntur, fuerit dubitatum: Attamen primæ 3
parti, & reformationi aliquandiu paritum est. Nam in obligationibus, quæ passim in notariorum officijs recipiebantur, vt plurimùm cõstituebantur procuratores Notarij, Scribæ, & Iuuenes in eisdem officijs scribentes, & familiares creditorum; & erat ea

con-

constitutio, ac si facta non fuisset. Si autem alibi, quàm in officio recipiebantur obligationes, constituebantur procuratores quicunque, etiam idiotæ, famuli, & artifices; qui tempore exequutionis obligationum nunquam comparebant, nec aliter principales suos defendebant. Alia secunda formula nunquam fuit vsu recepta, propter difficultatẽ habendi iudicem, alijs magis arduis negotijs impeditum.

DE NOVIS CAMERALIS obligationis formulis, quæ hoc tẽpore sunt in vsu. Cap. X.

1 *Retentus est vsus prioris formulæ cum constitutione procuratoris præsentis.*
2 *Secunda formula simplicis obligationis, in qua renunciatur appellationi.*
3 *Tertia formula, in qua præter renunciationem appellationi, consentitur in mandati, & censurarum, relaxationem.*

1 EX prænarratis causis non semel fuit inter Auditorem, Iudicem, Locatenentes, & Notarios consultum super forma dictarum obligationum; & tandem in congregatione D D. Reformatorum ad id tunc per eundem Pium Quintum deputatorũ decretum fuit; Quòd obligationes reciperentur sub prima forma cum cõstitutione procuratoris præsen-
2 tis, & acceptantis. Rursus sub alia formula, in qua contrahentes obligarent se in forma cameræ sine procuratoris constitutione, & renunciarent cuicunque appellationi, reclamationi, & recursui, alijsq; exceptionibus, quæ contra exequutionem instrumẽti interponi, & opponi possent, per quas obligationis exequutio minimè retardari, aut impediri, illisq; non obstantibus ad exequutionem finalem, & plenariã
3 procedi possit. Decreuerunt prætereà Reformatores prænominati, quòd arctiùs se obligare volentes, sub eadem Cameræ Apostolicæ forma, præter procuratoris constitutionem, susciperent in se ipsos mãdatum exequutiuum, illiusq; relaxationi consentirent vnica, vel bina citatione, aut intimatione præcedentibus, vt suprà diximus. Quodq; susceptio mandati, cum consensu prædicto haberet vim, & præceptũ iudicis, de quo fit mentio in dicta reformatione eodem §.v. incip. Quòd si quãdo. prout antiquitùs obseruabatur in censurarũ fulminatione, vt superiùs latè distinctũ est.

DE MO-

Digitized by Google

DE MODO PROCEDENDI AD EXCOMMUNICATIONEM CONTRA OBLIGATOS IN FORMA CAMERÆ. Cap. XI.

1 *Forenses, vt plurimùm, pro negotiorum expeditione pecunias ad cambium, vel societatem officij recipiunt.*
2 *Primus modus procedendi ad relaxationem excõmunicationis vnico contextu cum mandato exequutiuo.*
3 *Si debitor soluit in vim mandati, non tenetur ad excommunicationis impensas.*
4 *Secundus modus procedendi ad excommunicationem post relaxationem mandati.*

1 OLIA maior superer at difficultas, quomodo, & in quibus casibus, ad reddendũ facilem negociandi modum in curia, cõtra debitores excommunicatio concedenda esset. Nam vt plurimùm, forenses, & præsertim Hispani negocia tractantes, duobus facilioribus modis inueniunt pecunias in curia, pro eorum expeditionibus necessarias. Recipiũt enim illas ad cambium à mercatoribus, aut in societatẽ officiorum, & expeditis eorum negotijs ab Vrbe discedunt petentes eorum patrias, alienæ iurisdictioni subiectas. Et demùm
2 obtentum fuit cum DD. Reformatorum consilio, & voto; Quòd vbi certum est, exequutionem realem, aut personalem facilè fieri non posse, vnico contextu mãdata executiua cum excommunicatione in subsidium relaxarẽtur, hac videlicet apposita clausula (Quatenus vigore huiusmodi nostri mandati exequutio realis, aut personalis facilè fieri non possit, de quo priùs per publica documenta legitimè constiterit, prædictũ debitorem publicè excommunicatum declaretis, &c.)
3 Addita etiam clausula, (quòd si debitor vigore mãdati soluisset, ad excommunicationis impensas nullo pacto teneretur), vt pariter appareret in eadem reformatione, §. Quòd si fortè quisquàm
4 Verùm, quia ex his reformationibus mercatores pecunias curialibus credere recusabãt, (maxima enim erat in illarũ exactione difficultas, ob mutatam obligationum formam, ac concessionis excõmunicationis modum) per bo: me: Alexandrum Cardinalem Riarium, tunc causarum Curiæ Cameræ Apostolicæ Auditorem, sollicitantibus curialibus, & notarijs, ex nouo voto DD. Reformatorũ, ac etiam bo: me: Illustriss. & Reuerendiss. DD. S. R. E. Cardinalium Congrega-

gregationis sacri Tridentini Cōcilij, annuente, & consulente bo: me: Cardinale Alciato, mandatum, & ordinatum extitit; Quòd ratione contractuum, & instrumentorum celebratorum in Curia, & quorum solutiones liberè,
1 aut in certum euentum in curia essent destinatæ, cùm ad illorum exequutionē deueniendū esset, relaxato priùs mandato exequutiuo, & illius vigore facta per executores curiæ diligentia inueniendi debitores, aut illorum bona in Vrbe, & non inuentis; cōtra debitores eiusmodi absentes ab Vrbe, & alienæ subiectos iurisdictioni censuræ & excommunicationes liberè, & absque vlla dubitabili conditione concederentur. Qua quidem via electa, & declarata, facillima reddita fuit negociatio, & pecuniæ curialibus indigentibus libentiùs à mercatoribus traditæ fuerunt; idq; hactenus obseruatum fuit, & quotidie obseruatur.

DE CAMBIORVM OBLIgationibus, ac interesse liquidatione. Cap. XII.

1 *Obligatio cambij hactenus obseruata.*
2 *Ad quam rationem cambiorum interesse antiquitùs soluebatur.*
3 *Hodie sumenti pecunias ad cambium, quod tempus concedatur.*
4 *Non possunt præsenti tempore peti cambiorum interesse, nisi secūdum liquidationem A. C., et quomodo liquidentur.*
5 *Requisita ad hoc vt veri cōtractus cambij dicantur.*

1 TRADITVS etiam fuit modus, & reformatio dictis cambijs. Nā obligationes cābiorum antea sub hac forma fiebant. (D. Gundisaluus ximenez fatetur habuisse ad cambium à dd. Iulio Bosco & Paulo Gauotto mercatoribus Romæ negociātibus ducatos Centum auri cameræ veteris valoris, quos soluere seu solui facere promittit in oppido Madriti D. A. mercatorum prædictorum correspondali, ad rationem quadringentorum septuaginta marapetinorum monetæ illarum partium, vel minus, vt conueniebatur, pro singulis ducatis infra tres menses proximos, & infra alium immediatè sequentem mensem certificare mercatores ipsos in curia, de solutione huiusmodi in partibus facta, aliàs soluere hic Romæ, vnà cum cambijs & interesse). Qui-
2 bus quatuor mensibus elapsis, & non certificatis mercatoribus de solutione, augebant mercatores cambia

cambia ad rationem primò conuentã, & deinde etiam cambiorum huiusmodi cambia, ita vt infra modicum tempus duplicare-
3 tur solutio. His data est forma, vt prorogetur tempus certificationis ad alium mensem, & sic in totum ad quinque menses. ampliùs etiam quòd mercatores nõ possent partitas cambiare & augere; sed petere solùm eorum interesse liquidandum per A. C. quæ liquidatio fuit declarata ad rationem decem & octo pro centenario pro primo anno, & tresdecim pro subsequentibus annis: ita ordinãtibus Illustrissimis dd. Cardinalibus tunc deputatis à
4 fe: re: Pio 4. Sed postmodum & vltimo loco, habita magis matura consideratione, & graui curialium damno ponderato, tempore fe: re: Pij v. ad rationem tresdecim pro primo anno, & septem pro reliquis sequentibus annis in singula centenaria remansit, & hodie remanet. Prædicta autem intelligenda sunt de veris, non autem siccis cambiorum contractibus: cùm talia cambia ex tenore bullarum supradictorũ Pontificum Pij 4. & Pij 5. prohibita sint. vt bene declarat Bursat. cons. 399. n. 27. & seq. Con-
5 tractus autem veri cãbij quatuor de iure exigit personas, vnã scilicet dantem; & alteram recipientem & de vno loco scribentem, & in alio loco alteram recipientem literas & soluere deben. & alterã exigentem pecunias cambiatas & tractas, vt per Bald. cons. 348. vol. 1. Sed quid si interesse creditoris verè non ascenderit ad taxatam summã; an tutã conscientia possint taxatam summam recipere? & fortè negatiua est probabilior; remitto tamen ad Theologos.

DE SOCIETATIBVS officiorum & illarum forma. Cap. XIII.

QVAE super officialiũ romanæ curiæ officijs contrahuntur societates, sub hac forma fiunt; (D. A. scriptor Apostolicus super eius officio fatetur habuisse scuta Trecenta auri in auro in societatem duraturã ad sex menses proximos, & deinde ad ambarum partium beneplacitũ, præcedente disdicta quindecim dierum; quã etiam domi dimissa copia, & in euentum ab Vrbe absentiæ per contradictas, aut edictum publicum fieri posse, & sic non secùs ac si personaliter fieret

fieret arctare voluit, à mag. & eximio LI. Doctore Natale Rondanino ro: cu: causarum patrono absente, me notario &c. stipulante: de quibus se contentum vocauit, exceptioni non numeratæ pecuniæ &c. renūciauit, quietauit &c. Qua societate durante, promisit facere participem præfatum D. Natalem omnium dicti officij fructuum, & emolumen. ordinariorum, & extraordinariorum, prorata dictæ summæ scutorum Trecentorum. Quam ratam ad euitandum differentias, quæ in rationibus ineundis, oriri facilè possent causa incertitudinis fructuum huiusmodi, qui interdum augentur, nonnunquam autem discrescunt; cum D. Natali conuenisse affirmauit ad rationem scutorum duodecim similium pro quolibet centenario, & anno, soluendorum, prout idem officialis integrè, & cum effectu soluere promisit de semestri in semestre, & in principio cuiuslibet semestris hic Romæ liberè, & sine aliqua exceptione, & retardatione, & finita aut dissoluta societate, soluere & restituere dicta scuta Trecenta, vnà cum fructibus decursis & non solutis prædicto D. Natali absenti, me notario &c. aliàs voluit fructus huiusmodi ad rationē vt suprà conuentam currere, & deberi vsque ad integram præfatorum scutorū Trecentorum restitutionem, loco damnorum & interesse; quia sic cum creditore prædicto conuenisse asseruit. Insuper conuenisse affirmauit pacto expresso cum D. Natali, quòd si durante hac societate morietur ipse D. Natalis morte tamen naturali, & non violentà, telo, ferro, veneno, aut aliàs quomodocunq; ab homine violenter illata, & inflicta, idem D. A. officialis supradicta scuta Trecenta superlucretur, & solùm ad fructus vsque tunc decursos teneatur. Præterea ipse A. officialis, vt magis D. Natali cautum sit, promisit societati huiusmodi, ac omnibus, quæ continentur in ea, principaliter, & insolidum accessuros N. & N. eosq; licèt absentes, me notario &c. stipulante ab hac societate, & accessionibus, & promissionibus per eos faciendis, ac omnibus, & singulis, quæ continebuntur in eisdem indemnes penitus, & sine damno releuare, & conseruare, ita quòd nullum propterea damnū & molestiam patientur, aliàs ad omnia damna &c. teneri voluit, de quibus &c. absque &c. & in euentū mortis &c. Pro quibus obseruandis &c.

dis &c. se & hæredes ac bona &c. in forma Cameræ Apostolicæ obligauit &c. vt in forma suprà descripta). Aduertat tamen notarius, quòd si societas, vt plerumque consueuit, contrahatur super vita personæ à dante pecunias nominandæ, addat hãc clausulam (ita tamen quòd ipse Natalis, in euentum nominationis, superuiuat per quindecim dies post nominationem dictæ personę, & cum intimatione eidem officiali facienda) Et hoc ad consulendum indemnitati accipientis pecunias in societatem. Quia per omissionem eiusmodi clausulæ, dans pecunias in societatem quandocunq; etiã in mortis articulo posset personã nominare, & sic raro veniret casus quo pecunias accipiẽs eas superlucraretur.

DE FIDE SEV MEMORIA contractuum societatum fieri consueta. Cap. XIV.

1 *Exbursatis cum effectu pecuniis, & ratificato instrumento per creditorem, societas censetur completa.*
2 *Quare fides seu memoria in societatibus fieri consueuerit.*
3 *Exceptio non numeratæ pecuniæ probanda non admittitur ad impediendã exeq. ob. cam., secùs si est probata.*
4 *Ratificatio satis dicitur inducta per solutionem pecuniarum.*

1
SCIENDVM est societates huiusmodi stipulari, ac earũ instrumenta recipi ferè semper absente creditore, & propterea non exbursari in actu stipulationis pecunias: ex quo priùs accedere debent fideiussores omnes; Qui, cùm plerumque duo ad min⁹ sint, nequeunt ita facilè omnes eodem tempore simul conuenire, & post stipulationem instrumenti societatis spatio trium, quatuor, aut plurium dierum accedunt instrumento antea stipulato. Post quas omnes accessiones factas, creditor exbursat pecunias, retinendo fructus primi semestris, de quibus pecunias accipienti quietantiam facit, & vnico contextu societatem ad eius fauorem factam expressis verbis penes notarium ratificat, & acceptat. Hac sequuta ratificatione, & pecuniarum effectuali numeratione, societas est perfecta, & instrumentum completum. Ve-
2 rùm quia nonnulli nimis cauillosi ad solutionem differendam, exceptionem pecuniæ non numeratæ opponere interdum solebãt, cũ re vera pecuniæ in actu stipulationis instrumẽti, vt suprà diximus, vt plurimũ nõ exbursentur,

3 (Quæ exceptio in cameralibus obligationibus nō admittitur ad impediendam illius exequutionem, vt per Galles. ad form.cam. in 4. par. quæst.4. nu.2. Mohed. dec. 80.& coram Illustriss. Blanchetto, in vna Roman. societatis de Lucchinis de an. 1578. quod intelligendum est de exceptione probanda, in tantum quòd articuli non admittuntur ad illam probādum: quia impedior illam proponere: [*cum obligatio cameralis non admittat exceptiones extrinsecùs à contractu; & requirentes altiorem indaginem, vt dixit Rota in vna Tiburtina Castri Sambuci côram Cotta, die 17. Martij 1564.*] nec facit clausula illa saluo iure impertinentium, & nō admittendorum; quia ea potiùs ponitur de stylo curiæ, vt per Verall. decis. 143. lib. 1. in manu script. & admittuntur articuli cū dicta clausula, potiùs ad obturandum ora loquentium, quàm propter aliquod dubium, an articuli sint pertinentes, nec ne, vt explicat Afflict. in decis. 33. nu. 8. Imò in exequutiuis quantumcunque admittantur cū dicta solita clausula, si pars passa fuit super illis probationes recipi, illæ vlteriorē exequutionem impediunt, vt per Gallès. vbi suprà nu. 2. eo enim casu articuli habentur pro simpliciter admissis, & exceptio probata retardat, vt fuit dictum in vna Roman. officij extraordinariatus Die xi. Aprilis 1567. coram Sarmiento. Soccin. cons. 27. nu. 26. vers. sed posito, quòd ita esset, & sub nu. 30. vers. cùm ita dico, vol. 4. Nā secundum eum stant ista insimul, quòd ego impediar aliquid opponere, & tamen si illud est iam probatum, excluditur aduersarius, vt per Alex. in l. nemo potest. nu. 17. ff. de leg. p. Paris. cons. 54. nu. 91. & seq. vol. p. vbi, quòd quando talis exceptio est probata corruunt instrumentum, iuramentum, & omnia in eo contenta: secùs tamen de exceptione probanda, vt suprà dixi. Licèt Iudex, si articuli sunt impertinentes, possit illos, etiam factis probationibus, eius arbitratu reijcere: quia talis admissio est interlocutoria, vt per Ias. in lib. quod iussit. ff. de re. iud. Dec. cōs. 517. nu. p. & cons. 84. in fin.) Ad obuiandum igitur cauillosorum dèbitorum diffugijs, & pro maiori creditorum cautela, ex inueterata consuetudine receptum est, fieri à notario quandam societatis memoriam (quam fidem vocant) in qua officialis fatetur propria manu se in pede memo-

riæ

Digitized by Google

riæ eiusmodi subscribendo, pecunias in promptu, & (vt aiunt) in contanti accepisse. Nec propterea tollitur, quin creditor amissa hac memoria, vel forsan officiali nō accepta, possit ad exequutionem instrumenti agere. Hæc enim creditori memoriæ causa inseruit, cùm instrumentū absque ope memoriæ prædictæ, simul ac sequuta est creditoris expressa, vel etiam tacita ratificatio, completum, & societas
4 perfecta dicatur. Tacita autem ratificatio satis dicitur inducta per solutionem pecuniarum, aut fructuum retentionem, seu receptionem; Exemplo venditionis qui recipiendo pretium rei venditæ videtur venditionem ratificasse, l. in debitam. C. de cond. indeb. & l. mater. C. de rei vend. Ancar. quæst. 38. nū. 4. in p. par. cùm ratificatio tacitè, & expressè fiat l. Paulus. ff. rem ratam haberi; & magis ex facto, quàm ex verbis inducatur, vt in vna Cremonen. coram R. P. D. Plato nunc Cardinale amplissimo die 26. Ianuarij. 1587. cùm iste actus solutionis fieri non possit citra ratificationem societatis, vt per Crauet. cons. 297. nu. 12.

DE LVCRO PECVNIARUM societatum, tempore illas disdicendi, & requisitis super earum contractu. Cap. XV.

1 *Si creditor moriatur intra tempus disdictæ, pecuniæ sunt lucrifactæ.*
2 *Nimius rigor videtur repetere fructus solutos, lucrata summa principali.*
3 *Durante tempore, pro quo fructus sunt percepti, societas non disdicitur.*
4 *In contractu societatis mutuus requiritur consensus.*

1 SOCIETAS regulariter contrahitur ad sex menses, vel aliud tempus, & deinde ad beneplacitum ambarum partium cum disdicta quindecim dierum præcedente; & durante dicto primo termino sex mensium, vel alio conuento, societas non potest disdici, aut beneplacitum reuocari. Et si infra tempus huiusmodi in instrumento specificatum ille, super cuius vitæ periculo pecuniæ positæ sunt, moriatur, nihil prodest disdicta per creditorem facta; quamuis per quindecim dies post illam superuiuat. Nec illa obstat accipienti pecunias, quin illas lucri faciat; immo te-

 nentur

nentur hæredes dantis pecunias fructus ei anticipatè solutos, & adhuc integrè non decursos resti tuere pro rata tēporis, per quod societas durauit, vt per Gabriel. conf.78. num.3. vol.p. Attamen
2 nūquam audiui quòd aliquis iudex condemnauerit ad illos resti tuendum; quia nimis rigorosum videtur, fructus solutos repetere superlucrata sorte principali. Et hanc repetitionis intentionem in animum auaritiæ maculis nonnihil inquinatum cadere vt plurimùm existimauerim. Si post primum semestre vel aliud cōtinuatæ per tacitum partium consensum societatis tempus, quis societatem suam disdicere voluerit, id sibi quandocunque licebit, dummodo fructus non receperit, quia durante tempore, pro quo fructus sunt soluti, disdici nequit societas: sed post factam disdictā creditor pecunias recuperare non poterit, nisi ille, super cuius vitæ periculo erit contractus societas, per quindecim dies completos superuixerit. Solent hu-
3 iusmodi societates sæpe contrahi inter officialem præsentē, & creditorem absentem per interpositam personam, quæ sibi facultatem disdicendi fructus, & sortem exigendi absque aliquo dicti creditoris ordine seu mandato in contractu reseruat. Et quoniam eueniente casu mortis illius, super cuius vitæ periculo societas contracta fuerit, siue sit alia persona, siue etiam fuerit idem principalis creditor, oriri posset dubitatio, an hæredes creditoris possent pecunias (nisi de mandato illius principalis ad coeundam societatem sufficienti appareat) repetere: tutiùs erit, quòd in talibus instrumētis in actu illorum stipulationis mandatum, siue epistola exhibeatur recognita, in qua detur facultas pecunias in societatem dandi, vt suprà dixi; quoniam in contractibus societatū simultaneus requiritur consensus, vt per Dec. conf.213. nu. 9. Corn. conf.254. nu.p. vol.3.

DE SOCIETATVM DISDICTIS. Cap. XVI.

1 *Disdicta quomodo debeat intimari.*
2 *Forma disdictæ.*
3 *Quindecim dies disdictæ à die illius reproductionis incipiunt currere, & quare.*
4 *Disdicta quando sit reproducenda.*
5 *Disdicta potest etiam fieri coram notario & testibus.*
6 *Quare Pius Papa V. modum hunc sustulerit.*
7 *In reproductione disdictæ, Testes per Notarium adhibentur.*

1 DISDI-

Digitized by Google

1 DISDICTA, ad hoc vt afficiat, debet officiali personaliter intimari; cùm, antequã procedi possit ad executionem obligationis cameralis, ea legitimè præmittenda sit, vt per Gallesſ. vbi suprà de processu ipso n. 10. & seq. Put. decis. 32. in vna Aquen. L. 2. tamen hæc difficultas hodie remanet sublata, cùm passim in instrumento societatis per speciale pactum conueniatur, vt superiùs in instrumenti societatis extensione
2 apparet. Et disdictæ forma hæc est, (Intimetur D.A. scriptori Apostolico exaduerso principali, qualiter infrascriptus instans nõ intendit ampliùs continuare societatem scutorum Trecentorum auri in auro per acta infrascripti notarij super eius officio scriptoriæ Apostolicæ die secunda Iunij 1590. initam, imò illam disdicit, beneplacitumq; suum in ea appositum reuocat, ac sortem & fruct⁹ rehabere vult, & ad hoc ipsum interpellat omni meliori modo, &c. Instãte Magn. D. Natali Rondanino principali, Io: Franciscus Vgolin⁹ est Notarius). Qua disdicta per Cursorẽ intimata, creditor principalis, aut procurator habẽs in prõptu ad hoc speciale mã datum illã producit in actis notarij, in cuius disdictæ extremitate notari⁹ ponit hæc verba (idẽ principalis, aut N. procurator prout in actis reproduxit, & disdixit vt
3 suprà) & annotata hoc modo disdicta, quindecim dies à die illius reproductionis in actis notarij factæ, currere incipiunt: quia per talem reproductionem tunc verè probatur voluntas creditoris disdicentis de nolendo vlteriùs societatem continuare. [*vide decis. Illustriss. Card. Blanchetti tunc Rotæ Aud. sub die xvi. Martij*
4 1579.] Est autem reproducenda disdicta ante mortem, aliàs propter fraudem, quæ fieri potest ob illius non reproductionem, nõ tenet: voluntas enim in mente retenta nihil operatur l. repetendi. C. de condit. ob causam. Rolan. à vall. cons. 59. nu. 45. vol. 3. Pedemont. decis. 118. nu. 8. & posset dari pœnitentia per illius lacerationem, ita fuit decisum in Rota die 9. Maij 1554. coram Achille. & in alia Romana socie-
5 tatis coram Chisanen. Potest etiam fieri talis disdicta extraiudicialiter præsenti officiali, dummodo fiat coram notario, & testibus, vel coram testibus fidedignis: de qua debet in actis constare, antequam ad exequutionem

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

contra debitorem deueniatur. Sed quãdo est iudicialiter facta, censetur facta animo eam reproducendi, & penes notarium dimittendi, vt suprà dictum est. Sed
6 cùm id nõ fiat, videtur in hoc intimans declarare animum suum, vt ibi. Sed quoniam ex productione, & admissione huiusmodi disdictæ à die illius intimationis fraudibus creditorum, vt suprà dictũ est, vtile, & fructus absque aliquo pecunias amittendi periculo quærentium ampla patebat via. (retinebant enim illas penes seipsos per menses, & annos, easq; quandocunque producebant) bene, ac sanctè Pius eius nominis quintus fe: re: more pij Pastoris corum animabus cõsulendo, disdictas huiusmodi non afficere, nisi à die illarũ productionis voluit, & mandauit; Idq; colligitur ex rescripto aliàs ab eodem Pio 5. obtento, per q. Vincentium Lucchinum contra hæredes q. Leonis Leonij apud acta q. Pompei Antonini præsentato; & ita ab inde citrà obseruatum fuit, &
7 hodie obseruatur. [*Aduerte tamen quòd in reproductione disdicta, Notarius Testes adhibeat, cùm in actibus extraiudicialibus notario sine testibus non creditur, vt aliàs in Rota dictum & resolutum fuit, & ideo dici potest, non constare de prætensa disdicta, quia paria sunt, aliquid non esse factum: vel non apparere legitime factum vt per Afflictum decis. 182. sub nu. 4. Tiraq; de retractu. Ligna. §. 1. glos. xi. nu. 90. in fin. & in denunciatione reproducenda vide eundem Tiraq. eo. titu. glos. 2. nu. 24. vbi dicit, non credi in hoc actuario, qui videtur loqui in terminis nostris, & quo ad prædictam disdictam illiusq. reproductionem, vide Caputaquen. decis. 107. lib. 2. & coram Seraph. decis. 172. & aliàs 184. incipien. fuit resolutum libro primo diuer.*]

DE DISSOLVTIONE societatis. Cap. XVII.

1 *Referuntur plures modi dissoluendi societatem.*
2 *Si totum officium non vacat, societas non dissoluitur.*
3 *Per solutionem partis sortis principalis, societas dissoluitur in totum.*
4 *Quamplura alia de societate, et censu, quæ quotidie occurrunt, sub silentio transiuerunt.*

1 NOTANDVM est societatem, præter proximè relatum, pluribus alijs modis dissolui. Dissoluitur aliquoties de mutuo cõtrahen-

Digitized by Google

trahentium consensu; Nonnunquàm per mortẽ vnius ex socijs, dantis scilicet, vel accipientis pecunias, vt in §. soluitur. Instit. de socie. l. actione §. morte ff. pro soc. nec transit ad hæredes, etiam si esset conuentum l. verùm §. in hæredem ff. pro soc. Dec. cons. 171. nu. 6. Pedemont. decis. 76. nu. 4. & 7. Paris cons. 82. per totum vol. primo. Interdum verò per vẽditionem officij, super quo contracta fuit. Et in quocunque ex dictis casibus, quindecim diebus disdictæ non expletis, nec expectatis, potest ad repetitionem sortis principalis procedi, dummodo accepti ferantur, fructus anticipatè soluti, & nondum decursi: excepto tamen si per mortem dantis pecuniæ superlucratæ non fuissent. Aduerte tamen ea,
2 quæ suprà de dissolutione societatis per officij venditionem diximus, procedere in officijs in totum vacantibus: secùs autem in officijs in totum non vacantibus, cuiusmodi sunt Notariorum Auditoris Cameræ, Rotæ, & alia similia officia, per quorum venditionem, modò tamen scripturarũ dominium penes venditorem remaneat, societas non dissoluitur, cùm totum officium non sit alienatum, & dummodo etiam scripturæ remanentes sint redditus sufficientis, & capacis societatis, quæ super toto officio contracta fuerat, vt fuit resolutum in Rota in vna Rom. societatis coram R. P. D. Serafino die 6.
3 Nouem. 1581. Fuit etiam aliquando per acutos, & doctos viros deductus alius dissolutionis societatis modus; per solutionem scilicet partis sortis principalis, totam societatem tacitè dissolutam censeri: quia per partis solutionem, socius videtur soluisse animo societatem dissoluendi, & per talem solutionem vniuersum debitum agnouisse videtur. L. cùm notissimi. §. pen. C. de præscript. Bar. in l. cùm fidem. nu. p. C. de nõ numer. pecu. Repugnat enim naturæ societatis solutio partis capitalis, & agnitio debiti residui, ad quod conueniri non potest durante societate: Vnde per illam solutionem censetur cõ mutuo dissensu dissoluta, sicut quãdo vnus socius sciente alio, nomine proprio contrahit, Aym. cons. 113. nu. 7. Caputaquen. decis. 196. l. p. cùm natura societatis sit, vt totum capitale remaneat, vt per Bar. in l. fin. in fin. C. de frum. Vrb. Constan. l. x1. societas enim tandiu durat, quamdiu integer cõsensus perseuerat, text.

in l. tandiu C. pro soc. quem sequitur Ant. Gomes. var. resol. Tom.2. cap.5. de societ.nu.6.sed per receptionem partis consensus non est ampliùs integer,& consequenter societas non durat. Nec inducitur renouatio pro residuo: quia requiritur quòd inter eos aliquid factum fuerit, quod fieri non potuerit citra ius, & nomen societatis, vt per Castren. cons. 43. vers. restat videre, vsque ad
4 fin.nu.20. De his dissolutionibus societatis, ac alijs casibus mortis in societate exceptis, ac illius nō superlucratione ex contractu nō adimpleto, & si ea super futuro officio legitimè contrahi queat, & quādo tunc illius incipiat currere tempus, & similiter, an intempestiuè disdici, & periculum vitæ transferri valeat, & an liberato officiali, societas valida quo ad omnia remaneat, ac etiam de censibus tam ante, quàm post Constitutionem Pij Papæ Quinti creatis complura alia, quàm supra, & infra dicenda hic singulatim conscribere, casusq; quotidianos in curia occurrentes enumerare, legumq; auctoritatibus, exemplis, sacrisq; Rotalibus decisionibus confirmare statueram: Sed cùm de eis per viros doctissimos ac eruditissimos particulares tractatus nuper in lucem editi fuerint, in quibus non ab re censui omnia copiosè tractari, ideo in his vlteriùs elaborare nolui; Et licèt nulla præcedente prohibitione, licitè potuerim per agrum alienum transire vt in l. per fundum ff. de ser. rust. præd. tamen, ne agrum nostrum aliena segete fertiliorem reddidisse, ac vanam potiùs ostentationem, quàm vtilitatem quæsiuisse videar, vt dictum est in eis, vlteriùs nolui elaborasse, nisi tātùm quoad ea aliàs per me relata in meo praxis libello quæ præsenti opusculo pro minori lectorum dispendio repetere, ac prædictis legib⁹, & Rotalibus decisionibus confirmare arbitratus sum.

DE CASIBVS MORTIS in societatibus exceptis. Cap. XVIII.

1 *Excipitur aliquoties casus pestis, quando de illa dubitatur.*
2 *Si creditor pestem fugiens itineris incōmodo obierit an pecunias amittat.*
3 *Excipitur etiam casus partus, & illius prægnantiæ.*
4 *Excipitur etiam casus mortis superuenientis ex morbo à pregnantia causato.*
5 *Casus morientis in bello excipitur.*

6 Non

6 *Non excipitur casus obitus illius qui natando submergitur.*
7 *Pari ratione non excipitur mors hominis tegula vento deiecta occisi.*
8 *Si homo intus domum igne casu accensam & ardentem comburatur hic modus eadem ratione non excipitur.*

1 N societatibus plures casus mortis excipiuntur, vt superiùs in instrumenti societatis formula declarauimus; plures quoque inconsiderati casus eueniunt, super quibus non paucæ oriuntur difficultates. Excipitur casus pestis, quando aliqua est de illa dubitatio,& poni solent per notariũ in contractu hæc verba (excepta etiam peste, aut pestis causa.)
2 Sed si, ad pestem in loco habitationis creditoris valde vrgentem euitandum,creditor alienam petens patriam magnis itineribus & imbribus aut actu fatigat⁹ intereat,an causa pestis dicatur,ita vt pecuniæ non amittantur,dictorum iuris consultorum, qui de hoc ex professo, vt suprà dictum est, particulariter tractauerunt, iudicio remitto: quia ex allegatis in proximè præcedenti cap. non hanc assumpsi prouinciam.
3 Excipitur etiam per verba expressa à notario posita, quando pecuniæ super periculo vitę mulieris ponuntur, casus partus, & ex causa partus siue prægnantiæ, in quo casu plures nascuntur difficultates. Et pluries fuit 4
resolutum, quòd licèt in ipso partus actu mulier non moriatur, & licèt etiam ex prægnantia conualescat, tamen superueniente aliqua febri ex dicta prægnantia causate; si de hoc per valde peritorum physicorum fidem constet, pecuniæ non amittuntur: idque non semel fuit in Tribunali Auditoris Cameræ,& in sacro Rotæ auditorio coram bo: me: Oradino in vna Romana societatis 27. Iunij 1569. & in alia Magnifici d. Iohannis Aloysij Ruberti decisum. Posset etiam 5
dubitari, vtrum amissæ censeantur pecuniæ, super periculo alicuius, qui in publico,& generali bello decedat, positæ. Et vidi casum istum acutissimè disputatum; Quidam Capitaneus Lutius Romanus ad bellum in Galliam profectus certas habebat super suæ vitæ periculo pecunias; & dum ciuitatem Poictiers nuncupatam ab hostibus obsessam custodiret, per rimulamq; arcis, seu feritoriam inimicos,quid sibi pararent, cerneret, archibusij ictu in frõte percussus occubuit.

Super

Super hoc ortum fuit dubium, quòd acriter disputatum fuit coram bo: me: R. P. D. Vincentio Fuscherio inter dicti capitanei hæredes, & debitores Illustres, & valde potentes; pro quorum parte deducebatur causa cessationis suspicionis operæ, seu doli alicuius interesse habentis; ad hoc enim potissimum clausula hæc apposita esse videtur; ad hoc inquàm, ne quis pecunias recipiens auiditate illas superlucrãdi ductus, creditoris mortem procuraret. Demùm pecunias amissas non fuisse decisum fuit, ratione (vt opinor) verborum in societate appositorum (vel aliàs Vtcunque ab homine violenter.
6 inflicta). Dubitaret forsan aliquis, an amitterentur pecuniæ, quæ suberant periculo vitæ alicuius, qui animi gratia natando in flumine ab aquis rapidis & violentis obruatur? Et dicerem in hunc euẽtum amitti, vt fuit aliàs decisum eadem ratione: cessat namque hominis ministerium.
7 Si mota à vento tegula prætereuntem hominem cadens occiderit, simili ratione pecunias amitti dicendum videtur: id etenim absque hominis industria eue-
8 nit. Si igne intus domum accensam quis moriatur, pari ratione pecunias amitti, videtur declarandum, nisi ab homine voluntariè, vel etiam accidẽtaliter flãma accensa fuerit. Casus prænominati pluries in tribunali Auditoris Cameræ acciderunt, &, vt suprà diximus, decisi fuerunt.

DE CASV OBITVS HOminis, qui post lethale acceptum vulnus mortem sibi consciuit. Cap. XIX.

MITTENDVM non censui casum memoria & notatu dignum. Anno à Christo nato 1575. dum essem arrendatarius officij q. d. Fabritij Galletti Auditoris Cameræ Notarij, accessi ad casale Palidori, aliàs per dd. Iulium Boscum, & Paulum Gauottum ab Illustriss. D. Carolo Muto cõductum; in qua conductione D. Fabritius pro quarta parte erat particeps, cuius occasione inter partes ipsas orta fuit lis & differentia. Et cùm ibidem inter Baptistam dictorum Boschi, & Gauotti ministrum, & dicti Fabritij famulos ad rixam deuentum esset, prænominatus d. Fabritius archibusio ictus vnà cum vno ex suis famulis ibi occubuit, & in eadem

eadem rixa lethaliter, vt à chirurgo referebatur, ictu quoque archibusij Baptista supralcriptus vulneratus remansit; super cuius vitæ periculo quidam Rocchus Godinus scuta Trecenta in societatem habebat. Cumq; sic vulneratus in cubiculo domus dicti casalis sub executorum custodia destinaretur, se à fenestra dicti cubiculi sponte, & animo deliberato, ac nullo penitus hominis ministerio interueniente proiecit, & statim occubuit. Fuit subinde mota lis ex Baptistæ filiorũ & hæredum parte, aduersus Rocchum super pecuniarum prædictarum restitutione, corã bo: me: Vincentio Fuscherio, & successiuè Cesare Loccatello. Rocchus pecunias per mortem Baptistæ, super cuius vitæ periculo erant positæ, superlucratas fuisse allegabat, & propterea instrumentũ societatis cassari instabat, Replicabant hæredes, pecunias superlucratas non fuisse per mortem eorum patris, ac illarum restitutioni locum esse: quia, quamuis ex dicta proiectione pater decessisset, tamen fuerat à principio non vnico archibusij ictu lethaliter vulneratus, & magna vna, ac quamplures paruæ pilę plumbeę in eius corpore remanserant, & de hoc chirurgus testimonium dicebat; quodq; causa eius mortis principalis fuerat dictum vulnus ab homine illatum; & quòd hæc causa tanquam principalis attendi debeat, non autem proiectio illa, quæ accessoria erat censenda. His allegatis non obstantibus, si constitisset ex processu Baptistam ex proiectione à fenestra absq; hominis ope obijsse, pecunias per Rocchum superlucratas esse dicendũ arbitrarer; quia proiectio fuit causa proximior mortis, quæ magis est attendenda, Afflict. dec. 127. nu. 2.

AN AGENS AD PECVniarum societatis cõsequutionem, personam, in cuius vitæ periculum sunt, superstitem esse docere teneatur. Cap. XX.

CONTRAHITVR nõ raró societas super vita personæ extra Vrbem degẽtis, vt puta Florentiæ, Venetijs, vel alijs etiam longinquioribus partibus; Qua finita, si debitor ante pecuniarum restitutionem se de existentia, & superuiuentia personæ huiusmodi absentis certiorem fieri petit, &, nisi id fiat, pecunias restituere recusat,

recusat, dicitq; ad illarum solutionem nõ teneri, nisi saltem data idonea cautione de faciendo venire fidem superuiuentiæ, & de restituendo pecunias in euentum illius mortis; eius dictũ non attenditur, sed ad vlteriorem exequutionem his minimè obsistentibus proceditur. Quia vltra quòd quis regulariter satisdare non teneatur, præsertim quando principalis est idoneus, secũdum Bald. in l. cum clericis. C. de epis. & cleri. subest etiam alia ratio in hoc; Quia recipiẽs pecunias debebat à principio se certiorẽ reddi facere de persona illa, super cuius periculo inita est societas, & ideo illi imputandum est; præsumptio enim est contra ipsum: quia ex generali iuris regula illi[9] existentia, & superuiuentia præsumitur vsque ad centum annos, vt not. in l. fin. C. de sacr. sanct. ecc. & propterea sufficit allegare vitam absque alia probatione, Bald. in c. ex tenore. col. 1. ibi, tũc viuen. de Testi. & in l. si adulterium ff. ad testam. aperi. Sed si excipiens fundat se in morte, illam probet. Verum nihilominus est, quòd Iudex ex vrbanitate quadam potiùs, quàm iuris dispositione non petitam satisdationem, sed tantùm iuratoriam cautionem pro partis indemnitate dari per creditorem egentem mandatur.

DE PERDITO, AVT IN actis non redacto originali societatis instrumento, quomodo procedatur. Cap. XXI.

1 *Vigore fidei, seu memoriæ societatis nõ proceditur, nisi contra officialem, qui eam subscripsit.*

2 *Si fides est subscripta à principali notario, potest contra omnes principales obligatos procedi.*

1 SI aliquando euenerit, vt sæpe euenit, substitutorum negligentia, aut incuria societatum instrumenta deperdi, aut in actis non redigi, vigore fidei, seu memoriæ ab officiali subscriptę, de qua suprà meminimus, non potest contra alium, quàm cõtra officialem, qui illam subscripsit, facta priùs manus, & subscriptionis illius recognitione, ac præcedente iudicis decreto super formæ cameræ extensione, procedi.
2 Si verò fides à notario principali officij domino subscripta fuerit, contra omnes in societate obligatos procedi poterit.

DE SO-

DE SOCIETATIBVS super officio vltra medietatem pretij ære alieno grauato contrahendis. Cap. XXII.

1 *Ex constitutione Pauli 4. non subsistebant societates initæ super officiis, quando æs alienum super illis contractum, medietatem illorum pretij excedebat.*

2 *Hodie contrariò vtimur: secùs tamen vna cum dante pecunias.*

1 EX constitutionis fe: re: Pauli 4. forma statutum fuit, societates non recipi super officijs officialium, qui illa vltra eorũ medietatem ęre alieno grauata, hyppothecata, vel plures societates super his proprio, vel aliorum commodo con-
2 tractus haberent. Sed nihilominus contrario vsu receptum est, recipi infinitas societates super officijs ęre alieno quater, & quinquies vltra totum pretium oneratis, & hyppothecatis; nõ tamẽ cum vno dante pecunias: quia tunc vltra valorem officij societates non subsistunt, vt fuit resolutum in Rota coram Illustriss. Cardinale Blanchetto, de an. 1591. [28. *Ianuarij in causa Rom. societatis Cæsaris Bossil.*] Præterea, multi sunt officiales, quos conductitios appellare quodammodo possumus, qui pacta certa mercede societates, etiam mille in dies singulos, si tot occurrerint coeundæ, pro seruitio, & intuitu aliorum, & præsertim forensium, & in Curia amicis officialibus carentium coeunt, licèt non desint aliqui timoratæ conscientiæ, qui audientes nedum à confessarijs, sed etiam à concionatoribus has societates, quæ sic contrahuntur, esse illicitas, eorum pecunias super eisdem officijs dari negant.

DE SOLVTIONE FRVctuum societatis. Cap. XXIII.

1 *Fructus societatis debentur ad rationem duodecim pro centenario & anno, & nonnunquam ad minorem, non autem ad maiorem.*

2 *Olim etiam post societatis finẽ ad eandem rationem debebantur.*

3 *Hodie, societate finita, cessat solutio fructuum.*

4 *Si ex parte creditoris expeditur mandatum pro credito consequendo, debentur fructus ad rationem septem pro quolibet centenario, & anno.*

5 *Debitor in mora constitutus cogitur ad solutionem fructuum ratione damni emergentis.*

6 *Moriẽte officiali, vel officium vendẽte, fructus vltra septem pro centenario non soluuntur.*

7 *Hodie*

7 *Hodie fructus exacti & post dissolutam societatem decursi cum sorte compensantur.*
8 *Si creditor venditionem officij sciuerit, nulli fructus ei debentur, & quando fructus soluti non repetuntur.*
9 *Non factis diligentijs, nulli soluuntur fructus.*
10 *Pactum, quòd fructus debeãtur ad eandẽ rationẽ, videlicet, Centũ pro centenario dissoluta societate, est illicitum.*

1 Ex forma contractus societatis, fructus illius ad rationem duodecim pro quolibet centenario, &
2 anno, & aliquando ad minorem, nunquàm tamen ad maiorẽ summam conueniuntur, vel deben-
3 tur. Modò autem obseruatur, prout iuri cõsonum est, quòd periculo vitæ cessante, etiam fructuum solutio cesset: cùm tũc ad simplex mutuum reducatur, prout fuit decisum in Rota corã bo: me: Scip. Card. Lancellotto tunc Rotæ Auditore, in vna Rom. societatis 28. Ap. 1570. Sed si ex
4 creditoris parte pro suis pecunijs rehabendis diligentiæ fiant, non solùm citationibus, sed etiam mandato expedito, & factis diligentijs de illud exequendo, fructus ad rationem septem pro centenario, & anno soluuntur de cõsuetudine, & stylo curiæ, vt infrà expressiùs suo loco dicetur. Sed
5 si creditor pecunijs indiget, nec eas à debitore, in solutione diuturnam nimis moram faciente recuperare potest, præuiaq; notificatione indigentiæ eiusmodi debitori facta, eoq; in mora constituto, ac præmissa protestatione citato debitore facta, & per iudicem admissa, de illas ad societatem, ac aliud quodcumque licitum interesse recipiendo, illas post moram debitoris sic actu recipiat, Iudex omnes fructus, seu aliud interesse, quod creditorem ex nouo contractu pati cõtinget, ratione damni emergentis, præuia illius verificatione, etiam exequutiuè procedẽdo (modò tamẽ ab excessiua liquidatione appellatum non fuerit) solui mandabit etiam ratione lucri cessantis, interuenientibus requisitis, de quibus per Paulum de Castr. in l. 3. §. fin. ff. de eo quod certo loco. Vbi habetur, quòd si probatur interesse certitudinaliter, & verè, nõ autem præsumptiuè, tũc tale interesse debetur etiam ratione lucri cessantis, vt ibi vers. intellige hoc. quem Rota fuit sequuta, vt per Mohed. dec. 208. & Consilium Neapolitanum, vt attestatur Afflict. in decis. 20. nu.
6 24. & sequen. Durante autem socie-

societate, si officialis vendiderit officium, hodie fructus nisi ad dictā rationem septem in singula centenaria, & annos solui non
7 consueuere. Quando à creditore post dissolutam per officij venditionem, vel officialis mortem societatem, fructus ad rationem in instrumento cōuentam exacti fuerint, restituendi veniunt, seu compensandi ad prædictam septem pro centenario, & forsan ad minorem summam iudicis arbitrio, habita temporis, & personarum ratione. Et hæc locum habent, etiam si creditor officij venditionem, vel officialis obitū prorsus ignorauerit. Si autem creditor sciuerit, nulli ei fructus debentur. Si tamen officialis post venditum officium spontè soluit fructus creditori talis venditionis ignaro, non repetit, neq; cōpensatur propter eius malam fidem, & quia etiam videtur donasse, vt l. p. ff. de condit. indeb. & ita fuit in tribunali A. C. obseruatum, & practicatum. Nul-
9 lis verò factis diligentijs pro exactione à creditore, vel etiam factis aliquibus, non tamen expedito mandato, nec procurato de illud exequendo, vt suprà dictū est, in omnibus superiùs expressis casibus nulli ei soluuntur fru-
10 ctus. Et propterea ex præmissis, & infrà dicendis rationibus censerem abolendum fore pactum illud, quòd fructus semper debeantur ad eandem rationē conuentam duodecim pro centenario etiam disdicta, seu dissoluta societate: quia pluries in Rota fuit declaratum illicitū, & damnatum, vt in pluribus decisionibus rotalibus, præsertim in dicta Rom. societatis coram Lancellotto. Die 28. Apr. 1570. & alia, coram eodem, die 2. Iunij dicti anni. dicitur, quòd finita societate, ea remanet tanquam purum mutuum, & illa taxatio, quæ fit vigore præscripti pacti, est illicita: & propterea nullis factis diligentijs per creditorem, vt suprà dixi, nulli fructus debentur. Factis autem diligentijs, si debitor est morosus in restituendo, ex quadam æquitate creditor potest exigere aliquod honestum lucrum arbitrio iudicis, prout solent reddere pecuniæ, quæ stant otiosæ absque aliquo periculo vitæ, vt suprà sicuti dictū fuit per bo: me: Accorambonū Rotæ decanum in eius voto reddito q. Illustriss. d. Cardinali Carafæ super dicta solutione fructuum ab eo de ordine Papæ requisito, & hodie soluuntur septem pro centenario quoli-

quolibet anno, vt suprà dictum est. De societatibus hæc dixisse volui latiùs fortasse, quàm onus susceptũ requirit; cùm, hæc omnia in practica potiùs, quàm in iure consistant,& legislatoribus, iurisq; peritis hic cõtrahendi modus non innotuerit, remittendo me ad singularissimum Ll. doctorem Io: Frãciscum Castracanum, qui de hoc in sui libri tractatu diffusiùs scripsit. Sed quid, si interesse creditoris verè non ascenderit ad taxatam summam; an tuta conscientia poterunt taxatam summam recipere? & fortè negatiua est probabilior, remitto tamen me ad Theologos. [*Et licèt nuperrime contrarium tenuerit Rota, vt in vna Rom. societatis coram R. P. D. Mellino, vt scilicet nullo modo fructus debeantur post disdictam; sicut dissolutam societatem, ex rationibus, de quibus in ea, tamen credidi non errasse, cùm circa hoc me ad Theologos remiserim, quorum opinio in materia vsurarum sequenda est, quia illa est magis secura, quo ad conscientiam.*]

DE CENSIBVS. Cap. XXIV.

1 *Quid sit census, & quare inuentus.*
2 *Quare Pius V. nouum creandi modum ediderit.*
3 *Quomodo census huiusmodi imponantur.*

1 CENSVS, est onus quoddam, & seruitus de sui natura perpetua, quę à dominis super liberis fundis imponitur. De censu, illiusq; differentijs, & qualitatibus multi tractauerunt, & propterea meum non est in hoc compendioso tractatu, ac praxis causarum agendarum norma aliud, quàm de illius forma, & instrumenti exequutione pauca dicere. Fuit census negotiantium in Curia vsui & commoditati adaptatus, vt pecunias necessitate vrgente tuta conscientia, & permittente sede apostolica recipere
2 valerent. Verùm quia post traditam à fe: re: Martino Papa V. formam, crescente supra quàm dici possit hominum malitia, plura illicita pacta, & conditiones in graue pauperum detrimẽtum creuerant, re: me: Pius eius nominis Quintus Pontifex maximus, imò pijssimus, atq; clementissimus, vt hos abusus tolleret, per suam constitutionem sub Datum Romæ apud Sanctum Petrum, Quarto decimo Kal. Februarij

Digitized by Google

bruarij 1568. editam, censꝰ ipsos ad certam limitatam formam redegit, & inter alia in ea decreuit, quòd nullus deinceps censꝰ creari, & constitui posset, nisi in actu stipulationis contractus prõpta & præsens interueniret pecunia. Præterea, quòd creetur super fundo stabili, & de sui natura fructifero, ac oneris censꝰ capace & idoneo. Ad hæc, quòd censꝰ solutio postposita, hoc est in fine semestris fiat, antiquo anticipatæ solutionis modo sublato. Insuper, quòd ementes censꝰ, oneribus & euentibus fundi, pro eorum censꝰ rata parte subiaceant. Constituit quoq; quòd liceret venditoribus quandocunque, etiam post quantumuis longissimi temporis lapsum pro pari pretio redimere, & aliàs vt in dicta constitutione expressiùs apparet. Et quoniam huiusmodi cõtractus formula per hanc constitutionem adeò innouata fuit, vt in innumeris ab antiquiorib' differat, formulam, qua post editam cõstitutionem vtimur, magis cautam quàm potui, inferiùs ponere non inutile fore sum arbitratus.

DE FORMA INSTRVMENTI censuũ post Constitutionem Pij V. de illis creãdis. Cap. XXV.

1 *Formula instrumenti census.*
2 *Solutio pretij in promptu.*
3 *Solutio census finito semestri.*
4 *Donatio si census plus valeret pretio.*
5 *Promißio de euictione.*
6 *Pactũ, quòd eueniẽte lite ad intimationẽ illius solẽniter faciẽdã nõ teneatur.*
7 *Pactum de retrouendendo.*
8 *Conformatio cum constitutione Pij V.*
9 *Promißio de faciendo accedere fideiussores.*

1 DOMINVS Augustinus N. sponte &c. omnibus mel. modo &c. in & super eius casale A. nuncupato &c. sito in territorio Vrbis in partibus Latij, cui casale N. prædium C. territorium castri S. & casale M. circum circa casale ipsum consistentia, cohærent pro confinibus, saluis alijs, si qui sint plures, aut veriores cõfines, & dicti casalis fructibus, redditibus, prouentibus, & pertinentijs vniuersis cõstituit, creauit, & imposuit annuũ censũ scutorũ octoginta monetæ Iulijs decẽ pro scuto cõputatis. Quẽ censũ, ita creatũ, cõstitutũ & impositũ vendidit, ac titulo perfectæ vẽditionis dedit, cessit, transtulit & assignauit admodũ nobili viro D. Viperesco de Vipereschis à Corneto præsenti ementi, & stipulanti pro se, suisq; hæredibus, & successoribus

C quibus-

Digitized by Google

quibuscunque; Ad habendum
&c. Hanc autem annui census
2 creationem, constitutionem, &
venditionem, ac omnia, & singu-
la in hoc instrumento contenta,
D. Augustinus fecit, & facit erga
D. Natalem, pro pretio scutorum
Mille similium, quæ in prompta,
& numerata pecunia argentea,
in mei notarij, testiumq; infrascri
ptorum præsentia à d. Viperesco
præsente, ac realiter, & cum effe-
ctu soluente habuit, recepit, & ad
se traxit, de quibus sic acceptis
pro integro, & iusto dicti census
pretio se contentum, & sibi satis-
factum vocauit, & eundem em-
ptorem quietauit, absoluit, & pe-
nitùs liberauit; renũciando qui-
buscunque exceptionibus, cum
pacto de nunquam ampliùs pe-
3 tendo. Quem censum annuum
promisit soluere dicto emptori
præsenti, &c, vt præfertur, stipulã-
ti de semestri in semestre, & in fi-
ne cuiuslibet semestris propor-
tionaliter, & pro rata, in simili
bona, & currenti moneta hic Ro-
mæ liberè &c. aliàs ad damna
omnia &c. teneri voluit, de qui-
4 bus &c. Et si plus dicto pretio
census prædictus valeret, seu va-
lere posset, totum illud plus con-
donauit, & remisit irreuocabili-
ter d. emptori: quia sic ex libera-
litate sua sibi facere placuit, &
5 placet. Et promisit d. Augusti-
nus venditor dictum casale ad se
spectare, & pertinere pleno iure
dominij, vel quasi, & de sui natu-
ra fructiferum esse, & capax dicti
annui census, & etiam maioris, &
esse liberum, & exemptũ ab om-
ni alio censu, canone, responsio-
ne, liuello, ac ab omni, & quocun-
q; fideicommisso purificato, vel
purificando, & quibuscunq; aliis
oneribus impedientibus huius an-
nui cẽsus impositionem, vel quæ
dicto emptori obstare, vel præiu-
dicare possint; Et non fuisse ali-
cui venditum, datum, donatum,
permutatum, distractũ, aut aliàs
vtcunque alienatum, alienatio-
nis etiam largissimè sumpto vo-
cabulo, nec in totum vel in parte
quicquam factum fuisse, quod
aliquo modo respectu priorita-
tis, vel potioritatis hypothecæ,
aut aliàs in toto, vel in parte pos-
sit esse in præiudicium huius cõ-
tractus, & dicti emptoris, & quòd
nihil fiet in futurum. Et promisit
etiam hãc census impositionem,
& venditionem esse bene, & vali-
dè factas, & in eas tanquã tales fa
cere cõsentire omnem personam
&c. ius haben. aut habere præten
dentes in, & super dicto casali, &
censu, ad omnem simplicem etiã
extra-

Digitized by Google

extraiudicialem requisitionem, aut interpellationem per d. emptorem, aut eius hæredes, & successores, vel causam, & ius ab eo habentes faciendam. Præterea suscipere in se omnem litem, causam, cõtrouersiam, & molestiã in omni iudicio petitorio, & possessorio, & in quacunq; instantia, & q parte iudicij, si quæ moueãtur super dicto annuo censu, seu casali, & susceptas prosequi, & terminare cũ suis procuratorib⁹, & aduocatis, & absq; sumptibus, cura, interuentu, labore, & impẽsa d. emptoris, eiusq; hæredũ, & successorũ. Amplius promisit eũdem emptoré, eiusq; successores in dicto annuo censu, illiusq; pacifica perceptione cõseruare, & semper defendere, & liberare ab omni lite, causa, controuersia, molestia, ac molestãte persona, aliàs teneri voluit, & se obligauit ad omnẽ euictionem generalem, & particularem dicti census annui in forma iuris valida, & in Vrbe consueta, tã in petitorio, quàm possessorio, & quouis eorũ insolidum erga d. emptorem, & ad omnia dãna, impensas, & interesse, si quæ dictus emptor, vel sui hæredes, & successores ob dictas lites, molestias, vel euictionem paterentur, ita quod sub prætextu, quòd per ius

curiam, iniustitiã, nullitatem, aut imprudentiã iudicantiũ talis euictio sequuta fuerit, venditor prædictus, illiusq; imposterũ hæredes, & successores nullo modo valeant se excusare, vel tueri. Con-
6 uenerunt insuper ijdem contrahentes, quòd in omnibus, & singulis præmissis, & in præsenti instrumento cõtentis, dictus d. emptor non teneatur ad aliquam solemnem intimationẽ litis faciendam, sed quæcunq; simplex notificatio, etiã extraiudicialis, & sine aliqua solemnitate, & forma iuris, siue statutorũ adhibita, seruata, vel nõ seruata, ipsi venditori; vel alicui ex infradicendis fideiussoribus, aut alicuius ipsorũ hæredibus, & successoribus factã sufficiat, absq; vlla penitùs notificatione per d. emptorem, suosque hæredes, & successores quomodolibet in futurũ in iuditio, vel extrà faciendã: quia sic actũ &c. Item cõsensit venditor, & ita cõuenit, quòd si, & quotiescũq; ip-
8 se venditor, eiusq; successores, & fideiussores cessauerint in solutionẽ dicti annui census de semestri in semestre, vt suprà facienda, sit in arbitrio & liceat eidem emptori, eiusq; successoribus agere, & experiri pro consequendis terminis dicti annui census, tam

contra

contra dictum venditorem, & fideiussores insolidum, eorumq; hæredes,& successores quàm,cōtra conductores,colonos, ac omnes,& singulos dictum casale pro tempore tenentes, & quoscunq; ij sius venditoris debitores ex quauis causa, præsentes & futuros, ita tamen quòd vna via electa ex parte emptoris,& suorum, nunquam eis præiudicetur,quin ad alterā redire possint, vel vtraq,eodem tempore experiri, vt satisfactionem consequantur. Quinimo liceat etiā emptori, & suis variare semper, vsque ad consequutionem terminorum decursorum,& non solutorum. Ad quæ præmissa peragendum idem venditor constituit,& fecit d.emptorem,eiusq; successores procuratores irreuocabiles, vt in rem propriam cum iuramento & facultate omnes,& quoscunq; opus fuerit quietandi,de pecunijs exigendis pro concurrenti summa censuum decursorum, etiam iura & actiones in fauorem soluentium transferendi,& cum clausulis ad lites,facultate substituendi,& sequestrandi,& alijs clausulis,& facultatibus in similibus mandatis poni solitis,& quomodolibet opportunis. Declarantes vlterius,
7 & conuenientes prædicti contrahentes, quòd liceat dicto venditori suisq; hæredibus,& successoribus, ac etiam fideiussoribus infrascriptis,& eorum cuilibet insolidum semper, & quandocunq; voluerint in perpetuum,etiā non obstante longissimi temporis,centum,& plurium annorum præscriptione dictum censum scutorum octoginta, pro eodem pretio scutorū Mille in numerata pecunia hic Romæ liberè,& in simili specie vnà cum censibus in illum vsque diem decursis, & non solutis restituto redimere, & extinguere,& dictus emptor, suiq; hæredes, et successores retrouendere teneantur,præcedente tamen intimatione,seu denunciatione per duos menses ante redemptionem ex parte venditoris facienda, iuxta formam Constitutionis fe:re: Pij Papæ V.de modo creandi cēsus promulgatæ sub Datum Romæ apud Sāctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ 1568. xiiij. Kal. Februar. Et denique
8 contrahentes voluerunt, et conuenerunt seruari hinc inde omnes conditiones, & requisita dictæ constitutionis,et omnia,quæ Constitutio huiusmodi requirit, pro appositis haberi. Sed quatenus ex præmissis, vel infra dicendis ab ipsa Cōstitutione omittendo, vel

vel faciendo, quouis modo recessum fore dici, aut dubitari possit, declararunt, & conuenerunt etiam, ad tollendum penitus omne dubium, & pro validitate contractus, haberi pro appositis omnia, quæ apponenda sunt, & pro non appositis, non apponenda. Redigentes totum contractum, & contenta in eo ad verum sensum, & dispositionem dictę Constitutionis: quia contrahentium intentio fuit, & est in omni clausula, & parte huius contractus, cum eadem Cōstitutione se conformandi, & sic, & nō alio modo
9 contraxerunt. Postremò, vt dicto emptori magis cautum sit, promisit D. Augustinus vēditor huiusmodi impositioni, creationi, & venditioni annui census, tam pro illius solutione de semestri in semestre, vt suprà, facienda in perpetuum durante censu, consensu præstando, lite, & causa quacunque suscipienda, & prosequēda, validitate huiusmodi impositionis, & venditionis census, & pro quacunque euictione & in omni iudicio petitorio, & possessorio insolidum, quàm pro omnibus, & singulis in pręsenti Instrumento contentis vti principales, principaliter, & insolidum accessuros D. N. & N., quos ita accessuros, & promissuros absentes, me notario &c. stipulante promisit releuare indemnes, & penitus sine damno conseruare: ita quòd nullum propterea damnum, aut molestiam patientur, aliàs ad omnia damna &c. teneri voluit, de quibus &c. Et in euentum mortis, aut mutationis cōditionis in deterius, aut recessus ab Vrbe dictorum fideiussorum, vel aliorum pro tempore in hoc cen-
1 su obligandorum, seu alterius eorū, promisit semper, ac toties quoties àliquis ex dictis casibus tam in vno, quàm in pluribus ex fideiussoribus obligatis tam eodem, quàm diuerso tēpore contigerit, statim obligare, & subrogari facere aliū, seu alios æquè idoneos fideiussores, ad satisfactionē emptoris, seu eius hæredum, & successorum, ne vnquam tractu temporis emptor, vel sui, contingentia euentuum pręedictorum in eorum cautelis, & actionibus tam realibus, quàm personalibus deteriores efficiantur: firmis tamen remanentibus semper obligationibus talium fideiussorum quocunque modo pro tempore deficientium, ita vt quęcunque obligationes surrogandæ semper cumulatiuè, iuraque iuribus, & cautelas cautelis emptori & suis

accrescere intelligantur. Declaratione adiecta, quòd in euentũ mortis hæredes fideiussoris defuncti possent sese loco illius obligare, dummodo eo tempore defuncti hæredis conditio deteriorata nõ appareat: quia sic actum &c. Pro quibus &c. Extende obligationem cameralem in forma. Poterunt fideiussores post suprascripti cõtractus stipulationem obligationi huiusmodi quãdocunque accedere, qui à Notario de contractu præfato, ac omnibus in eo contentis certiores reddentur. Hæc de censibus dicta sufficiant. Iam de exequutione cameralium obligationum antiquarum post editam à Pio Quinto reformationem.

DE EXEQVVTIONE antiquarum obligationum Cameraliũ post editam à Pio Quinto tribunalis A.C. reformationem. Cap. XXVI.

1 *Nulla præuia citatione ad partes, ad exequutionem Instrumentorum ante Pij V. reformationem extra curiam celebratorum proceditur.*

2 *Si mutata est debitoris vel creditoris persona, citatio exequutionem necessariò præcedit.*

3 *Hæc citatio etiam dimissa copia domi hæredum exequuta afficit.*

4 *Ad exequutionem instrumentorum Romæ ante Pij V. reformationem confectorum quo pacto procedatur.*

VIA tempore reformationis tribunalis A.C. à Pio Quinto editæ multa secundum priorem formam tam in Vrbe, quàm extra reperiebãtur celebrata instrumenta, dubium, quomodo in illis procedendum
1 esset, oriebatur. Demum ex voto Congregationis D D. Reformatorum statutum fuit, quod ad exequutionem instrumentorum Camerali obligatione antiquitùs, & ante reformationem prædictam vsitata munitorum, & extra curiam, priusquàm eadem reformatio promulgata fuisset, celebratorum, procederetur nulla præcedente ad partes citatione, vt ante reformationis huiusmodi promulgationem consueue-
2 rat. Secùs quando essent mutatæ personæ ex parte creditoris, vel debitoris; eo .n. casu decreuerunt citationem ad partes requiri; & antè etiam requirebatur, vt inferiùs suo aptiori loco
3 dicitur. Quæ citatio, dimissa copia domi hæredum in vim priuilegij cameralis obligationis, validè & legitimè exequi potest.

Ad

4 Ad exequutionem autem obligationum cameralium, adiectarum instrumentis ante dictæ reformationis promulgationem in Romana curia confectis, seruata antiquarum citationum, & processus forma, procedi debere statuerunt. Hoc tamen excepto, quòd loco excommunicationis, & censurarum, relaxantur mandata exequutiua, debitore ad videndum decerni mandatum exequutiuum, & successiuè iterum ad videndum relaxari mãdatum aliàs decretum, citato. Et vbi in censurarum fulminatione requirebatur citatio, ad videndum fulminari, & relaxari censuras in obligatione susceptas, quæ per iudicem sub decreto, nisi per totam, relaxabantur, voluerunt citari, ad videndum relaxari mãdatum loco censurarum in obligatione susceptarum: quod relaxatur, nisi ad primam diem, cum intimatione. Hactenus de antiquis: ad nouas obligationes venio.

DE MODO PROCEDENDI ad exequutionem instrumentorum, quæ post reformationem Pij V. sub camerali obligatione citra procuratoris constitutionem, mandatiq; susceptionem in tribunali A. C. recepta sunt. Cap. XXVII.

1 *Citatio prima.*
2 *Decretum, quod fit in vim huius citationis.*
3 *Hoc decretum est diffinitiuum.*
4 *Datur ab hoc decreto appellatio deuolutiua.*
[Declaratio & differentia clausularum sine præiudicio legitimæ exequutionis, et si quid exequendũ fuerit &c.]
5 *Si debitor in contractu appellationi renunciauerit, potest appellare, obtenta absolutione à iuramento, quæ datur ad effectum agendi.*
6 *Nisi infra tres, intellige dies iuridicas vel currentes.*
7 *Secunda citatio.*
8 *Nisi ad primam, intellige diem iuridicam.*
9 *Decretum secundæ citationis, quod est exequutio supradicti primi diffinitiui modi.*
10 *Ab hoc decreto non licet appellare, & quare.*
11 *Ab hoc decreto appellãs debet insimul committere causam restitutionis in integrum, quatenus opus sit.*
12 *Per repositionem debitoris non tollitur sententia lata, sed suspenditur exequutio relaxata.*
13 *Nisi infra quatuor, vel quinque, intellige dies currentes.*
14 *Oppositio facta verbo, in termino dictæ citationis secundæ nõ obstat decreto.*
15 *Si oppositio fiat post seruatum citationis terminũ & sit de impedientibus exequutionẽ cameralis obligationis, admittitur, & quomodo debitor citetur.*

16 Oppositiones huiusmodi, vt plurimùm, sunt cauillosæ.
17 Iudex, si illi videbitur, has oppositiones esse veras, præfigit terminũ reo quinque dierum, ad probandum.
18 In repositionibus, & decretis exequutionem minantibus, factis in fauorem creditoris, requiritur intimatio.
19 Secùs in his, quæ in fauorem Rei fiunt.
20 Si Iudex, incuria substituti creditorem reponat, seu mandatum relaxet absq; intimatione, poterit hoc decretum sustineri.
21 Quibus casibus cõcedatur, Non grauetur, post mandati relaxationem.
22 Quomodo post factam exequutionem illud concedatur.
23 Quo pacto creditor mandatum, & exequutionem post oppositam cauillosam exceptionem obtineat.
24 Appellatio admittitur ab excessiua liquidatione damnorum, & interesse, etiam ad effectum suspensiuum.
25 In hoc liquidationis iudicio duæ tantùm sententiæ sufficiunt.
26 Statutum Vrbis ligat etiam clericos.
27 Quomodo sit formanda cedula appellationis ab huiusmodi liquidatione.

AD exequutionem Instrumentorum in tribunali Auditoris Cameræ, post præcitatam Pij V. reformationem, sub obligatione camerali, absque tamen procuratoris cõstitutione, & absque mandati susceptione receptorum, ita
1 proceditur. Citatur siquidem D. Roseus Archilegius exaduerso principalis, ad soluendum infrascripto D. instanti summã scutorum Centum, ei debitorum vigore obligationis cameralis, de qua in actis, aliàs videndum cõtra ipsum decerni mãdatum exequutiuum, ad primam diem, seu per totam: dummodo tamen citatio personaliter fiat; instante D. Antonio Capono principali, siue magnifico D. Rodorico Comicino eius procuratore. D. Iacobus Belgius est Notarius. Qua citatione personaliter, vel domi exequuta, (etenim vtroq; modo afficit) & facta illius relatione per Cursorem in actis (quæ relatio de stylo curiæ sufficit, quòd fiat per Cursorẽ in pede citationis subscriptionẽ, absq; eo, quòd cõpareat coram iudice, aut notario ad referendum, licèt de eodem stylo in manualibus notariorum, & regestris extendatur, N. cursor retulit in iudicio, coram D. Locumtenente, mihi notario &c.) comparet principalis, siue procurator, & repetito suo instrumento, cum camerali obligatione in actis rogato, in partis aduersæ non comparentis, & nihil releuans opponentis cõtumaciam, mandatum exequutiuum contra debitorẽ decerni obtinet, nisi

nisi infra tres dies soluerit, aut re-
2 leuans quid opposuerit. Et hoc
3 decretum est diffinitiuum. Et licèt debitor ab eo appellaret, & causam appellationis committere vellet, si aliquid contra obligationem releuans haberet; ta-
4 men signatura, nō viso grauamine, signare solet commissionem, cum clausula (sine præiudicio legitimæ exequutionis,) ad tradita per Gallef. ad form. cam. 3. par. post processum inciden. n. 7. cū sequen. & ad reliqua de processu nu. 30. & sic appellatio deuolutiuum, nō autem suspensiuū effectū operatur. [*Clausula .n. sine præiudicio legitimæ executionis non suspendit executionem commissam, sed illam reseruat Iudici à quo, & per Rot. coram Paleotto decis. 58. præseruat tamen exequutionem expensarum, vt corā Blanchetto in una Asten. feudi 28. Maij 1595. & quandoq; suspendit vt coram Penna in vna Placentin. fideiussionis 22. Iunij 1592. In quo differt à clausula, si quid exequēdum fuerit &c. quæ suspendit executionem commissam à Iudice à quo, & illam transfert seu remittit Iudici ad quem, vt tenuit Rota in vna Rom. dd. de Naris. 27. Ianuarij 1595. coram eodem R.P.D. Penna. in cōmissionibus .n. quæ cum proxima clausula signantur, non statur assertioni partis sed partibus informantibus Iudex gustare solet de grauamine Rot. in nou. de appellat. decis. 45. & aliàs 50. nu. 2. Franc. in c. non solùm. nu. 2. eodem titu. in 6. Felin. in c. dilectus filius. col. 2. nu. 14. de rescript.*] Et quamuis
5 in instrumento sub noua forma, vt prænarratum est, concepto, debitor se obligando, expressè cuicunque appellationi, & reclamationi renunciauerit, nihilominus obtenta à Vicario Papæ, ad effectum agendi, absolutione, quæ passim datur, causam appellationis, citra periurij incursum, committere poterit. Qua non obstāte Auditor Cameræ ad vlteriorem exequutionem procedet iuxta suas ordinarias facultates, vt per Gallef. vbi suprà, ad sextam partem quæst. 2. num. 9. & approbat d. dec. 80. Io: Melendem semper dicendo, solue & repete iux. c. debitores, de iureiuran.
6 Elapsis tribus diebus, quos nihil refert iuridicos, aut currentes esse; citatur debitor ad videndum relaxari mādatum exequutiuum, in cōfessione debiti decre-
7 tum. Cuius facta relatione, comparet creditor corā iudice, & obtinet relaxari mandatum, nisi ad primam diem, cum intimatione.

Prima

8 Prima hac die post intimationem
exequutam elapsa, quàm iuridi-
cam esse oportet, nihil releuante
per debitorem opposito, iudex
mandatum relaxat. Et huiusmo-
di decretum, est supradictæ sen-
9 tentiæ exequutio. Et ab illo non
conceditur appellatio: quia ab
exequutione appellare non licèt
10 l. ab exequutore, ff. quorum ap-
pell. & l. ab exequutione C. eo-
dem. Capic. decis. p. nu. 17. Sed si
quis ab hoc decreto appellare, &
causam appellationis committe-
re voluerit, aduertat, vt eadem
11 opera insimul causam restitutio-
nis in integrum, quatenus opus
sit, aduersus assertam sententiam
prætensi decreti mãdati, & illius
rem iudicatã committere curet.
Et quamuis in intimationis ter-
12 mino iudex debitorem animo me
liùs deliberandi in eum statum,
in quo erat ante decretum rela-
xationis mandati, reponat, vt in
his materijs exequutiuis sæpissi-
mè contingit, cum iudices Roma
næ curiæ per tales repositiones,
quibus quotidie vtuntur, grauamen
reuocant, & ad vlteriora
procedunt: cùm sint decreta in-
terlocutoria, vt l. quod iussu, ff. de
re iudi. & c. si à iudice de appel-
la. in b. & c. cum cessante extra
eodem. Inol. Franc. & Dec. in c.

cum teneamur, nu. 15. rub. vbi
etiam tradunt, quòd ista non so-
lùm procedunt in iudice ordina-
rio, sed etiam delegato, præser-
tim Franc. ibi in col. fin. cùm non
videatur partibus præiudicium
inferre, sed potiùs expeditioni
causæ faciliorem exitum præsta-
re. Attamen per eiusmodi repo-
sitiones sententia lata non tolli-
tur, sed exequutio relaxata dum
taxat suspenditur. Nam Iudex
13 concedendo ea ratione aliquam
breuem dilationem creditori, ad
verificandum releuans quid, ab
eo allegatum, relaxat Mandatũ
non, nisi ad primam, vt genera-
tim cõsueuit, sed infrà quatuor,
quinque, vel plures dies, quos
non refert currentes, aut iuridi-
14 cos esse. Quando verò debitor
aliquid in termino citationis, ad
videndum relaxari mandatum,
vt suprà decretum, verbo solùm
opponit, & nihil in scriptis osten-
dit, vt putà, Calculari, Nouam
conuentionem, vel Solutionem,
iudex, oppositione illa non obstã
te, facit suum decretum, nisi ad
primam diem, cum intimatione.
15 Sed si talis protestatio post factũ
decretum, & intimationem, ante
tamen mandati expeditionem
fiat, admittitur oppositio, quate-
nus sit executionis cameralis obli-
gatio-

gationis impeditiua; & necesse est, ob admissionem huiusmodi, citare debitorem, ad docendum de quacunque noua conuentione, solutione, & alijs quibuscunque praeiudicialibus allegationibus, allegatis forsan, seu quas allegare intendat, necnon calculãdum, si calculare voluerit; & calculo facto, soluendum; aliàs videndum relaxari mandatum exequutiuum, iam decretum, vel, quatenus opus sit, de nouo decerni, & relaxari. Et in citationis termino, comparente creditore, iudex facit decretum, nisi ad primam diem, cum intimatione.

16 Quia allegationes, vt plurimùm, sunt cauillosae, & per debitorem solùm ad differendũ solutionem

17 adductae: Si tamen oppositiones viderentur Iudici verae, aut aliquo modo verisimiles, ita, vt probatae, cameralis obligationis exequutionẽ impedire possent, praefigit terminum trium, aut quinque dierum arbitrio suo, ad probandum, non per specialem praefixionis actum, sed faciendo decretum relaxationis mandati, ad creditoris petitionem, nisi infra tres, vel quinque. Cùm autem ex debitoris parte articuli, ad probãdum nouam conuentionem, cum creditore factam, solutionem, aut liberationem ipsius, dati fuerint, Iudex illos admittit, & testes examinari mandat, nisi ad primam diem, cum intimatione: vt interim creditor possit interrogatoria exhibere, & interpretem conducere. Si verò in seruatione termini admissionis articulorũ, creditor debitori terminum ad examinandum praefigi instititerit; iudex arbitrio suo terminum quatuor, vel quinque dierũ statuet.

18 Caeterùm in quibuscumq; repositionibus, & decretis exequutionem minantibus, quae in fauorem actoris contra reum debitorem fiunt, semper intimatio requiritur: & iudex aliter procedere non solet. Si tamen pro parte

19 debitoris, & in illius fauorem aliqua fiant decreta, seu repositiones, ad impediendũ exequutionem, intimatio non requiritur.

20 Sed adueniente casu, quòd post repositionem ex parte debitoris obtentam, nulla alia praecedente creditoris repositione, nulla intimatione debitori facta, iudex praemissa debitoris citatione, mãdatũ creditori aduersus eundem debitorem concederet; idcirco de mandati nullitate dici non potest. Iudex .n. debitorem animo meliùs deliberandi reposuerat, & cum facto meliùs deliberauerit, absque

absque aliqua alia repositione, vel intimatione reo faciẽda, mãdatum hoc pacto validè relaxare potuit, vt suprà tenuit Rota in vna Abulen. præstimonj corã Verallo 7. Octob. 1552. inter manu scriptas l. p. decis. 270. ad decis. 12. de probat. in nou. Millus in suo repert. in verbo Iudex à quo appellatur ab admissione articulorum. Quamquàm hoc nunquam, seu raro, nisi fortè incuria, seu negligentia substitutorum accidat.

21 Porro si mandatum relaxatum fuerit, etiam quòd creditori sit actu consignatum, & debitor dicat velle de solutione in continenti docere, aut de alijs illius exequutionem impedientibus, vel etiam beneficio termini iuris gaudere voluerit; iudex ei, Non grauetur, concedit refectis expensis mandati relaxati; quæ expensæ illico creditori consignantur. Quãdo autem eiusmodi est exceptio, quòd ea probata veniat creditor in expensis condemnandus; concedit (Nõ grauetur) facto expensarum deposito.

22 Si vigore mandati aduersus debitorem facta fuerit exequutio, & debitor aliquid probare voluerit; non admittitur, nisi fortè de iniquitate mãdati, & creditoris iniustitia in continenti doceret, & nisi priùs refectis expensis, & data cautione in forma depositi de soluendo summam, pro qua fuit facta exequutio, ad omne mandatum D. Auditoris. Fiũt haud raro exceptiones cauillosæ, & solùm ad solutionem differendã sub varijs con-

23 fictis prætextibus. Et licèt hæ relaxationem mandati, & illius exequutionem impediant; tamen iudex, cauillatione cognita, ad vlteriora illis non obstantibus procedit, facta per creditorem obligatione, de expensas reficiendo, in euentum probatæ nouæ conuentionis, vel alterius releuantis exceptionis exaduerso allegatæ. Est

24 etiam aduertendum in hoc exequutionis obligationis cameralis iudicio, quòd, vbi proceditur pro damnis, & interesse, quæ iudex, præuia illorum verificatione, liquidat; pars potest appellare ab excessiua liquidatione: & tũc nõ, nisi pro sorte principali exequutio creditori conceditur, & ita in facti contingentia signatura pluries rescripsit, in vna scilicet, pro Don Didaco Lasso de Toledo, contra Nicolaum de Palatios coram R.P.D. Ferratino, & in alia inter Cap. & Canonicos de Tudela, & beneficiatos dicti loci. Appellatio semel tantùm admittitur ab huiusmodi excessu, vt per

Vestr.

Vestr.l.7.de appell.cap.3.nu.12. Bero.quæst.131.nu.3.capi.decis. 34.in fin. reiecto dicto Gallesi. in titulo de liquid.nu.13. quoniam in liquidationis materia duæ tan
25 tum conformes sufficiunt;quæ rẽ faciunt iudicatam, vt per Bart. d. l.ab exequutore.ff.de appel. præsertim stante statuto Vrbis,quod
26 etiam Romanos clericos videtur ligare, vt fuit dictum in Rota in vna Roman. expẽsarum culturæ, corã R.P.D.Pamphilio Die 4 ap. 1591. [*licet autem a liquidatione fructuum,damnorum,expensarum & interesse appellatio,vt dixi,recipiantur, id tamẽ intelligendum est, cum appellatur ab ipso excessu exprimendo certam quantitatem excessus loco causæ, aut saltem aliquam aliã nominatam causam veram & iustam,aliàs cùm ista liquidatio non contineat nouum grauamen,sed illud idem, quod inferebatur ex præcedente sententia,vtique dicendum erit, appellationem non esse dandam,quod intellige vbi præcedit condemnatio vt superiùs dictum est, & Iudex sibi reseruat illorum liquidationem, quæ omnia optimè explicantur in decisione Rotæ coram Robusterio in una Region S.Thomæ tertia Decembris.* 1576. *vbi etiam plene habes quando ab executione datur vel non datur appellatio ad quam in facti contingentia recurrere poteris.*]

DE CENSVRIS, SEV TERMINO AD SOLUENDUM CONCEDENDO. Cap. XXVIII.

1 *Terminus ad soluendum Censuræ antiquitùs nuncupatæ, quomodo olim concedebatur.*

2 *Post Pii Quinti reformationem Terminus prædictus Censurarum nomen amisit, & quando, & quomodo concedatur.*

3 *Terminus non excedit vnquam Triginta dies.*

4 *Inter Censuras, & Terminum quæ sit differentia.*

5 *Horum Terminorum solus Auditor Cameræ est concessor priuatiuè quoad alios iudices.*

6 *Concedit Auditor Cameræ Terminum debitoribus etiam conuentis in non suo tribunali.*

7 *Quo pacto Auditor Cameræ reuocet inhibitiones per eum debitoribus in nõ suo tribunali conuentis concessas, & quãdo talis susceptio termini nulla sit.*

8 *Debitori,nisi Termino in obligatione expressè renunciauerit, etiam si in mandatum exequutiuum consenserit, Terminus non negatur.*

9 *Elapsa vltima die Termini suscepti, notarius ad creditoris instantiam, absque alia citatione,iudici mandatum expediendum defert.*

10 *Quæ & qualis post Termini susceptionem exceptio admittatur.*

11 *Formula subscriptionis Termini.*

12 *Ter-*

12 *Terminus simpliciter, & sine vlla conditione suscipitur.*

13 *Debitor citatus ad cauendum de soluendo in fine Termini an cauere teneatur.*

1
NTE Pij Quinti suprà non semel citatam Reformationem, petenti debitori Terminus concedi consueuerat ad soluendum, cui nomen erat Censuræ, & erat spatium Triginta dierum, quod passim debitori cuicunque pro quacunque summa concedeba-
2 tur. Verùm post editam reformationem, nō ampliùs spatium hoc Censurarū, sed Termini nomen obtinuit: qui Terminus per iudicem arbitrio suo, habita summæ debitæ, & personarum qualitatis ratione, vsque ad prædictos Triginta dies, & non vltrà, concedi-
3 tur. Inter Censuras antiquas, & Terminum hæc est differentia.
4 Censurarum vigore in fine spatij Triginta dierum mandatum exequutiuum concedebatur, & vnico contextu censuræ, & excommunicatio fulminabantur; vt superius indicauimus. Nūc autem virtute Termini cōtra debitorem illum suscipientem, reuolutis Triginta dieb⁹, vel Viginti, vel Quindecim, vel etiā Decem (si iudex respectu modicæ summæ longiorem terminum concedere negauerit) mandatum exequutiuum tantummodo reale, & personale absque excommunicatione con-
5 ceditur. Terminum huiusmodi concedit solus Auditor Cameræ priuatiuè quoad omnes alios Romanæ curiæ iudices: qui Terminū vltra decem dies in vim quaruncumq; suarum facultatū concedere nequeunt. Auditor Cameræ (quod aliorum iudicū non est) terminum præfatum debito-
6 ribus non solùm in suo, verùm etiam in alio quouis Vrbis tribunali conuentis dat; & illius vigore inhibitiones, exequutionem quorumuis mandatorum, dicto Termino durante, impedientes concedit: hac tamen conditione, quatenus exequutio facta non fuerit, & dummodo alium terminum coram iudice, in cuius tribunali fuit conuentus, non susce-
7 perit. Solet aliquando hæc vltima conditio: dummodo tamen alium terminum non susceperit omitti; & tunc, si re vera debitor coram alio iudice terminum ad soluendum ab eo petitum obtinuerit, comparet creditor coram Auditore Cameræ, & de susceptione prædicta docet. Quib⁹ peractis, Auditor inhibitionem suā reuo-

reuocat cum intimatione: vel(& hoc meliùs, & magis consuetum est) inhibitionem ipsam non reuocat, nisi debitore citato ad videndum inhibitionem reuocari; attento quòd alias terminum suscepit. Cuius citationis relatione facta, decernit nisi ad primam diem cum intimatione, vel cum intimatione simpliciter arbitrio suo. [*Si tamen iste terminus unius mensis uel xxx. dierum concederetur ab alio Iudice quàm ab A. C. isthæc termini susceptio non valeret & nullius esset momenti. Sicut n. dicimus dilationem ad aliquid faciendum à Iudice non habente iurisdictionem assignatam non valere, vt tradit Bart. in L. præses. C. de appellat. sub nu. 5. ità etiam dicendum erit de termino vnius mensis dato à Iudice non habente iurisdictionem, quia vbi eadem est ratio, idem quoque ius statui debet, l. illud. ff. ad leg. Aquil.*] In obligationib⁹ verò ante dictã
8 reformationem celebratis, in quibus debitor censuras in actu stipulationis susceperat, Terminus hic ad soluendum, olim non concedebatur. At in obligationibus post reformationem receptis, etiam si debitor loco censurarum in mãdatum exequutiuũ, illiusq; relaxationem consenserit, Terminus non negatur: nisi debitor per expressa verba illius susceptioni in instrumento renunciauerit. Potest tamen iudex arbitrio suo huiusmodi Terminum dare, dicta renuntiatione nõ obstante: quia fit eiusmodi obligatio ratione traditæ formulæ, non autem quòd se obligans huic iuris beneficio renunciare voluerit.
9 Elapso vltimo die Termini cõcessi, nulla requiritur cõtra debitorem ad soluendum iuxta formam termini suscepti citatio, vt in alijs Vrbis tribunalibus consueuit; sed solùm notarius, absq; alio nouo decreto, ad creditoris petitionem mandatum à Iudice expe-
10 diri curat. Post Termini prædicti susceptionem nulla alia admittitur exceptio, nisi fortè solutionis, aut alterius exceptionis 1
exequutionem cameralis obligationis impedientis; quæ per probationes probatas, aut aliàs in continenti probaretur. Nam quando quis Terminum suscipit, debitum expressè fatetur, vt verbis expressis hæc confessio in susceptionis actu extenditur: sic e-
11 nim illam in suo actorũ libro sub hac formula annotat. Leonardus Cecchinus confitendo debitum exaduerso petitum per d. Iudicem admissus, pro illud soluendo

Magn.

Magn. D. Annibali Lanfranco creditori absenti me notario &c. stipulante, infra Terminum triginta dierum, Terminum huiusmodi suscepit, consentiens relaxationi mādati exequutiui, si in solutione defecerit, absque aliqua citatione præcedente, & ita iurauit tactis &c. Contigit interdū, quòd debitores, prætendentes aliquā sibi ipsis exceptionem competere cōtra instrumentum, quæ tamen illius exequutionem retardare nequit, Terminum sub aliqua conditione, vt putà, sine præiudicio suorū iurium, vel metu mandati, suscipiunt: ad hoc, vt interim causam nullitatis, simulationis, rescissionis, vel alterius similis exceptionis committendo, exequutionem retardent.

12 Abstineant ab huiusmodi preseruatiuis, & conditionalibus susceptionibus notarij, & substituti; & confessionem debiti, ac cōsensum in mandatum liberè, & sine conditione aliqua, aut reseruatione suscipiant, & annotent. Si autem

13 debitor fuerit citatus ad cauendum de soluendo in fine Termini, creditore petente, satisdare tenetur; ad decis. Afflict. 279. nu. 4. Pedemont. decis. 130. nu. 14. nisi possideat immobilia, l. sciendum ff. qui satisd. cogan. & ibi doct. vel habeat multa bona mobilia, quæ facilè occultari non possint; vt ibi Bart. nu. 5. & Mars. in rub. de fideiussor. nu. 241. sed hoc remittitur arbitrio iudicis; vt habetur in reformatione Pij Quinti §. Quòd si parti.

DE EXEQVVTIONE simplicis cameralis obligationis instrumentis extra tribunal. A. C. vel Ro. cu. celebratis adiectæ, contra debitores, in curia repertos. Cap. XXIX.

QVANDO coram Auditore Cameræ vigore instrumentorum extra illius tribunal, vel extra Romanā curiam vbiuis gentium receptorum simplici obligatione, ea scilicet, in qua in mandatum exequutiuum non est consensum, cōtra debitorem obligatum in curia præsentem, quis procedere voluerit, citationem præmittit (ad dicendū contra iura producta, & repetita, videndum iurare testes super illorum recognitione quatenus opus sit, ac videndum mādari extendi formam cameræ in illis appositam iuxta stylum curiæ) Deinde procedet ad videndum decerni mandatum, ac alios actus succes-

successiuos per omnia vt suprà de instrumentis in eodem tribunali receptis latiùs diximus. Cuius formulæ obligationis cameralis extensio licèt de iure videatur necessaria ante illius exequutionē ad tradita per Galles.in tract. de cam. oblig. par.3. de processu ipso, sub nu.4. quem secuti DD. de Rota in vna Rom.palatij campi Floræ coram R. P. D. Pegna sub die ven. 16. Decemb. anni 1588. [*Rot. decis. 6. de off. deleg. in no. Crescent. dec. 197. & aliàs dec. 13. de præben.*] tamen ex inueterato stylo Tribunalis sufficit tantum pro illius executione, quòd præcedat Iudicis decretū, super illius extensione, vt suprà dixi, præsertim parte in indiuiduo aliquid releuanter non opponente. [*cuius extensio non fit cum iuramento, si iuramentum ibi non est, vt per Ias. in l.p. §. & post operis sub nu. 4. ff. de ope. no. uuntia.*]

DE EXEQVVTIONE cameralis obligationis simplicis adiectæ instrumētis in curia extra tribunal A. C. receptis, vel extra curiam celebratis, in quibus tamen solutio Romæ destinata est, contra debitores ab Vrbe absentes. Cap. XXX.

INTER modum procedendi ad exequutionem instrumentorum extra tribunal Aud. Cameræ, vel extra Romanam curiam celebratorum contra debitores in curia apprehensos, quem in præcedenti capite posuimus, & modū exequutionis cōtractuum in curia extra tribunal Auditoris Cameræ, vel extra curiā, in quibus solutio Romæ destinata est, receptorum contra debitores extra Vrbem cōmorantes hæc dumtaxat est differentia. In illo scilicet processu per cursores, in hoc verò per audientiam literarum contradictarum, vel per edictum publicum, iuxta temporis qualitatem, citationes fiunt, & eis maiori dilatione, secundum loci distantiam, prout infrà dicetur.

DE MODO EXEQVVTIONIS instrumentorum simplici camerali obligatione vallatorum extra cu. receptorum, in quibus solutio alibi, quàm in Vrbe est distinata, contra debitores extra Vrbem degentes. Cap. XXX.

1 *Pro exequutione instrumentorum extra Curiam celebratorum, & in quibus solutio in Vrbe destinata non est, citatio præmittitur contra absentes.*
2 *Afficit hæc citatio etiã domi exquuta.*
3 *Alia citatio post huius citationis exequutionem, & reproductionem facienda.*
4 *Decretum in vim huius secundæ citationis fieri solitum in contumaciam debitoris.*
5 *Index comparenti debitori, & articulos ad probandum solutionem exhibenti, dilationem ad id concedit.*
6 *Pendente dilatione officium iudicis cõquiescit.*
7 *Pro obtinenda excommunicatione in iuris subsidium, fit per exequutores diligentia de exequendo mandatum in loco faciendæ solutionis.*
8 *Citatio quæ hanc diligentiam sequitur. Et quando exequutoribus creditur.*
9 *Secunda citatio.*
10 *In quibus locis excommunicatio in iuris subsidium concedatur.*
11 *Contra Episcopos, Prælatos, & Magnates non conceditur in curia, nisi de mandato Papæ.*
12 *Contra obligatos extra curiam soluere, excõmunicatio quomodo concedatur.*

1 I in vim instrumen-
torum, extra curiam
receptorum, in qui-
bus solutio extra il-
lam destinata est, contra debito-
res ab Vrbe absentes procedere
volueris, citationem ab Audi-
tore Cameræ ad partes, cuius
exemplar habes inferiùs in 4. li-
bro, obtinebis. Hæc citatio ex
2 sæpius dictę reformationis forma
necessariò requiritur: eaq; per-
sonaliter, vel domi dimissa copia
3 in partibus, in quibus debitor
degit, exequuta, & postea in a-
ctis notarij causæ reproducta, ci-
tatur debitor (ad dicendum con-
4 tra iura producta, & repetita, vi-
dendum iurare testes super illorũ
recognitione, quatenus opus sit,
mandari extendi formam cameræ in eisdem iuribus appositam,
iuxta stylum curiæ, ac docendũ
se soluisse iuxta formam suæ obli
gationis, aliàs videndum decerni
mandatum exequutiuum). Et
5 in termino citationis, iudex, præ-
uia iurium recognitione, mandat
extendi formam cameræ, &, par-
te non opponente, insimul decer-
nit mandatum, nisi infra quinde-
cim dies, aut alium cõpetentem
terminũ, infra quem debitor ve-
risimiliter de solutione in parti-
bus facta docere possit; vt habe-
tur in dicta reformatione, §. Rur-
sus. Et quòd eadem dilatio con-
cedenda sit arbitrio iudicis; ha-
betur in l. continuus actus. §. cum
ita stipulatus sim. & §. item qui
insulam, ff. de verb. obli. & facit
l. quod dicimus. ff. de solu. & libe.
6 & l. p. C. de dilationi. & ibi Bal. n.
2. si verò debitor citatus compa-
ruerit,

ruerit, & articulos ad probādum solutionem in partibus factā produxerit, atque literas remissoriales petierit, vtique erunt eī à iudice concedendæ cum cōuenienti termino ad probandum, habito respectu loci distantiæ; vt suprà dictum fuit: quo termino pēdente iudex debet supersedere; vt in l. siue pars. C. de dilat. Hæc
7 non ita procedunt in obligationibus cambiorum mercatorum Romanæ curiæ cum curialibus, in quibus conuenta est solutio in partibus facienda. In illis enim aliqua dilatio ad probandum solutionem in partibus factā non conceditur; licèt de huiusmodi solutione opponatur: quia in totum obligationibus cōuentum est, solutionem infra certū expressum terminum in partibus fieri debere, & infra aliud tempus certum pariter, & designatū tenetur debitor, mercatores in curia de solutione eiusmodi certiores reddere; aliàs in euentum non solutionis in partibus, & certificationis in curia, in Vrbe soluere obligatur excommunicatione de qua in instrumento, cuius exemplar suprà pòsuimus. Post mādati decretum, facta citatione ad videndum relaxari mādatum exequutiuū, iudex illud relaxat, nisi ad primam diem, cum intimatione.
8 Relaxato mādato, si debitor passus fuerit ad censurarum fulminationem in iuris subsidiū deueniri; facta priùs per exequutores diligentia in curia, (& hoc intellige, quando solutio in curia fieri debet) de mandatū personaliter, vel realiter saltem contra debitorem exequendo: de qua constare debebit per fidem exequutorum à tergo mandati ab ipsis exequutoribus annotatam, [*siquidem in talibus & alijs, quæ ad officium exequutorum spectant, eis creditur, vt per Tiraq. de retract.* §. 8. *glos.* 9. *nu.* 22. *quem secuta fuit Rota in vna Spoletana domus.* 30. *Ianuarij* 1581. *coram R. P. D. Seraphino.*] citatio aut contra procuratorem præsentē per cursorem, aut contra principalē absentem, & procuratorem in curia nō habentem per contradictas præmittitur (ad dicendum cōtra iura
9 producta, & repetita, vidēdum iurare testes super illorum recognitione, quatenus opus sit, necnō videndū se, aut principalem suū in iuris subsidium excommunicari, ad primam diem. Qua relatio-
10 ne facta, aut cedula contradictæ reproducta, iudex facit decretū, nisi infra tres dies. Hoc triduo elapso, rursus citatur (ad videndū

 se de-

se declarari, & literas decerni, & relaxari). Et in huius citationis termino, iudex interponit decretum, nisi per totam; prout etiam interponere solet in relaxatione mandati exequutiui si per cōtradictas, si autem per cursorem in curia nisi ad primam diem cum intimatione. Post huius intimationis exequutionem in actis factam, literæ fulminantur sub forma, quam infrà vltimo libro descripsimus. Hæ literæ consueue-
11 runt solùm concedi in locis extra iurisdictionem ecclesiasticam, & Sedi Apostolicæ mediatè subiectis, putà in regnis Hispaniarum, Neapolis, Siciliæ, Ducatibus, Mediolani, Sabaudiæ, Mantuæ, Florentiæ, & alijs locis Italiæ, vbi cōstat iudici, aut notoriè aut per testes saltē extraiudicialiter examinatos, exequutionem realem aut personalem facilè fieri non
12 posse. Præterea in curia contra Episcopos, Prælatos, aut Magnates ob supremi Principis reuerentiam nunquam, nisi de illius expresso mandato conceduntur.
13 Quando solutiones sunt extra curiam faciendæ, licèt debitores alienæ iurisdictioni, vt prædixi, subiaceant, non cōceduntur censuræ, nisi vt suprà retuli, cū clausula, directa curiæ ecclesiasticæ, videlicet (facta priùs diligentia, & vobis legitimè constito, quòd vigore præsentis nostri mandati exequutiui exequutio realis, aut personalis facilè fieri non possit, publicetis excommunicatos &c.

DE MODO PROCEDENDI ad exequutionem cameralis obligationis in tribunali A. C. receptæ, in qua in mandatum exequutiuum vna vel bina citatione præcedente consensum fuit, contra debitores in curia apprehensos. Cap. XXXII.

1 *Citatio prima contra debitorem, qui in mandatum exequutiuum vnica præuia citatione relaxandum consensit.*
2 *Prima citatio contra eum, qui bina citatione, & intimatione præcedentibus mandatum suscepit.*
3 *Secunda citatio.*

1 QVI in hac noua obligationis formula quis arctiùs se obligando mandatum exequutiuum vnica præuia citatione in se susceperit, citabitur (ad soluendum infrascripto d. instanti summam ei debitam, aliàs videndum contra ipsum relaxari mādatum exequutiuū in obligatione susceptū cuius relaxationi cōsensit, ad primam

primam diem, vel per totam si personaliter fiat, instante D. Frãcisco Pizzamillo principali, vel eius procuratore D. Iacobus Belgius est Notarius.) Qua citatione exequuta, & in actis relata, iudex instante dicto creditore facit decretum nisi ad primã diem
2 cum intimatione. Si verò in obligatione fuerit consensum relaxationi mandati bina citatione, & intimatione præcedentibus (nam ita plures reperiuntur obligationes receptæ) obligatus eodem modo citatur: & iudex non relaxat mandatum in termino citationis, sed mandat citari pro se-
3 cunda. Facta simili secunda citatione, iudex decernit nisi ad primam diem cum intimatione. Et ea exequuta, & reproducta, debitore nihil releuans opponente, mandatum relaxatur.

DE PROCESSU EXEcutionis similium instrumentorum extra tribunal A. C. factorum, contra debitores præsentes. Cap. XXXIII.

1 *Citatio prima pro exequutione huiusmodi instrumentornm.*
2 *Hic processus extensionem formæ cameræ non exigit: secùs si contingat procedi ad censuras.*
3 *Parte opponente Generalia contra requiritur noua citatio.*
4 *Recognitio iurium quandocunque per Notarium recipitur.*
5 *Recognitio quomodo annotatur.*
6 *Recognitio, licèt fiat post terminum, retrotrabitur ad diem termini.*
7 *Parte opponente actor nequit ad vlteriora in causa procedere, nisi recognitis iuribus.*
Secùs parte non opponente,
8 *Quid agendum, quando reus opponit velle adhibere interpretem, & interrogatoria recognitioni.*
9 *Recognitio apocæ quomodo sit facienda.*
10 *De stylo contrarius est vsus, & quid sufficiat.*
11 *Modus seruandus in recognitione facienda per comparationem literarum.*
12 *Omnia acta ante recognitionem facta subsistunt.*
13 *In quibus casibus oppositio hæc non admittitur.*
14 *Citatio contra debitorem opponentem de calculo, vel noua conuentione, aut solutione.*

VANDO instrumentum sub conditionibus, quas in proximo præcedenti Capite recensuimus, extra tribunal A. C. est receptum, & in tribunali pro habenda illius contra
1 debitorẽ in curia præsentem exequutione producitur, hæc requiritur prima citatio (ad dicendum

Digitized by Google

contra iura producta, & repetita, videndum iurare testes super illorum recognitione quatenus opus sit, necnon relaxari mandatũ in obligatione susceptum). In hoc enim processu extensio formæ cameræ non est necessaria.

2 Creditori tamen consulo, si sibi diligentius cautum esse velit, vt extensionem hanc à iudice, debitore ad hoc citato obtineat. Nam si postea ei ad processum subsidialem excommunicationis deuenire expedierit, immediatè, nullo extensionis decreto expectato, aduersus debitorem excõmunicationis remedium modo, quem superiùs retuli, liberè, & licitè obtinebit: Aliàs erit necesse illius extensionem obtinere; sine qua literæ declaratoriæ nullitatis vitio subiacebũt. Exequuta prædicta citatione, & illius relatione in actis redacta, iudex decernit, nisi ad primam diem cum intimatione; si tamen pars aduersa nihil opposuerit. Quia si

3 citatus in huius vel alterius cuiusuis citationis similis termino, Generalia contrà, opposuerit verbo, & termino ad dicendum contra pendente protestatus fuerit nihil fieri, Iudicis officium in formæ cameræ extensione, mandati relaxatione, vel alterius cuiusuis decreti interpositione quiescit; & iudex admittit solùm iura, &

4 recognitionem illorũ recipi mandat: & opus est alia citatione super forma Cameræ extendenda, vel alio obtinendo decreto. Et quamuis ius disponat, & forma vnius actus, prout infrà dicetur, requirat recognitionem huiusmodi coram Iudice, & in seruatione termini ad dicendum contra recipi, tamen ex stylo, & inueterata obseruantia recipitur per Notarium domi eius, vel testium, vel aliàs vbilibet, & quandocunq;. Idq; sine difficultate procederet, vbi diceretur ad videndum iurare testes super recognitione, & cõmitti Notario causæ &c. Quia tunc etiam quandocunque, & in quocunq; loco potest fieri recognitio; vt suprà dictum est, & inferiùs suo aptiori loco latiùs ex-

5 plicabitur. Extenditur præterea hæc iurium recognitio à tergo illorum, absque annotatione diei, manus, & anni, sub hac forma. D D. N. & N. medio iuramento tactis &c. recognouerũt literam, signum, & personam retroscripti Notarij publici, ac sigillum legalitatis Ciuitatis Corneti in for-

6 ma. Quæ recognitio sic recepta, & annotata semper retrotrahitur ad diem seruati termini: & in cõ-

fectione

fectione manualis actorum, registri, & extractus sub illa die extenditur; vt latiùs & expressiùs in terminorum formulario videre
7 poteris. Verùm nota quòd hæc ita ex interuallo temporis facta recognitio valet, parte non opponente: quia si pars aduersa in termini seruatione, vel etiam pòst opposuerit, nihil fieri nisi recognitis iuribus, quamuis oppositio huiusmodi vlteriorem processum non impediat, nec aliud nouum decretum propterea requiratur super testium recognoscentium receptione; sed vigore illius primi decreti hæc recognitio per Notarium recipi possit; tamen antequam à Notario recipiatur, non potest ex parte actoris ad vlteriores actus in causa deueniri; vt in l. instrumentum. C. de probat. moder. de probat. conclus. 1294. nu. 4. [*quia iura non recognita remanent tanquam scripturæ priuatæ c. 2. vbi glos. de fide instrum. Oldrad. cons. p. nu. 3. vers. non obstat.*] secùs tamen parte non opponente: quia tunc valet sententia sine recognitione, & iura non recognita tunc fidem faciũt; vt per Egid. decis. 540. & possunt etiam recognosci post sentẽtiam Peregrin. decis. 151. die 5. Octobris l. p. aliàs 311. l. 20. die 5. Nouemb. 1548. & in vna Plocen. fructuum, coram R. P. D. Pam-
8 philio, die 3. Iunij 1588. Sed si pro reo in quacunque iudicij parte fuerit oppositum, nihil fieri, nisi priùs recognitis iuribus, & super hac recognitione facienda specificatis nominibus, cognominibus, patria, & habitatione testium. quia intendit dare interrogatoria, & interpretem adhibere, & nisi ipso citato, officium iudicis quiescit, & omnia acta suspenduntur, nec potest ad vlteriora procedi, nisi facta formali recognitione. Super qua pluries disputare, & constanter affirmare vidi, quòd requirũtur testes, qui deponant vidisse scribentem scribere illud chirographum, siue scripturam, quam recognoscere asserit, exprimendo locum loci, Alex. cons. 76. num. 6. vol. 3. Ias. in l. admonendi nu. 88. in 3. casu de iur. iuran. Fely. c. 2. nu. p. de fid. instrum. Paris. cons. 19. 44. afflict. decis. 181. in fin. Paleott. decis. 174. in vna Rom. duorum millium. Et hanc esse communem opinionem attestatur Iosep. Lud. in decis. perus. decis. 7. nu. 17. & 18. & quoad dictum chirographum, testatur Galles. ad ob. form. cam. fol. mihi 25. In recognitione autem instrumentorum

non fit ita exacta recognitio, vt in scriptura priuata. Put. decis.p. de fid. instrum. cùm instrumenta publica habeantur pro plenè recognitis per deponentes, se recognoscere manum, vel scripturam, & personam Notarij scribentis, vt suprà dictum est, iuxta stylum Notariorum Romanæ Curiæ, vt per Abb. in c. ex literis. de const. præsertim vbi sunt instrumenta de partibus: quia non possunt facilè in curia reperiri testes, qui deponãt vidisse scribere illud instrumentum, de cuius recognitione agitur vt fuit dictum in Rota in quadam causa Maioricen. beneficij, coram Augustino die 17. Maij 1553. vt per Verall. dec. 27. in manu script. l. p. Hoc nihilominus omittere nolui, quòd, e-
10 tiam si ex prædictis in recognitione requirantur testes, qui interfuisse scripturæ deponant, tamen de obseruantia tribunalis A. C. valida fuit & est recognitio facta per testes deponentes recognoscere: quia eis nota est man' scribentis; vt per Vestrium, de product. iur. l. 6. nu. 8. vers. nihilominus. cùm huiusmodi recognitio modo præmisso facta, vt plurimùm remittatur arb. iudicis, de quo latè per Menoch. de arb. iud. cas. 114. nu. 20. Et id verum est, siue de tertij, siue de scribentis præiudicio agatur: & hoc in apo-
11 cis priuatis: Et adest statutum Vrbis, de quo per Gallesi. in d. tract. de præambulis & de instru. quæst. 2. num. 11. & seq. verùm quando hæc recognitio altero ex relatis modis haberi non potest, fit per comparationem literarum alterius scripturæ, quæ certa sit, & indubitata, vtputà, si sit trino teste subscripta; vt per Ben. Stracha, de merca. in titu. quom. in causa mercat. proced. sit ? nu. 9. aliàs, secùs comparatio fieri nequit. Afflict. decis. 181. num. 2. & 5. Quæ comparatio fit coram peritis, & expertis, ad id pro vtraq; parte nominatis, qui arbitrantur, & iudicant super dicta literarum per cõparationem recognitione. Et in casum discordiæ per iudicẽ tertius deputatur ex officio, cuius arbitrio statur: quem cum iuramento referre, & declarare debere sancitũ est, ex l. hac edictali. §. his illud. C. de secund. nupt. Natt. cons. 40. nu. 2. tamen dicta comparatio est dubia: quia forma scribendi mutatur ex multis accidentibus; vt per Bald. in authen. si quis num. 2. in fin. C. qui pot. in pign. hab. & in hoc vide ea, quæ latissimè dicit Paul. de Castr. in l. comparationes n. 5. C. de fid.

Digitized by Google

de fid.instrum. Et licèt talis recognitio non nisi semiplenè probet, vt per eundem Afflict. d.dec. nu. 6.& ibi not.Castren.cons.87. nu. 2.vol.2. vbi habetur,quòd in chirographis supradicta recognitio, semiplena dicitur probatio: Secùs in scripturis publicis, in quibus remittitur arb. iudicis;vt per Menoch.eod.tit. cas.94.l.2.n.24. & 25. tamen non semel in dicto tribunali dicta chirographa modo præmisso recognita exequi, & exequutioni demandari vidi, ac si plenè recognita forent. [*Quo verò ad recognitionem scripturarum, quæ fieri solent sine testibus, vt putà literarum cambij, missiuarum & similium, non est necessaria recognitio per testes deponentes vidisse scribere, eum qui scripsit sed sufficit quòd testes recognoscentes testes subijciant bonam causam scientiæ, videlicet ex quo habent notam manum ipsius scribentis, vt tenuit Rota in vna Auinionen. Pecuniaria coram Rubeo die 29. Aprilis* 1599.] Notandū est præ-
12 terea, acta omnia ante recognitionem, & oppositionem, de qua suprà meminimus, facta esse valida, licèt per recognitionē faciendam, vt præmisi, suspendantur.
13 Fit non rarò hæc oppositio, nihil fieri, nisi recognitis iuribus super recognitione aliquorum iurium, quorum recognitio est iudici notoria; putà bullæ plumbeæ, Annuli piscatoris, sigilli Cameræ Apostolicæ, Pænitentiariæ, Regestri bullarum, & supplicationum: quam cùm Iudex calumniosam manifestè videat, illa non obstante ad vlteriora
14 procedit. Hæc de recognitione dicta sufficiant. Ad propositum in hoc capite processum redeo. Cùm debitor ante mandati relaxationem, vel etiam pòst opposuerit, velle calculare cum aduersario, vel nouam cum eo conuentionem fecisse, aut debitum persoluisse, (quæ exceptiones exequutionem cameralis obligationis impediunt,) citabitur debitor modo præmisso in 27. cap. relato. Qua citatione exequuta, & reproducta, & elapsa prima die iuridica post exequutionem huiusmodi, mandatum exequutiuum expeditur.

DE CALCVLIS, QVI inter collitigantes fiunt. Cap. XXXIV.

1 *Citatio prima super calculo facienda.*
2 *Si debitor petat statui diem, & horam ad calculandum, fit citatio alio modo.*
3 *Post primam citationem computa, & libri calculatoribus consignantur.*

4 Post

4 *Post hanc consignationem fit alia citatio.*
5 *Mercator cogitur reo petente libros exhibere.*
6 *Stylus Notariorum super exhibitione librorum mercatorum.*
7 *Potest reus huic declarationi addere, si & prout de iure.*
8 *An librorum exhibitionem petens, illis stare teneatur.* [illegible]
9 *Quæ dicta sunt de libris, non ita procedunt in instrumentis. Et quamplura alia de mercatorum libris, illorumq; exhibitione.*

CVM inter litigantes sunt habita, & tractata plura computa, quæ obligationem cameralem, cuius vigore agitur, & illius solutionem tangant, iudex ad partis comparentis, & sæpiùs de calculo opponentis instantiam, alterã
1 partem citari mandat (Ad eligendum pro parte sua peritum, & calculatorem ad effectum videndi, & calculandi computa inter aduersarium, & instantem habita, & tractata, vna cum perito calculatore per instantem eligendo, & calculari mandari videndum, aliàs videndum illum eligi, & deputari per d. ex officio, ad primã diem, vel per totam si personaliter fiat, instan. Magn. D. Clemente Mazzulano principali, vel eius procuratore. Et in citationis termino instans suum peritum nominat, & in contumaciam partis aduersæ non nominantis suum peritum, per Iudicem aliquem ex officio deputari obtinet cum intimatione, vel nisi ad primam diem cum intimatione, arb. iudicis. Qua intimatione exequuta, & reproducta, computa, partitæ solutionum, ac dati, & accepti si in actis Notarij exhibita inueniuntur, calculatori, siue calculatoribus, ad hoc vt calculent, consignantur. Si debitor
2 cõuentus certam diem, & horam ad calculum inter ipsas partes faciendum statui petierit, citatur alia pars (ad calculandum in officio Notarij, pro certis die, & hora, si calculare intendit, aliàs videndum relaxari mandatum quibuscunq; non obstantibus. Et in hunc casum Iudex mandatum, nisi ad primam diem cum intimatione, relaxat. Post consignatio-
3 nem computorum, scripturarum, & librorum in manibus calculatorum factã, citatur debitor hoc modo. (Intimetur Magn. D. Horatio Ruspoli exaduerso principali, qualiter libri, & computa repe riuntur in manibus calculatorũ ad effectum calculandi, ideo citetur idem, ad illos informandum,
facien-

Digitized by Google

faciendumq; peritum suum refer
4 re, aliàs videndum mandari referri per peritum pro parte infrascripti d. instantis deputatum, illiusq; relationi stari mandari, ad primam diem). Qua adueniente, Iudex decernit, & mandat referri, & relationi periti partis instantis stari mandari, nisi ad primam diem fecerit suum peritum referre, cum intimatione. Post quam intimationem exequutã, & exhibitam notarius, in vim huius decreti peritorum relationem recipit: qua visa, iudex postea ad causæ expeditionem procedit. [*Si autem reus, vel actor errorem calculi allegauerit, eum incontinenti probare debet*, *Dec. in l. p. nu.* 8. *C. de errore calculi. Rota in vna Foroliuien. pen.* 28. *Aprilis* 1595. *coram R. P. D. Penna*.] Si au-
5 tem proceditur ad mercatoris instantiam, & reus conuentus, vt plerumq; accidit, ad docendum de solutione, vel pro calculo faciendo, aut ad alium effectum sibi proficuum libros exhiberi petit; iudex ad exequutionem vlteriorem, nisi facta librorum exhibitione, nõ procedit: licèt plures extrahantur partitæ per Notarium causæ, quem pro illarum extractione iudex arb. suo transmittit. Ad quam exhibitionem mercatores cogi posse negant, saltem nisi facta priùs declaratione de volendo illis stare pro, & con-
6 trà. Et quamuis aliàs à Notarijs huius tribunalis collegialiter congregatis relatum fuerit, partem petentem exhiberi libros de stylo teneri hanc declarationem facere; tamen (pace ipsorum dixerim) quòd veritas in contrarium est. Etenim pars non potest cogi declarare se velle illis
7 stare pro, & contrà, simpliciter, sed tantùm adiecta conditione, si, & prout de iure tenetur, cum
8 iuris esse videatur, vt qui vult se fundare in libro quoad solutionẽ debiti, illum quoad creditum insimul acceptare debeat, vt per Menoch. de Arb. Iud. l. 2. cas. 93. per totum Aug. l. 3. decis. 313. secùs tamen procedit, quando petens talem exhibitionem, non fundaret intentionem suam circa solutionem in libris apparentem: quia tunc dicendum esset, libros mercatorum, & illorum partitas non, nisi contra scribentem probare, iux. com. op. de qua per Ias. in l. admonendi num. 134. & sequen. de iur. iuran. & quòd nõ probent plenè pro tertio contra tertium, etiam si essent plublici officiales, extat decisio Rotæ in Caputaquen. pension. Coram Quiro-

Quiroga,& per Verall. decis.13. l.p. in manu script. & alia facta, in causa Ciuitatiscastelli releuationis indemnitatis corã Paleotto die 9.Iunij 1559.sub nu.191. & Decis. Cott. 267. Et cùm hæc pauca dixerimus de libris pro tertio contra tertium, non videtur rationi dissonum aliquid esse referendum, quo ad fidem eis adhibendam pro scribente,vel contra eum, quod habetur per scribentes in l. quædam. §. nummularios C. de eden. & l. admonendi ff. de iur. iuran. vbi habetur, quando sit eis fides adhibenda, scilicet quòd considerata qualitate mercatoris, & quantitate crediti, seu cõditione rei, de qua agitur, iudicis in hoc auctoritas accedat, & eius arbitratu fidem eis adhibeat, vt latè per Hip. de Mars. in sing. 458. vers. liber Mer. [*Partita autem vnius libri vera existẽte an cætera præsumuntur vera, Vide Castren. in cons. 301. num. 4. l.p. Ias. in repe. lib. admonendi nu. 128. ff. de iure iuran. Gabriel conclus. 5.num.p. vbi attestatur de magis communi*.] Et licèt obligatus exhibere libros, teneatur eos edere in loco, vbi exercuit, etiam quòd ibi esse desierit, vt per Gome. dec. 268. tamen si hic in Vrbe non reperiãtur, vidi A. C. illos nõ semel exhiberi mandasse in loco vbi repe-riuntur, hoc modo videlicet. Quòd idem Aud. Cam. per suas compulsorias literas, & subdelegationis instrumentum, arbitratu suo subdelegat iudicem in partibus, cui libri exhiberi debeant, qui videt si aliquid est, quod ad causam faciat, & illud ad partis petentis instantiam ad ipsum D. Auditorem,quò merita causæ cõgnoscere possit mittit.

9 Etenim quæ dicta sunt de libris,non ita procedunt in instrumentis: nam si aliquis vult ex instrumento agere,regulariter in totum,& non in parte, ei stare cogitur; vt per Cinum in lib. p. C. de confess.& l.2. C. de donat. ante nupt. cum simi. Quis enim non potest approbare contractum ad sui vtilitatem,& illum reprobare quo ad eius damnum, l. si ita stipulatio. in fin. ff. de oper. liber. Bal.cons. 32.& 34. nu.p. vol. 2. Tiraq. de retract. in fin. num.4.& seq. [*Ex contractu tamen quem quis impugnat, vel non seruat, se iuuare non potest, quatenus durat impugnatio, sed ea finita sic, Paul.de Castr. in l. cum proponis. La 2. nu.2. C. de Pact. vide etiam Ias. in titu. de actionibus §. item si quis. num. 22.& seq.*]

DE MO-

DE MODO PROCEDENDI ad exequutionē Instrumenti contra Communitatem. Cap. XXXV.

VBITANT aliqui in processu exequutionis obligationis per Communitatē factæ, An mandatum contra Priores Massarios, & officiales, ac particulares in instrumento non nominatos personaliter exequendum concedi possit. Vidi, iure permittente, semper in similium exequutione obligationum mandata exequutiua relaxari, & exequi mandari contra Priores, & officiales Communitatis pro tempore existentes, licèt in obligatione non sint nominati. Ratio, quia, licèt debitum vniuersitatis non sit singulorum de per se singulariter consideratum, l. sicuti. §. si quid vniuersitati. ff. quod cuiusq; vni. nomi. & ibi Paul. de Castr. in §. si quid in princip. Afflict. decis. 400. nu. 2. nec ergo videatur cōdecens, quòd vnus de vniuersitate capi possit, seu insolidum exigi pro debito totius vniuersitatis, & nedum ciuili imò naturali iuri repugnet, vt alius pro alio molestetur; l. p. C. vt nul. ex vic. l. x. & in authen. vt nul. iud. §. quoniā verò, & de iniur. & dam. dat. in 6. cum simi. hi tamen, ad quos spectat onus exigendæ collectæ, elapso tempore, per quod sunt in negligentia, capi possunt, & ab eis exigitur insolidum. Verùm ipsi postea ab illis de vniuersitate recuperabunt pro viribus singulorum, l. p. circa fin. ff. de mu. & hono. & illam ad hoc allegat Bart. secundum Lud. in §. actor municipium, qui ad hoc allegat C. de exact. tribu. l. missi opinatores l. x. Vnde erit dicendum, quòd si ad consules, seu priores ciuitatis spectat onus exigendi credita, cùm tamen communitas non habeat neque nolle, neque velle, & isti quadam fictione populū representent, argum. l. ossa, ad fi. ff. de relig. & sum. fune. & constituantur in negligentia illa exigendi, pro soluendis debitis ciuitatis poterunt ipsi capi, & insolidum exigi, per d. l. 1. & d. l. missi opinatores: & ita debet intelligi, quod not. Bal. in l. etiam C. de exequutio. rei. iud. idem etiam dicit Bart. in l. 4. ff. de re. iud.

DE NVL-

DE NVLLITATE, ET reuocatione mandati, & exequutionis. Cap. XXXVI.

1 *Qui plus debito re, & tempore petit, in expensis condemnatur, & mandatum reuocatur.*

2 *Valet mandatum pro summa incerta: Sed si vltra debitum exequatur, creditor in expensis condemnatur.*

3 *Censura quando petitum est plus debito, non sustinentur etiam pro summa debita.*

4 *Mandatum pro summa indebita obtentum sustinetur pro summa debita, sed non pro expensis.*

5 *Plures casus quibus mandata ex nullitatis capite reuocantur.*

1 QVI plus debito re, & tempore petit, venit in expensis comdemnandus l. vnica C. de plus petition. & mandatum si quod obtinuerit reuocatur. Si
2 quis obtinuerit mandatum pro summa incerta, putà pro sorte principali alicuius societatis, & illius fructibus non liquidatis, validum est, vt inferiùs suo aptiori loco dicetur. Sed si fuerit contra debitorem plus debito exequutum, petitio per dictam exequutionem declaratur nulla: cùm enim decretum sit indiuiduum, nõ potest pro parte valere, & pro parte non valere, l. in hoc iudicio, ff. famil. erciscen. Afflict. decis. 218. nu. 4. cùm in parte nullum, in totum redditur nullum; vt per Riminal. Iun. consl. 190. n. 78. & seq. vbi attestatur de communi. Et actor in expensis mandati, & exequutionis venit condemnandus, licèt ex infradicendis mandatum pro summa debita sustineatur ex quadam æquitate; quando de nouo esset concedendum, & relaxandum secundum Angel. & alios in l. si finita, ff. de damn. infect. Crauet. cons. 46. nu. 7. Gozad. cons. 21. nu. 35. vbi attestatur de cõmuni in cons. 74. nu. 167. Censuræ autem quando ita incertæ sunt, & in ea-
3 rum publicatione plus debito petitum fuisse apparet, nec etiam pro summa debita vllo modo sustinentur, quia etiam sunt indiuisibiles, semper reuocantur; vt bene explicat Galles. in eius tract. ad form. cam. in quæst. post processum inciden. nu. 36. & ita fuit pluries in Rota iudicatum; vt coram R. P. D. de Graffis, in vna Calaguritan. Beneficij 7. Nouembris 1575. & coram R. P. D. Bubalo, in vna Salamantin. pensionis, 9. Maij 1583. num. 3. in Decis. diuersorum impressis l. 2. decis. 221. Et differentia est inter mandatũ, & cen-

& censuras: quia mandatum potest iustificari etiam post illius relaxationem; vt coram R. P. D. Robusterio 20. Iunij 1576. in vna Nepesin. Censuræ autem non iustificãtur ex nouiter deductis; vt coram Verallo decis. 157. l.p. & decis. 286. in manu script. Ex-
4 tracto autem mandato pro centum, quãdo creditori non debentur nisi quinquaginta, & sic pro quinquaginta plus debito, licèt in mãdati extractione, & pro centum, & pro quinquaginta idem pereque impendatur, tamen reus ad impensas mandati eiusmodi non obligatur: quia sententia, seu decretum vnicam integram summam continens, etiam si in parte debeatur, non potest etiam pro summa debita, vt dictum est, sustineri; sed prorsus nullum redditur, vt per Bart. & Bal. vltra superiùs citatos in l. certi conditio. §. oportet igitur. ff. si certum pet. & per eundem Bart. & alios in l. fin. de iurisd. om. iud. Put. decis. 317. l.p. & in vna Larinen. frumenti coram R. P. D. Robusterio de anno 1575. & in eadem Larinen. coram Illustriss. Blanchetto. 9. Decemb. 1577. decis. 205. Et quamuis hæc mandata ex superius allegatis, præsertim parte instante, in totum tãquam nulla reuocanda sint, nihilominus de antiquo Auditoris Cameræ stylo, qui vim legis obtinet, Afflict. dec. 135. nu. 3. Rolan. à valle, cons. 70. nu. 13. vol. p. contrarium seruatur. Mandatum enim pro summa indebita relaxatum, substinetur pro summa debita, licèt in expensis condemnetur actor, vt dixi. Qui stylus Auditoris Cameræ videtur fundatus in æquitate ad euitãdum circuitum, qui euitandus est, l. cùm fundus, §. p. ff. si cert. pet. Soccin. cons. 171. col. 4. vers. sed posito, Rol. à valle cons. 79. nu. 9. vol. 3. Quod indubitatè procedit, quãdo decretum, seu sententia continet diuersa capita, quia tunc sustinetur pro ea parte, quæ verè debita esset; quot enim sunt capita tot sententiæ, vt in l. scire debemus. ff. de verb. oblig. Put. decis. 327. in non impressis, & in impressis decis. 324. nu. 5. Contard. in repet. l. vnicæ C. de moment. poss. ratione damni irreparabilis limit. p. num. 38. fol. mihi, 148.
5 Becc. cons. 92. nu. 4. Sed si fuerit mandatum relaxatum, aut per contradictas parte in curia existente, aut parte citata in Vrbe, debitis tamen, ac requisitis terminis non seruatis (quod nimia agentium diligentia, & substitu-

torum

torum incuria interdum accidere posset, putà omissa formæ cameræ instrumenti in actis producti extensione) reuocabitur. Reuocabitur pariter, si in vim instrumenti in actis producti, cui adiecta sit simplex cameralis obligatio, ea scilicet, in qua nullum est susceptum mandatum, ad relaxationem mandati in obligatione suscepti processum fuerit. Rursus reuocatur, si non elapso Intimationis termino expeditur, quoniam dicto termino pendēte officium iudicis conquiescit l. siue pars. C. de dilatio. Et pari ratione reuocatur, si non elapso Termino in actis per debitorem ad soluendum suscepto, mandatum expediretur.

DE EXEQVVTIONE obligationis quarantigiatæ. Cap. XXXVII.

1 *Via citationis, & nō monitorij ad quarantigiati instrumenti exequutionem proceditur.*

2 *Quæ citatio fiat.*

3 *Contra hanc obligationem appellatio suspensiua non datur.*

4 *Debitori in forma quarantigiæ obligato terminus iuris conceditur.*

1 PVTANT nonnulli, ad exequutionem obligationis sub forma quarantigiæ receptę, via monitorij in tribunali A. C. procedendum esse; non desunt tamen plures, qui contrarium sentiunt, & existimant citationem sufficere. Nam ex quo eiusmodi obligatio, per Notarios Vrbis rarò, vel nunquam recipi consueuit, his dubitationibus ansam præbet. Ego vidi ex inueterato,
2 & inconcusso hactenus more citationem præmitti aduersus debitorem (ad soluendum iuxta suæ obligationis formam, aliàs videndum contra ipsum decerni, & relaxari mandatum exequutiuum. In cuius termino Iudex ad partis comparentis instātiam mandatum decernit, & relaxat nisi ad primam diem cum intimatione. Cùm ista quarantigia sit præceptum factum in confessum per Notarium de instrumēto rogatum, effectum Iudicem cartularium de obseruando promissa. Cin. in l. p. nu. 3. in fin. C. de confessis. Bart. ibi in sum. nu. 15. Angel. in l. ait prætor. §. p. num. 4. ff. de re. iud. & ideo exequutiuum, Negus. in tract. de pign. in p. memb. 8. par. nu. 32. Super hac quarātigiæ forma, illiusq; vi, & im-

& importantia, ac exceptionibus, quæ contra eam admittantur, cùm plures iuris consulti, ac viri doctissimi ex professo tractauerint, hæc pauca solummodo ad exequutionis modum, & procedendi stylum dicta sunt. Contra
3 huius obligationis exequutionem nulla ex præmissis appellatio suspensiua recipitur. Et quã-
4 uis forma hæc ita arcta sit, vt quis sub ea se obligans iudicis præceptum, & mandatum in se, vt suprà dictum est, suscipiat; tamen debitori petenti Terminus triginta dierum, vel breuior, considerata summa debita, ad soluendum passim conceditur.
5 [*Cæterùm quæ dicuntur de modo procedendi in quarantigia, eadem videntur seruari in exequutione instrumentorum iuratorum, ad tradita per Ias. in l. iusiurandum. num. 13. ff. de iure iuran. & per eundem Ias. in titul. de actio. §. item si quis. il 2. num. 17. Hip. de Mars. sing. 356. incipien. iuramentum. Signatura tamen, vt audiui, contrarium seruare consueuit, & commissionem appellationis ad vtrumque effectum passim concedit.*]

DE PROCESSV EXEQUUTIONIS INSTRUMENTI, IN QUO NOTARIUS OMISIT PONERE, SUB QUA FORMA DEBITOR SE OBLIGAUERIT. Cap. XXXVIII.

1 *Si superuixit Notarius, qui instrumentum recepit, statur illius declarationi.*

2 *Mortuo Notario, qui sit Auditoris Cameræ, vel Cameræ Apostolicæ, sub forma Cameræ obligatio facta intelligitur.*

3 *Quando Notarius corrigat errata. Remissiuè.*

OB negociorum, & obligationum numerũ Notarij, eorumq; substituti, & scribentes obligationes Camerales cæteratas in suis libris annotant, & aliquando incuria, vel memoriæ defectu substãtialem clausulam obligationis cameralis prætermittunt, dicentes solùm. Pro quibus &c. obligauit &c. iurauit &c. Et vidi aliàs dubium, An obligatio, in qua illius forma minimè exprimitur, in forma Cameræ, vel in forma iuris facta intelligatur? Et super dubitatione huiusmodi fuit per DD.
1 Locũtenentes, & Notarios Tribunalis A.C. resolutũ, quòd, si Notarius, aut scriba, qui obligationẽ

E rece-

recepit, superuiuit, & interest, ad eum sit recurrendum, illiusq; declarationi stetur. Talis enim scriba Notarium principalem repræsentat, iuxta plures resolutiones D D. Notariorum A. C. collegialiter factas, de quibus in
2 libro rubeo dicti collegij. Si verò non superuiuat, vel absit, à Notarijs tamen A. C., vel Cameræ Apostolicæ recepta sit, in forma Cameræ recepta esse intelligatur, illiq; exequutio, non secus, ac instrumento in forma cameræ extenso, detur: etiam si nõ sit expressa forma Cameræ: etenim non consueuerant sub alia, quàm Cameræ forma instrumen-
3 ta ab illis recipi. [*Quando autem Notarius valeat ab eo errata corrigere, in his quæ pertinent ad suũ officium & quando in his, quæ pertinent ad partes pro illorum intellectu recurre ad Bart. in conf. 208. l. p. per totum, qui hanc materiam optimè distinguit ac explicat.*]

DE EXEQVVTIONE mãdatorum exequutiuorum. Cap. XXXIX.

1 *Mandata exequutiua per quoscunque exequutores exequi possunt.*
2 *Hoc iudices aliter sentiunt.*
3 *Potest fieri exequutio realis, & personalis vnico contextu.*
4 *Ex gratia, & modestia iudicum contra certas personas mandata personaliter non exequuntur.*
5 *Sub qua conditione debitores carcerati relaxantur.*
6 *Realis exequutio in bonis mobilibus quomodo fiat.*
7 *Quomodo super re stabili mandatum exequatur.*
8 *Forma huius vltimæ exequutionis.*
9 *Si debitor pecunias promptas habens exequutoribus consignat, cessat exequutio.*

1 MANDATA in tribunali A.C. relaxata exequutoribus præbentur exequẽda, & per exequutores quoscunq; exequi possunt, iuxta dispositionem litterarum Pij 4. super reformatione Tribunalium Vrbis.
2 Verùm hodie Locatenẽtes A. C. aliter sentiunt, mandataq; per eorum exequutores tantùm, sub nullitatis pena, aliqua ex causa moti, exequi mandant. Exequutores, habito mandato, exequutionem realem, & personalem creditoris arbitrio faciunt. Cameralis enim obligatio hanc facultatem, & priuilegium habet.
4 Personalem quidem faciunt, debitorem ad carceres ducendo: à qua personali exequutione Episcopi,

copi, Prælati, Barones, Illustres
Viri, ac mulieres honestæ ex gra-
tia, & modestia iudicũ excipiun-
tur, licèt obligatio indifferenter
contra omnes prædicto priuile-
5 gio gaudeat. Facta personali
exequutione, non relaxatur à
carceribus debitor, nisi soluto
debito, vel præstita cautione
idonea in forma depositi, de sol-
uendo ad omne iudicis manda-
tum: idq; ex quodam potiùs diu-
turno, & inueterato more tribu-
nalis, quàm ex iuris dispositione
contingit: quia de iure depone-
6 re, non est soluere, Bart. in l. item
liberatur, §. qui paratus, nu. 3.
ff. quib. mod. pig. vel hypo. sol.
Si autem exequutio in bonis mo-
bilibus fiat, solent exequutores
bona ex domo debitoris accipe-
re, & penes aliquem tertium in
depositũ dimittere. Solent præ-
terea accipere aliquem deposita-
rium illius exequutionis, licèt re
vera illi nihil consignent. Si verò
executores realem in bonis stabi-
7 libus exequutionem facere vo-
luerint, vocato Notario, ad do-
mum debitoris, vel vineam acce-
dunt, & mandatum super illa exe
quuntur in illam intrando, & per
eam obambulando, de quo actu
duobus adhibitis testibus Nota-
rius, ita instrumentum conficit.

8 (N. curiæ Illustriss. & Reueren-
diss. D. Auditoris Cameræ exe-
quutor, siue subexequutor ha-
bens præ manibus mandatum
exequutiuum ad instantiam Ill.
D. Tiberij Ceuli contra B. relaxa-
tum, cuius hic est tenor. De
Mandato &c. vnà mecum Nota-
rio accessit ad domum dicti B. de-
bitoris sitam in Vrbe in regione
Parionis, cui ab vno latere &c.
super ea, illiusq; omnibus iuri-
bus, membris, & pertinentijs, vir-
tute præinserti mandati exequu-
tionem fecit omni meliori modo
&c. super quibus &c. præsenti-
9 bus &c.) Debitor aliquoties ad
dictam realem, vel personalem
exequutionem euitandam, ha-
bens pecunias prõptas, illas exe-
quutori consignat, & sic cessat
vtraque exequutio.

DE SVBHASTATIONE pignorum. Cap. XL.

1 *Citatio in processu subhastationis pignorum.*
2 *Exemplar mandati de subhastando.*
3 *Si debitor penes Notarium, vel creditorem deponit, fit citatio alio modo.*
4 *Formula mandati de subhastando pignora per debitorem depositata, vel creditori consignata.*
5 *Post relaxationem huius mandati quid agendum.*

Digitized by Google

6 Creditur exequutori dicenti depositarium recepisse.
7 Contra depositarium ab exequutoribus acceptum non requiritur citatio.
8 Secùs contra receptum à Notario, & quæ citatio fiat.
9 Non licèt creditori Cursorem eligere, & quare.
10 Tenetur creditor deferre mandatum ad bancum Cursorum, & quid per illorum magistrum fiat.
11 Cursor consignatis sibi pignoribus oblatores recipit.
12 Tres ad minus debent esse oblatores.
13 Quid sit cedula subhastationis.
14 Quid Cursori pro illa habenda soluatur.
15 Subhastatio rei magni valoris denegatur pro paruo credito.
16 Quæ dicantur pignora conuentionalia.
17 Creditor in pignore conuentionali habet ciuilem, & naturalem possesionem.
18 Creditor in pignore conuentionali dicitur procurator debitoris.

1 POST factam realem exequutionẽ, ad creditoris instãtiam hæc fit contra debitorem citatio (ad videndum mandari consignari infrascripto instanti pecunias, ad computum sui crediti, seu in solutum, si sufficiant, quatenus verò pignora, cursori ad effectum subhastandi, & subhastari mandari). In cuius termino Iudex facit decretum nisi per totam illam diem debitor soluerit, vel aliquid releuans alle-
2 gauerit. Sequenti die mandatum sub hac forma expeditur. De mandato Illustris. & Reuerendiss. D. A. C. siue eius R. P. D. Locumtenentis, & ad instantiam Ill. D. Tiberij Ceuli principalis, mandatur tibi exequutori, ad quem spectat, quatenus statim visis præsentibus, sub 500. ducatorum auri Cameræ, & pro illis mandati exequutiui, & in iuris subsidium, excommunicationis, alijsq; &c. pænis, debeas pignora in exequutione d. B. ablata, quatenus pecuniæ, instanti in solutum sui crediti, quatenus verò bona cursori, ad effectum subhastandi, consignasse, & consignari fecisse: Tibi verò cursori, ad quem spectat, sub eisdem pœnis
3 mandatur, quatenus visis præsentibus debeas eadem pignora, vt moris est, subhastasse; quoniam, dicto B. debitore citato D. ita mandauit Die &c. Debitor aliquoties ad expensas exequutionis euitandum solet in officio Notarij aliqua pignora deponere, seu illa in posse sui creditoris ex conuentione tradere, & in hunc casum erit præmittenda citatio modo inferiùs dicendo. In cuius termino Iudex facit decretum nisi ad primam diem

cum

4 cum intimatione. Qua intimatione exequuta, & producta, & prima die iuridica post exequutionem elapsa, expeditur mandatum, cursori tãtùm decretum, quatenus debeat pignora in actis depositata, seu conuentionalia sibi consignãda, vt moris est, sub-
5 hastasse. Mandatum de subhastando sic expeditum exequutori, qui exequutionem fecit, consignatur: qui pecunias, si quas habet in manibus, creditori persoluit; si bona mobilia, debitorem adeundo, & ab eo auferendo (si fortè apud eum adhuc remansissent) vel à tertio, in cuius manibus in depositum illa dimisit accipiendo, cursori cõsignat.
6 Si autem aliquis se depositarium vocauit, ad illum accedens, bona eius propria, vt praticari vidi, aufert, & cursori præbet, & ea est exequutoris in his, quæ ad officium eius pertinet, fides, vt, etiã si tertius ille depositarius consignare recusauerit, aut se depositarium vocasse negauerit, nõ possit propterea exequutoribus obsistere, quin bona sua propria auferant, aut ipsum ad carceres du-
7 cant. Contra eum, qui ab exequutoribus in depositarium exequutionis electus fuit, non est opus processu aut citatione ali-
8 qua. Quando autem depositarius à Notario recipitur, citatio contra illum, ac debitorem requiritur (Ad videndũ mandari consignari, & consignandum respectiuè, aliàs videndum contra ipsum depositarium decerni, & relaxari mãdatum exequutiuum.) Et in relationis termino Iudex nisi ad primam diem cum intimatione decernit. Qua exequuta, & reproducta, reuolutaq; prima post exequutionem iuridica die, creditori mandatum, reiectis per depositarium exceptionibus allegatis, conceditur. Non licèt cre-
9 ditoribus cursorem ad subhastandum pignora quem maluerit eligere: nã subhastationes per turnum cursoribus ab illorum magistro pro tempore existente distri-
10 buuntur. Expedito mandato de subhastando, creditor magistro cursorum in eorum banco in acie campi Floræ quotidie residenti illud defert, & per turnum cursori, cui debetur distribuit, nomenq; cursoris prædicti, à quo subhastatio est facienda, à tergo mandati annotat, vt ille pignora ab exequutoribus recipiat. Re-
11 ceptis cursor pignoribus, si mobilia sint, ab exequutore, notario, seu creditore per realem, & effectualem consignationem: si

 verò

verò stabilia, habita ab exequutore, notario relatione exequutionis factæ, ad illorum subhastationem procedit; oblatores recipiendo. Quos, pro eius faciliori, & celeriori expeditione, creditor conducit, eosque cursor recipit, ac illorum nomen, & quantum super pignoribus offerant, annotat. Et cùm tot receperit oblatores, quòd sibi iustum, & æquiualens pretium bonorum
12 & pignorum oblatum esse videatur (in qua oblatione tres ad minus debêt esse oblatores) ad cre-
13 ditoris instantiam cedulam subhastationis facit; quæ est notula in folio, bonorum subhastatorũ, de cuius iudicis mandato subhastantur, per acta cuius Notarij, nomina offerentium, quidue, & quantum offerant, cum assertione, quòd post vltimum oblatorem, neminem plus offerentem
14 inuenit. Pro hac cedula cursoribus obuli, seu baiocchi duo pro ducato ad rationem carolenorũ decem pro singulo ducato pretij oblati soluuntur, & aliquando minus. Et quando pretium oblatum ad summam debitam non ascendit, creditor solùm pro quãtitate oblati pretij soluere debet, non autem pro tota summa debita, vt sæpe cursores petunt.
15 Quam subhastationem rerum, seu pignorum magni valoris pro paruo credito non semel denegari vidi iuxta terminos l. magis pu to. §. ne passim. ff. de re. co. [*& per Hip. de Mars. in eius praxi. crim. ad l. Corn. de sicarijs. & in l. furem. num.* 36.] præsertim quando creditor ex redditibus rei, cuius subhastatio petitur, infrà breue tempus de eius credito satisfieri potest. Dicto igitur de
16 iudicialibus pignoribus, aliquid etiam præmittendum videtur de pignoribus conuentionalibus, quæ dantur per debitorem creditori pro eius securitate, in quibus creditor habet ciuilem, & naturalem possessionem, iux. not. per Alex. in l. p. §. per seruum corporaliter. ff. de acquir. poss. Ex quo infertur, quòd creditor in tali pignore habet interdictum possessoriũ vtile, scilicet vti pos-
17 sidetis, vt per Negus. in tract. de pign. in 2. memb. 3. par. post nu. 32. cùm creditor in tali pignore
18 dicatur procurator debitoris, vt per Paul. de Castr. & Ias. in l. creditori ff. de no. oper. nunt. ideo potest illud secuta mora debitoris non reluentis vendere, & dominium in emptorem transferre, siue data sit licentia vendendi à debitore, siue non; modò tamen

lapsum

lapsum fuerit tempus ad redimẽdum, vt per eundem Negus. eodem tit. primo memb. sexta par. post numerum primum & nu. x I. Quod intellige, quando pignora reperiuntur penes creditorem, ei data à debitore: quæ ad tollendum fraudis suspitionem, seruatis seruandis, præuia illorum subhastatione, vendi possunt. Et
19 hinc inoleuit stylus curiæ, quòd in illorum venditione citatur debitor (ad reluendum pignora conuentionalia, aliàs videndum illa mandari consignari cursori ad effectum subhastandi, & subhastari mandari.) Et Iudex interponit decretum, nisi ad primã diem ea debitor reluerit, cum intimatione. Et deinde proceditur ad illorum deliberationẽ, seu dationem in solutum, modo quo suprà meminimus de alijs iudicialibus pignoribus.

DE DELIBERATIONE pignorum. Cap. XLI.

1 *Citatio pro obtinendo mandato de deliberando.*
2 *Mobilia nisi infra decem dies, stabilia verò, et officia nisi infra mensẽm cum intimatione deliberantur.*
3 *Decendium, & mensis non nisi post intimationem currunt.*
4 *Intimationes quandocunq; possunt ante expeditum mandatum reproduci.*
5 *Quare hic terminus debitori concedatur.*
Mensis autem triginta est dierum.
6 *Termino deliberationis pendẽte, etiam post datam cedulam, maiores oblatores à notario recipiuntur.*
7 *Citatio contra vltimum oblatorem in pretij oblati solutione moram facientem.*
8 *Licet oblatoribus impunè pænitere.*
9 *Cauti procuratores, oblatores in forma Cameræ obligare faciunt, & quare.*
10 *Elapso deliberationis termino, mandatum sine vlla citatione expeditur.*
Nonnulla alia in materia deliberationis pignorum.
11 *Iudex ex aliqua probabili causa potest terminum abbreuiare.*
12 *Formula mandati de deliberando.*
13 *Quid agendum post hoc mandatum expeditum.*
14 *Creditor, ad cuius instantiam pignora subhastantur, an de euictione tenetur, & an in pretio officij cæteris præferatur.*
16 *Deliberatio pignorum fit præsenti pecunia.*

1 BTENTA à cursore subhastationis cedula, debitor citatur ad videndum deliberari pignora subhastata plus offerenti, mandatumq; desuper opportunum decerni, & concedi. Facta citationis relatione comparet creditor, & sub-

& subhastationis cedulam exhibet: qua per Notarium recepta iudex pignora plus offerenti de-
2 liberat: Si fuerint mobilia, nisi infra decem dies cum intimatione; si verò stabilia, aut officia, vel loca montium, (quæ non subhastantur, nisi præuia commissione manu Papæ signata) nisi infra mensem cum intimatione.
3 Et decendium, seu mensis non incipit currere, nisi post diem exequutæ intimationis. Hæc at-
4 que omnes aliæ in quibuscunq; causis intimationes quandocunque reproduci possunt; quando super illis aliquod iudicis decretum non requiritur; dummodo in actis ante mandati expeditionem reproducantur. Terminus
5 autem decem dierum, & respectiuè mensis debitori conceditur ad reluendum sua pignora, vel meliorem suam conditionem faciendam per augumentum pretij pignorum, & maioris oblationis. Mensis autem, triginta est dierũ. Hanc opinionem approbat Bar. in l. cùm bissextus. ff. de verb. signific. Gemin. in c. quàm sit. de elect. in 6. Bal. in l. eos. §. fin autem. nu. 8. prope finem. C. de appellat. & clariùs in c. licèt. vbi Butrius, de supplen. neglig. præ-
6 lat. Et licèt aliqui dixerint quòd mensis, qui assignatur à iudice intelligitur de tot diebus, quot tenet ille mensis, in quo terminus fuit assignatus, vt per Io. And. in c. quàm sit. de elect. in 6. tamen in tribunali A.C. seruatum fuit, & de præsenti seruatur, quòd mensis, siue à iudice, siue à lege assignetur, vtroque casu sit triginta dierum: quia aliqui mẽses habent 31. dies, & vnus 28. & sic inter plus, & minus tenenda est media via, vt per Paul. de Castr. in l. scimus iam. §. cùm igitur. C. de iur. deliber. Si au-
7 tem pendente deliberationis termino aliqui emere volentes, maius pretium super bonis deliberãdis obtulerint, etiam quòd in actis Notarij causæ, cedula subhastationis exhibita, & decretum deliberationis factum sit, à Notario recipi consueuerunt; quia per hoc conditio tam creditoris, quàm debitoris melior efficitur. Verùm, quia oblatores huiusmodi ad debitorum requisitionem, vt pignorum deliberationem fraude, & calumnia impediant, & maiorem dilationem consequantur, vt plurimùm, mittuntur; Si oblator ille pignora
8 recipere, & oblatum pretium persoluere distulerit, citatur (ad exbursandum pretium per eum obla-

oblatum, & pignora recipiendũ, aliàs videndum illa mandari deliberari penultimo offerenti, mãdatumq; desuper opportunum decerni, & relaxari.) Et in contumaciam ipsius pretium non soluentis, Iudex penultimo offerenti, nisi ad primam diem cum intimatione, deliberat. Tutius tamen in hoc esset immò necesse, & vtile, insimul citare debitorem tanquam dominum pignorum, cùm de eius præiudicio agatur, iux. terminos l. de vnoquoque. ff. de re. iud. Est in his obla-
9 tionibus locus pænitentiæ, & cõsequenter oblatores inuiti ad pignora recipiendum cogi nõ possunt, vt per Castren. in l. à diuo Pio. §. Sed si emptor. ff. de re. iud.
10 ne detur processus in infinitum; cùm idem posset contingere cum alio in actu venditionis. [*Bart. in l. licitatio. de publicanis & vectigalibus, vbi concludit, quòd si sunt duo licitatores, vnus post alium, & secundus non sit soluendo, primus non est liberatus, vt fraus euitetur. Nam ille qui licitaret, posset supponere non idoneum ad libertatem consequendam, vt ibi in princ. Ampliùs dicit, quòd si licitator vellet pænitere antequam alius offerat, esset locus pænitentiæ, publicè reuocãdo eius licitationem, idem Bart. ibidem nũm. 4. in fin.*] Igitur caueant cauti procuratores, & præmissis obuient protestationis remedio, quam in actis notarij causæ faciant; quòd non recipiantur oblatores per notarium, nisi cum præsenti pecunia, vel obligatione camerali, & iuramento: nequeunt enim sic obligati pænitere, [*sed quando notarius stipulatus est dictam promissionem, non est locus pænitentiæ, quia tunc inter ementem, & vendentem, orta est obligatio Bart. ibidem nu. 4.*] Termino decem
11 dierum, vel mensis post intimationem exequutam elapso, non est opus alia citatione, nec iudicis decreto; sed mandatum sub forma infra dicenda expeditur. Qui terminus de stylo curiæ, vt suprà dictum est, datur pro commoditate debitorum: intra quẽ possint illa reluere. Sed si agatur
12 de rebus mobilibus, & de modica summa, vel ex aliqua probabili causa, iudex dictum terminũ suo arbitratu abbreuiat, vt per Menoch. de Arbitr. Iudic. l. 2. cas. 6. per totum. Forma autem mandati de deliberãdo est huius-
13 modi. De mandato Illustriss. & Reuerendiss. D. Auditoris Cameræ, siue eius R. P. D. Locumtenentis, & ad instantiam Ill. d.

Tiberij

Tiberij Ceuli principalis, tenore præsentium mandatur tibi cursori, ad quem spectat, quatenus statim visis præsẽtibus, sub 500. ducatorum auri cameræ, mandati exequutiui, alijsq; pœnis debeas pignora, seu alia bona D.B. in exequutione ablata, per te subhastata Magn. D. Matthęo Branchæ vltimo, & plus offerenti, vt moris est, deliberasse, pretio oblato per te recepto; pretiumq; ipsum dicto Ill. D. instanti creditori pro concurrenti quantitate sui crediti consignasse; residuum verò, si quod est, in actis notarij infrascripti, seu penes depositarium Montis pietatis deposuisse.
14 Quoniã eodem debitore citato, & intimato, præuiaq; dictorum pignorum seu bonorum subhastatione, & deliberatione, D. ita mandauit Die &c. Alia forma mandati de deliberando officiũ, De mandato &c. & ad instan. Ill. D. Valerij Viperefchi principalis, Mandatur tibi cursori, ad quẽ spectat, quatenus visis præsentibus sub &c. debeas officiũ, quòd fuit D. N. per te ad dicti Ill. D. Valerij instantiam subhastatum, ad fauorem d. B. plus, & vltimi offerentis, in manibus Reuerendiss. D. Papæ. Datarij, seu alterius ad id deputati resignasse, recepto pretio per ipsum vltimum offerentem oblato; & ex eo creditum d. D. instanti persoluisse; & residuum penes depositarium Montis pietatis deposuisse. Quoniã citato, & intimato dicto debitore, præuiaq; subhastatione, & deliberatione dicti officij, D. in vim specialis commissionis S. D. N. Papæ, de qua in actis, ita mãdauit, Die &c. Præscripti mandati vigore cursor pignora, seu bona, aut officium plus offerenti deliberat, & consignat, pretium recipit, illudq; creditori incontinenti consignat; residuum pretij, si quod est, penes notarium causæ, aut depositarios Montis pietatis, vel penes se retinet pro creditoris cautela, ratione expensarum taxandarum. Creditor au-
15 tem, ad cuius instantiam bona, seu pignora subhastantur, non tenetur de euictione; vt latius inferius dicetur, sed tantùm principalis debitor, ac si ipse vendidisset per publicum instrumentum. Et hoc videtur facere creditor, tanquam procurator debitoris, Dec. conf. 449. nu. 37. & 38. Sed bene creditor tenetur probare, quòd res vendita sit ei hypothecata, seu obligata, & se in ea potiorẽ esse quolibet alio, & quòd vendat bona fide, ac rite;

te; aliàs tenetur de euictione, vt per doct. de quibus per Negus, in tract. de pign. in p. membro. 6. par. nu. 4. Ad relatam deliberationis materiam, etiam referre volui, quòd creditor, seu creditores, qui ad subhastationem officiorum modo præmisso procedunt, cæteris alijs creditoribus, quantumuis anterioribus, in pretio dictorum officiorum aliquando præfecti fuerunt, & aliquando non fuerunt præfecti. Et quãdo fuerunt præfecti factum est hac, vt puto ratione, quia similia officia non, nisi ex speciali gratia Papæ, subhastari possunt: eo enim casu ille dicitur esse potior, cui res à Principe ex gratia fuit concessa, Roman. cons. 298. vers. circa præmissam dubij consultationem, adducen. ibi text. in c. Abbate sane. vers. pro parte autem altera. de re. iud. Sed, vt dixi, in eodem tribunali Auditoris Cameræ & vnum, & aliud diuersis temporibus practicari vidi, & audiui: conformantibus sese iudicibus in hoc cum mente summorum Pontificum, qui pro tempore fuerunt, & à quibus similia rescripta impetrata fuerũt.

16 [*Demùm non videtur omittendum, quòd si deliberatio facta & possessio rei deliberatæ assecuta fuerit pretio effectualiter non soluto, habetur ac si deliberatio facta non esset, vt in l. à diuo Pio. §. sed si emptor. ff. de re iud. & ita tenuit Rota in vna Castri Sambuci 20. Decembris. 1577. coram Aldobrand.*]

AN ANTE ADDICTVM pignus, primus creditor comparens deliberationem impediat. Cap. XLII.

1 *Primus creditor comparens ante perfectam exequutionem quando impediat vlteriorem exequutionem, & quando non.*

2 *Vigilantibus, & non dormientibus ius commune scriptum est, & quando.*

3 *Primus creditor comparens post perfectam exequutionem non, nisi iudicio ordinario aget.*

4 *Bona, seu pignora subhastata quando sint creditori adiudicanda.*

5 *Paria sunt, emptorem non reperiri, vel iustum pretium non offerri.*

6 *Creditor, qui vigore mandati exequutiui facit se immitti in possessionem bonorum debitoris, malè agit, & quare.*

1 SI ante addictum pignus, & perfectam exequutionem in bonis debitoris secũdi creditoris, alius creditor prior etiam in termino deliberationis com-

comparuerit, & in continenti docuerit de suo credito, quódque bona, quæ ad secundi creditoris instantiam subhastantur, sint ei respectu sui crediti anterioris prius hypothecaria (præsertim si debitor non est soluendo) vtiq; admittetur, refectis expensis eatenus factis secundo creditori: cùm secundi creditoris diligentia, & vigilantia illi obesse non
2 possit. Iura enim, quæ loquuntur, quòd vigilantibus, & non dormientibus subueniunt, ad Afflict. dec. 190. nu. 2. procedunt, quando omnes creditores sunt pares, nec vnus habet maius priuilegium, quàm alter, vt ibi. nu. 5. Poterit tamen secundus creditor dicere, & in simul obtinere, quòd non supersedeatur in exequutione, sed fiat venditio; & de pretio satisfiat primo creditori: & residuum conuertatur in causam iudicati, satisfaciendo ipsi secundo creditori, vt per Negus. in tract. de pign. p. memb. 6. par. nu. 3. & ita pluries praticari vidi.
3 Si autem post addictum pignus, & perfectam exequutionem primus creditor comparuerit, iudicio ordinario, non autem exequutiuo audietur, quia post subhastationem, & deliberationem, seu adiudicationem dominium est translatum in emptorem, qui efficitur dominus l. 3. C. de exequutio. rei. iud. vbi Bart. & docti in l. à diuo Pio. §. si super rebus, vbi post alios Ias. nu. 13. cũ pluribus seq. in vers. glos. in verb. integris ff. de re. iud. & optimè Gram. decis. 51. nu. 4. Alex. in l. si finita. §. Iulianus. col. pen. nu. 120. & seq. vers. item in quantũ ff. de dam. infect. Cùm igitur ex præmissis debitor, eo citato, priuetur illorũ dominio, vt per Afflict. decis. 358. num. 4. nec sint propterea bona illa ampliùs debitoris, meritò dicendum erit dictis legibus sancitum fore ordinario iudicio, vel alia actione, non tamen exequutiuè, vt suprà dictum est, agi debere. Quando
4 autem bona, seu pignora subhastata, sint creditori adiudicanda, vide dictam decis. Afflict. nu. 5. & 6. vbi dicitur, quòd bona, seu pignora in exequutione capta in causa iudicati subhastantur, & alteri, quàm creditori deliberãtur, nisi in subsidium, si alium nõ reperit emptorem iustum, quia paria sunt, emptorem non reperiri, vel iustum pretium non offerri, vt per Bal. in l. 2. C. si causam iudi. Gallesi. ad form. cam. in quæst. post processum incidentium. n. 3. & etiam creditori, si plus offerat, quàm

quàm alius, Alex. in d. l. à diuo Pio. §. si pignora. nu. 11. & tunc per iudicem, præuijs diligentijs faciendis per cursorem Iudici re-
5 latis, creditori adiudicabuntur pro iusto pretio, & sic præcedente æstimatione expertorum, ad dictam decis. Afflict. 358. quam secuti fuere DD. de Rota, in vna Rom. Vineæ DD. de Brunis, corã R.P.D.Orano die xi. Decemb.
6 1591. Creditor autem, qui pro consequutione sui crediti vigore mandati exequutiui facit se immitti in possessionem bonorum sui debitoris, malè facit; quia ipse non efficitur dominus, nec talis possessor facit fructus suos, nõ sequuta subhastatione, & deliberatione, vt in l. 1. & 2. C. de pign. actio. & in l. si dominium. C. de pignori. hypot. & d. l. si finita. d. §. Iulianus. nu. p. & 4. ff. de dam. infect. ratio, quia non efficitur possessor, sed nudus detentor, vt per Negus. in tract. de pign. in 2. memb. 3. pai. num. 6. vers. amplia regulam: vbi dicit, quòd ista opinio videtur verior, & communior, nec succedit pleno iure, Lucana decis. 97. nu. 8. [*Cæterùm quæ superiùs dicta sunt de pignoribus in executione captis, applicantur etiam in pignoribus conuentionalibus, quia licèt data sit creditori potestas illa vendendi lapso termino debitori assignato, tamen de necessitate præmittitur citatio, ad huiusmodi pignora reluendum, aliàs videndum illa mandari consignari cursori ad effectum subhastandi, & subhastari mandari, vt per eundem Afflict. dec. 358. num. 3. prope fin.*]

DE PROCESSV EXEQUUTIONIS CAMERALIS OBLIGATIONIS, QUANDO FACTA EST MUTATIO PERSONARUM. Cap. XLIII.

1 Mutata ex parte creditoris, vel debitoris persona, requiritur citatio ad partes, antequam per contradictas procedi possit.
2 Quare hæc citatio præmittatur.
3 Ad exequutionem agens, actoris, & rei personam in hoc processu legitimare tenetur.
Secùs, parte non opponente.
Legitimatio personarum facta in vno iudicio, prodest etiam alijs.
4 Præparatoria, quæ dantur contra hæredes, quibus ipsi respondere tenentur.
5 Quid sit audientia contradictarum, & quare citationes per eam fiant.
6 Tempore vacationum generalium, edicta à Cursoribus fiunt, non autem Contradictæ.
7 Contradictæ exemplar.
8 Edicti formula.
9 Omnes Romanæ curiæ Iudices suis loco, & tempore per contradictas, & edicta procedunt.

10 Mor-

10 *Mortuo debitore, mandatum contra bona hæreditaria, non autem contra hæredum personas relaxatur.*

11 *Si bona hæreditaria per plures poßidentur, poteſt creditor exequi mandatum in bonis cuiuslibet hæredis insolidũ.*

12 *Contra hæredem, qui ſimpliciter hæreditatem acceptauit, datur actio realis, & etiam perſonalis pro virili, & quare.*

13 *Citatio contra hæredem in hoc caſu neceſſaria.*

14 *Iuramentum eſt tranſitorium ad hæredes, quoad illius obſeruantiam, ſecùs quoad pœnam periurij.*

15 *Eccleſia hæres instituta, quæ hæreditatem adiuit, & inuentarium non confecit, creditoribus hæreditarijs ſatisfacere tenetur.*

16 *Quo caſu contra hæredes cum benef. l. & inuentarij etiam vltra vires hæreditarias realis & perſonalis executio detur.*

17 *Hæres cum benef. l. & inuentarij, de inuentario ſolemniter facto docere debet, alioquin de proprio tenetur.*

1 D Cameralis obligationis exequutionem cōtra hæredes debitoris ad creditoris, vel contra de- bitorem ad creditoris hęredis inſtantiam procedere volens, citationem ad partes contra debitorem, vel illius hæredes (ſi ab Vrbe abfuerint) obtinebis ad ſoluẽdum ſummam dębitã, & videndum exequi obligationem in forma cameræ. Nō conceditur proceſſus per contradictas, niſi præuia hac citatione perſonaliter, vel ſaltem dimiſſa domi copia exequenda, iuxta tradita per Galleſ. ad for. Cam. in proceſſu de perſona exequente 3. par. Nã licèt debitor de ſua obligatione ſit certus, & adueniente ſolutionis termino ipſo iure interpellatus, & ideo audientiam contradictarum cuſtodire teneatur: tamẽ de perſona hæredis certus non eſt; niſi forſan debitor eſſet in curia tempore obitus ipſius creditoris, & iam eſſet in mora conſtitutus. Hæc quoque ad partes citatio eſt cōtra hæredes debitoris neceſſaria; vt de eorum auctoris debito certiores reddantur. Talis enim proceſſus per contradictas datur ratione moræ, ſeu contumaciæ, quæ eis aſcribi non poteſt, niſi præuia citatione modò præmiſſo facienda, cùm hæres habeat iuſtã cauſæ ignorantiã, vt in l. qui in alterius. ff. de reg. iur.

3 Hac exequuta, & in actis reportata citatione, agens ad exequutionem obligationis ſiue hæres creditoris contra debitorem, ſiue creditor contra debitoris hæredes, perſonas tam pro ipſius, quã rei, ſeu reorum parte legitimare

4 tenetur. Intellige tamen, ſi hoc in iu-

in iudicio exequutiuo fuerit oppositum; quia alioquin non requireretur legitimatio personæ, secundum Petr. de Gher. in sing. 23. p. par. qui citat Bart. in l. 2. C. de edict. diu. Adr. toll. Secùs autem dicendum erit in iudicio ordinario: quia tunc agens tanquam hæres debet probare se esse talem, etiam si non opponatur, aliàs succumbit, ad no. in d. l. 2. Cagnol. in l. hæredem nu. 6. de reg. iur. Bal. cons. 374. nu. 3. l. 4. His etiam addo, quòd si filius conueniatur tanquam hæres, nõ sufficit probare, quòd sit filius, nisi etiam probetur, quòd sit hæres. Dum enim dicitur, filius, er-
5 go hæres, hoc intelligitur quoad nomen, & non quoad commodũ, & incommodum, vt per Specu. in §. 1. de testam. l. 4. par. 3. nu. 23. & quòd, quoad fauorabilia tantùm, locum habeat, extat decisio Lucana 38. nu. 25. & in filio agente, secùs in conuento, Lucan. decis. 62. nu. 11. Ad propositum relatæ quæstionis, nolo sub silentio pertransire, quòd licèt acta facta in vno iudicio inter diuersas personas regulariter nõ probent, vt in l. sæpe. ff. de re. iud. tamen non ita procedit, quãdo acta respiciunt legitimationẽ, seu habilitatem personæ: etiam quòd non esset pronunciatum super dicta habilitate, Alex. cõs. 61. nu. 9. Rot. in vna Gallen. præpositura, coram Capisucco 29. Nouemb. 1555. quia facit ius quoad omnes, Rot. coram Serafino in vna Roman. domus. 9. Iunij & 27. Octob. 1586. Et quia suprà sæpiùs, & signanter in hoc capite, de Audientia contradictarum, meminimus, à proposita materia non longè digrediendo, aliqua de contradictis ipsis, ac etiam edictis, quæ scitu necessaria videntur referre decreui.

Audientia igitur cõtradictarum, est locus publicus in Vrbe, in quo citantur ad omnes actus in causa necessarios omnes contumaces ab Vrbe absentes, contra quos ratione moræ in non soluendo, & contumaciæ in non comparendo processus per contradictas datur. Citantur ibi quoque ij, ad quorum præsentias tutus non permittitur accessus, vt inferiùs aptiori loco dicemus. Quæ citationes, (quas contradictas vocant) leguntur in prædicto publico loco per Notarium contradictarum, siue illius substitutum diebus iuridicis, & nõ feriatis in honorem Dei, aut de Palatij Apostolici obseruantia, & audientijs Rotæ du-
6 rantibus. Vacationum autem tem-

Digitized by Google

tempore non leguntur contradictæ, sed affiguntur per Cursores edicta in acie campi Floræ. Ratio huiusmodi citationum publicarum videtur modum antiquæ ætatis imitari: in qua locus erat in Monte Citorio seu veriùs citatorio Vrbis, ad citationes publicas exequendas deputatus, idq; per affixionem ad columnã, quæ etiam ibidem hodie visitur. Cuius quidem citationis exemplar est huiusmodi. (Mandat Illu-
7 striss. & Reuerendiss. D. Auditor Cameræ, siue eius R. P. D. Locumtenens citari per audientiam publicam litterarum contradictarum, vt moris est, & citat D. N. & N. exaduerso principales, omnesq; alios sua quomodolibet interesse putantes, eorumq; procuratores, si qui pro eis sint in Romana Curia, quatenus prima die iuridica prox. futura compareant in iudicio legitimè coram eorum altero, ad dicendum contra iura producta, & repetita, videndum iurare testes super illorum recognitione, quatenus opus sit, necnon soluendum infrascripto instanti iuxta formam eorum oblig. aliàs videndum contra eos relaxari mandatum in obligatione susceptum: vel dicendum &c. in causa & causis coram eo vertentibus inter dictos citatos ex vna, & D. A. principalem, de, & super certa pecuniarum summa, rebusq; alijs &c. partibus ex altera. In quorum fidem &c. Datum Romæ in eadem Audientia litterarum contradictarum, sub anno à Natiuitate Domini &c. die &c. Pontificatus &c.) Edicti verò formula sic cõ-
8 cipitur. (Marcellus Lantes Protonotarius Apostolicus Causarũ Curiæ Cameræ Apostolicæ Generalis Auditor &c. præsenti publico edicto aciei Campi Floræ, vt moris est, affigendo, & publicando citamus, & citari mandamus N. & N. exaduerso principales, omnesq; alios &c. eorumq; Procuratores, si qui &c. quatenus prima die iuridica proximè futura compareant in iudicio legitimè coram Nobis, seu R.P.D. Locumtenente nostro, ad dicendum contra literas citatorias ad partes decretas, exequutas, & reproductas, iuraq; producta, & repetita; videndum iurare testes super illorum recognitione, quatenus opus sit, necnon mandari extendi obligationem in forma Cameræ in dictis iuribus appositam, iuxta stylum curiæ; vel dicendum &c. in causa, & causis vertentibus coram Nobis, inter

dictos

Digitized by Google

dictos citatos ex vna, & N. principalem, super certa pecuniarum summa, rebusq; alijs &c. partibus ex altera: alioquin &c. Hanc autem &c. decernentes &c. In quorum fidem &c. Datum Romæ in Palatio iudiciali nostro; Anno à Natiuitate Domini &c. Pontificatus &c.)
9 Citationes antescriptæ non solùm ab A. C. sed etiam ab alijs Romanæ Curię Iudicibus ordinarijs, & delegatis decernuntur, & ab ordinarijs citationibus, quæ per cursores fiũt, differunt solùm in modo exequutionis. His obiter de contradictis, & edictis relatis, ad rem in capite hoc propositam redeo. Facta personarum legitimatione, de qua suprà mentionem fecimus; ad cæteros omnes actus vsque ad mandati relaxationem, illiusq; exequutionem eo modo procedetur, quo suprà indicauimus, cùm de exequutione obligationum, in quibus nulla est mutata persona, agebamus. Procedetur etiam per contradictas contra procuratorem dominum litis effectum, qui postea se à iudicio absentauit, docto prius summariè, & extraiudicialiter de eius absentia, vt in decisionibus causarum dd. de Rota in causa 30. Dub. 58. antiq. impress. Et citationes idem, ac si per cursores fierent, in substantialibus continebunt iuxta obligationum naturam.
10 Notandum tamen, quòd si mortuo debitore contra illius hæredes ages, mandatum exequendum in bonis hæreditarijs, non autem contra hæredum personas, regulariter loquendo, obtinebis.
11 Et, si bona hæc hæreditaria per plures hæredes, etiam per diuisionem illorum inter eos factam, separatim possidentur; licebit creditori mãdatum in bonis hæreditarijs cuiuslibet insolidum ad eius libitum exequi, vt per Negus. in tract. de pign. in 2. memb. 8. par. nu. 4. Si creditor difficilem crediti sui exactionem contra bona hæreditaria inuerit, videndum erit, vtrum hæredes sint cum beneficio l. & inuent. vel simpliciter se in hæreditate immiscuerint. Primo casu, hæres releuatur conficiendo legitimè inuentarium: quia vltra vires hæreditarias nõ obligatur, vt in l. scimus. §. & si præfatam. C. de iur. deliber. Secundò vero
12 casu, pro virilis portione, actione reali, & personali coguntur, Paris. cons. 42. nu. 39. l. p. Lucan. Decis. 98. nu. 16. Ratio, quia
13 hæres defuncti hæreditatem simpliciter adeundo, tacitè cum hæ-

 redi-

Digitized by Google

reditarijs creditoribus quasi con trahere videtur, vt post alios per Rol. à Valle, cons.8. nu.25. vol. 2. & Crot. cons. 216. nu. 5. vol. 2. & se ad omnia eisdem modo, & forma, quibus defunctus erat obligatus, se obligare videtur, mediante eius proprio facto, scilicet aditionis hæreditatis, vt per Grāmat. cons. ciuile 100. nu. 8. & cons. 125. num. 12. quia talis aditio in facto consistit, vt in l. pro hærede, in princip. ff. de acquir. hæredit. Et id comprobatur, quia hæres tenetur pro facto defuncti, & contrauenire non potest l. cùm à matre. C. de test. mili. Paris. cons. 16. num. 127. l. 2. Gabriel. Com. op. de regul. iur. conclus. xi. nu.p. Prædefunctus

14 enim suus in ipsum, suosque hæredes, & successores, ac sua, & hæredum, successorumq; suorū bona obligauerat. Quam quidem obligationem hæres ipse per actum aditionis hæreditatis ratificare videtur, iux. decis. Afflict. C. xi. num. 16. & 17. & decis. 240. post nu. xi. Et eo casu poterit tanquam hæres, & principalis citari (ad soluendum iuxta formam obligationis q. d. N. sui actoris; aliàs videndum relaxari mandatum exequutiuum, in quod prædictus N. consensit, in bonis hæreditarijs, & proprijs, etiam contra ipsum personaliter

15 exequendum.) Et Iudex facit decretum nisi ad primam diem, cum intimatione. Ad quam solutionem, & promissorū per eius authorem obseruationem tenetur ex iuramento defuncti: quòd licèt non sit transitorium ad hæredes quoad pœnam periurij, & censurarum: [*adeò, vt hæres iurantis, non teneatur petere dispensationem à iuramento, Guid. Pap. q. 140. num. 5.*] tamen quo ad illius obseruantiam transit, vt per Bar. in l. cùm quis decedens. §. codicillis. ff. de Leg. 3. præsertim quando iurauit pro se, & hæredibus, vt per eundem Afflict. decis. 381. num. 8. Soccin. Iun. cons. 6. nu. 25. vol. 3. & vsque adeò hoc veritati nititur, vt si Ecclesia hæres fuerit instituta, & hæreditatem simpliciter adiuerit, & inuentarium non confecerit, hæreditarijs creditoribus satisfacere teneatur, etiam vltra vires hæreditarias, vt per Alex. in d. l. scimus iam §. sin verò C. de Iure. delib. Guid. Pap. decis. 571. Rot. in vna Brixien. excessus Legati, coram Sarnē. 24. Nouemb. 2942. secùs tamen creditoribus legatarijs, vt per Put. decis. 6. in titulo de Testam. dicta decis. Sarnen.

nen. in qua pro distinctione, alleg. doct. Ang. Aretin. in §. in extraneis. Instit. de hæred. qualit. & differ. & Io. de Anan. in c. in literis, de Testam. Et licèt hoc non videatur procedere in Ecclesia, in qua cessat illa præsumptio fraudis, & subtractionis, quæ oriri posset ob non confectionem inuētarij, vt in §. sancimus d. Auth. de hæred. & fal. Item, quia lex ciuilis non potest ligare Ecclesiam C. Ecclesia Sāct. Mariæ de Cōst. tamen responderi potest, quòd hæc præsumptio cessaret, etiam in pupillo non doli capace, qui ei comparatur, vt dicit Bart. in l. pupillorum in princ. ff. eorum. l. Respublica C. quibus ex causis maiores. & tamen satis est, quòd administratores possunt subtrahere, & sic præsumptio subtractionis locum in eis habere posset. Alex. in l. scimus §. notissimum. C. de iur. delib. licèt remedio restitutionis in integrum succurrātur, ad Clem. de in integr. restitut. facit c. qui contigit. §. ille etiam. de reti. domibus d. Clem. Guid. Pap. dicta decis. 571. nu. 4. vers. sed potest Ecclesia. Et tanto magis Ecclesia est restituenda, quia ea per aditionem hæreditatis non potest facere suā conditionem deteriorem, nec acquirere hæreditatem damnosam. Vt per Paul. de Castr. in l. scimus

16 iam. C. de iur. delibe. Conceditur etiam similis exequutio contra hæredes cum beneficio legis & inuentarij, realiter & personaliter in proprijs bonis vltra hæreditarias vires, quando ex eorum parte respectu aditionis hæreditatis, & confectionis inuentarij dolus commissus appareat, vel solemnitates requisitæ seruatæ non sint, de quibus infrà sermonem faciam, quia tūc hæres capi personaliter potest, vt per Com. cōs. 31. nu. 2. & nu. 15. cum alijs allegatis. In tātum, quòd si hæres debitor carceratus vellet bonis cedere, nō admitteretur, vt in auth. de hære. & fal. d. §. sancimus. col. 1. Soccin. reg. 46. fallen. 17. in fin.

17 Tenetur insuper hæres allegans se hæredem cum dicto beneficio in continenti docere de inuentario legitime facto. Alioquin citabitur (ad docendum legitimè de prætenso inuentario hæreditatis, & bonorum q. N. per eum allegato, necnon ad exhibendum bona in eo descripta, seu de illis cōputum & rationem reddendū, aliàs de suo proprio soluendum, & videndum contra ipsum relaxari mandatum exequutiuum personaliter, & realiter contra propria

bona exequendum. In hoc articulo tanquam à principali negocio dependente exequutiuè, & prout in principali negocio proceditur, procedendum erit: cùm de principali, & accessorio idem sit iudicium, ad tradita per Bar. in extrauagã. Ad reprimen. vers. summariè. in 2. col. Ias. in l. 2. C. de edict. diu. Adr. toll. Vbi id pro regula affirmat. Si enim secùs fieret, sequeretur accessoriũ melioris conditionis esse, quàm sit principale, quod absurdũ est.

DE VALIDITATE CItationis per A.C. decretæ post illius obitum vel assumptionem ad Cardinalatum. Cap. XLIV.

1 *Citatio per A. C. decreta etiam post illius ad Cardinalatum assumptionem, vel obitum exequi potest.*

2 *Afficit eiusmodi citatio, non secùs, ac si tempore noui Auditoris decreta fuisset.*

3 *Cessante persona, non cessat officium.*

4 *Mortuo Auditore, vel Cardinale creato, Pontifex Viceauditorem, qui vsq; ad noui Auditoris electionẽ ius reddit, deputat.*

5 *Nouus Auditor à Pontifice elegitur, & ab eo, non autem prædecessore iurisdictionem accipit.*

6 *Cur auctor hoc caput posuerit, cùm liquidò appareat has citationes valere.*

1
CITATIO, Monitorium, Mandata, & quæcunque alia expeditio ab A. C. concessa, siue in Romana Curia, siue extra eam exequenda sint, licèt ante illorũ exequutionẽ Auditorem ipsum in amplissimũ Cardinalium collegium adsciri, vel naturæ debitum persoluere cõtingat, exequi, & intimari, ac nouus successor Auditor ad vlteriorem illorum exequutionem absque alia nouiter concedenda citatione procedere potest.
2 Sufficit enim hæc citatio, & sic exequuta arctat citatum æquè, ac si noui Auditoris tempore concessa foret: quia cessante persona, non propterea cessat officium. [*Ita fuit dictum in vna Papien. bonorum coram Lancellotto 3. Martij 1576.*] Et
3 vacante persona, redditur ius, vt anteà reddebatur. Nam interim
4 Viceauditor à summo Pontifice
5 deputatur. Et nouus Auditor in prædecessoris locum ab ipso summo Pontifice, non autem à prædecessore Auditoris constituitur, & iurisdictionem accipit vt per Hip. de Mars. in eius practica in l. more maiorum. ff. de iuris. om.
6 iud. nu. 185. Hæc de huiusmodi citationũ mandatorũ, & aliarum quarum-

quarumcunq; expeditionum viribus, & subsistentia à pluribus etiã iuris consultis interrogatus, non quòd ea dubitationis principium habeant, retuli.

AN MORTVO CREDITORE POST MONITORIUM EXEQUUTUM, & REPRODUCTUM, ALIUD REQUIRATUR. Cap. XLV.

1 *Citatione vel monitorio ante creditoris obitum exequuto, & reproducto, non est opus noua citatione.*
2 *Quare noua citatio non requiratur.*
3 *Quælibet instantia transit in hæredes.*
4 *Hæres, & defunctus vna, & eadem persona censentur.*
5 *Per impetrationem citationis, & illius decretum respectu impetrantis dicitur lis introducta.*
6 *Reproductio citationis respectu citati est de substantia, ad effectum inducendi litis pendentiam.*

1 ADEM ratione, si monitoriũ, citatio, aut alia quæuis expeditio ad instantiã N. expedita fuerit, isq; post illius legitimam exequutionem, & in actis reproductionem decesserit, nouum monitorium, seu noua citatio ad illius hæredis instantiam non requiri-
2 tur. Quia hæres in locum illius, qui illam obtinuit, surrogatur: & iudicium ad hæredis instantiam, in quem instantia quælibet transire videtur, prosequendum est. Hæres enim potest vti iure defuncti, vt in l. cum quidem. §. fiscus. ff. de vsuris. Quia hæres, & defunctus vna, & eadem persona censentur, vt vltra superiùs allegata, in auth. de iure iuran.
3 à minori. præsti. §. 1. Idem seruandum erit contra reum non comparentem tanquam contumacem: cùm iuri consentaneum non videatur, quòd per illius cõtumaciam ipse durior efficiatur aduersarius. Vtroque tamen casu tutius esse existimarem, nouã citationem pro vlteriori causæ prosequutione, & expeditione obtinere. Posset enim hæres ignorantiam litis pendentiæ allegare; cùm ea præsumatur, vbi scientia non probatur, iuxta text. in c. præsumitur. de reg. iur. l. 6. & l. verius. ff. de probat. Quod maximè procedit in hærede, qui in alterius iure succedit c. cum quis. de reg. iur. l. 6. qui in alterius. eodem tit. Et licèt verum sit, vt proximè dictũ est, quòd quælibet instantia transit in hæredes,
4 id tamen intelligitur quando lis est contestata: quia tũc instantia currere incipit, & ideo vbi nõ est

contradictò, & in casibus in quibus lis non contestatur, non est dare instantiam, vt per Afflict. decis. 346. nu.p. & sequen. Nam
5 per solam impetrationem citationis, & illius decretum respectu impetrantis lis dicitur introducta, & causa commissa, vt in clemen. 2. vt lite pendente. Rot. decis. 426. vt lite pendente, & citationibus in antiquis, & decis. Caputaquen. 246. in vna Taurinen. præpositura 17. Aprilis 1554. in manu script. Afflict. decis. 220. post num. 13. Quod intellige quatenus obtinens citationem sit principalis, vel procurator legitimus, seu deinde ad dictam causam superueniat mandatum, & in tempore producatur, vt ibi; secùs tamen si citatio non fuisset reproducta in vita citati, cùm respectu eius reproductio sit de essentia substantialis citationis, ad hoc, vt lis introducta dicatur, Dec. in c. quoniam contra. n. 22. & 25. de probat. latè Roll. à Valle cons. 47. nu. 65. vol. 2. Marant. de ord. iud. 6. par. per. proposui nu. 54. Bal. in l. fin. C. de Ferijs. Felin. in c. illud num. 11. vers. 2. conclusio de præscript. Mars. in l. de vnoquoq; nu. 119. ff. de re. iud. Idem Rol. cons. 90. nu. 35. vol. p. & propterea bene dixisse puto, tutius esse nouam citationem contra hæredes mortui obtinere, ex supradictis.

DE ALIQVIBVS AD exequutionem cam. oblig. attinentibus, quæ Notarij officium concernere videntur. Cap. XLVI.

1 *Notarius est oculus Iudicis, præsertim in iudicijs exequutiuis.*
2 *In exequutiuis Iudex vt plurimùm fidem Notarij sequitur.*
3 *Officium diligentis substituti.*
4 *Instrumenta exequenda debent legitimè esse recognita.*
5 *Obligatio exequenda sit liquida, & si est conditionalis, purificetur.*
6 *Agens in contractu tenetur adimplere contenta in eo.*
7 *Obstant interdum exequutioni capitula correspectiua, vel diuersa.*
8 *Agens ex instrumento debet in eo esse nominatus.*
9 *Non agitur ex instrumento ante diem solutioni adiectam.*
10 *Necessaria est ante exequutionem personarum legitimatio, & quomodo.*
11 *Si proceditur pro fideiussore, contra confideiussores, vigore cessionis, mandatum, dempta illius rata conceditur.*
12 *Intimatio cessionis fit per contradictas, secùs si facta sit in fauorem tertij non obligati.*
13 *Fideiussor in quibus casibus possit agere cōtra principalem antequā soluat.*

ANTE-

NTEQVAM ad alia, quæ plus ponderis habere videntur, deueniam, pauca hæc, quæ ad notarij officium attinere videntur, re-
1 feram. Et primò; quia in his præsertim causis exequutiuis Nota-
2 rij, seu eorum Substituti debent esse oculi Iudicis; cùm eorum fidem in illis vt plurimùm Iudices sequatur; diligenter animaduertant prudentes Substituti, Ante-
3 quam mandata ad iudicem expedienda deferant, an omnes termini iuxta præmissum stylum legitimè præcesserint. Instrumen-
4 ta, quorum exequutio petitur, summa adhibita diligentia inspiciant; quòd sint sufficienter recognita, nòn abolita, nec cancellata, nec in aliqua illorum parte suspecta, seu diminuta saltem in substantialibus, cùm in his causis ciuilibus, suspitio falsitatis in substantialibus, habeatur pro falsitate in tantum, quòd scriptura suspecta non probat, vt in c. porrecta de confirm. vtil. vel inutil. & ibi doct. & dec. 3. not. Anchar. cons. 173. nu. 8. Alex. cons. 79. l. p. nu. 6. & in vna Barchinonen. spolij die 17. Maij 1553. coram Caputaquen. in manuscript. decis. 298. l. p. & in summa, quòd omnia sua requisita habeant, ad hoc vt tanquam instrumenta exequantur: quæ refert & enumerat Gallesi. in suo tract. de cam. ob. in 3. par. prima quæst. & alijs partibus, & quæstionibus dicti tractatus. Quem quidem tractatũ, vt diligens Substitutus, tanquam sibi nõ parum proficuum, ac eius officij, ac eorum, quæ in præsenti meo libello dicuntur, intellectui apprimè necessaria continentem sæpius videat, & reuideat consulo. Posset enim ob terminorum ignorantiam, errorem nõ leuem committere, & ob id nomini suo maculas inijcere, & partium damno, & detrimento esse.
5 Videat præterea an obligatio, cuius exequutio petitur, sit liquida; an verò aliquam habeat conditionem, quæ ex parte agentis, qui illam purificare tenetur, pu-
6 rificata non sit: cùm agens ex cõtractu debeat prius adimplere contenta in eo. Deci. cons. 356. l. 3. præsertim, quando agitur ad contrauentionem: aliàs non potest obtinere, Corn. cons. 246. nu. 6. l. 3. Dec. cons. 452. num. 3. Aretin. cons. 70. nu. 2. vers. 2. dicimus. cùm non obseruanti obseruandum non sit, text. in l. cùm proponas l. 2. C. de pact. Insuper
7 si plura sint capitula, quæ sint cor-

correspectiua, vel diuersa, & taliter quòd exceptio agēdi obstet
8 agenti. Item si agens ex instrumento sit in eo nominatus. Rur-
9 sus si tempus solutionis aduenerit, habeatq; diem adiectæ solu-
10 tionis. Demum si sint legitimatæ personæ tam actoris, quàm rei conuenti: Actoris scilicet, quòd eius persona in iudicio legitimè stare, rei verò, quòd debitè conueniri possit, vt dictum est in dicto cap.43. Ne igitur Notari⁹, seu Substitutus secum etiam iudicem in errorem ducat, instrumenta Iudici deferat, & per eum ante mandati expeditionem legi curet, potissimum si contra absentes, qui suas exceptiones, & defēsiones proponere nequeunt,
11 procedatur. In simili processu, qui fit per contradictas, siue per edictum publicum vidi, & etiam audiui aliquos iuuenes substitutos pluries errasse, dum proceditur ad instantiam fideiussoris soluentis aliquam partitam pecuniarum pro principali debitore, qui obtēta cessione iurium à creditore agit cōtra principalem debitorem, ac confideiussores obligatos, & conceditur ei mādatum contra confideiussores pro tota, atq; integra summa, licèt parte non opponente idem processus possit saluari, vt corā R. P. D. Robusterio. Die 10. Iunij 1575. inter d. Fabritium de Fabijs, & hæredes de Astallis decisum fuit: parte verò opponēte, quoad alios confideiussores, debet deduci, & defalcari rata ipsius cessionarij, qui est confideiussor cū alijs obligatis, licèt sint insolidū obligati. Mediante tamen huiusmodi cessione fideiussor recuperabit ab alijs confideiussoribus reliquū dictæ summæ, dempta tantùm rata sua, & pro residuo exequutio cōmittetur, vt per Bar. in l. Modestinus. nu. 10. ff. de solut. Bal. in l. si diuersa in addit. in princ. C. locati & conducti. Si verò aderit aliquis ex confideiussoribus, qui notoriè habetur pro non soluendo, nulla de eo ratio habetur, & rata illius nullatenus computatur, vt per Bar. in d. l. Modestinus d. nu. x. vers. attamen. quòd quidē operæ pretium censui ad memoriam Substitutorum notariorum reduxisse, ad tollēdum præiudicium, quod vt plurimùm, ex tali errore partibus infertur. Rursus circa hanc quotidianam quæstionē dico, quòd licèt sint duo, aut plures, vt dixi, fideiussores, qui constituuntur vti principales, principaliter, & insolidum: tamen inter ipsos, ille verè dicitur principalis,

ad cu-

Digitized by Google

ad cuius man⁹ peruenit pecunia, & qui obligat se vti principalis, videtur prę cęteris obligari Paul. Castren.cons.331.vol.p.Hipp.de Marsi.in sing.2.vers.si plures fide iussores.alij autem cẽsentur promisisse animo intercedẽdi, seu fideiubendi, Corn.cons.124.l.p.& cons.316.l.4. Aym. cons.91.l.p. nu.2.cum concordan. [*Et quoad ipsos sunt fideiussores, vt in his terminis tenuit Rota in vna Rom. repet. indebiti, coram Robusterio die 19.Nouembris* 1573.] Et propte-
12 rea mandatũ contra principalem pro tota, atq; integra summa expeditur, nec partem facit. Vt autem ad materiã processus faciendi ad instãtiam cessionarij, à qua aliqualiter digressi fuimus, redeamus, dicẽdum est, quòd licèt aliqui docti viri probabiliter aliàs dixerint, intimationem cessionis huiusmodi validè fieri non posse per contradictas, cùm ante exequutionem requiratur, quòd ea obligatis legitimè intimetur: [*vt per glos. in l.3.ff. pro Socio. Alex. cons.95. l.2. num.*10.] tamen ex longo vsu tribunalis qui pro lege allegari potest, tam in decidẽdo, quàm ordinãdo, faciunt ea, quæ allegari solent de efficacia styli per doct. in c.fin.de consuet. & in c.ex literis.de consti.& in c.11.de

præben. in 6. contrariũ seruatur. Ab antiqua enim praxi recedendum non est, vt per Bal.in l.illud. ff.de excus.tut.& in cons.136.nu. 3.l.p.secùs tamen dicendum erit, quando cessio facta foret ad fauorem tertij non obligati, neque in cõtractu nominati: quia cùm veniat extra considerationem intellectus, vtiq; dicendum est talem cessionem ante exequutionem legitimè intimari debere, vt per Galles.in 2. quæst.p. par.nu.p. & 2. Et antequam ab hac materia
3 fideiussoria, & processu faciendo recedã, hæc quoq; annotasse abs re non duxi, quòd licèt regulariter fideiussor non possit agere cõtra principalem, antequã soluat, vel vt eum liberet à fideiussione, nisi in certis casibus, vt putà, Primò si fideiussor condemnetur. II. si soluit, consignauit, & deposuit, vt in l. qui mutum.§.fideiussor.ff. mandati. III. si hoc actum sit, vt eum liberet infra certũ tempus, vt in l.si pro ea.C. mandati in his semper exequutiuè procedendo. IIII. si diu stetit in obligatione (quod intellige iudicis arbitrio secundum glos. in §. fin. in d. l. si pro ea) nihilominus ex statuto Vrbis cap. 94. l. p. disponitur, quòd licèt fideiussor diu non steterit in fideiussione, potest tamen confer-

conseruatoriã cautionem petere. Quod quidem non semel à Iudice denegari vidi in eo, qui infra modicum tempus velit iuuari dicto statuto, cùm istud tempus remittatur arb. iudicis ad no. per Bal. in d. l. si pro ea. eodem titulo, & latè per Afflict. decis. 241. nu. 3. & 4. V. si principalis cæpit bona sua dissipare, & in pluribus alijs casibus enumeratis in d. l. si pro ea, eodem titulo. Et in his prox. relatis casibus iudicio ordinario, non autem exequutiuo agendum erit.

DE REMISSORIA PRO liquidatione Cameralis obligationis concedenda. Cap. XLVII.

1 *Non conceditur remissoria pro liquidatione obligationis nisi principali legitimè citato.*

2 *Non arctat citatio per contradictas, licèt fortè stylus sit in contrarium.*

3 *Stylus est stricti iuris.*

4 *Si obligatio est liquida, sufficit quòd quandocunq; principalis citetur, & arctat citatio facta contra procuratorem.*

5 *Secùs in obligatione non liquida, & quare.*

6 *Longæuus vsus iuri comparatur.*

SI contingat pro Cameralis obligationis liquidatione ad decretum remissoriæ procedi, remissoria hæc non decernitur præcedente citatione per contradictas, sed requiritur citatio personaliter facienda. nec 1
obstat allegatio styli Tribunalis 2
A. C. ita permittentis: quia stylus stricti iuris est; & non debet 3
extendi, vt inferiùs probabitur. Et hæc valida ratio est. Quando enim obligatio est liquida, si procurator constitutus debitum fatetur, nullæ aliæ sunt partes iudicis, nisi in condemnando, seu exequendo, siquidem contra confessum de iure non promulgatur sententia: sed fit ei præceptũ de soluẽdo, vt bene explicat Galesius in eius tract. de obligationum liquidatione nu. 14. & ideo sufficit vt cunque principalis citetur. Secùs autem quãdo obligatio non est liquida: quia cùm agatur de liquidanda causa, & ob id de graui præiudicio, procurator constitutus nihil fateri potest, nisi liquidata obligatione; ad quam liquidationem faciendam principalis est legitimè citãdus: alioquin remissoria absque partis citatione decreta reperiretur. Attamen si per contradictas

hæc

hæc liquidatio fiat, processus nõ nisi ex longo tribunalis vsu, qui iuri comparandus est, vt in prox. cap. retuli, saluabitur, licèt Rota non obstante stylo, & vsu dicti tribunalis A. C. contrarium tenuerit, vt per Put.dec. 32.in vna Aquen. l. 2.

DE MANDATORVM extra Tribunal A. C. relaxatorum exequutione, extra Vrbem facienda. Cap. XLVIII.

1 *Mandata in vim Cameralis obligationis in curia Capitolij, & Vicarij aliquando relaxantur.*

2 *Hæc mandata nequeunt extra Vrbem vltra quadragesimum ab ea lapidem exequi, & quare.*

3 *Quænam citatio pro exequutione eiusmodi mandatorum coram A. C. necessariò sit facienda.*

4 *Negat interdum A. C. hanc exequutionem, & nouus processus requiritur.*

1 IGORE Cameralis obligationis relaxantur aliquando mandata exequutiua in curia Capitolij, contra Romanos, Et illustriss. D. Vicarij Papæ, contra Clericos Romanos scilicet originis, vel

2 beneficiatos. Sed cùm illa extrà Vrbem in locis ab ea per quadraginta milliaria distantibus prædictorum iudicum auctoritate exequi non possint, cùm eorum iurisdictio vltra dictum terminum nõ extendatur, Auditor Cameræ,

3 vti quaruncumq; sententiarum in Romana Curia latarum exequutor, aditur pro habenda exequutione, aut in subsidium excommunicatione, quæ ambo solent per Auditorem Cameræ cõcedi præuia partis citatione (ad dicendum contra iura producta, & repetita, videndum iurare testes super illorum recognitione, quatenus opus sit, necnon vidẽdum mandari exequi mãdatum aliàs per D. Iudicem relaxatum, mandatumq; de illud exequendo desuper necessarium, & opportunum ad partes concedi, & relaxari, seu in iuris subsidium videndum se excommunicari, & literas declaratorias desuper opportunas decerni, & relaxari. Et idem pro mandato de exequendo, seu literis soluitur, quòd solueretur, si in tribunali mandatũ exequutiuum à principio relaxatum fuisset. Aliquando Audi-

4 tor Cameræ exequutionem mandatorum huiusmodi concedere recusat: & tunc noua opus est instrumen-

ſtrumenti coram eo productione, & nouo in eius tribunali contra debitorem proceſſu, [*Qui erit magis tritus, quàm alius ſuperius relatus.*]

DE CITATIONIBVS, & illarum exequutione. Cap. XLIX.

1 *Omnes citationes in cauſis exequutiuis vigore obligationis Cam. vſque ad quamcunque ſummam, & in ordinarijs vſq; ad viginti ducatos, domi dimiſſa copia exequuntur.*

2 *Ex Commiſsione excitatoria iuriſdictionis non alteratur proceſſus exequutiuus.*

3 *Tamen citationes perſonaliter exequẽdæ ſunt.*

4 *Citationes ſubſtantiales, quæ dicantur.*

5 *Lunæ, Mercurij, & Veneris ſeruabuntur termini ob ſuperuentum Commiſſionis, niſi in ea dicatur ſingulis diebus, & horis &c.*

6 *Si reus vult ab impetitis abſolui, proceſſus eſt ordinarius.*

7 *Obligatio Cameralis non habet actionem paſsiuam, ſed tantum actiuam ex parte creditoris.*

8 *Citationes ad dicendum contra, fiunt ad primam diem etiam per contradictas.*

9 *Per contradictas relaxatur interdum mandatum pendente termino ad opponendam.*

10 *Poſt intimationes niſi ad primam diem exequutas, expectatur lapſus illius primi diei, qui ſit iuridicus.*

11 *Si intimatio decreti facti cum intimatione ſimpliciter, perſonaliter exequitur, poteſt ſtatim illa exequuta decretum exequi.*

12 *Secùs ſi exequuta ſit domi dimiſſa copia, quia tunc expectatur lapſus diei, quo exequuta fuit.*

13 *Nulla citatio poteſt fieri ad hodie per totam niſi perſonaliter fiat.*

14 *Citatio facta ad hodie per totam non conualeſcit, etiam ſi expectetur prima dies iuridica.*

1 CITATIONES omnes in cauſis exequutiuis vigore Cameralis obligationis vſq; ad quamcunque ſummam; in ordinarijs verò vſque ad ſummam viginti ducatorum, domi dimiſſa copia de ſtylo tribunalis A. C. fieri, &
2 exequi poſſunt. Si autem in cauſa vel exequutiua, vel ordinaria pro parte actoris, vel Rei Commiſſio, quæ tantum iuriſdictionis
3 excitatoria ſit, ſuperuenerit, licèt proceſſus exequutiuus propterea non alteretur, ita vt ordinariè, & ad terminorum ſubſtantialium obſeruationem procedi debeat, tutiùs tamen erit citationes ſubſtantiales perſonaliter exequi, vt per Maria. in tracta. de citatio. artic. 17. circa ſeptimum Ferrar. in tit. form. reſponſ. rei in gloſ. 1. nu. 17. verſic. Amplius quæritur.

4 [*Cita-*

4 [*Citationes verò substantiales dicuntur, sine quibus sententia sustineri non potest, vt in Senogallien. Syluæ coram Cotta dec. 64. num.p.*
5 *diuer.*] Et nisi in Commissione facultas procedendi singulis diebus, & horis data fuerit, siue causa sit à principio commissaria, siue ordinaria, & postmodum Cõmissio superuenerit, debent termini seruari diebus rotalibus Lunæ scilicet, Mercurij, & Veneris: & si alijs diebus seruentur, nulli erunt; nisi dicatur in Cõmissione, iuxta suas ordinarias facultates, in quibus, vbi agitur vigore obligationis Cameralis; & tunc poterit procedi etiã domi dimissa copia, excepta prima citatione ad dicendum contra commissionem, quæ personaliter est exequenda. argu. l. iiij. §. Prætor ait. ff. de dam. infec. & hoc ibi per Bar. in l. 1. ff. de lib. agn. Innoc. in c. fin. extrà. de eo qui mitt. in
6 poss. Aduertendum tamen est, quòd si reus aliqua ratione se ab impetitis absolui curauerit, processus est ordinarius, & termini substantiales, vt in causis ordina-
7 rijs, seruantur. Nam Cameralis obligatio non habet reciprocam, & passiuam actionem, sed actiuã solummodo ex parte creditoris, vt infrà dicam. Citationes ad dicendum contra, semper ad primam diem fiunt, & aliàs factæ nullæ, & inualidæ sunt, etiam si per contradictas, & parte non
9 opponente fiant. Per contradictas fiunt aliquãdo citationes ad dicendum contra ad primã diem, & relaxari mãdatum per totam. Quod mandatum pendente termino ad primam ad opponendũ expeditur, & parti cõsignatur: & videtur potiùs ex quodam antiquo vsu, quàm iuris permissione posse sustineri: quia pendente termino ad opponendum non deberet concedi, cùm officium iudicis cõquiescat, vt superiùs pro-
10 baui. Si intimationes nisi ad primam diem aut personaliter, aut domi dimissa copia exequantur, antequam ad decreti exequutionem deueniatur, expectatur lapsus totius illius diei primæ, quæ
11 iuridica esse debet. Si decretum aliquod repositionis, vel alterius actus cum intimatione simpliciter fiat, facta personali decreti huius intimatione, illa statim reportata, ad eiusdem exequutionem proceditur. Si verò intima-
12 matio domi dimissa copia à Cursore fiat, nequit decretum exequi, nisi transacta die, quo facta fuit intimatio. Non potest quis per totam audientiam citari, nisi perso-

personaliter citatio exequatur, Put. decis. 178. l. p. nu. 2. adeò vt si, domi dimissa copia fiat, non afficiat, nec, etiãsi prima dies iuridica expectetur, teneat, quia est nulla, atque iterum exequenda.

13 Citationes autem, quæ fiunt domi dimissa copia, etiam in oblig. Cam. fiunt vna die pro altera. Put. dicta decis. 178. cùm quilibet scire præsumatur, quod ad eius, quam inhabitat, domum est denunciatum, vt per Bart. & Bal. in l. scire oportet. ff. de excus. tut. Ang. cons. 186. rep. cõs. 216. vers. Visis igitur supradictis. Vbi dicit, ex citatione domi dimissa copia facta præsumi domesticos, & familiares citato denũciasse; intermisso tamen aliquo tempore, iuxta quod verisimile sit, citatum notitiam habuisse eorum, quæ domi gesta sunt, l. Titius. §. Lutius. ff. de liberis & posthumis. Et propterea rationabiliter dicendum erit, citationes & intimationes manere debere ab ortu solis vsque ad occasum.

DE SVMMIS IN PETItione relaxationis mãdati exprimendis. Cap. L.

1 *In certis casibus specificatio certæ summæ non requiritur.*

2 *Quo casu actor teneatur specificare summam petitam.*

1 ETIAM si quælibet petitio iudicialiter facta certa esse debeat, cùm actor teneatur exprimere causam, & summam ad euidentiam facti, siue reali siue personali actione agatur, vt per Abb. in c. significantibus. de libell. oblatio. per totum. Ferrarien. in forma libelli in actio. rea. glo. iure dominij vel quasi, nu. 43. vers. quæritur ergo: & ob id à bo. me. Illustriss. Cardinali Riario tunc A. C. mandatum fuerit, quòd in debiti confessione, petitio certæ summæ exprimi deberet: nihilominus absque aliqua expressione in petitione ad mandati relaxationem proceditur, & in illius expeditione solùm summa specificatur. Verùm quando agitur vigore instrumenti, in quo de fructibus mentio fiat, putà societatis officij, census, pensionis domus, vel casalis, aut annuæ præstationis, nec in petitione, nec in mandati expeditione causa fructuum summa specificatur, sed dicitur tantùm pro fructibus decursis, & non solutis, vel alia incerta quan-

ta quantitate: & mandatum, & excommunicatio passim conceduntur, iux. decis. Rot. 183. in nou. Achill. decis. p. de sent. excom. quas sequuti fuerunt DD. de Rota in vna Roman. domorũ in Burgo pro d. Claudio Nereo 22. Nouemb. 1560. coram R. P. D. Robusterio. Tamen si pars
2 comparet, & offert soluere, facta illorum liquidatione, non datur, nisi facta dicta liquidatione, vt ibi.

DE REPOSITIONIBVS. Cap. LI.

1 *A. C. reponit quandocunq; appellantem in causis exequutiuis, etiam si decretum transierit in iudicatum.*
2 *Decreta in exequutiuis, quoad iudicem, nunquam transeunt in iudicatum.*
3 *Sententia nulla potest reuocari ab codẽ iudice, qui eam tulit, & quando.*
4 *Et quomodo iudex ordinarius cognoscatur à Iudice delegato.*
5 *Solet A. C. reponere à quibuscunque decretis diffinitiuis, etiam absolutorijs ad fauorem Rei factis.*
6 *Decernit iudex nisi infra tres, vel nisi ad primam: vt interim partes audire possit.*
7 *Si decretum in scriptis per cedulam latum est, iudex non reponit, & quare.*
8 *Procedetur ordinariè in causis, in quibus reus instat absolui.*

1
CONSVEVIT Auditor Cameræ in istis causis exequutiuis semper, & quandocunq; appellantes à suis decretis reponere, etiamsi illa transitum fecerint
2 in iudicatum. Licèt enim quoad partem in iudicatum transeant, secùs tamen quoad iudicem, vt per Ias. in l. quod iussit. nu. 46. ff. de re iud. Et iudex quandocunq; tacitè, vel expressè solet reuoca-
3 re suam sententiam interlocutoriam per similes repositiones, vt in c. cum cessante. de appellatio. & l. quod iussit. ff. de re. iud. [*Immo si Iudex sine causæ cognitione, & parte non citata, protulit interlocutoriam, & sic notorie iniustam, poterit sine citatione eam reuocare. ita notabiliter dixit Ant. de But. in d. c. cum cessante. de appellat. Qua enim facilitate Iudex de facto pronunciat, eadem etiam facilitate debet de facto reuocare, vt in Sing. Ant. Corset. in verbo sententia*.] Et quod dictum est de interlocutorijs, idem dicendum erit de diffinitiuis decretis, & sententijs nulliter latis; in quibus distinguendo breuiter erit dicendum, quòd si Iudex, qui eã tulit, erat delegatus, tunc, quia finita erat iurisdictio, non debet

debet ipse idem adiri, sed ad Papam est recurrendum, siue de nullitate, siue de iniquitate sententiæ agatur: Si verò erat iudex ordinarius, licèt non possit cognoscere de iniquitate sententiæ, neq; ad ipsum appellari, potest tamen cognoscere de nullitate suæ sententiæ, vt per Castren. in l. pars diuersa. C. quo. & quan. iud. sen. profer. nu. 5. potest nihilominus etiã adiri superior, vt in l. 4. ibi citat. de accusat. & l. si præses

4 nu. p. eodem tit. Iudex autem ordinarius cognoscitur à delegato, vt putà si committatur causa iudici ordinario cum aliquali alteratione iurisdictionis ordinariæ, tunc intelligitur esse iudex delegatus, & sic nouus iudex, nõ autem ordinarius, vt per Alex. in l. 1. §. opus. ff. de ope. noui. nunci. Tamen secùs dicendum erit de sententijs, seu decretis diffinitiuis validis: iudex enim, qui semel diffinitiuè pronunciauit, non potest amplius suam sententiam reuocare, vel iterum pronunciare, cùm functus fuerit officio suo, vt per eundem Castren. in l. neq; suam. in tit. & rubrica, sententiam rescindi nõ posse, per totum, quod intellige siue sententia transiuerit in iudicatum, siue non, vt in l. Paulus. ibiq; per omnes scribentes. ff. de re. iud. Alex. cons. 119. l. 3. Capis. decis. p. nu. 24. Tamen

5 idem A. C. has repositiones facere potest tam à decretis absolutorijs factis in fauorem Rei conuenti, quàm ab alijs quibusuis diffinitiuis, vel vim diffinitiuæ

6 habentibus. Et præsertim quando subest conditio, nisi ad primam, nisi infra tres, vel alia similis: quia iudex decreta huiusmodi animo partem audiendi, an aliquid releuans alleget, vel deducat, facere videtur: cùm tamen hoc iudex potiùs de facto, quàm iure facere videatur: & in hoc stylus curiæ pluries variauerit, vt modò albus, & modò niger fuerit, iux. allegationem Lapi. 51. De solidissimo stylo tanquam iuri contrario nihil audeo affirmare, ad tradita per Specul. in tit. de testã. §. 19. vers. Deinde. de

7 rescript. Id tamen attestor non seruari in decreto diffinitiuo in scriptis facto, per cedulam scilicet sententiæ à iudice subscriptã. Ab ea enim iudex regulariter reponere non solet, cùm officio suo, vt superiùs probaui, functus fuerit; sed appellationi defert per responsionem termini iuris, vel aliam, & causa ad alium iudicem deuoluitur. Et appellatio ab huiusmodi decreto recipitur,

eaq; pendente nihil est innouandum, & officium iudicis cōquiescit, vt superiùs probaui. Ratio, quia cameralis obligatio non habet, vt dixi, reciprocam actionē, & facultatem, vt in agendo. In
8 his enim decretis absolutorijs, si valor rei, de qua agitur, summā Ducentorum ducatorum auri de Camera excedat, termini substantiales de stylo curiæ seruantur, iuxta notorias facultates A. C. nam tunc non exequutiuè, sed ordinariè proceditur. Quas facultates pro minori partiū dispendio in fine huius libelli imprimi curaui. [*In his quoq; Reorum absolutorijs, monitorium non requiritur, cùm reus in excipiendo dicatur actor, & exceptio. quæ clara est. dicatur libellus Rei. Ias. in l. sicut autem. §. quod autem nu. 2. ff. de re. iudic.*]

DE DEPVTATIONE curatoris. Cap. LII.

1 *Citatio pro obtinenda exequutione in bonis debitoris, qui in curia obijt nullis relictis hæredibus, qui citari possint.*
2 *Decretum in vim huius citationis.*
3 *Post primam citationem fit alia similis citatio per duos Cursores.*
4 *Post hanc secundam citationem, fit citatio per affixionem iuxta formam decreti.*
5 *In termino citationis 4. pro 4. dilatione, curator hæreditati iacenti deputatur.*
6 *Deputato curatore, contra eum æquè, ac contra principalem processus formatur.*
7 *Si est institutus certus hæres in testamento defuncti, qui absit ab Vrbe; proceditur modo antedicto: sed curator illi hæredi certo, non autem hæreditati iacenti deputatur. Quamplura alia de curatorum deputatione in fine præcedentis num. & per totum.*
8 *Quomodo procedendum erit contra hæredem minorem.*
9 *Si hæres est infans, non potest citari; & quare.*
10 *Qui citari debent, quando hæres infans est, & quomodo.*
11 *Infanti proximior aliquis in actorem eligitur: & plura requisita circa hāc deputationem.*
12 *In omnibus prædictis casibus, mandatū contra bona defuncti decernitur.*
13 *Si curator non est generaliter deputatus ad omnes causas, alij creditores contra eum processum formare non possunt.*
14 *Deputatur aliquando curator furioso, & quomodo, & quæ necessariò verificanda sunt.*
15 *Curator deputatus debet aliquas defensiones facere.*
16 *Omnes citationes prædictæ fiunt ad primam diem, & per Cursores.*
17 *Cursorum auctoritas.*
18 *Differentia Mandatariorum à Cursoribus.*

1 I quis habet debito-
rem, qui in curia de-
cedat nullis relictis
hæredibus, qui cita-
ri possint ad effectũ habendi exe-
quutionem contra bona, ita pro-
ceditur. Citentur hæredes, si
qui sint, vel esse velint q. d. N.
(ad comparendum legitimè, &
acceptandum, vel refutandum
hæreditatem præfati q. N. aliàs
videndum deputari Curatorem
illius hæreditati iacenti p. pro
prima dilatione, ad primã diem.)
Citatio hæc datur Cursori, qui
2 facta diligentia de reperiendo
hæredes domi, in qua dictus q.
N. mortuus fuit, in vicinia, &
alijs locis publicis, & de hoc re-
latione facta, iudex committit
hanc diligentiam per duos Cur-
3 sores, faciendam. Quo facto, fit
alia similis citatio, & traditur ei-
dem Cursori, qui vna cum alio
Cursore diligentiam facit; & sub-
inde ambo referunt fecisse dili-
gentiam, & non inuenisse, vt su-
4 prà. Sequuta hac diligentia per
duos Cursores, iudex decernit
processum per affixionem ad va-
luas curiæ, & domicilij defuncti,
si illud habebat, sin autem per
affixionem ad valuas curiæ, &
aciei campi Floræ. Post hæc fit
alia citatio in hunc modum: Ci-
tentur per affixionem ad valuas
curiæ, & aciei campi Floræ, seu
domus solitæ habitationis q. N.
hæredes, si qui sint, &c. (Seque-
re ad vnguem, vt in citatione su-
periùs posita). In huius citatio-
nis termino iudex mandat citari
ad idem, pro secunda dilatione.
Et fiunt aliæ tres citationes simi-
li modo pro secunda, pro tertia,
& pro quarta, & superabundanti
dilatione interpolatè, vna die pro
alia, & præuio Iudicis decreto. In
termino vltimæ citationis, quæ
fit pro quarta ac superabundanti
dilatione, comparet creditor, &
Curatorem hæreditati iacẽti de-
putãdum, ac fideiussorem pro eo
5 conducit. Quem Curatorem Iu-
dex deputat, & pro eo fideiussor
promittit, quòd vtilia faciet pro
hæreditate, ac inutilia prætermit-
tet, ipsamq; hæreditatem indefẽ-
sam non relinquet, in forma. His
6 præmissis citatur Curator ad om-
nes actus, pro exequutione Ca-
meralis obligationis requisitos,
7 ac si esset principalis: & in sum-
ma contra eum, tanquam contra
principalem iudicium iuxta cau-
sæ naturam formatur. Verùm si
debitor in curia moritur condito
testamento, & in eo relicto certo
hærede, qui ab Vrbe absit, præce-
dentibus diligentijs modo præ-
misso

missso faciendis, Curator seu de-
fensor hęreditati, & bonis defun-
cti, non autem hæreditati iacenti
deputatur; cùm certus adsit hæ-
res, contra quem iudicium, vt na
tura causæ suadet, formatur pro
satisfaciendis creditoribus hære-
ditarijs, & legatarijs, quibus cre-
ditoribus hæreditarijs priùs, &
deinde honoratis in testamento
de bonis hæreditarijs, vt per Soc-
cin. Iun. in l. 1. in titul. de leg. p.
num. 327. dec. conf. 509. Cura-
tor etiam datur bonis ad instan-
tiam illius, qui sperat succedere
ab intestato: & qui id postulat,
rectè postulat, ex quo sua inter-
est bona conseruari, Ang. conf.
108. col. p. Alex. conf. 4. num. 4.
8 L 2. Sed si mortui debitoris hæres
minor sit, & Curatore indigeat,
citatur ipsemet hæres, quamuis
minor sit, modò tamen maior sit
septennio, ad comparendum legi
timè, aliàs videndum sibi depu-
tari Curatorem, seu actorem ad
lites primò pro prima dilatione.
Et seruatis modo antedicto qua-
tuor terminis, Iudex deputat ip-
si hæredi legitimè nô comparen-
ti actorem ad lites, vel curatorē,
cum quo fit legitimus processus,
9 vt suprà diximus. Si verò hæres
est infans vel minor septennio,
non potest ad causam citari, cum
non habeat velle, neq; nolle; sed
citatur tutor testamētarius, si ad-
sit, sin autem mater tanquam ne-
cessaria, & legitima tutrix, & ad-
ministratrix sui filij, seu agnati, &
cognati, sin minus citantur ij, in
quorum est potestate, ad compa-
rendum in iudicio coram Domi-
no, & minorem defendendum, ac
petēdum ei Curatorem seu acto-
rem ad lites deputari, aliàs vidē-
dum illum per dominum ex offi-
cio deputari, iuxta Afflictum de-
cis. 261. nu. 2. & sequen. & præ-
10 cedentibus suprà narratis dila-
tionibus per Iudicem, actor ad li-
tes, siue Curator aliquis proxi-
mior, aut aliquo modo attinens
deputatur, ne infans indefensus
remaneat, vt habetur in superiùs
allegata decis. per totum, vbi ha-
betur quòd processus factus cum
Curatore aliter, quàm supradicto
modo deputato, est null9, ex quo
Iudex daret curatorē infanti, qui
nôn potest petere Curatorem si-
bi dari; quia illa ætas quicquid
11 videt ignorat. Curator enim ad
lites nô datur, nisi petenti, Alex.
conf. 22. in fine. Bal. in c. 1. de mi-
lit. vasal. qui contu. est. Fit ergo
12 processus modo præmisso, & mā-
datum tantummodo conceditur
contra bona debitoris vita functi.
13 Verùm si superuenerint alij cre-

ditores, & citent curatores vt suprà deputatos, processus non est validus; nisi deputatio se extendat ad omnes aliàs causas illius
14 minoris. Deputatur quoq; aliquãdo Curator furioso, seu mente capto ad illius proximiorũ instantiam, examinatis priùs testibus summariè, & extraiudicialiter super eo, quòd N. est mente captus; ijsq; examinatis Iudex personæ, & bonis prædicti N. curatorem in gradu proximiorem, cum solita cautione de vtilia faciendo, & inutilia prætermittendo, ex officio deputat. Nec requiritur super hoc plenaria cognitio, seu inquisitio: sed sufficit, quòd aliqualiter cõstet de furore, vel adhibeantur medici, qui hoc cognoscãt, vt in l. obseruare. ff. de cura. fu. & pro. citata per Alex. in cons. 86. vers. verum est, quòd causæ cognitio, nu. 5. & ratio, quia talis deputatio Curatoris non causat præiudicium ei, cui deputatur: & propterea talis deputatio non dicitur vitiosa. Probatur etiam dementia ex sermonibus, actibus, & similibus, vt l. quidam in suo. ff. de condi. & de tu. & de cu. da. ab his. l. His qui. §. fin. idem voluit Fabianus de Mõte in tract. de empt. & vendit. in 5. quæst. vers. non quæro. vbi refert, quòd mente captus dicitur is, cui deficit mens, & qui, animi consilium non habet, licèt nullũ ostendat furorem, & extrinsecus est habitu quietæ mentis. Deputatur etiam Curator hæreditati, & bonis defuncti, seu decocti, instantibus creditoribus, ad hoc, vt valeat legitimè administrare: & in hoc casu plura requiruntur. Primò, quòd detur ad instantiam maioris partis creditorum, l. 11. ff. de cur. bon. da. & in l. fin. de bo. author. iud. poss. Specu. de curatore §. cum autem. vers. opponitur, Alex. cons. 221. num. 9. l. 6. Cuius instrumenti formulã, tanquam in hoc casu non semel occurren. conscribere volui: quã habes infrà libro 4. Secundò, quòd nominatim citentur ij, quorum interest, si certi sint, sin autem per proclamationes, ad l. si eo tempore. C. de remiss. pignor. Tertiò, quòd statuatur terminus arbitrio Iudicis hæredibus, si qui sint, ad comparendũ, & acceptandum hæreditatem mortui. Quartò, quòd talis Curator deputandus faciat inuentarium omnium bonorum, vt per Bar. in d. l. 1. ff. de cur. bon. da. Quinto, quòd idem Curator satisdet, per text. in Auth. vt liceat Matr. & Auiæ in princ. in ver. ibi infideiussione.

De his,

Digitized by Google

De his, & alijs requisitis in confectione, vide Ang. d. cons. 193. col. 3. & alios, quos in proximè sequenti cap. citabimus. Deputatur etiam Curator, præuijs tamen diligentijs modo præmisso faciendis, bonis debitoris absentis, iuxta terminos l. ab hostibus. in princ. citat. per Petr. de Vbal. in xi. par. de duob. frat. nu. 26. in fin. Item deputatur prodigo & de his, & similibus, deq; illorum instrumentorum formis vide Specul. l. p. par. 3. in titulo de curatore. Quas formas, cùm hæ sint de raro contingentes, hic aliter conscribere non curaui; sed ibidem perquires, & ad eum, tāquam patrem practicæ recurrere poteris, vt attestatur Iason in tit. de actionibus. §. item Seruiana.
15 num. 130. Nec videtur prætermittendum, quòd Curator aliquo ex relatis modis deputatus, dum citatur ad aliquas causas, debet defensiones debitas facere, alioquin licèt solemniter sit deputatus, si in principio, medio, & fine litis nihil opposuerit, poterit minor saltem beneficio restitutionis in integrum iuuari: quia paria sunt, Curatorem non habere, & habere illum, qui comparere, & iura minoris defende-
16 re negligit. Idq; eo magis affirmatem, cùm minor aliquas pro se defensiones haberet, Put. l. 2. decis. 306. num. 4. Secùs dicendum esset, si nullam defensionē facere potuisset: quia tunc neque defensio, neque citatio necessaria est, vt dicit glos. & Abb. in c. cùm olim. de re. iud. Paris. cons. p. nu. 33. & cons. 101. nu. 123. l. p. Dec. cons. 698. nu. 2. & 3. Redeundo igitur ad modum in præmissis procedendi, dico quòd in tribunali A. C. omnes suprascriptæ citationes ante Curatoris deputationem necessariæ, fiunt ad primam diem, & per Cursores,
17 Qui possunt citare in quibuscunque tribunalibus, tam in curia, quàm extra, etiam in partibus longinquis, & remotis citra, & vltra montes, ac citra, & vltra mare etiam alienæ iurisdictioni, & non Apostolicæ mediatè, nec immediatè subiectis. Mandatarij autem non possunt citare nisi
18 in tribunalibus, in quibus sunt deputati & non in causis commissarijs; in illis enim solùm Cursores citant; & citationes aliter exequutæ, nullæ, & inualidæ sunt. Et quàmplura alia circa proximè relatam materiam hæreditatis iacen. & vacan. refert Dec. in con. 509. per totum.

DE ADITONE HAEreditatis, & cōfectione inuentarij. Cap. LIII.

1 *Hæreditatis aditio, & inuentarij confectio per præsentes in curia, infra duos menses à die obitus fit.*
2 *Per absentes ab Vrbe citra montes, intra quadrimestre.*
3 *Per absentes vltra montes, infra semestre.*
4 *In hæreditatis aditione, vnica peremptoria citatio contra incertos creditores sufficit.*
5 *Hæc citatio quomodo fiat.*
6 *Contra certos creditores fit legitima citatio, & quæ.*
7 *Debitoris hæres non potest infra tempus inuentarium conficiendi conueniri, si id ante litis contestationem opposuerit.*
8 *Quomodo dicitur lis contestata.*
9 *Declaratio viduis proficua coram iudice facienda.*
10 *Formula aditionis hæreditatis, & confectionis inuentarij.*
11 *Et quando inuentarium vitietur, & hæredi non prosit.*
12 *Requisita in confectione inuentarij, & quòd in illius confectione seruatur consuetudo loci.*
13 *Plura requisita in susceptione tutelæ.*

1 EX tenore bullæ à fę. re. Pio Papa Quarto super reformatione Signaturæ Iustitiæ editæ sub Dat. Kal. Ianuarij 1562. Aditio hæreditatis, & inuentarij confectio, seu intimatio per hæredes præsētes in curia infra duos menses à
2 die obitus defuncti computandos, per absentes ab Vrbe citra
3 montes infra quatuor menses, per absentes verò ab Vrbe citra montes intra sex menses fieri debent.
4 Et licèt sint, qui velint tutius esse in hæreditatis aditione, & inuentarij confectione incertos creditores vocare per proclamationes trina citatione præmissa, cùm talis citatio etiam existentes extra locum arctet, ac si personaliter facta foret, vt inferiùs probabimus. Tamen de stylo, & vsu tribunalis sufficit vnica tantùm peremptoria citatio
5 contra incertos, vt per Put. decis. 267. nu. 4. l. 3. quæ aliquādo per cōtradictas fit, interdum per edictum publicum, & non rarò per affixionem ad valuas curiæ, & acici campi Floræ.
6 Quādo autem certi sunt creditores, necesse est illos legitimè citare, ad vidēdum adiri hæreditatem q. d. N. cum benef. l. & inuentarij, dictumq; inuentarium confici mādari, pro certis die, & hora, vt per Abb. in c. Albericus. de Test. Io. Dilect. de Arte testan. in x1. titul. de acquir. vel repud. hæred. caut. 1x.
7 Aduerte tamen, quòd hæres debitoris

bitoris infra tempus conficiendi inuentarium conueniri, & vexari non potest, vt in l. fin. §. donec.& §.& si præfatum.C.de iur. delib. adeò, vt si hæres debitoris opponeret exceptionem contra actorem, tu non posses me conuenire dicto termino durante, quia talis exceptio admittitur, & vlteriorem processum, ac litis contestationem impedit, vt per decis. Toletan. in quæst. 288. secùs tamen si opposita non fuerit, vt ibi nu.p. & 2. beneficium enim à iure indultum nedum est alicui auferendum, sed etiam ei proficere debet, Afflict. dec. 124. num. p. Sed sibi præiudicat, & hoc priuilegio gaudet, si post litis contestationem id opponit, cùm prædicta exceptio dilatoria sit, & propterea ante litis contestationem opponi debuerit, c. 3. vbi Abb. in p. vol. de ord. cogn. glos. in c. 1. in vers. præmittitur, de restit. spol. l. 6. immo si pendet causa per viam appellationis, & non fuerit de ea oppositum in principio litis, non potest ampliùs opponi in causa appellationis, licèt in ea non sit lis contestata, vt post Bal. Paul. de Castr. & alios not. Ias. in l. ita demum nu.6. C.de procur. Crauet. cons. 220. num. 6.

8 Lis autem dicitur contestata per libelli porrectionē, & Rei responsionem, Corn. cons. 75. nu. 15. vol. 3. Abb. in c. cùm inter. de lit. contesta. Felin. in c. 1. eod. titul. [*Iam habes, quòd exceptio competit hæredi cum beneficio l. & inuentarij, vt intra tempus illud conficiendi, non possit conueniri ex superiùs allegatis & probatis quibus addo Bart. in l. scimus. §. donec. C. de iure deliberandi. in princ. vbi etiam habes quòd licèt talis hæres non possit conueniri, quæritur an possit alios conuenire intra dictum tempus. Et videtur quod non, per titulum, Quod quisque iuris &c. tamen contrarium videtur verius, quia ille titulus habet locum quando alicui conceditur priuilegium, ad sui postulationem; sed priuilegium huius §. non est huiusmodi, ergo &c. vt ibi nu. 2. in fin. Si autem hæreditas erit simpliciter adita, vel bonorum possessio agnita, desinit esse hæreditas, & confunditur cum patrimonio adeuntis, l. sed & si plures. §. si filio. ff. de vulg. & pupill. & vbicunq; post aditionem, appellatur hæreditas, impropria est loquutio, Bart. in l. bona. nu. 4. ff. de bon. poss.*] Ad-

9 uerte tamen pro pauperibus viduis circa aditionem hęreditatis, & confectionem inuentarij, quòd mortuo viro eius vxor, quæ, vt

plurimùm, tutrix, & pro tempore curatrix filiorum ex se & eius marito susceptorum deputatur, & successiuè confirmatur à iudice, quando de hæreditatis viribus dubitatur, potest cauere pro suæ dotis assecuratione mediante hac declaratione: (Corã eximio I. V. doctore D. N. &c. Iudice &c. D. B. relicta q. d. A. dixit, asseruit, & in verbo veritatis declarauit, constante matrimonio inter dictum A. & ipsam B. & vsq; ad diem illius dissolutionis per obitum dicti sui viri factæ, ipsam mulierem iure familiaritatis possedisse, & inhabitasse domum eiusdem q. A. sui mariti positam in Vrbe &c. quam modo ipsa inhabitat, vna cũ nonnullis melioramentis in ea factis, & à die obitus dicti sui mariti citrà, domum prædictam & meliolioramenta, non ampliùs iure familiaritatis, sed ratione suarum dotium, & donationis propter nuptias, & aliorum suorum iurium retinuisse, & inhabitasse, prout etiam retinet, possessionis causam mutando. Idcirco, vt magis huiusmodi sua intentio, & animus, ac causæ mutatio elucescant, ac omnibus clarè appareant, sponte &c. omni meliori modo &c. & coram eodem Iudice, vt suprà pro tribunali sedente, meq; notario &c. dicta D. B. dixit, & declarauit fuisse, & esse suæ intentionis, statim & incontinenti post obitum dicti sui viri, non ampliùs iure familiaritatis dictam domũ, & melioramẽta in ea facta possedisse, & possidere, sed statim abinde citrà, illam, & illa possidere ratione suarum dotium, & donationis propter nuptias, seu augmenti dotis: saluis tamen remanentibus iuribus sibi competentibus, non solùm super reliquis bonis hæreditatis dicti sui viri, verùm etiam super omnibus bonis pro residuo suæ dotis, & donationis propter nuptias, & in omnem euentum pro tota dote, & donatione prædictis. Super quibus vult, & intendit semper, & quandocunq; regressum habere. Et ita dicit, & declarat nõ solùm modo & forma præmissis, sed etiã omni alio meliori modo. Præterea declarauit se tanquã matrem sui, & dicti q. sui Viri filij, ne ille indefensus remaneat, illius defensam, & curam suscepisse, & modò inuentarium ipsius bonorum conficere velle. Ob eamq; rem in primis, & ante omnia solemniter, & expresse pro defensione suorum iurium, & aliàs omni meliori modo &c. protestata fuit, quòd, si in in-

in inuentario per eam conficiendo ipsa dixerit in hæreditate, & bonis dicti q. sui viri inuenisse domum, & alia bona, quæ tanquàm creditrix iure suarum dotium, & donationis propter nuptias nunc tenet, & posthac possidere velle declarat, & possessionis causam mutauit, & mutat; nõ intendit propterea possessioni, & mutationi causę, ac omnibus suis iuribus in aliquo præiudicare, sed dumtaxat se dicturam ad effectum inuentarizandi bona; quæ in hæreditate sui viri tempore mortis illius reperta fuerunt. Et hanc sui animi declarationem repetere intendit in quolibet actu faciendo, vbi de suo præiudicio tractari possit. Præmissaq; , vt præfertur, fecit, dixit, & declarauit, & mutauit non solùm modo prædicto, sed etiam omni alio meliori modo &c. Super quibus omnibus, & singulis prædictis, tanquã rite, & legitimè factis causa cognita idem Iudex vt suprà pro tribunali sedens suam, dictiq; sui officij auctoritatem pariter, & decretũ interposuit. Suppletis omnib⁹, & singulis iuris, & facti defectibus, si qui forsan interuenerint. Super quibus &c. Actum &c. Præsentibus testibus &c. De-
1 inde, & incontinenti corã eodem D. Iudice vt suprà pro tribunali sedente, meq; notario &c. personaliter constituta d. B. mater, tutrix, & curatrix eius, & dicti q. sui viri filij, hæreditatem dicti q. ab intestato, seu ex testamẽto delatam, cum beneficio tamen legis & inuentarij adiuit, & acceptauit, ac adit, & acceptat. Necnon repetita citatione contra quoscũque dictæ hæreditatis prætensos creditores, si qui sint, omnesq; alios sua interesse putãtes pro hac die, & hora per edictum publicum, seu audientiam literarum contradictarum, vt moris est, lecta, & publicata, illorumq; contumacia accusata, in eorum contumaciam præmisso venerabili signo sãctæ Crucis ✠ manu dictę B. facto inchoando inuentarium rerum, & bonorum in hæreditate dicti q. sui viri repertorum, dixit, & declarauit in hæreditate inuenisse domum prædictam vt suprà designatã, cum illius iuribus, & pertinentijs. Item &c. Quæ bona ad præsẽs in dicta hæreditate inuenisse declarauit; Protestans insuper, quòd si aliqua bona in præsenti inuentario apposita fuerint, quæ apponenda non sint, pro nõ appositis habere intendit, & similiter, si quæ non fuerint apposita, quæ apponenda sint; cum primùm

mũm ad eius notitiam deuenerint, præsenti inuentario fideliter, & legaliter describi, annotari, & addi facere curabit, omni meliori modo &c. Super quibus &c. Actum vbi suprà, præsentibus quibus suprà testibus &c.) Superiùs relata protestatio quotidie obseruatur in facto, quia necessaria est. Quoniam si hæ-
11 res aliquid malitiosè omisit, inuentariũ vitiatur adeò, vt hæredi non prosit, perinde ac si inuentariũ non confecisset, cum distinctione tamen, de qua per Paul. de Castr. in l. scimus iam. §. cùm igitur. C. de iure delibe. Et licèt prædicta declaratio voluntatis mutationis possessionis non videatur necessaria, iux. decis. Paleotti, in manu script. num. 221. tamen tanquam non parum proficua, non ab re illam hic conscribendam censui. Requisita autẽ
12 in aditione hæreditatis, & inuentarij confectione, inter alios vide Ioann. Dilect. de arte testan. in titulo de acquir. vel repud. hæred. d. caut. 1x. & de consuetudine seruanda in confectione dicti inuentarij, vt ibi nu. 3. & 4. vide etiam in hoc Paul. de Castr. in l. scimus iam. §. cùm igitur. eodem titulo, vbi diffusè ponit omnia illius requisita, ibi singulatim descripta. Primùm scilicet, quòd inchoetur infra triginta dies, & compleatur infra tres menses, inchoandos à die notitiæ testamenti, vel delatæ hæreditatis ab intestato. II. indifferenter ponit, illud perfici debere infra 40. dies, si bona sunt præsentia, aliàs infra annum. III. Quòd conficiatur manu publici Notarij. IIII. quòd citentur creditores, & legatarij, si sunt præsentes, & absentes per proclama. V. quòd hæres se subscribat, & si nesciat scribere, quòd adhibeatur alter Notarius, qui se pro eo subscribat. VI. quòd apponatur signum sanctæ crucis in principio inuentarij. VII. quòd vltra duos testes, alij tres testes adhibeantur, qui dicant se nullius malignitatis esse conscios, & qui sint locupletes. VIII. & vltimum, quòd testes cognoscãt hæredes; Vbi etiam subdit, quòd quicquid de iure scripto habeatur, de consuetudine non obseruatur, quòd tanta solẽnitas adhibeatur; quia rarò reperiretur inuentarium, quod non posset impugnari, ideo seruanda est consuetudo loci, vt superiùs retuli.
[*Si tamen solemne inuentarium conficere volueris, recurre ad formam confectionis inuentarij, de qua Bal. de Perusio meminit in suo tracta-*

tractatu, & quàm infrà l. 4. ha-
13 *bebis.*] Et licèt plura in proximè præcedenti cap. retulerim de materia susceptionis tutelæ: nihilominus tanquam de re quotidiana nolui omittere, quòd antequam tutor, seu tutrix ad administrationem tutelæ accedat, quinque sunt necessaria. I. quòd recipiat bona, & illorum administrationem cum decreto iudicis. II. quòd faciat inuentarium de bonis pupilli. III. quòd iuret de vtilia faciendo, & inutilia prætermittendo. IIII. quòd satisdet, nisi forsan fuerit tutor, seu tutrix ex testamento, vt in §. sed hoc non est perpetuum. instit. de satisd. tut. & cur. & ibi Ang. Aret. nu. p. V. & vltimum, quòd expressè promittat pro pupillo defensionem suscipere, & ipsum indefensum non derelinquere, ad decis. Guid. Pap. in q. 330. num. 1. 2. & 3. cum concordantibus.

DE APERITIONE ET publicatione testamenti in scriptis conditi. Cap. LIIII.

1 *Requisita à iure in publicatione testamenti in scriptis.*
2 *Designatio formæ publicationis testamenti in scriptis, iuxta magis frequentem vsum.*
3 *Clausula apponenda per Notarios in actu consignationis testamenti pro tutiori remedio.*

1 IN testamenti defuncti, cuius hæreditas aditur, in scriptis conditi, clausi, & sigillati publicatione, hæres ordinarium Iudicem adit, à quo præuio calumniæ iuramento testamenti publicationem petit. Qui mandat illos, de quorum interesse agitur, citari ad hoc, & subinde testes testamentarios, & interesse habentes, illos scilicet, ad recognoscendum eorum subscriptiones, & sigilla, hos autem, ad videndum testibus iuramentum deferri. Qui testes vnus post alium examinantur, & deponere habent se à testatore, vt scriberent, & sigillarent rogatos fuisse. His peractis, Iudex interloquitur, scripturam illius testamenti esse publicam, & illi perpetuò fidem adhibendam: cui publicationi septem testes intersunt. Hæc de iure ita procedunt;
2 vidi tamen in Tribunali A. C. publicationes huiusmodi passim sub infra scribenda forma quotidie recipi. Die &c. coram R. P. D. Alexandro Iusto Illustriss. D. Auditoris Cameræ in ciuilibus Locum-

Digitized by Google

Locumtenente, Romæ in domo suæ solitæ residentiæ, ac in eius solito, & consueto loco ad iura reddendum, & causas audiendum pro tribunali sedente, meq; notario publico, & testibus infrascriptis, comparuit D. N. & dixit ac notificauit eidem D. Iudici vt suprà pro tribunali sedenti, Magnificum D. N. circa horam sextam noctis præcedentis vita decessisse, condito eius testamento clauso, ac sigilli defuncti impressione munito, ac à septem testibus subscripto, & sigillato corũ singulis respectiuè sigillis, quod ego Notarius ad Iudicem detuli & illi exhibui tenoris prout in eo: & cùm ipse comparens habeat interesse in bonis, & hæreditate dicti q.N. & vt prouideri possit tam circa eius sepulturam, quàm alia in eius testamendispositia, petijt per eundem D. Iudicem vt suprà pro tribunali sedentem per me Notarium mandari aperiri, legi, & publicari dictum testamentum, & his quorum interest vnum, vel plura publicum, seu publica fieri atque tradi instrumentum, & instrumenta. Super quibus, &c. præsentibus, &c. testibus, &c. Ita vt suprà refert Rol. à Valle. cons. 37. nu. 9. vsque ad finem l. p.

3 Meliùs tamen existimarem, ad tollendum omne dubiũ, quòd Notarius dum testamentum à testatore clausum recipit, referret in dictæ receptionis instrumẽto, quòd Testator mandat illud post eius mortem aperiri, & publicari etiam nullis adhibitis iuris solemnitatibus, perinde valere vult, ac si publicatio, siue aperitio solemniter facta foret. Renunciando quibuscumque solemnitatibus tam ex iuris dispositione, quàm consuetudine, ac aliàs quomodolibet requisitis. Tutiùs tamen esset quòd Notarius declarari faciat à testatore, quòd tale testamentum valere voluit iure testamenti nuncupatiui, & omni meliori modo, via, & forma, quibus magis, & melius valere potest, & debet, vt per Paul. Castren. in l. hæredes palàm. vers. sed an valebit. ff. de Testamentis. & per Clarum. in §. Testamentum l.3.q.4. vers. sed quæro. Quia cùm deficiant aliqua solemnia testamenti in scriptis, Testator non potest facere, quòd leges in casibus suis locum non habeant, vt per Gomes. in reg. de trienn. possessore. q. 32. ad textum ibi citatum in l. nemo potest. de leg. p. [*Vt tenuit Rota, vt in vna Rom. dd. Alterijs, coram Rebu-*

Robusterio die 23. Maij 1583. in p. par. diuers. decis. 752. num. 5. Cæterùm aduerte, quòd hanc & alias formas instrumentorũ ad iudicialia pertinẽtium magis latè scriptas habes in Formulario instrumẽtorum nuperrimè à me compilato & in lucem edito, quas nihilominus pro minori partium dispendio infrà in fine lib. 4. scribi & imprimi feci.]

DE EXEQVVTIONE clausulæ constituti. Cap. LV.

1 *Citatio necessaria pro exequutione clausulæ constituti.*
2 *Quid agendum quando instrumentum est receptum extra tribunal.*
3 *Instrumentum cuius clausulæ constituti exequutio petitur, debet recognosci, nec abolitum, neq; suspectum esse debet.*
4 *Exemplar mandati de associando.*
5 *Huius mandati vigore quid agat creditor.*
6 *Formula exequutionis mandati huiusmodi.*
7 *Recognitio ab inquilinis in actu exequutionis facienda.*
8 *Tutiùs remedium, recognitionem ab inquilino habere.*
9 *Pactum constituti, vel precarij non exercetur contra tertium possessorem, nisi eo citato.*
10 *Constitutarius habet remedium recup. poss.*
11 *Constitutum est minoris efficaciæ precario, & quare.*
12 *Precarium non se extendit ad bona hæredum debitoris per ipsos hæredes acquisita, & quare.*
13 *Per precarium appositum in contractu nullo vel simulato, non transfertur possessio, & exequi non debet.*
14 *Referuntur aliqua de citationibus impressis, quæ fiunt extra Ro. Cu.*

1
D exequutionem clausulæ constituti appositæ in instrumento in tribunali A. C. recepto contra debitorem obligatum procedere volens, illum citare debet (ad videndum infrascripto D. instanti concedi familiam, seu exequutores curiæ, qui eũ associent in appræhensione possessionis domus sibi venditæ, & quodcumque mandatum desuper opportunum decerni, & concedi). In cuius citationis termino Iudex mandatum de associando decernit, & relaxat, nisi ad primam diem cum intimatione. Si verò
2 instrumentum extra tribunal est receptum, adde prædictæ citationi (ad dicendum contra iura producta, & repetita, videndumq; iurare testes super illorum recognitione, quatenus opus sit). Exequuta intimatione, & repro-

reproducta, ac prima die iuridica post illius exequutionem elapsa, mandatum expeditur, viso tamen priùs per Iudicem instrumento sufficienter recognito, nō abolito, non raso, neque suspecto, vt suprà relatum est, in cap.46. Huius autem mandati hoc est exem
4 plar. (De mandato Illustriss. & Reuerendiss. D. Auditoris Cameræ, siue eius R. P. D. Locumtenentis, & ad instantiam D. N. principalis, Tenore præsentium mādatur vobis Capitaneo & exequutoribus curiæ nostræ, quatenus visis præsentibus sub Quingentorum ducatorum &c. alijsq; &c. pœnis debeatis dictum N. qui vigore instrumenti venditionis domus sibi factæ, sitæ &c. & clausulæ constituti in eo appositæ, vt in actis infrascripti Notarij sub die &c. constat, intendit illius possessionem corporalem, realem, & actualem apprehendere, & retinere, ad illam associasse, & contra quoscunq; impedientes possessionem illius pacificè apprehendere, & retinere permisisse, & curasse. Quoniam dicto D. venditore citato in vim dicti instrumenti, & clausulæ constituti, in illo appositæ, D. ita
5 mandauit, Die &c. Cuius quidem mandati virtute emptor, aut creditor (vocatis curiæ exequutoribus) ad appræhendendam possessionem accedit infradicen-
6 do modo: D.N. in vim venditionis sibi factæ domus sitæ &c. & clausulæ cōstituti in illius instrumento appositæ associatus ab exequutoribus curiæ, illisq; præsentibus, & assistentibus ad euitandam aliquam violentiam eidem forsan faciendā in illius appræhensione, ad eandem domum accessit vnà mecum notario, ac possessionem domus prædictæ per illam intrando, deambulando, spatiando, portas, & fenestras aperiendo, & claudendo pacificè, & quietè adeptus fuit. Protestans quòd per suum recessum à dicta domo faciendum nō intendit illius possessionem aliquo modo dimittere, aut relaxare, sed illam animo, & corpore continuare, non solùm præmisso, sed omni alio meliori modo. Su-
7 per quibus &c. Præsentibus testibus &c. Si in domo aliquis erit inquilinus, fiet per eum in actu appræhensionis possessionis recognitio noui possessoris hoc modo: Et ibidem præsens D. B. inquilinus eiusdem domus prædictum D. N. in dominum, patronum, & possessorem præfatæ domus, ibidem præsentem, & acceptantem

reco-

recognouit,& acceptauit,illique pensionem domus huiusmodi in posterum decurrendam suis debitis terminis,& temporibus cum effectu soluere promisit hic Romæ liberè, & absque aliqua exceptione, aliàs ad omnia damna &c. teneri voluit. Pro Quibus
8 &c. se obligauit in forma Cameræ &c. Tutiùs tamen reor in appræhensione possessionis, in qua inquilinus reperitur, illum è domo expellere, & subinde illi separatim locationem facere. Possessio enim nō acquiritur, nisi inquilino expulso l. peregrè.§.quibus. de acquirenda vel amittenda possessione. & in l.quamuis.§. 1. eod. tit. Puteus decisione 17. de concessione præbendarum. Et
9 quamuis in huiusmodi exequutione clausulæ Gallesius in fine sui tractatus, referat pactum precarij posse etiam contra tertium possessorem non citatum exerceri; tamen id nunquam obseruari vidi, nec in precario, nec in constituto. Immò semper practicari vidi, quòd tertius possessor, licèt causam à debitore habeat, semper modo præmisso citatur: quia, vbi de partis præiudicio principaliter agitur, semper citatio antecedere debet, vt in l. de vnoquoque. ff. de re. iud. [*Nec est attendenda formula Gallesf. de qua in eius tractatu, quia illa, vt inferiùs dicetur, nunquam fuit vsu recepta*.] Porro citatio est solemnitas iuris naturalis, quæ omitti non potest, iuxta not. in Clem. pastoralis. eod. tit. Vnde si Iudex sine citatione partis concederet dictam licentiam, ea nihil operaretur, sed perinde esset, ac si pars propria auctoritate fuisset ingressa, cùm in quacunque interlocutoria præiudiciali requiratur citatio,d. l. de vnoquoque. eodem titulo.Hinc est,quòd possessio etiam ab iniusto possessore absq; citatione auferri non potest, vt per Dec. in l. edict. diui Ad.C. de edict.diui Ad. toll.nu. 5. Ancaran. cons. 133. nu. p. Et cōtra hunc tertium possessorem, extremis requisitis verificatis,seruato superiùs relato processu,mādatum sub præscripta forma conceditur. Immò dicendum, quòd licèt creditor possit appræhendere possessionem propria authoritate contra debitorem, qui constituit se nomine creditoris possidere, & etiam contra possessorem causam ab eo habentem, vt per Bart. in l. creditores.col.7. C. de Pignorib. & hypot. Put. dec.43. l.3. nu.6. tamen intelligen. præuia citatione modo præmisso facien-

cienda. Præmittendum est amplius, quòd qui fundat se in clausula constituti; debet probare constituentem tunc possedisse, l. quamuis.& ibi glos.Angel.Rom. Alex. & alij ff. de acquir. vel amit.poss. Guid. Pap. 356. in p. quod intellige, quando ageretur contra tertium possessorem, secùs contra cōstituentem, vel eius hæredes, aut habentes ex post causam ab ipso constituente: quia tunc non requiritur supradicta probatio; sed in eorum præiudicium exercetur dictum constitutum, absque alia probatione, vt in terminis ponit Ploт. de in litem. iuran. §. 4. nu. 56. cum ibi citatis. Nec potest modo præmisso exerceri contra non habentem causam ab illo, qui dedit licentiam capiendi possessionem: quia si caperet possessionem propria auctoritate, alio existente in possessione, illum spoliando priuaret semetipsum sua possessione, vt per Peregrin.decis.312. Vbi enim reperitur alius antè possidere, talis possessio diceretur intrusa, vt in vna Barchinonen. Præceptoriarum, coram Lancellotto 7. Februarij 1578. Et licèt dictum cōstitutum transferat ciuilem, & naturalem possessionem, vt per Alex. in l. quod meo. & in l.interdum ff. de acquir. possessione nō tamen actualem trāsfert, vt per Put. dec. 2. de empt.& vendit. [*Ad hæc nota, quòd si venditor, vt fieri solet, dat licentiam emptori intrandi possessionem propria auctoritate, cum clausula solita, vt putà, & donec constituit se precario nomine possidere operatur, vt emptor possit propria auctoritate possessionem capere, quod aliàs non posset, vt per l. fin. ex stipulatione. & ibi doct. & Paul. de Castr. de acquir. possessione, qua licentia non tributa, emptor de vi teneretur, quia vim committere videretur, vt in d. l. fin. ex stipulatione. eod. titul. Peregrin. decis. 312. Aduertendum quoque est,*
10 *quòd constitutarius remedium habet recuperandæ possessionis in causis spoliationis non minùs, quàm si plenam & realem possessionem habuisset, Tiraquell. in tract. constituti. 10. ampliat. Afflict. dec. 299. Rex Ferdinandus. num. 17. quamplures alij effectus huius clausule constituti enumerantur per Petrum Grauinam post formam vendit. libert. in verbo, aduerte Notario. vers. 7. Queritur amplius.*]
11 De precario nota, quòd si debitor sua & suorum hæredum bona præsentia & futura obligauerit, & se precario nomine tenere cōstitue-

stituerit, ad bona hæredum per ipsosmet acquisita, precarium nō extenditur: quia nemo post mortem suam precario nomine possidere constituere potest, Afflict. decis. 335. num. 6. & 9. Ad hæc
12 etiam nota, quòd precarium, seu constitutum in contractu simulato, vel aliàs defectu consensus nullo appositum, ciuilis possessio non transfertur, & consequenter exequi non debet: infecta enim primitiua, deriuatiua etiam inficitur, ad no. per Alex. in l. p. §. p. nu. 8. & in l. eo principio de acquir. possess. & per doct. in l. cōtra ius. de reg. iur. cum concor-
13 dan. Et quòd ex constituto apposito in contractu nullo, aut simulato non transferatur possessio, nec dominiū, Vide Calcan. cons. 36. nu. 4. & latè Paris. cons. 54. nu. 29. & 30. & 87. l. p. Afflict. in cap. p. in titulo de feud. da. in no. l. commisso. nu. 3. vers. quod precarium. Et iste suprà relatus modus vtilis est creditori, pro assequenda possessione vigore dicti pacti exequutiui. At si incuria partis, vel Notarij prætermitteretur citatio, quæ diceret ad videndum immitti, vel induci in possessionem, & hæc, vel similia verba in mādato exprimerentur: tunc opus esset aliquali petitione redacta in scriptis concludente. ad implorationem officij Iudicis, ad tradita per Negus. in 4. par. in princ. nu. 24. Antequā
14 ab hoc exequutionis oblig. Cameralis processu recedam, & huic præsenti libro finem imponam, non ab re censui aliquid referendum de citationibus impressis, quæ pro illius exequutione per nuncios de partibus à multis annis citrà, ad petitionem partium coram A. C. fieri consueuerunt: de quarū validitate à nonnullis etiam iurisperitis dubitatum fuisse audiui. Et ratio fuit dubitandi, quia regulariter citationes, quæ modo præmisso fiunt, nullius videntur esse roboris, nisi fiant præcedēte commissione Iudicis personæ citatæ, ad text. in l. neminem. C. de exhib. reis. &c. ex parte. de rescriptis. Quod non ità simpliciter videtur intelligendum, sed cum distinctione, quam refert Rom. in cons. 497. sub nu. 8. scilicet, aut loquimur in citatione reali (idest in captura personæ,) & tunc requiritur Iudicis commissio, & iste est casus d. l. neminem. eodem titul. aut loquimur in citatione verbali, & tunc aut citatio illa requirit causæ cognitionem, & iudicis motum, vt est, cùm sit citatio eius,

qui in ius vocari non potest sine venia; & tunc non est in facultate nuncij citare sine Iudicis commissione, l. vbicunque. & l. omnia quæcunque. ff. de reg. iur. l. ne quicquam. §. vbi decretum. ff. de off. proconf. aut non requirit causæ cognitionem, & tunc nuncius potest citare etiam nullo præcedente Iudicis credito, vt per Inno. in c. quoniam contra. extra de probat. quibus etiam additur Clarus in eius pract. crim. q. 29. vers. Vnum autem scias. vbi explicat citationem sine speciali commissione Iudicis in causis ciuilibus fieri posse: secùs autē in causis criminalibus, quæ est facienda de speciali Iudicis commissione, vbi attestatur de communi Ias. in titul. de action, ver. quadrupli autem. num. 34. Vbi ad intelligentiam d. text. dicit, quòd de generali consuetudine non seruatur, & in pluribus locis citationes, quæ fiunt ad petionem partis, fiunt sine vlla Iudicis commissione. Et tanto magis videtur tolli dicta ratio dubitandi ex reformationibus Pij V. præsenti libro impressis; quæ circa hoc nihil aliud desiderant, nisi quòd, antequam procedatur cōtra debitores extra Ro. Cu. degentes, sub dicta forma Cameræ obligatos, debeat præcedere intimatio, quæ (in omnem euentum illius nullitatis) ad effectum saltem inducendi scientiam, satis dicitur sufficere, vt probat Afflict. in eius decis. 2. nu. 7. Et sic ab A. C. recepta dicta citatione executa, quæ ex prædictis saltē vim habet intimationis, præuia illius recognitione, ac debitis seruatis terminis, debitisque præcedentibus dilationibus iuxta distantiam loci, vt suprà meminimus, ad talem exequutionem semper processū fuit, prout quotidie proceditur. [*Quibus addo Ant. de But. & Immo in c. 1. extra de Iud. Inno. in c. quoniam contra. extra de proba. vbi formaliter dicitur, quòd si de citatione & relatione in actis descriptis apparet, præsumitur licentiam de citando præcessisse, licèt de illius commissione non appareat.*]

SALLVSTII TIBERII A CORNETO, DE MODIS PROCEDENDI IN CAVSIS, QVAE CORAM AVDITORE CAMERÆ AGVNTVR,

LIBER SECVNDVS.

DE MODO PROCEDENDI in iudicijs possessorijs. Cap. I.

1 PLVRIBVS modis,& formis monitoria in iudicio possessorio fiunt, in quo de mera possessione agitur iuxta qualitatem, & contingentiam causarum, quæ in tribunali occurrunt triplici remedio à iure
2 statuto: scilicet possessorio adipiscendæ, quod datur quando possessio nunquam fuit habita: Possessorio retinendæ, quando pos-
3 sessio est turbata: Possessorio recuperandæ, quando possessio est
4 deperdita. Super quibus iudicijs monitoriorum requisitorum exemplaria infrà habentur. Et qui-
5 dem primum Monitorium in vim Saluiani interdicti fieri consuetum,pro remedio adipiscendę sic concipietur. De Mandato Illustriss. & Reuerendiss. D. Auditoris Cameræ, siue eius R. P. D. in ciui. Locumtenentis, & ad instãtiam D.A. principalis, moneatur B. exaduerso principalis, detentor, & possessor domus sitæ &c. iuxta &c. & alios suos notorios confines in actis,& processu causæ suis loco,& tempore latiùs specifican. quatenus infra triduum proximum,sub Mille ducatorum auri Cameræ, pijs locis arbitrio D.applicandorũ, ac mandati exequutiui, & in subsidium excommunicationis, alijsque &c. pœnis debeat possesionẽ realem,actualem,& corporalem domus prædictæ, illiusq; iuriũ, & pertinentiarum eidem d. instanti dimisisse, & relaxasse retinendam per illũ, donec ei fuerit de scutis Trecentis per d. N. vigore instrumenti obligationis in forma Cameræ, sub die &c. recepti,& pro quibus dictus d.N. dictam domũ, & alia sua bona instãti prædicto obligauit, & hypothecauit. Quoniam fuit pro parte dicti d.instantis cõparitum,& allegatum, se virtute dictæ hypothecæ, & in vim vtilis Saluiani interdicti, ac alterius cuiuscunq; remedij possesorij, in possesionem dictæ domus, vt suprà retinendæ imponendum, & immittendum esse.Et ideo si senserit &c. compareat &c. Alioquin &c. Conceditur monitoriũ eiusmodi contra quemcunq; de-
6 tinentem, & posidentem bona obligata,tam stabilia, quàm mobilia, quorum identitas probari potest. Monitorium in iudicio retinendæ erit huiusmodi: De Mandato &c. & ad instantiã D. A.principalis,moneatur D.B.exaduerso principalis,quatenus infra triduum proximum sub Mille ducatorũ&c.mãdati exequutiui, & in

& in iuris subsidium excommunicationis, alijsq; &c. pœnis debeat ab omnibus, & quibuscumq; iactationibus, molestationib9, & impedimentis eidem D. instãti & super possessione, & fructuũ perceptione vineæ, quam possidet, sitæ &c. iuxta &c. & alios suos fines latiùs in actis, & processu causæ, & causarum huiusmodi, quoties opus fuerit, specifican. & designan. quomodolibet illatis, præstitis, & factis, ac fieri, & inferri cõminatis destitisse, & cessasse, ipsumq; in sua pacifica, & quieta possessione, in qua existit, dictis molestijs, & impedimentis sublatis, vti, frui, & gaudere permisisse. Et si senserit &c. compareat &c. Alioquin &c. A-
8 liud causa exigendæ pensionis: De mandato &c. & ad instan. A. cui aliàs annua pensio Centum ducatorum auri Cameræ super fructibus &c. prioratus &c. quẽ B. obtinet, & possidet, de ipsius B. consensu Apostolica auctoritate reseruata, cõstituta, & assignata fuit, prout in actis si, & cum opus fuerit, verificabitur: Moneatur dictus B. exaduerso principalis, quatenus infra triduum proximum sub Mille ducatorum &c. debeat eidem D. instanti de omnibus, & singulis dictæ annuæ pensionis terminis decursis, & nõ solutis, & in posterum suis loco, & terminis decurrendis, & debendis iuxta eiusdem reseruationis formam, & tenorem integrè persoluisse, ipsumq; instantem in sua pacifica, & quieta possessione dictam pensionem exigendi, in qua existit, manutenuisse, & conseruasse. Et si senserit se &c. Idem
9 monitorium datur etiam contra successorem in beneficio, licèt pẽsionarius cõtra illum nullam, sed tantùm cõtra auctorem suum habeat exigendi possessionem, nisi probata vera, & reali exactione ab antecessore, prout infrà dicetur. Monitorium ex remedio reintegrandæ, seu recuperandæ: De
10 mandato &c. & ad instantiam D.A. principalis moneatur. D.B. exaduerso principalis, quatenus infra triduum proximum sub Mille ducatorum &c. alijsq; &c. pœnis debeat ab intrusione, occupatione, & spolio domus sitæ &c. & alios suos notorios fines specificandos &c. quam aliàs dictus d. instans possidebat, & possedit, & à qua per dictum aduersarium spoliatus fuit, qui illam nunc detinet, & occupat, prout in actis, & processu causæ, si, & cùm opus fuerit, suis loco, & tempore verificabitur, & deducetur,

cessasse, & destitisse, ac possessionem domus prædictæ vnà cum omnibus, & singulis fructibus, &c. eiusdem à die intrusionis, & occupationis prædictæ indebitè perceptis, & qui percipi potuerunt, ac percipiendis in futurum vsq; ad liberam relaxationem, & restitutionem dimisisse, relaxasse, & restituisse, ac soluisse, & consignasse (si extant) sin autem, de illorum verò pretio, & valore, etiam ad rationem quanti plurimi valuerunt, valent, & valere poterunt in futurum satisfecisse, ac eundem D. instantem ad possessionem domus prędictę, à qua, vt præfertur, spoliatus fuit, restituisse, reposuisse, & reintegrasse. Et si senserit &c. Fuit non

11 raró dubitatum, an hæc actio spolij competat hæredi spoliati, & vtrum detur contra hæredem spoliantis. Et ratio dubitandi fuit, quia possessio non transit in hæredem, nisi per eum appræhendatur, ad textum in l. cùm hæredes. ff. de acquir. poss. cùm enim defunctus desierit possidere, illius hæres, qui in eius locum surrogatur, non habet extremum habile. Et obseruatum est, quòd cum ambo succedant in iuribus defunctorum, succedunt etiam in istis actionibus, quæ eisdem personis certo tantùm modo competere videntur. Et processus tam hæredi spoliati, quàm contra spoliantis hæredem, radicato tamen spolio in personam verè spoliati conceditur, vt per Soccin. in l. rē quæ nobis. ff. de acquir. poss. num. 10. Crescen. dec. 84. Bero. cons. 64. l. 3. Iac. Cagnol. in

11 hæred. nu. 22. de reg. iur. Et super hoc sæpissimè in tribunali A. C. iudicatum fuit. [*Quòd autem actio spolij competat successori eius, qui spoliatus fuit, & ne dum hæredi & successori vniuersali, verùm etiam singulari vltra prædictos doct. tradunt Ant. Gabriel. in com. opin. l. 5. in titulo, de restitut. spoliat. conclus. 5. nu. 13. post Soccin. vbi sup. Ruin. Grat. & Cagnol. quos ibi allegat & etiam Soccin. Iun. cons. 34. nu. 10. l. 3. quem inter duos ex præcitatis per Gabriel. vbi suprà prox. refert. Menochius tamen illis non adhæret, quoad singularem successorem: quo verò ad hæredē & successorem vniuersalem omnes conueniunt, & ita tenent etiam Beniten. decis. 12. nu. 1. & 2. Rol. cons. 6. nu. 14. lib. 3. & cons. 32. nu. 4. l. 4. Crescen. decis. 3. per tot. de restitut. spoliat. Hier. Gabr. in cons. 51. nu. 4. lib. p. qui omnes non solùm loquuntur in hærede, verùm etiam in successore singula-*

Digitized by Google

singulari, vt tenuit Rot. Mohed. decis. 3. nu. 1. & 3. de restitut. spoliat. Put. decis. 176. nu. 2. & 3. l. 2. Ant. Gabriel. d. conclus. 5. nu. 13. Soccin. Sen. in d. l. rem quæ nobis. d. nu. 10. & diuers. decis. 907. per totum in 3. par. lib. 3. vbi licèt valde dissentirent DD. Auditores tandem conclusum fuit, quòd actio spolij transeat in singularem successorem tam actiuè, quàm passiuè. Quæ tamen intelligenda sunt, quando author defunctus fuit in vita spoliatus, vt suprà dictum est, ita vt non possederit vsque ad mortem, quia isto casu sicut ipsi competijsset actio spolij, ita eadem competit hæredi ac successori ipsius, aliàs enim si author mortuus possedisset tempore mortis, tunc non remedium spolij & recuperandæ possessionem, sed adipiscendæ tantùm competeret hæredi & successori, vt declarant in his præallegat. Beninten. dicta decis. 12. nu. 3. & Ant. Gabriel. d. conclus. 5. nu. 20. post Cagnol. & alios, Rol. in d. cons. 32. nu. 4. d. l. 4. vbi assignat rationem, quia successor repræsentat personam defuncti in iure creato, & formato tempore mortis in persona ipsius defuncti, secùs verò in non formato; quia nunquam penes ipsum fuit, & propterea ad successorem non esset transmissibile ex persona ipsius authoris defuncti.]

13 Vbi autem dictum fuit, actionem hanc non competere hæredi, dic, quòd non ita procedit in successore Ecclesiæ pro pensione debita suæ Ecclesiæ, quia si rector prædecessor longo tempore exigit pensionem, & demùm moriatur, & alter succedat in eadem Ecclesia, successor ille tunc agere poterit spolio, licèt ipse nunquam fuerit in possessione exigendi: quia non ipse rector, sed Ecclesia, quæ est in possessione exigendi, agere videtur. Rot. decis. 4. in nou. in princ. ad no. per Inno. in c. in literis. de restitut. spoliat. in fin. in glos. penult. & in c. cùm super. de caus. poss. & propriet. Ecclesia enim anima est viuentis, quæ nunquam moritur, argu. in auth. quomodo oportet Episcopos. in fin. & no. in l. Et quia. ff. de iuri. om. iudi. Quod non ita dicendum est in hærede, seu hæreditate iacente: quia hæreditas non est in anima viuentis, ff. de fideiuss. l. mortuo & l. 1. §. Scæuola. ff. si quis ex testa. liber esse iussus fue.

DE MODO PROCEDENDI VIGORE SALUIANI INTERDICTI. Cap. II.

1 Intentatur interdum remedium Saluiani interdicti reali actione.
2 Hoc tamen rarò contingit, & quare.
3 In Monitorio remedij Saluiani interdicti non debent apponi verba, quæ petitorium sapiant, nec accumulari remedia ad inuicem contraria.
4 Si secùs fieret, quid sequeretur.
5 Petitorium quandocunque ante sententiam suspenditur, secùs post sententiam.
Cedula suspensionis petitorij & an eo suspenso possit in eo procedi.
6 Reo opponente, tenetur actor specificare remedium, quo vti velit.
Effectus clausulæ, Sola facti veritate inspecta.
7 Alia, quæ non debent in hoc monitorio poni, & quare.
8 Dimittitur actio hypothecaria, & Seruiana, & intentatur Saluianum interdictum, & quare.
9 Saluianum interdictum datur contra debitorem, & tertium possessorem.
10 In iudicio Saluiani interdicti de sola possessione agitur.
11 Quid probare necesse sit in hoc iudicio.
12 Sufficiunt in eo semiplenæ probationes.
Identitas rei, quæ per debitorē possidebatur, est plenè probanda.
13 Contra principalem debitorem excussio non requiritur.
14 Contra quos detur hypothecaria, & Seruiana actio.
15 In hypothecaria actione possessio auocatur, & excussio, ac probationes plenæ requiruntur.
16 Non satis frequenter hæc actio intentatur.
17 Quæstio in iudicio actionis hypothecariæ.
18 Tertius possessor tenetur in hoc iudicio cessionem iurium acceptare eo modo, quo actor facere vult.
19 Tertiò possessori exceptionem cedendarum opponere non licet.
20 Secùs in fideiussore, & quare.
21 Cogitur nonnunquam actor cessionem legitimam facere, & quare.
22 Sufficit seruare quatuor ex substantialibus terminis in iudicio Saluiani interdicti, & quos.
23 Tutius est in hoc iudiciò sententiam in scriptis, quàm simplex decretum obtinere, & cur.
24 Sententia in hoc iudicio ferri consueta formula.
25 Lata hac sententia, repetitur Egidiana constitutio.
26 Non est necesse eam producere, cùm notoria sit.
Egidiana nō admittit exequutionem sententiæ iniustæ ex eisdem actis.
27 Citatio facienda post sententiam latam, & quomodo mandatum conceditur.
28 Effectus oppositionis, Generalia contra.
29 A. C. etiam quòd Iudex delegatus sit, mandatum absque alia commissione relaxat.
30 His non obstat appellatio interposita in negocio principali, nec in expensis, nisi ab excessiua fuerit appellatum.
31 Formula mandati vigore eiusmodi sententiæ.
32 Quomodo mandatum hoc exequatur.
33 Tutius esset expellere inquilinum in exequutione huius mandati, & quare.
34 Hoc remedium videtur in odium debitoris

toris

toris intentatum.

35 *Si creditori pecunias potiùs, quàm rem habere expediat, quid agere debeat.*

36 *Creditor immissus in possessionem, dicitur possidere ad commodum debitoris.*

37 *Creditor consequuta satisfactione sui crediti, possessionem debitori dimittere tenetur.*

Et quo remedio aduersus eum possessionem restituere recusantem agendum erit.

38 *Saluianum non competit in bonis mobilibus, & quare.*

Secùs in corpore vniuersali.

39 *Sal. interdictum non competit contra creditorem anteriorem & plura alia de hoc Saluiano interdicto.*

1 EMEDIVM adipiscendæ vigore vtilis Saluiani interdicti pro consequutione legati intentatur contra tertium possessorem bonorum testatoris, Aretin. in §. Item Seruiana. Institut. de action. Satisq; est probare testatorem tempore conditi testamenti bona possedisse, & aduersariũ possidere, vt dicto §. Item Seruiana. nu. 15. Castren. cons. 112. nu. 6. in 4. quos sequuti fuerunt DD. de Rota, vt in vna Foroliuien. bonorũ. 24. Ianuarij 1561. corã Paleotto.

2 Et in aliquibus alijs casibus intentatur contra debitores reali tamen actione. Sed rarò hoc euenit, cùm creditores ferè semper personã, & bona obligata habeãt, & ideo faciliùs creditum suũ consequuntur, exequutiuè vigore Cameralis obligationis procedẽdo, & mandatum exequutiuum reale, & personale obtinendo, illudq; in bonis exequendo, ac ẽt vnico cõtextu personam debitoris carcerando. Verùm si creditor creditũ suum consequi nõ curat, sed potiùs aliqua de bonis debitoris habere desiderat, facit cõtra eum monitorium de dimittendo

3 possessionẽ bonorum, cuius exẽplum in præcedenti capite posuimus. Quia autem, vt plurimùm, cõtra tertios possessores, & detentores bonorũ tam immobilium, quàm mobilium, & se mouentiũ, quorum identitas probari potest, vt superiùs dixi, iudicium intentatur: animaduertat Notarius, ad quẽ pro formando eiusmodi monitorio recurritur, non apponere verba aliqua, quæ petitorium sapiant, quæ verba, illorumq; effectũ, & importantiam inferiùs pro illorum intellectu explicabimus;

4 vel accumulare diuersa remedia ad inuicem contraria, & insimul incompatibilia. Alioquin Notarij culpa, aut reus ab obseruatione iudicij absolueretur,

aut

aut reſpectu mixturæ, non præ-
cedente tamen aliquali petitorij
5 ſuſpenſione, quod ante ſenten-
tiam ſemper ſuſpendi poteſt, vt
per Gozzad. conſ. 10. nu. 22. 33.
& ſequen. ſecùs tamen poſt illius
concluſionem, vt in c. paſtoralis.
de cauſa poſſeſſ. & propriet. d.
Gozzad. conſ. 12. Veſtr. in lib. 4.
cap. vltimo nu. 20. verſ. quæ ta-
men ſuſpenſio. aliàs ratione in-
quam mixturę daretur appellan-
di occaſio, & eo caſu tam ad ſu-
ſpenſiuum, quàm deuolutiuum
effectum appellatio concedere-
tur, Iaſon. conſ. 187. col. penult.
6 verſ. p. reſpondeo in 2. Cedula
autem ſuſpenſionis petitorij hæc
tantùm pauca continere debet,
vt putà quòd conpareat principa
lis citra &c. vel procurator, qui
declaret, quòd intendit in hoc
iud. agere ſolo iud. poſſeſſorio, &
ſi quid in eo aliquid factum fue-
rit, quod petitorium concernat,
id ſolùm factum fuiſſe ad effectũ
coadiuuandi, & colorandi ipſum
iudicium poſſeſſorium; quod pe-
titorium ex nunc ſuſpendit, &
pro ſuſpenſo habuit, & habet, &
quòd per quemcunq; actum fa-
ciendum in hac cauſa non inten-
dit ab huiuſmodi ſuſpenſionē re-
cedere, niſi de hoc expreſſam
fecerit mentionem, de quo ex-
preſsè proteſtatur præmiſſo & om
ni alio meliori modo &c. In quò
quidem articulo ſuſpenſionis pe-
titorij dubitatum aliàs fuit, an
7 eo ſuſpenſo valeat in vtroq; pro-
cedi, dicta proteſtatione non ob-
ſtante, D D. de Rota tenuerunt
quòd ſic, ex rationibus de qui-
bus in Deciſ. 250. de cauſ. poſs.
& propriet. in nou. per totum.
Non poteſt tamen actor plura re-
media accumulare, ſed vnicum
tantùm remedium intentare ſibi
licet, immò reo petente, quo re-
medio vti velit, tenetur illud de-
clarare, Dec. in l. edita. nu. 3. C.
de eden. & in c. dilecti. nu. 6. de
iud. Exprimendo enim actor vni-
cam actionem ſiue cauſam, vide-
tur illam tantùm in iudicio dedu
xiſſe, l. fin. C. de anna. except.
Reſpectu autem alterius cauſæ,
opus eſt nouo libello, ſeu moni-
torio, & noua inſtantia. Socc.
conſ. 39. col. 6. verſ. circa tertiam
principalem quæſtionem l. p. A-
gens enim ex noua cauſa, ad quã
ſe aſtrinxit, ſi illam non probat,
debet ſuccumbere; licèt ex alia
cauſa agere, & obtinere potuiſ-
ſet, etiam quòd illa probetur, l.
habebat. ff. de inſtitut. Aym. cõſ.
80. l. 1. num. 17. Secùs, quando
Iudex procederet cum clauſula,
ſola facti veritate inſpecta, vt per
eundem

Digitized by Google

eundem Aym. conſ. 198. eodem l. nu. 7. Tamen ſi petitio generalis ſit,& non opponatur,& declaretur in proſequutione cauſæ per poſitiones, articulos,proceſſum, & ſententiam, iuxta deciſ. Rot. Genuen. num. xix. deciſ. 91. [*Paul. de Caſtr. in l.non poteſt. n. 7. ff. de Iudicijs.*] Præterea non petat Notarius rem ipſam,ſed rei poſſeſsionem ſimpliciter,non autem accumulatiuè rem, & illius poſſeſsionem; nec apponat,quòd res, ſuper qua actio intentatur, eſt libera creditoris, vel pleno iure dominij ad ipſum pertineat: omnia hæc enim, & his ſimilia ſapiunt petitorium;cùm iſtud verbum, pertinere, denotet cauſam Dominij,l.in conuentionibus. §. 1. ff. de verb. ſig. l. verbum illud pertinere. eodem tit. idem eſt in verbo ſpectare. c. cum veniſſet. in princ.de inſtit. Hoſt. in c.licèt, de proba. & conſequenter per ea condemnato licebit appellare, vt per Iaſ. dicto conſ. 187. ſupra
8 citato. Hinc eſt, quòd cauti procuratores hypothecariam,& Seruianam actionem omittunt, & Saluianam interdictum tāquam magis proficuum intentant.Nam Seruiana actio cum ſit hypothecaria, iudicium petitorium: Sal-
9 uianum verò poſſeſsorium parit. In primo datur appellatio, in ſecundo denegatur. In primo admittitur exceptio nullitatis hypothecæ: in ſecundo excluditur; ſaltem quando requirit altiorem indaginem. In primo præſupponitur pignus: in ſecundo minimè. Quæ omnia in iure ſunt clara, vt per Negus. in p. memb. 2. part. num. 1. cum ſequen.Corne. conſ. 190. nu.3. & 7. vol.p. cum
10 concordan. Vlteriùs,hoc Saluianum interdictum contra tertios poſſeſsores datur, & de ſola poſ-
11 ſeſsione contenditur: in quo ſufficit verificare, quòd debitor rē, ſuper qua remedium iſtud intentatur, aut tempore factæ obligationis, aut pòſt poſſederit,& poſſeſsionem rei conuenti, vt in l.p. & ibi gloſ. in verſ. competit. in fin. ff. de Saluiano interdicto, & magiſtraliter Paul. de Caſtr. in l. rem alienam. col. fin. verſ. ſed ſi in Saluiano interdicto. ff. de pign. & vide Negus. quòd ſufficit probare, quòd debitor poſſidebat tempore obligationis, in 3. memb. 8. part. 7. concluſ.nu. 19.
12 Probatur etiam idētitas rei, quæ per tertium poſſidetur, vt puta, quòd res eſſet illamet,quæ vt dixi, poſſidebatur per debitorem, quæ eſt plenè probāda per eum, qui in illa ſe fundat l. duo ſunt Titij.

Titij. ff. de Testam.tutel. Bart. &
alij per Corn.conf.244. num.x1.
cum seq. l.4. Aym. conf.112.nu.
5. & 6. Ampliùs in hoc iudicio
tanquam summario leuiores pro
bationes sufficiunt, nec diligen-
13 tia, seu excussio contra principa-
lem debitorem requiritur, Rol.
à Valle. conf.14. num.18. vol.p.
Crauet. conf. 201. num.45. Me-
noch. remed.3. de adip. nu.179.
*[Addo insuper, quod agens Sal.in-
terdicto debet etiam probare se cre-
ditorem, & reum principalem de-
bitorem, cùm creditum & debitum
sit de substantia, & necessarium an
tecedens Sal. vt tenuit Rota in vna
Ro. seu* **Amerin.** *domus coram
Cantuccio* 8. *Iunij* 1576. *diuers.*]
14 Seruiana verò, & hypothecaria
actio, cùm de rei proprietate agi-
tur, datur contra alios quoscum-
que, qui rem quæsiuerunt. Et in
15 huiusmodi hypothecaria actio-
ne possessio ratione iuris hypo-
thecæ auocatur, & excusio bo-
norum debitoris, & aliæ effica-
ciores probationes requiruntur
ex supradictis, & alijs deductis
per Negus. suprà citatum in 3.
memb. 8.par.per totum: qui do-
cet cui, & contra quem compe-
tat hypothecaria. & quæ in hoc
iudicio probanda sint, & quomo
do formandus sit libellus, & sen-

sentia. Sed cùm actio hæc raro
16 intentetur nil vltra circa eam re-
feram. Verùm in quasi quotidia-
na quæstione vtilis Saluiani in-
terdicti, non semel tractari vidi,
& audiui, quòd tertius possessor
17 in hoc iudicio succumbens iu-
rium, & actionum cessionem sibi
ab actore fieri petijt. Replicauit
18 actor se, non teneri, & quatenus
teneatur, non debere cedere, nisi
iura talia qualia habet. Resolu-
19 tum fuit, tertium teneri illa ac-
ceptare eo modo, quo actor ce-
20 dere vult. Quoniam tertius non
potest exceptionem cedendarum
opponere, sicut fideiussor: nam
quando fideiussor accedit, bene-
ficij cedendarum contemplatio-
ne accedere videtur; & ob id illi,
medio huius beneficij succurri-
tur, per id, quod habetur in l.11.
§. idem Varus ait.ff.de aqua.plu.
Fallit hoc in tertio possessore;
quia nō accipit possessionem hac
intentione, vt sibi iura cedantur,
sed hoc extra cōsiderationem ac-
21 cidit. Attamen quia tertius hic
possessor coactè, & non sponte
soluit, pluries vidi creditorē ad-
strictum in Tribunali A. C. ad
petitam cessionem persoluenti fa
ciendam, iux. tex. in l. mulier.ff.
qui potiores in pign. habeātur.
Negus. suprà citat.in 3.memb.5.
par.

Digitized by Google

par. num. 26. vide etiam in hoc Dec. conſ. 104. per totum in p. par. ſecùs in alio extraneo creditore offerente creditori, & petente ab eo talem ceſſionem ſibi fieri: quia tunc creditor inuitus cogi non poteſt, vt ibi per Negus. nu. 42. Ad proceſſum igitur, qui vigore Saluiani interdicti fit redeundo dicimus, quòd verificatis extremis requiſitis, de quibus ſuprà meminimus, ſeruatiſq; terminis ſubſtantialibus de ſtylo dicti tribunalis ſeruari ſolitis, vel ſaltem iſtis quatuor (ad articulā-
22 dum, dicendum cōtra articulos, producendum omnia, & dicendū contra producta) quæ in hoc iudicio ſufficiunt, vt inferiùs ſuo aptiori loco dicetur; ac præuia illorum reiteratione, ac termini ad ſententiam ſeruatione, Iudex ad ſententiam ſub forma inferiùs locata procedit. Et licèt aliqui loco ſententiæ decreto mandati de
23 immittendo in poſſeſsionem contenti ſint: tamen cauti procuratores ſententiam in ſcriptis petūt, ad repoſitionibus obuiandum, quæ non rarò cauſam protrahere ſolent: cùm ab his decretis, quāuis illa habeant vim diffinitiuæ, & in iudicatum trāſierint, Iudex, vt dixi in p. lib. reponere con-
24 ſueuit. Forma ſententiæ quæ in hoc iudicio fertur eſt huiuſmodi. Christi Nomine inuocato. Per hanc noſtram diffinitiuam ſententiam, quam pro tribunali ſedentes, & ſolum Deum præ oculis habentes ferimus in his ſcriptis de iuris peritorum conſilio, in cauſa & cauſis corā nobis vertētibus inter d. Actorem ex vna, & B. Reum conuentum ſuper dimiſsione, & relaxatione domus poſitæ &c. iuxta &c. quam D. N. aliàs tenebat, & poſsidebat, & nunc d. B. detinet, & poſsidet, rebuſq; alijs in actis, & proceſſu cauſæ, & cauſarum huiuſmodi latiùs deductis partibus ex altera, Dicimus, pronunciamus, ſententiamus, decernimus, & declaramus, dictum A. in poſſeſsionem realem, actualem, & corporalem, ſupradictæ domus, illiuſq; iurium, & pertinentiarum immittendum fore & eſſe prout immitti volumus, & mandamus, per ipſum D. A. retinendam, donec ſibi de ſumma ſcutorum Trecentorum eidem A. per dictum D. N. debitorum vigore inſtrumenti in forma Cameræ rogati ſub die &c. de quo in actis, fuerit integraliter ſatisfactum; mandatumq; de immittendo in poſſeſsionem prędictam deſuper opportunum decernendum fore, & eſſe, prout

decer-

decernimus; ipſumq; D.B.in ex-
penſis coram Nobis pro parte di-
cti A. in huiuſmodi cauſa legiti-
mè factis, condemnandum fore.
& eſſe, prout condẽnamus: qua-
rum taxationem nobis, vel cui
de iure in poſterum reſeruamus,
omni meliori modo &c. [*Et ita
formandam eſſe ſententiam dicit
Bart. in l. p. C. de Sal. interdicto.
nec dicendum erit in ea D. B. tene-
ri, aut obligatum eſſe ad dimitten-
dum, cum actio hæc ſit perſonalis,
vt idem Bart. ibidem.*] Qua qui-
25 dem ſententia lata & publicata,
creditor conſtitutionem Egidia-
nam repetit in actis Notarij, tan-
quam notoriam, abſque aliqua
alia illius reali productione, vt
per Felyn. in c. p. nu.12. verſ. ſe-
26 cundus caſus. de re. iud. Caſſad.
de penſion. dec.2. nu. 6. & idem
Felyn. in c. paſtoralis. de fid. in-
ſtrum. Notorium enim non rele-
uat ab onere allegandi, ſed tan-
tum ab onere probandi, gloſ. in
Clem. appellan. de appellat. Et
hinc eſt, quòd in curia multoties
dantur articuli, in quibus plura
repetuntur, & ponuntur ad cau-
ſam facientia; & citatur pars, ad
dicendum contra articulos, licèt
non inducantur, neq; examinen-
tur teſtes. Quæ quidem Egidia-
na de notorio ſtylo Rotæ habet
tantùm locum in terris Eccleſiæ
immediatè ſubiectis in cauſis pro
fanis. In bonis autem profanis,
beneficialibus, ſpiritualibus, iu-
riſdictionalibus, & ſimilibus ex-
tra terras Eccleſiæ ſeruatur ius
ciuile, & æquiparãtur l. vnica C.
ſi de mom. poſſ. fuerit appellatũ,
& eaſdem recipiunt limitationes,
quas recipit dicta lex vnica: ex
qua prohibetur appellatio, etiam
ſi ſententia fuerit condemnato-
ria in fructibus, & expenſis, licèt
quoad illos appellationi deferа-
tur, Creſcen. dec.120. quæ Egi-
diana deſiderat ſententiam iuſtã
ex eiſdem actis, adeò vt ex nouis
iuſtificari non poſſit, ad effectum
vt locus ſit illius exequutioni,
Corn. conſ.x. col.2. l. 4. Pũt.de-
ciſ. 8. de Egid. Et ad cognoſcen-
dum, an locus ſit appellationi te-
nor ſententiæ inſpici debet, idem
Corn. conſ.10. num. 3. d. vol.4.
Redeundo igitur ad vlteriorem
27 proceſſum exequutionis prædi-
ctæ, dico quòd actor poſtea par-
tem citat, ad dicendum contra
iura producta, & repetita, viden-
dumq; iurare teſtes ſuper illorum
recognitione, quatenus opus ſit,
necnon videndum relaxari man-
datum in ſententia decretum. In
28 cuius termino Iudex relaxat mã-
datum, niſi ad primam diem cum
intima-

Digitized by Google

intimatione. Niſi fortè citatus oppoſuerit Generalia contra, & pendente termino ad dicendum contra, nihil fieri. Hæc enim oppoſitio quoduis decretum, quantumuis exequutiuum retardat, niſi forſan dubitaretur de fuga, ſeu ſubſtractione bonorum: nam in hunc caſum Iudex oppoſitionem hanc non attendit. Exequuta, & reproducta intimatione prædicta, poſt primam diem iuridicam à die exequutionis, mandatum expeditur. Cauti tamen procuratores, vt breuiùs, & faciliùs mandatum obtineant, ante latam ſententiam petitorium ſuſpendunt vt dictum eſt, & Egidianam conſtitutionem repetunt, & in ſententia obtinent nō tantùm decerni, vt in præſcripta ſententia habetur, ſed etiam vnico contextu relaxari mandatum; quod in hunc caſum ſimul ac eſt lata ſententia, abſque aliqua citatio-
29 ne relaxatur. Et etiamſi non ſemel fuerit dubitatum, & forſan aliquoties in Signatura reſolutũ, quòd in his cauſis ante mandati relaxationem, & expeditionem debet cognoſci, an locus ſit conſtitutioni Egidianæ, & requiratur Commiſsio; vt conſtito, quòd Egidianæ conſtitutioni ſit locus, ſuam ſententiam exequatur: nihilominus in Tribunali A.C. obſeruatum fuit, quòd Auditor ſuã ſententiam exequatur, illamque exequutioni demandet, etiam ſi ſit Iudex delegatus abſq; aliqua alia commiſsione, & noua iuriſdictione; non obſtante quacunq; interpoſita appellatione, tam ſuper negocio principali, quàm ſu-
30 per expenſis: quatenus tamen non fuerit ab illarum exceſsiua taxatione appellatum; [*vt ſuperiùs meminimus in fine cap. 27. lib. p.*] nam quoad illas tunc appellatio admittitur, & exequutio retardatur, vt ſuprà probauimus, ſi expenſæ taxatæ ſummam Sexdecim ducatorum excedunt, ſi verò non excedunt, appellatio non recipitur, & commiſsio non ſignatur, vt inferiùs ſuo aptiori
31 loco dicetur. Forma mandati, quòd vigore ſupraſcriptæ ſententiæ decernitur, hæc eſt. De Mandato &c. & ad inſtantiam A. principalis, mandatur voibis Capitaneo, & exequutoribus curiæ, ad quos ſpectat, quatenus ſtatim viſis præſentibus, ſub 500. ducat. &c. ac mandati exequutiui, & in ſubſidium excommunicationis, aliiſq; &c. pænis, debeatis eundem D. inſtantem, ſiue eius legitimum procuratorem in realem, actualem, & corporalem poſſeſ-

ſionem

Digitized by Google

sionem domus olim spectantis ad d. N. sitæ &c. iuxta &c. quam ad præsens possidet, seu detinet B. amoto & expulso dicto B. & alio quocunque illicito detentore induxisse, imposuisse, & immisisse, ac inductum, & immissum contra prædictum B. & alios quoscũque manutenuisse, & conseruasse, ac de fructibus, & emolumentis illius respondisse, & responderi fecisse, per instãtem retinendam, donec de suo credito scutorum Trecentorum, de quo in actis, fuerit integrè satisfactum. Quoniam aduersario citato, & intimato, seruatisq; seruandis in vim sententiæ, de qua in actis, Dominus ita mandauit, Die &c.

32 Cuius Mandati vigore exequutor conducit creditorem ad domum prædictam, & vigore mandati eum in possessionem inducit, amoto exinde inquilino, & alio quocunque indebito detentore. Nam si inquilinus, remaneret in domo, dubitaretur si mutata esset prima possessio. [*Quinimmo tenuit Rota, quòd possessio, non eiectis inquilino, & bonis, valida non sit, neq; considerabilis, neq; manutenibilis, vt in vna Maceraten. hæreditatis. 27. Nouembris 1589. & aliàs 4. Iunij 1590. coram R.P.D. Pamphilio.*]

33

34 Et propterea, ad tollendum omne dubium, fiat expulsio inquilini, vt suprà posuimus. Verùm si reus conuentus, in cuius odiũ, vt tædio affectus rẽ reluat, & creditori satisfaciat, remedium hoc permissum videtur, domum reluere, & creditori satisfacere neglexerit, creditoriq; magis expediat creditum suum quanto citiùs recuperare, præsertim quãdo pauci, aut nulli fructus ex re, cuius possessionem creditor fuit assecutus, percipiuntur, recurrat ad Signaturam gratiæ, & præuio rescripto manu Papæ signato, quod pluries concedi, & denegari vidi, prout æquitas suadet, habita ratione personæ creditoris, putà si sit vidua, pauper, aut alia miserabilis persona, vigore rescripti huiusmodi, præuia citatione (ad dicendum contra) debitorem etiam citet (ad reluendum rem, cuius possessio capta fuit, aliàs videndum illam mandari consignari Cursori ad effectum subhastandi, & subhastari mandari): Et præcedente subhastatione, vt moris est, & successiuè deliberatione, curet sibi de suo credito satisfieri modo, quem superiùs, cùm de exequutione Cameralis obligationis agebamus, tradidimus.

35

36 Aliàs creditor sic

sic immissus in possessionem, licèt ciuiliter,& naturaliter, ac bona fide possideat, tamen quia videtur concedi creditori tanquam pignus pro sua cautione ad istum effectum, creditor dicitur possidere ad commodum debitoris, in tantum quòd fructus illius commodo cedunt, l. 1. & 2. C. de pign. act. Ne igitur, fructus diminuant sortem principalem creditorpoterit, auocata possessione bonorum vigore Saluiani interdicti, statim agere petitorio,& docere devaliditate sui crediti: & obtenta in petitorio victoria agere ad distractionem pignorum, vt sibi soluatur, ita dictum fuit in vna Romana 50.scutorum pro Illustriss. D. Portia Cere corā R. P. D. de Rubeis 4. Iulij 1577. Postquam autem dictus creditor debitam sui crediti satisfactionē consequutus fuerit ex fructibus
37 rei, cuius possessionem assecutus fuit, eam debitori dimittere, & relaxare tenetur: nam cùm possessio capta fuerit ex causa hypothecæ competentis eidem creditori, ex satisfactione prædicta cessat hypotheca, & causa possessionis:& ideo debet cessare effectus, Tiraq. tract. cess. caus. nu. 20. & 21. aliàs contra eum restituere renuentem, remedio recuperādæ agendum erit, vt fuit resolutum in Rota in vna Romana Vineæ D D. de Brunis die 4. Decemb. del. 84. coram Illustriss. Blāchetto. Cuius libelli, seu monitorij forma est tradita in prox. præceden. cap. de iudicio recuperādæ.
38 Ea .n. quæ de Saluiano superiùs diximus videntur tantum locum obtinere contra tertium possessorem bonorum stabilium quia realis est, & sequitur fundum vt per Negus. in tract. de pign. in 2. memb. 8. par. sub nu. 1. Super bonis autem mobilibus,& se mouētibus, vt putà animalibus, mercibus, venalibus, & similibus non competit hypotheca neque Saluianū, nisi quatenus permaneant in manibus debitoris l. cùm Tabernā. in princ. & ibi Bal. in vers. item nota. Salic. in 2. notab. ff. de pigno. idem Bal. in l. vbi adhuc. nu. 18. vers. sed pone. cum seq. C. de iur. dot. vbi etiā reddit rationem, quia aliàs impediretur commercium Bar. in l. si constāter. sub nu. 43. vers. si verè quæritur. Ias. in §. item Seruiana. nu. 51. Instit. de actio. Paris. cons. 69. nu. 3. l. 4. idem Negus. par. 2. memb. 2. nu. 23. Couar prac. 99. l. 29. col. 5. Stracch. de Mercat. tit. mand. nu. 7. Put. dec. 297. l. 2. secùs tamen dicendum videtur de vniuersali

Digitized by Google

corpore, vt putà de apotheca, grege, & similibus habentibus corpus vniuersale, vt per Negus. in 2. par. 2. memb. sub. n. 18. & 24. in fin. & num. 25. [*Amplius visum est, huic Saluiano interdi-*
39 *cti articulo, referre decisionem factam in vna Placentina Saluiani interdicti, in qua coram Illustriss. D. Cardinale Mantica tunc Rota Auditore sub die 16. Iunij 1589. fuit resolutum, Conuentum in hoc iudicio potuisse retinere domum, de qua agebatur pro suo credito anteriori, cùm Saluianũ interdictum non competat contra creditorem habentem anteriorem hypothecam, vt sæpius fuit resolutum in Rota. Quibus addo, quòd quando emptor possidet, & soluit anteriori creditori, habet exceptionem repellendi creditorem postea venientem, vt resoluit Rota in vna Rom. censũs, coram Robusterio, pro Dominico de Amatrice & Illustriss. D. Artimisia Columna, contra hæredes Bernar. de Barbarellis, vbi allegatur gloss. fin. in fin. in l. cùm prior. ff. de distract. pigno. glos. 2. in l. p. ff. quibus mod. pign. vel hypotheca. Solu. Corn. cons. 245. num. 13. vers. si autem dicta bona pro soluendis dotibus. circa fin. cum alijs allegat. per Negus. 3. memb. 5. par. num. 3. vers. tamen est aduertendum.*]

DE MODO PROCEDENDI IN REMEDIO INTERDICTI, QUORUM BONORUM. Cap. III.

1 *Interdictum, quorum bonorum, quid operatur.*
2 *Contra quem conceditur.*
3 *Cui competat.*
4 *Quomodo vigore huius interdicti proceditur.*
5 *Si constat de contradictore, est legitimè citandus.*
6 *Hæres hæredis dicitur hæres primi testatoris: secùs in pœnalibus.*

1 INTERDICTUM, quorum bonorum, & interdictum, quorum legatorum, in supradicto iudicio adipiscendæ exemplificantur.
2 Illud autem est restitutorium ad vniuersitatem bonorũ, & vniuersam hæreditatem. Datur contra possessorem, seu de-
3 tentorem hæreditatis. Competit solùm hæredi vniuersali succedenti ab intestato, non autem vsufructuario bonorum, neque legatario, nisi fortè legatarius habeat in legato hæredis institutionem:

tionem: quia tunc pro ea parte dicitur hæres, per ea quæ dicunt Franc. & Ancar. in c. si pater. de testam. in 6. & absque vniuersalis hæredis consensu, legatum propria auctoritate, vel ex Iudicis decreto capere potest, quod intellige, non existente hærede, qui hæreditatem adiuerit, vt per Mohed. decis. 302. Secùs tamen dicendum erit eodem hærede existente, qui hæreditatem adiuit: tunc enim non habet remedium l. fin. C. de edict. diu. Adr. tollen. vt per Corn. consi. 103. per totum lib. 2. quia tunc habetur loco legatarij, non autem hæredis, Ias. in l. edicto. eodem titul. Et idem dicendum erit de vsufructuario omnium bonorũ, vt per Put. decis. 16. de caus. poss. & in l. vsu fructu bonorum legato. ff. ad l. Falcidiam. & in vna Spoletana vsus fructus coram Sarnen. de anno 1540. Existentibus autem hæredibus prædictis bona seu legata capi non possunt sine facto ipsorum, vt per Alex. consi. 82. num. 3. l. 2. Natt. consi. 395. nu. 4. & l. cum hæredes. ff. de acquir. vel amit. poss. Vbi habetur, quòd bona non possunt capi propria auctoritate, quando per hæredes possidentur. In hoc autem iudicio ita procreditur. Inductis duobus te-

4 stibus, illisq; per Notarium præmissa generali citatione per contradictas, siue edictum publicum iuxta temporum qualitates, summariè examinatis super obitu testatoris, ac legitimatione personæ hæredis, constitoq; ex illorum depositionibus de dicto obitu, & N. tanquam hæredem ab intestato in hæreditate mortui succedere, præmissaq; alia simili citatione contra quoscunq; interesse putantes (ad videndum infrascriptum instantem immitti in possessionem hæreditatis, & bonorum q. A. mandatumq; desuper opportunum decerni, & relaxari) in citationis huiusmodi termino Iudex mandatum nisi ad primam cum intimatione relaxat, sub forma quam inferiùs habes. Animaduerte tamẽ, quòd

5 si de certo contradictore constiterit, debet procedi præuio monitorio, eoq; legitimè citato, ac seruatis debitis terminis, vt per Petr. de Ferrar. in forma libell. quo pet. hær. ex testamento. Quare & persona hæredis seruatis seruandis legitimari debet, vt in d. l. fin. eodem tit. Ea enim, quæ superiùs dicta sunt de hærede,

6 habent etiam locum in hærede hæredis: cùm hæres hæredis di-

citur hæres primi testatoris, Aym. conf. 298. nu. 9. l. 2. vers. sicut dicitur de hærede hæredis, cui competit etiam prædictum remedium adipiscendæ, non autem recuperandæ, Put. dec. 10. de caus. poss. Et licèt ex prædictis hæres hæredis dicatur hæres primi testatoris, tamen non ita procedit in pœnalibus, vt putà si testator prohibet suo hęredi alienationem bonorum suorum sub pœna priuationis hæreditatis: talis enim prohibitio non extenditur ad hæredem hæredis, ex deductis in decis. Caputaquen. 118. l. 2. in manu script. in Causa Bonon. DD. de Pepulis.

DE REMEDIO L. FIN. C. de edict. diui Adriani tollendo. Cap. IV.

1 *Mandatum de immittendo vigore remedij, & illius formula.*
2 *Cur apponatur clausula, Et si quis &c.*
3 *Vis supradictæ clausulæ, & de illius effectu.*
4 *Absq; hac clausula, quodnam præiudicium infertur iura sua deducere volentibus.*
5 *Modus procedendi ad aperitionem, & exequutionem testamenti in scriptis.*
6 *Quomodo procedatur, quando testamentum in scriptis, caret requisitis.*
7 *Quid faciat Iudex si dubitatur, quòd inter contendentes super assequutione possessionis deueniatur ad arma.*
8 *An huiusmodi remedium fideicommissario competat, & quid priùs fuit obseruatum, ac complura alia requisita in remedio d. l. fin. contra quos, & quando competat.*
9 *Item complura alia de hoc remedio fideicommissario competenti cum copia decisionis.*

1
MANDATVM de immittendo in possessionem vigore remedij l. fin. C. de edict. diui Adri. tollen. conceditur vigore testamenti; Quod Iudici exhibetur non abolitum, neque cancellatum, nec rasum neq; in aliqua sui parte suspectum. Inductisq; duobus testibus per Notarium modo præmisso in proximè præcedenti capite relato per Notarium examinatis, constitoque ex illorum depositionibus de obitu testatoris, & legitimata persona hæredis in testamento scripti, præcedente citatione contra quoscunq; interesse putantes (ad dicendum contra iura producta, & repetita, videndumque iurare testes super illorum recognitione, quatenus opus sit, necnon videndum infrascriptum D. instantem immitti in possessionem hæreditatis, &

tis, & bonorum q. d. A. mandatumq; desuper opportunum decerni, & relaxari. In termino citationis, præuia recognitione testamenti, Iudex relaxat mandatum prædictum, nisi ad primam diem cum intimatione. Cuius formula hæc est. De mandato Illustriss. D. Auditoris Cameræ &c. & ad instantiam D. N. hæredis q. A. principalis mandatur Capitaneo, & exequutoribus curiæ, ad quos spectat, quatenus statim visis præsentibus, sub Mille ducat. &c. mandati exequutiui, & in subsidium excõmunicationis alijsq; &c. pœnis debeant eũdem D. N. principalem, siue eius legitimum procuratorem, in possessionem realem, actualẽ, & corporalem hæreditatis, ac omniũ, & singulorum bonorum mobiliũ, & immobilium, & se mouentium iurium, & actionum per dictum q. A. tempore sui obitus possessorum, vbiuis existentium, sibiq; competentium imposuisse, induxisse, & immisisse, inductumq;, & impositum contra quoscumq; manutenuisse, & defendisse, ac de fructibus, & emolumentis dictæ hæreditatis, & bonorum respondisse, & responderi fecisse. Quoniam constito de testamento nõ abolito, non cancellato, neq; in aliaqua sui parte suspecto, ac de obitu testatoris, & legitimatione personæ hæredis, d. ita mãdauit, Die &c. Verùm quia sæpe euenit, quòd licèt in bonis functi aliqua bona mobilia, vel
2 immobilia reperiantur, tamen sunt aliquo modo vendita, cessa, donata, particulariter legata cum particulari illorum hæredis institutione, aut aliquod aliud testamentum nouissimum, & præcedentis reuocatorium apparet; & post captam ab hærede possessionem coguntur interesse habentes bona prædicta via ordinaria, & per tres conformes sententias repetere, ad euitandum damnũ hoc, in mandatis huiusmodi, quæ ex primo decreto summariè conceduntur, solent Iudices à multis annis citrà addere clausulam, Et si quis &c. quæ operatur, vt comparente possessore, vel interesse habente, tale mandatum resoluatur in simplicem citationem: vide in hoc doct. & præsertim Rip. qui latè scribit in l. de pupillo. §. meminisse. de nou. oper. nunt. n. 29. & sequen. Cuius clausulæ effectum sic distinguendo referam. Aut præceptũ, in quo est apposita dicta clausula, Et si quis &c. est nullũ aliqua ratione vel causa, vt putà quia emanauit sine causæ

cognitione, vel sine partis citatione; & tunc talis clausula nihil operatur, siue compareat ille, cui est factum tale præceptum, siue non, ex quo in eo dicitur, si quis senserit se grauatum, compareat &c. & præceptum nullum, cùm non valeat, in nullo grauat, ideo non tenetur comparere, vt in l. ea quidem. & ibi no. C. si mancipiũ ita fuerit alie. Aut præceptum est aliquod, & tunc si ille, cui factum fuit præceptum non comparet, remanet firmum: si verò comparet, tũc resoluitur vt habeat vim simplicis citationis, vt habetur in d. l. ea quidem. & de quo per Inno. in c. cum venisset. de restitut. spoliat. Et in hac materia aduerte, quòd valet præceptum factũ cum dicta clausula, Et si quis &c. quãdo potest per Iudicem incipi à facto, seu exequutione: sed si secùs, requiritur ordo iuris, d. ff. de ope. no. nunc. d. l. pupillo. eodem §. Itẽ & secùs si contenta in præcepto grauant partem, cui est factum præceptum, vt in datione possessionis; de qua suprà, vt habetur in d. l. fin. C. si per vim vel alio modo. Spe. in tit. de citat. in 2. col. in vers. inhibitio quod dictũ sequitur Paris. de Put. in tract. syndic. in 4. col. ant. med. Et harũ clau-
3 sularum medio Iudex causæ cognitionem pro interesse habentibus penes se retinet; Et de hac clausula sine præiudicio cuiusuis alterius legitimi possessoris, & illius effectu inferius tractabimus.
4 Nam alter hæres, qui hæreditatem absque dicta clausula obtinuisset, habita & consequuta possessione, causam iactationis in Rota committeret, & Auditori Cameræ inhiberi faceret: & difficiliùs esset talem commissionem ad instantiam partis iura sua deducere volentis reformare. Aduer-
5 te tamen, quòd si testamentum est in scriptis conditum, & nondum apertum, antequàm hæres obtineat se immitti in bonorum possessionẽ, debet obtinere illud aperiri seruata forma, quam suprà, capite de aperitione testa-
6 menti, posui. Quando testamentum in scriptis receptum, caret requisitis, scilicet testibus, subscriptione, & sigillis, nisi fuerit militare testamentum, (de quorũ testamentorum militum priuilegijs habes in toto titulo ff. & C. de mili. test. quæ poteris videre) Iudex aliquandiu in illius exequutione subsistit, donec de testamenti viribus discutiatur; ne pro possessionis assecutione inter assequi illam prætendentes ad arma deue-
7 niatur. Iudex tunc per modũ prouisio-

uisionis,ad euitandum scandala, sine praeiudicio iurium ambarum partium,& donec de meritis causae cognoscatur, ad se possessionē auocat nomine curiae retinendā; Inhiben. vtriq; parti, ne ad possessionem accedant, arg. l. fin. ff. de off.proconsu.& l. pro liberis.§. fin.de lib. cau. Quod decretū est merum interlocutorium,& ab eo non appellatur; cum possit quādocunq; reparari: quia Iudex potest cras reuocare, & alium constituere possessorem ei beneuisū, vt per Paul.de Castr. in cons.3.n. 2. l. 2. & quòd ab huiusmodi decreto non detur appellatio, tenet Rot.Bonon.Dec.79. num.6. Couar.Var.q. cap. 17.nu.4. Ratio, quia cùm possit per Iudicem, vt dixi,semper reparari,dicitur summarijssimum possessorium, Menoch.in vlt. remed. retin. nu.41. [*Et quòd ex dicta clausula, sine praeiudicio iurium ambarum partium, praeseruetur ius alterius etiam quoad possessionem, cui non censetur derogatum, tenuit Rot. vt in vna Maceraten. haeredit. coram R. P. D. Pamphilio. die 4. Iunij* 1590.] Sed si nemo comparet, expectato debito tempore iuxta distantiam loci defuncti, infra quod proximiores & ab intestato succedentes verisimiliter notitiam habere, & comparere, ac eorum iura deducere possint, haereditatem haeredi illi scripto in testamento,de cuius iuribus dubitatur, sine praeiudicio succedentium ab intestato, cum cautione de restituendo meliora iura habēti, ac aliàs eius arbitrio tradit.
8 Dubitatum aliquando est in tribunali, an hoc remedium l. fin.competat etiam fideicommissario. Et licèt iam retroactis tēporibus pluries viderim fideicōmissario (purificato tamen fideicommisso) mandatum de eum in bonorum fideicommisso subiectorum possessionem immittendo concedi: tamen postmodum à nonnullis annis citrà, re satis cōtrouersa, resolutum est, remediū hoc fideicommissario non competere,nisi facta ab haerede grauato saltem verbali restitutione: sine qua iura non transeunt in fideicommissarium l. restituta.ad trebell. Bart.d l.fin. eodem titulo n. 9. vers. aut est facta. Vbi Dec. cons. 25. nu. 25. vers. sed tamen praedictis.qui testatur de communi,cum alijs per Menoch.in 4.remed. Adipis. poss. num. 181. Et quòd non propria auctoritate, sed de manu haeredis capienda sit, testatur Put. decis. 3. de Testam. Remedium igitur est,quòd

adeatur Iudex, & citato hærede ad faciendam dictam restitutionem; & tunc, illo non restituente, in eius contumaciam Iudex, legitimata prius eius persona, mittit fideicommissarium in possessionem hæreditatis. Quam practicam ponit Petr. de Ferrar. in form. libell. quo mo. ag. ex sub stitution. in verb. quodque. in primo casu. Aduerte tamen ad istũ modũ agendi, de quo in d. prox. Ferr. tunc à tali Iudicis pronuncia daretur appellatio. Nec video rationem, quæ possit adduci in contrarium, nisi forsan diceretur ad effectum euitandi circuitum, qui semper euitandus est, quando non est cum aliquo effectu, vt per Galles. ad form. Cam. q. 4. nu. 4. quam rationem puto non sufficere; cùm multa possint allegari in contrarium, & doceri quòd circuitus non est inutilis, ex rationibus deducendis coram Iudice appellationis. Nec in hoc vlteriùs elaborare volui, cùm hæc quæstio pluries fuerit in Rota proposita, & præsertim in vna Romana bonorum de Comitibus corã Aldobrandino tunc Rotæ Auditore, deinde Datario, successiuè Cardinali Amplissimo, nunc verò summo Pontifice. In qua decisum est, fideicommissarium ex remedio vtilis Saluiani interdicti in possessionem bonorum fideicommisso subiectorun immittendum esse ex pluribus, de quibus in dicta decisione facta de mense Maij 1580. quæ satis fuit notatu digna. [*Et propterea non ab re censui illam in fine præsentis cap. adiungere.*
9 *Et quòd sententia immissionis in possessionem ad fauorem fideicommissarij, etiam non facta saltem verbali restitutione ferri debeat, fuit etiã aliàs resolutum in sacro Vrbis Auditorio coram bo. me. Aldobrand. in vna Senogallicũ haereditatis, die 21. Iunij 1567. vbi de aequitate canonica & ad euitandum circuitum, fideicommissarius potest agere recta via pro fideicommisso absque dicta verbali restitutione, Bal. in c. in praesentia. num. 31. in vers. dubito modò. & ibi. Dec. in 2. no. de probat. Paris. cons. 12. num. 115. l. 2. & quia etiam fideicommissario vniuersali competit actio hypothecaria, vt in l. p. & ibi Bal. num. 2. C. communia de leg. & ibi Ias. col. 3. in princ. cùm Sal. interdictum competat cuilibet habenti hypothecam, vt tradit Angel. Aretin. in §. item Seruiana. num. 9. vbi etiam Ias. num. 95. cum sequen.*] Et hac decisione, & rationibus in ea deductis stantibus, procul dubio

bio credendum est, in Vrbis Tribunalibus in posterum super hoc versiculo non ampliùs disputatū iri. Sed tātùm purificato fideicōmisso absque aliqua verbali restitutione mandatum de immittendo fideicommissarium in possessionem bonorum fideicommisso suppositorum concedendum fore. Fideicommissario autem sufficit, ad obtinendum, probare possessionem bonorum, quæ ipse petit de tempore mortis primi testatoris, ex cuius testamento agit Crauet.cons.61.vers.sed an sufficiat.nu.60.in fin. Et ratio, quia ea, quæ testator tenuit plena possessione de tempore eius mortis præsumuntur propria, nisi contrarium probatur, vt per Bal. ibi citatum cons.362.de feud.l.1.in fi. Nota ampliùs, quòd remedium d.l.fin.de quo. in princ. præsentis cap.diximus, competit etiam cōtra tertios possessores bonorum hæreditatis cum titulo, post mortem tamen testatoris acquisito, vt per Dec.cons.59. Afflict. dec. 119. nu.6. Quod intellige quando bona possidebantur per defunctum tempore mortis: Quia hæres in dubio debet poni in eo statu, in quo erat eius prædefunctus dicto tempore mortis. Et iste possessor, seu contradictor, occupando possessionem post mortem, videtur quodammodo spoliare hæreditatem: quia facta est occupatio dè possessione vacante, vt per Paul. de Castr. in l. quamuis.eodem tit. vers. intellige dicta. [*Notandum insuper, quòd Iudex domicilij etiam respectu bonorum alibi sitorum, potest pronunciare hæredes in possessionem bonorum alibi sitorum esse immittendos, licèt quoad illa executionem per literas remittere debeat ad Iudicem loci, Bar.in l.fin.n.13. Ang. Alb.Corn. Ias. Zaccar. & alij in C. de Edict. diu. Adr.toll.Menoc. de adipiscen. remed.4.nu.403.*]

Tenor Decisionis Sanctiss. de qua suprà habetur mentio.

Roman. hæreditatis de Comitibus Lunæ 30. Ianuarij 1581.

Domini tenuerunt, fideicommissario vniuersali, etiam antequam institutus hæres, saltem uerbaliter restituerit hæreditatem ab ipso aditam, competere actionem hypothecariam contra præfatum hæredem, vt hæreditatem per fideicommissum

sum relictam restituere compellatur. hanc enim opinionem tenuerūt Corn. consi. 132. nu. 1. l. 4. Ias. in l. 1. nu. 6. C. commu. & in addi. ad Bar. de fidei com. hæred. in prin. Couar. in c. Raynutius. §. 10. nu. 4. de testa. Alciat. in l. 1. col. pen. circa fin. vers. sed an fideicommissario vniuersali. ff. de leg. 1. & ibi Iacob. de Nig. nu. 131. & Bolog. nu. 313. Bell. Instit. de fideicom. hæred. n. 10. & ibi Misinger. pariter nu. 70. Ant. Gomes. de substit. fideicom. nu. 7. vbi plus voluit dari huiusmodi actionē etiam ante aditam hæreditatem, eo quia competit officium Iudicis ad cogendum hæredem vt adeat.

Cum itaque in specie tot doctores habeamus hoc asserentes & in contrarium nullus adducatur hoc particulariter negans ab horum opinione visum fuit DD. nullo modo esse recedendum præsertim ad effectum vt sententia rotalis possit dici notoriè iniusta, idq; tanto magis cùm satis vrgentibus rationibus nitatur.

Non est enim dubium quin l. 1. C. com. de leg. tribuens Legatarijs & fideicōmissarijs tres illas actiones hypothecariam, & rei vendicationem habeat quoque locum in fideicommissario vniuersali sicut in Legato vniuersali propter exequutionem fideicommissorum & legatorum l. 1. ff. de leg. 1. in quo conueniunt omnes in d. l. 1. in vlt. quæst. Bart. de leg. 1. vt in d. l. 1. C. communia de lega. & dicunt etiam omnes supradicti doct. & uoluit Corn. cons. 307. nu. 15. lib. 3. & bene apparet, quia facta verbali restitutione est indubitatum competere hypothecariam. Sed controuersia est circa rei vendicationem, vt per Couar. vbi supra & Negus. de pigno. in fin. nu. 4. si igitur competit fideicommissario post verbalem restitutionem, ergo necesse est quòd proueniat ex dispositione d. l. p. cùm nullibi reperiebatur statutum, quòd antea fideicommissario vniuersali competeret hypotheca nec etiam legatario & fideicommissario particulari, licèt aliqui, qui ad hoc contrarium voluerint, propter l. creditoribus. ff. de separ. bon. quod tamen falsum esse, à ferè omnibus recentioribus est animaduersum, vt per Alciat. in d. l. prima sub nu. 89. de leg. primo. Dubium quoque non est huiusmodi fideicommissario competere actionem personalem contra hæredem, qui iam adiuit, vt hæreditatem restituere compellatur. Bar. & doct. in l. si legatum. ff. ad Trebell. quo stante subintrat regula, quòd in omnibus casibus, in quibus datur personalis actio, detur quoque hypothecaria d. l. p. in fin. C.

Com.

Digitized by Google

Com. de leg. & hanc esse regulam tradunt bene Alciat. in d. l. p. n. 29. & Soccin. Iun. nu. 448. de leg. primo quò fit, vt cùm hæc sit regula, qui fallentiam adducit, de ea clarè docere debeat, idq; tāto magis quia cum Iustinianus profiteatur se has actiones legatorijs & fideicommissarijs tribuisse ex coniecturata mente defunctorum, vt eorum voluntates faciliùs executioni demandari possent, nulla potest assignari ratio diuersitatis, quare coniectura voluntatis testatoris non ita vrgeat contra hæredem, sicut contra alios, & ita ante verbalem, sicut post verbalem restitutionem. præsertim quia ita faciendo Iustinianus prouidisset de hypothecaria, tempore quo fideicommissarius minus ea indigebat. & denegasset eo tempore quo sibi plus ei erat necessaria. Cùm enim sine difficultate post restitutam verbaliter hæreditatem, huiusmodi fideicommissario competat personalis, & rei vendicatio, illi hoc non obstante concessisset tertiam actionem, quando autem omnem habuisset actionem personalem scilicet ex testamēto hoc remedium denegaret. vnde cùm huic casui conueniant & verba & ratio l. p. C. Com. de leg. iuxta etiam regulas vulgares debet conuenire illius dispositio, cùm præsertim hoc tendat ad faciliorem executionem vltimarum voluntatum. Non obstant l. pacta. & l. restituta. ad Trebell. quia vltra quòd tunc temporis fortè verum erat, non competijsse huiusmodi actionem, cùm ea à Iustiniano introducta fuerit, vt dixi. Hæc & omnia alia adducta pro contraria parte, loquuntur de hæreditarijs actionibus, & consequenter de illis quæ competebant defuncto. hæreditas.n. est successiò in vniuersum ius quod defunctus habuit l. haereditas de verb. sign. Ille namq; cùm per aditionem sint radicatæ in personam haeredis, non transferuntur de haerede in fideicommissarium, nisi mediante restitutione, vel in illis casibus in quibus lex haereditatem habet pro restituta, l. fin. C. ad Trebell. & ad plus de illis, quae haeredi quaesita fuerunt mediante aditione, licet non competijssent defuncto, vt videtur declarare Rip. in l. 1. nu. 10. & ibi Paris. nu. 12. ff. ad Trebell. sed non loquuntur praedicta de illis actionibus, quae non competebant testatori, cùm à lege contra ipsum haeredem inductæ fuerunt.

Impossibile enim est quòd per restitutionem illæ competant, quia illas nec testator nec haeres habuit. necesse est igitur vt competant absque restitutione ex sola legis prouisione,

stione, & quamuis remedium l. fin. C. de edict. diu. Adr. toll. competat fideicommissario post factam restitutionem, etiam quòd nunquam competierit testatori, hoc nihil est, quia cùm illud remedium ex aditione fuerit acquisitum haeredi. d. l. fi. potest transire de haerede in fideicommissarium mediante restitutione, vt per Paris. in d. l. prima nu. 12. in fin. ad Trebell. quod non est in actione de qua agitur, ut dixi, quae nunquam nec testatori nec haeredi competit. Ex quibus tolluntur omnia, quae in contrariũ adducta fuerunt.

An autem sententia, de cuius validitate agitur, possit dici lata in Saluiano correspectiuato huic hypothecae, quae datur vt haeres restituat hæreditatem, DD. dixerunt particulariter videndum.

DE PROCESSV IN REmedio interdicti, Quorum legatorum. Cap. V.

1 *Hoc interdictum competit etiam hæredi, & quo casu.*

2 *Legatarius legatum de manu hæredis capit.*

3 *Monitorium in vim huius interdicti.*

4 *An legatario actio summaria, & exequutiua competit, & appellatio concedatur.*

5 *Monitorium contra legatarium pro restitutione legati.*

INTERDICTVM, Quorum legatorũ, etiã hæredi ad auocandam possessionẽ rei legatæ à legatario, qui propria auctoritate illam occupauit, competit: quia legata- 1
rius propria auctoritate legatum capere nequit, sed de manu hæredis capere debet, vt latè in prox. cap. posuimus. Monitorium, quod in hoc iudicio fit est huiusmodi. 2
De mandato, &c. & ad instantiã D. A. legatarij q. d. N. cuiusdã casalis siti in partibus Latij iuxta, &c. vt in testamento per d. Antonium Maynardum dictæ Curiæ causarum Cameræ Apostolicæ Notarium sub die, &c. recepto, & aliàs prout in actis si, & cùm opus fuerit verificabitur, Moneatur d. B. nepos, & hæres dicti q. d. N. exaduerso principalis, quatenus infra triduum proximũ, sub Mille ducat. &c. debeat eidem D. instanti, siue eius legitimo procuratori possessionem realem, actualem, & corporalem dicti casalis, vt præmittitur legati, iuriumq; & & pertinentiarum eiusdem quorumcunq; dimisisse, relaxasse, & consignasse, ac de omnibus & singulis fructibus, redditibus, & prouentibus, ac emolumentis ex dicto casali per eum habitis, & perce-

præceptis, & quæ percipi poterũt vſque in diem illius relaxationis, etiam ad rationem quãti plurimi valent, valuerunt, & valere poterunt in futurum integrè ſatisfeciſſe. Et ſi ſenſerit, &c. compareat, &c. Alioquin, &c. Si in pecunia conſiſtit legatum, dicatur (debeat eidem inſtari de ſumma ſcu-
4 torum Mille ſibi legatorum integrè ſatisfeciſſe.) In iudicio legati conſequendi non ſemel dubitatũ eſt, an actio exequutiua detur, ſeu in eo ſummariè procedatur, & an à condemnatione appellatio admittatur. Et quoad primam partem, verè affirmandum eſſe cenſeo, ſummariè, & per viã ſimplicis citationis, abſque monitorio, ſeu porrectione libelli procedi, vt per Iaſ. in l. edicto. C. de edict. diu. A dr. tollen. n. 6. Becius conſ. 17. l. 1. quem refert Maſuerius ad practicã Papien. in form. libell. pro leg. gloſ. 1. in verb. tres actiones. n. 23. quam veriorem, & communiorem atteſtatur d. n. 23. Natt. ad Alex. conſ. 98. vol. 2. in 1. additione Deciſ. Peruſina 23. nu. 10. Et quòd cauſa legatorum ſit exequutiua, ſecundum Angel. in authen. de hæred. & falcid. §. illud. n. 13. cuius opinio eſt de cõmuni, & de communi atteſtantur infraſcripti, idem Franc. Becius conſ. 17. nu. 6. & per totum conſiliũ latè cõprobat Michael Craſ. in §. legatum. q. 77. in fin. vbi ſubdit, non eſſe ab hac opinione recedendum Simon de Pret. de interpret. vlt. volunt. interpret. 2. dub. 3. n. 144. dicta deciſ. Peruſin. 23. per totum. Et prædicta videntur ſufficere, ad demonſtrandũ, quòd pro conſequutione legati compe tit legatario proceſſus ſummarius, & exequutiuus. Quo verò ad ſecundam partem circa admittendam vel non admittendam appellationem, cùm hoc non ſit de pertinentibus ad modum procedendi, ſed potiùs ad Signaturam iuſtitiæ, ad eam me remitto. Idq; circa vtramq; dubitationem atteſtor, quòd non ſemel in Tribunali A. C. reſolutum obſeruatumq; fuit, actionem ſummariam, & exequutiuam legatario contra hæredem competere pro legati conſequutione; & appellationẽ interpoſitam ſentẽtiæ exequutionem non ſuſpendere. Ea credo ratione quòd mentis teſtatoris ſit, vt legatarius celeriùs ſuum conſequatur legatum; & vt ipſe legatarius, eiuſq; hæres impenſis litiũ nõ grauentur; & denique vt legatarius eodem priuilegio gaudeat in legatum exigendo, quo hæres in hæreditatem conſequendo, præ-

ſertim

sertim quando hæreditas est opulenta, & non est opus detrahere Falcidiam ex legatis pro supplemento æris alieni ipsius hæreditatis. In hoc autem casu, licet Iudex sũmariè, & exequutiuè procedat, tamen audiui Signaturam appellationem deuolutiuam, & suspensiuam cõcedere consueuisse.
5 Hæres autem, qui contra legatariũ pro legati restitutione procedere vult, hoc vtitur monitorio. De mandato, &c. & ad instantiam A. hæredis vniuersalis q. d. N. principalis, moneatur D. B. assertus dicti q. N. legatarius, detẽtor domus hæreditariæ prædicti q. N. sibi, vt asseritur, legatæ, quatenus infra triduum proximum, sub Mille ducat, &c. debeat eidẽ D. instanti hæredi prædicto possessionem realem, actualẽ, & corporalem eiusdẽ domus, iuriumq; & pertinentiarum illius restituisse, relaxasse, & consignasse; legatumq; prædictum, quatenus sibi debeatur de manu ipsius hæredis instantis recepisse. Et si senserit se, &c. compareat, &c. Alioquin, &c.

DE RETINENDAE.
Cap. VI.

1 *Interdicto, Vti possidetis, & Vtrobique, quomodo procedatur.*
2 *Quasi possessio dicitur de his, quæ actu non retinentur.*
3 *Mandatum quod in hoc iudicio conceditur.*
4 *Mandatum de manutenendo aliquando est pars, interdum verò terminatorium Iudicij.*
5 *Vbi igitur de titulo rei, dicitur pars iudicij, & quo pacto procedatur.*
6 *Vbi de possessione dumtaxat agitur, iudicij terminatorium est.*
7 *Vbi ad pensionis, responsionis, vel vsus fructus solutionem agitur, pariter iudicium terminat: & quis processus seruetur.*
8 *Modus antiquus concedendi mandata de manutenendo.*
9 *Mandatum de manutenendo non conceditur, nisi parte legitimè citata, & præuia causæ cognitione.*
10 *Quædam alia in hoc interdicto retinendæ.*

1 INTERDICTVM Vti possidetis, & interdictũ Vtrobique, in hoc iudicio retinendæ exemplificatur. Monitorij super hoc requisiti formulam superiùs designaui.
2 Quo monitorio exequuto, & reproducto, & probata possessione vel quasi, quæ dicitur de his, quę actu non retinentur, vt vsufructu, pensionibus, & annuis responsionibus, mandatum de manutenen-
3 do sub hac forma conceditur. De man-

mandato, &c. & ad instantiam A. principalis, mãdatur Capitaneo, & exequutoribus Curiæ ad quos spectat, quatenus visis præsentibus sub &c. debeant eundem D. instantem in sua possessione reali, actuali, & corporali domus sitæ, &c. in qua existit contra N. & alios quoscunq; molestatores nũc, & pro tempore insurgentes manutenuisse, defendisse, & conseruasse, nec ab aliquo in dicta eius possessione, & fructuũ perceptione molestari, aut perturbari permisisse. Quoniam dicto N. citato, & intimato D. ita mandauit, Die &c. Quod quidem Mandatum de manutenẽdo in aliquibus causis pars, in aliquibus verò terminatorium iudicij est. Vbi de titu-
4 lo rei contenditur; qui possidet petit manuteneri, ac probata sua possessione per testes formiter examinandos, vel scripturas, seu partis confessionem, aut aliàs mãdatum de manutenendo obtinet. Agens verò hoc remedio interdicti retinendæ debet verificare se possedisse tempore turbationis, & litis contestatæ: alioquin non obtinebit, Bart. in l. 1. §. fin. nu. 18. ff. vti possideris. Papien. in form. libell. pro turb. possess. in ver. hodie tenet. n. p. Alex. cons. 88. vers. quoniam. n. 3. vol. 5. & in hoc pars iu-
dicij, & non recipitur aliqua ap-
6 pellatio. Vbi de possessione tantùm agitur, & inter partes cõtenditur, primò Iudex, ne partes ad arma deueniant, tunc per modũ prouisionis, & ex officio possessionem ad se auocat, vt suprà in hoc secundo libro, de remedio l. fin. lo quen. retuli; & nomine curiæ retinet, seu penes tertium citra iuriũ vtriusque partis præiudicium sequestrat, donec cognouerit quisnam possideat, & manuteneri debeat: & subinde visa possessione alterius ex collitigãtibus, ad expeditionem causæ iuxta exitum probationum procedit, & declarat possessorem in sua possessione manutenendum, & tuendum esse ad l. si quis à te fundum. & l. Colonus. de vi, & vi armata. & in c. in literis. de restitut. spoliat. In casu autem prædictæ sequestrationis Iudex non dicitur aliquem spoliare, neque priuare sua possessione: quia dicitur sequester, vt per Paris. cons. 41. n. 30. l. 1. & possidet nomine illius, qui priùs possidebat, vt in l. interesse puto. ff. de acquir. possess. Mohed. decis. 298. Et quòd in casu prædicto Iudex ex officio debet modo præmisso procedere ad dictam sequestrationem, dicit Abb. in c. dilectus. nu. 12. de sequestr. possess. &

tract.

Digitized by Google

7 tract.Corn.conf. 292. per totum, vol.3. In hoc terminat iudicium, & per appellationem exequutio non suspenditur. Vbi verò ad solutionem pensionis,responsionis, aut vsusfructus agitur, probata quasi possessione reali. & vera actoris, mandatum de manute-
8 nendo conceditur. Mandata huiusmodi de manutenendo nullo facto ordinario iudicio, sed probata summariè possessione, citatis interesse putantibus per contradictas, etiam absque clausula, Et si quis, &c. olim concedeban-
9 tur. Post certum verò tempus, clausula Si quis,&c.in illis apponi consueuit. Demùm ex prohibitione Pij V. in reformatione Tribunalis A.C.die 4.Decem.1570. publicata in vers.mandata de manutenendo.non conceduntur, nisi parte legitimè citata,& præuia causæ cognitione.
10 [*Quibus visum est non inutile addere,quòd si reus conue̅tus probauerit se ante litem motam verè possedisse & continuauisse, stante huiusmodi possessione, nullo modo concedetur actori Mandatum de manutenendo,vt in decis.diuer.390.par. p.coram Seraphino in vna Senen. Pontus Arrigo. quod quidem mandatum de manutenendo tuetur possessorem, etiamsi ciuiliter tantùm possideat,glos.in l.p.§.vltimo,in uerbo,possidet.& ibi Bart.in §. interdictum. nu.2. ff. vti possidetis. vt per Rot. in vna Veronen. parrochialis S. Pauli coram Illustriss. d. Card. Mantica tunc Rotæ Auditore die 8.Iunij 1592.vbi dicitur, quòd in hoc interdicto retinendæ etiam in beneficialibus, titulus non est necessarius,sed sola possessio sufficit, quia prædo in sua possessione tueri debet. c.in literis. de restitut.spoliat.& c. licèt Episcopus.de præben.li.6. Abb. in c.querelam.nu. 12. de elect. Couar.consf.237.nu.12.l.2. Dec. cons. 171. nu. 11.vers. & quando alter posidet. secùs tamen quando essemus in concursu possessorum, quia tunc titulata possessio præfertur, vt tenuit Rota in vna Bonon. Iurisdictionis coram Bo.me.Card.Lancellotto die p.Februarij 1574.n.1. & 2.in lib.2.decis. diuer. Et quòd possessio instrumentalis, alio existente in possessione, nullius est momenti, nec priuat possessore̅ testatur Alex. cons.83. n.3.l.2.Dec.cons.400.nu. 9.vbi quòd hoc casu non sufficit recognitio colonil.quamuis.§.si conductor.ff.de acquir.poss. Bero. q. 47. maximè cùm non appareat de aliqua continuatione possessionis, quos omnes secuti fuerunt. DD. de Rota in vna Maceraten.hæreditatis coram R. P. D. Pamphilio die 11. Maij.*

Digitized by Google

Maij.1587. Quibus accedit, quòd à decreto mandati de manutenendo & alijs similibus interlocutorijs nō datur appellatio, cùm grauamen possit reparari per appellationem à diffinitiua. Imo quandocunque constat Iudici de possessione alterius potest idem Iudex tale mandatum reuocare, nec quoad Iudicem transit in rem iudicatam l. quod iussit. cum ibi plenè notatis, de re iudic.]

DE REMEDIO RECVPERANDÆ. Cap. VII.

1 *Remedium hoc est, plenißimum, generalius, & vtilius oībus alijs remedijs.*
2 *Interdictum vnde vi, cui detur.*
3 *Qui termini substantiales in his iudicijs possessorijs seruantur.*
4 *In summarijs non est opus libello.*
5 *Nec litis contestatione.*
6 *Nec calumniæ iuramento.*
7 *In attentatis non seruantur termini substantiales.*
8 *In attētatis magis Iudicis contemptus, quam iuris, & partis læsio inspicitur.*
9 *Termini seruati in petitorio, dicuntur etiam seruati in possessorio, & quare.*
10 *Termini seruati in vno iudicio prosunt etiam in alio, quod incidenter oritur, quamuis diuersum.*
11 *Monitorium, & commißio habentur loco libelli.*
12 *Quid narrare debet in petitione, is qui agit remedio recuperandæ. Spoliatus præsumitur sine iusta causa à possessione cecidisse, nisi probetur contrariū.*
13 *Quæ necessariò verificanda sunt in hoc iudicio. Et in alio iudicio competenti contra possidentem ex titulo.*
14 *Condemnatus in hoc iudicio non auditur in petitorio, nisi purgato spolio vsque ad vltimum quadrantem.*
15 *Idem erit dicendum quo ad expensas, sufficit tamen deponere Iulium unum cum oblatione residui.*
16 *Secùs dicendum erit, quoad expensas reficiendas vigore commißionis, cùm clausula, refectis expensis.*
17 *Qūo, & quando detur executio fructuū contra condemnatum in hoc iudicio. Et quomodo Rota soleat respondere condemnato appellanti.*
18 *Articuli, & iura in curia semper admittuntur, & quomodo. vt plurimùm tamen ponuntur ad partes.*
16 *Remissoria in hoc iudicio quomodo detur, & quando denegetur.*
20 *In prophanis iudicijs passim datur remissoria sine fumo, & cum retardatione expeditionis causæ.*
21 *In prophanis, & ordinarijs iudicijs datur remissoria.*
22 *Actori succumbenti in hoc iudicio appellatio denegatur.*

1 EMEDIVM reintegrandæ exemplificatur in hoc iudicio possessorio recuperandæ, quod est plenissimū generalius, & vtilius omnibus remedijs possessorijs. Et interdictum Vnde vi, deiecto, seu spoliato per vim compulsiuā
2 datur. In his, & alijs omnibus suprà relatis possessorijs iudicijs, tā-

 quam

3 lumna die quã summarijs termini substantiales,& in alijs ordinarijs causis non seruãtur; sed tãtùm hi quatuor (ad articulandũ ad octauã diem,dicendũ cõtra articulos, producendum omnia, & dicendũ contra producta ad secundam diem,) omisso termino ad libellã-
4 dum quia in his libelli solemnitas
5 nõ requiritur. Omisso pariter ter-
6 mino (ad litem contestandum.) Quia in summarijs superflua est litis contestatio, vt in Clem. sæpe. de verb. oblig. citata per Afflict. decis. 283. nu. 4. omisso etiam termino, (ad iurãdum de calumnia) quia iuramentum eiusmodi non est necessarium, nisi à parte petatur. Quæ omnia bene explicata fuerunt per Rotam in decis. 2. de rescript. in nou. & Put. decis. 334. l. 2. Quorum terminorum omissio nullitatẽ ex defectu citationis in-
7 duceret, Vt in eisdem decisionibus. In spolio autem attentato, & in alijs attentatorum causis nulli seruantur termini substantiales, [*vt videre est in praticabilibus Rotæ Romana de terminorum vsu & qualitate n. 8.*] cùm Iudex etiã ex
8 officio, constito de attentatis, ad illorum reuocationem procedat, & in illis magis Iudicis contemptus, quàm læsio iuris, & partis inspiciatur. Vt per Archi. c. cordi. in fin. in 6. & tradit Fran. in c. illa. nu. 4. de appell. [*Et in eisdem practicabilibus Rota eodem tit. dicitur, quòd si in causa nullitatis principaliter agitur, termini substantiales seruandi sunt, secùs si in ea incidenter proceditur, vt ibi nu. 7.*]
9 Si autem termini substãtiales seruati fuerint in petitorio, dicuntur etiam seruati in possessorio: quia petitorium habet in ventre possessorium, vt in decis. Aug. 16. Iunij 1553. in vna Spoletana spolij. Si-
10 cut etiam dicimus, quòd termini seruati in vno iudicio, prosunt in alio; quod incidenter oritur, quãuis diuersum sit, veluti possessorij nullitatis, & attentatorum, & similium, vt per Paleot. annot. 184.
11 in manuscript. In hoc autem iudicio possessorio recuperandæ, in monitorio seu rescripto, quod loco libelli habetur, vt per Dec. cons. 483. n. 7. Put. deci. 17. de sen ten. & re. iud. [*text. in c. præterea & ibi Abb. n. 7. de dilation. Bal. in l. eleganter. §. si quis post. ff. de condi. indebi.*] debet narrari, agẽtem hoc remedio possedisse, & propter iniustas causas cecidisse à pos-
12 sessione, & per illum, cõtra quem agitur indebitè possideri, demùm concludere se debere reintegrari ad suam possessionem, & aduersarium condemnari ad restitutionem

nem dictæ possessionis, vt per Inno.& alios in c.cùm ad sedem. de restit.spoliat.& in c.quærelam.de elect. Causa autem iniusta licèt exprimatur, illius verificatio non est necessaria:quia actor præsumi
13 tur sine iusta causa, à possessione cecidisse, nisi contrarium probetur, Innoc. & alij communiter in c.post electionem.de concess.preben.Rol.con.6.nu.13 & con. 41. n.14.vol.3.sed tantùm sufficit docere de antiquiori possessione actoris,& detentione rei conuenti,vt per Abb.in d.c.cùm ad sedē. Alex.cons.6.n.5.vol.3.& cons.89 v. vol. Modum autem articulādi pro eo cui hoc interdictum competit contra titulo possidentem, docet decisio Pedemontana 93. nu.3. in princ. ad quam recurre.
14 Et condemnatus in hoc iudicio spolij non auditur in petitorio, nisi purgato spolio vsque ad vltimum quadrantem, vt per Bal. in c.conquerente.in princ. de restit. spoliat. Abb.in c.accedens.& 20. vt lite non contestata. Aym.cons. 140.n.3.Tiraq.in tract.de retrac. conuent. §.4.in 6.glos. nu.23. Et
15 idem dicendum erit de expensis reficiendis: tamen ante illarum liquidationem, sufficit deponere vnum Iulium cum oblatione integralis residui,facta illarū liquidatione,Mohed.decis. 311.Gom.
16 dec. 16. Secùs dicendum erit de expensis reficiendis vigore Commissionis habentis clausulam (refectis Expensis)quia tunc debent realiter,& integraliter solui, nec agens auditur nisi præuia illarū taxatione, & solutione imo non sufficit oblatio cum deposito, de quibus suprà meminimus, Put.l. 1.dec.124.Verùm cùm de huiusmodi possessorijs remedijs, illorumq; processibus, tanquam in practica quotidie occurrentibus, satis latè,& vltra onus susceptum disseruerim, placuit hæc quoque pauca de fructibus, illorumq; restitutione, & exequutione referre. Licet igitur respectu possessio-
17 nis fiat exequutio, vt suprà dixi iux. l. vnicam C. si de momentanea possess.fuerit appellatum.tamen respectu fructuum, pendente appellatione,nō fit exequutio, quia illorū causa non est momentanea,vt in d.l.vnica C.de appellat.Idem erit dicendum de sentētia lata in possessorio,quæ cōdemnat in expensis,& interesse: quia pendente appellatione non fit illorum exequutio, vt per Bart. & Bal.in l.creditor. §. iussus. de appellat.idem voluit Specu. eodem tit.de appellat. §. in quibus. vers. sed quia appellatione. Afflict.

dec.358.in fi.Secus tñ si fiat exequutio rei spoliatæ, nã tũc fit exequutio in fructibus pendentibus, q̃a pars soli sũt,vt in l.fructus pedentes.ff.de rei vend. Afflict.dec. 77.in fi.& propterea DD.de Rota cõdemnato appellãti de apostolis respondentes quoad possessionem dãt refutatorios: quo verò ad fructus, & expensas terminum iuris. Antequã à supra relatis possessorijs iudicijs recedã, & ad alia deueniã, nõ ab re censui referendũ,
18 tanquã quotidianũ articulum,& quotidie in tribunalibus controuersum,ꝙ articuli,& iura,quæ dãtur in quolibet ex dictis iudicijs, semper in Curia admittũtur,licèt respiciãt petitoriũ, cũ solita clausula (saluo iure impertinentiũ & nõ admittendorũ,) quia illi deseruiũt ad coadiuuandũ ipsum possessoriũ,Rot.dec.5.de sequest.poss.& fruct.in nou.Abb.in c.2. n. 2.de causa possess. & propri. Dec. cons.84.col.pen.ad fi.vers. nõ obstat Affl.dec.7.ꝑ totũ Paris. cons. 60.n.7.vol. 3. solùm eñ de illorũ releuantia disputatur, qñ petitur remissoria Host.& alij in c.cũ contingat.de off.del.ibi. Ant.de But. qui testatur de obseruãtia,etiã dicit Ang.in l.si ĩ speciali.ď rei ven. Dec.cons.517.n.3.Rot.decis. 25. de Testi.in antiq. & de obseruantia testatur Verall.decis.145.l.1. in manuscript. & in impressis de-
19 cis.147.p.par.Tamẽ Rota d.dec. 15.de Testi.& Paris. cons.67. nu. 38.vol.4.dicunt, quòd admittuntur testes,examinantur,& ponuntur ad partes: & deinde si de eis erit habenda ratio, in actis per particulare decretum Iudicis po-
20 nuntur;& ita de stylo Curiæ seruatur. [*Vsque adeò quòd testes positi ad partes non probant, nisi ex Iudicis decreto in actis ponantur, etiam quòd fuerint coram Iudice examinati,Dec.& alij in l.ea.C.de eden. Pedemon. dec.p. ferè per totum,præsertim nu.*47. *&* 50.*& in decis.diuer.corã Decano.*445.*p.*1.] Remissoria autem in hoc iudicio possessorio nõ datur,præsertim in longinquis partibus, nisi sine retardatione vlterioris processus: cùm in huiusmodi remedijs non soleant admitti exceptiones requirentes altiorem indaginem, prout nec illæ, quæ in continenti probari non possint,& quæ concernant petitorium,vt dicit Abb. in cap. fin. de ord.co. Et licèt aliqñ remissoria detur in possessorio recuperandæ, tñ id procedit, vbi exceptio probãda respiceret possessoriũ ipsum, non aũt petitoriũ,prout fuit resolutũ in Rota in causa Portuen. de Columna. die 9.Apri-

Digitized by Google

9. Aprilis 1579. coram Seraphi-
21 no. In prophanis, & iudicijs ordinarijs passim datur remissoria sine fumo, & cum retardatione expeditionis causæ, vt in d. decisione. In his & pluribus alijs casibus, quibus remissoria vel cōceditur, vel denegatur, deque illius pro-
22 cessu, vide scripta per Vestrium in l. 6. sui tract. in rub. de remiss. ad partes. Nec silentio prætermittendum erit, quòd appellatio nō permittitur à sententia absolutoria lata ad fauorem rei conuenti in similibus possessorijs iudicijs, vbi locus est Egidianæ constitutioni; & nō dicatur quòd illa tantùm procedit in actore, non autē in reo conuento, vt no. Angel. in l. Quisquis. C. quorum appellat. Quoniam in contrarium videtur esse veritas: non enim debet licere actori, quod reo non permittitur, vt per Spec. de dilat. §. fi. vers. in summa. Afflict. decis. 210. n. 6. Cùm absurdum esset, quòd vnus posset appellare, alter verò non; cùm in iudicijs seruetur æqualitas: & hanc opinionem tenent omnes, quos refert Contar. ad l. vnicam, limit. 17. per totum. C. si de moment. poss. & ita seruat Rota vt per Aug. l. 3. decis. 44. in reper. de appellat. prohib. nu. 6. [*Quibus addo circa admissionem articulorum, quòd licèt illi per Iudicem admittantur cum dicta clausula seu protestatione, saluo iure impertinentium & non admittendorum: tamen ea operatur, vt illis postmodùm visis in camera, & constito, quòd illi seu probationes desuper factae sint euidenter impertinentes, potest & debet eos reÿcere, vt bene explicat. Ias. in l. si duo patroni. §. idem Iulianus. nu. 13. ff. de iure iuran. qui autem dicantur pertinentes vel impertinentes ibidem videre poteris.*]

DE MODO PROCEDENDI in causis restitut. in integr. Cap. VIII.

REMEDIVM restitutionis in integrū est extraordinarium, & in illius iudicio nunquā, aut rarò principaliter pronūciatur A. esse, vel non esse in integrum restituendum: sed tantùm incidenter Iudex cognoscit, & subinde ad vlteriora in negotio principali procedit. Quia quatenus restitutionem petens restituendus de iure veniat, per processum ad vlteriora habetur pro restituto & sit euitatur ita circuitus, vt habetur in formulario procur. in tit. de restit.

in integr. & Cassad. ibi citat. dec. 8. n. 6. de præscript. Vestr. eodem tit. l. 8. nu. 17. Si enim Iudex aliquem in integrum restituendum esse pronũciaret, materiam appellandi præberet; & sic tres super restitutione, & aliæ tres super principali sententiæ dicerentur. Super modo procedendi in hoc iudicio sufficiet dixisse, quod petens restitutionis beneficium, terminos, qui in alijs ordinarijs iudicijs seruari solent, seruare debebit. Qui autem extraordinario remedio vti possint, & quibus in causis necessaria sit in integrum restitutio, ac infra quod tempus petatur, item quomodo Signatura in commissionibus rescribere soleat, abũdè retulit Vestrius lib. 4. lit. de dolo, & contum. & l. 8. c. 3. de rest. in integr. Quem cõsule.

DE IVDICIIS ORDINArijs. Cap. IX.

1 *Auditor Cameræ quarum sit causarum Iudex competens.*

2 *Causæ exequutionis literarum Apostolicarum cognoscuntur ab Auditore Cameræ, in prima instantia, etiam in beneficialibus.*

3 *Auditor Cameræ est ordinarius Iudex Officialium, curialium, & mercatorium.*

4 *Ad horum instantiam omnibus iudicibus inhibet.*

5 *Item est Iudex superintendens curiæ Burgi, Turris Nonæ, & curiæ de Sabellis.*

6 *Habetur ad A.C. recursus à grauaminibus in dictis curijs illatis, & ipse inhibet.*

7 *Romani possunt declinare forum A.C. vtendo priuilegio Pop. Rom. concesso.*

8 *In exequutione Cameralis obligationis inter Romanos habet locum præuentio ex parte actoris.*

9 *Coram A.C. iudicia ordinaria, & multa exequutiua per viam monitorij, non autem libelli introducuntur.*

10 *Per viam citationis omnes causæ ordinariæ à 20. ducatis infrà inchoantur.*

11 *A sententijs latis seu decretis in huiusmodi causis, datur appellatio à sexdecim ducatis suprà.*

12 *A sexdecim infrà datur exequutio non obstante quacunque appellatione.*

13 *Proceditur etiam per citationem contra mercatores, notarios tribunalis, & illorum scribas, & familias.*

14 *Item in dependentibus ab obligatione Camerali.*

15 *Quomodo contra sequestratarium, mandato contra debitorem relaxato procedatur.*

16 *Contra debitorem debitoris obligati in forma Cameræ exequutiuè proceditur.*

17 *Sequestratarius non obligatus in forma Cameræ si condemnetur appellat, & eius appellatione pendente nihil innouatur.*

Digitized by Google

1 VDITOR Came
ræ in vim suarum ordinariarum facul
tatum (quas vti pro
intelligentia eorũ,
quæ in hoc opere continentur, ap
primè necessarias, in illius calce
imprimendas curauimus) Est Iu-
dex cõpetens, & ordinarius qua-
rumcunq; causarum ciuilium, cri
minalium, beneficialium, & pro-
phanarum inter, & contra quas-
cunque personas, quauis auctori-
tate, dignitate, & potestate fun-
gentes, & præfulgentes in Roma-
na Curia, & extra eam in prima,
secunda, & alia quauis instantia
per viam monitorij, aut per appel
lationem, exceptis his, quæ ex di
spositione Sacri Concilij Triden-
tini cap. causæ omnes. sess. 24. in
partibus coram locorum ordina-
rijs cognosci debent. Ex his verò
excipiuntur causæ super exequu
tione quarumcunq; literarũ Apo
stolicarum, quæ in Curia, & ab
eodem A. C. licèt causæ benefi-
ciales sint, in prima instantia co-
3 gnoscuntur. Insuper A. C. est Iu-
dex ordinarius, competens, & par
ticularis quorumcunq; officialiũ
Romanæ Curiæ, & Curialium, ac
mercatorum: & ad eorum instan-
4 tiam partibus inhibet, ne ipsos ali
5 bi, quàm in suo Tribunali mole-
stent. Præterea est Iudex superin-
6 tendens Curiæ Burgi, Turris No
næ, & Curiæ de Sabellis; & à qui-
busuis grauaminibus in prędictis
curijs illatis appellatur, & ad eũ
recursus habetur, ipsisq; sua ordi
7 naria auctoritate inhibet. Roma-
ni autem si forum A.C. declinare
voluerint priuilegio Populo Ro-
mano concesso vti poterunt, exce
ptis tamen Cameralibus obliga-
tionibus, in quarum exequutione
præuentio ex parte actoris locum
habet. In Tribunali A.C. iudicia
9 ordinaria, & etiam exequutiua,
vtputà vigore Breuis, & literarũ
Apostolicarum introducũtur via
monitorij, non autem libelli, vt
10 alibi solet. Per viã citationis in-
troduci, & inchoari possunt om-
nes causæ, etiam ordinariæ, qua-
rum valor summam viginti duca
torum auri de Camera non exce-
dit: ac in illis summariè, & iux. or
dinarias facultates ipsius Audi-
ris procedi potest. In causis verò
ducatos Viginti nõ excedentibus
appellatio cùm deuolutiua, tum
suspensiua conceditur, & iuxta
11 Signaturæ reformationem, à De-
cem ducatis suprà, quæ postmo-
dum ex ordine fæ. rec. Pij Papæ
Quinti ad ducatos Sexdecim est
extensa. A Sexdecim igitur duca
tis infrà exequutio, appellatione

quauis nequaquam obstante, datur. Procedit amplius A.C. per citationẽ, & summariè inter, & contra mercatores & cõtra Notarios tribunalis eorumq; scribas, & familias: & hoc ex priuilegio latè in facultatibus prænominatis ex-
14 presso. Item procedit eodem modo in dependentibus ab obligatione Camerali, exempli causa. Si
15 facto sequestro cõtra sequestratarium procedendum sit, relaxato priùs mandato contra principalem debitorem, citatur sequestratarius ad consignandũ pecunias, seu bona sequestrata, aliàs videndum contra ipsum decerni, & relaxari mandatum exequutiuum, seu mandari contra ipsum exequi mandatum contra principalem debitorem relaxatum. Et Iudex in citationis termino relaxat mandatum, seu mandat exequi, quod contra principalem debitorem relaxatum fuit, nisi ad primã diem cum intimatione. Quo termino elapso, & intimatione reproducta Notarius contra sequestratarium mandatum expedit, vel, Exequatur, in mandato cõtra debitorem apponit ad creditoris electionem. Et si mandatum contra principalem debitorem re ipsa expeditũ, & solutum fuerit, soluet creditor pro nouo mandato, seu, exequatur, contra sequestratarium, iulios quatuor cum dimidio. Si primum autem mandatum cum effectu expeditum non est, sed tantum à Iudice decretum, idem soluet pro mandato quantũ con-
16 tra principalem debitorem solue re tenebatur. Et præmissus processus de inueterato stylo tribunalis fit etiam contra debitorem debitoris obligati in forma Cameræ, scilicet (ad soluendum, aliàs videndũ contra eum decerni mãdatum exequutiuũ) Ratio, quia debitor obligat, & hypothecat suo creditori omnia bona sua, & appellatione omnium bonorum veniunt credita, actiones, & nomina debitorum; casu primus creditor habet obligatum, & hypothecatum nomẽ debitoris: & agit contra talem debitorem debitoris sui, vtili actione, Paris. cons. 107.nu.130. vol.3. Corne. cons. 61. nu. 26. l. 3. Alex. in l. hæres cùm. ff. ad Senatus consul. Tre-
17 bell. nu. 5. & 6. Secùs tamen dicendum erit, si procederetur contra debitorem non simili modo obligatum, vel ex sequestro vel alio iuris remedio: quia tunc ordinariè, non autem exequutiuè procedendum esset. Et tunc tale iudicium recipit omnes terminos ordinarios, sicut in alijs ordinarijs iudi-

iudicijs, vt per Bart. in l. fine causa. in 1. & in 1. lect. C. quādo Fiscus, vel priuatus. Vsque adeò quòd si talis debitor, siue sequestratarius conuentus, & cōdemnatus appellaret, appellatione pendente ligatæ sunt manus Iudicis, & officium Iudicis cōquiescit, ad l. siue pars. C. de dilat.

DE MODO PROCEDENDI in causis ordinarijs à 20. ducatis vsque ad 200. Cap. XI.

1 *Præcedit in his causis monitorium personaliter exequutum.*
2 *Reproducto monitorio, & lapso triduo ad illius verificationem proceditur.*
3 *Quænam fiat citatio, quando verificatio per productionem scripturarum est facienda.*
4 *Quando citatus ad dicendum contra, non possit vlterius contradicere.*
5 *Secùs si Iudex saltem tacitè iura non recipiat.*
6 *Citatio ad dicendum contra articulos, pro examinandis testibus.*
7 *Iuramentum testium saltem per diem antè examen omnino præcedit.*
8 *Examen potest quocunque die etiam feriato recipi.*
9 *Iuramentum testium recipiendum est die iuridico, licèt aliter in tribunali fiat.*
10 *In summario commisso examine, in quibuslibet causis sufficit, quòd iuramentum testis in ipso examine præstetur.*
11 *Producens articulos causa se ab onere probationis eximendi, obtinet monitorium ad respondendum, & quando.*
12 *Monitorij huiusmodi formula.*
13 *Citatio, quæ hoc monitorium sequitur.*
14 *Pars admittitur ad respondendum articulis ante Iudicis pronunciationem super confessione.*
15 *Articulis factum alienum concernentibus, aduersario instante, quomodo sit iurandum.*
16 *Si factum proprium concernunt, debet dans præcisè per factum veritatis iurare.*
17 *Actoris procurator, reo conuento instante, medio in sui principalis animam iuramento respondere tenetur.*
18 *Item cogitur examinari tanquam testis super his, de quibus antequam procurator constitueretur, erat informatus.*
19 *Secùs de his, quæ sciuit postquam fuit constitutus procurator.*
20 *Procurator, qui causam egit an in eadem causa possit se examinare, licèt reuocatus fuerit.*
21 *Articuli positiuè, non autem integratiuè fiunt.*
22 *Si fiant integratiuè, pars illis respondere non tenetur.*
23 *In causis exequutiuis, pro habenda articulorum responsione, non est opus monitorio, & simplex citatio fit, & quare.*
Et quomodo pars respōdere teneatur.
Forma citationis pro habenda responsione articulorum, & Iudicis subdelegation.
24 *Citationes in causis ordinarijs à 20. ducatis suprà, de stylo tribunalis A. C. personaliter fiunt.*
25 *Tutius est, citationes ad sententiam, & alias similes substantiales citationes personaliter exequi facere.*

26 *Veri-*

26 *Verificato monitorio, si illud fuerit negatum, quæ citatio fiat.*
27 *Et quæ, si non est negatum.*
28 *Lata per decretum, vel per cedulam sententia, Iudex mandatum nisi ad primam diem decernit.*
Et quomodo formetur sententia post mortem principalis.
29 *Hæc conditio est respectu exequutionis, non autem condemnationis.*
30 *Terminus ad appellandum currit à die sententiæ. Et quædam de citationibus exequutis domi dimissa copia.*
31 *In causis exequutiuis cum cedula, & sine cedula appellatio recipitur.*
32 *In causis ordinarijs præsertim à diffinitiua non valet appellatio nisi cum cedula.*
33 *Remedio quo vti potest appellans, appellationis cedulam in promptu non habens.*
34 *Appellatio regulariter interponitur coram Iudice à quo.*
35 *Diligentia redeundi, & reperiendi Iudicem uon est necessaria, ac plura alia de appellatione, illiusq; prosequutione.*
36 *Complura alia de preparatorijs, & illorum responsione.*

1 N causis ordinarijs à Viginti ducatis vsq; ad Ducentos monitorium personaliter exequendũ præcedere debet. Hoc exequuto, &
2 in actis Notarij reportato, lapsis tribus currentibus diebus in eo parti ad comparendum assignatis, agens ad illius verificationem per instrumentum, vel aliarum priuatarum scripturarũ exhibitionem, vel testium examen, aut per aliud probationis genus à iure indultum procedit. Et si
3 instrumenta, vel alia iura producere vult, partem citat (ad dicē-
4 dum contra iura producta, & repetita, videndum iurare testes super illorum recognitione, quatenus opus sit. In cuius citationis termino, si instrumentum aliquod exhibet, quod in forma probanti non sit, & pars citata nihil opponit, & Iudex in causa ad sententiã postea procedit, instrumentum eiusmodi tacitè recepisse, & admisisse videtur. Et ideo
5 dubitari posset partem aduersam nõ posse ampliùs opponere, quòd in forma probanti non sit. Bene tamen Iudex illud reijcere potest sicut recepit, Put. decis. 119. l. 2, nu. 1. & 2. Secùs accidit, si Iudex tacitè non recipit: quia in hunc casum sicut Iudex posset illud ex officio reijcere, ita etiam pars posset opponere, quòd non esset in probanti forma. Item secùs si pars opposuerit generalia contra: per quam exceptionem generalem fuit excipienti preseruatum ius excipiendi in qualibet parte iudicij, Egid. in c. præsentium

tium. nu.4. de testi. Et idcirco cauti procuratores semper cõsueuerunt impugnare iura, quæ ex aduerso producũtur, dicendo
6 generalia contra verbo solùm, saluo iure excipiẽdi in scriptis. Quãdo autem altera partium pro monitorij verificatione, vel alterius incidentis probatione testibus indiget, & articulos illorum examinãdorum gratia exhibet, partem aduersam citari curat (ad dicendum cõtra articulos facto datos, videndum illos ad probandũ admitti, & committi Notario causæ receptionem iuramentorum testium in forma, ad primam diem, & postquam commissum fuerit, videndum illos iurare in eorum, vel Notarij domibus, & vbi reperti fuerint, tam super dictis articulis, quàm tota causa per totã illam, & sex, vel octo, aut x. sequen. dies arb. citantis, & ad dãdum interrogatoria, si qua dare voluerit per totam dictam primã, & sequentem dies, aliàs videndũ mandari examinari sine, ad eandem primam diem. In cuius citationis termino Iudex præuia admissione articulorum, & commissione iuramentorum testium, examinari mãdat nisi ad primam diem cum intimatione simpliciter, aut aliàs eius arbitrio. [*Et hanc citationem, ad videndum iurare testes, necessariò requiri, dicunt Rol. à Vall. consilio 29. l. p. nu.45. Verrall. decis. 4. num. 2. & aliàs decis. 174. nu.3. par. 3. in vna Neap. census. 24. Maij 1595. coram Penna, & aliàs coram eodem in vna Lugdunen. pecuniaria 24. Aprilis eiusdem anni.*] Qui
7 quidem testes præmisso iuramento (quod examen illorum saltem per diẽ antè de stylo Curiæ præcedere debet) à Notario examinantur, vt per Vestr. in tit. de Te-
8 stibus, illorumq; induction. & iuramentis. Et quamuis examen hoc etiam in die ad honorem Dei feriato fieri possit, vt per Marãt.
9 de ord. iudiciorum in 6. par. test. product. nu. 7. tamen iuramentũ antedictum in die non feriato recipiendum est, vt ibi. [*& magis latè per Alex. conf. 213. nu.4. l. 2.*] Et etiam quòd stylus tribunalis concedat die quocunq; feriato, & non feriato præstari posse (qui cùm magis abusus, quàm stylus propriè appellari possit) tutiùs reor, ad tollendum omnem dubitationem, per Notarium iuridico die, seu non feriato recipi.
10 Præterea animaduerte id, quod suprà diximus de iuramentis examen præcedere debentibus, intelligi regulariter, secus autem si à Iu-

à Iudice summarium examen cõmittatur, quia tunc ad processus validitatem sufficit iuramentum in examinis actu præstitũ. Quod parte non opponente Iudex de sua voluntate tacita, aut expressa remittere solet, vt per Afflict. dec. 191. nu. 8. idq; intellige tam in exequutiuis, quàm ordinarijs causis; & tam super materijs, quã articulis. Et summariũ hoc examen non semel, præsertim parte non opponente, vt dixi, Iudex arbitrio suo, rei de qua agitur, qualitate cõsiderata committit. Nõnunquam pars articulos exhibẽs
11 causa se ab onere probandi eximendi instat partem aduersam illis per verbum, Credit, vel Nõ credit, respondere, & hoc monitorium propterea obtinet. De
12 mandato &c. Moneatur ad instã tiam A. principalis B. exaduerso principalis, quatenus infra triduum proximũ sub &c. pen. debeat positionib⁹, & articulis prò parte instãtis in actis Notarij causæ exhibitis medio iuramẽto per verbum, Credit, vel Non credit, singulariter singulis, sufficienter respõdisse, & veritatem deposuisse.
13 Et si senserit se &c. Quo monitorio personaliter exequuto, & in actis reproducto, effluxoq; triduo in eo præfixo, pars aduersa citari debet (ad respondendum positionibus, & articulis in actis datis singulariter singulis, iuxta formam monitorij, aliàs videndum mandari, haberi pro confessatis. In cuius termino Iudex pro confessatis articulos decernit, nisi ad primam diem cum intimatione, vt habetur in c. si post præstitum. l. 6. de confess. Et licèt verum sit, quòd, si Iudex assignet terminum alicui ad respondendum, & ille sit in mora in respondendo, & Iudex in contumaciam articulos pro confessatis habeat, tunc non possit mora purgari, vt per Ang. & Imo. & Lud. Rom. in l. insulam. ff. de verb. oblig. tamẽ pars aduersa ad respondendum
14 admittitur. [*Lanfranc. in c. quoniam contra. in verbo, responsiones. de probation. num. 6. non tantùm post dictum terminum ad primam, sed etiam post decem dies & etiam quandocunq; re tamen integra, idest antequam iudex super eiusmodi habita confessione pronunciet, vt ibi, qui allegat Cyn. in l. 2. §. quid si actori. C. de iure. iuran. & ratio est secundum eum, quia legalis poena potest purgari vsque ad sententiam, l. Papinianus. §. meminisse. ff. de inoff. testam. Rota Pedemon. dec. 5. nu. 4. ista enim poena est quæ imponitur à lege, ergo*

ergo &c. Abb. in c. fin. col. 5. de iure cal. secùs tamen dicendum erit postquam est conclusum in causa, vt suprà dictum est.] Quia tūc confessio non reuocatur, vt per Archid. & Io. And. in nouell. in c. 11. de restitut. in integr. l. 6. nisi in certis casibus enumeratis per Afflict. dec. 44. nu. 2. & 3. Idq; de obseruantia attestor, quia non semel & in tribunali Rotæ, & A. C. mihi in facto contigit. Ad-
15 uerte insuper, quòd si articuli factum alienum concernunt, siue sit dominus, siue sit procurator partis aduersæ instantiam de calumnia iurare tenetur, & quòd credit articulos esse veros secundum suam scientiam, & conscientiam, Abb. in c. in pertractandis. num. 5. de iuramento calumniæ. vers. nam & ipse procurator. Quia etiam ipse procurator posset calū niare in prosequutione iudicij, vt ibi, & etiam per Rot. decis. 37. in nou. & aliàs decis. 40. Si verò
16 articuli proprium concernunt factum, debet præcisè iurare per factum veritatis: quia sicut pars satisfacit respondendo positionibus per verbum Credit, vel Non credit; ita etiam ponens satisfacere tenetur iurando de veritate. Iuramentū autem calumniæ exigitur tam ab actore, quàm à reo, vt par sit ratio vtriusque, iuxta text. & glos. in d. c. in pertractandis. de iur. calumn. vsque adeò quòd non datur dilatio ad deliberandum, vt in. c. cùm causam. extra eodem tit. nec à Iudice remitti potest, Menoch. de arb. Iud. l. 1. q. 20. nu. 2. ita vt si remittatur, processus est nullus, Put. decis. 34. de iudicijs, & aliàs dec.
17 1x. de pension. Notandum est insuper, quòd procurator actoris, ad rei instantiam, medio iuramento in sui principalis animā procuratorio nomine non solùm positionibus, & articulis respondere tenetur, Rot. decis. 318. nu. 1. de procurat. in nou. verùm etiā tanquam testis se examinare, vt per Afflict. dec. 92. eodem titul. per totum. Paris. cons. 71. nu. l. 4. Quod intelligerem super his, de quibus procurator erat informatus antequam fuisset constitutus procurator, l. si eum. ff. de questo. & hoc ad euitandum fraudem, quam principalis committere posset: posset enim illum ad veritatem occultandam procura-
19 torem constituere. Aliter euenit de his, quorum notitiam habuit postquam est procurator constitutus: quia tunc nō tenetur causæ secreta reuelare, vt per Peregrin. in tit. de procurat. & testi.

[*quod*

[*quod procedit etiam in procuratore reuocato, propter dolum vel fraudem præsumptam, vt tenuit Rot. in vna Calagurritan. iuris arrendan. coram Grasso, p. Martij 1574. Dec. l. p. num. p. & sequen.*] Et cùm aliqua præmiserimus de procuratore cogendo ad se examinandum, præmittenda erant etiam aliqua de examine procuratoris reuocati, qui litem egit in causa, in qua se examinare vult, vel ad se examinandum inductus fuit. Et in hoc articulo censeo referendum, quòd
20 si procurator, qui aliquam litem fecerit pro suo principali, eamq; contestatus fuerit, vel duxerit, in aliqua parte litis reuocetur, & postea in testem à reuocante producatur, non valet eius testimoniũ: quia præsumitur reuocatus ad eũ finem vt in causa deponat, & sic tanquam fraudulenter factum ab omni depositione excluditur, argu. l. creditor. §. lucius. ff. manda. no. Ang. in l. si pater. ff. de his, quæ in fraud. cred. Quia subest eadem, vel maior ratio, quæ in constitutione, c. Romana. de Testibus l. 6. Rot. dec. 126. in nou. eodem tit. & aliàs decis. 381. num. 2. de Testi. & appellat. vbi enim est eadem ratio, ibi est idem ius, l. à Titio. ff. de verb. obli.

Procurator autem, qui vult respõdere positionibus nomine sui principalis ad hoc, vt habeatur ratio suæ responsionis, debet habere specialissimum mandatum ad respõdendum sic, & sic, vt per Neuiz. in cons. 7. num. 12. & 13.
21 cum alijs ibi citatis. Positiones autem, & articuli positiuè, non autem interrogatiuè fiunt. Ete-
22 nim si interrogatiuè fierent, non obligaretur illis pars respondere, vt per Marant. de ord. iud. in tit. de posit. seu articul. product. 6. nu. 13. Antequàm ex hac positionum, responsionumq; materia
23 egrediar, nonnulla alia censui referre. Notarij igitur illorumq; substituti consulunt partibus, & procuratoribus, vt pro dicta responsione obtinenda in exequutiuis causis monitorij præscripti vigore agant: ideoq; Notarij ipsi illud expediunt, & parti tradunt sub forma superiùs narrata. Ratio enim ipsorum videtur satis fundata: quia ad hoc, vt quis habeatur pro confesso in positis, requiritur quòd sit monitus & iussus in faciem Iudicis, vt respõdeat, aliàs positiones non habentur pro confessis, text. in c. 2. de confessis. in 6. Cyn. & doct. in l. 2. §. sed si actor. C. de iur. cal. Tamen ex communiori stylo tam

huius

huius A.C. quàm aliorum Vrbis tribunalium, vsu receptum est, quòd si causa principalis, de qua tractatur, est summaria, seu exequutiua, in ea vtroq; modo proceditur in articulis ab ea dependentibus. [*Ias. in Rubrica l. qui admitti ad poss. nu.* 5.] Atq; ita, si causa ordinaria sit, ordinariè etiam erit procedendũ in dependentibus ab ea, vt per Petr. Gherar. in sing. 23. 1. par. num. 2. & Bart. ibi citatum in extrauag. Ad reprimen. vers. summ. in 2. col. Ias. in l. 2. C. de edict. diu. Adr. tollen. vbi hoc pro regula affirmat. Vtroque tamen casu præmittenda erit citatio contra partem (ad dicendum contra articulos facto datos, videndumq; illos ad probandum admitti in forma. Quæ admissio licèt ab aliquibus censeatur necessaria, antequam pars aduersa cogatur ad illis respondendum, cùm possint esse impertinentes, & non admissibiles, super quibus pars non tenetur respondere, ad no. in c. cum contingat. de off. deleg. citat. per Rot. in dec. 394. nu. 2. de causa possess. & propri. Felyn. in c. in Nomine. nu. 32. de Testibus. His tamen non obstantibus, Rota tenuit partem aduersam teneri, & cogi posse ad illis respõdendum, siue pertinentes, siue impertinẽtes sint. Et hoc fit causa abbreuiandi lites, vt in d. decis. 394. eodem titulo n. 2. in nou. & aliàs decis. 641. de articulis, & respõsionibus per totum, in antiq. Et propterea præmissa tantùm citatione (ad dicendum contra) absq; alia admissione putarem procedi posse ad vlteriora prò habenda responsione. Quæ responsio non est recipienda per verbum, Nescit, cum pars cogatur precisè respondere per verbum, Credit, vel Non credit, vt per Roman. in sing. 688. vers. si quis à Iudice monitus. [*Immo audio quòd DD. de Rota non sunt contenti responsione, Non credit vt ponitur ad effectum ad quem ponitur; sed requiritur, vt concipiatur sub duabus negatiuis, scilicet, Non credit vt ponitur neque ad effectum ad quem ponitur, vt in vna Portuen. bon. de Columna die* 13. *Martij* 1576. *coram R. P. D. Seraphino.*] De cõfessionibus procuratorum, & contentis in articulis per procuratorem datis, de quibus supra meminimus, non habetur multa ratio: quia procurator forsan nõ bene informatus non potest fateri in præiudicium principalis, Paris. cons. 42. in fin. & cons. 45. nu. 22. l. 1. Quod procedit sine

diffi-

difficultate, stante reuocatione harum confessionem per principalem absentem, etiam aliter nō docto de errore, iuxta inueteratum stylum DD. de Rota, de quo latè per Felyn. in c. 1. nu. 3. vers. 16. declaratio, vt lite non contestata. [*Notandum tamen est, quòd licèt talis confessio possit reuocari, nihilominus si est verisimilis, Iudex potest se in ea fundare, non obstante illius reuocatione, Alciat in l. 2. §. fin. nu. 18. in fin. ff. si cert. pet. Grauet. de Antiq. temp. nu. 224. par. prima.*] Quando autem confessio facta in articulis pro parte acceptari, & pro parte impugnari possit, vide Corn. cōs. 305. nu. 2. & 4. vers. non videtur cōstare l. 3. Vbi habetur quòd si confessio est concepta sub vno, & eodem verborum contextu, vt patet ex illis verbis, nunquam soluerunt, neque vsi sunt soluere decimam fructuum neq; granorum, tunc debent aduersarij huiusmodi confessionem in totum acceptare, aut in totum reprobare l. publia. §. fin. nu. 1. vers. aut continet vnum capitulum. ff. de lib. leg. Bart. in l. quædam. §. nūmularios. nu. 39. in vers. exemplum. ff. de eden. Beltrand. cons. 7. nu. 4. vers. quæ confessio. l. 1. [*Ex productione autem seu receptione literarum inducitur confessio omnium contentorum in eis, etiam si in parte & partibus producta fuissent, l. filius familias. vbi Castren. & caeteri ff. ad Maced. Paris. cons. 5. nu. 206. vol. 4. Angel. & Ias. in l. p. §. editiones. ff. de eden. Bal. in l. si quis testibus. C. de Testi. Inno. in c. cum venerabilis. de exceptio. quia procedens non potest eas pro parte approbare, & pro parte reprobare, Bart. in l. Aurelius. §. idem quaesijt. ff. delib. leg. Rot. dec. 7. de restitut. spoliat. in no.*] Si autem responsionem principalis extra Vrbem degentis habere vis, præmittenda erit citatio contra illius procuratorem (ad dicendum contra articulos facto datos, videndumq; subdelegari Iudicem de partibus pro habenda, & recipienda responsione dictarum positionum & articulorū à d. N. in literis, seu instrumento subdelegationis desuper conficien. includen. & quatenus opus sit concordan. de Iudice, & Notario, aliàs viden. per D. deputari ex officio, & instrumentū desuper opportunū decerni, & concedi ad p. d. Quo facto præuio Iudicis decreto dātur literæ, seu instrumentū subdelegationis Iudicis, pro recipienda responsione ad instar literarū remissorialium, seu

seu commissionis examinis testiũ mutatis mutandis. Hæc satis sint de positionibus, & articulis, illorumq; responsionibus ac procuratorum confessionibus. Ad rem in hoc capite propositam reuer-
24 tor. Citationes in hisce ordinarijs causis à Viginti ducatis suprà de stylo tribunalis personaliter fiunt. Licèt forsan possent pro validis sustineri, quando alia citatio personalis præcessisset, vel ad eligẽdum domicilium, in quo citari vellet, aliàs videndum decerni processum per affixionem ad valuas Curiæ, & in acie campi Floræ pars citata fuisset, si .n. citatus domicilium eligit, citationes in electo domicilio fiunt, tutiùs tamen existimo ad sententiã,
25 & alias similes substantiales citationes, de quibus suprà lib. 1. c. 49. meminimus personaliter exe-
26 qui. Verificato monitorio super negocio principali altero ex suprà scriptis modis facto, aut monitorium fuit negatum, aut non. Primo casu fit citatio (ad videndum instanti deferri iuramentũ in supplementũ plenæ probationis, quatenus opus sit, absolui cũ ad effectum &c. necnon concludendum, concludiq; videndum, & audiendum sententiam diffinitiuam, & videndum reintegrari monitorium, ac decerni mandatum exequutiuum) & aliquando etiam additur iuxta rei, & personarum qualitatem (& in subsidium se excommunicari ad p. d.
27 vel per totam.) Secundo verò casu eodem modo citatio fit, omissis tantùm illis verbis (ad videndum reintegrari monitorium) quia cùm illud per negationem suspensum non fuerit, illius reintegratio de stylo Curiæ necessaria non est. Secùs tamen si fuerit negatum, vt per Peregrin. in vna Egidiana Parrochialis decis. 258. & in hunc euentum condemnatur reus in sententia ad dandum, & soluendum d. Cesari Gualterio summam scutorum Quingentorum &c. & pro illis mandatum exequntiuum Iudex decernendũ fore, & esse declarat. Si autem negatione monitorium suspensum est, ita formabis sententiam. (N. cõdemnan. fore, & esse ad soluendum D. Cesari Gualterio &c. & monitorium contra eum factum, & exequutum, & in actis Notarij causæ reproductũ reintegran. & mandatum exequutiuũ pro dicta summa decernen. fore & esse &c.
28 Si autem post litis cõtestationem dominus principalis moriatur, procurator domin⁹ efficitur litis, & personã defuncti repræsentat,

non autem hæredis, glos. in l. si procurator.§.fin.ff.de dol.mal.excepT.Cassad.decis.2.sub nu.4. de appellat.& propterea eo casu sententia non erit formanda contra procuratorem procuratorio nomine d. A. cùm iam sit mortuus, sed debet formari contra N. procuratorem q.B. defuncti,tãquam dominum litis effectũ, prout declarat Bart. in l.nulla.in fin.C.de procurat. Quod aliter esset faciẽdum,si procurator repræsentaret personam hæredis. Conditio sen-
29 tentiæ,seu decreti, quã superiùs diximus, non apponitur respectu condemnationis, quæ verè simpliciter facta dicitur, sed tantùm respectu executionis: & consequenter terminus ad appellan-
30 dum,à die sententiæ latæ currit, vt inferiùs in titulo de exequutione rei iudicatæ explicabimus.Intellige tamen, si citatio personaliter facta fuerit. Sed si domi, & eodem modo intimata, tunc decendiũ currit à die intimationis, vt per Felyn. post Bal. in c. quod ad consultationem.col.13. n.33. vers. considera duos casus.de senten.& re iud. Et quòd sufficiat, appellationem interponi à die scientiæ, si non constet de personali citatione, vide Rot. in nou. decis.2. & 16. de dol. & contum. & dec. 46. de appellat. in antiq. capit. dic.139. col.2. vers. secundus casus. [*Et quamuis citatio domi dimissa copia minùs legitima videatur, præsertim in his ordinarijs iudicijs,vt superiùs retulimus, nec prosit in actibus præiudicialibus & substantialibus nisi in subsidium,quando principalis aut illius procurator haberi non potest,c. causam. de dolo & contumacia. Dec. cons.460. nu.3. not. Inno. in c.significantibus. de Testi. Rota in vna Bonon. pecu. die 13.Martij 1595. coram R. P. D. Penna, ex hoc tamen tenuta postea concessa, non diceretur nulla, sed potiùs iniusta & inualida, quæ potuit in iudicatum transire. l. p. in. princ. ff. de appellat. & in c.p. eod. tit. nulla autem diceretur, si nulla præcessit citatio,vt in clem.pastoralis.de re iudi. & ita dicit Bero. in cons. 67. num. 4. vol. 3. & quoad hoc vide Vant. in tract. de nullit. in titul. quibus mod. sent. null. repar. nu. 107. citat. per Bursat. cons. 84. num. 66. qui alios etiam allegat, & propterea sæpius mihi contigit in facto & ab alijs audiui, quòd de simili nullitate parua habetur ratio, & passimCommissio sanatoria d.nullitatis cõceditur, à Signatura Sanctiss. secùs tamẽ si nullitas esset ex defectu omissionis totalis citationis, vt dixi.*]

Digitized by Google

dixi.] Appellatio in causis exe-
31 quutiuis cum cedula, & sine cedulo recipitur. In ordinarijs ve-
32 rò, & præsertim à diffinitiua non nisi cum cedula appellationis, aliàs sententia transit in iudica-
33 tum, Corn.consl.95.col.1. vol.4. Marant. de ord. iud. in 6.par.nu. 127. & si appellans tunc in promptu non habet cedulam, offert Notario se illam sequenti die allaturum: qui se parti in hoc gratum præbendo solet eam recipere, & sub die illius interpositionis in actis annotare. Et licèt regulari-
34 ter appellatio interponatur corã Iudice à quo l.1. §.dies.ff. quando appell. sit & §.biduum.2.q.& c. vt debitus. de appellat. limitatur tamen, quando copia Iudicis haberi non potest quia tunc sufficit coram Notario, vel alia honesta persona appellare, Egid.decis. 381. Grammat.dec.36.num.76. Dec.in c. suggestum. nu.4.de appellat. Et licèt nonnulli dubita-
35 uerint, an tunc necessaria sit protestatio, vel alia diligentia, quòd iterum redeatur pro inueniendo Iudicẽ nihilominus hæc quæstio est decisa per Cassad. in decis. 8. de appellat. vbi hunc articulum specialiter disputat; & ibi cõcludit, quòd sufficit quem semel fecisse diligentiã, & Iudicem repertum non fuisse, ita vt nõ teneatur ampliùs redire. Tunc enim appellans, cui fuerunt dati testimoniales, habet annum ad committendũ causam, Put.decis.5.de appel. qui annus incipit currere ab eo tempore, quo verisimiliter potuit causam committi facere, vt per eundem Put. decis.x1.eodem tit. [*Cæterùm cùm plura de positionibus loquuti fuerimus, non erit inutile loqui de præparatorijs & illorum differentia à positionibus, quæ est, quòd qui interrogat nihil ponit affirmando vel negando, sed solùm interrogat. qui verò ponit, confitetur vel negat, illud quod ponit, ita tradit Bartol. in. C. de iureiuran. in Authen. in isto iuramento.* §. *quod obseruari. nu.* 19. *Qui ea interrogationes appellat, quae ex officio iudicis ante & post litis contestationem fiunt, vt in l. p. ff. de interrogatorijs actionibus per totum. Quomodo autem pars cogatur ad illis respondendum, quoad positiones iam diximus, quo verò ad praeparatoria vidi obseruari quòd eadem praeparatoria, quae, vt plurimùm, ad praeparandum futurum iudicium fiunt, dantur in actis praeuia partis citatione ad dicendum contra & illa per D. admitti, & post illorum receptionem & admissionem, fit parti mo-*

nitorium, in quo comminatur pœna mandati executiui, & etiam pœna pecuniaria ad illis singulariter singulis respondendum per verbum, Credit vel Non credit. Cuius quidem monitorij termino elapso, iterum praemittitur alia citatio, ad illis respondendum iuxta formam monitorij, aliàs videndum se declarari incidisse in pænas in monitorio contentas, & pro illis decerni & relaxari mandatum executiuum. Et relatione facta, realis & personalis exequutio contra eum decernitur, vt monitus thaedio executionis respondere cogatur. Quam tamen exequutionem, nunquam vidi monitos expectare, sed potius monitorio parere, & idem etiam refert Specul. in tit. de positionibus. §. 9. vers. quod tacens.]

DE ALIQVIBVS AD examen testium attinentibus. Cap. XI.

1 *Testes in tempore iurati, quandocunq; examinantur.*

2 *Quem terminũ cauti procuratores parti assignari faciant, vt testes post assignatum terminum non examinentur.*

3 *Iudex de stylo mandat testes quandocunq; examinari.*

4 *Interpres iurat de fideliter interpretando.*

6 *In examine testium, quid facere debeat Notarius ad euitãdum partiũ præiudicium.*

6 *Publicatio testium impedit examen nouorum testium: secùs si illorum copia habita non fuerit.*

Aliquando etiam examinantur, non obstante publicatione.

7 *Quomodo saluentur testes nulliter recepti.*

1 TESTES in tempore iurati posśũt quandocunque, etiã post lapsum terminum ad probãdum præfixum examinari, vt per Paul. Castren. in l. nam & Seruius. §. si viuo Titio. per totum. ff. de nego. gest. ratio, quia probationis facultas nõ est angustianda. Rot. dec. 465. nu. 4. in nou. de testibus. & quia etiam cùm depositio testis ad diẽ iuramenti retrotrahatur, intra terminum facta censetur, vt per Vestr. in tit. de remiss. ad partes & illius process. nu. 8. l. 6. Et ob
2 id cauti procuratores curent aduersæ parti prefigi terminum, nedum ad probãdum, verùm etiam probatũ habendum per omne genus probationis, ac etiam examinandum, & examinari faciendũ testes exaduerso, vt dicitur, inductos, & iuratos: qua prefixione stante,

stante, Notarius nequit testes post assignatum terminum examinare, nisi de Iudicis expresso mandato: qui (ita in omnibus tribunalibus Vrbis vigente consuetudine) quandocunq; re integra
3 testes, præsertim quando illos habet in promptu, examinari mandat, nisi fortè essemus in vltimis audientijs; quia tunc in causis commissarijs, de more doctorum tribunalium præsertim Rotæ nec articuli admittuntur, nec examinati testes publicantur, Aug. dec.
4 pen. l. 3. & reper. in verb. testes. nu. 13. Et quoniam in testibus examinandis, vt plurimùm, interpres à partibus adhibetur, qui licèt iuramentum præstet de fideliter interpretando, attamen, vltra interrogatoria, quæ in scriptis dantur, alia complura im-
5 pertinentià ac forsan illicita testibus facit; caueat Notarius, cui examen committitur, & qui in hoc Iudicis delegati officium obit, ne alicui partium fiat iniuria, & examen scribis suis magis expertis recipiendum committat, præcipuè quando vnicus tantùm interpres pro vna parte in-
6 teruenit. Et licèt regulariter, post dicicita testificata super ijsdem, & de directo contrarijs, pars ad nouos testes examinandum non admittatur, vt per Gomes. dec. 28. Afflict. dec. 216. nu. 1. [*& magis latè per Port. in conclusione & regula 39. lib. p. per totum,*] hoc tamen intelligendum est procedere, si constet partem copiam testium habuisse, vt per Peregrin. in vna Troiana tenimēti, in tit. de Testibus; secùs si nō habuerit, quoniam publicatio testium facta non censetur, quamuis petita sit, & obtenta, nisi cōstet copiam cum effectu datam fuisse, vt dixi. Ad tollendam igitur propositam difficultatem inolescit stylus tribunalium Vrbis, præsertim Rotæ, & A. C. illorum exemplum (quod summarium appellatur) parti concedere: quo casu non inducit publicationem, ita vt pars nō posit vlterius procedere, Bald. no. per illum text. in l. vltima ff. quemadmodū test. ape. sequitur Dec. in auth. si quis in aliquo. in glos. 1. C. de eden. [*quando autem pars admittatur ad producendum nouos testes post illorum publicationem, vide Alex. in cons. 213. nu. 17. l. 2. & eundem Port. d. conclus. 39.*] Aduerte tamen, quòd in vltimis audientijs, in commissarijs causis regulariter testes non publicantur, neq; articuli admittūtur, vt suprà dictum est. Pars .n. id cauillosè, & animo

causæ expeditionem differẽdi, & in nouas audientias reijciendi pe tere videtur: & illi ideo imputãdũ est, qui in suis probationibus faciendis nimium se arctauerit. Quando autem testes, non obstãte illorum publicatione, recipiantur, vide Afflict. dec. 33. nu. 4. Menoch. de arb. iud. l p. q. 34. Put.
7 dec. 12. de Testibus. Et antequã ab hac materia testium recedam, refero quòd sæpe sepiùs in Vrbis tribunalibus præsertim Rotæ, & A.C. processus de partib⁹ producuntur, in quibus reperiuntur examinati testes absq; partis citatione (ad videndũ iurare testes) & ideo dicuntur nulliter recepti, vt per doct. in l. si quando. C. de Testibus. Afflict. dec. 28. nu. 28. nu. 1. Et etiã ex alijs defectibus; ex quibus multę expẽsæ per partes litigantes frustrà fiunt. Ob id prudentes procuratores, ad saluandum dicta testium, adeunt Signaturam iustitiæ, cui porrigunt Commissionem; in qua petitur, vt (attento quòd testes sunt examinati cum interrogatorijs specialiter datis) Iudex causæ adhibeat fidẽ testibus arbitrio suo: quæ præmissis narratis passim cõceditur, cum clausula arbitrio Iudicis, & cum dicta Commissione solent saluari dicta testium, vt dixi nulliter examinatorum, vt de tali obseruãtia attestatur Verall. in vna Beneuentana terrarum, dec. 64. prope finem l. 3. in manuscript.

DE PROCESSV IN CAVSIS ORDINARIJS À 200. DUC. SUPRÀ. Cap. XII.

1 *In quo differant causæ ordinariæ à Ducentis suprà à causis à 200. infrà.*

2 *Seruantur termini in causis à 200. suprà, vt in beneficialibus.*

3 *Beneficiales causæ summariæ dicuntur.*

4 *In beneficialibus causis non est opus litis contestatione.*

5 *Termini substantiales in causis ordinarijs à 200. suprà, seruandi.*

6 *Hi termini ad vnius instantiam seruati, inseruiunt etiam alteri.*

7 *Idem euenit in citatione ad sententiam.*

8 *Cedula sententiæ est per Iudicem Notario reipsa consignanda.* 7

9 *Durante termini seruatione ad sententiam procedi non potest.*

10 *Sententia licèt nulla sit, si tamen est æqua, non infirmatur.*

11 *An malè captus sit liberandus, vel potiùs confirmandus.*

12 *Reus condemnatus, si habet iustam causam litigandi, non condemnatur in expensis & plura alia de expen.*

13 *Iudex nõ condemnans in expensis reũ, an censeatur absoluisse.*

Digitized by Google

1 VM inter causas à
Ducentis suprà, vs-
que ad quamcunq;
summam, & à Du-
centis infrà, de qui-
bus modo tractauimus, nil aliud
intersit, quàm seruatio termino-
rum substantialiũ, quos infrà de-
scripsi, quæ quidem seruatio ter-
minorum in illis necessaria est, in
his autem minimè; breuibus me
expediam; & verba facultatum
A. C. referam; quibus caue-
tur, quòd in his termini substan-
tiales, vt in beneficialibus, seruen-
2 tur. Et quia beneficiales causæ
summariæ dicuntur, & breuiores
esse debent, quàm profanæ, Rot.
dec. 25. nu. 13. de appellat. in an-
3 tiq. & in eis litis contestatione
non est opus; vt latè in præsenti
lib. cap. 7. scripsimus, meritò solũ
4 infrà descripti termini substantia-
les seruantur. Ad dicendum cõ-
5 tra commissionem, si commissa-
ria sit causa, & libellãdum ad pri-
mam diem, ad articulandum ad
octauam diem, dicendum contra
articulos, producendum omnia,
& dicendum contra producta ad
secundam diem, necnon declarã-
dum, & iurandum de calumnia
ad primam diem. De reliquis
terminis, de quibus in formula-
rio, Ad respondendum scilicet
libello, & litem contestandum,
verba non facio. [*Quorum qui-
dem terminorum seruatio in causa
ciuili est vsquè adeò necessaria, vt
sententia dicatur nulla, si illi non
fuerint seruati, Rot. in vna Rom.
artis Ferrariæ coram Robusterio
6. Iunij* 1574. *& in diuers. decis.*
105. *& in vna Anconitan. terra-
rum* 4. *Nouemb.* 1578. *allegat.
Egid. decis.* 27. *&* 160. *Cassad. dec.*
2. *de Iudic. &* 8. *de rescript. nu.* 7.
Vant. de nullit. ex defectu process.
6 *nu.* 89.] Et aduerte, quòd præ-
scripti termini ad instantiã vnius
ex colligãtibus seruati, alteri par-
ti inseruiunt. Et pari modo ter-
7 minus seruatus in citatione ad sẽ
tentiã facta ad vnius partis instã-
tiã, alteri seruit, & sub illa Iudex
contra citantem pronunciare po-
test, ea enim communis est. Et in
hũc casum Notarius ita terminũ
in citationis calce extendit. Cõ-
paruit N. principalis citra &c. &
petijt vt suprà, ex tunc d. cõclusit
& pronũciauit, prout in cedula,
quã facto legit, & mihi Notario
dedit tenoris &c. Quã cedulã sub
9 scriptã Iudex Notario reipsa tra-
dere tenetur, aliàs nulla esset sen
tẽtia, iuxta tenorẽ bullæ Pij 4. su
per reformatione tribunaliũ Vr-
bis. Et hic act⁹ cõsignationis cedu
læ nõ scribitur p tũc Notariũ, sed

ad diem seruati termini trahitur. Puto in terminorum substantialium seruatione plures procuratores, & notarios decipi: namq; durante termino ad articulãdum citant partem ad sententiam, idque à iure dissonum esse videtur, quia durante dilatione officium Iudicis quiescit, vt in d. l. siue pars. Verùm, ex quo vigore facultatum reiterantur sub vnica citatione, & à die introductionis causæ vsque ad diem latæ sententiæ intercesserint tot audientiæ, vt potuerint seruari, licèt nulliter, & incultatè seruati fuerint, per reiterationem sanatur huiusmodi defectus, vt in vna Auximan. Dotis coram Seraphino 5. Maij. 1581. & de d. l. siue pars non fuit habita ratio. Ampliùs existimo, quòd si pendente dilatione eiusmodi ad aliorum seruationem terminorum procederetur, haberent locum facultates reiterandi, & sanandi nullitates, habes quando terminorum substantialium seruatio per assertum procuratorem facta est, dummodo in ipsius reiterationis actu verus sit procurator, Cassad. decis. 8. in fin. de rescript. Achill. decis. 1. de term. Cæterùm suprascripti termini in prima seruantur instantia, qui autem in succedaneis seruentur instantijs, hic à me non ponuntur: cùm diffusè illos in formulario terminorum videre liceat. Vbi autem dicere-

10 tur de nullitate sententiæ, licèt illa appareat nulla, tamen si sit æqua, non debet infirmari, vt per Alex. cons. 73. nu. 10. vol. 6. Put. de sent. & re iud. dec. 15. Et quod dicitur de sententia, idem erit dicendum quoad indebitam carcerationem, vt putà si captura fuerit nulla: si tamen constat de debito, non debet captus relaxari, sed retineri: quod attestatur Negus. in tract. de pign. in 2. membro. 3. par. nu. 23. in fin. immò sustinetur, etiam si talis nullitas ex defectu citationis procederet. Quod dicit esse notandum, quia in practica frequenter potest cõtingere, & forsan non inuenies ita plenè examinatum. Intellige tamen, nisi sententia, de cuius nullitate apparet, fuerit spoliatiua, & exequuta, vt per Rot. coram Chisanen. decis. 172. & nouissimè in vna Roman. fideicommissi dd. de Alexijs, de mense Iunij anni 1590. coram R. P. D. Penna. Vbi habetur, quòd spoliatus vigore sententiæ iniustæ ex eisdem actis solet restitui; vt etiam solet restitui spoliatus à Iudice nulliter, vel ininiustè procedente,

dente, Inno. in c. ex insinuatione. Verb. rest. de procurat. Abb. in c. conquerente. n. 8. de restit. spolia. Felyn. in c. dilectus. col. 1. de rescript. Aym. cons. 18. n. 8. & cons. 140. n. 2. Menoch. de recup. rem. 8. 9. & 10. quos sequuti fuerunt DD. de Rota, vt in dicta Rom. fideicomissi de Alexijs. [*Vlteriùs ad hæc quæ dicta sunt de nullitate capturæ, addo Decisionem factam in causa Rom. Salis coram R. P. D. Cantucio in impressis l. 2. 123. in qua fuit resolutum, quòd stante nullitate mandati ex defectu citationis, quòd Faustinus sit relaxandus, quia nulliter vel iniustè captus, est ante omnia relaxandus. Nam Iudex dicitur vim inferre, eumque propria libertate spoliare, & propterea debet ante omnia restitui, & stante nullitate vel iniustitia prædicta capturae, non potest pro alio etiam vero confirmari vel recommendari ex doct. Bart. q. 6. incipien. Lapus fuit captus. & in solut. circa med. vers. si verò talis violentia & captura nulla non iustificatur ex superuenienti probatione, ex allegatis in dicta decisione, & quòd nulliter carceratus sit in pristinum restituendus testatur Porti. in conclusione 44. in quarta ampliatione, vbi etiam attestatur, quòd idem procedit in nulliter excommunicato. Afflict. decis. 395. nu. 5. omnino videndus, qui loquitur in vtroque casu. Bene verum est, ut dicit Paul. de Castr. in cons. 113. in fin. lib. 1.
11 qui alios allegat. Quòd si captura & carceratio esset nulla etiam ex defectu citationis, tùm verè constaret de debito, vel per confessionem carcerati, vel alio modo, tunc debet sustineri; nec esset locus illius relaxationi vt ibi. Quod quidem ad eam tandam contrarietatem vtriusque Iuris intelligendum esse arbitror, vt in facti contingentia in hoc tribunali A. C. vidi & audiui practicari, vt scilicet non iustificetur captura ex nouis probationibus faciendis post relaxationem mandati, secùs si ante vel tempore relaxationis & carcerationis verè constaret de debito & defectus tantùm esset in illo actu citationis & in hoc casu puto quòd procedat dicta decisio, vt per Negus. superiùs allegati & ad tradita per Bursa. cons. 74. n. 167.*] Nec silentio pertransiuero, quòd licèt cōdemnatus tam in præscripto, quàm alijs quibuscunque iudicijs, iustam à principio litigandi causam habuerit, & cōsequentèr in expensis condemnari non debuerit, vt per Lanfran. in cap. quoniam. in verb. expensæ. nu. 5. de proba. Guid. Pap. q. 436. n. 65. Rebuff. in const. gall. in tract. de expen.

expen.nu.3.l.3.Alex. conf.37. in fin.l.2.& conf.115.col.fin. circa med. l.4. (causæ autem probabiles enumerantur per Bal.in auth. generaliter.3.& 4.col. C. de epi. & cleri.) si post visionem iurium partis producentis reus adhuc p̄stitit in lite, & voluerit vlteriùs procedere, condemnandus est in expensis, etiam pro eo tempore, quo fuit in bona fide, vt per Bart. in l.edita. C.de eden.nu.31.vers. sed si in vtroque modo. sequitur
12 Rom.in sing.396.incipien. Aliàs sero. Ampliùs refero, quòd licèt Iudex diffinitiuè pronuncians, & in expensis non condemnans censeatur partem absoluisse, vt in l. terminata. C. de fruct. & lit. expen. Afflict.dec.242.nu.2. contrarium tamen aliàs tenuit Rota ex infradicendis. Nam si Iudex primæ instantiæ omiserit condemnationem expensarum, non propterea victum absoluit: quia omissa in prima, videntur omissa ex causa obliuionis, Put.decis. 246. l. 2. per totum, vsque adeo quòd si postea Iudex causæ appellationis confirmando primam sententiam dicat victum in expensis in causa factis cōdemnamus, nec dicat coram nobis legitimè factis, intelligitur de expensis tàm primæ, quā secundæ instantiæ, ita vt suprà dictum fuit in vna Cesaraugustana liquidationis, coram Pighino 6. Martij 1548. Ad dec. verò Put. puto responderi posse, quòd nō ita procederet, quādo victus habuisset iustā causam litem prosequendi: quia tunc excusaretur ab expensis, vt per Cagnol. in reg. qui in alterius. n.25. de reg. iuris; qui attestatur de communi, Ias. in l. properandum. §. sin autem. n.3. C. de iudicijs. Intellige tamen vt per Ias. ibi nu. 8.

DE MONITORIIS PER edictum & illorum exequutione. Cap. XIII.

1 *Auditor Cameræ eius ordinaria auctoritate concedit Monitoria per edictum, & quando.*
2 *Et pro exequutione literarum Apostolicarum, & aliorum quæ hic singulariter referuntur.*
3 *Et in his, in quibus est iudex specialiter deputatus.*
4 *Dantur hæc monitoria, constito summariè, & extraiudicialiter de non tuto accessu.*
5 *Quomodo hæc monitoria exequantur.*
6 *Terminus ad comparendum ab vltima exequutione computatus.*
7 *Terminus huiusmodi debet esse competens, aliàs citatum non arctat.*
8 *Tempore vacationum genera ium, Monitoria*

nitoria ista in curia per edictum intimantur.
9 *Citatio nulla seu inualida nullum producit effectum, nec citatum in mora constituit.*
10 *Citatio nulla conualidatur per comparitionem citati.*
11 *Citatio nimis generalis contra filios, & hæredes, non nominando illos proprijs nominibus, est inualida.*
Et quando talis citatio valida sit.
12 *Lis quando dicatur.*
13 *Copia citationis debet offerri per citantem citato, aliàs nulla est citatio. Et quando sufficiat, quòd offeratur, & quare.*
14 *Modus procedendi contra vagabundũ pro debito contracto in Vrbe. Et quis dicatur Vagabundus.*

1 ONITORIA per edictum publicum non conceduntur, nisi in casu, quo principalis citandus latitat; vel quando non permittitur, vt citatio ad ipsum perueniat; vel quando non potest accedi ad locum citandi, vt per Rot. decis. 752. eodem titulo, in antiquis. Et licèt de iure concedi nequeát, nisi vigore specialis rescripti, qđ passim tanquam optima, & æqua prouisio concedi solet, & debet, vt in Clement. 1. de iud. tamen A. C. consueuit illa concedere ordinaria sua auctoritate, & passim concedit in causis, quæ in curia cognóscendæ sunt; item in exequutionem literarum Apostolicarum sub plumbo, vel in
2 forma breuis expeditarum, ac exequutorialium Rotæ, ac etiam ratione mutui, vel alterius debiti contracti in curia, ac etiam pecuniarum in eadem curia expositarum, necnon salarij, seu mercedis procuratorum deseruitæ in curia, etiam contra laicos, & non subditos Ecclesiasticæ iurisdictioni, Ioan. Paul. decis. 19. Put. decis. 4. de offic. ordina. & alia Io. Paul. decis. 92. in Causa
3 Vlixbonen. Pecuniaria, de foro, competen. & in summa in pluribus alijs, quibus non obstant Cõcilij Tridentini decreta. Præterea concedit in causis, in quibus à Papa speciali rescripto est deputatus. Hæc monitoria concedi solent in locis alienæ, & aliquando etiam Ecclesiasticæ ditioni
4 mediatè subiectis. Dantur constito summariè, & extraiudicialiter de non tuto accessu. Formulas illorum, vti notas, & in instrumentorum, ac expeditionũm formulario extensas hic apponere neglexi. Hoc dumtaxat de illorum exequutione dicam, cùm ibi non exprimatur certa forma. Exequuntur, & intimantur per affi-

5 affixionem ad valuas duarum Ec clesiarum cathedraliũ magis propinquarum iurisdictioni, sub qua monendus degit. Exempli causa, si in Hispaniarum Regnis tutus nõ patet accessus, ad aliquod breue, seu literas intimandum, monitorium intimatur, & affigitur valuis Ecclesiarum Ianuen. & Sauonen. tanquam ciuitatibus propinquioribus Regnis illis, quæ extra illarum iurisdictionem sunt, & tutioribus pro hac intimatione facienda. Et affigitur in portis prædictis originale monitoriũ, & publicè legitur, & [*ipsummet originale*] ibi aliquandiu dimittitur, & subinde amouetur, dimissa illius vice copia cum originali concordante: de quibus omnibus præcisam Notarius fidem facit, vt per Cassad. decis. 1. de dolo & contu. Put. decis. 3. codẽ titulo. Est enim facienda in locis vicinioribus, vt per eundem Cassad. decis. 5. codẽ titulo. & quòd affixio, & publicatio sufficiat, licèt de lectione nihil dicatur, idẽ Cassad. d. decis. 4. eodem titulo. Io. Paul. dec. 17. Legitur quoque, affigitur, & publicatur in curia in duobus locis, videlicet in literarum cõtradictarum, & ad valuas Basilicæ Principis Apostolorum, vel Audientiæ causarum Palatij Apostolici. Termi-

6 nus, qui in monitorio, seu citatione reo ad comparendum assignatur, incipit à die vltimæ intimationis currere. Et ideo prouidi procuratores, antequam monitorium in partibus exequendum mittant, in curia intimari faciant, ne cogantur tantum temporis spatium post intimationem de partibus expectare. Terminus autem, qui ad comparendum præfigitur,

7 debet esse competens, considerata loci distantia, seu longinquitate, aliàs nulla esset citatio, Cresc. decis. 71. & monitum ad comparendum non arctaret, etiam post breuem illum terminum: quia citatio à principio fuit temeraria. Cassad. dec. 6. eodem titulo. in tãtum ꝙ processus factus per cõtradictas, seu edictum publicũ, pendente debito termino veniẽdi ad curiam, est nullus, Rot. decis. 74. de probat. in antiq. [*vt per Nicol. Ant. Grauatium in annotat. ad Vestrium lib. 4. c. 2. nu. 5. in verbo. citatio. Rol. cons. 39. li. 1. n. 27.*] Tem

8 pore Sedis vacantis, & vacationũ generalium, quæ quotannis indicuntur à Kal. mensis Iulij vsque ad Kal. Octobris, cessat audientia literarum Contradictarum, & monitoria hæc per edictum, non à Notario contradictarũ, sed à Cursoribus per edictum publicum in

Digitized by Google

in valdis Cancellariæ Apostolicæ, & in acie campi Floræ publicantur, vt per eunde n Cassa. decis.28. in reg. Si autem contra citatos per simile edictum censuras obtinere vis, seruatis processibus ad illarum fulminationem instabis. Aduerte tamen, quòd licèt ex

9 præmissis citatio nulla dicatur, in tantum quòd nullum producit effectum, nec citatum in mora seu contumaciam constituit, vt per

10 Afflict.decis.366.in fin. tamen conualidatur per comparitionem citati, præsertim in casu, quo citatio fiat ad effectũ inducendi scientiam, vt per Felyn.in c.illud. in 4.col.de præscrip. Alex.cons.123. n.10.vol.[*Bursat.in cons.74. post nu.71.in 1.par. Neuiz. cons.70.per totum, qui plures rationes decisionesq; ad præsentem casum ponit, ad quem pro eorũ intellectu recurre.*] Antequam egrediar ab hac materia citationũ, & ad grauiora procedam, nõ omittam referre, quòd retroactis diebus præ manibus habui monitorium extra curiam ab A. C. relaxatum contra filios, & hęredes q.d.N. absque nominum expressione, de cuius validitate interrogatus respondi quòd contra similia monitoria, seu citationes memineram vidisse Rotales decisiones, quibus damnantur si-

11 miles citationes ratione incertitudinis, quia citatio, ad hoc vt afficiat, debet esse certa, vt per Roman.cons.360.nu.3. Tamen DD. de Rota aliàs in vna Rom. pecuniaria coram Achille tenuerunt valere citationem, per quã citantur filij, & hæredes N. absque alia nominum expressione. Quia licèt

12 ea sit incerta, tamen de facili potest certificari, & expressum dicitur, quod sequitur ex verbis expressis, Paris.cons.97.n.107.vol.1. Abb.cons.44.nu.3.l.1.Bal.in l.ad probationem.C. de probat. Intellige tamen, si personaliter exequuta fuerit: secùs tamen, si ea fuerit per edictum exequuta, Put.dec.1. de dolo.& contu.& dec.6. de iud. Nec silere volui materiam harũ citationum, tanquam in Vrbis tribunalibus quotidianam. Quod si citatio, de qua suprà meminimus, fuerit per edictũ exequuta vigore Commissionis, cũ clausula, constito de non tuto accessu, licèt nõ tutus accessus plenè probatus nõ fuerit, & decretum Iudicis fuerit minus iustificatum, tamen vigore talis citationis decretæ, & exequutæ dicitur lis pendere, & respectu actoris dicitur esse lis introducta; ita vt si contra talem citationem attentauerit, poterit per viam attentati reuocari.

Digitized by Google

ri. Nam hoc casu per Commissionem impetratam, & citationẽ exequutam dicitur lis pendere, Clem.2.vt lite penden. Rot. dec. 246. in antiq. Caputaquen. in vna Taurinen. Præpositurae 17. Aprilis del 54. Verùm quia pluries dubitatum fuit de inualiditate exequutionis, quæ fit citato absque dimissione copiæ, in hoc erit distinguendum. Aut sumus in prima, aut alia citatione, seu literis exequutorialibus, quæ intimãtur. Primo casu ad hoc vt valeat citatio, debet per citantem offerri copia citato, etiam si non petatur: & si illam voluerit, debet dari sumptibus citantis. Secundo
13 verò casu non est necessaria in illorum intimatione oblatio dictæ copiæ: & si petatur, debet dari nõ sumptibus mandantis citari, sed illius, cui intimatur. Et ratio, qa prima citatio denotat causam, & cõtinet negociũ, super quo actor litigare intendit: ideo vt reus sit certus de lite; debet ei offerri, & dari cõpia sumptibus citantis, vt suprà dictum est. Quæ ratio non militat in exequutorialibus, & alijs succedaneis citationibus, cũ iam citatus sit certus de lite, vt per Clem. ad causam. de elect. Et
14 hic cùm plura dixerimus de modo procedendi ad instantiam creditoris contra debitorem absentẽ ratione contractus, seu quasi ac de citationibus, & intimationibus cõtra eum exequendis, remanet in hoc referẽdus modus procedendi contra vagabundum debitorem pro debito in Vrbe contracto, qui nullibi reperitur, nec certam domum, seu domicilium, neque aliqua bona mobilia habet. In quo videtur dicendũ: aut talis debitor citandus, erit notus cursoribus, aut non. Primo casu, præmittendæ sunt debitæ diligentiæ de eũ reperiendo per Vrbem, & loca publica ad effectum ipsum citandi, seu monendi, prout in citatione, seu monitorio, primo per vnum, & deinde per duos Cursores: quibus diligentijs præmissis, decernitur processus per affixionem ad valuas Curiæ, & in acie campi Floræ, quæ citatio, seu monitio perinde arctat, ac si personaliter facta foret, vt per Alex. in l. plerique. col. 2. ff. de in ius. voc. Secundo verò casu Iudex mandat eum citari per proclama, seu edictum publicum, aut per audientiam publicam literarum contradictarum, iuxta temporum qualitatem, vt per Bal. in l. si accusatoribus. col. fin. in princ. C. de accus. cum simi. & per Clarum in eius praxi. crim. in §. fin. q. XXXI. vers.

sed

Digitized by Google

sed quid si reus. Si verò debitor prædictus bona in Vrbe mobilia vel immobilia habeat, tunc procedendum erit seruata forma, quam superiùs posuimus in c. 52. 1. lib. Ille autem dicitur vagabundus, qui certam habitationem nõ habet, & qui per mundum vagatur, vt per Bart. in l. dies caution. §. præter. n. 1. & 4. ff. de dam. infec.

DE IVDICIO EXHIBITIONIS. Cap. XIV.

1 *Contra quem intentatur hoc iudicium*
2 *Quod monitorium in hoc iudicio fit.*
3 *Elapso triduo monitorij quæ citatio fiat.*
4 *Negato monitorio debet verificari rem cuius exhibitio petitur, penes reum conuentum extare.*
5 *Facta hac verificatione, quæ citatio fit.*
6 *Hoc iudicium summarium est.*
7 *In hoc iudicio termini substantiales non seruantur.*
8 *Ab hoc decreto non appellatur, & quare.*
9 *Quilibet administrator tenetur librum exhibere.*
10 *Administrator etiam irrequisitus tenetur librum exhibere.*
11 *Ab administratore qui librum rationis non exhibet, nõ dicitur reddita ratio.*
12 *Contra administratorem non exhibentem librum rationis, tanquam dolosum datur iuramentum in litem.*
13 *Citatio ad videndum taxari & ad sententiam.*
14 *Effectus sententiæ.*
15 *Forma sententiæ in hoc iudicio ferẽda.*
16 *Actor non tenetur exhibere iura, & instrumenta si illa non habet.*
Et quando requiratur probatio amissionis,
17 *Actor non potest sumere arma de domo rei.*
Et quomodo id procedat.
18 *Vnusquisque tenetur edere iura penes se existentia.*

1 XHIBITIONIS iudicium, quod in tribunali remota, etiam appellatione datur, siue contra tertiũ, penes quem reperitur depositata aliqua cedula obligationis, instrumentum, aliaue scriptura, seu etiam aliqua bona, aut iocalia, introducitur, & contra illũ
2 fit monitorium, vt infrà triduum rem exhibeat in actis Notarij. Lapso hoc triduo, citatur reus (ad
3 exhibendum in actis Notarij scripturas iuxta formam monitorij, aliàs videndum cõtra eum decerni, & relaxari mandatum exequu
4 tiuum. Si reus se aliquid habere negauerit, incumbit agenti probare ad suam verificandam petitionem, seu intentionem, saltem de tempore facti monitorij, aut introducti iudicij, reum habuisse seu habere rem, seu scripturam, cuius exhibitio petitur. [*Rota in vna*

vna Rom. computorum Coram Orano die 7. Februarij 1590.] Nō desunt enim cauillosi aliqui, qui in partis, & iudicij fraudem statim facto monitorio, aut citatione rem petitam penes aliquem dimittunt, & sic nō habere asserūt. Nec sequuta verificatione, citatur iterum reus, seu monitus (ad
6 exhibendum, aliàs videndum cōtra ipsum decerni, & relaxari mādatū. Quod Iudex visis testibus relaxat, nisi ad primam diem cū intimatione. Et quoniam iudiciū hoc est summarium, & datur ista actio ad exhibendum, ad effectū recognoscendi, vel se iuuandi aliqua scriptura ad præparationem alterius principalis iudicij, nulli
7 in eo seruantur termini substantiales, nec aliqua processus solē-
8 nitas requiritur. A decreto antedicto non appellatur, secundum modernum Contardum ad l. vnicam C. si de momen. possess. limi. 14. in tit. ad exhibendum nu. 20. sed statim exequutio cōmittitur: quia iudicium hoc exhibitionis semper tendit vel ad alterius principalis iudicij præparationem, vt dixi, vel certè ad probationes proponendas. Et ita vidi pluries in contradictorio iudicio practicari, & decidi. Accidit etiā, quòd nonnunquam hoc exhibitionis iudicium principaliter intentatur contra reum conuentum pro exhibitione rei petitæ, vel pro exhibitione librorum rationis administrationis alienarum rerum per alterum gestæ, & tunc modo infra-
9 dicendo procedendū erit. Nā quilibet administrator tenetur exhibere librum rationis administrationis per eum gestæ, l. rationes. C. de administratione tut. Paris. cons. 96. l. 1. nu. 1. & 2. latè Roll. à Valle cons. 49. l. 1. n. 2. etiam irre-
10 quisitus, attestatur Soccin. cons. 92. col. 4. in princ. vol. 4. Plot. in eius tract. de in lit. iuran. §. 5. nu. 26. Et tenetur talis administrator libros, in quibus data, & accepta contineantur, conficere, & omnes actus suæ administrationis ostendere, & parti exhibere, ac instrumenta, res, & bona, & reliqua re-
11 stituere: alioquin non dicitur reddita ratio, sed dicitur esse in dolo, vt per eundē Rol. d. cons. 49. Soccin. cons. 24. visis col. 12. vers. & 12 ideo cùm vol. 1. & contra eum tanquā præsumptiuè dolosū pro interesse partis passæ dandū est illi iuramentum in litem Bar. cons. 150. Ias. cons. 219. col. 1. vol. 2. Plot. ibi n. 6. vers. & tenetur ipse, eodem titulo, & in terminis tradit Bald. cons. 151. col. 2. vers. verbi gratia. l. 3. præuia Iudicis taxatione,

tione,

tione, quæ ante dictum iuramentum est facienda, ad decis. Afflict. 360. in fin. Angel. cons. 277. nu. 6. Socc. cons. 190. num. 6. ad fin. vers. & sic debet. & cons. 223. nu. 3. an. fin. vers. 2. pars. l. 2. Dec. cons. 178. nu. 2. vers. & casu quo. In cuius interesse taxatione, cùm hanc practicam non ita facilè alibi tactam inuenies, ob id non ab re citation. & sententiæ formulas hic conscriben. fore censui, vt puta. Debitis præcedentibus monitorio super redditione administrationis, & reliquorum restitutione, etiam interpellation. super librorum exhibitione, & redditione dictæ administrationis, debitisq; seruatis terminis substantialibus de more, & stylo Curiæ seruari solitis, illisq; reiteratis, dicta
13 administratione per reum cōuentum gesta verificata, demum præmittitur contra eum citatio (ad videndum taxari summam, vsque ad quam infrascriptus d. instans in litem iurare possit, & illa taxata videndum per infrascriptum d. instantem iurare, & iuxta taxationem & iuramentum cōcludi, & pronunciari, & sententiam ferri ad p.d. instante D.A. principali, vel D. Fabritio Ruffetto eius procuratore. Relatione facta comparuit idem d. N. principalis citra, &c. & petijt vt suprà. Et tunc d. Iudex taxauit summam, vsque
14 ad quam d. A. iurare possit in litem ad scuta 500. pro qua summa idem d. A. etiam tactis, &c. iurauit in forma, & pro eadem summa petijt, & obtinuit ab eodem Iudice in huiusmodi causa concludi, & pronūciari, sententiamq; desuper ferri, & promulgari prout in cedula, quam facto dedit, & mihi Notario consignauit tenoris, &c. super quibus, &c. præsentibus socijs testibus, &c. Tenor cedulæ sententiæ vt suprà pro-
15 mulgatæ hæc est. Christi nomine inuocato, &c. dicimus, pronunciamus, sententiamus, decernimus, & declaramus D. B. teneri ad soluendum, & exbursandum dicto D. A. dicta scut. 500. iuxta taxationem per Nos factam, & iuramentum per ipsum A. præstitum, & pro præmissis omnibus, & singulis mandatum exequutiuum contra eundem B. decernendum fore, & esse, prout decernimus, oppositiones, &c. victumq; &c. Redeundo igitur ad superius petitam scripturarum exhibitionem, à qua aliqualiter digressi fuimus dicendum erit, actorem
16 teneri ad exhibendum instrumenta, & iura penes eum existentia, vt per Gomes. l. 2. dec. 25. quod

M pro-

procedit, si illa in prõptu habeat, aliàs non, & proceditur ad vlteriora in causa. Nec videtur dicendum, quòd requiritur aliqua verificatio casus fortuiti, vel amissionis; sed statur eius iuramento etiam quòd altera pars dicat, partem aduersam penes se habere, vt per Mohedanum decis. 40. nu. 2. Secùs si instrumentum, seu iura, quorũ exhibitio petitur, aliàs originaliter producta, & ipsa originalia restituta fuerint dimissa in iudicio seu actis copia: tunc enim requiritur probatio amissionis propter præsumptam notitiam, & ex quo productio originalis est de actis, & ex ipso originali quæsitum est ius parti, & consequenter eius reproductio peti potest, nõ obstante iuramento,
17 dicta decis. nu. 3. Et licèt regulariter actor non possit sumere arma de domo rei, vt in cap. 1. de probatio. l. nimis graue. C. de testi. l. qui accusare. & l. fin. & ibi communiter doct. C. de eden. id tamen aliter procedit ad fundandã, non autem coadiuuandam suam intentionem: imo Rota de æquitate canonica seruat, quòd vnusquisque teneatur edere iura penes
18 se existentia, vt attestatur Gomes. vbi suprà & quòd Iudex ex officio potest compellere partes ad exhibendũ iura siue sint propria, vel communia, vel facientia ad causam vt decis. 5. de probat. in nou. & alia Braccharen. Corã Reomano 5. Decembris 1552.

DE IVDICIO CVM PROcuratore inchoando. Cap. XV.

1 *Iudicium cum procuratore generaliter constituto potest inchoari.*
2 *Tali procuratori dantur dilationes ad principalem consulendum si eas petierit.*
3 *Censuræ non dantur contra debitorem in iudicio cum procuratore inchoato.*
4 *Procuratori specialiter constituto denegantur induciæ.*
5 *Aut dominus, aut procurator potest citari, & quare.*
6 *Dominus tenetur procuratorem sufficienter instruere in omnibus, quæ possunt in causa occurrere.*

1
SI procurator generaliter ad omnes lites, & causas actiuas, & passiuas, motas, & mouendas constitutus sit, & personaliter in curia apprehendatur, iudicium cum eo inchoari, prosequi & terminari potest, vt per Capy. dec. 2. & 7. Cui procura-
2 tori ante litis contestationem dilationes petenti ad consulendum principalem iuxta loci distantiam dene-

denegari non possunt, vt per Cassad. decis. 1. de dilationibus. Ex quibus infertur, quòd iudicium cum eo inchoari, prosequi, & terminari possit ex prædictis, quibus additur decis. Rotæ 27. de procurat. in nou. Marian. Soccin. de citat. art. 1. nu. 1. vers. aut dominus non reperitur. Secùs tamen di-
3 cendum erit in his, quæ sunt magni præiudicij, vt putà priuationis, vel censurarum: in his enim requiritur citatio principalis, ei personaliter facienda, vt in vna Nullius spolij coram Bo. mem. Aldobrandino 15. Februarij 1557. Limita tamen dilationem prædi-
4 ctam non esse concedendam procuratori specialiter constituto super illa re, de qua agitur: quia text. in c. cum dilectus. de procurat. & doct. loquuntur, quando procurator, cum quo iudicium intentatur, esset constitutus generaliter ad omnes, & singulas lites motas, & mouendas, vt suprà dixi, iuxta terminos dicti c. cum dilectus. eodem tit. Et licèt de iure dici possit, quòd dominus non sit citandus, quando constituit procuratorem, qui comparuit, & assumpsit in se litem; cùm dominus per constitutionem procuratoris factam apud acta causæ declarauerit animũ suum, quòd per procuratorem volebat esse in iudicio, ideo debebat citari procurator, & non dominus, cùm dominus non compellatur per seipsum in iudicio esse, vt per Abb. in d. c. cùm dilectus. de procurat. in 4. ad text. ibi allegatum in l. 1. ff. eo. & Bart. in l. 1. & in l. quamuis. C. de sen. & interlo. omn. iud. tamen contrarium de stylo curiæ seruatur, eo quòd aut dominus, aut procurator arbitrio citantis citatur. Dominus enim tenetur comparere per se, aut procuratorem legitimum, vt in d. l. 1. ff. eod.
6 & in d. cap. cùm dilectus. eodem tit. Quem procuratorem tenetur dominus in omnibus, quæ possunt in causa occurrere sufficienter instruere, aliàs domino est imputandum: & eadem ratione probabiliter eidem procuratori denegantur induciæ illas petenti, vt suprà dixi, cùm à principio ipse dominus fuerit citatus, vt per eundem Abb. d. c. cùm dilectus. nu. 5. eodem titulo.

DE IVDICIO DIFFAMATIONIS. Cap. XVI.

1 *Quinam termini diffamanti in hoc iudicio præfiguntur.*

2 *Diffamatore nihil probante, quæ senten tia contra eum fertur.*
3 *Terminis substantialibus in hoc iudicio non est opus.*
4 *Pœna qua mulctatur diffamator.*
5 *Sententia transit in iudicatum, nisi infra decendium ab ea appelletur, et exequutioni demandatur.*
6 *Qualis dicatur sententia ab obseruatione iudicij.*
7 *Quomodo feratur sententia contra actorem non comparentem.*

IN diffamationis iudicio, quod datur vigore l. diffamari. C. de ingenu. & manu. exequutio contra diffamatorem monitorio, de quo infrà in postremo libro, ac in actis reproducto, & lapsò termino citationis in ea expresso, obtineatur ab actore decretum processus per contradictas, siue edi-
1 ctum publicum iuxta temporis qualitatem. His sequutis, Iudex ad partis comparentis instantiam diffamanti primum, & secundum terminum peremptorium præfigit ad docendum de suo iure, ac producendum, & probandum quicquid vult, & potest contra actorem. His terminis elapsis Iudex, præuia citatione ad senten-
2 tiam, pronunciat A. à quibuscunque impetitionibus, diffamationibus, iactationibus, & impedimentis per B. eidem A. de, & super re, &c. præstitis, illatis, ac inferri comminatis, absoluendum fore, & esse, prout absoluimus, & illi super eis perpetuum silen-
3 tium imponimus, victumq; &c. Et licèt in hoc iudicio ferè omnes procuratores terminos substantiales seruari solitos seruent, tamen si contra huiusmodi diffamatores non comparentes, & iudicium effugientes absque aliqua terminorum substantialium seruatione procederetur, putarem processum hunc sustineri posse ex pluribus. Primò, ratione contumaciæ, per quam Iudicis Maiestas sperni videtur: & consequenter cõtumax, si fuerit personaliter citatus, potest prædicta impositionis silentij pœna mulctari. Quæ sententia fertur contra iactantem se velle molestare, iux. Afflict. decis. 264. post num.
4 primum. Secundò quia ratione diffamationis tam respectu personæ, quàm bonorum A. posset aduersus B. actionem iniuriarum habere. Et ex his, & alijs, quæ adduci possent, causis Iudex ex officio sine terminorum substantialium seruatione, & prout in criminalibus causis procedere posset.

Idem

Idem prorſus puto ſeruandum ad inſtantiam rei conuenti, contra actorem, qui monitorium ab A.C. obtinuit, exequi fecit.& poſtea reproducere neglexit, vel pænituit: Tunc enim debitis ſeruatis terminis, ſeu præuia termini præfixione, vt ſuprà dictum eſt, eoq; elapſo, nec per actorem aliquid releuans probato, ſeu nihil deducto, ipſe monitus abſolutoriam ſententiam ſub ea, quam modo poſuimus, forma obtinebit. Et fertur ſentetia hæc, licèt pro actoris parte, vt ſuprà innuimus, nihil penitùs deductum, neque lis conteſtata ſit: quia ſententia ipſa nedum præſens, verùm etiam futurum iudicium concernit. Et propter duplicatam, ſeu reiteratam actoris contumaciam litis conteſtationem non exigit. Et eſt diffinitiua, quæ facit iudicatũ:& conſequenter ab ea appellatur, In tantum quòd, ſi infra decendium
5 non appellatur, tranſit in iudicatum, ad no.Felyn.in cap.quod ad conſultationem. num. 25. in verſ. 2.concluſio.& conſequenter mandanda eſt exequutioni, Curt.Iun.
6 gloſ.22.num. 30. Nec verum eſt, vt nonnulli exiſtimant, ſententiã hanc, vti abſolutoriam, à iudicij obſeruatione ferendam eſſe;& ſic interloquutoriam dici. quoniam ſententia ab obſeruatione iudicij ea eſt, quæ fertur ratione nullius, aut aliàs inepti, ſiue inordinati proceſſus. text. & ibi gloſ.& Abbas in cap. cùm dilecti. de empt. & vend. no. in l. 2. C.de reſcind. vendit. Alex. conſ. 79. num. 3. l. 2. Idem, quando fuit præſentatus libellus ineptus ex carentia actionis, iux.l. ſi pupill. §. videamus. ff. de neg. geſt. vel ex defectu ſolemnitatis ſubſtantialis, vel alio ſimili modo. Specu. in titulo de offic. omn. iud. §. defertur. coll. 5. verſ. In ſententia & alijs compluribus caſibus relatis per Bart. Bal. & communiter moder. in l. properandum. §. & ſi quidem. C. de iud. Idem Bal. in authen. ſed & ſi quis. C. de ſecun. nupt. Paul. de Caſtr. in l. 15. Is qui.ff. de acquir. hæred. [*vbi & ſignanter per Iaſ. in d.l. properandum & §. & ſi quidem habes quomodo ad inſtantiam rei contra actorem non comparentem ſit procedendum, pro obtinenda ſententia abſolutoria ab obſeruatione iudicij: & quomodo, & quando ſententia diffinitiua faciat iudicatum, ita vt obſtet actori exceptio rei iudicatæ: & ibi in facti contingentia recurrere etiam ad compilatorem formularum compillatorem var. com.pag.mihi* 11.*col.* 2.*hoc ēt addito*

7 *quòd sicut reus citatus non comparens, per contradictas siue edictum publicum citari posset, ita etiam actor iuxta authen. qui semel. C. quomodo & quando Iudex.*]Et redeũdo ad materiam nostrã, à qua aliqualiter fuimus digressi, dico tutius esse, ad tollendum omnem causam dubitandi, (si valor causæ summam 200. duc. auri Cameræ excedat) seruatis terminis substantialibus de stylo curiæ seruari solitis, præuiaq; illorum reiteratione, sententiam hanc tanquam diffinitiuam obtinere.

DE PROCESSV INTER, & contra mercatores faciendo. Cap. XVII.

1 *Impugnatio styli Notariorum A.C.*
2 *Si proceditur contra mercatorem vigore cedulæ depositi, seu literarum cambij, appellatio non admittitur.*
3 *Secùs in aliis cedulis.*
Effectus clausulæ, sine præiudicio legitimæ exequutionis.
4 *De stylo tribunalis inter, & contra mercatores nulli seruantur termini substantiales.*
5 *Quid importent clausulæ, summariè, & c. manu regia.*

N processu inter, & contra mercatores faciendo cùm illius modus in notorijs A.C. facultatibus satis apparenter sit traditus, nihil est quod laborem. Hæc pauca solùm referam circa admissionem appellation. de qua in facultatibus prædictis nulla mentio. Contra nonnullorum Notariorum opinionem, qui, nescio sub quo prætextu, stylum tribunalis esse retulerũt, quòd si in tribunali aliqua contra mercatorem cedula exhibetur, & illius vigore ad decretum relaxationis mãdati procedatur, si ex mercatoris parte ab hoc decreto appellatur, appellatione hac minimè obstante, A. C. ad illius exequutionem procede-
1 re potest. Verùm cùm relatus stylus aliquibus probabilibus rationibus non videatur munitus, constanter dicere audeo illum non
2 verificari, nisi in cedulis depositorum, & literis cambiorum; quæ de earum natura inter, & contra mercatores vbique locorum paratam habent exequutionem, iuxta DD. de Rota in vna Anconitan. attentatorum, coram R.P.D. Sera-
3 phino 12. Februarij 1582. In alijs verò cedulis, etiam quòd super re mercãtili agatur passim datur,

&

& admittitur appellatio:qua pendente manus Iudicis ligatæ sunt, vt aliàs superiùs scripsimus, & probauimus.Licèt Signatura in re non dubia soleat rescribere cũ clausula, sine præiudicio legitimæ exequutionis: quæ tantum deuolutiuum,non autem suspensiuum effectum operatur, vt per Specu.in tit.de act.seu petit.§. super petitionibus. vers. sed quid si ante.Et licèt A.C.in his vigore suarum ordinariarum facultatum manu regia, & sola facti veritate inspecta procedat, non propterea appellatio suspensiua, & deuolutiua, sed tantùm iudicij solemnitas tollitur;vt purà, monitorium, terminorum substantialium seruatio,& similia,vt infrà dicemus.
4 Etsi aliqui dixerint in hisce causis quatuor saltē terminos, prout in summarijs, seruari debere videlicet, ad articulandum, dicendum contra articulos, producendum omnia, & dicendum contra
5 producta. Tamen, quicquid ab eis dicatur,in causis summarijs,in quibus Iudex procedit cum clausula (summariè, simpliciter,& de plano, ac manu regia, & sola facti veritate inspecta) releuatur ab omni forma iudiciorum à iure ciuili inducta: & dumtaxat astringitur ad seruandam formam inductam à iure naturali. Et satis est,quòd interueniant ea,quę instruunt, & decidunt: quamuis omissa fuerint ea, quæ ordinem, & solemnitatem iudiciorum respiciunt, vt post alios per Felyn. in c.olim. col. penult. de accu. vsque ad cò quòd iudicium potest inchoari ab articulis, & illis probatis ferri sententia, Rot. decis. 33. in nou. Dec. cons. 449. num. 21. l. 4.

DE SEQVESTRIS, ET arrestis, illorumq; reuocatione. Cap. XVIII.

1 *Sequestra quo casu permittuntur, & quæ cautionis gratia fiunt, quomodo reuocentur.*
2 *Quando fiunt gratia exequutionis faciendæ, quo pacto reuocentur.*
3 *Aliud remedium illorum reuocationis.*
4 *Verbum, cauere, quid importet, & quomodo in Vrbis tribunalibus intelligatur,*
Et cuius fauorem remedium cautionis sit introductum.
5 *Cautiones, quæ iudicialiter dantur. Notarij periculo recipiuntur. Secus si tempore illius receptionis fideiussor reputabatur pro idoneo,& bona stabilia possidebat.*
6 *Fideiussor non est dandus, vbi principalis est idoneus.*

7 *Et quando non dicatur idoneus, licèt sit diues.*
8 *Fideiussor in forma depositi obligatus nullitatis exceptionem opponere potest, & super ea auditur.*
9 *Iudex mandat obligationem in forma depositi cassari, si de mandati nullitate constat.*
10 *Notarius non cassat instrumentum, pendente termino ad appellandum.*
11 *In cassatione instrumenti qui termini seruantur.*
Et quando sit cassandum.
12 *Quo pacto reuocetur monitorium cum arresto contra debitorem in curia repertum.*
13 *Processus qui fit contra arrestatum recedentem sine licentia Iudicis.*
14 *Ignorans quis sit hæres agit contra bonorum possessores.*
15 *Præparatoria quomodo fiunt.*
16 *Processus vigore ob. cam. non datur contra tertium possessorem non ita obligatum.*
17 *Obligatio vulnerata per sententiam non habet exequutionem paratam: secùs quando præcessit relaxatio mandati.*

SEQVESTRA licèt regulariter sint de iure prohibita l. 1. C. de prohib. seq. tamen per Abb. in cap. dilectus. de sequest. possess. & fruct. per totum, ponuntur plures casus, in quibus facienda est sequestratio: ex quibus aliquos tanquam quotidianos hic enumerare placuit: Vt putà aduersus personam suspectam dicta sequestratio licitè fieri potest. suspecta autem persona dicitur, quæ non possidet immobilia, vel pauca. Item ob malos mores, vel quia malè administrauit. Item si timetur de dilapidatione bonorum. Sed aduerte, quòd ista coniunctim non requiruntur, sed quandoque sufficit alterum de duobus secundum subiectam materiam. Tunc, ne iudicium reddatur frustratorium, Iudex mouetur ad sequestrum concedendum, vt per eundem Abb. d. c. dilectus. nu. 16. eo-
1 dem tit. Put. decis. 3. de sequestr. quod tamen tunc mediante cautionis præstatione tollitur, vt ibi nu. 19. eodem tit. [*Paul. de Castr. in l. si fideiussor. §. si satisdatum num. 3. ff. qui satisda. cog.*] Paris. cons. 41. n. 44. & 49. l. 1. Verùm cùm sequestra antiquitùs, præmissis non attentis, cõtra omne iuris debitum passim, à quibuscunque Romanæ Curiæ iudicibus ordinarijs contra quoscũque relaxarentur, ob id Sanctæ me. Plus Papa V. in eius reformatione tribunalium vers. Idem in sequestri relaxationem eorundem sequestrorum prohibuit, nisi aliqua ratione timẽdum sit de suspicione, vel dilapidatione bonorum, vt suprà dictum fuit. In causis autem præmissis

missis, nedum Iudex ordinarius, verùm etiam delegatus, tam in profanis, quàm beneficialibus causis concedit, vt per eundem Abb. d.c.nu.20.21. & 22.eodem tit.Felyn.in c. olim.in 2.col.vers.
2 Considera bene. de rescript. Interdum autem A. C. tam in exequutiuis, quàm summarijs causis post primam sententiam concedit sequestrum tam in curia, quàm extrà, iux. Clem. 1. de sequestr. possess. Et tunc, licèt tale sequestrum reuocari non possit, nisi cum solutione, Bart. in l.cōsentaneum. C. quom. & quan. Iud. tamen de stylo Curiæ vsu receptum est, quòd remedio satisdationis in forma depositi reuocetur. interdum verò datur sequestrum in casibus primo loco relatis, non sufficienter verificato: & tunc citatur pars, quæ illud obtinuit, (ad videndum sibi præfigi terminum ad verificandum prætensum sequestrum. Et sic præuia termini præfixione, eoque elapso citatur denuo pars (ad videndum reuocari sequestrum, attentò quòd in termino sibi præfixo illud non verificauit. Et Iudex illud reuocat, nisi ad primam diem cum intimatione, vt in Pract. Pap. in forma sequestr. in glos. audeant, in fin. Et idē
3

seruabitur, si reus fideiussorem dederit, propter quod sequestrum relaxatur: quia inconueniens esset, vt fideiussor semper staret obligatus, arg. l. pen.C.de fideiu. & in l. si eo tempore.C.de remiss. pi. cum simil. Remedium enim cautionis introductum fuit, ad succurrendum ei contra quem relaxatur sequestrum, non autem vt succurratur ei pro quo fit sequestrum. Is enim monitorium fieri curabit, & de iure suo docebit; & successiuè sententiam obtinebit, vt declarat Curt. in tract. sequestr. 2. q. princ. q.13. & 14. nu. 54. & 15. Et præmissa possunt adaptari ad arresta, quæ fiunt in curia contra constitutos in carceribus; Et etiam quoad mandata suspicionis fugæ, singula singulis congruè referendo. Et licèt remedium cautionis, quod superiùs diximus, intelligi videatur de nuda cautione, scilicet cū promissione cauentis sub hypotheca bonorum suorum, ac vinculo iuramenti, vt per Bart.& An-
4 gel.in l.prætoriæ.& l.vltima ff.de præt. stip. & in l. 1. ff. qui satisd. cog.tamen in tribunalibus tam A. C. quàm alijs almæ Vrbis vsu receptum est, decretū Iudicis reuocationis sequestri, & aliorū prædictorum (data cautione de stando

do iuri, & iudicatum soluendo, seu in forma depositi,& cum similibus capitulis) passim intelligi cum praestatione idonei fideiussoris: cautiones enim praetoriae debent esse sufficientes, vt tradit Abb. in c. qua fronte.in fin. de appellat. Et licèt videatur posse affirmari, quem nō arctari ad praestandum fideiussorem, si principalis diues sit; cùm fideiussor non sit dandus, vbi ostenditur, quòd principalis sit idoneus, vt per Afflict. dec.171. post nu. 3. Negus. in tract. de pign. 1. memb. 5. par. num.3. tamen quoties quis vult aliquid ab alio consequi, non sufficit nuda cautio iuratoria, vt per Inno. in l. 1. col. fin. vers. tertiò limita. ff. qui satisd. cog. Notarios

5 verò moneo, cùm cautiones, quae de mandato Iudicis recipiuntur, eorum periculo recipi, vt in vna Roman. releuationis indemnitatis coram Seraphino die 7. Maij. 1582. ratio, quia Notarius recipiens fideiussorem minus idoneū, tenetur reficere parti damna & interesse l. 1. §. sciendum. ff. de magist. conuen. Paris. de Put. in tract. de syndic. 1. 3. in princ. Boer. decis. 314. nu. 5. excusso tamen prius ipso fideiussore, Salic. in l. 1. C. de magist. conuen. Quod intellige procedere, quando Notarius recipit fideiussorem, qui soluendo non erat; secùs tamen si fideiussor tempore illius receptionis cōmuniter habebatur pro idoneo & possidebat immobilia longè maioris valoris, quàm esset sūma pro qua fideiussit: quia tunc idoneus censendus erat, vt in alia simili pro d. Antonio Guidotto contra Ill. d. Leonem Strotium coram Illustriss. Card. Plato, tunc Rotae Auditore die 19. Februarij 1591. Notarij igitur

6 fideiussores nedum facultatibus, sed etiam exigendi facilitate idoneos recipiant: ne partibus, & successiuè sibi ipsis damno sint.

7 Fideiussor autem licèt diues sit, si nequit conueniri, nequaquam dicitur idoneus, vt per Maria. Iur. in l. sciendum. ff. qui satisd. cog. in auth. de exhib. reis §. suscepto. sed debet esse idoneus facultatibus, & facilitate conueniendi, vt per Paul. de Castr. ff. qui satisd. cog. l. 11. nu. 1. Intellige tamen, quando creditor propter difficultatem illum conueniendi, creditum suum consequi non posset, vt per Afflict. dec. 88. in fin. qui loquitur in terminis, in quibus fideiussor non est habilis ad cōueniendum: quae ratio difficultatis, videtur in curia propter praesentiam principalis cessare, vbi

Digitized by Google

re, vbi quilibet quantumcunque vir potens sit, facilè conuenitur. Fideiussor autem qui abundat diuitijs, & est facilis in conueniendo, contra se recipere recusantem iniuriarum actionem habet, vt per Mar. de Mantua in sing. 538. Dubitari interdum contigit in tribunali A. C. an contra fideiussores in forma depositi obligatos ad exequutionem, reiectis quibuscunq; nullitatibus tam ex capite notoriæ iniustitiæ, quàm ex quocunq; alio capite resultantibus, siue illæ à fideiussore, siue à principali debitore opponantur, procedendum sit? Et licèt prima fronte videatur esse affirmatiuè respondendum, cùm nullam exceptionem depositario competere posse videatur, tamen passim contrarium semper, dum substitutum in eodem tribunali gessi,

8 seruari vidi. Si enim constat Iudici de nullitate sequestri, pro quo cautio præstatur, seu relaxationis mandati, vel aliàs de notoria iniustitia, quæ nullitati æquiparatur vt in c. inter cæteras. de re iud. Paris. cons. 98. nu. 23. vol. 4. Afflict. decis. 28. nu. 6. Iudex ipse ad partis opponentis instantiam ad reuocationem procedit, & fideiussionem in forma depositi tãquam dicto sequestro, seu mandato indebito, & executioni illius nulliter factæ accessoriam cassari mandat. Infecta .n.

9 primitiua, inficitur etiam deriuatiua; l. cum quid prohi. & l. accessorium. de reg. iur. Aduertat tamen Notarius, ne vigore huiusmodi decreti statim casset instru-

10 mentum obligationis, quia ab hoc decreto appellatio ad vtrumq; effectum admittitur, & ea, seu termino ad appellãdum pendente nihil est innouandum, vt in l. siue pars. C. de dilationibus. Sed

11 elapso decendio ad appellandũ, seruatisq; quatuor solitis terminis ad docendum de appellatione, illiusq; legitima prosequutione & demùm præcedente alia citatione ad videndum mandari cassari &c. ac decreto Iudicis desuper interposito, instrumentum casset. Fit aliquando monitoriũ cum arresto contra debitorem in curia repertum pro debito, cuius solutio in partibus est destinata: quia debitor vbi reperitur, ibi potest citari, vt in vna Vlixbonen.

12 Pecuniaria, coram Io. Paul. Thol. dec. 92. in fin. Nec reuocatur hoc casu arrestum, nisi remedio idoneæ cautionis de stando iuri, & iudicatum soluendo, ac constituto procuratore reperibili, & acceptante, liteq; contestata; præsertim

ſertim quandò reus alienæ ſubiacet iuriſdictioni, nec ſtabilia bona in terris Eccleſiæ poſsidet: quo caſu, ſi debitum in Vrbe contractum non eſſet, oriri poſſet dubium, an forum declinare valeret. Secùs quando poſsidet bona ſtabilia in terris Eccleſiæ vltra valorem cauſæ, de qua agitur, quia tunc, hoc verificato ſummariè, & extraiudicialiter, conſtituto procuratore, & lite conteſtata, arreſtum reuocatur. Notandum eſt ampliùs, quòd ſi ſolutio in partibus eſt deſtinata, ſufficit quòd præſtetur cautio de ſtando iuri, & iudicatum ſoluendo in loco ſolutionis, ſecundum Bart. & Alex. in l. ſi fideiuſſor. §. neceſſaria. ff. qui ſatiſd. cog. quæ loquitur in caſu, quo reus conuentus non poteſt ſatisdare in loco iudicij; tunc enim remittitur in loco deſtinatæ ſolutionis pro dicta fideiuſſione: quia magis ſubuenitur ei, qui ex neceſſitate facit, quã ei qui ex voluntate, vt in l. quod ſi minor. §. reſtitutio. ff. de mino. Idem dico de mandatis ſuſpicionis fugæ, quandò ſumma in partibus debetur. Hæc etiam ad arreſtorum propoſitam materiam faciunt. Et licèt ex diſpoſitione bullæ fæ. re. Pij PP. V. ſuper reformatione tribunalis A.C. verſ. In cauſis verò. ad contumaciales pœnas procedi prohibeatur, tamen ſi acciderit, vt non ſemel in tribunali A. C. accidit, aliquem

13 arreſtatum non petita licentia, nec arreſto reuocato à curia recedere, reformatione antedicta non obſtante ad cenſuras, & pœnas in arreſtro contentas cõtra illum procederetur; ea, vt arbitror, ratione, quòd per arreſtatum contrauenientem maieſtas Iudicis ſpernitur, cuius contemptus magis inſpicitur, quàm læſio iuris, & partis, Arch. c. cordi. in fin. de appellat. in 6. Et propterea nedũ ad partis inſtantiam, verùm etiã ex officio, & ad inſtar cauſarum criminalium procedi poteſt, vt per Abb. in C. de quo vult deo. nu. 7. & 10. de iud. Quia arreſtatus ſine licentia recedens, tanquam inobediens, dicitur infidelis, & excõmunicatione dignus, & dicta, ac alijs pœnis Iudicis officio, vt dictum eſt, mulctari debet: ad quas quidem pœnas ſic proceditur. Docto priùs ſummariè, & extraiudicialiter de arreſtati receſſu, decretoq; proceſſu per cõtra dictas, ſiue edictum publicum iuxta temporum qualitatem, ac præmiſſa; demùm citatione (ad videndum ſe declarari incidiſſe pęnas in arreſto contentas

& pro

& pro illis decerni, & relaxari mandatum executiuum.) Iudex facit decretum, & declarat arrestatum incidisse pœnas arresti, illas arbitratu suo moderando, & pro illis mãdatum exequutiuum decernit & relaxat nisi ad primã diem cum intimatione. Et successiuè quatenus exequutio realis, aut personalis fieri nequeat, in subsidium ad censuras, & relaxationem literarum declaratoriarum, & brachij secularis procedit. A quibus non absoluitur arrestatus, nisi ad Vrbem redeat, & coram A. C. compareat, & quæ suprà retulimus faciat. [*Addo, quòd datur etiam sequestrum contra detentores bonorum haereditariorum, ad effectum reperiendi baeredes, & datur processus con-*
14 *tra eosdem bonorum possessores. ignorans enim quis sit haeres potest agere contra bonorum possessores, vt per Bart. in l. controuersia. nu. 7. ff de transactionibus, & ibi Ias. nu. 7. eodem tit. Et ad hoc diligenter nota quòd in positionibus seu præparatorijs, quæ fiunt ante litis contestationem ad instantiam creditoris, pars nedum debet interro-*
15 *gari an sit hæres pro quota & quãta parte, sed etiam an possideat aliqua bona haereditaria, quia eo ipso quòd quis possidet, licet ipse non sit hæres, creditor haereditatis habet intentionem fundatam, vt ibi & tunc sit etiam citatio generalis per proclama ad instantiam creditoris nedum contra quoscunq; prætendentes se esse haeredes, sed etiam contra eos qui solùm se possessores praetendunt, vt ibi nu. 8. & ad actus opportunos iuxta naturam causae procedere potest, tutiùs tamen arbitror deuenire ad deputationem curatoris bonorum seu haereditatis iacentis, & cum eo iudicium incboare & prosequi, vt dixi iuxta naturam causae, quae actitari debebit prout superiùs meminimus in cap. 52. lib. 1. Nec etiam defuerunt, qui constanter affirmarunt, quòd creditor vigore obligationis cameralis exequutiuè agit*
16 *contra tertium possessorem non ita obligatum, & malè quia contra eum vigore dictae obligationis Cameralis exequutio fieri non potest, Ruin. cons. 87. nu. p. & sequen. l. 4. Bero. cons. 47. l. p. Nec facit nouella Galesij, quia illa nunquam fuit vsu recepta, sed antiqua semper obseruata. Quod autem superiùs diximus obligationem cameralem non esse exquendam contra simili modo obligatum, intelligendum est, quando obligatio est vul-*
17 *nerata per sententiam, à qua cum licuerit actori appellare, licere debet*

Digitized by Google

bet etiam reo à contraria sententia reuocatoria primæ sententiæ vulneratione dictæ obligationis reg. non debet actori &c. de reg. iur. l. 6. cum simi. & tenuit Rota in vna Rom. census Coram Cantuccio die 22. Iunij 1580. Verùm tamen est quòd si ante prædictæ obligationis vulnerationem mandatum fuerit relaxatum, Signatura aliquando rescripsit, & vt audio rescribere consueuit, quòd facta obligatione per actorem de restituendo in euentum succumbentiæ, ad vlteriorem exequutionem procedatur.]

MANDATA SVSPICIONIS fugæ quomodo, & quando concedantur. Cap. XIX.

1 *Creditori, vt aliquibus placet, cum solo iuramento concedi debet mandatum suspicionis fugæ contra suum debitorem.*

2 *Quid hodie seruetur in tribunali A. C. quoad illius concessionem, & liberationem carceratorum.*

3 *Si superuenerit noua causa etiam lite pendente mandatum prædictum conceditur.*

4 *Quænam dicantur nouæ causæ superuenientes.*

5 *Debitor in diem, quando capi possit tãquam suspectus.*

6 *Hæres quoque creditoris hoc iure vtitur.*

7 *Notarij, qui mandata hæc expedienda ad Iudicem afferunt, quæ in eis exprimere debent.*

8 *Cautio fideiussoria an expiret lata prima sententia: vel duret etiam in alijs instantijs.*

9 *Cauens de stando iuri coram Iudice incompetente potest declinare forum.*

10 *Fideiussor de repræsentando reum, qui reperitur carceratus pro alia causa quid facere debeat pro sui liberatione.*

11 *Fideiussor de repræsentãdo reum, toties quoties, liberatur per binam repræsentationem.*

12 *Actor de consuetudine non tenetur satisdare de iudicio sisti.*

1 VIA mandata suspicionis fugæ sunt quotidiana, & cõsequenter pleniùs, quàm suprà diximus pertractanda, vt in l. legaui. ff. de lib. leg. ideo non ab re plura alia circa hæc referre cẽsui. Licèt igitur non desint, qui arbitrantur mandata ista, quæ pro assecuratione iudicij à creditore petuntur cum solo iuramento ipsius creditoris asserentis habere suum debitorem suspectum, concedi posse, vt per Soccin. in l. si ab arbitro. nu. 9. ff. qui satisdare cog. col. fin. nu. 18. Alex. cons. 19. nu. 3. vol. 3. tamen de inueterato stylo tribunalis duo necessariò re-
2 quiruntur. Quorum primum est, quòd constet de credito saltem per testes, qui sufficiunt, vt sũmariè,

riè,& extraiudicialiter examinẽtur; ne debitor instruatur ad fugam. Alterum verò est,iuramentum creditoris, qui iureiurando asserit se debitorem suum de fuga suspectũ habere, modò tamen post capturam legitimè verificetur, Paris.cons. 101.l.3. nu.8. Alex.cons.19. nu. 1.& 2.vol.3.Quibus præmissis conceditur mandatum contra debitorem, non liberandum donec de stãdo iuri cum creditore super solutione summæ petitæ, & iudicatũ soluendo idoneè cauerit,ad Afflict.decis.120. nu.4.Licèt ex constitutione Sanctæ mem.Pij V. mandetur carcerum visitatoribus, quòd tales sic capti,relaxentur sub cautione de se repræsentando sub pœna debiti, prout latiùs in dicta constitutione habetur. Ad quam capturam deuenitur etiam die Dominica,& qualibet alia die festiua, vt per Castren. in l. dies festos.in fin.C.de fer. Ad quam etiam ca-
3 pturam lite pendente,si noua superuenerit causa,deueniri potest, vt in l. si creditores. ff. de priuil. credit.& in l.ait prætor.§.si debitorẽ.ff.quæ in fraud. credit. Dec. cõs.25.col.1.in fin.vers.3. Super-
4 uenientia autem nouæ causæ dicitur,quãdo interim debitor fuerit factus suspectus,& nõ soluendo: tunc litis pendentia, & illius contestatio non debet creditori damnum afferre,l.non solet.ff.de reg.iur. Quomodò autem,& quãdo dicatur debitor conditionem suam deteriorasse,ita vt ipse præsumatur suspectus de fuga ex his intellige: Vt putà si dimisit apothecam,quam tenebat & exercebat Paris.cons.99.nu.18.l.3.item quando alienauit capitale apothecæ, seu illius exercitij, vt ibi nu.19. item quando applicauit se ludis prohibitis, ibi nu. 21. item quãdo capit pecunias sub vsuris, datis pignoribus nu.21.Item quãdo non possidet tanta bona mobilia,per quæ cesset suspicio nu.23.
& 36. Vlteriùs dico, quòd etiam 5
debitor in diem, tanquam suspectus potest capi, vt caueat de soluendo, vel adimplendo in obligatione deductum adueniente die, vt per Petrum Porcium in titulo, qui, aut quorum bona legitimè arrestantur cap.4.ratio,quia quãdo aliquid est in obligatione deductum quod de sui natura transit ad hæredes: tunc committitur stipulatio quoad obligationẽ, & actionem,vt in l. cedere diem. ff. de verb. sig. & per citatos in decis. Afflict. 279. nu.2. & ibi vide distinctionem, quæ fit quando dies est appositus ab homine, &

quando

quando eſt appoſitus à lege per totum. Hæres quoque credito-
6 ris hoc iure vtitur; quia ſuſpectū debitorē capi facere poteſt, quāuis intra tempus conficiendi inuentarium quia nominato creditore cenſetur nominatus eius hæres, Bal. ad l.1.C.quo. leg.Bart. ad l. poſtulātē.ff.ad Trebell.Soc-
7 cin.conſ.14.l.2. Notarij enim, & illorum ſubſtituti, quia ſimilia mādata ad Iudicem expedienda afferunt, ſeu mittunt qualitatem perſonarum deſcribere debent; vt putà, ſi talis ſit procurator, mercator, vel aduocatus. Debet dico qualitatem illam Notarius, ſeu ſubſtitutus in mandato exprimere, vt poſtea Iudex pro qualitate perſonæ faciliùs deliberare, & iudicare poſſit, l.2.ff.de re iud. & inſimul exprimere qualitatem rei, ac quantitatem crediti, ſeu ſummæ, pro qua agitur: quoniā pro paruo debito inhoneſtum eſt, quem carcerari, vt no. Bal. in auth.ſed iam neceſſe.C.de dona. ante nupt. De fideiuſſoribus de
8 ſtando iuri, & iudicatum ſoluendo, & etiam de repræſentando, de quibus ſuprà meminimus, nō inutile erit, tanquam de re quotidiana, aliqua referre. Fideiuſſor de ſtando iuri, & iudicatum ſoluendo, licèt poſt latam primā ſententiam contra principalem debitorem condemnatum, à qua pro illius parte fuerit appellatū, videatur per talem appellationē interpoſitam, & Commiſſionem cauſæ liberatus, ad text. in l.cum apud Mart. in rub. de fideiuſ.nu. 108. & per Boer.dec.315.qui atteſtatur de communi Salice. cōſ. 201. nu.9. Paris. conſ. 71. nu. 3. & 4. & ea eſt ratio, quia exequutio fit ex ſententia confirmata, ad quam fideiuſſor non ſe obligauit, vt dicit Bart. in d. l. cùm apud. num. 4. & ſemper militat ratio, quod imputandum ſit ei, qui non petijt ſibi cautionem reuocari in 2. inſtantia: Tamen DD. de Rota in vna Lucerina locationis 7. Februarij 1560. coram Caputaquē. l.2.deciſ.64. in manu ſcript. [*Et deinceps in vna Rom. computorum Proſperi Cribelli die 6. Nouem.1596.Coram R.P.D.Pegna.*] tenuerunt contrariū, ſcilicet cautionem non expiraſſe; ſed quòd duret etiam in alijs inſtantijs ex rationibus de quibus in eiſdem deciſ. Tutiùs tamen erit, ad tollendum omnem cauſam dubitandi, vt Notarius recipiens talem fideiuſſionem de conſenſu tamen fideiuſſoris, & quatenus ita cauere contentus fuerit, annotet in actis eundem fideiuſſorē in obligare,

gare, quòd ſtabit iuri coram quocunque Iudice, & in quacunque inſtantia, & iudicatum ſoluet; alias velle teneri de ſuo proprio vti principalis, principaliter, & in
9 ſolidum. Cauens autem de ſtando iuri coram Iudice incompetẽti, poteſt declinare forum: quia non videtur renunciaſſe priuilegio fori, Bart. in l. vir bonus. ff. iudica. ſolui. Afflict. deciſ. 133. nu.4. Notandum etiam videtur, quòd ſententia lata contra principalem poteſt exequutioni demandari contra fideiuſſorem de ſtando iuri abſq; nouo proceſſu: quia ſufficit, quòd citetur principalis debitor ſecundum Bal. in l. duobus. §. igitur ſi quis. ff. de iure. iur. [*Port. in concluſ. 43. l. p. limitatione x. fol. mihi 318. prope finem*.] Secùs contra fideiuſſorem cõtractus, quia tũc opus eſt nouo proceſſu, iux. deciſ. Guid. Pap. q. 26. nu. 1. & aliàs q. 215. nu. 9. [*Sententia verò lata contra fideiuſſorem, etiamſi millies tranſierit in rem iudicatam, in nihilo tamen præiudicat principali, vt in l. & poſt rem. n. 3. ff. de tranſact.*] De cautione autem de repræſentando, & eius exequutione interrogatus, reſpondi quòd ſi quis fideiuſſerit de repræſentando debitorem, ſeu reum ſub certa pœna, & deinde reus ipſe per Iudicem capiatur, & poſtea aufugeret, dubium erat, an fideiuſſor ipſe eſſet liberatus. Et licèt videatur dicendum, quòd non: quia induſtria Iudicis captus eſt, non autem fideiuſſoris, quæ propterea ei obeſſe non debet, nec officium ſuum quodammodo eſſe damnoſum, l. ſed ſi quis ex ſignatoribus. ff. quemadmodum teſt. ap. l. ſi ſeruus communis. §. quod verò. ff. de fur. tamen contrarium eſt potiùs tenendum, ſub hac diſtinctione; quòd vel pro eadẽ cauſa capitur, & ſic ex quo ſemel ſatisfactum eſt, cautio extincta remanet, nec refert, à quo ſit ſatisfactum, l. fin. ff. de condit. & ſic obligatio fideiuſſoris
10 eſt extincta. Vel pro alia cauſa captus eſt, & hoc caſu non liberatur fideiuſſor, niſi proteſtaretur de habendo ipſum pro præſentato, & nolle vlteriùs ſe eſſe obligatum, vt per Ang. in l. nul-
11 lus. C. de exhib. reis. Et propterea inoleuit ſtylus curiæ, quòd Iudices Romanæ Curiæ mandant cautionem dari de repræſentando reos toties quoties: tunc enim non inducitur liberatio fideiuſſoris, niſi per binam repræſentationem, vt in l. ſi finita. in princ. ff.
12 de dam. infec. [*Supereſt vt videamus*

N

deamus an actor satisdare cogatur. Et licèt in hoc, varij variè locuti fuerint, præsertim in actore forensi, tamen quicquid sit de iure, affirmãdum hic esse arbitror, quòd de consuetudine actor non tenetur satisdare de iudicio sisti, quia in eo non præsumitur calumnia, iuxta authoritatem Bart. in authen. generaliter. C. de epis. & cleri. vbi ipse attestatur, quòd in facti contingentia ipse non potuit obtinere, Abb. in c. cum in alijs. num. 2. vt lite non contestata.]

DE CAVSIS AD A. C. per viam appellationis deuolutis, & illarum processu. Cap. XX.

1 *A. C. est Iudex quarumcunq; appellationum in terris S. R. E. mediatè, & immediatè subiectis interpositarum.*
2 *Modus procedendi in causis appellationum.*
3 *Quos terminos sufficiat seruare in causis grauaminis.*
4 *Qui termini seruantur in causa principali appellationis.*
5 *Sanantur hi termini reiterationem.*
6 *Citatio ad sententiam.*
7 *Iudex appellationis non potest canonizare nouum ius.*
8 *Iudex appellationis pronunciat tãtùm, malè, vel bene appellatum.*
9 *Secùs si superueniat commissio.*
10 *Termini extra curiam, non ita exactè seruantur, prout in curia.*
11 *Iustificato grauamine in iudicio interloqutorio, deuoluitur tota causa ad Iudicem appellationis.*
12 *Qui vult ad expeditionem causæ procedere, integrum de partibus processum producere debet.*
13 *Quando causa appellationis non dicitur legitimè deuoluta ad Rom. curiam.*
14 *Deserta causa appellationis, cui sit committenda exequutio rei iudicatæ.*
15 *Termini seruandi pro exequutione rei iudicatæ.*
16 *Appellatio vnius prodest alteri habenti causam communem cum altero. Et quæ dicatur causa diuersa. De prorogatione fatalium, & plura alia de appellation. & illius prosequutione.*
17 *Iurisdictio delegata derogat ordinariæ iurisdictioni.*

1
AVDITOR Cameræ propriè est Iudex competens, & ordinarius omnium appellationum, & reclamationum in terris S.R.E. tum mediatè cùm immediatè subiectis interpositarum.
2 Et quoad processus in his appellationum causis firmandos, dico quòd reproducta pro parte appellantis citatione vigore suæ appellationis obtenta (quam vti ferè omnibus notissimam omisi), contra appellatum legitimè executa citatur appellatus, vel eius procurator, si comparuerit alter eorum, per Cursorem; seu, obtento de-

to decreto processus per contra-
dictas, (ad dicendum contra lite-
ras citatoriales; & inhibitoriales)
ac instrumentum illarum execu-
tionis in partibus factæ, iuraque
producta, & repetita, videndum
iurare testes super illorum reco-
gnitione; quatenus opus sit, nec-
non iustificandum, & impugnan-
3 dum ad primam diem. Qui ter-
mini legitimè seruati, appellatio-
nis instrumento A. C. vti Iudici
ad quem, in tempore exhibito, in
iudicio grauaminis, ad euitandam
causæ desertionem satis sunt: Si
4 verò appellans, vel appellatus ad
causæ expeditionem procedere
vult, exhibet processum de par-
tibus, & terminos substantiales
seruat, vt in priori instantia, siue
causa sit beneficialis, siue profa-
na. Afferunt tamen aliqui hos
terminos non esse seruandos, vt
in prima instantia, sed excepto
termino (ad articulandum, qui
seruatur ad octauam diem) reli-
quos omnes ad primam diem ser-
5 uari. Quomodocunque sit, ter-
mini ipsi alterutro ex suprascri-
ptis modis seruati sanantur po-
stea, dum in citatione ad senten-
6 tiam citatur pars (ad videndum
reiterari omnes, & singulos ter-
minos substantiales malè forsan,
nulliter, & inculcatè seruatos, in-

vim facultatum A. C. deferri iu-
ramentum in supplementum ple-
næ probationis, quatenus opus
1 sit, absolui infrascriptum instan-
tem ad effectum &c. necnon con-
cludendum, concludiq; videndũ,
& audiendum sententiam diffini
7 tiuam. Et iudex postremò per
diffinitiuam sententiam pronun-
ciat solummodo benè, vel malè
appellatum &c. Quia Iudex ap-
pellationis nouum ius neutri par
8 tium canonizare potest, sed tan-
tùm vt suprà declarare: cùm per
deuolutionem causæ habeat dun
taxat iurisdictionẽ circa ea, quæ
in prima instantia vertuntur, Bal.
in l. per hanc 6. col. C. de temp. &
9 repar. Appell. nisi fortè causa ap-
pellationis vigore commissionis
Iudici cum toto negocio princi-
pali commissa fuerit, vt per Put.
decis. 7. de appellat. & dec. 7. de
Iudice. Vide tamen ad hoc text.
in l. si mater. ff. de inoff. testam.
in contrarium allegatum per Af-
flict. dec. 53. nu. 2. [*Vide etiam
ad hoc Bart. in cons. 220. l. p. nu. 2.
vbi dicitur, quòd Iudex ad quem
succedit in locum Iudicis à quo, &
illa facit quæ fecisset ipse si ab illo
appellatum non fuisset.*] Præ-
10 termittendum tamen non erit
in hac materia, terminos extra-
curiam non ita exactè seruari, vt

 in cu-

in curia, & sententiam extra curiam latam, non dici nullam, eo quòd non constat terminos substantiales fuisse seruatos; sed procedi iuxta stylum illarum partiũ, vbi sententia fertur, Rot. dec. 4. de appellat. in nou. Roman. consi. 367. nu. xi. Caputaquen. in causa Toletan. pensionis, decis. 122. 23. Maij. 1560. Cassad. decis. 8. de rescript. & quòd in ordinarijs attendantur, & obseruentur statuta stylus, consuetudo, & modus procedendi illius loci, vbi iudicium agitatur, dicit Bart. & omnes in l. cunctos populos. C. de sum. Trinit. & fid. cath. vbi Ias. in 1. lect. col. 4. nu. 2. Guid. Pap. decis. 23. Vlteriùs dico,
11 quòd licèt regulariter appellationes ab A. C. (præsertim à sententijs latis extra curiam) non recipiantur, nisi quatenus à diffinitiua, tamen si vigore Cõmissionis appellationis, vel ex alia rationabili causa illius vigore citatio ad partes concederetur, apparente tamen decreto interloquutorio, & iustificato grauamine, crederem causam totaliter legitimè deuolutam esse: cùm hæc sit natura appellationis, etiam ab interloquutoria, quòd, iustificato grauamine, causa prinipalis deuoluitur ad Iudicem, ad quem; vsque adeò quòd omnia innouata reuocantur, iux. c. non solùm. de appell. l. 6. Corn.
12 cons. 58. nu. 3. l. 2. Et licèt appellans de grauamine docere, & processum de partibus producere teneatur; tamen si causa appellationis ex suprà & infrà dicẽdis est legitimè deuoluta, appellatus expeditionẽ causæ in principali negocio desiderans, processum integrum de partibus ex dispositione Concilij Tridentini Sess. [illegible]. cap. 3. de reformat. & Sess. 24. cap. 20. producere obligatur, vt per Crauet. cons. 173. nu. 95. idem de appellante causæ expeditionẽ petente dicimus. [*Cuius quidem Concilij dispositio habet etiam locum in profanis, vt coram Illustriss. D. Platto tunc Rotæ Auditore fuit annullata sententia A. C. ob non transportationem actorum, & in vna Rom. de Herculanis 5. Iunij* 1589. *et aliàs. coram Robust. in vna Maioricen. Canonicatus* 18. *Februarij* 1591.]
13 Quãdo autem appellationis causa nõ dicatur ad Ro. Curiã. (quæ vnicuiq; proprium est forum) legitimè deuoluta, vt putà defectu mãdati procuratoris appellantis, de quo omnino constare debet, Alex. cons. 101. nu. 8. vol. 5. cum concordan. seu defectu citationis

nis non legitimè in partibus exequutæ, vt in formulario aduocatorum,& procuratorum Romanę Curiæ,de deuolutione causarum ad Romanam Curiam, tit. 1. & sequen.Quando autem causa ap-
14 pellationis deserta, & an executio rei iudicatæ coram Iudice, à quo,vel ad quem petenda sit,videtur distinguendum. Aut causa appellationis non reperitur alteri commissa, & tunc exequutio spectat ad Iudicem à quo, & coram quo causa deserta est, l.2. & ibi glos. in verb. exequution. C. de temp. appellat. Franc. in tract. de stipulatio.petit. in 2.dubio 1. vol. Si verò reperitur alteri Iudici commissa, debet fieri exequutio perIudicem ad quem, glos. in c. pastoralis. §. præterea. in verbo, discussa. de off. & pot. iud. Mohed. dec. 36. seruatis priùs quatuor terminis (ad do-
15 cendum de appellatione, illiusque legitima prosequutione) de quibus in proximè sequenti cap. dicetur. Qui termini necessariò de stylo Curiæ seruantur: quia posset pars citata docere de legitimo impedimento, quare intra annum, vel aliud tempus à iure statutum non prosequuta fuerit causa appellationis, vel aliter de debitis requisitis diligentijs, & sic quòd daretur secundus annus; aliàs si non docuerit, Iudex exequi debebit. Et quòd pars eo modo super dicta exequutione citanda sit,tenet Bart. in l. 1. in fin.ff. nil inno. app. pend. Alex.in l.præses. col.fin.ff.de re iud.Et ad præmissa proceditur, etiam quòd super dicta desertione non fuerit pronunciatum, vt per Guid.Pap. decis. 213. nu. 5. Addendum
16 etiã est in hac appellationis materia, quòd appellatio vnius prodest alteri habenti causam cum altero communem, & annexam: sic in prorogatione fatalium, Put. decis.486. l.2. per totum. Annexæ autem nequaquam dicuntur, si sint plures, & diuersæ causæ,ac diuersitatem habentes, l. scire debemus.ff.de verb.oblig. Cæterũ quæ sit appellatio, quomodo interponatur, quare reuerentiales,quare testimoniales, & quare refutatorij Apostoli dicantur, quãdo detur terminus iuris, quæ sit differentia inter terminũ iuris simpliciter datum, & cum illa dictione (& interim quandocunque,) quando habeat appellans annum ad committendum, & biennium ad prosequendum causam,quid intra annum appellans facere teneatur,vt biennium ad prosequẽdum habeat, de pro-

rogatione primò ad annum, & postea ad sex menses Commissione præcedente, & quando prorogationis terminus incipiat currere, vide Vestr. in eius pract. Cùm ille de his omnibus ex professo, & copiosè tractauerit, super illis laborare nolui. Hoc vnum addo, quòd coram A.C. in hisce appellationum causis seruantur termini substantiales nulla paruę summæ habita ratione: nec stylus reperitur in contrarium. Iudex .n. appellationis, non dicitur propriè Iudex ordinarius, sed potiùs delegatus Guid.Pap.q.632. nu.22.

17 Si tamē Iudex habeat duplicem facultatem, ordinariam scilicet, & delegatam, termini seruandi sunt tanquam in causa commissaria: quia in his semper attenditur auctoritas delegata, quæ est maior, vt etiā attestatur Bucca in sua antiqua praxi dicti tribunalis A. C. Iurisdictio enim delegata derogat ordinariæ iurisdictioni, c. studuisti. de off. leg. & c. sanè. de off. deleg. Vide tamen ad hoc decisionem factam in causa Auximana dotis, coram R. P. D. Seraphino 5. Maij 1581. quam superius citaui in cap. 12. præsentis lib. ad quā me remitto, [*& Marant. de ord. Iudi. par. 4. distinct. 5. num. 36.*]

DE EXEQVVTIONE rei iudicatæ. Cap. XXI.

1 *Terminus ad appellandum est decendium, & quando incipiat currere.*
2 *Fatalia vnde dicantur, & quare.*
3 *A.C. pronunciat vti Iudex ordinarius, & qui seruantur termini.*
4 *Si A. C. pronunciat tāquam Iudex delegatus, non est opus Commissione.*
5 *Commissionis huiusmodi formula.*
6 *Termini post Commissionem seruandi.*
7 *Iudex delegatus non procedit in curia ad exequutionem rei iudicatæ, nisi præuia Commissionę exequutoriali. Secùs procedit in A. C. & quare.*
8 *Sufficit Commissionem præsentatam esse in bānco Cursorum infra decendium, & quare.*
9 *Secùs in prosequutione causæ appellationis.*
10 *Si aliquis actus fit vltra commissionem in primo anno, datur secundus.*
11 *Commissio debet infra modicum tempus redimi à banco Cursorum, et quale tempus dicatur modicum.*
12 *Tempus vacantiarum non habetur in consideratione, quoad præsentationē Commissionis.*
13 *Fatalia interim non currunt.*
14 *Possessio, quæ assequuta fuit, deserta appellatione non dicitur attentata.*
15 *Possessio capta post desertionem, nullis seruatis terminis pro exequutione rei iudicatæ, nulla est.*
16 *Quædam alia de attentatis.*
17 *Appellatio non recipitur ab exequutione.*
18 *A pronuncia de exequendo datur appellatio.*

19 *Ab*

19 *Ab hoc decreto quomodo Signatura rescribat.*
20 *Pronuncia super desertione causæ necessaria non est.*
21 *Condemnatus per tres sententias non auditur, nisi remedio restitutionis in integrum.*
22 *Quomodo concedatur huiusmodi restitutio.*
23 *Sententia, & res iudicata non exequitur sine processu.*
24 *Rota non exequitur sententias latas extra Rotam, nisi gustato negocio principali circa iustitiam, vel iniustitiã, sententiæ.*
25 *Pars renunciare videtur, rei iudicatæ si permittat testes recipi post rem iudicatam.*
26 *Protestatio est repetenda in quolibet actu pro conseruatione iuris protestantis in iudicialibus, secùs in extraiudicialibus.*
27 *Appellatus volens ad vlteriora procedere potest per contradictas appellantem citare.*
28 *Secùs quando causa desertionis principaliter committitur.*
29 *Debitor simpliciter obligatus habet quadrimestre ad soluendum.*
30 *Debitor quamprimùm soluere obligatus, bimestre habet ad soluendum.*
31 *Debitore condemnato per sententiam, & rem iudicatam executio contra eum statim committitur.*

1 LAPSO termino decem dierum, qui datur ad appellandum, iuxta decis. 30. de appellat. in nou. Felyn. in c. quo- ad consultationem. nu. 25. vers. 2. conclusio de re iud. & qui à die sententiæ, seu illati grauaminis currit, vt in c. . . . . de appellat. in Cleme. & ibi no. Vestr. l. 2. cap. x. nu. 2. & parte non appellante, seu intra tempus à iure statutum non comittente causam appellationis, vel aliàs prosequi negligente, post lapsum fatalium, quæ
2 dicuntur à fato, idest morte, sicut enim mors hominem, sic fataliũ lapsus appellationem extinguit. [*Hic addo, quòd si sententia feratur, prout sæpe fieri solet, sub conditione, vt putà nisi ad primam diẽ cum intimatione vel alia simili, dictum tempus decendij currit à die sententiæ, quia ex hoc sententia non pendet, sed illius effectus & executio, Bart. in l. p. §. biduum. ff. quando appellandum sit nu. 3. Quoniam Iudex ferens sententiam statim incipit grauare, vt tenuit Rota in vna Rom. domus de Monte Iordano Coram Brauio decis. diuer. 675. p. par. nu. 3. Et licèt tempus ad appellandum currat de momento ad momentum, vt not. idem Bart. in d. l. p. §. dies. nu. p. eod. tit. tamen de usu & consuetudine tribunalis A. C. semper meo tempore obseruatum fuit & obseruatur, quòd decendium ad appellandum currat à die sententiæ, quia dictio à, vel ab, est ex-*

Digitized by Google

clusiua & separatiua illius diei, qua sententia datur, vt optimè declarat Gome. in reg. de infirmis re- signan. q. 37. per totum. Dec. in c. super. num. 35. 36. & 37. de appellatio. Quando autem terminus assignatur ab hac vel ab illa hora, tunc fit computatio de momento ad momentum & in hoc vide plura, quæ scribit Bal. in l. eos. §. sin autem. nu. 5. & sequen. C. de appellationibus.] Si autem ad rei iudi-
2 catæ exequutionem procedere vis ita distingue; vel A. C. pronunciauit vt Iudex ordinarius, vel vt delegatus: vtroque casu quatuor terminis per totidem citationes gradatim, & successiuè seruatis, videlicet (ad docendũ de prætensa appellatione, illiusq; legitima prosecutione primo pro prima, secundo pro secunda, tertio pro tertia, & quarto pro quarta ac superabundanti dilatione. rursus citatur pars (ad videndum taxari, & moderari expensas in causa factas, illasque taxatas, & moderatas soluendum, aliàs videndum tam pro illis, quàm cõtentis in sententia relaxari mandatum exequutiuum in sententia decretum. Et sic præuia expensarum taxatione, & liquidatione Iudicis; si tamen ab excessiua illarum liquidatione vt in cap. 23. p. lib. scripsimus appellatum non fuerit; relaxatur man-
3 datum pro summa, seu re, in qua reus fuit condemnatus, & pro expensis. Nonnulli autem nimis curiosi, vt exequutionem rei iudicatæ obtineant, adeunt
4 Signaturam Iustitiæ, & Commissionem exequutorialem obtinent, per quam A. C. committatur, vt præfixo aduersario aliquo breui, & peremptorio termino, loco quatuor terminorum de stylo Curiæ seruari solitorum, ad docendum de prætensa appellatione, illiusque legitima prosequutione, quo elapso, & nihil, quod releuet docto, omnes expensas in causa factas taxet, & moderetur, & tam pro illis, quàm alijs omnibus in sententia contentis mandatum exequutiuum decernat, relaxet, & exequatur, &c. Qua Commissione præsentata, partem citari curat (ad dicendum contra Commissionem
5 in actis præsentatam, & videndũ præfigi terminum iuxta illius formam.) In cuius præfixione Iudex interloquitur ad secundum cum intimatione. Hac intimatione executa, & termino prædicto elapso citatur pars eo modo, quẽ in processu primi casus posuimus.

6 Et

6 Et licèt in præmissis videatur dici posse, quòd Iudex delegatus de iure cómuni possit exequi suā suam sententiam, quę transiuit in iudicatum absque alia Commissione, vt in c. quærenti. de off. deleg. Bart. in l. à diuo Pio. 1. respon. nu. 2. ff. de re iud. tamen in curia non solet exequi, nisi obtenta speciali Commissione, propter præsentiam Principis, Cassad. decis. 13. nu. 4. de rescript. & decis. 3. in fi. de dol. & contum. Secùs tamen procedit A.C. in vim eius ordinariarum facultatum quascunque causas cōmissarias &c. cognoscendi: in quibus habetur tanquam Iudex ordinarius. Præsertim quia Commissio causæ non alterat iurisdictionem ordinariam A.C. Felyn. in c. cum ex officijs. nu. 19. de præscript. in c. licèt, in princ. de offic. ord. quem sequuti fuerunt DD. de Rota vt in d. Auximan. Dotis. in proximo præceden. cap. citat. in fin. Nec silentio prætermittam, quòd si Commissio appel-

7 lationis expedita sit, licèt non fuerit præsentata intra terminum à Iudice à quo ad appellationem inchoandam concessum, si probetur ante eundem terminum lapsum in banco Cursorum fuisse, dicendum erit causam sufficienter commissam, vt per Crescen. decis. 25. Io. Paul. dec. 34. Cassad. dec. 4. de Appellat. licèt infra modicum tempus redimi, & præsentari debeat, Aug. l. 3. decis. 16. 26. & 362. Put. Decis. 6. de appellat. Commissio enim iam est impetrata, & terminus à Iudice non est datus ad prosequutionem finiendam, sed solummodo

8 inchoandam. Fallit hoc in prosecutione appellationis intra annū, etenim tempus hoc non solùm ad inchoandam, verùm etiam ad finiendā appellationis prosequutionem datur: & idcirco impetratio Commissionis in fine anni facta nihil prodest; & anno reuoluto causa deserta remanet. Secùs

9 si intra annum Commissio non solùm impetretur, sed præsentetur, & aliquis præterea actus fiat: quia tunc secundum concederetur fatale, vt latiùs explicatur per Vestriū lib. 6. sui tractatus. Quibus addo pro clariori intelligentia eorum, quæ dicuntur de modicitate temporis redimendi Commissionem à banco Cursorū ad desertionem causæ euitādam, quòd aliàs fuit habita pro deserta

10 appellatio Francisci Zelæ, ex quo stetit per 27. dies, antequam redimeret Commissionem à Cursoribus, non obstante ꝙ infra decem dies præsētata fuisset, & apposita

manus

manus Curforum à tergo, vt in caufa Giennen. Scholaftriæ inter dictum Francifcum, & Ioannem Solanum 18. Februarij. 1546. coram R.P.D. Peregrino. Vide tamẽ ad hoc aliam decifionem in Caufa Vlixbonẽ. Parrochialis 19. Nouemb. 1551. coram Reomano: in qua habetur, quòd faltem infra menfem debet redimi, & Iudici præfentari. Et propterea cùm in hoc articulo diuerfas viderim decifiones diuerfimodè loquentes, ex illarũ auctoritatibus quicquã in hoc praxis libello cõftanter affirmare non audeo. Sed meo tantùm capite loquendo dico fi Cõmiffio intra debitum tempus in banco Curforum præfentata fit, illam redimendam effe infra modicũ tempus; quod intelligerem fex, vel octo dierum ad plus, feu aliud Iudicis arbitratu l. continuus. ff. de verb. oblig. remitto tñ me ad DD. tam antiquos quàm modernos, qui fuper ftylo Signaturæ latè fcripferũt. Tempus au-
11 tem vacantiarum non habetur in confideratione refpectu præfentationis Commifsionis appellationis: quoniam fi Cõmifsio diu fuiffet in banco, & conftaret de nimia negligentia in præfentãdo, dictũ tempus vacantiarũ non excufaret à defertione, vt per Crefcen. decif. 20. de appell. Put. dec. 6. eodem tit. licèt refpectu fataliũ
12 habeatur ratio, quòd eo tempore ea non currant, vt in vna Tyburtina Caftri Artularum, coram Caputaquen. de anno 1554. & in alia Pampilonen. decimarum coram Chifanen. & quòd dictum tempus de medio tollatur, vt ibi. Circa autem hanc defertionis materiam non ab re cenfui referendum, quod fi quis appellatione
13 deferta poffeffionem rei de qua agitur ingrederetur non aliter ea diceretur attentata, iux. decif. 1. de appellat. in nou. & alia Bifuntin. Canonicatus coram Macera-
14 ten. 5. Martij 1543. Dictũ tamen fuit, quòd erat nulliter factum, Franc. in c. non folùm. §. illa verò. de appell. l. 6. Cald. conf. 29. Imo, & Aretin. in l. qui à latronibus. §. 1. de Teftam. Put. deci. 2. de appellat. Hæc, & quamplura alia in hac quotidiana materia præfenti libro fcribere propofueram, vt pu-
15 ta. Quomodo purgentur attentata, & antequàm purgentur an poffit in negotio principali procedi, & an priùs caufa attentatorum fit cognofcenda, quàm caufa nullitatis, & an fatalia currant pendente caufa attentatorum, & an expenfæ attentatorum cũ expenfis caufæ principalis compenfentur,

tur, & an in iudicio attentatorum seruentur termini substantiales; & quamplura alia de attentatis. Tamen cùm meritò arbitrandum sit, quòd omnia diffusè scripta fuerint per eximium I. V. doctorem Robertum Lancellottum in Rom. Cu. Aduocatum in eius egregio de attẽtatis moderno tractato, vlteriùs in his elaborare no
16 lui; tu ad eum recurre. Redeundo igitur ad præscriptam relatã exequutionem rei iudicatæ, dico, ꝙ licèt ab illius exequutione appellatio non recipiatur, l. ab exequutione. C. quor. appell. non reci. 11. q. vt superiùs diximus & habetur in c. nouit. de iud. extrà, de appel-
17 lat. Tamen in hoc contrarium dici posset, si Iudex pronunciaret sententiam fore exequendam, vt not. glos. in d. l. ab exequutione. in princ. Alex. conf. 113. n. 10. col. fi. l. 5. qui asserit de cõmuni. Tamen ex contraria opinione doct. vt per Corn. conf. 71. col. 4. l. 1. Alciat. l. 1. §. si quis ita. ff. de verb. oblig. qui attestatur de communi, Felyn. in c. quoad cõsultationem. col. 8. de
18 re. iud. cum concordan. Signatura non, nisi parito iudicato, vel sine præiudicio legitimæ exequutionis, vt aliàs diximus, rescribere consueuit: Et propterea A. C. bene procedit, realiter illam exequendo per relaxationẽ mãdati, [*& in subsidium per decretum excommunicationis, & subinde litterarum declaratorialium, præuijs diligentijs per executores faciendis*] absque eo, quòd pronunciet causam esse desertam, iuxta stylũ Capitolinum: cùm talis pronuncia necessaria non sit, ad decis. Guid. Pap. q. 213. n. 5. [*Et licèt à pronuncia de exequendo appellatio non recipiatur, vt superiùs probauimus, attamen illa recipi debet quando Iudex executor excedit modum, aut grauat aliquo modo circa rem vel non admissionem exceptionum releuantium, Bart. Bal. Paul. de Cast. & alij in d. l. ab executore. Abb. Felyn. & alij in c. quo ad consultationem. de re iudi. Ias. Rip. & alij in l. 2. eod. tit. Et id potissimum procedit, vbi executor verè excessit aut aliàs grauauit, talisque excessus seu grauamen non solùm est probabile, sed etiam verum, Innoc. in c. in nostra. nu. 5. & 6. de procur. Gemin. in c. quamuis. n. 4. in princ. de electio. l. 6. quia propter præsumptionem, quam appellans habet contra se, Egid. in c. constitutus. el primo nu. 31. in fin. tenetur in simili appellatione nominatim exprimere causam grauaminis aliter quàm per relationem ad acta. Felyn. in d. c. quo ad consult ationem. nu. 20. de*

re.

re.iudi.Capis.decis prima nu.20.& propterea non solet in his Signatura rescribere transferendo executionem Iudici ad quem, nisi gustato de grauamine, vt diximus in cap. 27. lib. 1.] Condemnatus autem per tres sententias non auditur, nisi per viam restitutionis in integrum, etiam sub prætextu iuriũ, seu instrumentorum nouiter repertorũ; licèt fuerint post sententias reperta, præcipuè cõtra actorem ad impediẽdam exequutionem, ad l. Imperatores. ff. de re iu. Felyn. in c. suborta. col. 7. nu. 10. vers. propter instrumenta. eod. tit. & ad tradita per scribẽtes in l. sub
21 prætextu. C. de transact. Quæ restitutio non cõceditur per Signaturam, nisi cum clausula, prout de iure, parito iudicato, & sine præiudicio legitimæ exequutionis,
22 vt per Staphil. de lit. grat. & iust. Sententia autem, quæ trãsiuit in rem iudicatam, non exequitur sine processu, Mohed. decis. 319. Put. decis. 9. de sponsa. nisi essemus
23 in antiquis, Aug. l. 3. decis. 164. & aliàs 146. Nec solet Rota exequi sentẽtias latas extra Rotam, nisi gustato negotio principali circa iustitiam, vel iniustitiã sententiæ, vt in vna Rom. reddition. computorum, & administrationis tutelæ, inter Dominum Vincentiũ de Aspra, & Archangelum Patritium Aduocatum cõsistorialem,
24 coram Caputaquen. [*Imo etiam A. C. non solet exequi similes sententias sine Commissione & processu.*] Notandum est ampliùs, quòd si pars, aduersus quam rei iudicatæ exequutio peritur, vellet post rem iudicatam testes examinare, postulans eiusmodi exequutionẽ debet opponere de re iudicata, & protestari, quòd illa stante, aduersarius nullo modo audiatur, nisi parito iudicato; & hanc similem
25 protestationem in quolibet actu repetere, vel saltem primæ protestationi addere, quòd in quolibet actu faciendo hæc protestatio sẽper censeatur repetita, ita quòd per quemcunque actum, etiã positiuum, non intendit illi renunciare, prout in his iudicialibus requiritur, aliàs non tenet, sed videretur renunciare, vt per doct. & Alex. in l. non solùm. §. morte. ff. de no. op. nunc. quam tenet pro communi, ita etiam tenet Inno. in c. cùm ante. de elect. annot. Mohed. 14. In extraiudicialibus ve-
26 rò pro conseruatione iuris protestantis sufficit vnica protestatio, Barr. In l. de pupillo. §. si quis ipsi prætori. ff. de no. oper. nunc. vsque adeò quòd si Iudex dicta protestatione spreta aliter faceret, debet

bet appellare, quia patientia partis permittentis testes examinari post rem iudicatam nocet rei iudicatæ, vt suprà dixi, & illi renunciare videtur, vt per doct. in cap. quoniam contra. de probat. & in c. inter monasterium. de re iud. Ias. in l. patre functo. ff. de his, qui sunt sui. nu. 22. Vnde testibus examinatis, si pars altera Signaturā adit, obtinet se restitui aduersus rem iudicatam, constito prius de bono iure, Reliqua de fatalium prorogatione vide apud Vestriū lib. 6. Verùm si Auditori Cameræ committeretur causa appellationis à diffinitiua interposita, & ex aduerso exciperetur de re iudicatæ, & desertione causæ appellationis, ille de hac cognoscere posset, & deinde ad illius exequutionem procedere absque noua Commissione. [*Vide ad hoc Bart. super Authen. in §. si quis contra. C. de sanctis Episcop. nu. 2.*] quia commissa causa principali, & accessoria commissa censetur. Et cùm negociū principale fuerit ad Rom. Curiam deuolutum illud in ea semper remanet cū omnibus suis sequelis, & dependentibus quæ ibidem tractanda & terminanda erunt, in tantum quòd contra appellantem per audientiam contradictarum procedi potest, vt per Rot. dec. 424. de appellat. nu. 1. in nou. & aliàs decis. 152. ibi citat. Secus verò, vbi solummodo causa desertionis principaliter committitur; tunc enim non proceditur per contradictas, sed appellās ad negotium exequutionis est legitimè citandus: quia citatus forsan desertionem excusabit probando legitima impedimenta, vt in d. decis. superiùs citat. nu. 2. in fin. Ad propositū relatæ exequutionis aduertendum est, quòd licèt debitor ad solutionem debiti absque assignatione alicuius termini obligatus, videatur tempus legale habere (quod Castr. quadrimestre esse innuit) vt in l. tempora. C. de temporibus & reparation. nu. 5. & cum illa dictione, quamprimùm, bimestre tantùm habeat, vt per Put. decis. 266. l. 1. n. 6. tamen quando debitor est cōdemnatus per sententiam, & rem iudicatam, illa tunc statim cōtra debitorem cōdemnatum exequutioni demandatur, vt per eundem Paul. de Castr. in d. l. tempora. eodem tit. Et quia hoc quotidie accidit in Curia, multum proderit monuisse.

DE

DE ALIQVIBVS PERTInentibus ad processum Causarum criminalium. Cap. XXII.

1 *Contra quas personas, & super qua re A.C. criminaliter procedat.*
2 *Quomodo procedat.*
3 *Non procedit contra Cardinales, nec Episcopos absque Pōtificis mandato.*
4 *Citat quoscunque vbiuis degentes pro delictis in bulla Cenæ Domini.*
5 *Dat Monitorium ad personaliter comparendum, si probatio est in promptu.*
6 *Cùm probationes non sint in promptu, quid facere solent.*
7 *Quid agat delegatus Iudex vigore litterarum A.C. pro capiendis inditijs.*
8 *Factis probationibus A.C. monitorium personale decernit.*
9 *Quomodo post monitorium exequutum procedatur.*
10 *Citatur procurator fiscalis in omnibus actibus, & iurium copia ad eum mittitur.*
11 *Quæ merces substituto Fiscali examini interuenienti olim soluebatur.*
12 *Sententia quæ ad rei fauorem fertur.*
13 *Instigator apertus potest in expensis condemnari.*
14 *Fiscus in expensis non condemnatur.*
15 *Contra citatum non comparentem, quo pacto proceditur.*
16 *Criminales causæ litis contestationem non exigunt.*
17 *Quæ citationes contra reum monitum non comparentem fiunt.*

1
VDITOR Cameræ contra quascunque personas quantumuis priuilegiatas pro quibuscunque, & quantumcunque enormibus criminibus, & delictis tam in Vrbe, quàm extra eam tanquam Iudex competens, nullo habito aliorum Iudicum, & tribunalium Vrbis, inter quos locū habet præuentio, respectu, audit, cognoscit,
2 & decidit, & procedit ad Procuratoris Fiscalis denunciationem, vel partis querelam, vel ex officio, via inquisitionis, iuxta naturā causæ, seu delicti, de quo quæritur, ac iuris dispositionem. Exci-
3 piūtur ex personis prædictis, Cardinales, & Episcopi, contra quos ob dignitatis reuerentiam de ordine fel. rec. Pij Papæ Quinti, ac
4 etiam ex tenore facultatum A.C. non procedit, nisi præuia Cōmissione manu Papæ signata. Præterea pro quibuscunque delictis, & casibus in bulla die Cenæ Domini quotannis legi consueta comprehensis citat, & vocat ad Vrbē à quibuscunque mundi partibus omnes delinquentes Laycos, & Ecclesiasticos, ac (facto tamen prius verbo cum sanctissimo) etiā
5 Episcopos. Si probationes fuerint promptæ, dat monitorium ad partes

tes

tes de comparendo in Curia coram eo, perſonaliter, & non per Procuratorem, ſeu excuſatorem aliquem intra competentem terminum iuxta loci diſtantiam: cuius monitorij exemplar habes infrà in poſtremo libro. Si probationes non ſunt promptæ, habito ali-
6 quo delicti fumo, literas pro habendis inditijs decernit. In quibus delegat aliquem in partibus Iudicem in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutũ, ad recipiendas probationes neceſſarias ſuper delicto, de quo quis imputatur. Ha-
7 rum formulam eodem in libro inuenies. Literarum huiuſmodi vigore, Iudex delegatus teſtium depoſitiones ſecretè recipit, & ſcripturas extrahit, & perfecto proceſſu informatiuo, illum occluſum, & obſignatum ad A. C.
8 mittit. qui probationibus viſis, monitorium ſub grauiſſimis pœnis, atque cenſuris ad perſonaliter comparendum relaxat. Quo
9 exequuto tenetur reus per ſeipſum comparere, & ſe examini ſubijcere. Quem Iudex, ſi ex illius depoſitione culpabilem, ſeu ſatis inditiatum inueniet, ad ſecretos carceres duci mandat: &, ibi pluries repetito examine, conceſſis deinde inditiorum copijs. cum debitis ad ſuas defenſiones faciẽdas dilationibus, ad cauſę expeditionem iuxta exitum probationũ deuenit, condemnando, vel abſoluendo. Si reus inquiſitus, & proceſſatus nihil fatetur in ſuis depoſitionibus, & teſtes pro informatione Curiæ examinati repetendi veniunt, recepta ab illo cautione de ſe repræſentando ſingulis quibuſque diebus coram Iudice, ſeu Notario ſub pœna confeſſatorum criminum, de quibus imputatur, vel aliàs arbitrio Iudicis, ſo-
10 let à carceribus relaxari. Cùm autem ad cauſæ expeditionem erit deueniendum Procurator Fiſcalis citabitur ad omnes actus requiſitos, & ad eum copia omniũ iurium producẽdorum mittetur.
11 Et ſi reus teſtes aliquos examinare voluerit, Subſtitutus Fiſcalis examini interueniet, cui pro mercede cuiuſlibet teſtis ſcutum vnum ſolui conſueuerat, hodie tamen nihil ſoluitur. His teſtibus
IV examinatis, ac iuribus ſuis producis, & demum citato Fiſco ad ſententiam, eo quem in ciuilibus cauſis retulimus modo, reus abſolutoriã ſententiã obtinebit. In qua Iudex pronunciabit ipſum nõ repertũ culpabilem, neque de iure punibilem, & ab oĩbus imputationibus abſoluendũ, ac Curiæ, Fiſco, & inſtigatori, ſi qs erit ſup illis per-

13 perpetuum silentium imponendum. Si aderit apertus instigator, poterit condemnari in expensis, & contra ipsum iniuriarum actio-
14 ne, & insimul ad damna, & interesse agi. Si verò non adest, Fiscus
15 non condemnatur. Si reus personaliter citatus non comparet, contra eum ad cōtumaciales pœnas, nullis alijs factis exactis probationibus, nec aliter lite contestata, imo ad Ecclesiasticas censuras
16 (nulla facta diligentia de realiter aut personaliter exequendo) proceditur, vt per Clarum in §. fin. pract. crim. q. 45. vers. & in primis. & licèt dicatur quòd in criminalibus debet procedi ad instar. causarum ciuilium iux. text. in l. absentem. ff. de pœnis. Vidi tamen obseruari, & practicari, quòd in causis criminalibus non requiritur aliqua diligentia, vt in ciuilibus, neque litis contestatio, vt suprà probatum est. Sed tantùm reproducto monitorio in partibus legitimè exequuto, lapsoq; termino sibi ad comparendum assigna-
17 to, citatur reus per contradictas, siue edictum publicum (ad dicendum contra literas monitoriales, & citatorias ad partes decretas, exequutas, & reproductas, iuraq; producta, & repetita, videndumque iurare testes super illorum rē cognitione, quatenus opus sit, necnon docendum se dictis literis paruisse primò pro prima dilatiōne) & subinde præmissis alijs tribus citationibus (secundò scilicet, pro secunda. 3. pro 3. & 4. pro quarta, & superabundanti) Post hæc subsequitur citatio (ad concludendum, concludiq; videndū, & audiendum sententiam declaratoriam.) Quibus omnibus citationibus & dilationibus præmissis, Iudex demùm in termino citationis ad sententiam, contra reum vt suprà monitum, & non comparentem, ac contumacem profert sententiam declaratoriā. Si tamen reus post latam sententiam comparet, admittitur refectis expensis contumacialibus, iuxta text. in l. sancimus. C. de Iudic. Dec. cons. 34. n. 6. Alex. cons. 34. nu. 6. l. 1. Et tunc A. C. refectis expensis reū contumacialiter excommunicatum, & declaratum absoluere & ex integro audire solet. Quæ quidem expensæ semper reficiuntur siue ciuiliter, siue criminaliter agitur vsque adeò, quòd iusta ignorantia, vel iusta causa litigandi nunquam excusat ab eis, Alex. in l. properandum §. sin autem. nu. 8. C. de Iudicijs.

SAL-

SALLVSTII TIBERII A CORNETO, DE MODIS PROCEDENDI IN CAVSIS, QVAE CORAM AVDITORE CAMERÆ AGVNTVR,

LIBER TERTIVS.

DE MODO PROCEDENDI in vim literarum reseruationis pensionis contra illũ, qui consensit. Cap. I,

1 *Modus antiquus procedendi vigore literarum aduersus eum, qui consensit.*
2 *Debet necessariò monitio contra titulatium præcedere, & quare.*
3 *Monitorio hoc exequuto, & reproducto, decretum per contradictas obtinetur.*
4 *Necessaria est illarum productio, vel illarum repetitio si essent in actis.*
5 *Verificãdus præterea est clericatus, etiã si Papa pensionarium Clericum in literis nominet.*
6 *Insuper conditiones, si quæ sint in literis, verificandæ sunt, & quomodo.*
7 *Duas conditionales clausulas passim ferè habent literæ reseruationis pensionis.*
8 *Vtrum valor fructuum beneficij in hoc iudicio exequutiuo probari debeat.*
9 *Ex tenore istarum duarum clausularum onus probandi valorem agenti ad pẽsionem incumbit, & qualis debeat esse hæc probatio.*
10 *Interdum A. C. processit, non verificato valore, sed Rota contrarium tenuit.*
11 *Debet omnino fructuum valor verificari, & quare.*
Et quomodo sit verificandus.
12 *Aliqua in cedula sententiæ euitanda, ne causam ordinariam reddant.*

13 *Exemplum sententiæ, quæ pro solutione pensionis virtute literarum fertur.*
14 *Si solutio pensionis non est destinata in curia, & A.C. non est Iudex in literis specialiter deputatus, an ad illarum exequutionem procedat.*
Et quomodo tunc sententia declaratoria formetur.

N materia exactionis pensionis plures & diuersi occurrunt processus, quos sigillatim pro faciliori intellectu referendos putaui. Processus vigore literarum Apostolicarum ad instantiam pensionarij, qui non est in possessione exigendi, contra illummet, qui pensionis assignationi cõsensit, antiquitùs modo hoc formabatur. Exhi-
1 bitis in Actis literis Apostolicis cum consensu à tergo per titularium præstito, hæ tantùm contra absentem, nõ personaliter in principio causæ monitum, sed tantùm per contradictas, seu edictum publicum citatum citationes fiebãt (ad dicendum contra iura producta, & repetita, videndum iurare testes super illorum recognitione, quatenus opus sit, necnon ad docendum se paruisse literis Apostolicis reseruationis pensionis, de qua in actis primò pro prima dilatione, (& deinde aliæ citationes secundò pro secunda, tertio pro tertia, ac quartò pro quarta & superabundanti dilatione) Quos terminos tam de stylo Curiæ, quàm ex iuris dispositione necessariò seruãdos fore censeo: cùm pro trina Iudicis monitione inseruiãt, sine qua excõicatio non fertur, vt in c. reprehensibilis. de appell. & in c. Sacro approbãte. de sent. excom. Et demùm (ad concludendum, concludiq; videndum, & audiendũ sententiã declaratoriam) In qua per Iudicem declarabatur, reum conuentũ cẽsuras, & pœnas in literis Apostolicis cõtentas, ob illarũ nõ paritionem, & terminorum pensionis decursorum, & non solutorum nõ solutionem, incidisse. Post latam huiusmodi sententiam declaratoriam, illius instrumentum concedebatur, cuius vigore ceduloni per Vrbem affigebãtur: illud aũt in partibus debitori intimandum, & in Parrochiali Ecclesia, sub qua degebat, publicandum mittebatur. Qua quidem declaratoria per Cursores in acie campi Floræ publicata, & decem diebus post illius publicationem expectatis, publicationeq; ipsa reproducta, ad aggrauatoriam deueniebatur, & illius ceduloni publicato,

&

& alijs decem diebus subinde expectatis, interdictũ relaxabatur. Et hæc indifferenter obseruabantur, tam vbi agebatur de pensionibus in Curia, quàm aliàs vbiuis gentium soluendis. Verùm quia
2 experientia compertum est, quòd beneficiati hac ratione in plurib[9] indebitè grauabãtur (iuris enim esse non videtur ad fulminationem censurarum nulla præuia Iudicis monitione procedi; iuxta tradita per Abb. in d. c. reprehensibilis. n. 2. & 3. eodem tit. ac etiam sine partis citatione, vt per Innoc. post Card. c. extirpandæ. 7. col. de præben. siquidem titularius, si citaretur, rationabiles causas, quare ad fulminationem huiusmodi deueniri nequiret, deducere posset, matura consultatio præhabita, statutum, & vsu receptum est, vt semper super pensionũ eiusmo
3 di solutione monitoriũ, quod infrà in quarto libro videre poteris, præcedat. Quo ad partes misso, & personaliter exequuto, ac in actis vnà cum illius exequutione à tergo annotata reproducto, dies prima iuridica, post assignatum reo terminum ad comparendum, expectatur. In qua per contradictas, si pars non comparuerit, si verò
4 comparuerit, per quemcunque Cursorem processus decernitur.

Deinde productis literis Apostolicis reseruationis pensionis, seu repetitis, si in actis sunt, ac verifi-
5 cato Clericatu, cuius verificatio est necessaria, etiam si Papa in li-
6 teris pensionis pensionarium Clericum nominet, vt per Rom. cons. 327. incip. istæ sunt rationes. in fin. Gig. in tract. de pens. q. 22. num. 8. 9. & 10. Alex. cons. 112. vol. 7. nu. 1. & 2. Nec facit, quòd ista nominatio Clericatus sit assertio Papæ, cui standum est, iux. text. in Clemen. 1. de probat. Felyn. in cap. cum à nobis. de Testibus: quia illud procedit quando Papa aliquid asserit de facto proprio, vt putà vocando aliquem familiarem suum, vel similia, vt in d. Clemen. 1. idem Alex. cons. 112. vol. 7. Rip. in 7. respon. col. 4. vol. 2. Videndum est in literis, an aliqua alia sint verificanda sub conditione posita, & illis verificatis, seruatisq; legitimè quatuor terminis (ad docendum se paruisse) vt suprà meminimus, de stylo Curiæ seruari solitis, ac vltima vice citato reo (ad concludendum, concludiq; videndum, & audiendum sententiam decla-
7 ratoriam) Iudex sententiam subscribit, & Notario tradit. Et quoniam superiùs diximus, quod conditiones, si quę sint, in literis verifi-

candæ sunt, notandum est, quòd duæ clausulæ passim sub cōditione in literis solent apponi; vna scilicet (Tibi pensionem annuam super fructibus, &c. quorum medietatem ipsa pensio, vt asseris, non excedit) altera verò hæc est (dummodo pensio huiusmodi, & forsan aliæ assignatæ pensiones medietatem eiusmodi beneficij
8 fructuum non excedant) Omitto alias conditiones, quæ iuxta rerū contingentias in literis ponūtur. Super his duabus clausulis, & cōditionibus purificādis fuit sæpiùs oppositum, & dubitatum, an valor fructuum in hoc exequutiuo iudicio sit necessariò verificādus. Et ex consilio DD. Abbreuiatorum de maiori parco resolutum est, & obseruatum, quòd quando literæ habent secundam clausulam (dummodo, &c.) agenti ad pensionem, [*incumbit onus neces-*
9 *sario, etiam titulario non opponēte, verificandi*] fructus annis singulis duplum reseruatæ pensionis, detractis etiam omnibus pro Ecclesiæ seruitio necessarijs, excedere. Quando autem literæ primam cōditionem (vt asseris, &c.) habent: Si à titulario opponatur, de valore fructuum, onus probandī valorem in literis expressum pariter ad agentem spectat, vt per Cassa. dec. 7. n. 6. de iur. patr. cuius
10 verificatio omnino est necessaria, cùm pars sit gratiæ, vt per eūdem Cassad. decis. 20. nu. 4. super reg. Quomodo autem valor fructuum beneficij probetur, docet Gomes. super reg. cancell. de valo. expri. q. fi. Et licèt multoties viderim A.C. & illius pro tempore Locūtenentes, valore huiusmodi non verificato, ad literarum exequutionem processisse: tamen Rota contrarium tenuit, & resoluit; q̄ si agitur ad solutionem pensionis etiā iudicio exequutiuo, tenetur actor omnia in literis narrata parte opponente verificare. Parte verò non opponente, ea solùm verificare debet, quorū falsitas gratiā vitiat, vel quorum expressio faciliùs Papam ad concedendum mo
11 uet. Decisum præterea est in Sacro Rotæ auditorio de mēse Aprilis 1572. in vna Salamantin. Pensionis pro D. Alfonso de Ghilera, contra D. Franciscum de Guillar, coram Lancellotto, quòd valor fructuum ad partis assertionem, vt superiùs in prima clausula habetur, expressorum debet omnino verificari de tempore reseruationis, nec sufficit de tempore præsenti, neque de antiquiori, Oldra. cons. 58. Felyn. in cap. Ad aures. col. pen. vers. limita secūdò. de re-

scri-

script. Sarnen. in reg. de Valore. q. fi. cum quo cōcurrit iuris præsumptio, quòd ea, quæ sunt mutabilia, cursu temporis non præsumūtur in eodem statu esse, l. Spadonem. & ibi glos. & doct. §. qui absolutus. de excus. tut. Et quòd de valore de præterito non infertur ad valorem de presenti, est textus in l. pretia rerum ff. ad l. Falcidiā. Sicut etiam dicimus, quòd in cōtrahenda habilitate impetranti, inspiciendum est tempus vacationis, c. ei cui. de præben. in 6. Fely. in c. eam te. in pen. col. in vers. fallit. primo de rescript. facit tex. in l. cùm ita. ff. de cond. & demonstr. l. interuenit. ff. de leg. præstan. & l. non oportet. de leg. secundò. Et similibus terminis dicendū erit, quòd Clericatus debet verificari
12 de tempore reseruationis pensionis. [*Aldobran. in vna Marsilian. iuris patronatus, seu beneficiorum die. X. Iunij* 1577. *vbi habes, quæ plenè debeant verificari, & quando sufficiant leuiores probationes. adstipulatur Aegid. decis.* 683. *quam secuta fuit Rota in vna Cremonen. pen. die* 27. *Nouembris coram Robust. diuers.*] Porrò antequam ad sententiā declaratoriam deueniatur, caueat Procurator in sententiæ cedula ponere. Primò ne Iudex in sententia reū conuentum ad pensionis solutionem teneri declaret: quia eo casu Iudex non vt exequutor, sed mixtim, & ordinariè procederet. Et sic ab hac sententia appellatio reciperetur, causa deuolueretur, & exequutio suspenderetur. Præterea caueat ne reum in censuras, & pœnas in literis Apostolicis, & monitorialibus contentas incurrisse declaret. In monitorio enim aliæ pœnæ pecuniariæ, & temporales præter expressas in Apostolicis literis continentur. Vnde Iudex esset mixtus, & appellationem suspensiuā, & deuolutiuā titulario negare non posset. Et bo. me. Vincentius Fuschèrius olim A.C. Locumtenens, differentia super hac orta, & partibus bene informantibus, appellationem cùm deuolutiuam, tùm suspensiuam ob rationem supra relatam concessit. Ad differentias igitur, & dubia euitā-
13 dum, hæc quæ sequitur forma cō sultò tradita, & vsu recepta fuit: Per hanc nostrā declaratoriā sententiā, quā de iuris peritorū consilio pro tribunali sedentes, & solū Deum præ oculis habentes ferimus in his scriptis, in causa, & causis vertentibus corā Nobis inter d. A. Clericū N. principalem agentem ex vna, & D. B. modernū rectorem, & possessorē beneficij N.

reum conuentum, ſuper annua penſione ducatorum Centum auri Cameræ dicto D. A. ſuper fructibus,&c. dicti beneficij auctoritate Apoſtolica reſeruata, illiuſq; terminorum decurſorum non ſolutione, rebuſq; alijs in actis cauſæ,& cauſarum huiuſmodi latiùs deductis, partibus ex altera, Dicimus, pronunciamus, ſententiamus, decernimus, & declaramus eundem B. modernum rectorem & poſſeſſorem dicti beneficij, ſententias, cenſuras & pœnas in literis Apoſtolicis reſeruationis prædictæ pēſionis, de quibus in actis, contentas, ob illarum nō paritionem, ac eiuſdem penſionis, illiuſque terminorum decurſorum nō ſolutionem damnabiliter incurriſſe, ac in eis incidiſſe, ipſumque vt talem excommunicatū, & declaratum, ab omnibus Chriſtifidelibus arctius euitandum, literaſque declaratorias in forma ſolita,& conſueta, ac inſtrumentum deſuper opportunum conceden. & relaxāda fore,& eſſe, prout hac noſtra declaratoria ſententia declaramus, decernimus, & concedimus,& relaxamus: ac eundem d. B. in expenſis coram Nobis legitimè factis cōdemnamus: quarum taxationem Nobis in poſte-
14 rum reſeruamus omni mel. modo, &c. Et licèt hæc omnia in hoc capite expreſſa intelligantur procedere, quando penſionis ſolutio in Romana Curia eſt deſtinata,& A.C. in literis eſt exequutor ſpecialiter deputatus; (Nam ſi penſio Romæ non debetur, & A. C. non eſt in literis ſpecialiter deputatus, videtur dicendū, quòd nequeat ad cauſæ cognitionem, & expeditionem procedere, negante id Pio V. in tribunalis eiuſdem A. C. reformatione, verſ. litteras Apoſtolicas & ſequen.) Tamen quia ex modernis facultatibus poſt dictam Pij V. reformationem A.C. conceſſis, datur facultas litteras Apoſtolicas, in quibus alij ſunt deputati Iudices, accumulatiuè cum illis exequendi, vt in eiſdem facultatibus, verſ. necnon quaſcunque litteras, &c. Ideo A. C. paſſim ad illarum exequutionem procedit. Tutiùs tamē eſſet, ad tollendum omnem cauſam dubitandi, adire Signaturam Iuſtitiæ,& ab ea Commiſſionem ante, vel poſt monitorium impetrare, in qua detur facultas eidē A. C. procedendi, & decidendi, cum ſpeciali dictæ reformationis derogatione ſaltem implicite facienda: quæ paſſim ab expertis Referendarijs concedi ſolet. Et in caſum huiuſmodi formatur decla-

ratoria

ratoria sententia: in qua Iudex decernit, & cōcedit declaratorias litteras, publicandas post quindecim dies, computandos à die, quo instrumentum declaratoriæ desuper conficiendum, eidem B. intimatum fuerit, nisi infra quindecim dierum prædictorum terminum soluerit, &c.

DE MODO PROCEDENDI vigore litterarum consequutionem pensionis contra successorem in beneficio. Cap. II.

1 *Idem monitorium præmittitur contra beneficiatum, & illius successorem.*
2 *Quæ debent probari in hoc iudicio.*
3 *Non sufficit litteras in monitorio inserere.*
4 *Ad hoc vt insertio sufficiat, est necessaria Commissio.*
5 *Aliquando monitoria cum litterarum insertione absque Commissione conceduntur.*
6 *Insertis regulariter non creditur, nisi originaliter exhibeantur.*
7 *Consuetudo concedendi monitoria cum insertione litterarum absque Commissione, quomodo saluetur.*
8 *Commissionis huiusmodi formula.*
9 *Signatura Iustitiæ Commissiones derogatorias reformationis Pij Quinti concedere solet, & quando.*
10 *Non conceditur declaratoria, nisi legitimè intimatis litteris, & quare.*
11 *A.C. litteris non intimatis A.C. non procedit immediatè ad declaratoriã, sed ad diffinitiuam sententiam, nisi superuenerit Commissio.*
13 *Idem processus seruatur in exequutione litterarum reseruationis fructuũ.*

1
SI procedendum fuerit ad instantiam pensionarij, qui nō sit in aliqua possessione exigendi, aut illam probare non possit, contra successorem in beneficio, monitorium infrà libro quarto descriptum, cuius mentionem ante feci, præmittes, & omnia plenè verificabis. Hęc scilicet,
2 Clericatum, fructuum valorem, reum cōuentum esse possessorem beneficij, super cuius fructibus est constituta pensio, & successorem in eo ex persona illius, qui consen sit, & quòd ille primus, qui consensit, possederit beneficium. Præ-
3 terea eidem successori originales litteræ reseruationis pensionis intimari debent, vt infrà dicemus. Nec sufficit, illas in monitorio in-
4 serere, & insertas intimare: quia debent originaliter, aut illarum sumptum ex registro bullarum, aut ex Camera Apostolica legitimè intimari. Si autem volueris
5 insertionem valere, Commissionem, quæ absque difficultate conceditur, à Signatura Iustitiæ ob-

tinebis. In qua committitur A.C. vt literas in monitorio insertas, ne originale earum ob viarum discrimen deperdatur, intimari faciat, & intimationem in hũc modũ factã, ac si literæ ipsæ originales intimarētur, valere decernat. Cuius Cõmissionis vigore monitoriũ cũ literarũ insertione decernitur, & tũc illius intimatio literarũ originalium intimationi æquiparatur.
6 Verũ, si Notarius parti hoc petenti satisfaciendo, monitoriũ cũ literarũ insertione, cõmissione nõ im
7 petrata, concesserit, (licèt insertis regulariter nõ credatur, nisi originaliter exhibeātur, vt p Rot. dec. 193. in antiq. quia exemplum ab exemplo nullam fidem facit, vt expresse dicit text. in l. 2. de fid. instr. Alex. cons. 138. num. 4. l. 1. Doct. in auth. si quis in aliquo. C. de eden. Dec. cons. 36. & 488. nu. 3.) Tamen si Iudex, & Notarius originales literas vidisse faten-
8 tur, parte non opponente exemplo inserto fides adhibetur, Put. decis. 246. l 3. nu. 3. & aliàs decis. 4. de fid. instrum. Parte verò opponente, vt monitorium salues, originales literas statim exhibe. Idem dico de literis reseruationis fructuum loco pensionis, & etiam in forma breuis de capiendo possessionem: quod breue, & illius exequutio sub hac difficultate nen comprehenduntur, cùm ex ipso breui causa committatur, & Iudici iurisdictio tribuatur: & in his, quæ iurisdictionem tribuunt, sufficit literas originales Iudici exhibere, vt ipse de sua iurisdictione certior reddatur, de qua partem certificare non tenetur, nisi per copiam insertam in monitorio, seu citatione decernenda, vt per Panorm. in cap. præterea. nu. 4. de dilat. Bart. in l. 2. ff. si quis in ius. Fel. in cap. cum in iure. col. 2. vers. fortius. de offic. deleg. Guid. Pap. quæst. 444. n. 2. [*immo Rol. à Valle cons. 39. nu. 23. & 25. l. primo dicit quod citatio delegati non arctat, nisi in inserto tenore delegationis.*] Vt tutiùs tamen agas pro obtinẽda exequutione dictarum literarum reseruationis pensionis, & similium, Commissionem, cuius modo meminimus, impetrabis: illius hoc est exemplar. Beatissime Pater, cùm deuoto S. V. oratori A. Clerico. N. annua pensio Centum ducatorum auri Cameræ, super Parrochialis Ecclesiæ N. Toletan. Dioc. quam q. N. dum viueret, obtinebat, fructibus &c. de ipsius N. illius rectoris cõsensu Apostolica auctoritate reseruata, cõstituta, & assignata fuerit in Rom. Cur. persoluenda, vt in lite-

literis Apostolicis debitè sub plūbo expeditis plenius continetur, quas hic S.V. pro expressis, & insertis habere placeat. Et cū Orator in Rom. Cur. resideat, literasq; dictæ reseruationis pensionis expediri, illasq; coram A.C. præsentari fecerit; dictusq; N. à nonnullis mensibus citrà decesserit, & cupiat orator ipse pro suæ consequutione pensionis tam moderno dictæ Parrochialis rectori, quàm alijs illius pro tpe existentibus rectoribus, & possessoribus, & alijs, quibus de iure intimari debent, easdem literas Apost. intimari facere: & timeat ne illæ, si intimādæ originaliter ad partes transmittātur, ob viarū discrimina deperdantur. Supplicat ideo S. V. orator prædictus, quatenus dignetur eidē A.C. qui Apostolicarū literarū generalis est exequutor, & corā quo literæ antedictæ, vt præfertur, productæ extiterunt, vel eius in ciuilibus Locumtenenti cōmittere, & mandare, vt literas prædictas, earū tenore in monitorio decernēdo inserto, oībus, & singulis supradictis, ac alijs in exequutione dicti monitorij ad partes decernendi nominādis, & cognominandis intimet & intimari mandet: quæ intimatio perinde valeat, ac ac si originales ipsæ literæ intimarētur, monitoriumq; desuper sub sententijs, censuris, & pœnis in dictis literis reseruationis pensionis huiusmodi contentis, ac alijs arbitrio suo, etiam in similibus monitorijs iuxta suæ Curiæ stylum apponi solitis, tam contra modernū dictæ Parrochialis rectorē, & possessorem, quā alios in eadem Parrochiali pro tpe existentes rectores, & possessores, omnesq; alios, & singulos sua cōiter vel diuisim interesse putantes, ac in decreto, seu exequutione monitorij præsentiū vigore ad partes decernendi exprimendos, & nominādos, tā pro oībus, & singulis terminis, & solutionibus pensionis huiusmodi debitis, & decursis, quam in futurū decurrendis & debendis, toties quoties opus fuerit, decernat, & cōcedat. Et in euentū non parition. seruatis quatuor terminis, in similibus seruari solitis inobedientes & rebelles, sententias, cēsuras, & pœnas prædictas incurrisse, & in eis incidisse declaret, aggrauet, reaggrauet, & brachiū secularé inuocet, oīaq; alia, & singula in his necessaria, & opportuna faciat, & exequatur. Cū potestate prædictos, omnesq; alios in suprascriptis generalibus clausulis cōprehensos, in Ro. C. & extra eā, et p edictū publicū, cōstito sūmariè,

mariè, & extraiudicialiter de nõ tuto accessu, citandi, & monendi, Sibiq; ac præfatis, & quibuscunq; DD. Iudicibus, sub sententijs, censuris, & pœnis, etiam pecuniarijs arbitrio suo imponendis, moderandis, & applicandis, etiã per simile edictum inhibendi; Et in euentum non paritionis, rebelles, & inobedientes, sententias, cẽsuras, & pœnas prædictas incurrisse, & in eis incidisse declarandi, aggrauandi, reaggrauandi, interdicendi, auxilium brachij secularis inuocandi, ceteraq; in præmissis necessaria, & opportuna faciendi, dicendi, gerendi, & exercendi. Præmissis ac constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, stylo Curiæ, cæterisq; in contrarium facientibus non obstantibus quibuscunque. Statũ, ac merita causæ, & causarum huiusmodi, nomina, & cognomina collitigantium, aliorũmq; hic forsan de necessitate exprimendorũ tenores, & compendia pro plenè & sufficienter expressis habentes.

10 Non obstat in hoc iudicio reformatio tribunalis A. C. à Pio V. emanata, in qua disponitur, quòd A. C. literas Apostolicas, quibus certus Iudex deputatus sit, non exequatur, & ab his literas pensionum (quarum solutio est destinata in Curia) excipiat. Nam etiam in his, in quibus solutio in loco beneficij est destinata, A. C. vigore suarum facultatum, vt in prox. præcedenti cap. retuli, procedit. & nihilominus Signatura Iustitiæ passim cum dictæ reformationis derogatione concedit, vt iam dixi. Nota tamen, quòd ad hoc, vt ad declaratoriã statim, & immediatè (debitis tamen

11 seruatis terminis) procedi possit, opus est literas Apostolicas originales, vel aliàs modo præmisso titulario esse legitimè intimatas, vt per Gigan. de pens. in q. 84. nu. 2. quia tunc, reo non comparente, nec satisfacere curante, ob illius moram & contumaciam, contra ipsum præuia Iudicis monitione, ritè conceduntur censuræ. Alioquin titularius censurarum vinculo, ob grauitatem, & præiudicium illarum animam ligantium, iniustè innodantur: cùm requiratur literarum certa & indubitata notitia, seu scientia; sine qua excommunicatio non infligitur, vt per Grauet. cons. 103. num. 8. etiam si sciret literarum expeditionem, ad tradita per Gig. eodem titulo q. 77. nu. 20. cum concordan. Intimatio tamen literarum non est necessaria in eo, qui principaliter con-

consensit reseruationi pensionis, vt ibid. nu. 20. Cassad. ibi citat. 12 dec. 11. de pens. & decis. 12. de rescript. Gomes. in suo compendio, vers. Signatura. nu. 89. Verùm si ad exequutionem literarũ reo non intimatarum, sed in iudicio tantùm exhibitarum agitur, nõ proceditur immediatè ad censuras, sed fertur duntaxat sententia monitorij reintegratoria: Si tamen illud negatum fuerit, vt suprà posuimus, in cap. x. lib. 2. nu. 26. cum decreto mandati, & in iuris subsidium, excommunicationis. Et deinde præuia Commissione, quæ passim ob literarum Apostolicarum reuerentiam à Signatura conceditur: per quam committatur A. C. vt ad exequutionem sententiæ procedat, seruatis terminis in negocio exequutiuo pro excommunicatione, post mandatum exequutiuum relaxatum obtinenda, seruari consuetis, ad relaxationem
13 declaratoriæ deuenitur. Omnia hæc, quæ supradiximus, in processu literarum reseruationis fructuum loco pensionis, pari modo & ordine seruantur.

DE FORMA PROCESSUS AD EFFECTUM CONSEQUENDI PENSIONEM VIGORE POSSESSIONIS EXIGENDAM. Cap. III.

1 *Existens in quasi possessione exigendi pensionem, etiam non expeditis literis, agere potest.*
2 *Et tam contra consentientem, quàm contra successorem.*
3 *Quod monitorium in hoc iudicio præcedat.*
4 *Hoc monitorium personaliter successori intimatur.*
5 *Etiam non negato monitorio, supplicatio originalis, siue illius sumptum per agentem est exhibendum.*
6 *Quæ sint probanda in hoc iudicio.*
7 *In iudicio manutentionis eiusmodi principaliter intentato, & in quo est diffinitiuè pronunciandum, seruantur quatuor termini substantiales & qui.*
8 *Secùs in manutentione incidenter intentata.*
9 *Sententiæ, quæ in hoc iudicio fertur, formula.*
10 *Post hanc sententiam, mandatum incontinenti absque alia citatione relaxatur.*
11 *Si pensionarius de Clericatu docere nequit, spolio agere poterit.*
12 *Successor pensionem soluere nolens, pensionarium spoliare dicitur.*
13 *Quare non sit necessaria in iudicio spolij probatio Clericatus.*
14 *Secùs in iudicio petitorio.*
15 *Exemplar sententiæ in hoc iudicio spolij.*
16 *Quando monitorium est factum pro terminis*

minis decursis, & decurrendis; in vim illius, absque nouo monitorio pro terminis post sententiam decursis procedi potest.

17 *Secùs, si monitorium est tantummodo pro terminis decursis.*

18 *Pro consequutione terminorũ post sententiam decursorũ, vigore primi monitorij procedere volens, docto summariè, & extraiudicialiter de titularij absentia, & procuratoris obitu, qui priorem causam defendit, processum per contradictas obtinet.*

19 *Quid agere debet pensionarius, qui de aliquo nouo procuratore notitiam habet.*

20 *Quid si mandatum in actis non appareat acceptatum.*

21 *Quando sententia est lata pro terminis decursis, quinam intelligantur.*

22 *In pensione motu proprio reseruata non est opus verificatione, & quare.*

23 *Citatio absque monitorio contra titularium personaliter in Curia apprehensum sufficit, quando pensio est assignata motu proprio.*

24 *Pensionarius agit contra nouum possessorem pro pensionibus antea decursis, & quando.*

25 *Quædam alia de quasi possessione exigendi pensionem, & eius beneficio.*

1 SI quis est in quasi possessione pensionem exigendi, & literas nõ habet expeditas, potest supplicationis virtute ad pensionis exactionem, & contra principalem, qui illius reserua-
2 tioni consensit, & contra succes-
3 sorem in beneficio procedere, prę uio monitorio ad partes, quod inferiùs in postremo libro vide-
4 rè licebit. Hoc personaliter debet successori intimari; eoque intimato, & in actis reproducto, li-
5 cèt monitus illud non negauerit, & litem aliter non cõtestatus fuetit; tenetur tamen actor supplicationem reseruationis pensionis originalem, vel illius sumptum, pro Palatij more, ex registro in actis Notarij exhibere, vt per Achill. decis. 3. in verb. cõmissio. de Clericatu autem docere non tenetur secundum Inno. in c. trãsmissam. nu. 1. in fi. de electi. Vt fuit resolutum in prox. relata causa Salamantina pensionis, coram R. P. D. Lancellotto 18. Aprilis 1572. Quæ supplicatio si non ex-
6 hiberetur A.C. ei denegaret manutentionem: quia ante omnia cõstare debet de existentia actus, videlicet de illius reseruatione. Obligatur prætereà ad probandum reum conuentum beneficiũ pensione grauatum possidere, seque in possessione pensionem exigendi per pensionum ab ipso reo conuento, aut alijs eius antecessoribus perceptarum exactionem esse, Guid. Pap. decis. 629. Put. decis. 152. l. 3. quæ possessio probatur per testes, aut publicas scriptu-

Digitized by Google

scripturas, quæ æquiparantur, vt in l. in exercendis. C. de fid. instrum. aut propriam partis confessionẽ, quæ fortior est; Afflict.
7 decis. 372. numero 6. Dubitatum aliquando fuit, an in hoc manutentionis iudicio terminorũ substantialium obseruatio requiratur? Et validis rationibus obseruatum est, quòd si manutentionis iudicium fuerit principaliter intentatum, & in eo diffinitiuè pronũciatur, horum quatuor substantialium terminorum obseruatio
8 necessaria sit (ad articulandum, dicendum contra articulos, producendum omnia, & dicendum contra producta) vt suprà posui, in cap. vij. de remedio recuperandæ lib. 2. Si verò incidenter, dũ scilicet de causa principali agitur, quis interim manuteneri petat, cùm hoc summatissimum sit iudicium, nulla in eo terminorum substãtialium obseruatio requiritur. Exemplar sententiæ, quæ in iudicio quasi in possessionis exigẽdi fertur. Christi
9 nomine inuocato, Per hãc nostram diffinitiuam sententiam, quam de iuris peritorum consilio pro tribunali sedentes, & solum Deum præ oculis habentes ferimus in his scriptis in causa, & causis vertentibus coram nobis inter d. N. principalem agentem ex vna, & B. rectorem Parrochialis Ecclesiæ N. super annua pensione ducatorum Centum auri de Camera eidem A. super dictæ Parrochialis Ecclesiæ fructibus, &c. auctoritate Apostolica reseruata, rebusq; alijs &c. reum conuentum partibus ex altera. Dicimus, pronunciamus, sententiamus, decernimus, & declaramus dictum A. in sua possessione, vel quasi exigendi pensionem annuã prædictam, contra eundem B. modernum dictæ Parrochialis Ecclesiæ rectorem, & possessorem manutenendum fore, & esse, prout manutenemus, ac manuteneri mãdamus: pro terminis eiusdem pensionis decursis, & non solutis mandatum exequutiuum contra ipsum decernendum, & relaxandum fore, & esse, prout mandatum ipsum de manutenendo, & exequutiuum respectiuè decernimus, & relaxamus. Molestationes verò, recusationes, & impedimenta quæcunque per dictũ B. eidem A. super præmissis præstitas, & factas, ac præstita & facta fuisse, & esse illicitas, indebitas, & iniustas, illicitaque, indebita, & iniusta, illasq; & illa eidem d. B. facere minimè licuisse, neque de iure licere, illique perpetuum

petuum silentium in, & super præmissis imponendum fore, & esse, prout imponimus: ipsumq; B. in expensis coram nobis legitimè factis condemnandum fore, & esse, prout condemnamus: quarum taxationem Nobis in posterum reseruamus, omni meliori modo
10 &c. Qua quidem sententia lata, subscripta, & publicata, Notarius absque alia citatione, aut Iudicis decreto mandatum de manutenendo, & exequutiuum expedit, & parti tradit: cuius formulam habes infrà libro quarto. Si pen-
11 sionarius nequit de suo Clericatu in promptu docere, vbi illius probatio requiratur, videtur magis expedire contra titularium possessorem, remedium canonis reintegrandæ intentare; idque contra successorem in beneficio, qui pensionem sibi soluere consueuit, prædictis tamen extremis verificatis, conceditur: quia
12 talis possessor pensionem soluere recusans pensionarium spoliare dicitur, vt per Inno. in c. suborta. de iud. Gig. de pension. q. 46. nu. 1. & consequenter dicendum erit, ei dictum remedium reintegrandæ competere, Abb. in c. per uenit. de censi. col. 4. in fin. Et spo-
13 lij iudicium probationem Clericatus neque aliarum habilitatum necessariò non exigit: cùm pensionarius ad suam pristinam possessionem restitui debet, vt petit. Put. decis. 8. de probat. Quādo autem agitur contra successorem in beneficio, qui nunquam soluit pensionem, nō remedio reintegrandæ, quia ipse non spoliauit, sed potiùs retinendæ agendum erit, Guid. Pap. d. decis. 629. incip. super quæstione cuius ca-
14 sus. In iudicio autem petitorio de Clericatu, alijsque requisitis, vt superiùs dixi, docebit: & sententia super spolio formabitur.
15 (A. reintegrandum fore, & esse ad suam pristinam possessionem exigendi &c. & mandatum de reintegrando, & etiam exequutiuum pro solutione terminorum decursorum & nō solutorum decernen. fore, & esse &c.) Et deinde, præmissis seruatis, & ad relaxationem, & expeditionem mandati proceditur. In hac materia, quæ quotidie accidit in practica, nō videtur silentio omittendum, quòd vbi Clericatus probatio est necessaria, debet ea percutere tēpus reseruationis pensionis, ad Not. per Fel. in c. cū adeo. vers. de destinato. & vers. seq. de rescript. Gig. eodem tract. quæst. 22. cōmunis autem reputatio non sufficit, nisi ea percutiat tempus reseruationis.

tionis. Sicut etiã dicimus, quòd habilitas pro obtinendo beneficio debet considerari iuxta tempus illius prouisionis, vt in c. ex literis. de transact. vsque adeò quòd, si non verificetur, esset in eisdem literis expressa falsa causa, quæ rescriptum vitiat, vt in c. significante. de rescript. Et ponit in terminis idem Gig. 26. Nec sufficit pro illius verificatione cõfessio partis: quia ea nõ præiudicat, nisi in his, quæ dependent à voluntate partium l. cõfessionibus. ff. de interrog. act. Aym. cons. 93. sub nu. 1. vbi loquitur in proprijs terminis de eo, qui fatebatur aliquem esse Clericum, cum non esset; & concludit, quòd talis confessio non nocet: quia quòd aliquis sit Clericus, vel legitimè ordinatus, non dependet à voluntate confitentis. Et in similibus terminis declarat Roman. cons. 260. nu. 4. vbi ponit exemplum in eo, qui produxerat quandam regulam, confitendo eam esse extrauagantem, cùm non esset. Vbi autem ageretur possessorio, sufficit dicta confessio, seu probatio partis, cùm sufficiat leuior probatio, Aym. cons. 93. l. 4. Quasi enim possessio, de qua suprà meminimus, releuat pensionarium ab onere verificandi narratiuam literarum. [*Secus in iudicio plenario, vt tenuit Rota in vna Prænestina Compromissi die 8. Februarij coram Seraphino in prima par. diuers. decis. . . . . sub nu. 2.*] Et titularius tenetur ad solutionem pensionis absque alia verificatione; & donec ipse petat canonizationem suæ gratiæ, talis possessio suffragatur, vt fuit resolutum in Rota in vna Firmana pensionis coram R. P. D. Blanchetto 26. Ianuarij 1582. Et quoad probationem Clericatus, & aliarum habilitatum sufficiant leuiores probationes; quando non versamur in illegitimis, vide Tholom. decis. 25. Fab. Accorab. 21. Put. 7. de probat. Peregrin. 27. l. 1. Redeundo igitur ad modum procedendi, à quo aliqualiter digressi fuimus, dicendum erit. Si post
16 monitorium, quod pro terminis decursis, & in futurum decurrendis factum fuit, semel legitimè exequutum, & reproductum, ac in cõtradictorio iudicio latam sententiam, pro terminis post sententiæ eiusmodi prolationem decursis denuo procedere vis, absq; nouo monitorio, quo non est opus, vel alia verificatione contra eundem monitum ad docendum se paruisse 1. 2. 3. & 4. iuxta na-
17 turam causæ agas. Id tamen

non

17 non euenit, quando monitorium solum pro terminis decursis est factum; requiritur enim tunc nouum monitorium: quia tunc, lata sententia, petitio finitur. Aduer-
18 te tamen, quòd si pro terminis post latam sententiam decursis in vim primi monitorij pro terminis decursis, & decurrendis facti agis, & monitus nō est in curia, neq; procurator illius, qui in priori iudicio comparuit, vel procurator decessit, debet summariè, & extraiudicialiter de principalis absentia, & procuratoris obitu docere: hisq; peractis processum per contradictas, seu edictū publicum pro qualitate temporum obtinebis, ad decis. Verall. 239. l. 1. & ad docendum &c. vt supra
19 dixi, procedes. Si verò non te fugit alium prædicti moniti procuratorem in curia esse, licèt in officio Notarij, in quo causa pendet, de eius mandato non appareat; ne calumniosam sententiam obtinere videaris, tutiùs egeris, si illum ad docendum de illius legitimo mandato, si quod habet, aliàs videndum per contradictas processum decerni, citaueris.
20 Sed si de mandato procuratoris in actis apparet, illud tamen ab eo non est acceptatū, vt securiùs agas, mone illum ad acceptādum vel refutandum infra triduum, eoq; elapso, iterum cita eundem ad acceptandum, vel refutādum mandatum iuxta formam monitorij, aliàs videndum processum per contradictas decerni: quem Iudex in procuratoris contumaciam decernit. Et hæc forma de stylo tribunalis A. C. ex benignitate seruatur. Dicendum tamen erit, quòd si processus per contradictas fuisset decretus, non aliter docto de absentia principalis, & procuratoris, & lata fuerit sententia per contradictas, non propterea sententia erit nulla: sed ad illius validitatē sufficit, quòd ex post facto probetur de illorum absentia, Crescen. decis. 18. Io. Paul. decis. 125. Caputaquen. in causa Aquinaten. Archipresbyteratus x. Iunij 1560. Et eadem ratione dicendum erit, quòd si fuisset decretus processus per cōtradictas, hac omissa citatione, non propterea de eius nullitate dici posset: quia hæc monitio, quæ fit procuratoribus, vt declarent an velint acceptare, vt suprà dixi, ex vrbanitate potiùs, quàm necessitate fit. Ratio, quia non sufficit, quòd quis sit procurator, sed requiritur, quòd cōstet, quod acceptauerit, ad hoc vt debeat citari. Rot. dec. 29. de procurat. in antiq.

Digitized by Google

antiq. Cassad. decis. 6. nu. 4. vt lit. pend. Et vbi dicitur, nō dari processum per contradictas, existente procuratore in causa, iux. decis. Egid. 155. intelligitur de procuratore acceptante, & mandatū sufficiens habente, Rot. dicta decis. 19. & Cassad. eadem decis. 6. Cùm igitur procurator non comparuerit, nec mandatum acceptauerit, imputandū erit constituenti, qui debebat eligere procuratores magis idoneos, Egid. dec. 681. Immò plus dico, si fuisset constitutus procurator per multos dies, ac menses ante motum iudicium contra principalem à principio causæ legitimè citatū, nec id postea citanti intimasset, quòd processus per contradictas erit validus. Sicut etiam valet contra eum, qui fuit citatus ad constituendum procuratorem intra certum terminum, & post terminum ei assignatum in actis constituit, & id non intimauit actori: ea ratione, quia non debuit actor perquirere apud acta, an esset constitutus procurator; sed aduersarius hoc illi intimare tenebatur, vt in vna Cartaginen. Pecuniaria coram Peregrino dec. 254. l. 2. Ori-
21 tur aliquādo dubium in hac materia pensionis, quinam termini comprehendantur in sententia declaratoria per Iudicem lata. Nam post factum, & intimatum monitorium pro terminis decursis, & decurrēdis dum fit processus, & verificāda verificantur, alij pensionis termini maturantur: & cùm tandem promulgata declaratoria pro omnibus, & singulis terminis decursis, & non solutis, omnes terminos vsque ad diem promulgationis sententiæ decursos illa comprehendere videatur, immò etiam decurrendos; cùm debitor morosus in annuis præstationibus tam pro decursis quàm decurrendis vnica petitione, & sententia condemnari possit, vt per Bart. in l. non quemadmodū. ff. de iud. tamen in tribunali pluries resolutum fuit, quòd termini pensionis in sententia contēti decursi, & non soluti, illi tantū sint, & esse censeantur cōprehensi, qui eatenus decursi fuerunt tempore inchoati processus, videlicet citationum factarū post monitorium ad docendū se paruisse. Per quas citationes agentis intentio declaratur, & illa pro certa petitione habetur, quæ sententiam certam facit: cùm actor ad euidentiā facti teneatur certā summā, & causam exprimere, Abb. in c. significātibus. de libell. oblatio. p totū.
22 Aliquando Papa motu proprio

P pen-

pensiones reseruat, & hoc casu nulla est opus iustificatione. Nã in his præsumitur Papam omnia sciuisse, vt suprà diximus in primo cap. præsentis libri. Intantum quòd quando pensio assignatur motu proprio ex aliqua causa, quæ nõ esset vera, vtputà in causa meritoria, vel paupertatis, motus proprius facit gratiam valere non obstante subreptione, text. in c. si motu proprio. de præben. in 6. Et vbi dicitur, quòd gratiæ subreptio potest opponi etiam aduersus gratiam habentem clausulã, quòd de subreptione gratiæ dici non possit, limitatur, nisi sit motu proprio concessa, Put. dec. 213. lib. 2. in impressis. Aduersus enim gratiam, quæ fit motu proprio, in qua Papa ex certa scientia declarauit N. suum familiarem verè, & non fictè, sublata &c. non sunt admittendi articuli ad probandum contrarium: quia esset velle probare contra attestationem Papæ de facto proprio, glos. & doct. in Clem. prima de probat. & esset redarguere Papã de mendacio, Felyn. in c. cũ à nobis. col. 2. de Testi. Et quia etiam sumus in beneficialibus, in quibus Papa ad libitum disponere potest, c. 2. de præben. in 6. Sarnen. super regul. de non toll. iur. quæs. q. 1.

23 col. 3. vers. vbi tamen constaret. idem Felyn. d. c. cùm à nobis. eodem tit. Et vt ad institutam procedendi rationem reuertar, si debitorem in curia personaliter apprehendis, cita eum ad dicẽdum contra iura producta, & repetita, videndum iurare testes super illorum recognitione, quatenus opus sit, & docendũ se paruisse literis Apostolicis primo pro 1. dilatione. Quæ Apostolicæ literæ si in actu reproductionis citationis exhibentur, sufficit hæc citatio, non secùs ac si personaliter literæ ipsæ originaliter intimarentur; ita vt suprà obseruari vidi per bo. me. Vincentium Fuscherium in causa Tarentina pensionis, pro Illustriss. D. M. Antonio Cardinale Columna, contra Archiepiscopum Tarentinũ. Secus autem si titularius: quia tunc præmittendum esset monitoriũ, vt superiùs innuimus. Ampliùs præmittendũ est in hac quotidiana quæstione, quòd quamuis retroactis tempo-
24 ribus audiuerim, quòd pensionarius possit agere contra nouum possessorem beneficij pro pensionibus antea decursis, quando tamen nouus possessor possit regressum habere cõtra hæredes percipientis, Put. 189. l. 2. nu. 4. cũ pensio onus sit reale, & obliget posseso-

sessorem c. si quis laicus. 16. q. 1. Gig. de pens. q. 39. nu. 5. immò est in potestate pensionarij, vel agere contra nouum possessorem, vel contra hęredes titularij defuncti, vt per eundem Gig. d. q. 39. nu. 11. tamen postmodum audiui, Rotã sententiã mutauisse, & tenuisse, quòd cõtra modernum possessorem non agatur pro terminis decursis ex pẽsione, nisi factis priùs diligentijs contra hæredes, vt in vna Hispalen. pensionis coram R. P. D. Blanchetto die 16. Decemb. 1577. Et quod dictũ fuit de pensionario, idem etiam dicendũ erit de hærede pensionarij, qui succedit in pensionibus decursis, & nõ solutis mortuo ipso pensionario, vt per Alex. cons. 82. Perspectis his. nu. 16. in fin. vol. 2. Gig. de pens. q. 52. Pensio autem est soluenda, in principio anni, vbi solutionis terminus, vel termini in illius reseruatione non sunt designati, vt per Abb. in. c. peruenit. de Arbitr. in fin. ibi, quòd si promitto soluere aliquid annuatim, teneor in principio anni soluere: secùs si promitto soluere in quolibet anno, q̃a tunc in fine anni fiet solutio. Vnde dantur ibi versus:

Annua si debes, tunc inspicias caput anni, idest fiet solutio.

Anno si debes, in fine teneberis anni.

Et an à tempore constitutæ pensionis; vel post recollectionem fructuum, vide decis. factam in causa Placentin. Pension. coram Seraphino 4. Iulij 1567. [*Caterùm ista quasi possessio exigendae possessionis æquiparatur interdicto retinendæ, quod est remedium breue & summarijssimũ possessorium, vt per Paul. de Castr. in cons. 3. col. 2. in 2. vol. Couar. Pract. qq. c. 17. Menocch. in tract. de retinen. cap. vlt. num. 7. cum sequen. & non admittit exceptionem defectus proprietatis, quando non petitur aliud quàm manutentio durante lite, Egid. in c. pastoralis. nu. 3. cum sequen. Neuiz. cons. 81. nu. 16. & tenuit Rota in vna Bonon. iurisdictionis coram bo. me. Oradino. de anno 1569. Quòd autem quasi possessio per vnicam solutionem acquiratur, tenuit Rota in vna Lucan. pensionis, Ven. 4. Iunij 1574. coram Lancellotto, vt in decis. 196. nu. 2. decis. diuers. & Roman. in cons. 371. in fin. attestatur ita procedere de iure canonico, vt ibi. Et quòd de iuribus incorporalibus ex vnica solutione quæratur quasi possessio, tenuit Rota in vna Gerunden. Pensionis coram Seraphino. die 18. Decembris 1579. Vlteriùs dico, quòd est in facultate pensionarij cui denegatur solutio*

vel habere se pro spoliato, & tunc intentare remedium recuperandæ, vel se non habere pro spoliato, & tunc intentare hoc remedium retinendæ, vt per Bal. in l. 2. nu. 44. C. de seruitu. cum alijs ibi citat. & quando titulus requiritur, vel non dixi superius lib. 2. cap. vi.]

DE MODO PROCEDENDI AD ASSEQUUTIONEM PENSIONIS RESERUATÆ, CÙM CLAUSULA Vigore literarum &c. Cap. IV.

SOLEBANT olim pensiones assignari, & exigi vigore supplicationis solummodo, absq; literarum expeditione, etiam à successoribus in beneficio vigore quasi possessionis exigendi, vt suprà latè posuimus. Successiuè verò Reuerendiss. D. tunc Datarius, vt Cancellariæ Apostolicæ, officialiumuè memor, ne illi suis debitis defraudarentur iuribus, in supplicatione reseruationis pēsionis clausulam hanc ponere consueuit. (Vigore literarum desuper expeditarū &c.) Qua non obstante titularij reseruationi pensionis cōsensum præbent, & illam iuxta supplicationis formam, etiam literis non expeditis, neque intimatis, quas pro expeditis, & sibi legitimè intimatis habere volunt, soluere promittunt, & ad hoc se obligant. Cùm autem in contentioso iudicio inter eum, qui pensioni consensit, & pensionarium ad pensionis consequutionem agentem, reus conuentus exceptionem nō expeditionis literarum, actoremq; illas omnino antequam ei cōpetat actio, expedire teneri, & assertam suam obligationem, cum à supplicatione discordet, secundum ipsam corrigendam esse aliquando opposuerit, & exaduerso agens replicauerit, quòd literarum expeditio non est necessaria, quando agitur tantùm ad pensionis solutionem contra eū, qui consensit, & se obligauit soluere etiam literis non expeditis, quas pro expeditis, & sibi legitimè intimatis habere voluit: cùm literæ non sint de substantia pensionis, sed tantùm ad illius probationem requirantur; cui probationi, & literarum expeditioni pars potest renunciare, & conuenire quòd pensio literis non expeditis soluatur, & dum dictum fuit, quòd quando obligatio discordat à supplicatione, corrigenda est secundū ipsam supplicatio-

cationem, hoc procedere videtur in his, quæ gratiæ subſtātiam reſpiciunt. Et ex his, & alijs rationibus per aduocatum penſionarij deductis, vidi in tribunali fuiſſe reſolutum, dandam eſſe exequutionem Cameralis obligationis etiam literis nō expeditis. Ad hoc igitur, vt literæ omnino expedirentur, per Datarium in ſimilibus ſupplicationibus adiunctum fuit. (Vigore literarum deſuper expediendarum, & non antea, alias penſio ſit nulla. Redeūdo autem ad materiā primò narratæ quæſtionis dico, quòd cùm reus cōuentus ab huiuſmodi exequutione vigore appellationis ad Signaturam Iuſtitiæ recurſum habuiſſet, & Commiſſio cauſæ appellationis bis in eadem Signatura propoſita fuiſſet, demùm reſolutū eſt, quòd licèt proceſſus ex penſionarij parte factus ſuſtineri potuerit ex aduerſo deductis minime obſiſtentibus, tamen nō defuerunt Prælati, putà Reuerendiſs. D. Ferratinus, & alij DD. Abbreuiatores, qui nomine Cācellariæ, quæ organum eſt Papæ, vt per Caſſad. deciſ. 7. ſuper reg. in titulo de vnion. qui retulerunt, clauſulam hanc apponi de mente Sanctiſsimi, qui tunc erat Gregorius xiij. qui voluit, quòd omnino ante exequutionem literæ expedirentur. Et ideo fuit deciſum, A.C. niſi literis expeditis, procedere non poſſe, idque ex vi dictæ clauſulæ, quæ imponit neceſſitatem penſionario expediendi literas, antequàm agere poſſit, ad reg. de non iudican. iuxta formam ſupplic. Quæ inducta eſt fauore publico, ne officiales detrimentum patiantur, vt in d. reg. q. 1. Secùs euenit, quando penſionarius vi poſſeſſionis exigendi procedit, vt in præcedenti cap. diximus. [*Vt autem hanc penſionis quæſtionem pleniùs cognoſcas, placuit hanc quæ ſequitur deciſionem annectere. R. P. D. Mellino Veronen. Pen. Mercurij 1. Iulij 1592. In literis reſeruationis penſionis ad fauorem Aſcanij erat appoſitum decretum, quòd ſi ante expeditionem literarum penſio exigeretur, eſſet ipſo iure nulla. Aſcanius exegit penſionem & poſtea expediuit literas, dubitaui an penſio eſſet nulla, & fuit reſolutum eſſe nullam. Ratio deciſionis fuit, quia in decreto erat appoſita clauſula annullatiua, quæ inducit formam, Bal. in l. 1. ff. de lib. & poſth. Soccin. Iun. conſ. 71. num. 3. l. 1. ideo cùm forma non fuerit ſeruata penſio eſt nulla l. 1. §. ſi quis ità. ff. de*

verb. oblig. l. cum. hi.§. si praetor. ff. de transactio. Cassad. decis. 10. de rescript. Et in similibus terminis stante decreto, quòd prouisus teneatur literas expedire infra duos mẽses, aliàs prouisio esset nullius roboris & momenti, fuit aliàs resolutum prouisionem esse nullam, literis non expeditis infra duos menses dec. 142. inter collectas. à Card. Chiroga. Non obstat quod literae fuerunt coeptae expediri, quia quando est inducta forma, nihil dicitur actum, si aliquid deficit c.1. de Baptism. Bal. in l. 2. nu. 64. C. de seruit. & aq. Sarnen. in de idiom. q. 8. & literae non dicuntur expeditae nisi postquam sunt plumbatae, glosat. in reg. 53. Sarnen. in reg. de non iud. q. 1. Non obstat quòd decretum cõcernit vtilitatem officialium Cancellariae, & ideo sufficit quòd Ascanius postea expediuerit, Soccin. cons. 41. vol. 3. Cassad. decis. 35. & 36. super reg. Quia Soccin. & Cassad. loquuntur in terminis reg. de non vtendo, disponit nisi literis expeditis, quae, vt inquit Soccin. in cons. 43. sub num. 2. vol. 2. non annullat gratiam, sed disponit quòd non suffragetur ante expeditionem literarum: sed in hoc casu decretum inducit formam praecisam, & annullat ipso iure quia est appositum illud verbum, eo ipso. Tiraq. in l. si vnquam à se reuertatur num. 4. C. de reuo. don. Ideo dispositio subsequens post pensionem extinctam non potest suffragari. Non obstat expeditio literarum in forma rationi cõgruit, quia non tribuit ius de nouo. Rebuff. in tit. de gratia in forma rationi congruit. num. 19. Reseruarunt tamen dd. quòd particulariter videatur an sit locus excusationi ob legitima impedimenta.]

DE DECLARATIONE Papae super exequutione literarum pensionis. Cap. V.

IN literis pensionis exequendis, quae hactenus diximus, in tribunali Auditoris Camerae hactenus obseruata fuere. Successiuè verò audiui fe. re. Gregorium Papam xiij. oretenus A. C. suo tempore existenti commisisse, vt in executione literarum pensionis, etiamsi adesset titularij consensus, etiam cum obligatione Camerali vinculo iuramenti vallata, pro pensionis solutione facta, ad exequutionem literarum huiusmodi non procederet, nisi priùs literis, aut supplicatione reseruationis pensionis,

sionis, & narratis in eis sufficienter verificatis. Quod pensionarijs nimis durum videbatur, tum propter maiorem, quam habebãt, difficultatem eorum pensiones consequendi, tum etiam mul ti censebant verificationem gratiæ non esse necessariam, quando agitur contra eum, qui consensit pensionis reseruationi, & in forma Cameræ Apostolicæ illam soluere se obligauit, cùm partes sola supplicatione expedita, quo ad eos verificationi eiusmodi renunciare, & absque simoniæ labe conuenire possint, quòd pensio li berè, & sine aliqua exceptione soluatur. His tamen non obstãtibus idem Papa voluit, vt si non respectu consentientis, saltem respectu Papæ concedentis, hæc ve rificatio fiat, antequam ad petitam exequutionem deueniatur, ad hoc vt gratia nullo modo sit, neque dici posit subreptitia; obligatio enim de soluendo pensionem semper ad supplicationis tenorem refertur, vt per R. P. D. Sarmient. in tract. Select. interpret. c. xi. nu. 2. & fuit resolutum in vna Asculan. Pension. coram R. P. D. Pamphilio 7. Februarij 1586. & semper qualificatè sumenda est, quatenus scilicet preces veritate nitantur, Aym. conf. 104. nu. 3. l. 1. cum simi. Nam si gratia subreptitia esset, consensus, & obligatio inde sequuti tanquam ad gratiam ipsam accessorij, pari modo nulli forent, & consequenter non exequendi. In summa Papa voluit Cameralẽ obligationem pensionario in nihilo, quoad hoc, sed tantùm ad effectum prohibendi suspensiuam, non autem deuolutiuam appellationem titulario suffragari.

DE TRANSLATIONE pensionis. *Cap. VI.*

1 *Ad validitatem translationis pensionis, quæ requirantur.*

2 *Parum est legere, nisi legens intelligat.*

3 *Quare requirantur ab Auctore dicta.*

ICET translatio pensionis ita appelletur, tamen non est propriè translatio: sed illius cassatio & noua pensionis ad fauorem alterius reseruatio. Vnde omnia, quæ fuerunt dicta de materia pensionis, possunt congruè adaptari huic articulo translationis pensionis. Subnectendum hoc vnum videtur, quòd cùm exequutor deuenit ad

1 *hunc actum translationis pensionis, nedum requiritur præsentatio literarum, sed etiam ad hoc vt ipse exequutor instruatur de qualitatibus suæ iurisdictionis, debet ab eodem exequutore legi tenor literarum, & in ipso actu tam exequutor, quàm Notarius debent legere, & diligenter inspicere totum tenorem facultatis transferendi, literarumq; desuper confectarum, iuxta tradita per Specul. in tit. de rescript. per totum, quia idem exequutor debet esse plenè instructus de eius facultate, vsque adeò quòd non sufficeret, si sciret aliunde se esse delegatum, seu informatum, vt per Roman. qui attestatur de communi. in l. absenti. nu. 5. ff. de dona. & cons. 352. incipien. Quoad primum. col. 2. vers. quoad tertium. & idem tenuit Rota in decis. 6. de off. deleg. in no. & præmissa procedunt etiam, quando idem exequutor legisset literas superficialiter, & illas non intellexisset. parum .n. est*
2 *legere, nisi ipsemet legens intelligat l. 1. ff. de his quæ in testam. delen. cum adductis per Rebuff. de collat. §. 1. super vers. legere. & relatæ qualitates videntur omninò neces-*
3 *saria, ne aperiatur via fraudibus, ad quas euitãdas iura volunt, quod exequutor aperiat literas clausas, & diligenter inspiciat, idq; diligenter faciat, quia oportet dicere in instrumento aut patentibus literis desuper conficiendis, eundem exequutorem vidisse literas Apostolicas integras & incorruptas, vt per eundem Rebuff. in d. Rub. nu. 2.*]

DE PROCESSV EXEQUUTIONIS LITERARUM IN FORMA Breuis. Cap. VII.

1 *Quid post præsentationem Breuis pro obtinendo ad illius exequutionem monitorio agendum sit.*
2 *Breuia Apostolica in duplici forma conceduntur.*
3 *Clausula monitorij vigore Breuis (si se fore grauatum senserit) euitanda est: quia causam ordinariam reddit.*
4 *Prima citatio cõtra intrusum post exequutum, & reproductum monitoriũ.*
5 *Quomodo verificetur clausula (constito) de qua in Breui.*
6 *In negotio exequutionis Breuis, vt plurimùm, trina testium examinatio requiritur.*
7 *Quatuor termini substantiales in hoc iudicio necessarij.*
8 *Iurium recognitio omnino sententiam debet præcedere.*
9 *Citatio ad sententiam.*
10 *Si monitorium nomine Cameræ est decretum, omnes termini nomine Commissarij Cameræ, & promisi, pro suo interesse, seruantur.*
11 *Commissarius aliquem, qui in causa compareat, substituere solet.*
12 *Monitorium vigore Breuis personaliter debet intimari.*

13 Secùs,

45 Re-

1 N processu exequutionis Breuis Apostolici, in primis prę sentatur A. C. ipsũmet Breue clausum & sigillatũ, quod ab eo aperitur, eoq; aperto pro verificatione clausulæ (Constito, in Breui appositæ, ac aliorum de necessitate verificandorum testes inducuntur, & de mandato Iudicis per Notarium examinantur, citatis tamen prius omnibus interesse habentibus per contradictas, siue edictũ publicum iuxta temporis qualitatem. Quorum depositionibus Iudici exhibitis, si Iudici ipsi requisita in Breui, saltem ad effectum decernendi monitorium, sufficienter verificari videbitur, monitoriũ decernit iuxta formas, quas inferiùs postremo libro posuimus.

2 Aduerte autem Breuia huiusmodi in duplici forma expediri, Vna dicitur ad fauorem literarũ Apostolicarum sub plumbo per prouisum Apostolicum iam expeditarum: & tunc mandatum de immittendo prouisum Apostolicum in possessionem vnà cum monitorio contra intrusum in beneficio traditur. Altera verò forma ad capiẽdum possessionem nomine Cameræ Apostolicæ, & consignandum eandem Cõmissario seu eius procuratori per ipsum retinendam, donec pars cui gratia est facta, literas sub plumbo expediuerit. Quorum quidem Breuiũ formulas infrà libro vltimo habebis. Animaduerte tamen, ꝙ in monitoriorum huiusmodi expeditione semper apponitur clausula (Alioquin &c.) quia licèt in Breui dicatur, Contradictores quoscũque per censuras Ecclesiasticas appellatione postposita compescen. intelligendum est de his, qui cõtradicere velint sine causa, & de facto. Si verò contradicerent de iure, & iustam allegarent causam, vt putà aliam collationem priorem;

rem; A.C. tanquam exequutor illos cōpescere nō posset, nisi prout iustitia suadet, iuxta text. in c. licèt Episcopus. de præben. l. 6. glo. in d.c. pro illorum. eod. tit. in de-
3 cret. Aduerte etiam, quòd in monitoriorū huiusmodi expeditione aliqui Notarij clausulam (si se fore grauatos senserint) apponere consueuerunt; sed malè: quia per illa verba cōceditur parti aduersæ, quod non exequutiuè, sed ordinariè procedatur: reo enim comparente talia monitoria ad simplicem citationem resoluuntur, vt per Rip. qui latè scribit in l. de pupillo. §. meminisse. n. 20. & sequen. de nou. oper. nunciat. Secùs si apponatur clausula (Alioquin &c. quam in monitorijs huiusmodi infrà lib. 4. descriptis expressimus, & quā in negotio prædicto exequutiuo magis conuenientem censui: quia ea fiūt præcedente causæ cognitione, & mādatur aliquid fieri sub pœna excommunicationis, cum clausula, quòd in euentum non paritionis, ex nunc, prout ex tūc procedetur ad censuras, moniti contumacia, vel absentia non obstante: nec apponitur clausula (si senserit se grauatum) vt suprà dixi, proceditur ad declaratoriam sine aliqua alia reintegratione, vt per decis. Peregrin. 260. l. 2. incipien. in causa Egitanien. Parrochialis. Hæc monitoria contra quoscunque intrusos cum adhibitione causæ cognitionis, vt dictum est, præcedente generali citatione per contradictas, siue edictum publicum contra quoscunque interesse putantes decernuntur: quæ citatio, cum cōtradictores sint incerti, validè fieri potest, iux. l. si eo tempore. C. de remiss. pign. & l. 1. ad fin. ff. de vent. inspi. Monitorij exe-
4 quutione in partibus facta, & in actis Notarij reproducta, si intrusus, vel alius monitus, seu eius procurator in termino comparuerit, & per Cursorem, vt moris est, personaliter, sin autem per cōtradictas, seu edictum publicū præcedente. debita decreti Iudicis annotatione citatur (ad dicendum contra literas Apostolicas in forma Breuis expeditas, ac monitoriales pro illarum exequutione decretas, exequutas, & reproductas, iuraq; producta, & repetita, videndumq; iurare testes super illorū recognitione, quatenus opus sit.) His peractis pro Breuis veri-
5 ficatione articuli, siue materiæ exhibentur, & parte ad dicendū contra articulos, siue materias in forma, quam suprà in primo libro videbis, citata; præuia iuramentorum

torum testium receptione, testes ipsi debito tempore examinãtur,
6 seu repetũtur. Nota tamen, quòd in huiusmodi negotio Breuis exequutionis, vt plurimùm trina testium examinatio requiritur. Prima, quando testes monitorium decernendi causa examinantur, vt suprà in principio huius capitis diximus. Et tunc citantur per contradictas, siue edictum publicum omnes interesse putantes (ad videndum summariè examinari testes pro verificatione contentorum in Breui.) Secunda, quando Capitulum est monitum, siue intrusus, & comparere, vel parere negligit; & tunc post reproductũ monitorium exequutum, & partem (ad dicendum contra) citatam, vt paulò suprà dicebamus, citatur reus ad videndum examinari, &c. & repetũntur testes illi, qui se primò ante monitorij decretum examinauerãt, vel alij de nouo inducuntur. Tertia, quando ante sententiæ declaratoriæ prolationem, post factam vltimò dictam repetitionẽ, siue examen testium in rei contumaciam, comparet deinde certus contradictor, & testes citato ipso contradictore repeti postulat; quia interrogatoria dare vult: & tunc Iudex ex benignitate potiùs, quàm iuris dispositione, sumptibus tamen petentis (quia in termino ei assignato comparere debebat) illos denuò, quatenus illorum copia haberi possit, repeti mandat, iuxta deci. Peregrin. 281. in vna Romana, DD. de Picchis lib. 2. Post hæc seruatis quatuor terminis in huiusmodi exequutiuo negotio de stylo Curiæ seruari solitis; qui in vtroq; ex antedictis casibus semper seruantur (Ad docendum scilicet se paruisse literis Apostolicis in forma Breuis expeditis, vna cum monitorialibus in illarũ exequutionẽ decretis, & in actis iudicialiter reproductis primò, pro prima; deinde secundò pro secunda; successiuè tertiò pro tertia; & demùm quartò pro quarta & superabundanti dilatione: vno videlicet post alium legitimè seruatis; præuiaq; iurium recognitione, quæ omnino ante sententiam præcedere debent, ad hoc vt ea debitè exequantur, vt in l. instru-
8 mentum. C. de probat. moder. de probat. conclus. 1294. nu. 4. Citatur pars (ad videndum deferri iuramentum in supplementum plenæ probationis, quatenus opus sit, absolui infrascriptum instantem ad effectum &c. necnon con-
9 cludendum, concludiq; videndũ, & audiendum sententiam declarato-

ratoriam ad primā diem, vel per totam, si personaliter fiat; Instante Ill.D. Laudiuio Zacchia S. D. N. Papæ & Reu. Cameræ Apostolicæ generali Commissario, & N. prouiso pro suo interesse. Si procedes nomine Cameræ, adhibebis Commissarium vt suprà, sin minus ad Instantiam D.N. prouisi Apostolici vti principalis, vel eius procuratoris dũtaxat, ac mox designabis Notarium hoc pacto: d. Iacobus Belgius est Notarius. Et sic qñ monitoriũ decretũ est nomine Cameræ, req̃ritur necessariò q̃ termini omnes seruẽtur sub nomine d. Commissarij, & N. proui-
11 si pro suo interesse. Et quoniam Commissarius est alijs præpeditus negotijs, ad instantiam prouisi eum adeuntis, & rogantis, eundemmet prouisum, vel aliũ procuratorem substituit, qui ipsius Commissarij vice in terminorum seruatione comparet: secùs nulliter procederetur. Verùm si ob incuriam, vel obliuionem partis, seu substitutorum hæc facta non fuerit, modò non sit lata sententia, ne ab initio terminos omnes seruare iterum sit necesse, Commissarius substitutionem huiusmodi cum ratificatione hactenus gestorum facit; per quam ratificationẽ acta facta conualidantur: ratificatio enim tollit allegationem nullitatis, vt probatur per l. fin. C. ad
12 Maced. & l. licèt. C. de iudicijs. Antequam sententiæ exemplum describam, Notario, qui est oculus Iudicis, cõsulo, vt animaduertat si monitorium fuerit personaliter exequutum: aliàs enim exequutio non esset valida, nec sufficeret ad declarationem incursus censurarum, Rot. decis. vnica de feri. in nou. Cassad. dec. 2. de pension. & fuit etiam resolutum in vna nullius spolij coram bon. me. Aldobrãdino 15. Februarij 1557. Gom. super reg. dec. 249. nam in his quæ magni sunt præiudicij, vt putà priuationis, certa, nõ autem præsumpta scientia requiritur, ad superiùs citatum in cap. 11. præsentis lib. nu. 11. præsertim quia sententia vltra dictas censuras, continet etiam pœnam priuationis, & alias pœnas in Breui contentas.

Ad hoc igitur, vt quis priuetur iure suo, scientia debet esse certa, & indubitata, Put. decis. 6. de probat. Card. in Clem. 1. S. certum. in 5. q. de concess. præben. In alijs verò non ita præiudicialibus (si de alio præiudicio agitur) sufficit præsumpta scientia, vt per Bar. in

l. qui

l.qui Romæ.§.duo fratres.nu. 14. de verb.oblig.Paris.conſ.12.n.18. l.2. Dec. conſ.327. in fin.& conſ. 583. in princ. de com. atteſtatur. Cagn.in l.2.nu.124.C.de reſcin. vend.contraria loquuntur ad effe ctum excõmunicationis, vel pœnæ,vt per Grauet.conſ. 193.n. 8.

13 Ea enim,quæ ſuperiùs dicuntur, videlicet nõ procedi ad cenſuras, niſi cum monitorio perſonaliter exequuto,ex ſupradictis limitantur, niſi fortè poſt monitorij exequutionem, domi dimiſſa copia, factã,fuiſſet per monitum procu-

14 rator ſpecialiter ad illam cauſam conſtitutus:ſecùs ſi generatim ad omnes lites antea cõſtitutus fuiſſet;ita, vt ſuprà relatũ eſt, paſſim in tribunali obſeruatum fuiſſe vidi. Sed ſi in actu exequutionis, ſeu intimationis monitorij monitus proteſtatur contra eum non procedi, niſi D. Roderico Comicino in Ro. Cur.& ſuo procuratore citato, ex benignitate tantùm Iudicis,ſiue agentis procurator ille nominatus citatur. Non tenetur enim aliter agens eum citare, verùm debet ipſe moniti procurator cum mãdato legitimo in actis Notarij cauſæ comparere,illudq; exhibere,& proteſtari, ꝙ nihil in cauſa fiat, niſi ſe in quolibet actu

15 ci tato, vt ſuprà poſuimus in c. 3. præſentis lib.[*Quòd tamen intruſus comparens ante ſententiam declaratoriam ſemper audiatur,locũ non habet in monitorijs decretis vigore Breuis habentis clauſulam, conſtito ſummariè & extra iudicialiter, quæ de ſui natura importat,vt Iudex extra ordinem præcipiat,et tunc cùm ſit parendum eius literis. Bart. in l. nec quicquam. §. vbi decretũ el 2. n.11.ff.de off.proc. et leg.intruſus.n.contumax, excommunicatus & declaratus non auditur,niſi dimiſſa poſſeſſione,reſtitutis fructibus & expenſis. cùm Iudex uigore Breuis & cauſa cognitã intruſum condemnauerit,illius exequutio non eſt ampliùs, vt tenuit Rota in deciſio. Paleotti 531.lib. 3. nu.2.diuerſ.*] In verificatione aũt clauſulæ(conſtito)in tribunali A. C.ſeruatũ fuit,& quotidie paſſim ſeruatur,probationem teſtium de publica voce,& famã deponentiũ ſufficere:quia in his poſſeſſorijs Iudicijs publica vox, & fama plena probatio eſt,ad no.in l.1.C.quor. bonor.Pedemon.dec.99.n.37.Licèt Rota, vt pluries audiui, aliàs cenſuerit ſemiplenis hiſce probationibus pro verificatione obitus illius, per quem beneficium vacauit,ſtandum non eſſe:quia cũ hoc præcipuum ſit impetrantis fundamentum,plenè probandum eſt,vt

per

per Crescen.dec. 205.in fi. impugnan.regulam Cassad.8. de verb. sign. Semiplenæ autem probationi acquiescere deberemus, qñ essemus vltra montes, vel in causa difficilis probationis, vel tantùm de obitu in genere. Put.decis.171 l.3.nu.4. non autem de obitu ipso, tempore, & persona, quæ obijt tractaretur, vt per eundem Puteum decis.266. eodem libro.nu. 4. Vtroque tamen casu Auditor Cam. in hoc iudicio semper stetit hisce semiplenis probationibus, tanquam in causa summaria, tam quoad solemnitates iudicij, quàm quoad probationes, vt tenet. Bar. in l.3. §. causæ, in fin.ff.de Carb. edic. Vbi dicitur, ꝙ ista est causa summaria: quia dantur breuiores dilationes, vt per eundem Bart. in l.si quis à liberis. §. si quis ex his. ff.de lib.agnos. Abb. in c. dudum. el 2.n.28.de elect. Rot.dec.25.nu. 3.de appell. in antiq. In his igitur causis summarijs leuiores probationes habentur pro plenis probationibus. Ex prædictis rationibus Locatenentes, qui pro tempore fuerunt A.C. arbitrati fuerūt, has semiplenas probationes pro sufficientibus probationibus reputari. [*& licèt, vt dictum est, in hoc iudicio exequutionis Breuis, cū illud comparetur interdicto adipiscendæ, semiplena probatio sufficiat, Bar. in l. Iudices. num. 3. C. de Iudicijs. Rol. cons. 50. n. 10. l. 2. attamen si ista semiplena probatio resultaret, ex dicto vnius tantum testis non esset attendenda, Rol. d. cons. 5. nu. 16.*] Secundum autem extremum nedum A.C. verùm etiam Rota censuit sufficienter probari per leuiores probationes, Ant. Aug. decis. 243. l.3. & quòd sustentatio litis sufficiat cum alio adminiculo, vt in vna Cremonen. Parrochialis Sancti Petri de Ragazolis, contra d. Petrum Bassanum coram Caputaquen. Non te fugiat insuper, ꝙ
16 quando datur Breue ad fauorem literarum prouisionis, cum clausula (si, & postquam literæ Apostolicæ exhibitæ fuerint) quamuis non defuerint, qui in Breuis eiusmodi exequutione, literarū prouisionis narratiuam de necessitate verificandam fore asseruerint; putà fructuum valorem, & impetrantis habilitates: tamen de stylo Tribunalis A. C. à Rota comprobato sufficit, clausulam (constito) in Breui expressam verificare, & literas Apostolicas producere, & sic de facto exhibere prouisionem factam fuisse, vt inferiùs probabimus: quia in hoc iudicio nō agitur vigore lite-
17 rarū, in q̄bus præmissa narrantur,

sed

ſed Breuis, in quo de prædictis nullum prorſus verbum, ſed ſolũ prouiſio iam facta, & literæ expeditæ narrantur, quæ narratiua in hoc, vt dixi, ſufficit ſi, de facto verificetur. Breue enim verificatum circa clauſulam (conſtito) exequutioni demandandum eſt, abſque vlteriori verificatione. In iſta autem verificatione Iudex dicitur mixtus, in alijs verò merus eſt exequutor: cùm mera exequutio cõmittatur ſine aliqua parte Iudicis, vt in terminis per Ancaran. conſ. 297. nu. 7. verſ. ſolùm enim Papæ. num. 8. verſ. & ſic meram ſibi exequutionem. ſequitur pro ſolemni Felyn. in cap. fin. n. 13. verſ. item amplia. de præſumpt. & in c. ſi conſtiterit. in 5. de accuſatio. Aliorum verò in Breui narratorum, vt dictum eſt, verificatio non requiritur, ſed ſolùm eius quod eſt poſitum in forma mandati ſub dicta clauſula (conſtito,) vt per eundem Ancaran. eodem conſ. Felyn. in d. c. fin. nu. 25. Paleot. deciſ. 487. incip. prætendebatur, & aliàs
18 fuiſſe reſolutum teſtatur moder. Peruſin. in tract. de attentat. par. cap. 4. in præfat. nu. 447. His poſitis, ſententiæ declaratoriæ formulam ſubijcio. Per hanc noſtram declaratoriam ſententiam, quam de iuris peritorum cõſilio pro tribunali ſedentes, & ſolum Deum præ oculis habentes ferimus in his ſcriptis in cauſa, & cauſis vertentibus coram nobis inter Ill. D. Laudiuium Zacchiam Cameræ Apoſtolicæ generalem Commiſſarium, & A. prouiſum Apoſtolicum pro ſuo intereſſe illi adhærẽtem agẽtes ex vna, & B. intruſum in beneficio N. de quo eidem d. A. auctoritate Apoſtolica prouiſum, ſeu prouideri cõceſſum fuit, ſuper dimiſſionẽ, & relaxatione poſſeſſionis, & fructuum dicti beneficij, rebuſq; alijs reum conuenientum partibus ex altera, Dicimus, pronunciamus, ſententiamus, decernimus, & declaramus prædictum B. Excõicationis, aliaſq; Eccleſiaſticas ſententias, cenſuras, & pœnas in literis Apoſtolicis in forma Breuis ſibi intimatis contentas, ob illarum nõ paritionem, ac eiuſdem beneficij non dimiſſionem, fructuumq; perceptorũ, & qui percipi potuerunt, ac in futurum vſque in diem realis dimiſſionis prædictæ decurrendorum non reſtitutionem, damnabiliter incidiſſe, & incurriſſe: ipſumq; ſic excommunicatum, & declaratũ publicè denunciandum, & ab omnibus Chriſtifidelibus arctiùs euitandum, literaſque declaratorias deſuper opportunas decernẽdas,

& cōcedendas fore, & esse, prout declaramus, euitari mandamus, ac decernimus,& concedimus.ipsumq; in expensis coram nobis legitimè factis condemnamus,quarum taxationem, & fructuum liquidationem nobis,vel cui de iure in posterum reseruamus, omni
19 meliori modo, &c. Hæc contra particularem intrusum sententia fertur. Sed si contra Capitulum, Vniuersitatem,aut Collegium, vel his similia pronunciandū est, causa publicum aliquod scandalum euitandi, nō fulminantur statim censuræ, sed fertur sententia modo suprà designato. his mutatis (prædictos BB.canonicos,Capitulum,Vniuersitatem, vel Collegium,nisi infra quindecim dies à die intimationis præsentis nostræ sententiæ,seu instrumenti eius facien. computandos realiter, & cum effectu sententiæ ipsi paruerint,ex nunc, prout ex tūc suspensionis à diuinis, interdicti ingressus Ecclesiæ,aliasque Ecclesiasticas censuras, & pœnas in eisdem literis contentas, ob illarum non paritionē, possessionis, & fructuū non traditionem, & consignationem damnabiliter incidisse, & incurrisse. Verùm quia in Breuibus eiusmodi,præter Ecclesiasticas cēsuras, inest pœna priuationis beneficiorum, vt suprà dictum est, ea stante,quandoque beneficia rei cōuenti certo modo impetrantur,sed malè; etenim hæc sententia non bene priuat; quia sic condemnatus, si postea absoluatur, per absolutionem in pristinum restituitur, & consequenter priuatio nulla redditur. Idcirco Iudicē minimè errasse arbitror, si in hac sententia priuationis huiusmodi pœnā omitteret, præsertim dum contra Capitulum, & canonicos agitur,vt dictum est; cùm rationi consentaneum esse non videatur, canonicos pro re ad Capitulum in cōmuni pertinente eorum proprijs beneficijs, vti singulares, & proprias personas priuari.Sicut dicimus de sententia lata contra Vniuersitatem, & homines tanquam occupatores castri; quæ nō exequitur contra possessores rerū particularium,Fab.decis.44.Gome.in decis.209. de dol.& contu. debitum enim vniuersitatis, non dicitur debitum singulorum, de per se singulariter consideratum,
20 vt in l.sicut.§.si quid vniuersitati.ff.quod cuiusq; vni.nom. Affli. dec.400.n.2.Si verò reus cōuentus per decem dies post publicationem ceduloni declaratoriæ nō paret, cedulono eiusmodi publicato,& in actis Notarij causæ reportato

Digitized by Google

portato citatur, ad videndum se aggrauari,& reaggrauari, vnà cũ inuocatione auxilij brachij secularis. In cuius citationis termino relaxatur brachium seculare, nisi ad primam diem cum intimatione. Formam illius vide infrà in po
21 stremo libro. Lata sententia, sequestrum etiã extra Curiã iuxta Cleme. primam de sequestr. poss. absque aliqua partis citatione conceditur. Hoc etiã in eodem libro inuenies. Conceditur quoq; interdum aliud sequestrum parte citata; in quo certi sequestratores
22 deputantur,& citatur reus, ad videndum decerni, & concedi sequestrum super fructibus beneficiorum N. & concordandum de sequestratore, seu sequestratoribus, aliàs videndum per D. eligi, & deputari ex officio. Et tunc concedit Iudex sequestrum, in quo de partium consensu, vel ex officio aliquem sequestratorem deputat: per quem mandat beneficij fructus percipi, & sub sequestro retineri, consignandos ad omne mandatum Domini. De qua fructuum sequestratione post sententiam, vide Parisium cons. 44. vol. 1. per totum. & similiter quando sequestratio fructuum, seu possessionis sit facienda per modum prouisionis, vide eundem Parisiũ cons. 41. n. 3. l. 1. Conceditur insu
23 per post declaratoriam sententiã instrumentũ subdelegationis alicuius Iudicis in partibus, qui fructus beneficij ab intruso perceptos liquidet: cuius exemplar in vltimo libro descripsi. Pro quo obtinendo citatur pars, ad videndum subdelegari Iudices in partibus pro liquidandis fructibus beneficij, concordandum de illis, Notario, ac loco, ac loci loco, aliàs videndum per dominum eligi, & deputari ex officio, & constituendum procuratorem, qui dictæ liquidationi intersit, aliàs videndũ decerni processum per affixionem
24 ad valuas Ecclesiæ loci deputandi, &c. Et ab his censuris nullomodo absolutio datur, nisi dimissa beneficij possessione, refectis ex-
25 pensis, & fructibus restitutis, in quibus intrusus fuit condemnatus, vel facta obligatione de illos soluendo facta liquidatione. Quibus non peractis reus non absol-
26 uitur, immo nec in petitorio auditur priùs, quàm doceat se paruisse in possessorio, c. fi. de or. cogni. Qđ procedit etiã in hoc iudicio adipiscendæ; in quo reconuentio in petitorio nõ admittitur, nõ terminato possessorio, vt per Menoch. in 4. reme. adipiscen. n. 648. Et ꝙ nõ admittatur dicta recõuentio, nisi

priùs

priùs refectis expensis, & restitutis fructibus indebitè perceptis, vt suprà dictum est, vide text. in c. conquerente. & c. grauis. de resti. spol. Abb. in c. fi. sub n. 4. de ordine cognitionum. Soccin. cons. 12. n. 5. l. 1. text. in l. acceptã. vbi Ang. n. 2. & 3. C. de vsur. & nisi præstita iuratoria cautione de parẽdo Sanctæ matris Ecclesiæ, & Iudicis mandatis, Abb. in c. Apostolicæ. n. 10. de except. Et hinc est, quòd Signatura non solet in his rescribere, nisi cũ clausula (parito Breui, & iudicato) quæ idem importare videtur, præsertim cùm condemnatus sit excommunicatus, & consequenter agere non potest c. intelleximus. vbi Decius, nu. 6. de iudicijs. quod intellige, nisi de nullitate censurarum constaret, Put. dec. 41. lib. 1. nu. 2. quia tunc causa cognita, & bene examinata datur absolutio, vt per Caputaquen. in causa Cordub. censurarum 24. Maij 1553. & alias, Coram Seraphino die 12. Decembris 1579. Datur quoque hæc excommunicatio pro incerta quan-
27 titate, & fructibus adhuc non liquidatis, vt per Achill. dec. 1. de sent. excomm. & dec. 183. in nou. Tamen publicari nequit parte comparente, & offerente se paratum soluere facta illorum liquidatione, vt superiùs scripsimus l. 1. c. 27. Si verò pro incerta quãtitate fructuũ, præuia illorũ liquidatione, pro dictis censuris habendis instabis, debitis seruatis processibus tibi denegandę non erũt; nisi forsan ex parte rei ab excessiua, & nimia illorum taxatione fuerit appellatum: quo casu hæ censuræ suspenduntur l. siue pars.
28 C. de dilat. Et quoniam negotiũ censurarum multum habet ponderis, ne Notarij decipiantur à quibusdam curialibus, qui, vti nimis auidi suas expeditiones celerius consequendi, illas maiori quàm possunt celeritate à Iudice & Notario extorquere curãt, animaduertãt ipsi Notarij, quòd si cõtra Capitulũ, & canonicos tanquam cõtumaces, & inobediẽtes ad censuras procedi contingat, licèt plures ipsorũ tanquã singulares canonici nominati sint, si de re ad Capitulum pertinente tractatur, nõ propterea cõtra ipsos vti singulares, (illos proprijs nominãdo nominibus) censuræ cõcedũtur ex supradictis, & ex decis. Rot. 315. de sent. excom. in antiq. quod intellige de his, quæ cõsistunt in iure; secùs videtur dicendũ de his quæ in facto consistũt, quia tũc cũ quolibet parere teneatur, ob non paritionẽ poterũt ipsi sic moniti tanquã sin-

Digitized by Google

gulariter singuli excõmunicari, vt per Inno. in c.eã te.n.9. & post eum Felyn.n.13. de rescript. Geminian.in c.Roma. §. in vniuersitatem.n.3.de sen.excom.in 6. pro intelligentia autem eorum, quæ in iure, & quæ in facto consistere dicantur, ad eos recurre, à quibus omnia latissimè explicãtur. Et insuper animaduertant Notarij, ꝙ quando sunt moniti canonici, & Capitulum, (contra quos passim hæc monitoria diriguntur; cùm vt plurimum ad eos traditio possessionis pertineat) quatenus debeant immisisse A.prouisum Apostolicum in possessionẽ beneficij, cũ clausula, amoto quolibet detentore, Capitulum per intrusi nominationem non liberatur; cùm apposita sit in Breui clausula, absque vitio spolij, & attentatorum, vt per Put.decis. 17. l. 1. Ab alijs
30 verò censuris extra Curiam latis, non tamen ab ordinarijs ex causa residentiæ, visitationum, morum correctionum, vel alia causa à Sacrosancto Tridẽtino Cõcilio prohibita, A.C. introducta coram eo appellationis causa, passim ad effectum agendi absoluere cõsueuit, Ang.l. 3. decis. 131. præsertim si de nullitate dicatur, Put. dec. 3.
31 hoc titulo. Reo verò à censuris in curia latis non, nisi cum plena causæ cognitione, absolutio datur, vt supra ostensum fuit. Porrò hæc declaratoria sentẽtia ex quadam potiùs inueterata consuetudine, & stylo tribunalis, quàm debita iuris dispositione sub superiùs expressa forma ferri videtur. Quia, antequam ad declaratoriam incursus censurarum deueniatur, requiritur primò, quòd censuræ sint fulminatæ, aut in Breui, aut literis monitorialibus, vt per Peregrin. in vna Abricen. seu Aloricen. nullitatis pensionis bo.me.Illustriss.Card.Carpen.dec.258. Vbi autem apponitur pœna excõmunicationis, non sunt ipso facto excommunicati, sed veniunt excommunicãdi: est enim illa pœna, quædam comminatio, nisi aliud ex coniecturis appareat, dicit Abb. in cap. ex rescripto. nu. 11. de locato, & conducto. Cùm ergo in Breui nõ sint censuræ fulminatæ, sed dumtaxat comminatæ, opus est, quòd antequam quis declaretur, contra eum excommunicationis sententia præcedat, videlicet verbum (excommunicamus, &c. Et postmodum ad declaratoriam procedatur. Et quòd excommunicationis, vel suspensionis sententia non sit ferenda, nisi canonica monitione vt supra præmissa, &

& nisi pro contumacia, siue inobe
dientia, aut non paritione, atte-
statur Abb. in c. reprehensibilis.
n.1. & 3. de appell. Declaratoria
autem non est propriè excommu-
nicatio, sed solummodo excom-
municationis, aut alterius cen-
suræ incursæ denunciatio, & pu-
blicatio. Et si quis diceret, quòd
in eodem tribunali à multis an-
nis citrà ita fuerit obseruatum;
responderi posset, quòd hoc fuit
ante Concilium, & bene: quia an-
te Concilij publicationē monito-
ria, citationes, & similia expedie-
bantur cū clausula (sub pœna ex-
cōicationis, quā ex nūc prout, ex
tunc cōtra inobedientes ferimus
in his scriptis.) Quæ clausula post
Concilium Trident. sublata fuit:
& sic, propter illa verba, excom-
municatio præcessisse videbatur,
& consequenter ad declaratoriam
sub præscripta forma bene pote-
rat procedi. Verum prædicta
ex abundanti dicta sint, cùm mi-
nimè sint immutanda, quæ anti-
quam habuerūt consuetudinem,
argum. l. minimè. ff. de legi. &
præsertim in Tribunali prædicto,
in quo longus, & diuturnus vsus
causarum tam in ordinādo, quàm
decidendo pro lege habetur, fa-
ciunt ea, quæ solent allegari de
33 efficacia styli, per doct. in c. fin.
de consuetud. & in c. ex literis. de
consti. & c. 11. de præben. in 6. Et
licèt legibus, non autem exem-
plis iudicandum sit, vt in l. nemo.
C. de sent. cum simi. Bursat. cons.
56. nu. 5. Tamen quādo apparent
exempla plurium, & publicarum
personarum; tunc exemplis est iu
dicandum, ad not. in c. quoniam.
de iur. iuran. Exempla enim red-
dunt rem clariorem, l. prætor. §.
videamus. de coll. bon. Super hoc
articulo exequutionis Breuis est
aduertendum, quòd licèt regula-
riter in exequutiuis non dentur
dilationes ad partes, vt per Aug.
l. 3. dec. 577. tamen id vidi serua-
34 ri, & locum habere quoad reum
volentem exequutionem Breuis
impedire: non autem quoad acto-
rem, cur passim remissoria conce-
35 ditur. Tutius tamen arbitror Cō-
missionem impetrare, quæ passim
à Signatura conceditur cum clau
sula (arbitrio Iudicis;) quia cùm
A.C. sit Iudex delegatus, & exe-
quutor Breuis, ordinaria iurisdi-
ctio cessare videtur, vt in c. studui
sti. de off. leg. & c. sanè. de off. dele.
& ob id absque Commissione
ciusmodi dubium oriri possit; an
remissoria concedenda sit. Crede-
36 rem tñ, remissoriā etiam reo, qui
illā incōtinenti peteret, dandā fo
re, q̃a in iudicijs æqualitas sēper

est seruanda, vt habetur in c. primo de re iud. in 6. & in sign. Hyp. de Marsſ. 168. alios citan. vbi etiã ad relatum propositum habetur, quòd stante statuto, quòd reus nõ possit opponere aliquã exceptionem, vel defensionem contra instrum. vel eius exequutionem, si actor, qui petit exequutionem instrumẽti liquidi habuerit aliquã dilationem ad probandum & liquidandum, tunc durante tali dilatione, poterit similiter reus reprobare & allegare contra ipsam liquidationem & illam cõcernentia, non obstante dicto statuto. Et quia etiam licèt A. C. sit, vt dixi, Iudex exequutor, tamen literas remissoriales decernendo videtur assumere prout cum effectu assumit partes Iudicis, vt infrà dice-
37 mus. Addo vlteriùs, quòd Iudex remissoriæ est merus exequutor, nec potest articulos admittere. Quare non auditur ad exequutionem Breuis agẽs, dum ad probandũ beneficij valorem, aut aliquid aliud sibi incumbens, informatione de partibus pro articulis formandis indigere, & idcirco in partibus articulos dare velle dicit; cùm illi in Curia dandi sint, vt Iudex cognoscat, an sint admit-
38 tendi, vel ne, non autem in partibus à Iudice remissoriæ; cùm id ad ipsum pertinere non videatur, Felyn. in c. causam. nu. 3. de Testi. Io. Paul. Tholo. dec. 2. Peregrin. dec. 255. in fin. l. 2. Et propterea illos dans debet à personis de partibus optimè esse instructus ante illorum dationem. Secùs procedit in instrumento subdelegationis pro fructibus liquidandis, vt per Ant. Aug. in epit. de remissor. nu. 14. [*Hæc quoque de Remissorijs visa sunt addere.*] Vbi sumus in eadem prouincia, infra tamen duas dietas, est in facultate Iudicis, vt vel inuitos faciat coram se testes exhiberi, per l. si quãdo. C. de fid. instrum. vel vt committat examen in loco ipsorum residentiæ Tunc enim propter aliquam suspicionem, vel magnitudinem causæ, potest Iudex arbitrio suo illos coram se euocare sumptibus producentis, vt per Abb. in c. cùm causam. de Testibus & attestatio. n. 22. & in c. statutum. prope fin. l. 6. de rescript. Bar. & Bal. in l. quoniam. de Testi. Vbi autem testes sunt extra prouinciam, non debent arctari ad veniendum personaliter ad Curiam, sed Iudex causæ per eius literas remissoriales mandat Iudici testium, vt eos examinet, & eorũ attestationes clausas mittat, rescribendo quanta sit eis fides adhibenda, Abb. in cap. consti-

Digitized by Google

constitutus.n.5.de fideiussoribus:
præsertim qñ sumus, vt dixi, in
longinquis partibus,in d.c.cùm
causam.de Testi. & in l. si quis ex
litigatoribus.ff.quemadmo.testa.
aperi.Inno.in c. quoniam contra.
de probat.Præmissa autem proxi-
mè relata non ita procedunt in
causis criminalibus,in qbus exa-
men testium committi non debet,
etiam si essemus in longinquis
partibus ; sed sunt ipsi testes euo-
candi ad Curiam, & examinandi
in præsentia Iudicis,vt in authen.
apud eloquentissimum C. de fid.
instrum. vbi Cyn. & Abb. d. cap.
cùm causam nu.22. & Authen.de
Testi. §.& quoniam.& de hoc vi-
de glos.in Clemen. vnica de offic.
deleg.& extra de iud. c. at si Cle-
rici. Intellige tamen, quo ad te-
stes Iudici, & illius iurisdictioni
subiectos, qui ad veniendum co-
gi possunt: secus quo ad alios te-
stes, qui cogi non possunt ad ve-
niendum ad Romanam Curiam;
tunc enim siue testes examinandi
sunt pro reo ad excusationem de-
licti,siue pro actore ad veritatem
eruendam, vtroque casu seruan-
tur ea, quæ superiùs dicta sunt in
causa ciuili, vt per Gome. decis.
226.& Clarum in eius practica
crim. in §. fin. l. 5. q. 26. per to-
tum.Aduertat tñ Notarius depu-
tatus ad scribendum, quòd dum
iuramenta,& examen testium re-
cipit, ea recipiat præcedente
mandato Iudicis exequutoris :
quia tunc vbicunque reperian-
tur, & scribantur,siue in absentia
Iudicis, inter acta iudicij reputan
tur,& valent:quia reputantur tan
quam facta coram ipso Iudice, ex
quo ipsius mandato facta sunt,
Paul. de Castr. in l. vinum. nu. 3.
ff.si cert.pet.Abb.in c. quoniam
contra.de probat.n.29.in fin.Et si
secus fieret,licet Notarius attesta
tur sibi iniunctum fuisse à Iudice,
cùm factum de præterito attesta-
39 tur,ei non creditur,Afflict.decis.
317.n.3.Consueuit A.C.dilatio-
nem ad probãdum duorum men-
sium,vel aliàs habita distantiæ lo
ci ratione concedere ; quod tem-
pus regulariter à die cõsignatio-
nis portitori factæ currere incipit,
vt in vnaCaputaquen.Pensionis,
coram Oradino 20. Decembris
1560.& alteri parti,aduersus quã
remissoriæ literæ conceduntur,
aliam semper breuiorem dilatio-
nem impartiri,puta vnius mensis
ad reprobandum,si reprobare vo-
luerit personas ex aduerso indu-
ctorum testium, eorumq; deposi-
tiones,ac ad probandum ei com-
petentes exceptiones; & ampliùs
dilationes ad probantis,vel repro

bantis instãtiam arbitrio suo prorogare: quia cùm stylus A. C. sit, ad probandum prorogationes cõcedere, ne probationes pereant; pari ratione dicendum erit, si tamen causa fuerit ordinaria, reprobationis terminum prorogari posse: cùm stylus in contrarium non appareat, qui hoc impediat. Et attende, quòd quamuis, pendente remissoriæ termino, Iudicis officium conquiescat, vt in d.l. siue pars, superiùs allegata; tamen si pars interim compulsoriales generales literas petit, potest Iudex ipse illas concedere, Put. dec. 3. de dilat. Ratio, quia actus iste non ad expeditionem causæ, sed ad iudicij prosequutionem tantùm tendit: & proximè dicta in causæ expeditione, nõ autem in illius prosequutione locum habent. Idem dico in testibus, qui pendente re-
40 missoriæ termino possunt in Curia examinari, Aug. l. 3. deci. 403. Remissoria autem in prima, & secunda instantia in beneficialibus non datur, nisi constet de fumo, ac facta obligatione per petẽtem de stando vnicæ sententiæ, vt per Vestr. in l. 6. de remiss. ad partes, & illius processu num. 2. vers. vsu quoque receptum. Vbi etiam habes, quomodo, & quo ad quos testes in causis criminalibus concedenda sit, eod. tit. in annot. Grauet. n. 16. & 17. In prophanis autẽ datur, quando est releuans, licet non cõstet de fumo, Caputaquen. decis. 68. l. 3. & in vna Cæsaraugustana decimarum coram Oradino 29. Ianuarij 1557. [*de his remissorijs conceden. in causis criminalibus habes late per Iac. Philipp. Por. in 4. conclus. eo. tit. lib. 4.*] Literarũ
41 autem remissorialium, & compulsorialium exequutio licet cuicunque Iudici Sedi Apostolicæ subdito committi possit, tamen regulariter personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ committi solet: quia talis persona Ecclesiastica potest compelli ad acceptandũ cap. pastoralis, & ibi. Abb. in pen. not. & in c. quod sedes de off. ord. nam non subdito inuito non potest causa delegari, sed volenti tãtùm, Bar. in l. & si prætor ff. de off. eius, cui mand. est iurisd. Abb. in c. pastoralis in 4. not. Delegatus autem à principe potest causam subdelegare vnicuique, etiam suo superiori, & non subdito etiam inuito, vt per eundem Abb. in d. cap. pastoralis in pen. not. & c. sanè quia de off. deleg. Verùm debet subdelegare personis in dignitate Ecclesiastica constitutis, quibus Papa solet delegare, vt per cap. statutum, de rescript. l. 6.

alias

Digitized by Google

aliàs subdelegatio non valet, vt per eundem Abb. in d.c. in fin.illius princ. de off. deleg. Alex. consf. 77. col.2. vol.2. nisi tamen tantùm nudum ministerium committeret, Clem. 1. vbi glos. sing. de off. deleg. Rot. decis.392.in antiq. de rescript. Compulsoria-
42 les literæ ab Auditore Cameræ in litis principio, parte nõ citata, Rot. decis. 42. de probat. in antiq. & etiã pendente lite in quacunq; iudicij parte, citata tamen
43 parte, conceduntur. Hæc autem est inter compulsoriales generales, & speciales literas differen-
44 tia. Hæc enim nunquã nisi parte citata, & cũ termini præfixione relaxantur: quo pendente, Iudicis officium conquiescit, & ad causæ expeditionem procedi non potest, vt suprà probaui; & deinde dantur prorogationes, vt in remissorijs, vt in vna Toletana de Gallebagna coram Vestrano 17. Nouembris 1552. Illæ verò generales processum non retardant, & decernuntur etiam feriarum tempore, quamuis causa cõmissaria sit, Put. dec. 361. in fin. l. primo. Redeundo igitur ad dictarum literarum remissorialium
45 materiam. Dicendum erit, quòd licet remissoria pro instrumentis producẽdis in causa ad Rom. Curiam deuoluta non detur, vt per Rot. dec. 218. de fid. instrumen. in nouis, datur tamen pro signis, sigillis, & Notarijs recognoscendis: & ratio, quæ ibi adducitur, est, quia illa sunt probãda per testes, quos secum adducere non poterat, nec tenebatur. Si tamen
46 à Iudice remissoriali non reciperentur, vtiq; fidem faceret, vt per Paris. cons. 15. l. 4. nu. 6. tutius tamen esset, ad tollendum causãm dubitandi, impetrare commissionem, in qua committatur, quòd decernatur remissoria tam super articulis, & receptione testium, quam etiam receptione instrumentorum, & iurium quorũcunque, quæ ad Romanam Curiam nequeunt transportari, & quæ vtraq; pars duxerit producenda: eo enim casu ne dum ea, verùm etiam quascunque responsiones, & confessiones partis super articulis Iudex remissoriæ recipere valet; & ea omnia ab eo recipienda sunt, quibus causa instrui potest, vt per Rot. decis. 14. in vlt. de Testibus nu. 3. & sequen. & aliàs dec. 589. in antiq. de probat. & testibus & decis. 73. de Testibus, & remiss. in nou. In quo re missoriæ articulo nõ videtur silẽ-
47 dũ, quòd licet termin⁹ vnius, vel duorũ mẽsiũ, qui in ea præfigitur intel-

intelligatur præfixus tam quo ad receptionem iuramentorum testium, quam illorum examen: quia non sufficit, testes producere, nisi infra illud tempus examinentur, vt per citatos in eadem decis. 14. nu. 1. & sequen. Tamen cum interdum accidit, quod propter multiplicitatem articulorũ, & interrogatoriorum, vel difficultatem conducendi testes ex partibus longinquis, propter quæ e-
48 uenit, quòd productio, & receptio infra tempus impleri non potuit, ideo Rota de æquitate tenuit sufficere testes productos, & iuratos fuisse in tempore, licet examinatio postea facta fuerit, vt ibi in fin. Expleto autem examine, citabitur pars aduersa, siue illius procurator, (ad videndum mandari collationari cum proprijs originalibus copiam eorundem testium, & ea, quæ collationãda sunt, & collationi huiusmodi interessendũ, si voluerit, aliàs videndum eam fieri sine eius interuentu.) Qua citatione facta, & in actis relata, præcedente Iudicis decreto, collatio fiet. Et demùm præmissa alia citatione (ad videndum super omnibus decretum, & auctoritatem Iudicis interponi, & mandari omnia in rotulo remissoriæ introcludi, sigillo Iudicis obsignari, & obsignatum ad Ro. Cu. & suum Iudicem, qui remisit, transmitti.) Et idem dicendum, & faciendum erit de dictis literis compulsorijs, mutãdis mutatis, ita, vt suprà tradit Vestr. in. l. 6. sui tract. nu. 10. In hoc autem articulo remissoriæ aduertẽdum esse censeo, quòd si pars petens remissoriã potuit testes examinari facere hic in Curia, seu loco iudicij, & neglexit, & sic testes recesserunt, non potest petere remissoriam ad locum vbi sunt; vt per Paul. de Castr. in §. tutor. in fin. citatum per Afflict. decis. 137. sub nu. 4. vbi dicit, hoc esse menti tenendum. Hæc de remissorijs, & cõpulsorijs dicta sufficiant. Ad propositũ exequutionis Breuis negotium redeamus. Si post Breuis exequutionem ex Commissarij parte petitam, contingat prouisum Apostolicum literas Apostolicas suæ prouisionis in forma gratiosa sub plumbo expedire, illis exhibitis, & præuia rei citatione (ad dicendum contra &c. & videndum decerni mandatum de immittendo prouisum in possessione beneficij, de cuius possessione agitur,) Iudex mandatum concedit modo, quem in vltimo libro descripsimus. Hæc addo. Suprà relati quatuor termi-

ni,

Digitized by Google

ni, quos in hoc exequutionis Breuis iudicio seruari dixi, non seruantur ex parte rei conuenti absolutoriam petentis, verùm seruantur ad libellandum, articulandum, & reliqui termini in beneficialibus causis seruari soliti. Consulo tamen reo, vt in commissionem impetret, & illius vigore aduersario terminum aliquem breuem, & peremptorium substantialium loco, ad docendum de suis iuribus, ac aliàs ad probandum quicquid vult, & potest praefigi, petat. Quo effluxo, & nihil, quod releuet, docto, Auditor Camerae ad expeditionẽ causae procedat, & sententiam absolutoriã ab impetitis per agentem in praesenti iudicio in rei fauorem ferat.

49

50 Praemissis etiam addo differentiã inter exequutorem, & Iudicem. Quae est, quòd exequutor est, ille, qui principaliter datur ad exequendum, & secundariò ad coercendum. Iudex verò principaliter datur ad iudicandum inter contendentes, secundariò ad exequendũ, Abb. in c. fin. col. 4. vers. sed tu attende. de praesumpt. & in c. pastoralis. §. quia verò, nu. 3. de off. deleg. Confirmatur praemissa ex illa clausula, quae in Breui apponitur, videlicet (contradictores &c.) quae extenditur ad coertionem, nõ autem ad iurisdictionem, vt est glos. in d. c. fin. quae tamen intelligenda est, vt talis Iudex possit coercere illos, qui de facto, non autem, qui de iure se opponunt, vt suprà retulimus. Hinc est, quòd possessor beneficij, quem regulariter intrusum appellamus, nõ tenetur dimittere possesionem ad simplex mandatum exequutoris: quia in hoc potest resistere de iure, Staphil. in eius tract. de literis gratiae, & iust. Possessor autem nolens dimittere possessionem sine causae cognitione, non dicitur indebitè contradicere, c. fin. de praeben. & in c. super literis in fin. de rescript. Rebuff. in forma nouae prouisionis, in verbo cõtradictores. Quis autem dicatur intrusus, habetur

51 in decisione Rotae 414. in antiquis, quòd habens beneficium ab eo, qui titulum dare non potest, ille dicitur intrusus. Et reliqua de intrusione, vide Gig. in Epithoma de intruso, per totum. Intrusus autem, lite pendente, nedum non potest impedire exequutionẽ sententiae latae contra primum rectorem, seu possessorem beneficij, sed etiam exequutio datur contra talem intrusum, Crescen. 217. & dec. 238. in fin. Achill. dec. 2. de Tertio.

Caputa-

Caputaquen. dec. 287. l. 1. in manu script. Couar. pract. 99. c. 15. num. 7. [*Amplius antequam ab hoc exequutionis breuis articulo recedam, & illi finem imponam, hæc pauca infrascripta refero: quòd scilicet ea, quæ superius diximus de sententia absolutoria pro reo obtinenda contra actorem, Iudex non ita de facili ad illius absolutionem deueniet, sed cum grano salis causa mature discussa, & omnibus rei circunstantijs consideratis; et demùm non nisi præuio rescripto Sanctissimi, quoniam verificata clausula (constito de subreptione breuis) dici non potest cum paria sint narrata esse vera, vel de illorum falsitate seu subreptione & obreptione dici non posse, vt tenuit Rota coram R. P. D. Pamphilio in vna Pampilonen. Archidiaconatus 19. Martij 1593. cui etiam absolutioni videtur obstare doctr. Ias. in l. qui condemnare, sub nu. 4. ff. de re Iudi. vbi habetur quod si Papa mandat alicui, vt aliquē excommunicet, non potest tamen absoluere, quamuis excommunicatio & absolutio in eadem conditione censentur, quia huic tanquam executori sit commissio ad certum articulum allegat glos. in c. cum inferior de maio. & obe. & longius in hoc executionis articulo præsertim de exceptionibus admittendis & non admittendis. cumque id mei instituti non sit, de his hactenus.*]

DE EXEQVVTIONE literarum Apostolicarum in forma gratiosa expeditarum, & fulminatione processuum super illis. Cap. VIII.

1 *Processus in exequutione literarum Apostolicarum in forma gratiosa antiquitus seruari solitus.*
2 *Processus fulminati in hoc negocio non conceduntur in ampla forma vt superiùs, & concessi non exequuntur.*
3 *Monitorium in hoc iudicio est necessarium.*
4 *Quare modus expediendi Breue pro literarum Apostolicarum exequutione adinuentus.*
5 *Quo pacto Auditor Cameræ ad exequutionem literarum huiusmodi procedat.*
6 *Exceptiones rei in hoc iudicio, nisi ex literarum ventre oriantur, non admittuntur.*
7 *Si reus aliquid prætendit, petitorio agere debet.*
8 *Committat reus petitorium in Rota, dum causa possessorij pendet.*
9 *In beneficialibus, quocunque iudicio agitur, titulus requiritur.*

1 IN exequutione literarum Apostolicarum in forma gratiosa expeditarum, solebant antiquiores pro posses-

possessionis assequutione processum fulminatum ab Auditore Cameræ, vti quarumcumque Apostolicarum literarum exequutore; licèt in illis non esset Iudex nominatus; vel per officium Archiuij Ro. Curiæ obtinere. Qui processus erat nimium rigorosus, & Iudices in eo eligebantur subexequutores in partibus arbitrio prouisi, qui, licet in eisdem literis fuerit apposita clausula (vocatis vocandis,) (quo casu Iudex pro illarum exequutione deputatus tenetur obseruare formam iudicialem, vt per Abb. in c. exhibita, num. 6. de iudicijs. Immò etiam exequutor datus cum ista clausula, non est merus exequutor, sed mixtus, & consequenter tenetur assumere partes iudicis, vt in c. exhibita & ibi Abb. nu. 6. Felyn. nu. 4. de iud.) tamen censuras statim fulminabant, & ad alios actus valde præiudiciales procedebant, non vocatis, neque auditis interesse habentibus, nec illorum iuribus consideratis.

2 Quamobrem processus denegati fulminati isti ita fuere, nec ita passim conceduntur; & si fuerint alicui intruso intimati, non datur illis exequutio, vt priùs solebat. Cõsueuerat enim antiquitus absq; aliqua personali citatione, sed tantum per contradictas seruato processu, ad exequutionem illarum procedi, & præcedentibus terminis ad docendum se paruisse 1. pro 1. 2. pro 2. 3. pro 3. & 4. pro 4. declaratoria concedebatur, vt in c. 1. in princ. præsentis libri retulimus. [*qui omnes supradicti termini singulatim, vnus successiuè post alterum, necessario seruandi sunt, vt tenuit Rota in vna Carthaginen. P̄ sionis, in qua ego fui procurator coram Sanctiss. D. N. PP. tunc Rotæ Auditore die* 4. *Februarij* 1584.] Modò autem in exequutionem literarum prædictarum monitorium Aud. Cam. requiritur ad hoc, vt reus citatus certum habeat Iudicem, & Notarium, corã quo com parere, & iura sua deducere possit.

4 Verum quia ad exequutionem similium literarum Auditorem Cameræ, tanquam ordinarium Iudicem, & potius sua ordinaria, quam delegata procedere olim videbatur, & super appellatione concedenda dubitabatur, & aliquoties concessa fuit, cautiores facti negotiatores expeditionem Breuis in literarum fauorem procurarunt, quo A. C. iniungitur, vt, cõstito de literis expeditis, prouisum in possessionem immittat.

5 Et stante hoc Breui, A. C.

A. C. est Iudex exequutor delegatus, & nihil aliud habet agere, quam à Papa in Brèui cōmissa exequi: Monitorium scilicet ad partes visis literis, & verificata clausula (constito) concedere, & subinde aduersus intrusum procedere modo, de quo in proximo capite loquuti fuimus. Nec solet
6 reus in suis proponendis exceptionibus audiri, nisi illę ex literarum ventre forsitan oriatur, Cassad. dec. x. de rescript. Gome. in
7 reg. 75. Quæ exceptio impedit illarum exequutionem, & etiam clausulam sine retardatione, Gomes. in comp. vtriusque sign. confirmat. Cassad. vbi suprà. Et si aliud aliquid reus prætendit, in petitorio agat, literarum executione nō retardata, aut beneficij possessione dimissa. Prudētes rei pro-
8 curatores, qui vident iudicium hoc exequutiuum retardare non posse, causam super petitorio in Rota committi, & ad illius expeditionem pari passu deuenire curent: vt cùm sententia in possessorio lata fuerit, in petitorio pariter feratur; & sic actor breui sententia sua in possessorio lata gaudet: quia simul ac sententia in petitorio fertur, sequestrū super fructibus beneficij conceditur.
9 Notandum est ampliùs, quòd in huiusmodi causis beneficialibus, & spiritualibus titulus saltem coloratus est probādus, siue hoc iudicio possessorio adipiscendæ, siue retinendæ, aut recuperandæ, Egid. decis. 17. Rot. 21. de rest. spol. in nou. Guid. Pap. q. 85. Dec. in l. fin. col. 5. de edict diui Adr. toll. Aym. cons. 258. nu. 9. vers. 1. quoties l. 2. latè Menoch. in 15. remed. recup. poss. nu. 458. & ratio, quia tales beneficiati nō dicuntur domini bonorum spiritualium, seu Ecclesiasticorum, sed in his habentur loco administratorum, qui priùs omnibus obligantur ostendere mandatum, l. si quis inficiatus ff. de depo. Intantum quòd sine titulo præsumitur intrusio c. 1. de reg. l. 6.

DE EXEQVVTIONE executorialium Rotæ, & aliarum sententiarum. Cap. IX.

1 *Exequebantur antiquitus exequutoriales Rotæ, nullo præcedente monitorio.*
2 *Contrarium hodie seruatur.*
3 *Sententias extra Curiam latas Auditor Cameræ non exequitur, nisi vigore commissionis.*
4 *Secùs, si debitor reperitur in curia, & quomodo tunc procedatur.*

EXE-

1 EXEQVVTORIALES Rotæ legitimè intimatæ solebant antiquitus exequi more literarũ Apostolicarum nullo præcedente monitorio, sed tantùm per contradictas seu publicum edictum, seruatis quatuor terminis ad docendum se paruisse literis exequutorialibus 1. 2. 3. & 4. Attamen,
2 quia in Signatura fuit super hoc pluries disputatum, & exequutionem eiusmodi non, nisi præuio monitorio, concedendum esse assertum; cùm reus certum non habeat iudicem, coram quo ad exequutionem impediendam comparere deberet (quod tamen intellige, quatenus potestas exequendi non fuerit Auditori Rotæ specialiter commissa, quo casu idem Auditor non potest se in illarum exequutione intromittere, vt in vna Guesual. coram Guido bono. 12. Iunij 1553.) Auditor Cameræ à multis annis citrà se ab huiusmodi exequutione abstinuit, nec eam concedere voluit, nisi præuio legitimè exequuto monitorio.
3 Præterea dictum fuit, Auditorem Cameræ non exequutorem sententiarum extra Rom. Curiam latarum, quas aliàs sua ordinaria auctoritate exequi solebat, & ideo, nisi fuerit ei vigore commissionis iurisdictio attributa, ad hanc exequutionem non procedere.
4 Si autem debitor, contra quem est procedendum, in Curia reperiatur, exhibetur illa sententia, seu mandatum de partibus ad docendum de credito, ad effectum assecurationem iudicij petendi, vel aliàs ad effectum iurium, non autem exequendi, nisi vt suprà dixi, seu aliàs, nisi Iudex de partibus, à quo simile mãdatum emanauit, per suas literas hortatorias imploret officium ipsius Auditoris, quia tunc Auditor ad illius exequutionem procedere consueuit, vt magis latè, & distinctè inferiùs explicabimus. Iudex enim de partibus, licet nullã habeat iurisdictionem in Ro. Cu. tamen potest requirere alterius iurisdictionis Iudicẽ, vt eius sententiam exequatur, vt per Hyp. de Mars. in singul. 138. in verbo Iudex vnius territorij. Idq; sine difficultate procedit ad literas, & preces Iudicis proferentis sententiam. vide tamen limitation. de qua per eundem Mars. eodẽ singul. d. n. prope fin. vers. tene menti. Secùs sine literis hortatorijs, vt in l. properandum §. sin autem. C. de iud. Et idem dicen-

dicendum erit de citatione faciẽda contra subditum existentem extra suum territorium. Solet enim tunc mitti nuncius citantis, vt impetret veniam à Iudice illius loci cum literis citãtis, vel solet scribere literas hortatorias ad illum Iudicem, vt illum citet, seu citari mãdet, per Marant. de ord. iud. in tit. citat. 1. memb. 6. par. num. 40. & sequen. In quo articulo videtur pro clariori intellectu distinguendum: aut petitur exequutio literarum remissorialium, compulsorialium, vel similium, & tunc A. C. sine difficultate ad illorum præces illam concedere solet: Aut verò petitur exequutio mandatorum executorialium, citationum, intimationum, interpellationum, & similium, ad effectum cum illis euocandi ad eos suos subditos, & alios in Ro. Cu. existentes: & tunc licet de iure ex supradictis ad illarum executionem procedi possit; tamen quia principales Iudices, à quibus dictæ literæ emanarunt in illorum partibus similes expeditiones Ro. Cu. præsentari non permittunt, & pro illis exequendis ad eos tutus non patet accessus, pari ratione dicendum erit, quòd alteri non sit concedendum, quod nobis denegatur, iux. l. si quis iniquum ff. quod quisque iuris. [*His tantum addo, quod Iudex requisitus in causis ciuilibus, non debet cognoscere de iuribus sententiæ Iudicis requirentis Ias. in d. l. properandum* §. *sin autem eodem tit. ad Pract. Papi. in forma exeq. sentent. num.* 13.

DE MODO PROCEDENDI ad exequutionem literarum compulsorialium, seu requisitorialium. Cap. IX.

1 *Citatio pro exequutione compulsorialium.*

2 *Quid agendum, si iura sint penes tertium?*

3 *Alia citatio ad videndum claudi processum.*

4 *Modus procedendi ad exequutionem remissorialium.*

ROCVRATOR ad executionem literarum cõpulsorialium, seu requisitorialium, à Iudice de partibus Auditori Cameræ pro iuribus, & scripturis Romæ extrahendis directarũ, procedi instans, illas Auditori exhibet, & citationem ab eo decerni obtinet cõtra aduersarium (ad dicendum cõtra literas

literas requisitorias à Regia Curia Granaten. emanatas, & in actis Notarij exhibitas, videndumq; iurare testes super illarum recognitione, quatenus opus sit, necnon mandari procedi ad dictarum literarum exequutionem, & pro earũ executione mandari extrahi, collationari, & auscultari iura, instrumẽta, partitas, literas, scripturas, & alia quæcunq; iura, & munimenta in eisdem requisitorijs literis specificata, vel in citationis termino specificanda apud acta Notarij, videndumque iurare, & examinari mandari testes super illorum recognitione, & illorum examen Notario committi, dictæq; extractioni, collationi, & auscultationi interessendũ quatenus interesse velit, pro die, & hora per d. assignãdis, aliàs videndum mandari fieri per Notarium sine eius interuentu.) In cuius citationis termino Iudex mãdat fieri dictam extractionem, ac auscultationem, & recognitionem certis die, & hora in officio Notarij, cum intimatione. Sed si
2 iura penes aliquem mercatorẽ, Notarium, & aliam tertiam personam reperiantur, præmittitur contra eos citatio seu monitoriũ iux. personarũ qualitates (ad exhibẽdũ sub mãdati executiui pœna, & in subsidiũ excõicationis libros, scripturas, partitas, literas, instrumenta, & munimenta in actis notarij specificata, apud eos existentia.) Qui tertius sic monitus, seu citatus compulsus metu mandati exequutiui libros, instrumenta, & scripturas exhibet; illisq; exhibitis fit alia citatio modo suprà in capitis principio expresso: & inductis, examinatisq; testibus super scripturarum recognitione, notarius ad scripturarũ ipsarum extractionem, auscultationemq; deuenit, deque his omnibus in publicatione, & subscriptione processus testimonium dicit. His peractis, fit alia citatio
3 (ad videndum mandari claudi, & obsignari processum, & ad partes Hispaniarum iudicibus causæ transmitti.) Si verò ad literarum
4 remissorialium procedere vis exequutionem, aduersarium cita (ad dicendum contra literas remissoriales, &c. ac videndum committi iuramenta, & examen testium not. infrascripto, ad hoc deputato, ad primam diem, & postquam commissum fuerit, videndum dictos testes iurare in eorum, vel notarij domibus, aut vbi reperti fuerint per totam illã, & sex vel decem sequentes dies, & postquam iurauerint, ad dandum interroga-

toria, si quæ dare voluerit, aliàs videndum testes ipsos mandari examinari sine, ad eandem primā diem.) Et deinde præcedentibus iuramentis testium, quæ de stylo Curiæ saltem per diem ante illorū examen præcedere debet, Notarius illos examinat seruata literarum remissorialium forma. Examinatisq; testibus, ac in scriptis redactis, lapsoq; termino reprobatorio in eisdem literis assignato, citatur pars (ad videndū claudi, & obsignari processum, & ad partes Iudicis causæ mitti, ac portitori ob eam rem deputando consignari.) His factis, clauditur processus, obsignatur, & portitori, qui illum ad partes Iudicis deferat, traditur: vt superiùs latè posuimus in 6. c. præsentis lib. De compulsorialium, & remissorialium executione tractans his breuibus me expedire volui: cum de illa Vestr. in 6. & 7. sui tract. lib. ex professo, & latè dixerit, His tātum addo, quod si Notariū causæ pro recipiendis, & examinandis testibus ad partes transmitti contingat, tunc præcedente solita citatione ad dicendum contra articulos in forma solita, ac debito præcedente Iudicis decreto super illorum admisione, ac Notarij destinatione, successiuè citatur pars, seu illi intimatur, qualiter Notarius causæ die Mercurij, quæ erit 20. præsentis mensis, vel alia certa die accedet ad ciuitatem N. & illius dioc. seu castrum N. pro examinandis testibus iuxta formam Iudicis decreti, & propterea citatur idem, ad videndum examinari dictos testes, quorum iuramenta, & examen Notario iam commissa fuerunt, & quatenus opus sit illa denuo committi ad primam diem, & postquam commissum fuerit, videndum dictos testes iurare in eorum, vel Notarij domibus, aut aliàs vbi in partibus reperti fuerint per totā illam, & decem sequen. dies, & postquam iurauerint ad dandum interrogatoria, si quæ dare voluerit, aliàs videndum testes ipsos per Notarium transmittendum mandari examinari sine, ad eandem primam diem. Quibus peractis, not. accedit ad partes, & ibi receptis iuramentis testium corā se adducendorum, quæ vt supra dictum est, examen præcedant, demum Not. deuenit ad illorum examen. Quorum depositiones secum reportat, & Iudici defert, ex quibus merita causæ cognoscere, & eandem pro iusti. decidere valeat.

DE MODO PROCEDENDI in causis discussionis bonorum. Cap. IX.

1 Requisita circa modum procedendi in clausulis discussionis bonorum.
2 Graduatio creditorum quomodo fiat.
3 Prior in tempore potior in iure.
4 Quomodo præstetur cautio à creditoribus in exactione eorum crediti.
5 Quando obligatio cassata reuiuiscit.
6 Inter creditores chirographarios non attenditur prioritas temporis.
7 Creditor agens ad subhastationem & deliberationem pignorum regulariter non tenetur de euictione.

1
ERVM cum plura dixerimus de modo procedendi in causis executiuis ordinarijs, et extraordinarijs etiam plusquam à me susceptum onus requirat, ideo non inutile visum est pauca hæc referre, si non profesis, saltem tironibus profutura, circa modum procedendi in causis discussionis bonorum decocti præsertim mercatoris, qui statum suum in deterius mutauit. Vnde si aliquis particularis, seu mercator decoctus fuerit, statim comparent illius creditores coram A. C. tanquam Iudice competente, et præuio iudicis decreto fit descriptio, seu inuentarium omnium suorum bonorum librorum, & scripturarum domi, & alibi existentium deponen. penes aliquem fide, & facultatibus idoneum depositarium consignantur ad omne mandatum domini, et cui d. mandabit. Quo facto dicta vel alia die conueniunt insimul omnes creditores dicti decocti, & cum decreto Iudicis, vel sine faciunt deputatos, cum plenissima facultate procedendi ad venditionem, & distractionem dictorum bonorum per viam curiæ, aut aliàs ex decreto Iudicis, ac quæcunq; credita res, & bona à quibusuis illius debitoribus, & bonorum detentoribus exigendi, recuperandi, sequestrandi, & de eis soluentes quietandi, & iura ac actiones in fauorem soluentium cedendi, & transferendi, cum clausulis opportunis eundem confirmando, vel alium eorum arbitratu faciendo depositarium, cum prædicta, & alia ampliori, et amplissima facultate constituen. etiam vnũ, vel plures procuratores ad lites, vel melius pro maiori, et celeriori expeditione ac vtilitate eorundem creditorum à Iudice, corã quo compareant obtineãt deputationem curatorum, seu curatoris idonei, bonis iacentibus, seu absentis sub forma quam in fine lib. 4. scripsimus. In quibus causis, vt plurimum posthæc supradicta incobatur iudicium uigore com

*missionis, ex qua ad instantiam cre-
ditorum decocti committitur causa
discussionis bonorum illius, ac prio-
ritatis, & potioritatis uniuscuiusq;
q; eorum crediti, cum præfixione
termini etiam peremptorij facien-
da singulis creditoribus, ad docen-
dum de eorum credito. Qua com-
missione in actis Notarij præsenta-
ta præuia termini præfixione, quo
elapso, seruatis subinde terminis
substantialibus de more & stylo
curiæ seruari solitis, demùm præ-
missa citatione ad videndum illos
reiterari, & ad sententiam in for-
ma solita faciendã, demum Iudex
ad eam seruatis seruandis deuenit,
in qua declarat vnumquenq; cre-
ditorem in ea quantitate, & qua-
litate cuiusq; eius crediti, quòd in
sententia nominatim exprimitur,
& singulariter singulos graduan-*
2 *do, & locum assignan. quoniam
prior in tempore potior est in iure.*
3 *Bart. in l. 1. nu. 2. C. de priui. do. &
subinde singulis creditoribus iuxta
illorum prioritatem & potiorita-*
5 *tem eis satisfieri mandat, data ta-
men per singulos idonea cautione
in forma depositi de restituẽdo prio-
ribus, & potioribus creditoribus, ad
omne mandatum domini, iuxta
formam facultatum eiusdem A. C.
de quo in cap. 27. per modum pro-
uisionis, et ad consulendum in dem-
nitati aliorum creditorum absen-
tium, & in hoc iudicio non vocatorũ*
5 *Nec te fugiat quod, Licet creditor
fuerit solutus de eius credito, facta
ab eo quietantia, & cassata sua o-
bligatione, tamen in euentum re-
stitutionis pecuniarum exacta-
rum reuiuiscit creditoris obliga-
tio, quia res non dicitur soluta,
quando non durat soluta, vt per
Ias. in l. si damus §. de euictione
ff. de leg. p. num. 5. Afflict. decis. 16.
sub nu. 3. circa med. Bal. in l. electio
§. absente ff. de noxa. sub nu. 2. De-*
6 *inde satisfiunt deposita, & postmo-
dum creditores chirographarij, &
librarij, in quibus non attenditur
prioritas temporis, sed inter eos ad
solidos, & libram fit solutio. Bart.
in l. in operis sub nu. 3. ff. de locato
& conducto, data nihilominus per
eos simili cautione de restituendo,
vt dictum est & de contribuendo,
cum alijs creditoribus æqualia iu-
ra habentibus. Quibus addo, quod*
7 *licet creditor, qui pro suo iure obti-
net subhastationem, & deliberatio-
nem pignorum regulariter non te-
netur de euictione, vt tenuit Rota
in vna Rom. contrauentionis in de-
cis. diuer. 281. in 2. par. nu. 33. co-
ram Robusterio. vide tamen limi-
tationes de quibus in d. decisione
in facti contingentia recurre.*

SAL-

SALLVSTII TIBERII A CORNETO, DE MODIS PROCEDENDI IN CAVSIS, QVAE CORAM AVDITORE CAMERÆ AGVNTVR,

LIBER QVARTVS.

Citatio, pro exequutione Cameralis obligationis extra Curiam.

ARCELLVS Lantes, Prothonotarius Apostolicus, vtriusq; Signaturæ Sanctissimi D. N. Papæ Referendarius, ac eiusdẽ Sanctissimi, eiusq; Camerarij, necnõ causarum curiæ Cameræ Apostolicæ generalis Auditor, Romanæque Curiæ Iudex ordinarius; sententiarum quoque, censurarũ, & pœnarum, in eadem Ro. Cu. latarũ, ac literarum Apostolicarum quarumcunque vniuersalis, & merus exequutor, ab eodem Sanctissimo specialiter deputatus. Vniuersis, & singulis dd. Abbatibus, Priorib⁹, Præpositis, Decanis, Archidiaconis, Scholasticis, Cantoribus, Custodibus, Thesaurarijs, Sacristis, Canonicis, Parrochialium Ecclesiarũ Rectoribus: eorum locatenentibus, Plebanis, Viceplebanis, Capellanis, Curatis, & nõ Curatis, cæterisq; presbyteris, Clericis, Notarijs, & Tabellionibus publicis quibuscunq;

per Ciuitatem, & diœcesim N. ac aliàs vbilibet constitutis; illiq; vel illis, ad quem, vel ad quos præsentes nostræ literæ peruenerint, salutem in Domino, & nostris huiusmodi, immò verius Apostolicis firmiter obedire mandatis. Pro parte d. N. creditoris d. M. in scutis centum auri in auro occasione totidem sibi gratis mutuatorum; vt in instrumento, per N. publicum Notarium recepto, & in actis infrascripti nostri Notarij exhibito habetur, principalis instanter requisiti. Vobis omnibus, & singulis supra nominatis, & vestrum cuilibet insolidum harum serie committimus, ac sub quingentorum ducatorum auri Cameræ, locis pijs arbitrio nostro applicandorum, & pro illis mandati exequutiui, & in iuris subsidium excommunicationis, alijsq; Ecclesiasticis sententijs, censuris, & pœnis præcipimus, & mandamus; quatenus statim visis, & receptis præsentibus, & simul ac earum vigore fueritis, vel aliquis vestrum fuerit requisitus ex parte nostra, immò verius Apostolica auctoritate eundem ex aduerso principalem in eius propria persona, si eum commodè habere poteritis; secus domi suæ habitationis præsentium copia dimissa citetis, vt nos etiam ipsum citamus: quaten⁹ sexta die, post præsentis citationis exequutionem si iuridica fuerit, alioquin prima die iuridica, post eam immediate sequenti compareat in iudicio legitimè coram nobis, seu Reuerendo Patre Domino nostro in ciuilibus Locumtenente per se, vel procuratorem suum idoneum ad dicendum, & excipiendum quicquid verbo, vel in scriptis voluerit cōtra instrumenta, & iura nomine prædicti N. creditoris, corā nobis producta, & repetita; videndum super illorum recognitione, quatenus opus sit, testes induci, & iurare, obligationemq; in forma Cameræ, in illis appositam iuxta Curiæ nostræ stylum extendi mandari; nec non soluendum dicta scuta centum, per eum debita iuxta suæ obligagationis formam, aliasq; & alia faciendum, & adimplendum, ad quæ ex forma dictæ eius obligationis tenetur. Alioquin lapso prædicto termino nos cōtra eum citatum iustitiæ medio ad omnes actus, & terminos opportunos, ac totalem, & finalem instrumenti Cameralis obligationis exequūtionem, vsque ad integram debiti satisfactionem, etiam per audientiam literarum contradictarum;

rum; & aliàs,vt in ſimilibus obligationibus in forma Cameræ de more, & ſtylo Curiæ noſtræ fieri, & procedi conſueuit; procedemus, ipſius citati abſentia,ſeu contumacia in aliquo non obſtante. In quorum omnium fidem præſentes à Notario noſtro infraſcripto ſubſcriptas, & Cameræ Apoſtolicę ſigillo munita ſcõceſſimus. Datum Romæ in ædibus noſtris Anno à natiuitate Domini 1593. Indictione ſext, die vero 10. Nouembris, Pontificatus Sanctiſsimi Domini Noſtri D. Clementis diuina prouidentia Papæ VIII. Anno ſecundo.

Monitorium de deſiſtendo à moleſtijs.

MARCELLVS &c. Vniuerſis &c. Perlatum eſt ad nos B. indebitè A. ſuper prædio ſito &c. quod ipſe poſt omnẽ hominum memoriam iuſto titulo poſsidet, moleſtare velle iactaſſe. Nos igitur A. nomine de iuris opportuno remedio requiſiti. Vobis omnibus &c. committimus &c. quatenus ſtatim &c. ſub quingentorũ &c. moneatis prædictum B. exaduerſo principalem, vt nos etiam his literis monemus, & requirimus: quatenus infra ſex dies, quarum duos pro primo, duos pro ſecundo, & reliquos pro tertio, & peremptorio termino, ac monitione canonica aſſignamns ſub quingentorũ &c. pœnis, debeat à quibuſcunq; iactationibus, moleſtationibus, vexationibus, & impedimentis, ipſi A. ſuper dicto prædio quauis de cauſa, nõ tamen iudicialiter præſtitis, ac illatis, ac inferri comminatis re ipſa, & cum effectu deſtitiſſe; ipſumq; A. prædio huiuſmodi, fructuumq; & prouentuum illius perceptione liberè ac pacificè vti, frui, & gaudere permiſiſſe. Alioqui prædictum ſic monitũ, ſi in præmiſſis ſe fore grauatum ſẽſerit, citetis peremptoriè, prout nos citamus; quatenus ſexta die poſt præſentium exequutionem, ſi erit iuridica, ſecus prima die iuridica poſt ea n ſequenti compareat Romæ in iudicio legitimè coram nobis, ſeu R.P.D. in ciuilibus Locumtenente noſtro per ſe, vel procuratorem legitimum ad videndum in cauſa huiuſmodi ad omnes, & ſingulos actus, & terminos neceſſarios, vſque ad diffinitiuam ſententim incluſiuè, etiam lite non cõteſtata procedi, aliaſq; & alia fieri ſuper his neceſſaria. Certificantes citatum; quòd, ſiue comparuerit, ſiue nõ, nos nihilominus

Digitized by Google

minus ad hæc, & alia quæ iustitia suadebit, eius absentia, seu contumacia minimè obsistente, procedemus. Committimus vobis præterea sub eisdem pœnis, quòd quibuscunq; iudicibus Ecclesiasticis, & secularibus, ordinarijs, & extraordinarijs, ac commissarijs quibuscunque, & præsertim dicto B. inhibeatis, vt nos etiam inhibemus, ne sub eisdem sententijs, censuris, & pœnis prædictum A. super interdicto prædio, illiusque possessione, & fructuum perceptione, seu aliàs quouis quæsito colore, seu prætextu, directè, vel indirectè, tacitè, vel expressè molestare, aut in iudicium, alibi quàm coram nobis trahere præsumant. Et quod secus factum fuerit reuocabimus, & in pristinum statum reducemus. In quorum &c. datum &c.

Aliud

Pro solutione pensionum.

MARCELLVS &c. Vniuersis &c. Ex parte A. cui aliàs annua pensio scutorum centum super Parrochialis Ecclesiæ N. diœcesis N. fructibus, redditibus, & prouentibus Apostolica auctoritate reseruata extitit, in Romana Curia persoluenda, vt in literis Apostolicis, sub plūbo, vt moris est, expeditis sub datū &c. nobis exhibitis latius cōtinetur; principalis requisiti, vobis &c. cōmittimus &c. moneatis &c. Reuerendum D. D. modernum dictæ Ecclesiæ rectorem, omnesq; alios pro tempore extituros exaduerso principales; quatenus infra sex &c. sub quingentorum &c. alijsq; Ecclesiasticis sententijs, censuris, & pœnis, etiam in prædictis Apostolicis literis expressis, debeant de omnibus, & singulis dictæ annuę pensionis terminis decursis, & non solutis, ac in futurū decurrendis in loco, ac terminis, modoq; & forma in dictis literis expressis prænominato A. siue eius procuratori legitimo integrè; & cum effectu persoluisse. Alioquin &c. Certificante &c.

Aliud

Super manutentione in possessione exigendi.

MARCELLVS &c. vniuersis &c. nomine A. cui annua pensio ducatorum centū super fructibus, redditibus, & prouentibus simplicis perpetui beneficij Ecclesiastici &c. in Romana Curia persoluenda, vt in supli-

plicatione nobis exhibenda; licèt literis nondum expeditis, reseruata Apostolica auctoritate extitit, & in cuius pensionis exigendi possessione existit, principalis requisiti, &c. moneatis, &c. B. modernum dicti beneficij possessorem, exaduerso principalē; quatenus infra sex, &c. sub quingentorum, &c. debeat eundem instantem in possessione, seu quasi prædictam pensionem exigendi, in qua asserit se existere manutenuisse, ac illi de eiusdem pensionis terminis quibuscunque decursis, & in posterum decurrendis in loco, & terminis ac modo, & forma, in præfata supplicatione expressis integrè, & cum effectu satisfecisse. Alioquin citetis, &c. compareat, &c. ad videndum decerni mandatum de manutenendo, & exequutiuum respectiuè, ac in causa, etiā lite non contestata, ad omnes effectus, & terminos, &c. certificantes, &c.

Aliud

De reddendo administrationem.

MARCELLVS, &c. vniuersis, &c. requirente nos. Illustri D. A. Domino, & patrono Castri N. vobis committimus, &c. moneatis, &c. B. olim dicti A. agentem seu administratorem dicti Castri, eiusque introituum, prouentuum, & emolumentorum, exaduerso principalem, quatenus infra sex, &c. sub quingentorum, &c. debeat prædicto instanti rationem, computum, & debitum calculum totius administrationis suæ ex illa die, qua administrare cœpit, reddidisse; omniaque bona, instrumenta, scripturas, libros, & computa quæcumque, penes eum existentia, ad dictum A. administrationemque prædictam vtcumque pertinentia restituisse, & consignasse; necnon omne id, & totum, in quo causā dictæ administrationis est debitor, persoluisse, ac debitam satisfactionem impendisse. Alioquin, &c.

Aliud

Vigore Eugenianæ bullæ.

MARCELLVS, &c. vniuersis, &c. graues Deo, & Apostolicæ Sedi irrogantur iniuriæ, cum eiusdem Sedis officiales, aut quæuis aliæ personæ pro suis causis, & aut aliorum negotijs in dicta Curia moram trahentes, seu ad ipsam confluentes

fluentes, vel recedentes ab eadem in partibus per locorum ordinarios, eorumque officiales, & commissarios, & alios quoscunque, cuiuscunque dignitatis, status, gradus, ordinis, conditionis, seu auctoritatis existant, à quorum iurisdictionibus sūt exempti quacūque ratione, occasione, vel causa beneficijs eorum Ecclesiasticis, ac fructibus, redditibus, prouentibus, & distributionibus ex eisdem prouenientibus, bonisque, & rebus alijs priuantur & spoliantur, necnon litibus, & processibus inuoluuntur, vexantur, impediuntur, molestantur, aut quauis occasione in beneficijs, aut bonis huiusmodi perturbantur, iniuriantur, & inquietantur, ad quas quidem temerarias, & illicitas vexationes, iniurias, perturbationes, molestationes, & inquietationes propulsandum dudum fe. re. Eugenius Papa IIII. ex certis, iustis, legitimis, & rationabilibus causis motus, etiam nonnullorum prædecessorum suorum S. R. E. summorum Pōtificum vestigijs inhærendo, quasdam suas literas Apostolicas ad futuram rei memoriā edidit, atque concessit huiusmodi sub tenore, videlicet. EVG. Episc. seruus seruorū Dei ad perpetuam rei memoriam. Diuina in eminenti Sedis Apostolicæ specu lo, disponente clementia constituti ad ea libenter intendimus, per quæ officiales prædictæ Sedis obsequijs eius, ad quam veluti fidelium omniū matrem pro animarū salute quærenda, & iustitia consequenda de diuersis mundi partibus confluit multitudo, tutius, & quietius se promptiores valeant exhibere. Hinc est quod nos ex certis rationabilibus causis moti, & nonnullis prædecessorum vestigijs inhęrentes districtius inhibemus locorum ordinarijs, necnō commissarijs ac delegatis eorum cæterisque vniuersis, & singulis quacunque auctoritate & facultate præfulgeant, cuiuscunque dignitatis, gradus vel præeminētiæ fuerint, ne contra officiales prædictos quocunque nomine nuncupētur in nostris & dictæ sedis obsequijs nunc & pro tempore existentes, necnon quoscunque alios pro suis vel aliorum causis & negocijs prosequentes ad sedem prædictam venientes & in ea (durāte negociorum & causarum huiusmodi prosequutione) moram trahentes, & recedentes ab eadem procedere, aut in eos excommunicationis, suspensionis, vel interdicti aut priuationis officiorū, & beneficiorum, seu quamuis aliā sen-

sententiã promulgare præsumant Nos enim omnes & singulos processus & sententias contra tenorem & mentem nostræ inhibitionis huiusmodi latas, & habitas,& in posterũ haben. & promulgan. & quæcunque inde sequuta declaramus nulla, irrita, & inania nulliusq; existere, vel extitisse roboris vel momenti, necnon quicquid in contrarium a quoquam quauis auctoritate, scienter, vel ignoranter attentatum forsan est hactenus, vel in posterum cõtigerit attentari etiam decernimus irritum,& inane: Et nihilominus in omnes & singulos ordinarios, ac officiales, commissarios & delegatos eorũ, qui se dignitatibus aut beneficijs Ecclesiasticis quibuscunque officialium & negotia huiusmodi apud dictam sedem prosequentium prædictorum, eos illis forsan priuando, aut priuatos decernendo, vel declarando, seu cuiuscunq; priuationis prætextu illa personis alijs conferendo, seu de illis in eas quomodolibet intromittendo tam in dantes quam in recipientes excommunicationis, suspensionis, & interdicti latas sentẽtias promulgamus, quas volumus eos ipso facto incurrere. A qua quidem excommunicationis sententia absolui nequeant, nisi à nobis vel per nos deputando, præterquã in mortis articulo constituti. Præmissa autem à die affixionis præsentium ad valuas Basilicæ Principis Apostolorum de Vrbe, ex certa scientia quoscunq; ligare volumus,& arctare. Non obstantibus quibusuis generalibus, & prouincialibus & synodalibus concilijs editis constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis,& decretis, ac priuilegijs, per quæ effectus præsentium impediri posset quomodolibet, vel differri etiam si de illis eorumque totis tenoribus habenda esset in præsentibus mentio specialis, & quæ præsentibus haberi volumus pro sufficienter expressis, cæterisq; cõtrarijs quibuscunque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ inhibitionis, declarationis, constitutionis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, & Pauli Apostolorũ eius se nouerit incursurum. Datũ Romæ apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ, Millesimo Quadringẽtesimo trigesimo secundo, octauo Idus Martij, Pontificatus Nostri Anno Secundo. Subsequenter nomine A.

fami-

familiaris Illuſtriſſimi,& Reuerẽdiſſimi D. Cardinalis N. curialis Romanam Curiam ſequentis, vineam ſitam &c.ab hinc decenniũ & vltra;vt ex eius verbis nobis ſignificatum eſt;legitimè poſſidentis;& cui B. aduerſus iuris debitũ B.ſuper ea moleſtiam inferre ſe iactat,principalis requiſiti. Vobis committimus, &c.moneatis, &c. præfatum B.omnesq; alios moleſtatores, in exequutione præſentium nominãdos,exaduerſo principales , quatenus infra ſex , &c. ſub quingentorum,&c.alijsq; pœnis,&c. in præinſertis Apoſtolicis literis contentis , & expreſſis, debeant ab omnibus moleſtationibus,impedimentis , & iactationibus per eos dicto A.vel eius colonis,ſuper dicta vinea,illiusq; poſſeſſione,ac fructuum perceptione illatis vtcunque,& præſtitis cum effectu deſtitiſſe,ipſumq; A.vinea huiuſmodi,ac eius poſſeſſione,fructuumq; perceptione vti , frui, & gaudere permiſiſſe , dictisq; Apoſtolicis literis , & præſentibus noſtris per omnia paruiſſe,&c.præterea inhibeatis, &c. alioquin , &c.

Aliud

Pro exequutione literarum collationis beneficij .

MARCELLVS, &c.vniuerſis &c. præſentatæ nobis hodie fuerunt ad inſtantiam A. perpetui beneficiati ad altare Sancti N. in Eccleſia N. prouiſi Apoſtolici principalis literæ Apoſtolicę collationis dicti beneficij, ſub plumbo debitè expeditæ huiuſmodi ſub tenore,videlicet,Gregorius,&c.inſerantur literæ. Poſt quarum præſentationem pro earum exequutione legitima requiſiti. Vobis committimus,&c. moneatis,&c.omnes, & ſingulos , ad quem , vel ad quos traditio dicti beneficij poſſeſſionis,ac fructuum cõſignatio ſpectat, in exequutione præſentium nominandos,quatenus infra ſex,&c. ſub Quingentorum,&c.debeant prædictũ prouiſum,ſiue illius procuratorem legitimum in realem,actualem,& corporalem dicti beneficij, ac iurium,pertinentiarum, & annexorum ſuorum quorumcumque poſſeſſionem induxiſſe , inductumq; aduerſus quoſcumque moleſtatores manutenuiſſe,& defendiſſe, & de omnibus fructibus illius,redditibus,prouentibus,iuribus, obuentionibus , & emolumentis eidem , ſiue eius legitimo procuratori decurſis,& in futurum decurrendis integrè, & cum effectu reſponderi feciſſe, & mãdaſſe iuxta præinſertarum literarum Apoſtolicarum tenorem & formam , ac

ad

ad totalem illarum exequutionẽ processisse. Alioquin, &c. Preterea inhibeatis, &c. ne audeant prædictum A. vel eius procuratorem in adipiscenda possessione prædicta, fructuumq; perceptione perturbare, aut aliàs impedire literarum præfatarum legitimam exequutionem. Et quod secus fiet, &c.

Aliud

Monitorium pro obseruatione Decreti Sacri Concilij Tridentini.

MARCELLVS, &c. vniuersis, &c. Noueritis nuper fuisse comparitum coram nobis pro parte D. N. & exhibitum Decretum Sacræ Cõgregationis Ill. & RR. DD. Cardinalium Sacri Conc. Trid. Interpretum per Illustriss. & Reuerendiss. D. Hieronymum Cardinalem Matthæiũ, eiusdem Sacræ Congregationis, nomine subscriptum, & eius solito Sigillo impresso munitum tenoris sequentis, videlicet. Congregatio Cõcilij censuit, &c. Quodquidem præinsertum decretum, vt ad eorum notitiã ad quos spectat facilius deducatur, & per eos liberius obseruetur. Nos pro parte dicti D. N. de opportuno fuimus iuris remedio requisiti, Quare discretioni vestræ, &c. requisiti, præinsertum decretũ RR. DD. Capitulo, & Canonicis Ecclesiæ N. omnibusque alijs, & singulis in exequutione præsentium nominandis, & cognominandis, intimetis, insinuetis, & notificetis, ac ad eorum notitiam deducatis, prout nos intimamus, insinuamus, & notificamus, ac etiam deduci volumus, & mandamus per præsentes. Et successiue moneatis eosdem RR. DD. Capitulum, & Canonicos dictæ Ecclesiæ N. omnesq; alios, & singulos in exequutione præsentium nominãdos, ac cognominandos, quatenus infra sex, &c. Sub 1000. ducatorum auri de Camera, locis Pijs arbitrio nostro applicandorum, & pro illis mandati exequutiui, & in iuris subsidium excommunicationis, & respectiuè suspensionis à diuinis alijsque, &c. pœnis debeant & eorum quilibet debeat, prout ad eos, & eorum singulos spectat & pertinet, dictum præinsertum decretum in omnibus, & per omnia iuxta illius formam, & tenorẽ obseruauisse, & quòd omnino obseruetur in singulis eorum Ecclesijs, & vbi, & quando, ac quoties opus fuerit, illiusque effectu etiã dictus instans gaudeat, & gaudere possit, liberè, & omni cessante con-

contradictione, & impedimento permisisse, & sic à quibusuis molestationibus, perturbationibus, inquietationibus, & impedimentis per eos, & eorum quemlibet contra illius formam, & dispositionē dicto D. Instanti quomodolibet illatis, factis, & præstitis, ac inferendis, & præstandis, & inferri, & præstari cōminatis cessasse, & abstinuisse, & tam dicto præinserto decreto quam præsentibus, &c. paruisse, deque &c. & insuper inhibeatis, prout nos inhibemus per præsentes dictis RR. DD. Capitulo, & Canonicis Ecclesiæ N. & quarumcumq; Ecclesiarum Canonicis, & Capitulis, omnibusque alijs, & singulis in exequutione præsentium nominandis, cuiusuis dignitatis, status, gradus, conditionis, præeminentiæ, & auctoritatis, & quibusuis etiam dd. Iudicibus, &c. in exequutione præsentium nominandis, ne exequutis præsentibus sub eisdem censuris, & pœnis audeant, per se, vel aliū, seu alios, directè, vel indirectè, publicè, vel occultè, sub quouis prętenso prætextu, colore, & ingenio exequutioni, & effectui dicti præinserti decreti opponere, nec ipsum instantem contra illius formam, & dispositionem quandocumque & quomodolibet molestare, perturbare, inquietare, vel impedire, nec ipsum instātem desuper alibi quam coram nobis in iudiciū trahere, nec aliquid aliud in præiudicium instantis, & præinserti decreti, & præsentium contemptum innouare, seu attentare. Alioquin, &c. In quorum, &c. Datum, &c.

Aliud

Vi Saluiani interdicti.

MARCELLVS, &c. vniuersis, &c. ex parte A. in cuius fauorem per B. annum censūū scutorū octo super domo sita, &c. impositum, & pretio scutorū centum venditum fuisse accepimus, principalis requisiti, Vobis committimus, &c. moneatis N. dictæ domus detentorem, & possessorē; quatenus infra sex, &c. sub Quingentorum, &c. debeat ab occupatione, & detētione dictæ domus, iuriumque eius, membrorum, & pertinentiarum re ipsa destitisse, eiusq; possessionem dimisisse, vacuamq; prædicto A. tradidisse, & relaxasse, per eundem A. retinendam, & vsufructuādam, donec ei de omnibus, & singulis dicti annui census terminis decursis, & debitis, ac in futurum suis loco, & tempore decurrendis integrè fuerit

fuerit satisfactũ. Fuit enĩ pro parte supradicti A. comparitũ coram nobis, & allegatũ se velle in præmissis vti vtili remedio Saluiani interdicti, & alio quocũque, sibi magis de iure proficuo, & cõpetenti omni meliori mõ, &c. alioqn, &c.

Aliud

Super spolio.

MARCELLVS, &c. vniuersis, &c. renunciatum nobis est B. de facto A. prædio sito, &c. per eum legitimè possesso spoliasse. Quare pro eius parte vobis cõmittimus, &c. moneatis, &c. prædictum B. spoliatorem, ac illicitum, & indebitum detentorem, exaduerso principalẽ; quatenus, &c. debeat à spolio per eum commisso, detentioneque, & occupatione dicti prædij cessasse, illiusque ac membrorum, & pertinentiarum suorum quorumcumque realem, & actualem possessionem dicto A. dimisisse, & relaxasse: ipsumq; in pristinam eius possessionem redintegrasse, ac de omnibus, & singulis dicti prædij fructibus à die spolij perceptis, & qui percipi potuerunt, ac in posterum vsque in diem dimissionis possessionis effectualis, si extabunt, sin autem, ad rationem quanti plurimi cum effectu, & integrè satisfecisse. Alioquin, &c.

Aliud

Ad personaliter comparendum.

MARCELLVS, &c. vniuersis &c. significauit nobis graui cum querela, non sine animi nostri molestia Ill. D. Io. Iacobus Nerottus I.V.D. S.D.N. Papæ & Cam. Apostolicæ procurator fiscalis A. in animæ suæ præiudiciũ, ac sedis Apostolicæ cõtemptũ certarum literarũ monitorialium per nos ad instantiã N. emanatarũ exequutionem impedire non erubuisse censuras, & pœnas, in bulla die cœnæ Domini quotannis legi solita temere incurrendo. Quare pro ipsius d. procuratoris fiscalis parte de opportuno iuris remedio requisiti, constito nobis prius per iura quædã in actis exhibita, ac depositionem nõnullorum testium, de mãdato nostro examinatorũ præmissa à veritate non discrepare. vobis cõmittimus &c. moneatis dictum A. &c. quatenus infra decem dies, &c. Mille ducatorũ auri Cameræ, & pro illis mãdati exequutiui, & in iuris subsidiũ excõicationis, priuationisq; quorumcũque beneficiorũ, & officiorũ, quæ obtinet, triremiũ ac perpetuæ notæ, & infamiæ, aliisq; censuris, et pœnis arbitrio nostro augendis, et moderandis debeat

debeat in Romana Curia coram nobis,seu Mag. D. nostro in criminalibus Locumtenente per se ipsum,& non per procuratorem,seu excusatorem aliquem comparuisse,& præsentasse,& se à prædictis criminibus exculpasse. Alioquin, &c.

Aliud
Pro libertatis donatæ conseruatione.

MARCELLVS, &c.Vniuersis, &c.Stetit hodie coram nobis A.& exposuit,quòd cũ sub aspero seruitutis iugo iamdiu permanserit, nouissime verò ad officium Illustrissimi Senatus Almæ Vrbis, illiusq; Conseruatores in Romano Capitolio confugerit,libertatemque acclamauerit, & ab eis ex diurno,& inconcusso hactenus instituto, per plures Romanos Pontifices, & demum per fe. re.Pium Quintum confirmato, & approbato libertate donatus,ac liber homo effectus fuerit; prout in literis patentibus illi ab eisdem Illustrissimis Conseruatoribus concessis, ac sigillo dicti Senatus munitis, per nos visis,& perlectis latius apparet;Et idcirco in vim dictæ libertatis sibi donatæ possit quouis gentium liberè pergere, ac omnia facere, quæ sui iuris homines facere consueuere.Nihilominus, ad omne tollendum impedimẽtum, quòd sibi indebitè fortasse præstari posset, nobis supplicauit, quatenus suæ indemnitati consulere quantum in nobis est dignaremur.Nos igitur huic supplicationi à ratione non dissonæ annuentes vobis cõmittimus,&c. moneatis,&c.omnes, & singulos, quibus præsentes nostræ præsentabuntur,cuiuscumque nominis, cognominis, & patriæ fuerint,& quacunque perfulgeant dignitate,auctoritate,& potestate; quatenus,&c. sub Mille ducatorũ, &c. debeant ab omnibus molestationibus,& impedimentis, eidem A. super dicta libertate,vt præfertur sibi donata quomodocumque, & qualitercumque præstitis,ac in præstandis omnino destitisse,præfatumq; A. libertate sibi concessa pacificè, & quiete frui, & vti, & quocunque voluerit pergere,res, & bona sua liberè, & absque aliquo seruitutis obstaculo administrare,emere,vendere,donare,cõtrahere,in iudicio,& extra stare, testamentum cõcedere, & ea alia omnia facere, & exequi, quæ quilibet ingenuus liber, & sui iuris facere potest permisisse, ac in libertate eiusmodi manutenuisse,

atque

atque manuteneri curasse. Præterea inhibeatis, &c. ne A. super dicta libertate, rerum, bonorumq; administratione, alijsq; præmissis molestare, perturbare, seu impedire, aut aliquid contra præsentes nostras innouare, vel attentare quouis sub prætextu, &c. Alioquin, &c.

Aliud

Pro exequutione literarum reuocationis priuilegiorum, quòd fructus primi anni cedant Capitulo.

MARCELLVS, &c. vniuersis, &c. Exhibitæ hodie nobis fuerunt ex parte A. cui nuper per obitum quondam N. de beneficio, &c. Apostolica auctoritate prouisum extitit, literæ Apostolicæ fe. re. Pij Papæ Quinti reuocationis priuilegiorum, & statutorum; quòd fructus beneficiorum primi anni, aut alterius temporis cedant capitulo, vel alij loco, hoc sub tenore. Pius, &c. inserantur literæ. Post quarum præsentationem requisiti de iuris opportuno remedio nomine prædicti A. qui nobis exposuit assertos prænominati quondam N. hæredes, & creditores, ipsum super integra, & libera fructuum dicti beneficij perceptione, contra literarum præinsertarum formam impedire, & molestare velle sese iactasse; Vobis cõmittimus, &c. moneatis, &c. prædictos assertos hæredes, & creditores omnesq; alios &c. quatenus sex, &c. sub mille, &c. debeant ab omnibus molestationibus, & impedimentis eidem exponenti, illiusq; agentibus, & procuratoribus super integra, & libera fructuum, & redditutũ omnium dicti beneficij cuiusuis statuti, aut consuetudinis prætextu, vel alio quouis quæsito colore illatis, vel inferri minatis, ac ab inferendis in posterum omnino destitisse; illosq; libere percipere, & leuare permisisse; prædictisq; Apostolicis literis, & nostris huiusmodi paruisse. Præterea inhibeatis, &c. Alioquin, &c.

Aliud

Vigore breuis de capiendo possessionem nomine Cameræ.

MARCELLVS, &c. vniuersis, &c. Nuper nobis ex parte Illust. d. N. Sãctissimi D. N. Papæ, & Reuerẽdæ Cameræ Apostolicæ Commissarij generalis, ac Reuerendi d. A. prouisi Apostolici pro suo interesse literæ Apostolicæ S. D. N. Clementis Papæ VIII. in forma Breuis, sub annulo Pisca

S toris

toris expeditæ præsentatæ fuerũt hoc tenore. A tergo. Dilectis filijs,&c. Intus aũt. Gregorius, &c. Post quarum receptionem, nomine dicti d. Commissarij, & d. A. principalis de efficacis defensionis præsidio, & iuris opportuno remedio requisiti. Constito prius nobis per testes fidedignos, nostro de mandato examinatos, omnia in præinsertis literis contenta veritate niti. Vobis committimus &c. quatenus statim, &c. sub mille, &c. prædictum Archidiaconũ N. collegam nostrum in realem, & actualem,& corporalem beneficij in prædictis literis nominati, ac illi forsan annexorum, iuriumque, membrorum, & pertinentiarum suorum quorumcũque possessionem inducatis, & immittatis; per eum prælibati Sanctissimi, ac Cameræ Apostolicæ nomine capiendam, & retinendã, & subinde prædicto A. si, & postquàm Apostolicas literas prouisionis eiusdem beneficij, sub plumbo legitimè præsentauerit expeditas, consignandam, inductumq; manuteneatis, & defendatis, ac quoscunque illius detentores, & in eo intrusos, seu intrudendos, non tamen auctoritate Apostolica prouisos realiter, & cum effectu expellatis & reijciatis, vt nos etiam harum serie amouemus, ipsique Archidiacono de omnibus, & singulis fructibus, redditibus, &c. dicti beneficij, & annexorum, vt supra consignandis, & tradendis, integrè per quos opus fuerit responderi curasse, & mandasse; & ab aliquo super possessionis eiusmodi adeptione, & fructuũ perceptione minimè molestari permisisse, iuxta earundem Apostolicarum literarum formam, & dispositionem. Præterea, ipsarum exequutione non retardata, & quatenus opus sit, moneatis, &c. omnes, & quoscumque in dicto beneficio intrusos, & forsan intrudendos, & quoscumque molestantes, & molestiam inferre velle iactantes, ac ad quos fructuum eiusdem beneficij solutio, & traditio spectat, omnesq; alios, &c. quatenus infra sex &c. sub eisdem pœnis, &c. debeant ab huiusmodi intrusione, & occupatione, ac molestationibus, & impedimentis, eidem Archidiacono, collegæ nostro præmissorum causa vtcumque illatis, ac inferri minatis omnino cessasse, & de omnibus fructibus, &c. per eos, & eorum quemlibet ex dicto beneficio, & illi annexis quomodolibet perceptis, & qui percipi potuerunt, ac in futurum vsque in diem effectualis possessionis

ſionis dicti beneficij dimiſſionis dicto Archidiacono ad effectum antedictum integrè, & nulla mora interpoſita reſpōdiſſe, ſi extāt, ſin autem de illorum vero pretio, & valore ad rationem quanti plurimi ſatisfeciſſe, præinſertisque Apoſtolicis, & præſentibus noſtris literis per omnia paruiſſe, & de paritione nos infra terminum infradicēdum legitimè certiores feciſſe. Alioquin præfatos, ſic monitos, & requiſitos, ſi mādatis noſtris huiuſmodi, & monitionibus in omnibus obtemperare diſtulerint, contradictoresq; omnes, rebelles, & moleſtatores, in exequutione præſentium nominandos citetis, &c. quatenus quadrageſima die, &c. compareant, &c. ad videndum ſe excōicationis, aliaſq; ſententias, cenſuras, & pœnas prædictas incidiſſe, & incurriſſe declarari, ac aliàs ad omnes, & ſingulos actus, & terminos neceſſarios gradatim vſque ad ſentētiam, ac ſententiarum, pœnarum, & cenſurarum prædictarum aggrauationē, & reaggrauationē, brachijq; ſecularis inuocationem procedi, citatorum cōtumacia, ſeu abſentia in aliquo non obſtante. Abſolutionem verò à præmiſſis nobis, vel ſuperiori noſtro tantummodo reſeruamus. In quorum, &c.

Aliud

Vigore breuis in literarum fauorem expediri.

MARCELLVS, &c. Reuerendiſſimo D.D. Epiſcopo N. eiuſque in ſpiritualibus, & tēporalibus Vicario generali, omnibusq; & ſingulis, ad quos traditio poſſeſſionis infraſcripti beneficij, & fructuū cōſignatio pertinet; vniuerſis quoque &c. literæ Apoſtolicæ Sanctiſſ. D.N.D. Clemētis Papæ VIII. in forma Breuis ſub annulo Piſcatoris expeditæ, ex parte eximij Il. Doctoris Chriſtophori Caſtelletti Clerici Rom. nuper nobis præſentatæ fuerunt; huiuſmodi ſub tenore, videlicet. A tergo. Dilectis filijs, &c. Intus verò. Clemens, &c. Poſt quarū præſentationem de opportuno iuris remedio, ac efficacis defenſionis præſidio verbis prænominati d. Chriſtophori prouiſi Apoſtolici requiſiti, exhibitis nobis literis Apoſtolicis, ſub plumbo, vt moris eſt, expeditis in præinſerti breuis fauorem, ac conſtito nobis per teſtes fide dignos, de mandato noſtro examinatos, cōtenta in dicto breui vera eſſe. Vobis cōmittimus &c. quatenus ſub mille ducatorum, &c. præfatum Chriſtophorum principalem, vel eius procuratorem legitimū in realem, &c.

beneficij, in præinsertis literis nominati, ac illi forsan annexorum, &c. possessionem inducatis, & immittatis, immissumq; manutenea tis & defendatis, ac quoscunque illius detentores, & in eo intrusos seu intrudendos, non tamen apostolica auctoritate prouisos expel latis, &c. sequere, vt in præcedenti forma, mutatis mutandis.

Instrumentum remissoria.

MARCELLVS, &c. Magnifico D. Potestati terræ N. salutem in Domino. Cum A. in causa inter eum ex vna parte, & B. ex altera, super domo sita in Ciuitate N. coram nobis vertente, & in qua ad nonnullos actus, citra tamen conclusionem est processum, testes aliquos isthic degentes pro fundamenti intétionis suæ verificatione super articulis pro eius parte nobis exhibitis examinari facere, ac certa iura extrahere intendat; ad illius instãtiam prædictum B. ad dicendum contra supradictos articulos, & excipiendum quicquid voluerit, videndumq; illos ad probandum isthic admitti, remissoriamq; desuper concedi, necnon Iudicem, coram quo, & locum in quo, & loci locum, ac terminum infra quem negotium remissionis huiusmodi expediri debeat, ad certum terminum citari mandauimus. Quo adueniente, in cõtumaciam prædicti B. citati, & non comparentis, ad vlteriorem ipsius A. instantiam articulos præfatos ad isthic probandum admisimus, teque Potestatem N. in Iudicem, coram quo, & terram N. pro loco, in quo, & palatio tuæ residentiæ in locum loci ad præmissa expedienda deputauimus, instrumentumq; remissionis concessimus, vt deputamus, & concedimus harum serie. Quocirca tibi committimus, &c. quatenus, &c. omnes, & singulos testes, literas, scripturas, instrumenta, & alia quæcunque probationum genera, quæ ex parte dicti A. coram te produci contigerit super positionibus, & articulis respectiuè, quos tibi sub sigillo nostro, in huius remissoriæ rotulo inclusos transmittimus infra duos menses post harum tibi faciendam præsentationem, in dicta terra N. in prædicto palatio fideliter recipias, ac testes ipsos iuxta interrogatoria, sibi nomine B. exhibenda, secus iuxta discretionem tuam diligenter examines, aut per Notarium publicum, & fidelem, & hæc à te deputandum examinari

Digitized by Google

minari cures. Si vero B. testes reprobare voluerit; testes, super reprobatione huiusmodi coram te inducendos infra alium mensem post dictos duos modo simili, ac vbi supra iuxta interrogatoria, si quæ A. exhibuerit, alioqui secundum prudētiam tuam examines, aut examinari mādes. Testiumq; vtriusque partis depositiones, & dicta clausa, & sigillo tuo munita, vna cum instrumentis, iuribus, & alijs scripturis quibuscunque in publicam formam redactis, ad nos transmittas. Testes, se examini subijcere, ac scripturas exhibere nolentes per censuras, & pœnas ecclesiasticas, & pecuniarias, appellatione postposita, compellendo. In quorum fidem, &c.

Rotulus remissoriæ.

ROTVLVS remissoriæ in causa coram Illustrissimo, & Reuerendissimo D. Camillo Burghesio, &c. siue eius R. P. D. Locumtenente, inter A. agentem ex vna, & B. super &c. rebusq; alijs, &c. partibus ex altera pendente, citato præfato B. ad instantiam A. decretæ. In quo articuli pro parte dicti A. exhibiti inferius inserti sunt, videlicet. Positiones, &c.

Instrumentum
Prorogationis termini remissoriæ.

MARCELLVS, &c. Magnifico Domino Potestati terræ N. salutem in Domino. Nō te fugit, nos dudum instrumentū remissoriæ pro examinādis isthic nōnullis testibus, in causa coram nobis inter A. agentem ex vna & B. ex altera parte, super domo, &c. rebusq; alijs, &c. pendente super articulis tibi per nos transmissis ad instantiam prædicti A. concessisse, & te in Iudicem corā quo, ac terram N. in locum, in quo, & palatio tuæ residentiæ in loci locum cum termino duorum mensium ad negotium remissionis huiusmodi exequendum deputasse. Hodie verò, cùm ob festorum Paschatis Resurrectionis Domini superuenientiam, ac alia legitima impedimenta (vt verbis prædicti A. ad nos est allatum) ad examinis, & remissoriæ expeditionem deueniri nequiuerit, ad vlteriorem A. instantiam citato B. & contumace reputato ex causis antedictis, ac alijs animum nostrum mouentibus, terminum prædictum à nobis aliàs concessum, ad alium mensem, à die harum nostrarum literarum præsentationis computandum proroga-

rogauimus, seu quatenus lapsus sit, denuo concessimus, & prorogamus, siue iterum harum serie concedimus. In quorum fidem &c.

Aliud

Responsionis ad articulos, de partibus transmissos.

MARCELLVS &c. Nouerint vniuersis præteritis hisce diebus literas Magnifici D. Potestatis terræ N. hortatorias, & requisitorias sub datū &c. vna cum quibusdam articulis inclusis ex parte A. nobis exhibitas fuisse. Quas ad prædicti A. instātiam aperuimus, & in illarū executionem B. dicti A. aduersarium, in eis nominatum, ad respōdendum articulis prædictis per verbum credit, vel non credit monuimus. Qui monitus medio iuramento singulariter singulis respondit, vt in articulorum huiusmodi margine, quos vna cū præscriptis hortatorijs literis tibi remittimus, continetur. In quorum &c.

Aliud

Admissionis per procuratorem.

MARCELLVS &c. Innotescat vniuersis, nos aliàs instante Magnifico D. N. Fisci S. D. N. Papæ, & Cameræ Apostolicæ procuratore fiscali A. ob literarum Apostolicarum contrauentionem ad personaliter coram nobis comparendum monuisse. Nuper autem B. prædicti A. procuratorem ante nos cōparuisse, & monitorium à nobis decretum nullitatis vitio subiacere, cum nulla sit contrauentio, ex pluribus deductis capitibus allegasse; & ob id prædictum monitorium reuocari, vel saltem A. ad suas faciendum defensiones per procuratorem admitti postulasse. Quodque nos præfatum procuratorem fiscalem pluries, & præsertim ad terminum infrascriptum ad videndum A. per procuratorem admitti citari mandauimus. Quo adueniente in procuratoris fiscalis contumaciam non comparentis, nec releuans quid opponentis dictum A. per procuratorem ad suas faciendum defensiones, & pro eius procuratore dictum B. admittēdum, & audiendum duximus, vt harum serie admittimus. In quorum fidem, &c.

Aliud

Prorogationis termini ad comparendum.

MARCELLVS, &c. Nō prætereat vniuersis; quòd nos

nos instãte Magnifico D. S.D.N. Papæ, & Cameræ Apostolicæ Fisci procuratore generali A. ob crimen ab eo in partibus cõmissum ad personaliter coram nobis omnino intra quindecim dierum spatium comparuisse. Subsequenter autem comparuit coram nobis B. dicti A. procurator, & allegauit ipsum A. esse procuratorem generalem Reuerendissimi Archiepiscopi N. nunc in carceribus Castri Sancti Angeli constituti, & in negotijs Ecclesiæ N. præsertim in cultum diuinum concernentibus valde impeditum, ac septuagenarium, & infirmum, & ideo nisi sine maxima difficultate, ob loci distantiam, & magno cum periculo ad Vrbem, se conferre posse: postulans propterea terminũ, suo principali ad comparendum concessum prorogari. Nos itaque ex causis prænarratis, ac alijs animũ nostrum mouentibus terminũ prædictũ ad alios quindecim dies prorogauimus, & quatenus lapsus sit alium iterum concessimus; vt harum serie prorogamus, & concedimus. In quorum fidem, &c.

Aliud

Sententiæ diffinitiuæ.

MARCELLVS, &c. Nouerint vniuersi; quòd aliàs introducta coram nobis via ordinaria lite, & causa inter A. ex vna parte, & B. ex altera in prima instantia super certæ pecuniarum summæ restitutione rebusq; alijs &c. In causa ipsa ad omnes, & singulos actus, & terminos necessarios ritè, & legitimè processo, exhibitis iuribus, examinatis testibus, citatis citandis, verificatis verificandis, ac alijs seruatis de iure seruandis. Tandem citato B. ad concludendum, & audiendũ sententiam diffinitiuam Reuerendus Pater d. N. noster in ciuilibus Locũtenens, cognitis per eum, ac maturè discussis causæ meritis, suam in scriptis tulit, & promulgauit diffinitiuam sententiã huiusmodi sub tenore. Christi nomine inuocato, &c. lecta, lata, & in scriptis promulgata fuit præinserta diffinitiua sententia Anno, &c. In quorum fidem, &c. Datum, &c.

Aliud

Sententiæ declaratoriæ.

MARCELLVS, &c. vniuersis, &c. Aliàs pro parte Reuerendæ Cameræ Apostolicæ, illiusque Illust. D. Commissarij, ac d. A. prouisi Apostolici principalis pro suo interesse præsenta

tis nobis Apostolicis literis mandati de capiendo possessionem beneficij N. dictæ Cameræ nomine, in forma breuis sub annulo Piscatoris expeditis, & in illarum exequutionem monitorialibus literis ad partes decretis, & contra B. in dicto beneficio intrusum legitimè exequutis, & in actis reproductis, & pro earundem Apostolicarum literarum verificatione exhibitis, ad instantiam eiusdem Commissarij, ac A. pro suo interesse in causa comparentis positionibus & articulis, illisq; citato N. dicti B. procuratore, ad hũc, & ad omnes alios actus in hac causa factos admissis, ac testibus fide dignis super eis examinatis, ac alijs seruatis seruandis, & verificatis verificandis. Tandem quia dictus B. dictis monitorialibus, ac Apostolicis literis parere neglexit, & negligit contra eum, citato iterum dicto N. procuratore suo, declaratoriam sententiam Reuerendus Pater D.N. noster in ciuilibus. Locumtenens, visis videndis, & consideratis considerãdis, ad fauorem dictæ Cameræ in scriptis tulit, & promulgauit. cuius hic est tenor. De iuris peritorum consilio, &c. Quam sententiam, & omnia in ea contenta vobis intimamus, & notificamus. Vobisq; committimus, &c. sub mille ducatorum, &c. quatenus, &c. eundem A. sic excommunicatum, & declaratum in vestris Ecclesijs, Monasterijs, & Capellis, alijsue locis publicis publicè nuncietis, ac ab alijs nunciari, & ab omnibus Christifidelibus arctius euitari faciatis, & mandetis, donec aliud à nobis, vel superiore nostro desuper habueritis in mandatis. Lecta, lata, &c. In quorum fidem, &c. Datum, &c. Hæc præscripta declaratoriæ instrumenti formula retroactis temporibus concessa fuit, & etiam concederetur ob non paritionem breuis habentis solitam clausulam. Scilicet cõtradictores, &c. per censuras ecclesiasticas appellatione postposita, compescen. Verum quia clausula hæc à nonnullis temporibus citra ita adeo immutata fuit, vt contra eosdem contrauentores ad dictas censuras, non ita vt antea deuenitur, propterea non ab re censui nouas, & declaratoriæ instrumenti, & ipsius sententiæ declaratoriæ formulas huic addere, & conscripsi, prout infra videre poteris.

Aliud

Aliud.
Sententia declaratoria.

MARCELLVS &c. Noueritis quod lite, & causa coram nobis inter R. Camerã Apostolicam, & Ill. illius D. Cõmissarium ac d. A. prouisum Apostolicum illi pro suo interesse adhærentem ex vna, & D. B. intrusum reum conuentum de & super traditione, consignatione, & dimissione possessionis beneficij N. per obitum q. N. de mense N. extra Ro. Cu. defuncti vacan. & de quo dicto D. A. auctoritate Apostolica prouisum fuit, necnon paritione literarum Apostolicarum in forma breuis, vt moris est expeditarum, ac nostrarum monitorialium in earum exequutionem per nos ad partes decretarum, & dicto D. B. in partibus legitimè intimatarum, & in actis iudicialiter reproductarũ, rebusque alijs in actis causæ, & causarum huiusmodi latius deductis, & illorum occasione partibus ex altera introducta, reproducto dicto monitorio vna cum illius intimatione in partibus dicto D. B. facta, & pro illius verificatione datis pro eorundem Cõmissarij, & dicti d. A. principalium parte nonnullis positionibus, & articulis, & super illis examinatis testibus fidedignis, seruatisq; omnib⁹ terminis de stylo Curiæ seruari solitis. Tandem R. P. D. Alexander Iustus vtriusq; Signaturæ Referendarius, ac noster in ciuilibus Locumtenens, ad vlteriorem dd. Commissarij, & A. principalium instãtiam, dicto d. B. exaduerso principali per Cursorẽ, adhuc prout, & ad alium quemlibet præcedentem actum citato, visis videndis, & consideratis cõsiderandis, ad fauorem dictorum DD. Commissarij, & D. A. contra dictum B. suam in scriptis promulgauit sententiam huiusmodi sub tenore, videlicet. Christi nomine inuocato, per hanc nostram sententiam, quam pro tribunali sedẽtes, & solum Deum præ oculis habentes de iurisperitorum consilio ferimus in his scriptis in causa, & causis coram nobis inter Ill. D. Cameræ Apostolicæ Commissarium, & D. A. illi pro suo interesse adhærentem ex vna, & D. B. intrusum reum conuentum de & super traditione, consignatione, dimissione, & relaxatione possessionis dicti beneficij N. necnon paritione literarum Apostolicarum in forma breuis, vt moris est, expeditarũ, ac literarum monitorialium in earum exequutionem

nem per nos ad partes decretarũ, & in partibus dicto d.B. legitimè intimatarum,& in actis iudicialiter reproductarum, rebusq; alijs in actis causæ,& causarum huiusmodi latius deductis, & illorum occasione in prima verten. instan. partibus,ex altera dicimus, pronunciamus,sententiamus,decernimus, & declaramus dictum D.B. intrusum à possessione dicti beneficij, & illi annexorum quorumcunq; amouen. eijciendum, & expellendum, ipsumq; Ill. D. Commissarium in possessionem dicti beneficij, & illi annexorum quorumcunq; immittendum, & inducendum, eidemq; de fructibus prædictis respondendum fore,& esse,iuxta formam dicti breuis, prout nos dictum B. amouemus, eijcimus, & expellimus, & respectiuè Reuerendam Cameram Apostolicam immittimus, & inducimus, ac illã sibi tradimus, & consignamus,induciq;,immitti, tradi, & consignari, ac de fructibus redd. & prouen. iuribus, obuentionibus, & emolumentis vniuersis ad dictum beneficium pertinentibus eidem à die obitus q. N. responderi mandamus,mãdatumq; de immittendo,& aliud desuper necessarium, & opportunum, decernendum, & relaxandum fore, & esse, prout relaxamus, ac relaxari, & concedi mandamus. Item pari nostra sententia dicimus, pronunciamus, decernimus,& declaramus præfatũ D. B. intrusum ex nunc, prout ex tunc excommunicationis, aliasque Ecclesiasticas sententias, censuras, & pœnas in dictis literis Apostolicis, & monitorialibus sibi etiam intimatis,& in actis iudicialiter reproductis cõtentas, ob illarum nõ paritionem dictiq; beneficij, illi annexorum iuriumq; & pertinentiarum quorumcunq; possessionis non traditionem,consignationem, relaxationem, & admissionem,ac illius fructuum &c. non restitutionem damnabiliter incidisse, & incurrisse publicè denunciandum, literasque declaratorias desuper opportunas concedendas, & relaxandas fore,& esse,prout denunciari, relaxari,& concedi mandamus,eundemq; D. B. intrusum in omnibus,& singulis fructibus, redditibus, & prouentibus per eum à die obitus dicti q. N. perceptis, & vsq; in diem liberæ traditionis,& relaxationis possessionis dicti beneficij in exequutione liquidan. ac in omnibus,& singulis expensis in huiusmodi causa pro parte dictorum Commissarij,&

rij, & D. A. coram nobis legitimè factis cōdemnamus, quorum fructuū liquidationem, & expensarum taxationem nobis, vel cui de iure in posterum reseruamus. Et ita dicimus, & pronunciamus, non solum præmisso, sed omni alio meliori modo &c. Ita pronunciaui Ego Thomas Lapius Locūtenens, & Commissarius. Quam quidem prę insertam sententiam, omniaq; & singula in ea contenta Vobis omnibus, & singulis supradictis intimamus, insinuam⁹, & notificamus, ac ad vestram, & cuiuslibet vestrum notitiam deducimus, & deduci volumus per præsentes, ne de præmissis ignorantiam aliquā prætendatis. Vosq; omnes supradictos tenore præsentiū monemus, & requirimus; vobis vero alijs supradictis iustitiæ ministris tenore præsentium committimus, quatenus statim visis, & receptis præsentibus, & postqnam præsentium vigore fueritis pro parte dictorum Commissarij, & D. A. principaliū requisiti, seu aliquis vestrum fuerit requisitus, ipsum Ill. D. Commissarium, & seu ab eo ad id specialiter deputatum in realem, actualem, & corporalem possesionem dicti beneficij N. & illi annexorum quorumcunq;, expulsis exinde dicto B. intruso, & quibusuis alijs dicti beneficij detentoribus, & intrusis immittatis, & inducaris, immissumq; & inductū in ea manuteneatis, & conseruetis, ac de fructibus, redditibus, & prouētibus, iuribusq;, obuentionibus, & emolumentis quibuscūque dicti beneficij, & illi annexorum iuxta formā supradictæ sententiæ respondeatis, immittiq; & induci, & immissum, ac inductū in ea manuteneri, & conseruari, ac de fructibus responderi faciatis, & mandetis, prout nos quantum possumus, immittimus, & inducimus, ac inductū, & immisū manutenemus, & conseruamus, immittiq;, induci, manuteneri, ac de fructibus responderi mandamus per præsentes. Et nihilominus dictum D. B. intrusum sic excommunicatum, & declaratum in vestris Ecclesijs &c, reliqua sequere, vt in alio proximè scripto instrumento declaratoriæ.

Aliud
Subdelegationis Iudicis pro fructibus liquidandis.

MARCELLVS &c. Reuerendo D. Priori Ecclesiæ N. Iudicis per nos ad infrascriptum negotium exequendū sub-

ſubdelegato ſalutem, & in commiſſis diligentiam debitam. Non te fugiat, quòd aliàs declaratoriam ſententiam, ad inſtantiam A. Apoſtolica auctoritate de beneficio N. prouiſi, contra B. in dicto beneficio intruſum, ob non dimiſsionem poſſeſsionis illius, ac fructuum à die obitus quondam N. illius vltimi poſſeſſoris decurſorum, & in futurum vſque in diem realis dimiſsionis decurrendorum non reſtitutionem, & literarum Apoſtolicarum mandati de capiendo eiuſdem beneficij poſſeſsionem, ſub annulo Piſcatoris expeditarum nobis exhibitarum, ac monitorialium per nos in illarum exequutionem conceſſarum, & aduerſario intimatarũ, & in actis reproductarum non paritionem, ſeruatis de iure ſeruandis, ac verificatis verificandis in ſcriptis tulimus, & promulgauimus; vt in noſtris inde confectis literis latius habetur. Poſt cuius ſententiæ prolationem pro illius omnimoda exequutione à præfato A. requiſiti, ad eius inſtãtiam N. dicti B. procuratorem, ad videndum per nos iudicem aliquẽ in partibus pro fructuum antedictorum, ac expenſarum iſthic factarum liquidatione ſubdelegari, ac locum, & locum loci eligi, inſtrumentumq; ſubdelegationis deſuper opportunum per nos cõcedi, citari fecimus. Cuius citationis termino adueniente, in dicti N. procuratoris nõ comparentis contumaciam te Priorem N. in Iudicem liquidandum, & liquidari curandum fructus, & expenſas prædictas, ſubdelegationes, & in locum, ciuitatem N. & in locum loci Eccleſiam N. in quibus hæc liquidatio fieri debet, elegimus. Quocirca tibi committimus ſub mille ducatorum &c. quatenus &c. omnes, & ſingulos fructus &c. & emolumenta quæcunque dicti beneficij, à die obitus prædicti quondam N. decurſos, & in futurum vſq; in diem actualis dimiſsionis poſſeſsionis dicti beneficij decurrendos, ac expenſas ex parte dicti A. in hiſce partibus factas, citato ad hæc omnia dicto B. ſi in prædicta Ciuitate interfuerit, alioqui affixis copijs citationum ad valuas prænominatæ Eccleſiæ, in locum loci electæ, in loco, & loci loco, vt præfertur, deputatis, liquides, & liquidationem debitã facias, & deſuper omnes, & ſingulos teſtes coram te nomine A. inducendos recipias, & iuxta interrogatoria, tibi pro parte B. exhibenda, ſecus iuxta diſcretionem tuam, præuio iura-

iuramento examines, vel per Notarium publicum examinari cures. Ipsorumq; depositiones, & dicta, in scriptis fideliter redacta, iuraq; scripturas, libros, & alia quæcunque munimenta pro liquidatione eiusmodi necessaria capias, & extrahas, seu extrahi facias, processumq; super hac liquidatione faciendum in publicam, & authenticam formam occlusum, & obsignatum ad nos transmittas. Testes examini subijcere, ac scripturas exhibere negligentes per pecuniarias pœnas, & denique per censuras Ecclesiasticas cogendo. In quibus omnibus exequendis vices, & voces nostras tibi committimus per præsentes. In quorum fidem &c.

Aliud
Reintrusionis in pristinas censuras.

MARCELLVS &c. Vniuersis &c. Excommunicationis, aliasq; Ecclesiasticas censuras; sententias, & pœnas in literis Apostolicis mandati de capiendo possessionem Reuerendæ Cameræ Apostolicæ nomine beneficij N. in forma breuis sub annulo Piscatoris expeditis, ac monitorialibus, per nos in illarum exequutionem decretis contentas, ob earum non paritionem B. in dicto beneficio intrusum ad instantiam prædictæ Cameræ Apostolicæ, & A. prouisi Apostolici pro suo interesse incidisse, & incurrisse declarauimus. Post hęc verò eundem B. habita ab eo promissione de literis antedictis intra certum breuem terminum obediendo, ab illis cum reincidentia ad beneplacitum nostrum absoluimus. Et quia ipse B. ne dum in tempore promisso, verum etiã post multos dies postea id adimplere neglexit; eum ad hoc citatum, & à nobis contumacem reputatum ad vlteriorem dictæ Cameræ, & præfati A. instantiam in pristinam excommunicationẽ, & censuras reintrusimus; vt harum serie reintrudimus. Quocirca vobis committimus &c. quatenus eundem B. sic reintrusum in pristinã excommunicationem, & cẽsuras in vestris Ecclesijs &c. sequere, vt in instrumento sententiæ declaratoriæ.

Aliud
Appellationis.

MARCELLVS &c. Nouerint vniuersi; quòd hodie comparuit coram nobis A. & à quo-

à quodam prætenso decreto mandati de manutenendo in possessione domus sitæ &c. illiusq; relaxatione, nuper ad instantiam cuiusdam B. per nos, ipso minimè, vel saltem non legitimè, vt dixit, citato, facto & emanato, alijsq; grauaminibus, sibi, vt prætendit, illatis, in cedula appellationis expressis ad Sanctissimum D.N. Clementem Papam VIII. eiusq; Sanctam Sedem Apostolicam facto, realiter, & in scriptis prouocauit, & appellauit, Apostolosq; sibi dari petijt, aliasq; & alia fecit, & dixit, vt in appellationis cedula, quam exhibuit, tenoris sequentis, videlicet &c. Quam accepimus, & legimus, & prædicto A. appellanti, Apostolos testimoniales concessimus, vt concedimus harũ serie. Quæ omnia &c. In quorum fidem &c.

Aliud
Repositionis.

MARCELLVS &c. Nouerint vniuersi; quòd nos aliàs ad instantiam A. in causa, coram nobis inter eum, & B. super domo sita &c. vertente, literas remissoriales ad partes pro testibus examinandis concessimus, & in illis potestatem terræ N. in Iudicem pro negotio remissionis exequendo deputauimus. Hodie autem sterit ante nos dictus B. & Potestatem prædictum pro suspecto allegauit, & ideo à deputatione eiusmodi in scriptis appellauit, vt in cedula, quam nobis exhibuit, cuius hic est tenor. Quamuis &c. Qua quidem appellatione per nos, si, & inquantum de iure admitti debeat, admissa, eundem B. in eum, in quo erat ante supradictam, à nobis factam Potestatis N. deputationem, statum, & locum animo melius super hoc deliberandi reposuimus, & redintegrauimus, vt harum serie reponimus, & redintegramus. Quæ omnia &c. In quorum fidem &c.

Aliud
Remissionis causæ.

MARCELLVS &c. Nouerint vniuersi; quòd nos hodie causam, coram nobis nuper via ordinaria super vinea sita &c. ad instantiam A. contra B. introductam; quia summam quadraginta ducatorum, vt à B. accepimus, non excedit, citato dicto A. ad ipsius B. requisitionem; ac non comparente, & à nobis contumace reputato, ad partes remisi-

Digitized by Google

misimus, vt harum serie remittimus. Quæ omnia &c.

Aliud
Reuocationis sequestri.

MARCELLVS &c. Nouerint vniuersi, quòd nos hodie sequestrum ad instantiam A. super fructibus beneficij N. qd̃ B. posidet, pro ducatis quinquaginta per eundem B. ipsi A. causa terminorum decursorum pensionis annuæ ducatorum vigintiquinq; similium super prædictis fructibus Apostolica auctoritate reseruatæ, præuio mandato exequutiuo per nos relaxato, aliàs concessum, de cõsensu ipsius A. in actis præstito reuocauimus, & relaxauimus, vt harum serie reuocamus, & relaxamus. Quæ omnia &c. In quorum fidem &c.

Aliud
Reuocationis exequutionis.

MARCELLVS &c. Attestamur vniuersis; quòd nos aliàs mandatum exequutiuum vi instrumenti, per N. Notarium publicum celebrati, nobis exhibiti pro scutis N. ad instantiã A. contra B. relaxauimus. Nuper verò stetit ante nos B. & aduersario de summa ab eo petita satisfecisse asseruit, & ad id verificãdum aduersarij manu subscriptas partis debiti receptiones, & pro alia parte testes eiusdem aduersarij confessiones scientes produxit, petens propterea mandatum assertum reuocari, instrumentum prædictum cassari, & aduersarium in expensis condemnari mandari. Nos igitur, visis dictis receptionibus, ac testibus formiter, & aduersario citato, super articulis in actis exhibitis examinatis, & solutione plenè probata; citato iterũ ad infradicenda dicto B. & contumace reputato, ipsum in expensis condemnauimus, mãdatum prædictum reuocauimus, & instrumentum cassari mandauimus, vt harum serie condemnamus, reuocamus, & cassari mãdamus. Quæ omnia &c.

Aliud
Examinis testium.

MARCELLVS etc. Notũ facimus vniuersis; quòd nuper A. principalis ad perpetuã rei memoriam hos articulos exhibuit. Positiones etc. Quos deinde ad vlteriorem prædicti A. instantiam, citatis per audientiam publicam literarum contradictarum quibuscunque sua quomodocun-

docunque interesse putantibus ad probandum admisimus, & super illis per Notarium nostrum infrascriptum testes quosdam, ab eodem A. inductos, præuio iuramento de veritate omnino dicenda per eos præstito, examinari mandauimus. Qui examinati medio iuramento deposuerunt, & dixerunt, vt sequitur. Die &c. Examinatus &c. Quibus quidem depositionibus, & dictis per nos publicatis tandem instante eodem A. præsens instrumentum decreuimus, & fieri mãdauimus. In quorum fidem &c.

Aliud

Attestationis vitæ.

MARCELLVS &c. Nouerint vniuersi; quòd nos requisiti ad instantiam A. qui se hodie nobis sanũ, & incolumen, deambulãtemque, & alios actus veram sanitatem indicantes facientem ostendit, de ipsius A. superuiuentia eiusmodi testimoniũ publicè dicimus, & eundem A. in humanis agere, ac sanum esse, & incolumem attestamur, & fidem indubiam harum serie facimus. In quorum fidem &c.

Aliud

Simile per testes.

MARCELLVS &c. Nouerint vniuersi; quòd hodie testes quosdam fide dignos ad instãtiam A. super eius superuiuentia, & vita per nostrum Notarium examinari mandauimus. Ex quorum depositionibus eundem A. in rerum natura viuum, sanum, & incolumen esse, ac in Romana Curia residere constitit; & veritati testimonium perhibendo de his fidem facim⁹, & attestamur. In quorum fidem &c.

Aliud

Intimationis litis.

MARCELLVS &c. Vniuersis &c. Vendidit aliàs A. domum sitam &c. cum omnibus membris &c. B. pro pretio &c. & promisit rem venditam esse liberã, & immunem omni pensione, et onere, et benè, ac legitimè venditam, et non alteri obligatam, nec effectam, et vt talem defendere, et facere consentire omnem, personalem super ea ius habere prætendentem, et suscipere in se omnem litem, si quæ inferretur, et aliàs, vt in instrumento,

mento, per N. recepto, & in actis nostri Notarij infrascripti exhibito apparet. Postea verò pro parte N. principalis fuit commissio per vnum ex Sanctissimi D.N. Papæ præsentata; cuius tenor hic est. Beatissime pater &c. Post cuius præsentationem, pro illius verificatione nonnulla iura, & munimenta contra eundem B. exhibita, & ad quosdam actus processum extitit, & sic illi super dicta domo molestationes, & inquietationes præstitę fuere. Quare pro eiusdem B. parte de iuris opportuno remedio requisiti vobis committimus &c. quatenus &c. præinsertam commissionem, necnon molestias eidem B. per dictum N. illatas, ac omnia, & singula præmissa, & infradicenda eidem A. venditori intimetis, & notificetis, ac ad eius notitiam deducatis, ne de his ignorantiam prætendere, aut allegare possit: Ipsumq; A. exaduerso principalem citetis, & requiratis, quatenus debeat ipsi B. domum prædictam liberam, & alteri non obligatam manutenuisse, ac supradictum N. eum super eadem domo molestantem consentire fecisse; litemq; ab eodem N. moram in se suscepisse suis procuratoribus, & impensis, illumq; à prædictis, & alijs quibuscunque molestijs liberasse, ac expensas, damna, & interesse, in huiusmodi iudicio factas, & passa, & facienda, ac patienda soluisse, illaque liquidari vidisse, aliaq; omnia adimpleuisse, ad quæ ex forma dicti instrumenti venditionis tenetur, aliàs contra eum, ad ipsius instrumenti, & obligationis Cameralis illi adiectæ exequutionem, vt magis eidem instanti expedire videbitur, & rationis ordo suadebit, procedi vidisse. In quorũ fidem &c.

Aliud
Extensionis obligationis Cameralis.

MARCELLVS &c. Nouerint vniuersi; quòd nos ad instantiam A. citato ad infradicenda omnia per edictum publicum B. ab Vrbe absente, obligationem in forma Cameræ in chyrographo nobis pro parte dicti A. exhibito, & per testes fide dignos recognito appositam, iuxta stylũ nostræ Curiæ, & clausulas in forma Cameræ Apostolicæ poni cõsuetas extendi, ac publicum instrumentum chyrographi huiusmodi per Notarium nostrum infrascriptum confici mãdauimus. Cuius chyrographi hic est tenor.

Per la presente &c. Pro quibus omnibus obseruandis &c. Extende obligationem Cameralem in forma, cum iuramento, si in apoca aderit, sin minus, absque iuramẽto extendas, vt per Io. And. & Abb. in c. pen. iur. iur. citatum per Hyp. de marsi. in sing. 123. incip. in iure clarum est in fin. Quibus omnibus, tamquam ritè, & legitimè peractis, nostram, & nostri officij auctoritatem ordinariam, & iudiciariam pariter, & decretum interposuimus; vt interponimus per præsentes. In quorum fidem &c.

Aliud
Mandatum exequutiuum.

MARCELLVS &c. Reuerendo Patri Domino Gubernatori Ciuitatis N. eiusq; D. Locumtenenti, ac alijs quibusuis iudicibus, & officialibus, barisellis quoque, exequutoribus, & Iustitiæ ministris quibuscunque Salutem &c. Moram fecit B. in solutione scutorum centum, ad quam tenebatur A. in instrumento Camerali obligatione munito, in actis infrascripti Notarij nostri recepto; & ideo contra eũ per audientiã publicã literarũ contradictarũ citatũ, & contumacem habitum, ad prædicti A. instãtiam mandatum hoc exequutiuũ vi dictæ obligationis relaxauimus. Quocirca vobis omnibus committimus &c. quatenus præfatum B. ad integrè prædicto A. persoluendum dicta scuta centũ, vna cum iulijs N. pro expẽsis huius mandati per carcerationem eius personæ, ac bonorum illius subhastationem, & deliberationẽ compellatis &c. In quorum fidem &c.

Aliud
Loco censurarum in obligatione susceptarum.

MARCELLVS &c. Reuerendo Patri &c. Distulit B. satisfacere A. de scutis Centum monetæ, ad quorum solutionem se instrumento, per N. Notarium publicum recepto, & in actis nostri infranominati Notarij exhibito, Camerali obligatione vallato obligauerat, & censuras omnes Ecclesiasticas, si tempore conuento in solutione defecisset. Ob eamque rem mandatũ hoc exequutiuum dictarum censurarum, ab eo in obligatione susceptarum, loco contra illum citatum per audientiam literarum contradictarum, & contumacem

repu-

reputatum, relaxauimus. Quocirca &c. sequere, vt in præcedenti forma.

Duplicatum mandati exequutiui, tempore præcessoris Auditoris relaxati.

MARCELLVS &c. Magnifico D. Potestati terræ N. &c. Relaxauerat Illustrissimus, & Reuerendissimus d. Alexander Riarius, noster in officio præcessor, nunc in amplissimum Cardinalium Collegium adscitus, mandatum exequutiuum, cuius hic est tenor. Alexander &c. Nouissimè verò à supranominato A. principali creditore requisiti, duplicatum hoc, per nostrum Notarium subscriptum, & sigillo Cameræ Apostolicæ monitum concessimus. Datum Romæ &c.

Aliud simile.

MARCELLVS etc. Illust. D. Commissario castri N. &c. Concesserat sub die &c. Illustrissimus, & Reuerendissimus D. Alexander Riarius S.R.E. Cardinalis, dum officium nostrum gerebat mãdatum exequutiuum D. A. aduersus d. B. citatum tunc, & contumacem pro scutis Centum, in quorum solutione tempore præstituto moram fecerat. Nuperrime autem dicto D. A. instanti, & postulanti duplicatum hoc prænarrati mandati in prædictum B. iterum citatum, & contumacem habitum relaxauimus. Quocirca &c. sequere vt in forma mandati exequutiui.

Mandatum exequutiuum contra bona hæreditaria.

ILLVSTRISSIMO, & Reuerendissimo D. Cardinali N. Prouinciæ Marchiæ Anconitanæ Apostolico Legato, ac Magnifico D. Potestati terræ N. &c. Marcellus &c. salutem &c. Interposuit quondam B. moram solutioni scutorum centum auri, ad quam in humanis agens, instrumento, Cameralem obligationem in se habenti, per Notariũ &c. recepto A. se obligauerat. Et idcirco, citatis N. & N. eiusdem quondam B. hæredibus per audientiam literarum contradictarum, & contumacibus reputatis, mandatum hoc exequutiuum, in illius hæreditarijs bonis exequẽdum dicto A. instanti concessimus, & relaxauimus. quocirca vos Illustrissimum Cardinalem in domino hortamur, vobis verò

omnibus alijs supradictis committimus &c. quatenus mandatum præsens in & super bonis mobilibus, & immobilibus, iuribus, actionibus, & debitorum nominibus quibuscunq; ad prædictum B. seu illius hæreditatem, vel hæredes prænominatos vtcunque spectantibus exequamini, ac debitæ demandetis exequutioni: facientes per illorum subhastationem, deliberationem, venditionem, ac alium quemuis canonicum modum vobis magis bene visum eidem A. vel eius legitimo procuratori de dictis scutis Centum, ac expensis præsentis mandati integrè satisfieri &c. In quorum fidem &c.

Mandatum exequutiuum cum excommunicatione in subsidium.

SERENISSIMO Principi, & D. D. Francisco Medices Magno Etruriæ Duci; ac Magnifico D. Gubernatori Ciuitatis N. eiusq; Locumtenenti, Iudicibus &c. necnon Reuerendissimo dictæ Ciuitatis Episcopo, eiusque generali in spiritualibus Vicario, vniuersis quoque DD. Abbatibus &c. Marcellus &c. salutem &c. neglexit B. soluere scuta Centum auri in auro A. ad quæ erat in forma Cameræ Apostolicæ per instrumentum receptorum &c. obligatus, & ob id contra eum legitimè citatum, & contumacem mandatum hoc executiuum relaxauimus, necnon in iuris subsidium, & si, & quatenus mandati exequutiui huiusmodi realis, vel personalis contra illum facilè fieri non poterit, excõmunicationis sentẽtiam in illum promulgauimus, & subsequenter eum illam incidisse, & incurrisse declarauimus. Quocirca vos Serenissimum &c. vobis verò omnibus, temporalem iurisdictionem exercentibus, committimus, quatenus dictum B. carceribus mancipetis, eiusq; bona omnia capiatis, subhastetis, & deliberetis, ac per hos, & alios quoscũque canonicos modos vobis magis bene visos ad soluendum integrè dicto A. vel eius legitimo procuratori dicta scuta Centum, vna cum expensis præsentis mandati cogatis, & cogi curetis. Vobis verò Reuerendissimo D. Episcopo, seu Vicario, omnibusque alijs Ecclesiastica iurisdictione fungentibus cõmittimus, &c. quatenus in iuris subsidium, ac si, & quando mãdatum exequutiuum huiusmodi realiter, & personaliter,

liter, vt supra expressum est, exequi facilè nequiuerit, & nõ aliàs eundem B. vt supra excommunicatum, & declaratum in vestris Ecclesijs, Monasterijs, & capellis publicè nuncietis, & nunciari faciatis, ac ab omnibus Christifidelibus arctius euitari curetis, nec cessetis, donec aliud à nobis, vel Superiore nostro desuper habueritis in mandatis. In quorum fidem &c.

Cedulonus, in pede annotandus.

D.B. exaduerso principalis hic auctoritate Apostolica in iuris subsidium, ac in euentum, in quẽ mandati exequutiui, vt supra relaxati, realis, personalisvè exequutio facilè fieri non poterit, & nõ aliàs, denunciatur excommunicatus, & declaratus ob non solutionem scutorum centum, ad quæ instanti infrascripto, vt in actis tenetur. Instante D. A. principale.

Excommunicatio in subsidium diuisa à mandato post mandati relaxationem.

MARCELLVS &c. Mandatum exequutiuum præteritis hisce diebus ad instantiam A. principalis creditoris contra B. debitorem pro scutis Centum vi obligationis in forma Cameræ, sub qua illos soluere in Vrbe tenebatur, relaxauimus. Verum quia facta per exequutores Curiæ nostræ diligentia de illud personaliter, vel saltem realiter contra eundem B. exequendo, exequi in Romana Curia minimè potuit, debitorem ipsum citatum, & contumacem, ob non solutionem prædictæ summæ excommunicandum, ac excommunicatum publicè declarandum in iuris subsidium duximus, vt harum serie excommunicamus, & declaramus. Quocirca &c. sequere, vt in instrumento sententiæ declaratoriæ.

Cum cedulone huiusmodi.

D. B. exaduerso principalis hic in iuris subsidium Apostolica auctoritate excommunicatus, & declaratus denunciatur, ob nõ solutionem scutorum Centum ad quorum solutionem in forma Cameræ tenetur, vt in actis. Instante A. principali.

Aggrauatoria cum brachio seculari.

POTENTISSIMO, & Catholico Principi, & D.D. Philippo ab Austria, Hispaniarum etc. Reg: &c. eiusq; Proregibus etc. Prætoribus, Potestatibus, Iudicibus &c. necnon Reuerendissimo D. Episcopo N. eiusque Vicario in spiritualibus generali, vniuersis quoque DD. Abbatibus &c. Marcellus &c. salutem &c. aliàs pro parte Reuerendæ Cameræ Apostolicæ, illiusq; Illust. D. Commissarij, ac D. A. prouisi Apostolici pro suo interesse præsentatis &c. *sequere ad unguem, & ad verbum, vt in instrumento sententiæ declaratoriæ, supra posito vsque ad sententiæ insertionem inclusiuè*, Et quoniam idem B. sic excommunicatus, & declaratus rebellis, & inobediens excommunicationis sententiam per decem dies post illius publicationem, & denunciationem, in locis publicis per vnum ex Sanctissimi D. N. Papæ Cursoribus publicè factam animo sustinuit indurato, ad vlteriorem præfati Illust. D. Commissarij & A. instãtiam, citato iterum dicto B. & cõtumace, ac parere negligente, sententiam excommunicationis antedictam aggrauauimus, vt harum serie reaggrauamus. Quocirca vobis omnibus Ecclesiasticis personis cõmittimus &c. quatenus eundem B. sic excommunicatum, & declaratum, aggrauatum, & reaggrauatum in vestris Ecclesijs, Monasterijs, & cappellis, etiam infra Missarum solemnia publicè nuncietis, ac ab alijs nunciari, & ab omnibus Christifidelibus arctius euitari faciatis donec aliud à nobis habueritis in mandatis. Et quia ense non proficiente Ecclesiastico, temporalis gladius non immeritò suffragatur, vt, quos Dei timor à malo nõ reuocat, saltem coerceat seueritas disciplinæ; brachium sæculare inuocantes, vos Serenissimum &c. vobis verò omnibus, & singulis alijs, quibus possumus committimus &c. quatenus eundem B. per eius personæ captionem, & carcerationem, bonorumq; suorum quorumcunque temporaliũ, & Ecclesiasticorum subhastationem, & deliberationem, ac alium quemcunque modum, qui opportunior vobis videbitur ad dimittendum, & relaxandum cum effectu dicti beneficij N. liberam, & vacuam, ac pacificam possessionem, illiusq; fructus, à die obitus prænominati quondã

N.de-

N. decursos, & in posterum vsq; in diem actualis possessionis prædictæ dimissionis, ac scuta N. pro expensis in hac causa legitimè factis eidem Illust. D. Commissario, vel substituto ad hoc ab eo deputādo integrè persoluendum &c. In quorum fidem &c.

Mandatum de associando.

MARCELLVS &c. Magnifico D. Ciuitatis N. Gubernatori, eiusq; Locumtenenti, Auditoribus, Iudicibus, Barisellis &c. sequuta aliàs deuolutione ob lineam finitam N. & N. ac A. eorum filij, & B. nepotis domus sitæ &c. sub proprietate directi dominij Archihospitalis Sancti Spiritus in Saxia Vrbis, Reuerendus Pater D. N. modernus dicti Archihospitalis Præceptor, huiusmodi deuolutione declarata, supradictam domum in emphyteusim, seu locationem ad tertiam generationem A. sub certo canone, & responsione, ac alijs pactis, & conditionibus, vt in instrumento desuper celebrato dedit, & inter alia potestatem dictæ domus possessionem propria auctoritate, absque alicuius Iudicis licentia, capiendi eidem emphyteutico concessit, & quoniā eiusdem emphytheotici interest, vi dictæ clausulę, & potestatis, sibi cōcessæ ad possessionem dictæ domus associari, nos pro illius parte requisiti mandatum hoc de associando auctoritate nostra ordinaria, qua fungimur, in hac parte decreuimus, & concessimus. Quocirca vobis committimus &c. quatenus &c. prædictum A. dictæ potestatis, & facultatis vigore ad locum dictæ domus, vt supra locatæ, & concessæ associetis, associariq; faciatis, ad effectum vt ille vobis associantibus quietius, & liberius possessionem dictæ domus introeat, capiat, & apprehendat propria sua auctoritate, vt illum ad effectum prefatum sic per vos associari volumus, & mandamus præsentium per tenorem. In quorum fidem, &c.

Aliud
De consignando fructus sequestratos.

MARCELLVS &c. RR. DD. Archidiacono, & Priori Ecclesiæ N. sequestrarijs aliàs à nobis electis salutem &c. Vos non fugere credimus, nos præteritis hisce diebus, præuio mandato exequutiuo ob non solutionem scutorum centum monetæ

per B. Rectorem Parrochialis Ecclesiæ N. causa gratuiti mutui D. A. debitorum per nos seruatis seruādis relaxati; sequestrum super omnibus dictæ Parrochialis Ecclesiæ ac aliorum quorumcunque dicti B. bonorum temporalium, & spiritualium fructibus concessisse, & vos in sequestretarios elegisse. Hodie autem à peræfato A. requisiti, citato ad hoc, & vocato prædicto B. per audientiam literarum contradictarum, & contumace, mandatum hoc de consignando sibi dictos fructus sic sequestratos in sui crediti solutum concessimus, & relaxauimus. Quocirca vobis committimus &c. quatenus &c. debeatis fructus sequestratos eidem A. siue eius procuratori legitimo in solutum, & vsq; ad integram satisfactionem dictorum scutorum centum, ac scutorum N. pro expensis prænominati mandati exequutiui, sequestri, præsentis mandati de consignando, & contradictarum realiter, & cum effectu consignasse, & tradidisse, ac consignari fecisse. In quorum &c.

Aliud
De transportando.

MARCELLVS &c. Reuerendissimo D. Marchiæ Anconitanæ Gubernatori, eiusq; Locatenentibus, & Auditoribus, & præsertim Magnifico D. N. Iudici commissario in hac parte specialiter deputato, ac quibuscunque Barisellis &c. introducta aliàs coram nobis lite, & causa inter Magnificum D. Sanctissimi D. N. Papæ procuratorem fiscalem generalem ex vna parte, & quendam A. ex altera, super certis criminibus, de quibus in actis nostris infrascripti Notarij te D. N. inter alia pro examinandis nōnullis testibus super dictis delictis, tanquàm in commissarium deputauimus, & pro veritate habenda testes ipsos carcerandi, & torquendi facultatem concessimus. Cuius commissionis, & subdelegationis virtute quosdam B. & C. carcerari fecisti, & adhuc detines. Et cum nostra intersit ob certas causas, de quibus in prædictis actis apparet, dictos B. & C. cum prænominato A. in Curia nostra carcerato confrontare, & examinare, ac in illius faciem adducere. Vobis committimus &c. quatenus statim &c. debea-

debeatis, & vestrum quisque debeat, omni mora, & exceptione postposita, eosdem B. & C. in carceribus per vos detentos exequutoribus ad effectum eos ad almã Vrbem sub tuta, & fida custodia sumptibus eiusdem A. transportandi consignasse, causa illos postea custodibus carcerum Turris Nonæ tradendi, & ad carceres secretos adducendi. Non permittentes ipsos cum aliquo alloqui. In quorum fidem, &c.

Aliud

De manutenendo.

MARCELLVS, &c. Magnifico D. Ciuitatis Vrbeuetanæ Gubernatori, &c. Barisellis quoque, &c. introducta aliàs coram nobis lite, & causa per viã appellationis à sententia in partibus lata pro parte D.A. contra D. B. super donatione eiusdẽ vineæ, sitæ &c. illiusq; validitate, & inualiditate, & in possessionem manutentione, rebusq; alijs &c. iura, & munimenta quædam, ad causam hanc facientia nomine dicti B. nobis exhibita fuere. Post quorum exhibitionem, præuijs citationibus, & actibus omnibus de stylo, & iure necessarijs, demum prædictum A. ad videndum B. in possessionem vineæ, vt supra donatæ manuteneri, & mandatum desuper opportunum decerni ad certũ terminum citari fecimus. Quo adueniente, ad vlteriorem instantiã prædicti B. in contumaciam dicti A. citati, & nihil releuãs opponentis, eundem B. principalem in possessione dictæ vineæ manuteneri mandauimus, & mãdatum de manutenendo decreuimus. Post cuius mandati decretum Sanctissimus D.N. Clemens Papa VIII. Commissionem nobis per vnum ex suis Cursoribus præsentari fecit, cuius hic est tenor. Beatissime Pater, &c. Post cuius Commissionis præsentationem, citato A. ad dicendum contra illam, ac videndum iuxta illius, ac Aegidianæ constitutionis formam, mandatum de manutenendo, vt præfertur, decretum relaxari; & non comparente, ac contumace, repetitaque ex parte dicti B. Aegidiana constitutione prædicta de momentanea possessione mandatum antedictum relaxauimus; vt harũ serie relaxamus. Quocirca vobis omnibus, &c. committimus, &c. quatenus, &c. eundem B. in possessione quieta, libera, & pacifica dictæ vineæ, iuriumq; & membrorũ suorũ quorum-

rumcumque aduersus dictum A. principalem, omnesq; alios molestatores, & contradictores manuteneatis, defendatis, & conseruetis, ac manuteneri faciatis, vt nos manutenemus, & manuteneri volumus, & mandamus per præsentes. In quorum fidem, &c.

Aliud

De reponendo in possessionem domus.

MARCELLVS, &c. Magnifico D. Gubernatori, &c. Barisellis, &c. via ordinaria alias coram nobis lite introducta inter A. ex vna, & B. super possessione domus sitæ, &c. rebusque alijs, &c. ex altera parte, & literis monitorialibus per nos decretis, illisq; in partibus exequutis, & reproductis, & successiue decreto, vt moris est, per audientiam literarum contradictarum processu, & in causa huiusmodi ad examẽ testiũ, pro parte dicti A. inductorum, ac nonnullos alios requisitos processo. Demum, citato per eandem audientiam dicto B. visisq; videndis, & consideratis cõsiderandis, nostram in scriptis tulimus, & promulgauimus diffinitiuam sententiam tenoris subsequentis. Christi nomine, &c. A. qua quidem sententia, cum Aegidianæ constitutioni locus sit, & cõsequenter appellare nõ liceat, subinde pro parte dicti A. dicta constitutione Aegidiana repetita, & citato ad hoc prædicto B. & contumace, mandatum de reponendo, & restituendo eundem A. in possessionem dictæ domus, in præinserta sententia decretum relaxauimus, vt harum serie relaxamus. Quocirca vobis committimus, &c. quatenus statim, &c. eũdem A. siue illius legitimum procuratorem in realem, corporalẽ, & actualem domus præfatæ possessionem restituatis, reponatis, & inducatis, restitutumque, & repositum manuteneatis, defendatis, & tueamini, amoto ab eadem, & expulso dicto B. prout nos harum serie reponimus, redintegramus, ac restitutum manuteneri mandamus. In quorum, &c.

Nota, quòd si in sententia non fuerit tantummodo decretum mandatum, sed etiam relaxatum, non erit necessaria alia citatio ad uidendum relaxari mandatum, sed tantum repetita constitutione mandatum expeditur. Si autem pars aduersa intra decennium appellauerit, & terminum iuris pro Apostolorum responsione habuerit; tutius erit

Digitized by Google

erit ante mandati exequutionem illam citari ad videndum sibi responderi de Apostolis, quòd Iudex det illi refutatorios; & postea mandatum exequi.

Aliud
Post tres sententias latas.

MARCELLVS, &c. R. P. D. Gubernatori Ciuitatis N. &c. Barisellis, &c. vertente aliàs lite, & causa in partibus primo in prima instantia coram Reuerendissimi D. Episcopi N. in spiritualibus, & temporalibus Vicario generali inter A. agentem ex vna, & B. reum conuentum super solutione certi residui dotis rebusq; alijs, &c. parte ex altera, idem R. D. Vicarius N. & Iudex in causa huiusmodi ritè, & rectè procedens, visis videndis, & consideratis cõsiderandis suam in scriptis tulit, & promulgauit diffinitiuam sententiam tenoris sequentis. Christi nomine, &c. A qua pro parte prædicti B. ex aduerso principalis appellato, & appellationis causa R. D. N. Archidiacono, & Vicario Reuerendissimi D. Episcopi N. commissa, & delegata idem R. d. Vicarius Iudex pariter in causa legitimè procedens aliã diffinitiuam sententiam præinsertę primæ confirmatoriam tulit in hanc formã, Christi nomine, &c. A. qua ex parte eiusdem B. appellato, & causa appellationis eiusmodi coram nobis legitimè introducta, citationeq; ad partes decreta, debitè exequuta, & reproducta, exhibito processu de partibus ac alijs de iure seruãdis seruatis. Tandem visis videndis, ritè procedentes, citato ad hoc dicto B. nostram in scriptis confirmatoriam tulimus diffinitiuam sententiam hoc sub tenore. Christi nomine, &c. Qua tertia confirmatoria sententia, sic lata; quoniã tertio prouocare non licet, Sanctissimus D. Noster Clemens Papa VIII. Commissionem subinsertam præsentari fecit. Beatissime Pater, &c. Post cuius præsentationem quoniam inutile esset sententias ferre, nisi debitæ exequutioni demandarentur: ad vlteriorem dicti A. instantiam citato præfato B. ad dicendũ cõtra præinsertam cõmissionem, ac videndum taxari, & moderari expensas in hac causa factas, & tã pro illis, quàm omnibus, in præinsertis sententijs contentis mandatum exequutiuum iuxta prædictæ commissionis vim, & formam decerni, & relaxari; ipsoq; non cõparente, ac contumace reputato; omnes & singulas expensas, in huiusmodi

iusmodi causa pro parte dicti B. legitimè factas, ad scuta N. prævia illarum designatione taxauimus, & moderati fuimus, & tam pro illis,& alijs in partibus factis, & in eisdem partibus liquidãdis, quàm omnibus in præinsertis sententijs contentis mandatum exequutiuum decreuimus,& relaxauimus; prout harum serie relaxamus. Quocircà,&c.sequere vt in mandato exequutiuo.

Aliud

De immittendo in possessionem remedio l.fin.C.de edic.d. Adr.tollendo.

MARCELLVS, &c.R.D. Ciuitatis N. Gubernatori, &c.Barisellis,&c.Exhibitum nuper nobis fuit publicũ instrumentum testamenti,aliàs per quondã P.conditi;in quo suos sibi vniuersales hæredes instituit A. eius filium tunc natum, & posthumos masculos ex ipso testatore, & F. eius vxore nascituros : quibus sine filijs masculis,legitimis,& naturalibus decedẽtibus substituit in omnibus eius bonis absque vlla diminutione, & succedere voluit G. eius fratrem germanum, illiusq; hæredes, & successores. Obijt post dictum cõditum testamentũ P. superstite dicto A. nullis filijs relictis, superstite prænominato G. in testamento vocato. Qui postmodum decessit, relictis post se N.& N.eius filijs,& hæredibus,ac dicti P.substitutis, & fideicommissarijs hæredibus. Nouissimè autem comparuit coram nobis M.dictorum N.& N. procurator,& exposuit; ꝙ dictus quondam P.tempore sui obitus habebat, & possidebat plura bona stabilia,& inter alia in dicta Ciuitate N.vnam domum sitam, &c.ac prædium situm, &c. Et quod filij dicti G. sunt hæredes substituti, & fideicommissarij dicti quondã P.& factus est locus fideicommisso, & substitutioni in eorum personam : & ideo tam in vim remedij l. fin. C. de edicto diui Adri. toll.quàm alterius cuiuscunque, illis de iure magis proficui in dictorum bonorum possessionem imponẽdi, & immittendi veniũt. Datisq; articulis,& super illis testibus examinatis, & præmissis, quantum nobis sufficere visum fuit, verificatis. Demum citatis ad instantiam eorundem N.& N. per audientiam literarum cõtradictarum sua in prædictis bonis quomodolibet interesse putantibus,ad videndum ipsos instantes in possessionem bonorum præfatorum

torum immitti, & quodcunque mandatum desuper opportunum decerni & relaxari, illisq; non comparentibus, & contumacibus per nos reputatis, mandatũ prædictũ decreuimus, & relaxauimus; prout harum serie relaxamus. Quocirca, &c. Vobis committimus, &c. quatenus, &c. eosdem N. & N. siue eorũ procuratorem legitimũ, in corporalem, realem, & actualem dictæ domus, & prædij ac pertinentiarũ, & membrorum suorum quorumcumque possessionem inducatis, & immittatis, inductosq; manuteneatis, & conseruetis aduersus quoscumque, nunc, & forsan pro tempore insurgentes molestatores: ipsisq; de omnibus, & singulis fructibus, redditibus, & prouentibus bonorum huiusmodi integrè respóderi faciatis; nec permittatis eos à quoquam super præmissis molestari, prout nos immitti, manuteneri, conseruari, & sibi de fructibus responderi mandamus per præsentes. In quorum fidem, &c.

Sequestrum.

MARCELLVS, &c. vniuersis, &c. Requisiti ex parte A. ad cuius instantiam aliàs seruatis seruãdis pro scutis centum debitis in vim obligationis, in actis receptę mandatum exequutiuum contra B. concessimus; Vobis omnibus, &c. cõmittimus, &c. quatenus, &c. sequestretis, ac sub firmo, & arcto sequestro ponatis penes N. omnesq; alios, & singulos dicti B. debitores, per exhibitorem præsentium nominandos omnes, & singulas pecuniarum summas, ac bonorum, & rerum quantitates, & qualitates cuiuscuis generis, & speciei fuerint, & in quauis re constiterint, penes ipsos existentes, & in futurũ extituras, & quæ ad dictũ B. spectãt, vel spectabunt. Præterea inhibeatis, &c. eisdem sequestratarijs, & eorum cuilibet; ne visis præsentibus, sub quingentorum ducatorum, &c. mandati exequutiui, & in iuris subsidium excommunicationis, malæque, & de eorum proprio iterandæ solutionis pœnis, audeant dictas pecunias, res, & bona sequestrata dicto B. vel alteri cuiuis personæ pro eo in totum, vel in partem soluere, tradere, aut consignare: nisi prius dicto instanti de suo credito antedicto integrè, vna cũ scutis N. pro expensis satisfacto: ac aliàs absque expressa nostra licentia, & mandato. Et si quis forsan in præmissis se grauatum senserit, compareat

reat in Romana Curia coram nobis, causam sui grauaminis allegaturus, ac per nos iustitiæ cōplemētū recepturus. In quorū fidē &c.

Inhibitio in vim litis pendentiæ.

MARCELLVS &c. Vniuersis &c. Introducta coram nobis lite, & causa pro parte A. via appellationis per eum interpositæ ab asserta sententia cōtra eum in fauorem B. per Gubernatorem N. lata super certa pecuniarū summa, rebusq; alijs &c. & decreta à nobis citatione, cū inhibitione ad partes, ac exequuta; & in actis reproducta, & in causa ad nonnullos actus, citra tamen conclusionem illius, processo. Quib⁹ sic statibus, licet in partibus nihil innouari debuisset: tamen accepimus Gubernatorem præfatum ad assertā exequutionem procedere contra præfatum A. Et quāuis possemus ad declarationem incursus censurarum, & pœnarū, in prænominatis nostris citatorijs literis fulminatarum, contra eum etiam criminaliter procedere: nihilominus, secum hac vice mitius agentes, vobis committimus &c. quatenus statim &c. inhibeatis &c. eidem D. Gubernatori, omnibusq; alijs &c. ne sub Quingentorum &c. audeant vel præsumant ad prætensā exequutionem procedere, ac in causa huiusmodi in nostrę iurisdictionis, ac sedis Apostolicæ cōtemptum, & iuriū dicti A. præiudiciū, & grauamen quicquam per se vel alios directè, vel indirectè innouare, seu attentare. Et si secus fiat, iure medio reuocabimus. In quorū fidem &c.

Literæ pro habendis indicijs.

MARCELLVS &c. RR. DD. N. & N. Canonicis Ecclesiæ N. & eorum cuilibet insolidum salutem &c. Aggressus est A. vt ex parte Magnifici D. Sāctissimi D. N. Papæ, & Cameræ Apostolicæ procuratoris fiscalis nobis renunciatum fuisse; ense euaginato in vico N. Ciuitatis N. de more B. inermem, ad sua negotia euntem, ac vnico vulnere nō sine magna sāguinis effusione in capite affecit. Et cum hæc pessimi sint exempli, & non sine condigna pœna prætermittenda, & de his aliquantulū nobis constare cœperit: velimusq; certiorem notitiā habere: Et nullibi melius, quā isthic, vbi scelus patratū est, volūtati nostræ huiusmodi satisfacere possumus. Idcirco vobis cōmittimus &c. quaten⁹ statim &c.

de

de præmiſſis vos informetis, & diligenter ea perquiratis, & inueſtigetis: ac teſtes quoſcũque, vobis pro parte dicti Magnifici D. procuratoris fiſcalis inducendos ſuper articulis, ſiue interrogatorijs, vobis præſentandis, ſumma cum fide, & diligentia interrogetis, & examinetis, eorũq; depoſitiones, per fidelem Notarium in ſcriptis redactas, veſtro ſigillo obſignatas, & occluſas, ſiue eorũ authentica exempla ad nos trãſmittatis. Teſtes ſe examini ſubijcere recuſãtes, per pecuniarias, & perſonales pœnas, ac deniq; Eccleſiaſticas cenſuras cogentes. In quorum &c.

Litera loco remiſſoriæ.

MAGISTRATVI Spoleti ſalutem. Elegimus te Iudicem infradicendi examinis. Quamobrem abs te petimus, vt teſtes quoſcunque, d. A. nomine coram te iſthic inducendos ſuper introcluſis articulis: illis prius iuxta interrogatoria; ſi quæ B. dederit; interrogatis: intra vnius menſis ſpatium; necnõ per quindecim dies poſt illius lapſum teſtes omnes, ſi quos B. induxerit ſumma cũ fide, & ſolertia, medijs illorum prudentibus iuramentis examines, vel à te eligendo Notario examinari cures: illorumq́ue teſtationes, tuo ſigillo obſignatas, & occluſas ad nos quanto citius mittas. Id ſi exequutus fueris; præterquam quod, quod iuſtum eſt feceris; te de nobis meritum eſſe profitebimur. Vale. Datum Romæ die &c.

Intimatio redemptionis cenſus.

MARCELLVS &c. Vniuerſis &c. Pro parte, & ad inſtantiam Magnificæ Communitatis Ciuitatis Corneti inſtanter, & debite requiſiti, Diſcretioni veſtræ &c. committimus &c. intimetis, & notificetis, & notitiã Nob. D. Camilli Cerrini à Corneto deducatis, prout nos tenore præſentium intimamus, & ad notiam illius deducimus, qualiter dicta Cõmunitas, ſiue D. Salluſtius de Tyberijs illius procurator vult, & intendit redimere annuũ cenſũ ſcutorũ ſeptuaginta quinq; monetę, de iulijs decem pro ſingulo ſcuto, in & ſuper quadã tenuta ipſi⁹ Cõmunitatis, & in fauorẽ ipſius d. Camilli pro pretio ſcutorũ, mille ſimiliũ impoſitum, & venditũ, & aliàs, prout in inſtrumento per D. Ludouicum Lelium Notariũ, & Cancellarium eiuſdem Cõmunitatis

nitatis rogato, ac in actis nostri Notarij infrascripti in publicam formam producto latius continetur, & dictum pretium vna cum censibus hactenus decursis, & nō solutis iuxta conuentiones, & pacta conuenta soluere, & restituere. Idcirco, modo, & forma præmissis peremptoriè citetis, & interpelletis eundem D. Camillum in eius propria persona, si personaliter eum apprehendere poteritis, alioquin per præsentium copiæ dimissionem ad eiusdem habitationem, &c. prout nos quoq; harum serie citamus, & interpellamus, eundē, quatenus die sexta post citationem vestrā huiusmodi per vos vel alterum vestrum eidem factā immediate sequen. si dies ipsa iuridica fuerit, alioquin &c. compareat Romæ, &c. ad recipiendum dictum pretium vna cū censibus prædictis decursis, & nō solutis, & adimplendum omnia pro eius parte adimplenda, instrumentumq; retrouenditionis cum clausulis solitis, & consuetis, & alia per eum promissa faciēdum, aliàs videndum fieri requisitionē protestationem, & interpellationem, & contra eas dicendum, & excipiendum quicquid dicere, & excipere voluerit, videndumq; illas per nos admitti, & mandari eundem D. Camillum afficere aliaq; in præmissis per nos fieri, & exequi in præmissis necessaria, & opportuna, & quæ iustitia suadebit, & ordo dictauerit rationis vel dicendum, &c. Certificantes, &c. In quorum, &c. Datū Romæ, &c.

Citatio pro assumptione causæ ad Ro. Cur. ob lapsum biennij deuolutæ.

MARCELLVS, &c. Pro parte D. Titij N. inter quem ex vna, & Seium N. parte ex altera lis, & causa coram Reuerendissimo Domino Episcopo Vrbeuetano super nonnullis bonis iam ante biennium in prima instantia introducta fuit, quam licet in ipso biennio penitus instructā præfatus D. Episcopus, & si per partes, & seu earum hinc inde procuratores sæpe pro illius decisione, & terminatione, præuijs debitis instantijs requisitus hactenus terminare nō curauit pro assūptione dictæ causæ, sic adhuc indecisæ, & per lapsum dicti beneficij ad nos vti competentem Iudicem, vigore sacri Concil. Triden. deolutæ, & pro illius terminatione requisiti, discretioni vestræ, &c. dictum Seium exaduerso principalem citetis quatenus octaua die post

post exequutam vestram citationem huiusmodi proxima, si iuridica fuerit. Alioquin prima ex tunc futura die iuridica compareat Romæ in iudicio legitimè coram Nobis per se, vel per procuratorem suum legitimum, ad videndum causam, & causas huiusmodi in statu, & terminis, in quibus coram prædicto Reuerendissimo D. Episcopo reperitur, per nos quamprimum iure medio terminandam assumi, & successiue in causa, & causis huiusmodi ad omnes, & singulos actus, & termi nos liti necessarios, & accidentales etiam vsque ad sentẽtiam diffinitiuã inclusiue procedi, & interea coram nobis de iuribus suis allegandum, & alias dicendum, faciendum, & recipiendum quod iustitia suadebit & ordo dictauerit rationis. cum inhibitione tam parti, quàm Iudicibus facienda in forma solita, &c.

Monitorium pro exequutione literarum Apostolicarum in forma dignum expeditarum.

MARCELLVS, &c. vniuersis, &c. Noueritis nuper fuisse comparitum coram nobis pro parte, & ad instantiam Reuerend. Henrici Caroli Clerici Leodien., & expositum quod perpetuo Canonicatu, & præbenda Ecclesiæ Beatæ Mariæ oppidi N. eiusdem Leodien. dioc. quos q. Io. N. dictæ Ecclesiæ Canonicus dum vixit obtinebat & possidebat, per obitum eiusdem Io. de mense Octobris 1581. extra Romanam Curiam defuncti vacantibus, de illis sic vacantibus S. D. N. Gregorius diuina prouidentia Papa XIII. ipsi D. Henrico Apostolica auctoritate prouidit, seu prouideri concessit, & mandauit si ad id ipse præuia diligenti examinatione idoneus reperitur, prout in literis Apostolicis eiusdem S. D. N. Papæ sub plumbo desuper expeditis sub datum Romæ apud Sanctum Petrum Anno incarnationis Dominicæ Anno, &c. coram nobis exhibitis plenius cõtinetur. pro quarum literarum Apostolicarum exequutione fuimus pro parte dicti D. Henrici de opportuno remedio requisiti. Quare discretioni vestræ, &c. cõmittimus, &c. & sub infrascriptis pœnis mandamus, quatenus statim visis & receptis præsentibus, & postquam præsentium vigore fueritis requisiti, seu aliquis vestrum fuerit requisitus, constito tamen prius vobis legitime dictũ

Digitized by Google

D.Henricum exponentem ad dictos canonicatum, et præbendam obtinendam idoneum repertum, et dictos canonicatum, et præbendam successiue illi collatos fuisse iuxta formam dictarum literarum moneatis, etc. RR. DD. Decanum, Capitulum, et Canonicos dictæ Ecclesiæ Beatæ Mariæ N. omnesq; alios et singulos, ad quos traditio possessionis, responsio, ac solutio fructuum dictorum canonicatus, et præbendę spectat, et pertinet, necnõ quemcumque in dictis canonicatu, et præbenda intrusum, seu intrudendum, et quoscunque alios liberã et plenariã exequutionem quoquomodo impedientes, ac dictũ exponentem in assequutione, et apprehensione dictæ possessionis, et perceptione dictorum fructuum molestantes, perturbantes, et inquietantes, ac molestare, perturbare, et inquietare velle se iactantes in exequutione præsentium nominandos, et cognominandos, quatenus infra sex etc. sub 500. ducatorum auri de Camera locis pijs arbitrio nostro applicandis, ac mandati exequutiui, et in iuris subsidium suspensionis à diuinis, et respectiue excõmunicationis, alijsq; etc. pœnis debeant dictum D. exponentem siue eius legitimum procuratorem in possessionem corporalem, realem, et actualem dictorum canonicatus, et præbendæ, et illis annexorum, iuriumq; et pertinentiarum quorumcunq; induxisse, et immisisse, ac inductum, et immissum manutenuisse, et conseruasse, ac de omnibus, et singulis fructibus, redditibus, et prouentibus eorundem canonicatus, et prębendæ à die obitus dicti q. Io. decursis, et decurrendis, et penes quoscunque existentibus, et qui in futurum existent, eidem D. exponenti, siue eius legitimo procuratori, integre respondisse, et per quos opus fuerit responderi fecisse: intrusus verò seu intrudẽdus in dictis canonicatu, et præbenda, et alij quicunque exponentem in præmissis impediẽtes, et molestantes, seu impedire, et molestare velle se iactantes, debeant à quibuscunq; molestationibus, perturbationibus, et impedimentis, ac intrusionibus huiusmodi, et per eos, et eorum quemlibet dicto exponenti, siue eius legitimo procuratori in præmissis, & præmissorũ occasione quomodolibet illatis, factis, et præstitis, ac inferendis, et præstandis, & inferri cõminatis, cessasse, et sese abstinuisse. Quodque dictæ literæ

Apo-

Apostolicæ suum plenarium habeant effectum, omni cessante molestia, & impedimento permisisse, & possessionem per eos detentam dictorum canonicatus, & præbendæ cum omnibus, & singulis fructibus, redditibus, & prouentibus per eos, et eorũ quemlibet ex dictis canonicatu, & præbẽda quomodolibet perceptis, & percipiendis, & qui percipi potuerint, & possint, si extant: sin autem illorum vero pretio, & valore ad rationem quantiplurimi D. exponenti, siue eius legitimo procuratori cum effectu remisisse, relaxasse, & restituisse, & tam dictis literis Apostolicis quàm præsentibus nostris monitorialibus in omnibus, & per omnia paruisse, deque illarum paritione nos infra termi num infrascriptum certificasse. Alioquin &c. cum termino 60. dierum ad comparendum in forma &c.

Mandatum de manutenendo in quasi possessione exigendi pensionem, & exequutionem vigore sententiæ.

INCLYTAE & Excelsæ Reipublicæ Venetiarum Duci, necnon Illust. & Clarissimis DD. eiusdem Reipublicæ in toto eius Dominio, Magistratibus, & Gubernatoribus, ac R.P.D. Nuntio Apostolico dictæ Ciuitatis Venetiarum, necnon Reuerendissimo D. Episcopo Tarusien, eiusq; R.D. in spiritualibus & temporalibus Vicario Generali, vniuersisque & singulis DD. Abbatibus &c. dictæ Ciuitatis Tarusien. ac aliarum quarumcunque Ciuitatum, terrarum, oppidorum, castrorum, & locorum Gubernatoribus Locatenentibus, & Præfectis, alijsq; Iudicibus, Capitaneis, Barisellis, satellitibus, executoribus, & subexequutoribus, & alijs iustitiæ ministris ecclesiasticis, & secularibus per dictum Dominiũ, & aliàs vbilibet constitutis Marcellus &c. salutem &c. Noueritis, quòd lite et causa coram nobis inter Reuerend. d. Ferãdinum Aleottum actorem ex vna & Reuerend. d. Augustinum de Annibalis modernum Rectorem Ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Zannico Taruisinæ diœcesis reum conuentum, de & super possessione, seu quasi exigendi pensionem annuã scutorum vigintiquatuor auri in auro, aliàs præfato Reuerend. d. Ferandino super fructibus dictæ Ecclesiæ Apostolica auctoritate

reſeruatam, & ſolutione terminorum decurſorum, & non ſolutorum, ac decurrendorum dictæ penſionis, rebusque alijs in actis cauſæ,& cauſarum huiuſmodi latius deductis, & illorum occaſione in prima verten. inſtantia partibus ex altera corã nobis ad inſtantiam eiuſdem Reuerend.d.Ferandini vigore monitorij per nos ad partes deſuper decreti, & contra eundem Reuerend.d.Auguſtinum legitime exequuti, introducta, partium hinc inde coram nobis legitimis comparentibus procuratoribus, reproductisq; coram nobis pro parte dicti Reuerend.d. Ferandini principalis dictis literis monitorialibus, & earum exequutione contra dictum R.D.Auguſtinum in partibus facta,& pro earum verificatione productis etiam nonnullis iuribus, & ſcripturis,ac ſupplicatione reſeruationis pẽſionis prædictæ,præmiſſisq; ſolitis terminis & dilationibus, demum nos ſeu R.P.D.Ludouicus Riua, I. V. D. Referendarius Apoſtolicus in ciuilibus Locumtenens noſter, ad inſtantiam Magnifici D. Theodori Amatorij I.V. D. in Rom.Cur. necnon dicti D. Ferandini Procuratoris Magnifico Georgio Montagano. I. V. D. R. D. Auguſtini principalis procuratore ad ſentẽtiam, prout etiam ad quemlibet alium præcedentem actũ legitime citato,viſis videndis, ac ſeruatis de iure ſeruandis, ac procuratoribus hinc inde ſæpius in voce, in ſcriptis auditis, noſtrã ſeu ſuã tulimus ſeu tulit ſententiam diffinitiuã huiuſmodi ſub tenore, videlicet.Chriſti nomine inuocato, &c.quam quidem præinſertã ſententiam, omniaq; alia,& ſingula præmiſſa Vobis omnibus,& ſingulis ſupradictis intimamus,inſinuamus,& notificamus, ac ad veſtrã, & cuiuſlibet veſtrũ notitiã deducimus,& deduci volumus ꝑ præſentes. Vosq; Sereniſſimum Ducem,& Senatũ, ac Reuerendiſſimum D.Epiſcopũ Taruſin.præfatos benigne in Dño hortamur, & rogamus: vos autem alios prædictos tenore præſentium requirimus, & monemus, vobisque &c. committimus, & ſub 500. ducatorum auri de Camera locis pijs arbitrio noſtro applican. ac mandati exequutiui,& in iuris ſubſidium excõicationis,alijsque,&c. pœn.mãdamus, quatenus ſtatim viſis, & receptis præſentibus, ac quoties pro parte dicti d.Ferãdini principalis præſentium vigore fueritis requiſiti, ſeu aliquis veſtrum fuerit requiſitus ipſum D.

Feran-

Digitized by Google

Ferandinum principalem in possessione, seu quasi, in qua existit, dictam pensionem exigendi contra dictum R. d. Augustinum modernum, & pro tempore futuros dictę Ecclesiæ possessores, & alios quoscunq; pacifice, & quiete manuteneatis, defendatis, & conseruetis, ac manuteneri, defendi, & conseruari faciatis, non permittentes eundem Ferandinum in & super exactione dictæ possessionis per quemcunq; molestari, & impediri, prout nos quantum possumus manutenemus, defendimus, & conseruamus, ac manuteneri, defendi, conseruari, nec desuper molestari, aut impediri volumus, & mandamus per præsentes. Et insuper eundem R. D. Augustinum dictæ Ecclesiæ modernum possessorem exaduerso principalem ad scuta cętum quadraginta quatuor similia pro terminis decursis & nō solutis dictæ annuæ pensionis, ac iulios triginta tres pro expensis præsentis mādati sine præiudicio aliarum expensarum taxandarum prædicto D. Ferandino principali, siue eius legitimo procuratori cum effectu soluendum, & reficiendum per captionem personæ ipsius D. Augustini &c. Absolutionē &c. in quotum &c. lata, data, lecta, & publicata fuit præinserta sententia per præfatum R. P. D. Locumtenentem nostrum &c. Romæ pro tribunali in Palatio nostro iudiciali seden. sub Anno &c. Pontificatus &c. Præsentibus d. N. & N. dictæ Cu. nostræ Notarijs testibus.

Mandatum de immittendo in possessionem prouisum Apostolicum literis expeditis.

SERENISSIMO &c. Necnon Reuerendissimo D. Episcopo Corduben. eiusq; in spiritualibus, & temporalibus Vicario seu officiali ac Prouisori generali, ac RR. DD. Decano, Capitulo, & Canonicis Ecclesiæ Cordubē. ac R. D. Io. N. Canonico oppidi de Valpuestra Burgen. diœc. &c. Iudici exequutori pro capienda possessione infrascriptorum beneficiorum nomine R. Cameræ Apostolicæ à nobis subdelegato, omnibusque alijs & singulis, ad quos traditio, consignatio, & relaxatio possessionis infrascripti beneficij, & responsio illius fructuum spectat & pertinet, & eorum cuilibet insolidum, Marcellus &c. salutem &c. Noueritis, quod aliàs, exhibitis, & productis coram nobis pro parte, & ad instan-

tiam Reueren. Cameræ Apostolicæ,& Illust. D. Pauli Coperchij illius Commissarij, & R. D. Petri N. Clerici Burgen. diœc. de infrascripto beneficio prouisi Apostolici principalis pro suo interesse literis Apostolicis in forma breuis nobis, & certis alijs iudicibus in eis nominatis directis per Sanctiss. D. N. Clementem PP. VIII. sub annulo Piscatoris, vt moris est, expeditis, & per eundem Sanctissimum D. N. eidem D. Petro cõcessis super capienda possessione, nomine eiusdem Reuerendæ Cameræ Apostolicæ, præstimonij seu præstimonia portionis aut perpetui simplicis beneficij Ecclesiastici in parrochiali Ecclesia oppidi seu loci N. eiusdem Cordubẽ. diœc. quod seu quam q. Alphonsus Martinen. Clericus Palentin. dum viueret obtinebat, & de quo eidem D. Petro auctoritate Apostolica prouisum seu prouideri cõcessum fuit, tradendam postea eidem D. Petro vna cum fructibus illius, si & postquàm literas Apostolicas prouisionis huiusmodi debitæ sub plumbo expediuerit, & expeditas præsentauerit, & aliàs prout in eisdem literis in forma breuis expeditis plenius continetur, quarum quidem literarum vigore ad Reuerendæ Cameræ Apostolicæ, & dicti D. Petri principalis instantiam dictum R. D. Ioannem N. Iudicem, & exequutorem earundem literarum Apostolicarum pro assecutione possessionis dicti beneficij, & perceptione fructuum nomine eiusdem Reuerendæ Cameræ Apostolicæ, iuxta earumdem literarum Apostolicarum, vt præfertur, in forma breuis expeditarum vim, formam, continentiã, & tenorem subdelegauimus vices nostras si desuper conceden. & successiuè prædictus R. D. Io. rigore nostræ subdelegationis in eius personam vt supra factæ corporalem, realẽ, & actualem possessionem dictæ Reuerendæ Cameræ Apostolicæ nomine adeptus, & assecutus fuerit, & nihilominus decretis per nos literis monitorialibus extra Ro. Cu. & ad partes contra & aduersus quendam Dominicum N. in dicto beneficio intrusum, illarumq; exequutione contra eum debitè in partibus facta, & coram nobis iudicialiter reproducta, eisdemq; literis in forma breuis sufficienter verificatis, Demùm R. P. D. Ludouicus Riua I. V. D. Referendarius Apostolicus noster in ciuilibus Locumtenens, citato d. N. in Ro. Cu. causarum, & dicti Dominici exaduerso principalis

pro-

procuratore, seruatis debitis terminis in negotio declarationis huiusmodi seruari solitis, ac seruatis alijs de iure seruandis, suam in scriptis contra eundem Dominicum tulit, & promulgauit sententiam declaratoriam, cuius vigore literæ declaratoriæ contra eundem decretæ, & successiue expeditæ fuerunt. Post quarum literarum declaratorialium relaxationem fuerunt nobis pro eiusdem D. Petri N. parte exhibitæ, & præsentatæ literæ Apostolicæ in forma gratiosa debitè sub plũbo expeditæ, quas nos cum ea qua decuit reuerentia recepimus huiusmodi sub tenore, videlicet, Clemens Papa octauus &c. Post quarum quidem literarum præinsertarum præsentationem, & receptionem nobis, & per nos, vt præfertur, factas ad dicti D. Petri principalis instantiam, eundem D. Michaelem exaduerso procuratorem ad dicendũ, & excipiendum quicquid verbo vel in scriptis contra easdem præinsertas literas Apostolicas dicere siue excipere voluerit, necnõ videndum per nos, & curiam nostram decerni, & concedi mandatum de immittendo ipsum D. Petrũ in possessionem dicti beneficij, & illi annexorum quorumcunque, & etiã de consignando ei omnes, & singulos fructus dicti beneficij, & illi annexorum quorumcunque, & quodcunq; mandatum desuper necessarium, & opportunum in forma solita, & consueta decerni, & concedi, vel dicendum, & causam, si quã haberet rationabilem quare præmissa fieri nõ debeant, allegandum per vnum Sanctissimi D. N. PP. Cursorem citari fecimus, & mandauimus pro die infrascripta, ac pro certis horis ei assignatis, quibus aduenientibus ad dicti d. Petri requisitionem tanquàm iustam, & rationi consonam dictum mãdatum de immittendo ipsum in possessionem dicti beneficij, & illi annexorum quorumcunq; in forma solita, & consueta decernen. & ei conceden. duximus, & mandauimus, prout decernimus, & concedimus per præsentes. Quæ omnia, & singula prędicta vobis omnibus, & singulis prædictis, & præsertim eidẽ d. Dominico intimamus, insinuamus, & notificamus, & ad vestrã & cuiuslibet vestrum notitiã deducimus, & deduci volumus per præsentes. Vosq; Serenissimum &c. reliqua sequere sub forma præscripta, mutatis tamen mutandis &c.

Deputatio curatoris bonis iacentibus.

IN Nomine Domini &c. Anno &c. Comparuerunt coram Illust. & Reuerendiss. D. Alexandro Iusto I. V. D. vtriusque Signaturæ Sanctissimi D. N. Papæ Referēdario, ac Curiæ causarum Cameræ Apostolicæ Viceauditore, meque Notario &c. Magnifici DD. N. & N. deputati à creditoribus D. N. olim mercatoris in Vrbe, & pro omni eorum priuato, & particulari interesse, & dictis nominibus respectiue, stante notoria decoctione, & fallimento dicti N. petierunt ad instantiam & cōmodum, ac vtilitatem dictorum creditorum, & vt celerius eis de eorũ respectiue creditis satisfiat, aliquem in curatorem bonis iacentibus dicti N. deputari. Qui curator ad eorundem creditorum vtilitatem, & vt celerius eorum credita consequi posint, & valeant, omnes & singulas actiones mouere, pertractare, agere, defendere, prosequi, & experiri in iudicio, & extra posint, & valeant; & confisi præfati DD. N. & N. nominibus quibus supra de fide D. A. petierunt eundem D. A. in curatorem bonis dicti D. N. vt supra deputari omni meliori modo &c. Qui Reuerendiss. Viceauditor attendens requisitionem huiusmodi fore iustam, & rationi consonam, dictum D. A. ibidem præsentem, & onus huiusmodi in se spōte suscipientem in curatorem bonis præfatis, ad effectum omnes & singulas actiones contra quoscunq; mouendi, & per quoscunque motas actiue & passiue pertractandi, agendi, defendendi, & prosequendi, in iudicio & extra, necnon pecunias, & credita quæcunque exigendi, & recuperandi, ad effectum, vt beneficio dictorum creditorum deponantur penes aliquem campsorem, fide & facultatibus idoneũ per supradictos DD. Deputatos deputandum, & de exigendis, & recuperandis, quoscunque quietandi, ac iura & actiones si opus fuerit cedendi, cum clausulis solitis ad lites, & cum omnibus facultatibus, & auctoritatibus talibus curatoribus dari solitis, & de iure requisitis, & in similibus negotijs necessarijs, & opportunis deputauit; Dicendo eidem, curator esto, & vtilia pro dictis creditoribus, & bonis facito, & inutilia prætermittito, & quod ita faciet, præfati Magnifici DD. N. & N. proprijs, & priuatis nominib⁹, ac vti principales, principaliter,

&

& insolidum scientes &c. sponte &c. pro dicto D. A. fideiusserunt, & promiserũt, quos DD. N. & N. sic promittentes, præsentes &c. dictus D. A. à promissione, & fideiussione huiusmodi indemnes penitus, & sine damno releuare promisit, ita quod &c. alias &c. de quibus &c. Pro quibus omnibus præmissis, &c. Super quibus omnibus idem R. P. D. Locumtenens pro tribunali, vt supra sedens, ad petitionem, & instantiam dictorum DD. deputatorũ auctoritatem suam qua fungitur interposuit, supplendo omnes, & quoscunque tam iuris quàm facti defectus, si qui forsan in præmissis interuenerint, omni meliori modo &c. super quibus &c. Actũ &c. præsentibus testibus &c.

Deinde & incontinenti coram eodem Reuerendiss. D. Alexandro Iusto Viceauditore præfato in loco vbi supra pro tribunali sedente, meq; Notario &c. Comparens idem D. A. curator, vt supra deputatus, cũ præsentia, decreto, & auctoritate dicti Reuerendiss. Viceauditoris constituit eius, & dictorum bonorum dicti N. vel illius creditorum, & deputatorum prædictorũ actorem D. Ioannem Baptistam Sellam in Romana Curia causarum procuratorem, præsentem, & onus huiusmodi in se sponte suscipientem ad omnes, & singulas dictorum bonorum, seu illorum creditorum dicti N. lites, & causas ciuiles, & criminales, profanas, meras & mixtas, motas & mouendas, actiue & passiue contra quascunque personas &c. in quocunque foro, siue iudicio atque instantia, & coram quibuscuis dd. Iudicibus comparendum, agendum &c. cum clausulis ad lites, & generaliter &c. Promittens &c. releuans &c. super quibus omnibus idem d. A. curator præfatus petijt à præfato d. Viceauditore, vt auctoritatem suam, & decretum interponat. Qui Reuerendiss. Viceauditor, causa cognita, suam auctoritatem pariter, & decretũ interposuit. Supplens &c. super quibus &c. Actum Romæ vbi supra, præsentibus quibus supra testibus, &c.

Nec suprascriptas proxime descriptas formas prætereundas, sed hic omnino tanquam nedum in D. Auditoris Cameræ, verum etiam omnibus alijs Vrbis tribunalibus necessario conscribendas fore censui; quoniam eueniente casu decoctionis alicuius mercatoris, qui timore carcerum statim fugam arripit, relictis quampluribus bonis iuribus, & actionib⁹, in

qui-

quibus ſuccedunt illius creditores, qui ad effectum eorum credita conſequendi, & eorum actiones contra quoſcunque in iudicio, & extra experiendi, pro validitate proceſſus deſuper faciendi, curant ad præſcriptam curatoris deputationem deuenire, cuius formam tanquam huic rei conuenientem ſuperius habes.

Inſtrumentum deputationis Commiſſarij extra Curiam.

MARCELLVS &c. Reuerendiſsimis Dominis quarumcunq; Ciuitatum, oppidorum, ſeu Caſtrorum Gubernatoribus, eorumque dd. Auditoribus, Locatenentibus, Poteſtatibus, Vicarijs & alijs quibuſcunq; Iuſtitiæ miniſtris, illique vel illis, ad quem, vel ad quos præſentes noſtræ peruenerint, & eorum cuilibet inſolidum ſalutem &c.

Noueritis, nuper fuiſſe nobis pro parte Magnifici I. V. D. D. Ioannis Iacobi Nerotti S.D.N. Papæ, & Reuerendæ Cameræ Apoſtolicæ procuratoris fiſcalis generalis querelanter expoſitum, quod quidam A. homicidium in perſonam B. commiſit, & N. N. ipſi A. opem, & auxilium præſtiterunt, & aſtiterunt, ac ipſum ad illud deliberatè perpetrandum aſſociarunt, propterea pœnas contra ſicarios, & talia patrantes à lege tam diuina, quam humana inflictas incurrendo. Quare cum Reipublicæ interſit, vt delicta impunita non remaneant, fuimus pro eiuſdem D. procuratoris fiſcalis parte inſtāter requiſiti, quatenus aliquem probum virum in Commiſſarium ad prædictos inquirendum, & inquiſitiones, ac proceſſum informatiuum formandum extra Romanam Curiā deputare dignaremur. Nos igitur Marcellus &c. attendentes &c. Commiſſarium præfatum deputandum duximus, prout per præſentes D. N. I. V. D. de cuius probitate, integritate, ſcientia, & experientia plurimum confidimus, noſtrum, & Cameræ Apoſtolicæ Commiſſarium deputauimus, elegimus, & cōſtituimus cum facultatibus, & auctoritatib⁹ opportunis. Quocirca mandamus eidem N. vt ſtatim viſis præſentibus ad dictum Caſtrū N. ac quo ſibi expediens videbitur, perſonaliter ſe conferat, & informationem ſuper præmiſsis capiat, omneſq; & ſingulos teſtes informatos, & coram eo inducendos, & nominandos ſuper præmiſsis medijs eorum iuramentis examinet, ac vacillantes, verita-

ritatem occultantes, & de mendacio conuictos arbitrio suo torqueat, & testificari recusantes omnibus vijs iuris, & facti remedijs necessarijs, & opportunis cogat, & compellat, cogiq; & compelli mãdet, & faciat, & eosdem testes, ac delinquentes, & complices ad personaliter comparendum corã se sub censuris ecclesiasticis, & pecuniarijs, ac corporis afflictiuis, & alias sibibeneuisis pœnis citet, moneat, & requirat, ac citari, moneri, & requiri mandet, & faciat, & contra contumaces ad declarationem incursus censurarum, & pœnarum per se imponendarum vt moris est procedat, illosq; carceret, & in posse nostrum sub tuta, & fida custodia, vel idoneis cautionibus transmittat, & conduci faciat, & generaliter omnia alia, & singula in præmissis, & circa ea quomodolibet necessaria, & opportuna mandet, faciat, & exequatur vsq; ad sententiam diffinitiuam exclusiue, etiam si talia forent, quæ cõmissionem magis specialem, amplam, & expressam exigerent. Dãtes sibi in præmissis omnibus, & singulis omnimodam potestatem, auctoritatem, & facultatem plenum, liberum, generale, & generalissimum mandatum cum plena, ampla, generali, & generalissima facultate, vices, & voces nostras sibi in præmissis delegantes. Quocirca vobis Reuerendissimis dd. Gubernatoribus, Locatenentib⁹, Iudicibus, Commissarijs, Ordinarijs, Vicarijs, Potestatibus, & alijs iustitiæ ministris quibuscunque, ac dicti Castri N. & aliorum locorum Communitatibus, & Massarijs, ac alijs quibuscunq; in exequutione præsentium nominandis, per præsentes committimus, & in virtute sãctæ obedientiæ districtè præcipiendo sub mille ducatorum auri de Camera, Cameræ Apostolicæ in euentum cõtrauentionis applican. mandati exequutiui, & in subsidium excõmunicationis, alijsq; arbitrio nostro imponendis, & applicãdis pœnis mãdamus, quatenus eumdem N. Commissarium nostrum prædictum in talem recipiatis, & admittatis, & sibi in omnibus, & per omnia pareatis, & obediatis, omnemq; fauorem, & auxilium per ipsum in præmissis requisitum pro præmissorum exequutione impendatis, & præbeatis, omni prorsus contradictione, & exceptione cessante. Volumus autem, quod vltra expensas victus, & hospitij eidem D. N. Commissario scuta duo auri in auro, Notario vero

vero scutum vnum simile singulis diebus quibus ipsi ab Alma Vrbe recesserint, vsquequo ad eã reuersi fuerint, de bonis delinquẽtium prædictorũ seu quomodolibet indiciatorũ omnino persoluatur. In quorũ, &c. Datũ, &c.

Iacob. Belgius Not.

T. Lapius Locumtenens.

DE TVTELA TESTAMENTARIA.

1 *Forma tutelæ testamentariæ.*
2 *Requisita quæ ante administrationem tutelæ accedunt.*
3 *Tutor testamentarius non tenetur satisdare.*
4 *Tutor quando est liberatus à testatore quomodo est dicendus in illius tutela.*
5 *Aditio hæreditatis paternæ quomodo sit scribenda.*
6 *Tutor non debet adire hæreditatem sine pupillo.*

CONSTITVTVS Coram mag. d. N. Iudice, &c. A. qui eidem domino Iudici exposuit, nuper B. uita occubuisse, cõdito suo testamento manu N. notarij publici scripto, in quo M. & N. eius filijs ipsum A. tutorem reliquit: propterea ipse A. petijt ab eodem Iudice tutelam ipsam sibi decerni, eodem igitur Iudice tutelam ipsam decernente, & confirmante, idem A. promisit mihi Notario stipulanti, & recipienti vice, & nomine dictorũ pupillorum, & corporaliter iurauit tactis, &c. ad sancta Dei Euangelia, vtilia ipsis pupillis facere, & inutilia prætermittere, ipsorumq; res & bona, ac personas ad commodum, & vtilitatem ipsorum bona fide custodire, & saluare, inuentarium de rebus eorum conficere, & administrationis suæ rationem tempore debito reddere cum integra reliquorum restitutione, &c.

2 *Hæc prædicta omnia requisita probantur in l. qui tutor repertorium, ff. de administration. tut. Gui. Pap. in q. 330. sub n. 2. & 3. & seq. scilicet quod antequam tutor accedat ad administrationẽ tutelæ, omnia prædicta requisita faciat, excepto quòd cum tutor testamentarius*
3 *sit, nõ tenetur satisdare, quia illius fides approbata est a testatore, vt in §. hoc non est perpetuum instit. de satisd. tut. & cur. & ibi Ang. Aret. sub nu. primo.*

Hoc amplius nota, quod si testator liberauit, & absoluit tutorem à reddẽda ratione, tunc non faciat eum iurare de reddenda ratione sed potest illa verba, inuentarium de rebus eorum facere, rationem

vero

Digitized by Google

4 *vero administrationis reddere, cum ab ea fuerit absolutus a testatore non aliter quam de iure debuerit teneatur, & quod testamentarius tutor non teneatur praestare fideiussorem vltra praedicta, habetur per Specul. in §. si tutor in 3. p. lib. 1. in tit. de Tutore. Cautus etiam debet esse notarius, quod in aditione haereditatis facienda per pupillum, siue illius tutorem, siue simpliciter siue aliter adeatur, ne scribat*
5 *M. & N. scientes haereditatem patris, eis delata haereditas dicitur quam quis adeundo consequi valeat l. delatam ff. de verb. signif. & filius famil. non potest adeundo acquirere patris haereditatem cum dominus censeatur etiam viuo patre, & administratio sola transire videtur in filium, sed scribat notarius, quod M. & N. & filij B. scientes patrem defunctum, & ipsos suos haeredes esse, haereditati paternae se immiscuerūt. Ias. in l. qui putat. ff. de acquir. haeredi. sub nu. 20. licet Bal. in l. potuit q. 7. C. de iur. delib. dicit hoc esse ridiculum, quoniam verba impropria accipienda sunt vt actus valeat. Ad tollendum igitur omnem dubietatem remedium est, quod post verbum adiuit seu adiuerunt, adijciatur, & se immiscuit seu immiscuerunt: nam propter hoc verbum sustinebitur, vt patet ex dictis per Alex. in cons. 126*
6 *viso processu lib. 7. Superest etiam dicere, quod solus tutor non debet adire haereditatem sine interuentu pupilli, cum vtriusque voluntas, et consensus requiratur, vt per eundem Ias. in l. pro haerede sub n. 10. ff. de acquir. haeredi. An autem Iudex possit dare tutorem etiam rebus extra suam prouinciā existentibus vide Bar. in l. propter, §. qui se nu. 2. ff. de excus. tut. & in l. prima nu. 9. ff. de tut. & cur. dan.*

Alia forma legitimae Tutelae.

MAGNIFICVS D. Iudex Donnam A. matrem B. pupilli filij q. T. in ipsius praesentia constitutam eiusdem B. tutelam petentem, & affectantem, cum eadem tutela sibi secundum iuris ordinem deferatur, & ipsa sit in ea caeteris praeferenda, eidem B. pupillo tutricem constituit, & deputauit illiusque personae, & bonorum administrationem decreuit dicēdo eidem, & ter replicando esto tutrix dicti B. vtilia pro eo facito, & inutilia praetermittito, & ita eadem Donna A. facere promisit, ipsiusq; res, & bona ad commodum, & vtilitatem ipsius pupilli bona fide custodire, & saluare, inuentarium de rebus ipsius fideliter conficere, & admi-

Digitized by Google

administrationis suæ rationē tempore debito cū integra reliquorum restitutione reddere, & pro eo quod sic faciet ibidem præsens N. qui sciens, &c. sponte, &c. pro dicta donna A. accessit, & promisit, vti principalis principaliter, & insolidum accessit, quem præsentem eadem donna A. promisit releuare indemnem ita quod, &c. aliàs, &c. Pro quibus omnibus, &c. renuncians dicta donna A. ben. sen. cons. velle. & secūdis nuptijs, & omni alij legum auxilio, de quibus iuribus, & ll. auxilijs præfata D. A. fuit per eundem D. Iudicem ad plenum certificata, super quibus præmissis præfatus D. Iudex suam, & dictæ suæ curiæ, auctoritatem interposuit, suppletis, &c. super quibus, &c. Actum, &c.

DE TVTELA QVAE DAtur ad instantiam matris.

1 *Alia forma tutelæ, quæ datur ad instantiam matris secundo nubentis.*

2 *Mulier, quæ transiuit ad secunda vota an per mortem secundi viri recuperet tutelam.*

1 CORAM, *&c. Iudice, &c. personaliter constituit se d. A. & instanter petijt B. & C. filijs suis habitis ex q. l. suo viro, dari P. protestando se velle nubere, & tutelam deserere. qui magnificus D. Iudex, &c. inquisitione præmissa, dicto P. promittente, & iurante mihi notario nomine dictorum pupillorum stipulanti vtilia agere, & inutilia prætermittere, & pupillaria bona saluare, atque defensionem legitimam facere, & sine mora suscipere dictam tutelam decreuit, ac ipsum tutorem constituit. Reliqua extende vt supra, excepta dicta renunciatione mulieris.*

2 *Quid si mulier per transitum ad secūda vota amiserit tutelā et mortuo secundo viro velit eam recuperare, quæritur an possit, & uidetur quod sic, re integra, scilicet si pueri tutorem non habeant, secus si tutorem habent, quia iura semel perdita iterari nō debent, vt per Specul. in §. nunc dicendum de anomalis tutoribus in 3. par. lib. primi de Tutore, seu anomalis tutoribus.*

DE ANOMALIS TVtoribus.

1 *Aliqua referuntur de anomalis tutoribus.*

2 *Mater & Auia non coguntur tutelam suscipere.*

3 *Nec admittuntur ad tutelam nisi præuia confirmatione Iudicis.*

4 *Promissio tutoris de suscipiendo defensionem pupilli necessaria videtur.*

CVM

CVM aliqua dixerimus de tutoribus testamentarijs legitimis, & datiuis, nunc aliqua dicenda erũt de anomalis tutoribus, pro quorum intellectu dico, quod tutela anomala seu extraordinaria est scilicet matris, aut auiæ. dicitur autẽ anomala, quia non est testamentaria, neque legitima, neque datiua, testamentaria non est quia lex prohibet feminam dari tutricem in testamento, vt. ff. de testam. tut. iure nostro, cum ipsa cognata non autem agnata dicatur, cum sit per femineum sexum coniuncta: ergo non est legitima, vt ff. vnde cognati l. prima. in tantum, quod si est data, non habet ius constituendi actorem, nec videtur posse administrare: si enim dari posset, cogeretur inuita tutelam suscipere, sed ei permittitur si vult, vt C. quando mulier. tut. off. fun. aut matri, aut auiae, in tantum, quod mater, vel auia, vt dixi, dari non potest a marito tutrix in testamento filio, vel nepoti cum sit virile officium, vt ff. de tut. l. tutela, & propterea requiritur, quod sit confirmata seu decreta à Iudice, vt in lege fin. C. de cur. fur. & in lege fin. C. de confirm. tut.

1

3

Illud quoque non est praetereundum in hac tutelae materia, quod tutius est apponere, prout apposui, quod tutor promittat defensionem pupilli seu pupillorum sine mora suscipere, vt tenet Bart. in l. legitimos circa finem princ. ff. de leg. tuto. vbi dicit, quod per hoc vidit iam multas tutelas cassari, eo quia in instrumento non erant apposita illa verba obligatoria susceptionis di ctae defensionis. tamen Bal. in d. l. legitimos, in §. omnem tenet, quod non sit necessarium, quod formaliter apponantur dicta uerba, sed sufficiunt æquipollentia, per quae in effectu promittitur specialis defensio pupilli, sed quod sufficiant illa uerba obligatoria de utilia faciendo, ut per Ias. in l. praetor, ait ff. de operis no. nunciation. sub. nu. 9. quia iura magis considerant effectum, quàm formam uerborũ. tamen ex dictis Ias. patet, quod decisio Bart. est communiter approbata, ut ibi in fin. ex rationibus ibi relatis, scilicet quod talis promissio explicite est de forma. ex quo nota, quod ubicumque lex aliquo actu, pro forma requirit aliquod expressum uerbis, quod nõ sufficit illud adimplere uerbis generalibus, quamuis uideãtur æquipollentia, ut ibi sub nu. 10. in princ. quod volui hic dixisse ad rememorandũ notarijs, quod ad tollendum causam dubitandi, clausulam seu promissionem hanc non omittant.

DE

DE CONSTITVTIONE actoris.

1 *Forma constitutionis actoris.*
2 *Tutor non potest constituere actorem ante contestationem litis.*

Secus, aut minor cum præsentia tutoris, & decreto Iudicis.

1 CORAM, &c. Tutor P. cuius negotia impeditur agere, quia abest, debet, vel infirmus sit, sponte, &c. fecit, & cōstituit B. actorē, & defensorem ad gerendū et administrandum negotia dicti P. pupilli in iudicio, & extra, & specialiter in causa quam dictus pupillus habet cum N. vt eius periculo administret, recipiat, & exerceat actus omnes, & quicquid per eum factum fuerit firmum, & ratum perpetuo fore promittit, ad quæ omnia Iudex interposuit decretum suamq. interposuit auctoritatem.

2 Et licet tutor seu curator non possit in causis pupilli, vel adulti procuratorem seu actorem ad lites constituere ante litis contestationem, vt per Specul. in § contra actorem, in 3. p. lib. 1. sub nu. 4. de acto. constitu. tamen bene possunt ipsi minores cū tutoris auctoritate hoc facere, vt ibi. Si autem tutor infirmitate, vel alia iusta causa impeditus tutelam administrare nequit: vt fortunarum suarum periculum euitet, Iudicis decreto actorem constituat iuxta text. in l. si actor. C. de ap.

DE INVENTARIO CONficiendo à tutoribus.

1 *Tutores inuentariū conficere tenentur.*
2 *Forma inuentarij.*
3 *Requisita in confectione inuentarij.*
4 *Consuetudo attenditur in confectione inuentarij.*

1 TVTORES siue testamentarij, siue datiui sint, antequam legitime administrare valeant, inuentarium rerum, & bonorum haereditatis conficere tenentur, ut per Bart. in l. tutor qui repertorium, ff. de administra. tut. cuius forma talis est.

In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Amen, &c.

2 TVTOR constitutus, & decreto Iudicis cōfirmatus Seio pupillo, & haered. q. B. vt patet instrumento eiusdem tutelae manu mei notarij scripto, cum ob doli culpam

eui.

euitandam, omnisque fraudis suspi
cionem tollendam, & ne bona pupil
lorum, vel minorũ lapsu temporis
depereant, tutores de bonis ipsorum
inuentarium conficere teneãtur se-
cundum legitimas sanctiones. Ideo
in Dei *nomine praesens inuentariũ*
mox postquam fuit constitutus, &
cõfirmatus, de rebus creditis, et de-
bitis, atque nominibus debitorum
haereditatis dicti q.B. & ipsius pu-
pilli sub anno, &c. Die, *&c. praemis-*
so venerabilis sanctae crucis signa-
culo fecit. In primis dixit, & asse-
ruit, se in haereditate praedicta in-
uenisse duo scrinia, tot vegetes, tot
mensuras bladi, & tot vini, secũdo
immobiles, puta domos, & possessio-
nes, terras, per loca quae designen-
tur: tertio, et vltimo credita, & de-
bita dicens, et protestãs idem tutor,
quod quaecũque alia de caetero, de
bonis dicti q.B. seu ipsius pupilli ad
sui notitiam peruenerint, omnia il-
la manifestabit, & huic inuentario
per meam, vel alienam manum fa
ciet fideliter inscribi; Formam alte
rius inuentarij rerum, & bonorum
haereditatis, quae aditur, cum be-
neficio l. et inuentarij, habes in meo
libello praxis iudicialis A.C. ad
quam recurre, et melius ad Specul.
in 2.*par.lib.*2.§.*dicto, sub n.*21. *de*
editio. instrum. & magis plene ha-
bes per Bal. *de qua in infrascripta*
forma, cuius requisita singulatim,
pro maiori illorum intellectu hic
3 *enumero, primò scilicet, quod inuen*
tariũ inchoetur infra triginta dies,
à die scientiae haeredis haereditatem
fuisse delatam: secundò, quòd perfi-
ciatur infra sexaginta dies, quan-
do res sunt in eodẽ loco: tertio, quòd
describantur res mobiles, et immo-
biles, & perfecto inuentario haeres
faciat protestationem, quòd haeres
in inuentario faciet describere reli-
qua bona, prout in supradicto inuen
tario dicitur: quartò, quòd inuenta-
rium scribatur manu publici nota-
rij: quinto, quod creditores haredi-
tarij citẽtur ad videndum fieri in-
uentarium pro certis die, loco, &
tempore: sexto, quod haeres se sub-
scribat, & quod omnia legaliter fe-
cit sine dolo: septimo, quod in princi
pio ponatur signum Crucis: *octauo*
4 *requiritur praesentia testium: nono*
quod testes cognoscant haeredem
(licet haec omnia de iure requiran
tur) tamen de consuetudine non ser
uantur tot solemnitates, alias vix
posset fieri inuentarium, cum tot, et
tantis iuris requisitis. Ideo sufficit
inuentarium fieri secũdum consue-
tudinem loci notariorum, in quo fit
inuentarium, vt tradit Ias. *in l. su-*
mus iam, C. de iure delib. per totum
quoniam si de consuetudine regio-
nis sit, quod non fiat inuentarium,

Digitized by Google

cum tot iuris requisitis, non videtur in culpa cõsuetudinem seruans. Specul.lib.2.in §.dicto sub nu. 8. de instrum. editio.

DE ADITIONE HAEreditatis.

1 Forma aditionis hæreditatis cum beneficio l.et inuentarij, vna cũ inuentario de qua in tractatu Bal.de Perusio.

2 Vtilitas, quæ habetur ex confectione inuentarij.

1 CONSTITVTVS Lucius Caij ciuis Perusinus Coram sapienti D.Ioanne Baptista Iudice communis Perusii super his, et alijs legitimis actibus constituto per d. Episcopum pro tribunali sedente in tali loco, in qua ciuitate, & territorio sunt facultates, & bona, & maior pars hæreditatis dicti Caij, dixit, & exposuit, dictum Caium decessisse condito testamento scripto manu Alexãdri notarij, in quo testamento sibi hæredem vniuersalem instituit prædictum Lucium; Vnde cum cognoscat, ad eum dicti Caij hæreditatem ex testamento insolidum deuolutam, dubitans, an dicta hæreditas sit soluendo, necne, nolens prædictam Caij hæreditatem inconsulte, sed legis consilio ipsam hæreditatem quærere, ne creditoribus, & legatarijs vltra vires hæreditarias teneatur, cum beneficio legis, & inuentarij ipsam hæreditatem acceptauit, & ipsi haereditati se immiscuit, & ad hoc, vt inuentarij beneficium à iure concessum, & illæsum, & integrum reseruetur, petijt vocari, & citari omnes, & singulos creditores, & legatarios, & omnes quorum interest, vel interesse etiam potest, quod si est aliquis, vel aliqui, qui credant sua interesse, quòd certo termino arbitrio dicti domini Iudicis moderando debeant coram dicto Iudice in dicto loco comparere, ad videndum dicti inuentarij incheationem, & eius perfectionem, & confectionem ad opponendum, & contra dicendum, quicquid volunt, & possunt, quare dictum inuentarium fieri non debeat, vel non possit, etiam peremptorie: aliàs à dicto termino in antea præcedenti ad incheationẽ, & perfectionem dicti inuentarij, eorum, & cuiusque ipsorum absentia, & contumacia non obstante, & specialiter, & nominatim petijt citari A. B. & C. & D. creditores, quatenus in dicto termino, & peremptorie compareant legitime ad omnia, & singula supradicta: aliàs procedetur vt supra. Qui d. Iudex, viso dicto testamento, & dicta aditione haereditatis, & audita petitione dicti haeredis, commisit tali nuncio

cio praesenti, & intelligenti, quatenus in dicto termino, & peremptorie ex sui parte, & mandato citet dictos A. & B. legatarios, & dictos C. & D. creditores, & quemlibet eorum specialiter, & nominatim personaliter, si eos personaliter inuenerint, alioquin ad domum eorũ, & cuiuslibetq. eorum solitæ habitationis, & generaliter omnes qui se opponere voluerint, & sua putauerint interesse, quatenus in dicto loco, die tali debeant per se, vel suos procuratores, & legitime, & peremptorie comparere, aliàs procedetur ad inchoationem, & confectionem dicti inuentarij eorum, & cuiuslibet, eorum contumacia non obstante, & schedulam portet, & dimittat, & dicto d. Iudici referat more solito. Die tali, &c. dictus nuncius iens, & rediens retulit se viuo mandato dicti d. Iudicis citasse prædictos superius nominatos, videlicet A. & B. personaliter, C. & D. eorum domui solitæ habitationis, & in conuicinia dicti Caij testatoris, & in alijs locis publicis dictæ ciuitatis Perusii, & generaliter omnia alia fecisse, et dixisse quæ habuit in mandatis, & hæc ad petitionem dicti Lucij præsentis, & petentis. Die tali, &c. in termino supradicto dictus Lucius comparuit, coram dicto d. Iudice, vt supra pro tribunali sedente, præsentibus honorabilibus viris B. Step. & Am. ciuibus dictæ ciuitatis notis, & honestis, & immobilia possidentibus, & omni exceptione maioribus adhibitis, vocatis, & rogatis loco creditorum, & legatariorum absentium, & DD. Franc. & Iac. omnibus testibus adhibitis, vocatis, atque rogatis per dictum hæredem, & scripti inuentarij sint testes, & petijt primo interrogari per d. D. Iudicẽ dictos testes suo iuramento, si possideant idoneam substantiam in dicta Ciuitate Perusina, & si cognouerant dictum Caium testatorem, & si cognoscunt præfatũ hæredem, et si sunt locupletes, fide digni, bonæ conditionis, et famæ. Qui D. Iudex, dicta petitione audita, interrogauit dictos testes, prius eis delato, et præstito iuramento super præmissis, qui testes, et quilibet eorũ de seipso, et de alijs contestibus asseruerunt agnouisse dictũ testatorem, & cognoscere dictũ hæredem, et se possidere immobilia, & esse bonæ conditionis, et famæ, et habuisse notitiã de facultate testatoris. Postquã immediate dictus D. Iudex interloquẽdo pronunciauit dictos testes fore idoneos ad vidẽdum inchoationẽ, prosequutionem, & perfectionem dicti inuẽtarij, & hoc ad petitionem dicti hæredis præsentis, et petentis, et non com-

X 2 paren-

parentium cōtumaciam primitus, & ante omnia legitimè accusantis. Postquam immediatè dictus hæres volens ad inchoationem dicti inuētarij procedere, & pro principio, & praeambulo dicti inuentarij fecit propria manu venerabile signum sanctæ crucis: Item dixit esse, & inuenisse in dicta haereditate res infrascriptas. In primis vnam domum confinatam, & item vnam cultricem de serico, et alia reliqua, &c. & hoc præsentibus, & videntibus, ac intelligentibus dictis testibus adhibitis, & rogatis, D. Iudex mandauit dictis testibus, quòd debeat interesse, vsque ad consummationem dicti inuentarij. Postquam incontinenti P. legatarius coram præfato D. Iudice cōparuit, et protestatus fuit, quòd suum legatum ponatur in inuentario. Item comparuit N. creditor, et protestatus fuit, quòd suum creditum ponatur in inuentario, & hoc præsente dicto hærede, & dicente, & protestante dicto legatario, & creditori, quòd ostendant iura sua, & quòd est paratus ponere in inuentario, quatenus de iure poni debeant, alias non. Principiato itaque inuentario (elapso primo mense) duo menses sunt ad perficiendum: Modus ergo illius perfectionis est iste. Existens dictus Lucius hæres coram dicto domino Iudice pro tribunali sedente, vt supra, volens dictum inuentarium prosequi, & finire, petijt vocari, & citari creditores, & legatarios dicti Caij, & generale proclama fieri, quòd si est aliquis, vt supra, Die tali, &c. in dicto termino cōparuit dictus Lucius, & citatorum non comparentium contumaciam accusauit, Postquam immediatè infrascripta bona tamquam haereditaria haereditatis dicti Caij dictus hæres inseruit Talem uineam, item vnum infortiatum, et reliqua, &c. Protestans, quòd si qua per errorē posuit non ponenda, ex nunc eleuat de dicto inuentario, & si qua per errorem omisit ponere, cum ad nōtitiam eius peruenerit, ponet, & hoc praesente dicto D. Iudice, & dictam protestationem admittente inquantum de iure teneatur, & debeat, postquam incontinenti dictus Lucius se subscribat, si scit literas, si autem nesciat, dicat se nescire. Subscriptio haeredis haec est. Ego Lucius haeres ex testamento Caij patris mei, cum beneficio l. & inuentarij prædictum inuentarium incepi, & perfeci bona fide, & sine fraude, teste mihi existente venerabillßimo signo sanctae crucis, quod proposui super scriptis, & subscriptis testibus, & a me adhibitis, & rogatis

secun-

Digitized by Google

secundum formã iuris, si hæres nescit scribere, alius subscribat pro eo in prima, vel in tertia persona modo prædicto. Subscriptio testium hæc est. Ego Mar. Testis vocatus, adhibitus, & rogatus a dicto Lucio hærede, & a dicto D. Iudice, vt supra sedente, in locum maximè creditorum, & legatariorũ absentium subscribo me, & iuramento præstito corporaliter ad sancta Dei Euangelia, & per dictum ven. signum crucis iuro, dictum inuẽtarium secundum conscientiam meam esse inceptum, & perfectum à dicto hærede me præsente bona fide, & sine fraude, & me omnia vidisse à principio vsque ad finem, & non esse cõscium alicuius malignitatis (ita iuuet me Deus) & hæc ad sancta Dei Euangelia, & assero me cognouisse dictum testatorem, & dictum hæredem, & me immobilia possidere. et eadem forma cæteri se subscribant, & si omittuntur illa verba in locum, &c. non est vis, quia præsumũtur coram Iudice omnia solemniter acta. Quibus omnibus, & singulis sic peractis, dictus D. Iudex (vt supra) pro tribunali sedens suã, & dictæ suæ curiæ auctoritatem, & decretum interposuit. Et si vis quòd nihil obijci possit, citentur de nouo citandi ad veniendum, & opponendum, quare non debeat pronunciari inuentarium legitime confectum, & quare non debeat super eo interponi decretum. Quo facto Iudex pronunciet inuentarium legitimè confectum. Argu. l. tutor a patruo ff. de confir. tuto. Sequitur videre de subscriptione notarij hoc modo. Ego N. notarius, &c. & nota, quod vbi sunt duo notarij, non uidetur necessarius aliquis testis pro rescripto, §. si uero absunt, in auct. de hæred. & falcid. sed tres testes loco creditorum, & legatariorum absentium semper sunt necessarij.

2 *Vtilitates autem, quæ habentur ex aditione hæreditatis, & confectione inuentarij, singulatim enumerantur per Ias. in l. fin. §. & si præfatam C. de iure delib. ad quem pro illarum intellectu recurrere poteris.*

DE REPVDIATIONE hæreditatis.

Forma repudiationis hæreditatis.

ARNOLDVS Filius q. B. coram spectabili viro. D. N. Iudice cõstitutus, qui hæreditatem dicti q. B. sui patris sibi ex paterno testamento delatam, vel ad se ab intestato spectantem sibi verisimiliter

militer credit esse damnosam, ne a creditoribus ipsius hæreditatis pulsetur in aliquo, seu grauetur, omnimodo se ab eadem haereditate abstinuit, & eam, ac omne ex ea, commodum, & incommodum penitus recusauit. Si vero extraneus hæres eam repudiat, sic dices.

Arnoldus Filius P. hæreditatem B. sibi ex testamento ipsius B. delatam verisimiliter existimat sibi fore damnosam, Idcirco constitutus coram magnifico D. Iudice, &c. ipsam haereditatē omnino repudiat, ac omne ex ea commodum, & incommodum penitus recusauit, & recusat.

Nota quòd abstinere, & immiscere est propriè suorum haeredum, Repudiare autem, & adire est extraneorum, vt instit. de hæred. qualita. & diffe. §. in extraneis. C. de iure delibe. super rubrica.

DE CVRATORE DATO in testamento.

Forma confirmationis curæ datæ in testamento.

IN Dei nomine, Amen, &c. Coram, &c. Hieronymus, &c. qui exposuit eidem D. Iudici (vt supra) pro tribunali sedente, qualiter diebus proxime elapsis vita occubuit q. Stephanus, &c. suo condito testamēto, in quo sibi hæredem instituit Danielem eius filium legitimum, & naturalem in puberta te constitutum, cui reliquit curatorem ipsum Hieronymum, prout cōtinetur in testamento manu publici notarij rogato, ad effectum validitatis sibi commissæ curæ, & omnium per eum gerendorum, petijt ab eodem D. Iudice, vt supra pro tribunali sedente dictam eius curam sibi confirmari, & quatenus opus sit eam de nouo decerni, offerens se paratum dictam curam, & defensionem personae, & iurium ipsius Danielis suscipere, aliasque, & alia facere, ad quæ de iure tenetur. Qui magnificus D. Iudex vt supra pro tribunali sedens, habita plena informatione de tenore testamenti dicti q. Stephani, in quo idem Hieronymus fuit curator deputatus dicto Danieli, ipsum quidem Hieronymum in curatorem confirmauit, & quatenus opus sit dictam curam personae, & administrationem bonorum dicti Danielis decreuit, dicendo eidem Hieronymo, & ter replican. esto curator, & aliàs prout in supradicta forma tutelæ datiuæ, quam reassumere poteris. et sequere de verbo ad verbum prout in ea mutandis mutatis.

DE

Digitized by Google

DE CVRATORE DANdo ventri.

1 Forma curæ datæ ventri vxoris.
2 Mater an sit admittenda ad curã filij.

1 SI vero datur curator ventri vxoris, & bonis, seruetur forma tutelae, quae datur ab intestato, præuia expositione facienda coram Iudice, vbi mulier narret virum suum decessisse ab intestato ipsa relicta praegnante, prout ex apparentia corporis videre est, & vt informari potest ipse Iudex ab obstetrice, & alijs mulieribus ibidem praesentibus, & praedicta vera fuisse, & esse affirmantibus, & ne bona relicta per dictum suum virum, damnum patiantur defectu legitimi administratoris, & etiam pro conseruatione iuriũ ipsius vxoris, ne ex negligentia sibi in aliquo praeiudicetur, petit ventri suo decerni curatorem.

Qui magnificus D. Iudex intellectis, & auditis superius expositis per ipsam d. mulierem constito sibi exposita per eam vera fuisse, & esse tàm per apparentiam corporis ipsius, quàm per informationes ibidem receptas à tali obstetrice, necnõ a B. & F. affinibus ipsius mulieris ibidem præsentibus, et suo iuramento per eas praestito in manibus ipsius d. Iudicis, dictum curator ẽ, scilicet N. ibidem præsentem, & onus huiusmodi in se sua sponte suscipientem, eidem ventri, & bonis praedictis deputauit, reliqua extende prout in alia tutela, quae superius habetur ab intestato: Sed numquid Mater debeat ad curam filij vocari, cum ad illius curam vocetur. &
2 videtur, quòd non: quia officium virile est, vt C. quando mu. tut. off. fu. potest l. 1. vnde cum sola tutela his mulieribus concedatur, non debemus ei concedere curam ar. extra de transla. inter corpor. extra de deci. sed dic contra, vt per Specul. in §. cum autem col. 2. eodem tit. versi. sed numquid.

DE CVRATORE DANDO bonis filij fam.

Forma curæ quæ datur bonis filij fam.

IN Dei nomine Amen, &c. Coram, &c. filius Francisci dixit, & exposuit eidem domino Iudici, vt supra pro tribunali sedẽti, quòd licet ipse Iacobus plura, & diuersa bona habeat ad ipsum diuersimode spectantia, quorũ administratio de iure spectat, et pertinet eidem Frãcisco suo patri, tamen ipse Frãciscus ea negligit, nec conseruare permittit, neque ea studiose (vt bonum

decet patrem fam.) gubernare intendit,in maximum ipsius Iacobi, & bonorum praedictorum detrimentum;Quapropter instanter petijt, & requisiuit ab ipso domino Iudice, vt supra pro tribunali sedente, quatenus velit,& debeat dictis bonis dare curatorem, scilicet Christophorum patruum ipsius Iacobi,germanũ fratrem dicti Francisci, ne bona ipsa tendant in sinistrum. Qui d. Iudex, vt supra pro tribunali sedens, attendens requisitionem huiusmodi fore iustam, & rationi consonam, vocato prius ad se dicto Francisco, qui praeuia Iudicis interrogatione respõdendo, dixit, & penitus recusauit coram ipso,& omnibus aliis ibidem astantibus dictas res,et bona prædicti Iacobi:ad illiůs, & bonorum suorum indemnitati consulendum, & ei de opportuno remedio prouidendum, eundem Christophorũ ibidem præsentem,& onus huiusmodi sponte sua suscipientem, in curatorem dictis bonis dedit,constituit,& deputauit, ac administrationem dictorum bonorum ei decreuit. Qui Christophorus sic vt supra deputatus promisit eidem domino Iudici, & ipsi Iacobo praesenti, &c. dicta bona cum ea qua decet conuenientia gubernare,& administrare,illaque, & illorum iura, ac ipsum Iacobum indefensa, et indefensum non derelinquere, illorumq; inuentarium fideliter, et sine dolo conficere,aliasque,et alia facere,ad quæ de iure tenetur, et pro eo, quod sic faciet ibidem præsens.extendantur reliqua prout in supradictis, et aliis formis, mutandis mutatis.

Et cum plura dixerimus de tutoribus,et curatoribus supradictis, aliqua alia etiam visum est referre de deputationibus curatorum, et actorum ad lites agitandas,quæ licet in mea Iudiciali praxi, sub cap.LII.lib. primo satis diffuse explicata fuerint,tamen non inutile, pro minori partium dispendio,et labore hic repetere censui.

DE DEPVTATIONE CVratorum, et actorum ad lites.

1 *Citatio pro obtinenda executione in bonis debitoris, qui in curia obijt, nullis relictis hæredibus, qui citari possint.*

2 *Decretum vi huius citationis.*

3 *Post primam citationem,fit alia similis citatio per duos cursores.*

4 *Post hanc secundam citationem,fit citatio per affixionem, iuxta formam decreti.*

5 *In*

5 *In termino citationis quarto pro quarta dilatione, curator hæreditati iacenti deputatur.*

6 *Deputato curatore, contra eum, æque ac contra principalem processus firmatur.*

7 *Si est institutus certus hæres in testamento defuncti, qui absit ab Vrbe, proceditur modo antedicto: Sed curator illi hæredi certo, non autem hæreditati iacenti deputatur.*

8 *Quomodo procedendum erit contra hæredem minorem.*

9 *Si hæres est infans, non poterit citari, & quare?*

10 *Qui citari debent, quando hæres infans est, & quomodo?*

11 *Infanti proximior aliquis in actorem eligitur, & plura requisita circa hanc deputationem.*

12 *In omnibus prædictis casibus mandatum contra bona defuncti decernitur.*

13 *Si curator non est generaliter deputatus ad omnes causas, alij creditores processum contra eum formare nequeunt.*

14 *Deputatur aliquando curator furioso, & quomodo? & quæ necessario verificanda sunt?*

15 *Deputatio curatoris bonis mercatoris decocti.*

1 *SI quis habet debitorem, qui hic in Roman. curia decedat, nullis relictis hæredibus, qui citari possint, ad effectum habendi executionem contra bona, ita proceditur. Citentur hæredes sint, velint q. D. N. ad comparendum legitimè, & acceptandum, vel refutandum hæreditatem prædicti q. N. aliàs videndum deputari curatorem illius hæreditati iacenti primò pro prima dilatione ad p.d. Citatio haec datur cursori, qui facta diligentia de reperiendo haeredes domi in qua dictus q. N. mortuus fuit in uicinia, et alijs locis publicis, et de hoc relatione facta, Iudex committit hanc diligentiam per duos cursores faciendam;*
2 *quo facto fit alia similis citatio, & traditur eidem cursori, qui*
3 *una cum alio cursore diligentiam facit; et subinde ambo referunt fecisse diligentiam, & non inuenisse, vt supra: secuta hac diligentia per duos cursores, Iudex decernit processum per affixionem ad ualuas curiæ, et domicilij defuncti, si illud habebat; sin autem per affixionem ad valuas curiæ, et aciei Campi floræ. Post hæc fit alia citatio in hunc modum. Citetur per affixionem ad valuas curiae, et aciei Campi Florae, seu domi solitae habitationis q. N. hæredes, si qui sint, &c. sequere ad vnguem, vt in citatione superius posita. In cuius citationis termino Iudex mandat citari ad idem pro secunda dilatione, & fiunt aliæ tres citationes simili modo pro secunda, pro tertia, & pro quarta, et superabundāti dilatione interpollatè vna die pro alia, et præuio Iudicis decreto. In termino vltimæ citationis, quæ*

quæ fit pro quarta, et super abun-
danti dilatione comparet creditor,
et curatorem haereditati iacenti
5 *deputandum, ac fideiussorem pro eo*
conducit, quem curatorem Iudex
deputat sub forma de qua supra.
6 *His praemissis citatur curator ad*
omnes actus requisitos, ac si esset
7 *principalis. Verum si debitor in cu-*
ria Romana moritur condito testa-
mento, et in eo relicto certo haerede
qui ab Vrbe absit, praecedentibus
diligentijs modo praemisso facien-
dis, curator, seu defensor haeredita-
ti, et bonis defuncti, non autem hae-
reditati iacenti deputatur, cum
certus adsit haeres, contra quem
iudicium (vt natura causae sua-
det) formatur pro satisfaciendis cre
ditoribus haereditarijs, quibus cre
ditoribus haereditarijs prius, et de-
inde honoratis in testamento de bo-
nis haereditarijs satisfiet, vt per So
cin. iun. in l. 1. in tit. de leg. 1. n. 327.
Dec. cons. 109. curator etiam datur
bonis ad instantiam illius, qui spe-
rat succedere ab intestato, et qui id
postulat, rectè postulat, quia sua in-
8 *terest bona conseruari. Ang. cons.*
108. col. 1. Alex. cons. 4. nu. 4. lib. 2.
sed si mortui debitoris hæres minor
sit, et curatore indigeat, citatur ip-
semet hæres, quamuis minor sit, mo
do tamen maior sit septennio, ad
comparendum legitime, et aliàs vi-
dendum sibi deputari curatorem,
seu actorem ad lites primò pro pri-
ma dilatione. Et seruatis modo an-
tedicto quatuor terminis, actorem
ad lites, vel curatorem Iudex depu
tat, cum quo fit legitimus processus,
9 *vt supra diximus. At si haeres in-*
fans est minor septennio, non potest
ad causam citari, cum non habeat
uelle neq; nolle; sed citatur tutor te-
stamentarius, si est, sin autem ma-
ter tamquam necessaria, et legiti-
ma tutrix, et administratrix sui fi
lij, seu agnati, et cognati, sin minus
citantur ij in quorum est potestate,
ad comparendum in iudicio coram
d. et minorem defendendum, ac pe-
tendum ei curatorem, seu actorem
ad lites deputari, alias uidendum il
lum per dominum ex officio deputa-
ri. Afflict. decis. 262. n. 2. et sequen.
et præcedentibus supra narratis di
lationibus per Iudicem actor ad li-
10 *tes, siue curator aliquis proximior,*
aut aliquo modo attinens deputa-
tur, ne infans indefensus remaneat,
vt habetur in superius allegata de-
cis. per totum, vbi habetur, quòd pro
cessus factus cum curatore aliter,
quam supradicto modo deputato, est
nullus, quia iudex daret curatorem
infanti, qui non potest petere curato
rem sibi dari; quia illa aetas quic-
quid videt ignorat: curator autem
11 *ad lites nō datur nisi petenti, Alex.*
cons.

Digitized by Google

cons.22.in fin. Bal.in c.1. de milit. Vassal.qui contu.est, fit ergo processus modo praemisso, et mandatum
12 *contra bona defuncti tantum conceditur, si superuenerint alij credi-*
13 *tores, et citent curatores, ut supra deputatos, processus non est ualidus, nisi deputatio se extendat ad omnes alias minoris causas. Deputatur nonnunquam curator furioso, seu mente capto ad illius proximiorum*
14 *instantiā, examinatis testibus summariè, et extraiudicialiter, super eo, quod N. est mente captus, hisque examinatis, Iudex personae, et bonis praedicti N. curatorem in gradu proximiorem, cum solita cautione de vtilia faciendo, et inutilia pratermittendo, ex officio deputat, nec requiritur super hoc plenaria cognitio, seu inquisitio, sed sufficit, quòd aliqualiter constet de furore, vel adhibere medicos, qui hoc cognoscāt, vt in l. obseruare, ff. de cura. fu. et pro. citata per Alex. cons. 86. uers. verum est, quod causæ cognitio n.5. et ratio, quia talis deputatio curatoris non causat praeiudicium ei cui deputatur. Item deputatur curator prodigo (vt habetur per Spec. in lib. 1. par. 3. in tit. de curatore. Deputatur etiā curator bonis defuncti, seu decocti, instātibus creditoribus, quorum requisita satis diffuse explicaui in dicto meo libello praxis Iudicialis sub c.52. l.1. eod. tit. cuius instru. deputationis curat. bonis decocti formā, tamquā non semel occurrētis, hic cōscribere uolui, et haec est.*

15 *In nomine Domini Amen, etc. Anno, etc. Comparuerunt coram Rpd. A. iu. vt. doct. vtriusque signaturae Sanctiss. D. N. Papae Referendario Illustriss. et Referendiss. D. Auditoris Camerae in ciuilibus Locumtenen. meque Notario, etc. mag. DD. N. & N. deputati à creditoribus D. N. olim mercatoris in Vrbe, et pro omni eorum priuato, et particulari interesse, et dictis nominibus respectiue stante notoria decoctione, et fallimento dicti N. petierunt ad instantiam, et commodum, ac vtilitatem dictorum creditorum, et vt celerius eis de eorum respectiue creditis satisfiat, aliquem in curatorem bonis iacentibus dicti N. deputari, qui curator ad eorundem creditorum vtilitatem, et vt celerius eorum credita consequi possint, et valeant, omnes, et singulas actiones mouere, pertractare, agere, defēdere, prosequi, et expedire in iudicio, et extra possint, et valeant, & confisi praefati dd. N. & N. nominibus quibus supra de fide d. A. petierunt eumdem A. in curatorem bonis dicti N. vt supra deputari omni meliori modo, &c. Qui Reuerendissimus D. Locumtenens attendens*

tendens requisitionem huiusmodi fore iustam, & rationi consonam dictum D.A. ibidem præsentem, & onus huiusmodi in se sponte suscipientem in curatorem bonis præfatis, ad effectum omnes, & singulas actiones contra quoscumq; mouendi, & quascumq; motas actiuè, & passiuè pertractandi, agendi, defendendi, & prosequendi in iudicio, & extra, necnon pecunias, & credita quæcumq; exigendi, & recuperandi, ad effectum, vt beneficio dictorum creditorum deponantur penes aliquem campsorem, fide, & facultatibus idoneum, per supradictos DD. deputatos deputandum, & de exigendis, et recuperandis quoscunq; quietandi, ac iura, & actiones si opus fuerit cedendi, cum clausulis solitis ad lites, & cum omnibus facultatibus, & auctoritatibus talibus curatoribus dari solitis, & consuetis, & de iure requisitis. & in similibus necessarijs, & opportunis deputauit; Dicendo eidem curator esto, & vtilia pro dictis creditoribus, & bonis facito, et inutilia prætermittito. & quod ita faciet præfati DD. N. & N. proprijs, & priuatis nominibus, ac vti principales principaliter, et insolidum scientes, se, &c. sponte, &c. pro dicto A. fideiusserunt, et promiserunt. quos DD. N. & N. sic promittentes, præsentes, &c. dictus D.A. à fideiussione, & promissione huiusmodi indemnes penitus, & sine damno releuare promisit, ita quòd, &c. alias &c. de quibus, &c. Pro quibus præmissis, &c. Super quibus omnibus idem Rpd. Locumtenens, vt supra pro tribunali sedens ad petitionem, & instantiam dictorum DD. deputatorum auctoritatem suam, qua fungitur, & dictæ suæ curiæ decretum interposuit, supplendo omnes, & singulos tam iuris, quàm facti defectus, si qui forsan in præmissis interuenerint, omni meliori modo, &c. super quibus, &c. Actum, etc. præsentibus testibus, &c.

Deinde, & incontinenti coram eo Rpd. Locumtenente, in loco, vbi supra, pro tribunali sedente, meque Notario, &c. comparuit idem D.A. curator, vt supra deputatus, cum præsentia, decreto, & auctoritate dicti Rpd. Locumtenentis constituit eius, & dictorum bonorum dicti N. vel illius creditorum, & deputatorum prædictorum actorem, Dominum B. in Romana curia causarum procuratorem, præsentem, & onus huiusmodi in se sponte suscipientem, ad omnes, & singulas dictorum bonorum, seu illorum creditorum dicti N. lites, et causas, ciuiles, et criminales, profanas, meras, & mistas, motas, et mouen-

Digitized by Google

mouendas, actiuè, & passiuè contra quascumque personas, &c. in quocumque foro, siue iudicio atque instantia, & coram quibuscumque DD. Iudicibus comparendum, agendum, &c. cum clausula ad lites, & generaliter, &c. promittens, &c. releuans, &c. super quibus omnibus idem D. A. curator petijt à praefato R. p. d. Locumtenente auctoritatem suam, & dictae eius curiae decretum interponi, qui R. p. d. Locumtenens, vt supra pro tribunali sedens causa cognita, suam, & dictae suae curiae decretum, & auctoritatem interposuit, suppletis, &c. super quibus, &c. Actum Romae, vbi supra, praesentibus quibus supra testibus &c.

Nec praescriptas formulas praetereundas, sed hic omnino tamquam ne dum in R. P. D. Auditoris Camerae, verum etiam omnibus alijs Vrbis, & aliarum Ciuitatum tribunalibus, necessarias, conscribendas fore censui: quoniam eueniente casu decoctionis alicuius mercatoris, qui timore carcerum statim fugam arripit, relictis quam pluribus bonis iuribus, & actionibus, in quibus succedunt illius creditores, qui ad effectum eorum credita consequendi, & eorum actiones contra quoscunque in iudicio, & extra experiendi pro validitate processus de super facien di, curant ad praescriptam deputationem deuenire, cuius formam tamquam huic rei conuenientem superius scripsi.

S. D.

Digitized by Google

S. D. N. PII PAPÆ QVINTI

Reformatio Tribunalis Auditoris Cameræ.

OTV proprio &c. Inter illa, quæ in singulis in Vrbe Curijs, & officijs emendanda, seu rectius disponenda decreuimus, hæc de Curiæ causarum Cameræ Apostolicæ generalis Auditoris officio, ac Tribunali seorsum ab vniuersali reformatione Apostolica auctoritate perpetuo statuimus, & ordinamus, quæ & ab Auditore, & ab eius Locumtenentibus, Curiæque ipsius Iudicibus, & Notarijs exactissime seruari præcipimus.

In primis, ne quisquam ex confessione debita procuratore suo ad id in ipsamet obligatione in posterum constituto in iudicio, vel alibi facta condemnetur; nisi idem etiam procurator ad defendendum in iudicio fuerit constitutus; & ipse cum constitueretur, defendendi onus huiusmodi sponte præsens acceptauerit.

Neue quisquam ratione sui consensus in contractu, seu quasi contractu, aut aliàs in iudicio vel extra iudicium, per se, vel alium quocumque modo, etiam in susceptione, quam vocant censurarũ, de cætero præstiti, pure, aut sub conditione, aut in diem censuris Ecclesiasticis innodetur, aut innodatus declaretur.

Quinimmo nec procuratoris, ad confitendũ debitum, constitutio,

tutio, in ipsa debiti obligatione, nisi & ad defendendum vna constituatur, & ipse defendendi onus acceptet, vt præfertur, nec censurarum consensus, aut susceptio huiusmodi vsquam recipiatur, vel admittatur, siue etiam describatur: neque de his quisquam rogetur, etiam in Cameralis obligationis formula, siue principaliter, siue incidenter: neque iudicium vllum, aut vlla exequutio inde fiat, aut decernatur.

Excipimus autem ab his, quæ de confessione debiti, & procuratoris, ad id constitutione, supra statuimus, obligationes, quæ de rebus ac iuribus ad Cameram Apostolicam pertinentibus factæ iam sunt, aut in posterum fieri oportuerit, in quibus quo ad huiusmodi confessionem, & constitutionem, liceat illud idem fieri, quod hactenus est obseruatum.

Quod si quando aliqui seipsos in Vrbe efficacius obligare voluerint; vt in exactionibus laborandum non sit, quas pro commodiori hominum commercio faciles esse expedit, poterit Iudex parti præsenti, & se obliganti præcipere, vt die certa tunc statuenda soluat; monens, quod si ea die sponte non soluerit, nulla exinde facta personali citatione, sed præuia tantum vnica dilatione, quę per affixionem locis consuetis intimabitur, ad exequutionem contra ipsum procedat: & in subsidium, vbi exequutio realis, personalis facile fieri non poterit; in ipsum tanquàm contumacem, contemptoremque sui præcepti, excommunicationem decernet. Hæc tamen, quo ad excommunicationem monitio, vbicumque facilis futura esset, exequutio non adhibeatur.

Cum autem præscripta dies cesserit: ea distinctio seruetur, vt si obligatio vel in Vrbe erit contracta, vel in Vrbe sit soluenda, sola intimationis affixio prædicta sufficiat. Si vero extra Vrbem, & obligatio contracta, & solutio destinata fuerit, non aliter ad exequutionem procedatur, nisi facta legitime debitori intimatione dilationis huiusmodi.

Rursus, vbi in obligatione extra Vrbem facta, pariter solutio extra Vrbem destinata fuerit, præter dictam dilationem, detur etiam alia, pro loci distantia, intra quam docere possit, & debeat debitor se soluisse.

Quod

Digitized by Google

Quod ſi parti petenti, ac debitum agnoſcenti, danda videbitur aliquando longior aliqua dilatio ad ſoluendum (intra quam nullum omnino mandatum, aliudve exequutionis genus relaxari poterit) èa erit dierum triginta, aut ſaltem arbitrio Iudicis: qui pro debitoris qualitate, & debiti ſumma, vtrum voluerit de prædictis terminis eliget.

Qua in re illud obſeruetur, vt ſi forte poſt decretum, & relaxatum, atque etiam actuario Notario traditum mandatum exequutiuum, viſum fuerit Iudici dilationem hanc concedere: non alio poſteà iudicio, aut etiam mandato, opus ſit actori, ſi reus intra dilationem ipſam non ſoluerit, ſed eodem illo, quod anteã traditum, aut relaxatum, ſiue decretum fuerat, exequutionem ſuam proſequatur.

Sed & in omnibus, quæ aliter quam cum ſupradictis præcepto, & monitione vbicunque locorum factæ fuerint obligationibus, & aliàs ſemper, illud omnino ſeruetur: vt ad excommunicationem cuiuſquam non deueniatur, niſi cuius fuerit erga Iudicem contumacia, ipſo etiam, nec tantum procuratore ſuo, quamuis ſpecialiter conſtituto, prius legitime citato.

Verum ſicuti antea, earum quæ in forma Cameræ erant obligationum, ita & harum, quæ futuræ ſunt, pro illis iudicium, ſiue cognitio, & exequutio in Vrbe ad Auditorem Cameræ ſolum ſpectet in vniuerſum, iuxta ſuas facultates: Romanos tamen debitores laicos liceat creditoribus etiam in Curia Capitolij conuenire iuxta priuilegia Populo Romano conceſſa. Quo vero ad clericos, ratione originis, vel beneficij Romanos, locus ſit præuentioni inter ipſum Auditorem, & noſtrum in Vrbe Vicarium.

Cæterum idem Auditor appellationes non aliter audiat, ſiue admittat, quam ſi exhibita fuerit Notario in actis ab appellanteã fides publica, ſeu publicum inſtrumentum ſententiæ, à qua extitit appellatum, eaque ſit diffinitiua, vel vim habeat diffinitiuæ: neque aliter earum ratione inhibeat, quam inſerto in literis inhibitionis toto fidei, ſeu inſtrumenti huiuſmodi tenoreã.

Quare Iudices à quibus appellari continget, eorumque Notarij, fidem ſeu inſtrumentum huiuſmodi, partibus petentibus, & debi-

debitam Notarijs mercedem soluentibus tradent in tempore: alioquin Iudices officio iudicandi, Notarij exercitio notariatus, tandiu suspensi sint, donec appellanti omnia damna, & interesse propterea passa ab ipso Auditore extraiudicialiter æstimanda, resarserint. Et nihilominus facta ab appellante fide de sua petitione, & Iudicis, siue Notarij denegatione, idem Auditor inhibere, & in causa procedere possit. Literas Apostolicas, quibus certus, qui per seipsum procedat, exequutor præscriptus est, nullo modo exequatur: sed & omnes præterea, in quarum exequutione pars vocanda fuerit, non aliter exequatur, quam seruatis, pro rerum contingentia, constitutionibus fe. re. Bonifacij PP. VIII. prædecessoris nostri de vna, & Concilij generalis de duabus dietis, nisi ipsis constitutionibus derogatum fuerit expresse in literis, quæ fuerint exequendæ: sed & tunc, ne quemquam extra diœcesim vltra tot dietas euocet quot in ipsis literis expressum erit; neue alijs vices suas committat, vel subdeleget, quam constitutis in dignitate Ecclesiastica, aut cathedralium Ecclesiarum Canonicis.

Exceptis literis pensionum, quarum solutio in Romana Curia destinatur, & his omnibus, quibus ipse nominatim executor præscriptus fuerit: his enim casibus possit ad se vndecumque, & quocumque partes euocare.

Monitoria generalia, vulgo, Significauit, appellata, quæ scilicet, vt aliquid reueletur, seu restituatur, vel probetur, cum censuris Ecclesiasticis publicari solent, nullo modo decernat siue expediat.

Similiter nihil sine speciali nostra commissione decernat, aut faciat, aut mandet, quod Episcopos, aut alios locorum ordinarios impedire possit, ne ad exequutionem decretorum Sacri Concilij Tridentini, correctionemque morum libere procedant.

Ab omnibus autem & singulis ijs, quæ ad eius iurisdictionem secundum præmissa pertinere nolumus, vsque adeo abstineat, vt neque monitoria, neque citationes, neque inhibitiones, neque sequestra, neque mandata de manutenendo, neque aliud

 quic-

Digitized by Google

quicquam, quocumque sub prætextu, super ijs aut ipse decernat, aut ab alijs decreta reuocet, & pariter eius Notarij nihil omnino expediant, aut etiam scribant, sub pœna omissionis officij.

In causis vero sui fori ciuilibus, etiam in quibus summarie, & ad instar beneficialium procedendi, ei concessa est facultas: nunquam omnino ad pœnas contumaciales deueniat, sed potius receptis probationibus ad negotium principale spectantibus, datoque competenti termino parti absenti, demum super his seruatis seruandis diffinitiue pronunciet, etiam sine litis contestatione.

Mandata de manutenendo, numquam, nisi parte legitime citata, & compendiosa, ac summaria causæ cognitione adhibita, decernat.

Idem & in sequestris seruetur, nisi aliqua ratione timendum sit Iudicis arbitrio, de suspicione fugæ, vel bonorum dilapidatione.

Ne autem contingat, vt absentes, & in remotissimis ab Vrbe partibus degentes, si ob prætensum aliquod crimen moneantur ad personaliter comparendum, deinde inculpabiles reperti, maxima itineris incommoda, & dispendia nulla sua culpa passi sint, neminem posthac extra Italiam existentem ad comparendum personaliter moneat, nisi facto verbo nobiscum, de quo verbo habito fiat mentio in literis monitorijs.

Postremo Notarij nihil vnquam cuiusuis generis scripturæ ad iudicium pertinentis, quod extra Curiam mittendum sit, expediant, & parti tradant: nisi cum subscriptione Auditoris, vel eius Locumtenentis.

Circa impensas autem, quæ à partibus pro scripturis, & expeditionibus faciendæ sunt, vel vltra ea, quæ in vniuersum in omnibus Curijs obseruari volumus, infrascripta specialiter in eadem Curia Auditoris, etiam in causis pendentibus obseruentur.

In causis, quæ ordinarie secundum Auditoris facultates in eius tribunali introductæ fuerint, vel introduci potuerint, siue post cœptam causam superueniat commissio, siue ante impetrata sit, siue in prima, siue in vlteriori instantia, nulla in re augeat impensam; sed quo ad hoc habeatur semper causa pro ordinaria, ita etiam

ratione

ratione ſententiæ, neque Notarij, neque Iudices quicquam propterea accipiant, vltra, quod accipere potuiſſent, ſi commiſsio non adeſſet.

Siue igitur adſit commiſsio, ſiue non, in cauſis ordinariè ad hunc forum pertinentibus exigatur vt infra, & non amplius.

Sit itaque pretium perfectæ expeditionis, taxa, & alijs omnibus comprehenſis.

Pro monitorio ſpeciali ad partes, iul. nouem.

Pro monitorio ſpeciali per edictum, iul. duodecim.

Pro monitorio in vim bullæ Eugenianæ, iul. duodecim.

Pro Eugeniana per edictum, iul. quindecim.

Pro monitorio in vim Bullæ cœnæ Domini, iul. duodecim.

Pro citatione cum inhibitione, vigore appellationis extra Curiam, cum inſertione inſtrumenti ſententiæ à qua appellatur, iul. decem.

Pro inſtrumento remiſſoriæ, iul. nouem.

Pro inſtrumento litis pendentiæ extra Curiam, iul. nouem.

Pro tranſumpto ſimplici vnius Bullæ, ſeu inſtrumenti, aut cedulæ, vel etiam plurium ſimilium, vel aliorum iurium in eodem tranſumpto deſcriptorum, ſi fuerint in forma probanti, iul. duodecim.

Si vero in forma Vidimus. iul. nouem: habita tamen ratione exceſſus ſcripturarum arbitrio Iudicis, quo ad laborem Notarij.

Pro ſequeſtro extra Curiam, iul. nouem.

Pro literis ſuperuiuentiæ, quæ non taxentur, iul. quatuor, vna cum ſigillo.

Pro fide legalitatis apponendæ in inſtrumentis Notariorum, in totum vna cum ſigillo, iul. duo.

Pro mandato de exequendo, iul. nouem.

Pro nota ſententiæ nihil exigatur.

Pro ſportulis etiam nihil.

At in cauſis, quæ per commiſsionem introducuntur, & ab initio ſunt commiſſariæ, neque alias ad huius fori cognitionem ſpectant, ſoluatur vt ſequitur.

Digitized by Google

Pro citatione vigore commissionis absque inhibitione extra Curiam, iul. nouem.

Pro citatione cum inhibitione simplici. iul. vndecim.

Pro citatione cum inhibitione sub censuris. iul. quatuordecim.

Pro citatione cum inhibitione sub censuris per edictum etiam pro necessario examine, iul.decem & octo.

Pro inhibitione simplici extra Curiam. iul. nouem.

Pro inhibitione in Curia sub censuris. iul. duodecim.

Pro inhibitione extra Curiam. iul. tres cum dimidio.

Pro monitorio speciali. iul. quindecim.

Pro notis sententiarum diffinitiuarum, quæ in scriptis proferuntur in prima instantia, iul. quadraginta, in secunda, iul. triginta, in tertia, iul. viginti.

Pro nota absolutoriæ ab obseruatione iudicij, iul. quindecim.

Pro nota interlocutoriæ, iul. quindecim.

Pro nota declaratoriæ, iul. octo.

Pro mandato de exequendo, iul. quindecim.

Pro sequestro, iul. quindecim.

Pro sportulis iudicum pro sententijs diffinitiuis ex scripto proferendis, non vltra id, quod in alijs Curiæ tribunalibus ordinarijs à fe. re. Pio Papa IIII. præscriptum est.

De cęteris verò actis, scripturis, & expeditionibus infrascriptis, siue causæ sint ordinariæ, siue commissariæ, soluatur tantummodo infrascriptum pretium, videlicet.

Pro compulsorialibus generalibus, siue specialibus, iul. duodecim.

Pro palmo rotuli remissoriæ, iul. tres. Sit autem palmus linearum triginta, & linea syllabarum decem & octo.

Pro instrumento remissoriæ, iul. duodecim.

Pro instrumento litis pendentiæ in Curia, iul. quatuor cum dimidio.

Pro interdicto speciali, iul. quindecim.

Pro instrumento relaxationis interdicti, iul. quindecim.

Pro

Pro exequutorialibus,iul. triginta ſex.

Pro mandato de immittendo in poſſeſsionem vigore literarum Apoſtolicarum, ſeu in forma breuis,iul. decem.

Pro abſolutione, ſiue abſolutionis commiſsione pro vno, iul. nouem.

Pro duobus litis conſortibus,iul. quatuordecim.

Pro tribus litis conſortibus,iul. decem & octo.

Pro quatuor litis conſortibus iul. viginti tres.

Vltra quatuor,quotcunq; addantur perſonæ litis conſortes,nihil augeatur pretium expeditionis.

Pro capitulo, collegio, confraternitate, aut vniuerſitate iul. quinquaginta.

Pro inſtrumento abſolutionis,iul. duodecim.

Pro decretis à Iudice prolatis, non ex ſcripto, etiam vim diffinitiuæ habentibus, eorumve nota,& ſportulis,nihil.

Pro ſimplici fide etiam plurium actorum,iul. duo.

Pro examine teſtium cum articulis, & interrogatorijs in cauſa, quæ ſit æſtimationis à quinquaginta ſcutis ſupra,vſque ad quamcumque ſummam,ſi articuli non excedant numerum vigintiquinque,interrogatoria numerum trigintaquinque, in domo, vel officio Notarij, iul. quatuor. Extra vero officium,non vltra duplum.

In cauſa æſtimationis à quinquaginta ſcutis infra, ſoluatur tantum pro dimidia: quod ſi articuli excedant numerum vigintiquinque,& interrogatoria triginta quinque,ſoluatur merces Notarij arbitrio iudicis.

Pro inſtrumento ſententiæ,ſi extrahatur,iul.quindecim.

Pro inſtrumento declaratoriæ, non tamen vigore obligationis in forma Cameræ,iul.duodecim.

Pro brachio ſeculari ob nõ paritionem monitorij,aut literarum Apoſtolicarum,vel exequutorialium,iul.triginta.

Pro mandato ſuſpicionis fugæ, vſque ad quamcumque ſummam, etiam in vim obligationis Cameralis decreto, iul. quatuor cum dimidio.

Pro mandato de conſignando, vigore ſequeſtri, etiam vbi pro illius verificatione debitor prius fuiſſet conuentus via exequu-

 tiua,

tiua, vigore obligationis Cameralis, iul. quatuor cum dimidio.

Pro mandato de consignandis pignoribus subhastandis, aut deliberandis, iul. quatuor cum dimidio.

Pro mandato de relaxando pro debito ciuili, iul. quatuor cum dimidio.

Pro mandato in causis ciuilibus loco literarum, pro parua summa, iul. quatuor cum dimidio.

Computato in his omnibus mandatis, iulio sigilli.

De pretio autem sic præscripto, in omnibus supradictis expeditionibus, siue ordinarijs, siue commissarijs, dentur Auditori, & Massæ Notariorum, item (quoad ordinarias) Camerario eædem portiones, quæ & prout antea pro eisdem expeditionibus dabantur, nulla ex parte diminutæ. Reliquum quod ijs portionibus detractis supererit, sit Notarij expeditionis, præterquam in expeditione absolutionis, siue commissionis absoluendi, in qua singulis detrahatur pro rata, ita vt non tantum portio Notarij, sed cuiusq; aliorum minuatur ad eam rationem, vt tantum vnicuique portioni pro eius modo decrescat, quantum omnibus in vniuersum detraximus.

Pro mandato exequutiuo, siue brachio, vbi inuocatione opus fuerit seculari, per omnia expedito, omnibusque comprehensis, pretium sit, vt infra, videlicet.

Ab vno scuto, vsque ad quindecim, iul. quatuor cum dimidio.

A scutis quindecim, vsque ad vigintiquinque, iul. vigintiduo.

A scutis vigintiquinque, vsque ad quingentos, iul. trigintatres.

A scutis quingentis vsque ad mille, iul. sexaginta sex.

A scutis mille, vsque ad quamcumque summam, iul. centum, & decem.

Hoc autem pretium ita diuidatur, vt ex Iulijs vigintiduobus, Auditor habeat iulios sex. Camerarius pro sigillo habeat iulios quatuor cum dimidio. Massa Notariorum habeat iul. quatuor cum dimidio. Reliquum habeat Notarius expeditionis.

Ex iulijs triginta tribus, Auditor habeat iulios octo & baiochos duos cum dimidio, Sigillum iulios quinque cum dimidio,

Massa

Massa habeat iulios octo & baiochos duos cum dimidio. Residuũ Notarius.

Ex iulijs sexaginta sex, Auditor habeat iulios sexdecim cum dimidio, Sigillum iulios vndecim, Massa iulios sexdecim cum dimidio, Notarius quod superest.

Ex iulijs centum & decem, Auditor habeat iulios viginti quatuor, & baiochos septem cum dimidio. Sigillum iulios sexdecim cum dimidio, Massa iulios viginti duos, Notarius reliquum.

Ad constituendas autem supradictas summas, computentur iulij vndecim pro singulo scuto, quilibet vero iulius sit decem baiochorum.

Censurarum Ecclesiasticarum nomine, nihil accipiatur, vel in expeditione mandati exequutiui, seu brachij secularis, vel seorsum ab eo, nec vsquam alias, nisi vbi ad illas rite processum fuerit re ipsa.

Cum vero ad illas procedi contigerit: tunc pro declaratoria, aggrauatoria & reaggrauatoria simul iunctis, & totali earum omnium expeditione, tantumdem exigatur, quantum pro mandato, seu brachio seculari, habita ratione prædictæ distinctionis summarum, ita vt omnis impensa vtriusque expeditionis, mandati scilicet vel brachij secularis, & censurarum simul collecta, duplum non excedat eius pretij, quod mandato, seu brachio seculari supra taxatum est, pro qualibet supradictarum summarum. Excepta vltima maiori summa, videlicet à mille supra. In ea enim summa etiam si contingat vltra, vel post mandatum executiuum, seu brachium seculare, censuras quoque relaxari, nihil tamen earum nomine exigatur; sed tantum præter id pretium, quod pro solo mandato, seu brachio seculari supra taxatum est, accipi possit vltra mercedem pro scriptura.

Numquam tamen cogantur partes inuitæ, vna cum mandato exequutiuo, seu brachio seculari, censurarum quoque expeditionem accipere, aut earum expeditionis pretium soluere, etiam si ad censuras ipsas in subsidium contra contumacem, Iudex comminando rite processerit: & extra loca temporalia Dominio Sanctæ Romanæ Ecclesiæ subiecta, vel etiam extra Italiam

expeditio mittenda foret.

Quod si forte quisquam, legitime seruatis processibus, vtramque expeditionem, mandati scilicet, seu brachij secularis, & censurarum, eodem tempore habere voluerit: tunc apponatur verbis expresßis in ipsa expeditione, quo ad censuras, ne is pretium, quod illarum ratione expendit, vllo modo repetere posßit ab ijs, contra quos decretæ, & prolatæ fuerunt, nisi aduersus eosdem, vigore mandati exequutiui, seu brachij secularis, non satisfacientes, aut aliàs non parentes, censuris ipsis necesse fuerit vti.

Ipsius vero expeditionis censurarum pretium prædictum eadem ratione, & eisdem portionibus diuidatur, quibus pretiũ mandati exequutiui, seu brachij secularis, vt supra dictum est.

Pro duplicatis etiam post quodcumque tempus expeditis, nihil exigatur, præter scripturæ mercedem.

Pro sigillo paruo appenso in qualibet expeditione, soluatur iulius vnus tantum, vbi non adest minor taxa.

Pro mandatis exequutiuis, vel alijs quibuscumque expeditionibus, Notarij nihil recipiant, nisi illis effectualiter partibus consignatis.

Nec partes ipsæ cogantur accipere aliquam expeditionem, nisi eam quam voluerint.

Pauperibus etiam expeditiones in forma pauperum, miserabilibus vero gratis omnino tradant etiam scripturæ mercedem, distinctio vero illarum personarum Iudicis arbitrio remittitur.

Pro terminis coram Iudice seruandis, iudicibus informandis, scripturis ad eos deferendis, seu etiam in officio perquirendis, regestris, seu extractionibus transportandis, & alijs huiusmodi, Notarij, vel eorum substituti, & in eorum officijs scribæ, & copistæ, etiam nomine regalium, seu bibaliorum, nihil prorsus etiam à sponte dantibus accipiant.

In causis criminalibus expeditionum, quæ erũt eiusdem generis, seu nominis, cuius sunt suprascriptæ, pretium augeri non posßit vltra tertiam partem eius, quod supra in ciuilibus præscriptum est.

In regestris, extractibus, copijs indiciorum, & alterius, quam supra-

supradicti generis, seu nominis expeditionibus criminalibus, seruetur taxa ab eodem Pio prædecessore alijs tribunalibus ordinarijs Vrbis præscripta.

In omnibus expeditionibus, ima earum parte Notarius apponat integram summam eius, quod verè expositum fuit, sub his verbis, videlicet. Exposuit in totum tantum: idemq; etiam in libro expeditionum ipsius Notarij describatur.

Et vt præmissa omnibus pateāt, sciatq; quilibet, quid, & quantum in præmissis exponere debeat: quilibet Notarius Auditoris teneatur posthac, tabulam supradictorum pretiorum expeditionum literis maiusculis, ordinatè & distinctè scriptam, in eius officio palam loco eminenti, & cognito proponere, & semper retinere.

Constitutiones item, quæ tam à nobis, quàm ab alijs Romanis Pontificibus prædecessoribus nostris, ad reformationem huius Curiæ pertinentes emanarunt, & in futurum emanabunt, modo his contrariæ non sint, omnino in eadem Curia obseruentur.

Districtius inhibentes Auditori, sub indignationis nostræ, & Locumtenentibus, siue Iudicibus, ac Notarijs prædictis, sub priuationis officiorum suorum huiusmodi, & alijs etiam grauioribus, nostro, & pro tempore existentis Romani Pontificis arbitrio infligendis, & applicādis pœnis, ne de expeditionibus, & alijs sibi per præsentem interdictis, ac cōtra præsentis formam, & tenorem, etiā quorumuis priuilegiorum & indultorum, ac literarum eis quomodolibet concessarum, aut consuetudine, & styli immemorabiliter obseruati, vel alio quouis prætextu se intromittere quoquo modo audeant, seu præsumant.

Decernentes quæcumque decreta, & acta, ab eisdem Auditore, Iudicibus, & Notarijs pro tempore contra præsentis formam, & tenorem emanata & facta, nulla, & inualida, ac extorta, & subreptitia, nulliusq; roboris, vel momenti fore, & censeri, neminique propterea suffragari posse, vel debere. Et ita per quoscumque Iudices, & Commissarios, quauis auctoritate fungentes, etiam S.R.E. Cardinales, & causarum Palatij Apostolici Auditores, in quauis causa, & instantia, sublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudidicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, iudicari, & diffiniri

niri debere, irritum quoque, & inane quicquid secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac stylo, consuetudine, ac quocumque temporis cursu, etiam immemorabili roboratis, priuilegijs quoque, indultis, eidem tribunali, ac illius Auditoriatus officio; & Auditori etiam in eiusdem officij erectione, & institutione, ac Iudicibus, & Notarijs ipsis, illorumq; Collegio etiam simili motu, etiam consistorialiter, &c. sub quibuscunque tenoribus, & formis, ac cum quibusuis clausulis, & decretis in genere, vel in specie, & aliàs quomodolibet, etiam per nos concessis, approbatis, & innouatis, quibus omnibus, etiam si pro illorum sufficienti derogatione, de illis, eorumq; totis tenoribus, specialis, specifica, indiuidua, & expressa, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quæuis alia expressio habenda, aut aliqua exquisita forma ad hoc seruanda foret: tenores huiusmodi præsenti, pro sufficiēter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter, & expresè derogamus, contrarijs quibuscūque, & quibuslibet alijs priuilegijs, indultis, & literis Apostolicis, generalibus, vel specialibus, quorumcūque tenorum existant: non obstantibus per quæ præsenti non expressa, vel totaliter inserta, effectus præsentis impediri valeat quomodolibet, vel differri, & de quibus, quorumcumque totis tenoribus specifica, indiuidua, & expressa, ac de verbo ad verbum habenda esset mentio specialis.

Vt autem præsens Motus proprius ad omnium notitiam deducatur, ac omnes quorum interest, vel interesse poterit afficiat, volumus, & mandamus, illius copiam in Palatij nostri Apostolici, ac domus, seu Curiæ prædicti Auditoris valuis, necnon acie Campi Floræ affigi, & ibidem relicta eius copia aliquandiu detineri.

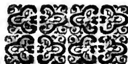
Volumus item, quod præsentis Motus proprij sola signatura sufficiat, & vbique fidem faciat in iudicio, & extra, regula contraria non obstante. Quodq; eius transumptis Notarij publici manu subscriptis, & personæ in ecclesiastica dignitate constitutæ sigillo signatis, plena, & indubia fides, eaq; prorsus adhibeatur in iudicio,

cio, & extra, quæ præsenti adhiberetur, si foret exhibitus, vel ostensus.

Placet, & ita Motu proprio statuimus, & mandamus M.

Dat. Romæ apud Sanctum Petrum, duodecimo Kal. Decembris, Anno Quinto.

Anno à Natiuitate Domini Millesimo Quingentesimo septuagesimo, Indictione decimatertia, Die vero quarta Mensis Decembris, Pontificatus Sanctissimi in Christo patris, & D. N. D. Pij diuina prouidentia Papæ Quinti Anno eius Quinto, Retroscriptæ Literæ affixæ, & publicatæ fuerunt in locis retroscriptis, Necnon præsentatæ, intimatæ, & notificatæ fuerũt Illustriss. & Reuerendiss. Patri D. Alexandro Riario Curiæ causarum Cameræ Apostolicæ generali Auditori, eidemq; data copia, Et etiam R.P.D. Vincentio Fuscherio in ciuilibus, & Mag. D. Vincentio Bellutio in criminalibus eiusdem Illustriss. & Reuerendiss. P. D. A. Ç. Locumtenentibus, & D. Ioanni Antonio Curto Notario, & Mensario dominorum Notariorum eiusdem R. P. D. A. C. videlicet data copia per me Ioannem Andream Rogerium præfati S. D. Papæ Cursorem.

S.D.N.

LITERAE

S. D. N. GREGORII

PAPAE XIIII.

FACVLTATVM
Illustriss. & Reuerendiss. P. D. Camillo Burghesio Protonotario Apostolico, vtriusq; Signaturæ Referendario, Curiæq; causarum Cameræ Apostolicæ generali Auditori concessarum.

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei, Ad perpetuam rei memoriam.

DILECTO Filio Magistro Camillo Burghesio, Presbytero Romano, vtriusque Iuris Doctori, Capellano nostro, & causarum Cameræ Apostolicæ, generali Auditori, salutem, & Apostolicam benedictionem. Ad generis nobilitatem, eximiamque doctrinam, ac in rebus gerendis experientiam, & dexteritatem, necnon fidei, & iustitiæ zelum, ac integritatem, singularemq; probitatem, & cæteras virtutes, quibus clarere dignosceris, nostræ dirigentes considerationis intuitum, ac indubie sperantes, quod ea, quæ tibi duxerimus committenda, summa cum prouidentia, & exacta diligentia laudabiliter exequeris: dignum, quin potius debitum reputamus, vt personam tuam condignis honoribus, & gratijs prose-

prose-

Digitized by Google

prosequamur. Aliàs siquidem fel. rec. Sixtus Papa V. prædecessor noster, officium generalis Auditoratus, seu Audientiæ causarum Curiæ Cameræ Apostolicæ, quod dilectus filius noster Augustinus Sancti Adriani Diaconus Cardinalis Cusanus nuncupatus, tempore assumptionis de persona sua ad Cardinalatus honorem, per eundem Sixtum prædecessorē factæ, obtinebat, per assumptionem huiusmodi, aut aliàs tunc vacans, cum officio correctoris Archiuij Romanæ Curiæ, alijsque illi annexis, ac omnibus, & singulis suis honoribus, priuilegijs, necnon ex dismembratione, & separatione sex millium scutorum monetæ Romanæ annuorum, ad rationem decem Iuliorum eiusdem monetæ pro quolibet scuto huiusmodi, ex fructibus dicti officij Auditoratus, per eundem prædecessorem tunc ex certis causis factis, eidem Cameræ, seu aliàs applicatorum; remanentibus iuribus, regalibus, & emolumentis consuetis, ac facultatibus, & indultis, necnon decretis, etiam in ordine, & modo procedendi in causis, eidem Augustino Cardinali, & alijs, qui pro tempore fuerant, causarum Curiæ huiusmodi generalibus Auditoribus, etiam per piæ memoriæ Iulium II. Leonem X. Clementem VII. Paulum III. Iulium etiam III. & alios quoscūque Romanos Pontifices prædecessores nostros, ac etiam eundem Sixtum prædecessorem, & Sedem Apostolicam, sub quibuscūque tenoribus, & formis, ac cum quibusuis clausulis, & decretis, tam sub plumbo, quàm in forma Breuis, & aliàs ex vsu, stylo, & consuetudine, quomodolibet concessis, cōfirmatis, & innouatis quondam Horatio Burghesio, causarum Curiæ huiusmodi, dum viueret, Auditori, Apostolica auctoritate cōcessit, & assignauit: ipsumque Horatium ad eius vitam, suum, & pro tempore existentium Romanorum Pontificum, & dilecti filij nostri Henrici, tituli Sanctæ Pudentianæ, Presbyteri Cardinalis Caetani nuncupati, & pro tempore existentis Camerarij S.R.E. & Curiæ causarum huiusmodi generalem Auditorem, cum honoribus, oneribus, priuilegijs, iuribus, regalibus, emolumentis, facultatibus, & decretis prædictis constituit, & deputauit: ac in locum dicti Augustini Cardinalis, ad huiusmodi Auditoratus officium, eiusq; liberum exercitiū substituit, ac surrogauit. Et, quia dictus Horatius in eiusdem Sixti

Narratur Collatio officij Auditoratus Cameræ facta per fel. rec. Sixtum Papam V. bo. me. Horatio Burghesio, et Indultum nō vacationis illius, si decederet infra triennium.

præde-

Digitized by Google

prædecessoris,& dictæ Sedis subuentionem,pro pretio emolumen torum dicti officij Auditoriatus,sexaginta millia scuta monetę de decem Iulijs pro quolibet scuto huiusmodi soluere promiserat,ac realiter,& cũ effectu persoluere inceperat; Idem Sixtus prædecessor propterea eundem Horatium,ab eodem officio Auditoratus,illius vita durante,per eundem Sixtum prædecessorem, vel successores suos Romanos Pontifices pro tempore existẽtes, aut Sedem, & Cameram prædictas, etiam ex quauis causa, inuitum amoueri non posse,nec illud,eiq; assignata,& remanẽtia ex dismembratione sex millium scutorum monetæ annuorum, ad rationem decem Iuliorũ pro quolibet scuto huiusmodi,supra ab eodem Sixto prædecessore facta,iura,regalia,emolumenta, cæteraq; supradicta, in toto,vel in parte imminui,vel subtrahi posse voluit, & mandauit. Quinimmo officium Auditoratus huiusmodi ad tres annos, à data literarum Sixti prædecessoris huiusmodi computandos, per dicti Horatij obitum minimè vacare, sed dicti Horatij interea decedentis,successorem ad soluendum eiusdem Horatij hæredibus, siue ex testamento,siue ab intestato, & non alteri, integrũ eiusdem officij pretium sexaginta millium scutorum prædictorũ teneri;Ita, quòd illud totum integrum pretium deberet omnino peruenire ad eosdem hæredes,& non ad Cameram prædictã, vel alios quoscumque,etiam nõ obstante quacũque earundem literarum Sixti prædecessoris huiusmodi reuocatione,siue per eundem Sixtum prædecessorem,siue per successores in futurũ quouis modo facienda,etiam per viam legis, seu regulæ generalis Cancellariæ, quæ in eo casu nulla esset,& inualida, & concessionem Sixti prædecessoris huiusmodi minimè comprehenderet,etiam si verbis quantũuis generalibus,& vniuersalibus concepta esset,quia eidem Horatio,illiusq; vt præfertur hæredibus, hoc speciale priuilegium ita concessum esse voluit,etiam in vim contractus specialiter inter Sixtum prædecessorem, & Cameram prædictos ex vna, ac eundem Horatium ex altera partibus initi, vt per quamcũque generalem, seu vniuersalem constitutionem, sub quibusuis verbis cõceptam, etiam cum clausula,quod tenores haberentur pro expressis,nullatenus id reuocatũ censeretur,seu ei in aliquo derogatum: ipsiusq;

Horatij

Digitized by Google

Horatij hæredes,ad huiusmodi pretium sexaginta millium scutorum,& pro illo ad officium Auditoratus huiusmodi, vsque ad integram dicti pretij solutionem directã haberent actionem, ac eos, & non alios super pretium sexaginta millium scutorum, & pro illo ad officium Auditoratus huiusmodi, vsque ad integram dicti pretij solutionem,directam haberent rationem,ac eos,& non alios super pretio huiusmodi,quale,& quantumcumque foret, cũ persona eisdem Sixto prædecessori, vel illius successoribus prædictis beneuisa, ad dictum Auditoratus officium pro tempore deputanda,antequam ad illud deputaretur,liberè, & licitè conuenire, & contrahere;neque personam deputandam huiusmodi, antequam de dicto pretio,vt præfertur,integrè satisfecisset, possessionem dicti officij Auditoratus,seu illius exercitij apprehendere:nec eum, aut alium quempiam illud interim, etiam per modũ prouisionis, nisi de fructibus,& redditibus ex illo quomodolibet prouenientibus,hæredibus,& alijs prædictis re ipsa responderet,& eorundem hæredum ad id accederet assensus,exercere posse:necnon eundem Horatium intra spatium eorundem trium annorum, de dicto pretio,seu officio,per viam legati,donationis, etiam causa mortis, testamenti,seu alterius cuiuscumque vltimæ voluntatis,seu etiam cuiusuis contractus inter viuos,in toto,vel parte,in vnius,vel plurium,& diuersarum personarum fauorem, disponere, & ordinare, illudq; transmittere,& transferre,etiam ab intestato, dicta auctoritate liberè,& validè posse;nec fructus ex eodem Auditoratus officio pro tempore perceptos,in sortem illius pretij cõnumerari;nec Horatium, illiusq; hæredes prædictos,super his, & alijs omnibus prædictis,per S.R.E.Camerarium,Vicecamerarium, ipsamq; Cameram,ac illius Thesaurarium,Clericos,Præsidentes,& Commissarios,ac eiusdem Sixti prædecessoris, & pro tempore existentem Datarium, vel quoscumque alios quauis auctoritate fungentes, quouis prętextu,etiam nomine,ac actione spoliorũ,vel aliàs quomodolibet molestari,aut inquietari debere declarauit; etiam si officium Auditoratus huiusmodi ex fructibus,redditibus,& prouentibus Ecclesiasticis emptum foret, & sexaginta millium scutorum huiusmodi summam longe maiorem excederet,& ad quamcumq;

etiam

etiam notabilissimā summam ascenderet; quam totam, & integrā tam eidem Horatio, quam alteri, qui sibi in dicto officio ex resignationis causa mediatè, vel immediatè succederet, ac etiam, dicto Horatio infra dictos tres annos vita functo, illius hæredibus, & successoribus prædictis, inter viuos etiam irreuocabiliter donauit, & liberaliter remisit, ac totum integrum pretium prædictum, qualecumque, & quantumcumque foret, dicti Horatij, ipsoq; Horatio infra dictos tres annos decedente, hæredum prædictorum omnino esse voluit. Et nihilominus pro dicti Horatij, illiusq; hæredum, ac in officio Auditoratus huiusmodi successorum prædictorum securitate, & indemnitate, ac omnium, & singulorum prædictorum obseruatione, & executione, etiam nomine, & loco damnorum, & interesse, quæ eundem Horatium, & illius hæredes, ac successores huiusmodi pati contingeret, & pro euictione generali, & particulari, defensione, & manutentione, ac confirmatione perpetuis, & aduersus quascumque personas ius quomodolibet desuper habentes, seu habere tunc, & pro tempore prætendentes, omnia, & singula eiusdem Cameræ iura, res, & bona quæcumque præsentia, & futura, nedum generaliter, verum etiam specialiter, & expresse in amplissima dictæ Cameræ forma, cum omnibus, & singulis clausulis, decretis, & cautelis in similibus apponi solitis, & cõsuetis eidem Horatio, illiusque hæredibus, & successoribus prædictis obligauit, & hypothecauit, necnon quatenus per consequendo dicto officio ab alijs maius pretium dicta summa sexaginta millium scutorum quãdocumq; reperta foret, vel reperiri cõtingeret, illud omne, & totum cuiuscumque quantitatis, & summæ foret, etiam si dimidiam, vel maiorem partem iusti pretij excederet, eidem Horatio gratiosè, & irreuocabiliter, ac perpetuo, etiam donatione inter viuos, remisit, & condonauit. Decernens, easdem literas ad probãdum plenè, quod eadem omnia in Sixti prædecessoris, ac Sedis, & Cameræ prædictorum subuentionem conuersa forent, aliaq; præmissa vbique, tam in iudicio, quam extra, sufficere, nec ad id alterius probationis adminiculum requiri, ac nullo vnquam tempore de subreptionis, vel obreptionis, seu nullitatis vitio, aut intentionis Sixti prædecessoris huiusmodi, aut alio quouis defectu, etiam

ex eo,

ex eo, quod interesse forsan habentes ad id vocati non fuissent, vel ex quauis,alia causa quantumuis vrgenti,legitima, & iuridica,etiã necessario exprimenda,notari,impugnari, inualidari, ad terminos iuris reduci,& in ius,ac controuersiã reuocari,aut aduersus illas quodcumq; iuris,facti,vel gratiæ remediũ impetrari posse,minusq; sub similium,vel dissimilium gratiarum reuocationibus,etiam sub ea,per quam in principio assumptionis cuiuslibet ad summi Apostolatus apicem reuocarentur,facultates percipiendi pretia officiorũ,in toto,vel in parte,suspensionibus,limitationibus,aut alijs contrarijs dispositionibus per quẽcumque Romanum Pontificem de officijs vacaturis,etiam in vim contractus, & ex titulo oneroso, ac sub quacumq; verborũ forma pro tempore factis, seu sub quibusuis alijs constitutionibus, decretis, & declarationibus, generalibus, & specialibus, quomodolibet tũc editis,& edendis,ac factis, & faciendis, etiã cum quibusuis derogatoriarũ derogatorijs, verborumq; expressionibus,quantũcumq;prægnãtibus,cõprehendi,sed semper ab illis exceptas,& quoties illæ emanabunt,toties in pristinum, & eum,in quo antea quomodolibet erant,statum restitutas, repositas,& plenarie,etiam sub quacumq; data,per Horatiũ,illiusq; hæredes,& successores huiusmodi ex altera partibus,ritè,& rectè initi,& stipulati,ac etiam vtrinque iurati, habere, & perpetuo obtinere,dictamq; Cameram Horatium,illiusq; hæredes,& successores prędictos in iuribus huiusmodi tuendos,& ab omni incommodo,damno,læsione,lite, causa, & controuersia immunes,indemnes,& exemptos conseruandos teneri,& obligatam esse, ac fore: sicq; & non aliter per quoscumq; Iudices ordinarios, & delegatos, etiam causarũ Palatij Apostolici Auditores, ac S.R.E.Cardinales, in quauis instantia, sublata eis,& eorum cuilibet, quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, iudicari,& diffiniri debere: ac ex nunc irritum, & inane quidquid secus super ijs, & circa ea quauis auctoritate, etiam ab eodem Sixto prædecessore, illiusque successoribus Romanis Pontificibus pro tempore existentibus, scienter vel ignoranter contigerit attentari, ac aliàs prout in literis dicti

Sixti prædeceſſoris, ſub Dat. videlicet quinto Calẽdas Ianuarij Pontificatus ſui anno quarto, deſuper confectis, ac in dicta Camera vigeſima ſeptima menſis Februarij anni à Natiuitate Domini milleſimi quingenteſimi octuageſimi noni, ſeu alio veriori die admiſſis, & regiſtratis plenius continetur.

Horatius Auditor obijt intra dictũ trienniũ Sede uacante per obitum pie me. Vrbani VII.

Cũ aũt prædictus Horatius, integra ſumma ſexaginta milliũ ſcutorũ huiuſmodi ꝑ eũ prædicto Sixto prædeceſſori, ſeu illius miniſtris ꝑſoluta, intra prædictũ trienniũ, nẽpe die tertia Octobris milleſimi quingenteſimi nonageſimi, apud Sedem Apoſtolicam, illa per obitũ recolendæ memoriæ Vrbani Papæ Septimi ſimiliter prædeceſſoris noſtri vacante, fuerit vita functus.

1 Officiũ Auditoratus Cameræ Apoſtolicæ cõfertur Motu proprio Camillo Burgheſio.

1 Nos te, eiuſdem Horatij fratrem germanũ, & cohæredẽ, ac in vtraque Signatura noſtra Referendariũ, necnon in Ciuitate noſtra Bononien. Vicelegatũ, quem, propter præmiſſa, ac prædictarũ, & aliarum egregiarũ virtutum tuarũ merita, cæteris in aſſecutione dicti officij Auditoratus anteponendũ eſſe iudicauimus, horũ intuitu gratioſo fauore proſequi volẽtes, teq; à quibuſuis excõicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, alijſq; Eccleſiaſticis ſẽtentijs, cenſuris, & pœnis, à iure vel ab homine, quauis occaſione, vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodatus exiſtis, ad effectũ præſentium dumtaxat conſequendũ, harum ſerie abſoluentes, & abſolutũ fore cenſentes: Necnon ſingulorũ priuilegiorũ, indultorum, & facultatũ, officio prædicto conceſſorum, ac ſcripturarũ prædictarum, aliarumq; literarũ deſuper confectarum tenores, ac ſi verbo ad verbum infererentur, præſentibus pro expreſſis habentes: Motuproprio, nõ ad tuã, vel alterius pro te nobis ſuper hoc oblatæ petitionis inſtantiam, ſed mera deliberatione, & ex certa ſcientia noſtra, tibi, quo ad vixeris, officium Auditoratus, ſeu Audientiæ cauſarum huiuſmodi, ſiue per obitum dicti Horatij, ſiue aliàs quouis modo, quem præſentibus haberi etiã volumus pro expreſſo, aut ex alterius cuiuſcumq; perſona vacet, ſeu reſpectiue ceſſet, cũ officio Correctoriæ Archiuij huiuſmodi, alijſq; illi annexis, ac omnibus, & ſingulis illius honoribus, & priuilegijs, necnon ſalua diſmembratiõne, & ſeparatione ſex millium ſcutorum huiuſmodi, per

dictum

dictum Sixtum prædecessorem, vt præfertur, facta, iuribus, regalibus,& emolumentis consuetis,etiam a die obitus dicti Horatij decursis,ac facultatibus, & indultis,necnon decretis, etiã in ordine,& modo procedendi in causis eidem Horatio,& alijs, qui pro tpe fuerunt, causarũ Curiæ huiusmodi generales Auditores,etiam per Iuliũ II.Leonem,Clementem, Paulum,Iuliũ III.& Sixtũ præfatos,necnon alios quoscumq; Romanos Põtifices prædecessores nostros, ac etiã nos, & dictã Sedem,sub quibuscumq; tenoribus,& formis,ac cũ quibusuis clausulis, & decretis,tam sub plumbo, quàm in forma Breuis, & aliàs ex vsu, stylo,& consuetudine quomodolibet concessis, confirmatis, & innouatis, Apostolica auctoritate,tenore præsentiũ,cõcedimus, & assignamus,ac,quatenus opus sit, liberaliter, & gratiosè damus,& elargimur;teq; ad tui vitã,nostrum, & pro tempore existentis Romani Pontificis,ac prædicti Henrici Cardinalis, moderni,& pro tempore existentis S.R.E.Camerarij, ac causarum Curiæ huiusmodi generalem Auditorem,cum honoribus,oneribus, priuilegijs, concessionibus, indultis,iuribus, regalibus, emolumentis,facultatibus,& decretis prædictis, constituimus, & deputamus,ac in locum dicti Horatij, quoad huiusmodi Auditoratus officium, eiusq; liberum exercitium, quoad vixeris, substituimus, & surrogamus.

2 A.C.immiscẽdo se in criminalibus nõ incurrit irregularitatis,et aliorũ notã, dummodo sententiã,vel uotũ sanguinis p se nõ ferat.

2 Indulgentes, quòd, te quouis modo immiscendo in criminalibus,etiam vbi pœna sanguinis, & vltimi supplicij imponenda foret,seu imponeretur,nullam propterea censuram Ecclesiasticam,aut irregularitatis, vel inhabilitatis cuiuscumq; notam, & impedimenta,vllatenus incurras, dummodo sententiam,vel votum sanguinis per te ipsum non feras.

3 Facultas cognoscendi per Locũtenentes ad eius libitũ deputandos.

3 Tibique,vt per te,vel alium,seu alios, idoneũ, vel idoneos Locumtenentem,seu Locumtenentes,ac officiales tuos, vel Vicegerentes,quos, & quomodo, pro tempore duxeris assumendos,aut deputandos,de omnibus, & singulis causis, modis, & formis præsentibus pro expressis, cognoscendi, & decidendi facultatem concedimus.

4 Facultas procedendi solus priuatiuè, quoad alios Iudices in obl. in for. Cam. iuris guarantigia Ripa,Ripetta, & alijs in quibus absque obl. in forma Cam. debitores consentiunt in man

4 Ita, vt tu, tam in causis obligationum in forma Cameræ,

 quam

datis exequutiuum vnica, vel sine citatione, et quorum obli. vel consensuũ vigore in alijs Tribunalibus exequutiue procedit, exceptis Ciues Rom. iux. formã Motu propr. Pij IV. Pop. Rom. concessi, et oblig. depen à litibus aliorum Tribunalium in quib. Iudices per viam mandati exequutiui, nõ autẽ censur. procedunt.

quam in forma Iuris, Guarantigiæ, vel Ripæ, & Ripettæ celebratarum, ac etiam in alijs obligationibus, in quibus etiam absque obligatione in forma Cameræ, debitores consentiunt in mandatum executiuum vnica, vel sine citatione, & quarum obligationum, vel consensuum vigore, in alijs tribunalibus executiuè per relaxationem mandatorum proceditur, quouis modo solus, præterquam inter Ciues Romanos, inter quos priuilegium, seu constitutionem vltimo loco per similis memoriæ Piũ Papam IIII. etiam prædecessorem nostrum desuper in fauorem Populi Romani Motuproprio factam, seruari volumus. Alij verò quicumque, etiam Romanæ Curiæ Iudices in similibus causis, nulloq; modo procedere possint, ac de omnibus, & singulis obligationibus in forma Cameræ, vbi vis locorũ, & inter quascumq; personas factis, & faciendis, his dumtaxat exceptis, quæ in dependentibus à litibus, & causis in eadem Camera coram alijs Iudicibus pro tempore introductis factæ, seu receptæ fuerint, & tunc non per viam censurarum, sed per viam mandati exequutiui cognoscas.

5 Facultas reassumẽdi causas dictarum obligationũ à quibuscumq; Iudicibus, præterquã cõmissas per speciale rescriptum de eis mentionem faciẽs, et causas Curia Capitolij inter Ciues Roman. verten. cum potestate inhibendi sub pœnis hic expressis.

5 Ita, vt quascumque causas, quæ de cætero perpetuis futuris temporibus in eadem Curia super ipsis obligationibus, alijsque omnibus prædictis, in alio, quam Auditoratus huiusmodi Tribunali, præterquam in vim specialis Commissionis nostræ de dictis obligationibus specialem mentionem facientis, motæ fuerint, in illarum statu, gradu, & terminis, in quibus reperientur, tua ordinaria auctoritate, exceptis dumtaxat causis Curiæ Capitolij, contra dictos Ciues Romanos pro tempore iuxta formam dicti priuilegij motis, reassumere.

6 Excõicationis latæ sententiæ, aliisq; pœnis innodãtur Iudices intromittentes se

6 Inhibendo Iudicibus, quibus sunt commissæ, ac corã quibus illę pendebãt, ne in eis, aut de illis, quoquomodo, aut quouis quęsito colore, directè, vel indirectè, se intromittere, itidẽq; omnibus, & quibuscumque Iudicibus, eorumq; Locumtenentibus, & Auditoribus, tam Ecclesiasticis, quam sæcularibus, ne in exequutionibus, ac processibus prædictarum obligationum, ac contractuum de cætero contra tenorem præsentium, ad instantiam cuiusuis personæ, Collegij, Vniuersitatis, Capitulorum,

lorum, & quorumuis priuilegiatorum, sub excõmunicationis latæ sententiæ, indignationisq; nostræ pœnis, ac partibus, ipsis Notarijs, Procuratoribus, Sollicitatoribus, Exequutoribus, Officialibus sub eisdem censuris, & pœnis, ac priuationis officiorũ suorum, & inhabilitatis, ad illa, & alia in posterum obtinenda, necnon quingentorum ducatorum Fisco, & eidem Cameræ applicandorum, refectionisq; expensarum partibus arbitrio tuo, & nullitatis processuum, quouis modo, directè, vel indirectè se intromittere præsumant, & quidquid secus super his contigerit attentari, irritum, & inane decernendo.

in exequutione obligationũ prędictarũ & partes Notarij, Procuratores, Sollicitatores, Exequutores, & Officiales cum clausula irritan.

7 Præterea solus vigore dictarum obligationum censuras Ecclesiasticas promulgare.

7 Facultas solus talium obligationum vigore censuras Ecclesiasticas promulgandi.

8 Necnõ omnes, & singulas spirituales Ecclesiasticas, & profanas, ac quorumuis, etiam eiusdem Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, eorumq;, & nostrorum familiarium continuorum commensalium, necnon quorumcumq; Prælatorum in ipsa Curia degentium, ac etiam Imperatoris, Regum, Principum, ac Communitatum, & Vniuersitatum, Oratorum, necnon dictæ Curiæ Officialium, eandem Curiam sequentium, & familiarium eorundem, & ipsius Curiæ causarum huiusmodi Auditoris, Notariorum, & eorum familiarium, Campsorum quoque, & quorumuis Mercatorum, ac pensionum annuarum super fructibus, redditibus, & prouentibus Ecclesiasticis, ac earundem fructuũ loco pensionum huiusmodi reseruatorum, & assignatarum, etiam si earum, & eorum solutio non sit in prædicta Curia, sed in partibus facienda.

8 Causas spirituales Ecclesiast. et profanas, ac Cardinaliũ, eorũq; & Papæ familiariũ prælatorũ Principũ, Imperatoris, Regum, & Communitatum, Oratorũ Officialiũ. Notariorũ, Campsorum, mercatorũ. & pẽsionum, & fructuum loco illarum reseruatorum etiã alibi soluen. cognoscen.

9 Et quascumq; alias, etiã Commissarias causas, tam ciuiles, quàm criminales, & mixtas, coniunctim, vel diuisim, in eadem Curia quomodocũque, & qualitercumq; motas, & mouẽdas, & inter quascumq; partes, etiam per viam Inquisitionis, aut ex officio quomodolibet pendentes, & quæ per appellationem à grauaminibus illatis, & inferri comminatis, seu sententijs definitiuis, vel interlocutorijs à quibusuis iudicibus, ordinarijs, & arbitris, atque arbitratoribus, in Curia, & Vrbe, prædictis Vicario nostro, ac Gubernatore, & Senatore Vrbis prædictæ, ac Iudi-

9 Et causas appellationũ à quibuscũq; iudicibus, & arbitris in Curia, & Vrbe, latis, Vicario Gubernatore,

& Capitolinis exceptis, & extra Curiam à quibuscumque iudicibus, &c.

cibus, Capitolinis dumtaxat exceptis, & extra eas, ac quibuscumq; Iudicibus ordinarijs, vel delegatis, seu arbitris, vel arbitratoribus, ac etiam dictæ Sedis Legatis, ac eorum Vicelegatis in Terris, eidẽ Romanæ Ecclesiæ mediatè, vel immediatè subiectis, aut alijs earũ Gubernatoribus, vel Officialibus, & quibusuis in feudum, seu Vicariatũ, aut aliàs quomodolibet concessis, pro tempore latis, & promulgatis, interpositam, seu aliàs ad eandem Sedem, etiã per viam reclamationis iudicialis, vel extraiudicialis, aut nullitatis, vel recursus à quibuscumque sententijs, quorumcumque ordinariorum, etiam extra Statum Ecclesiæ, hactenus deuolutæ sunt, & in posterum deuoluentur.

10 Procedit summarie, & manu Regia in causis non excedentibus valorẽ 200. duc. & in causis Mercatorũ Curia Notariorũ Tribunalis, & eorũ familias usq; ad quamcumque summam etiã priuatiue quoad alios Iudices; inter alios vero ultra dictã summam, prout in beneficialibus etiã p affixionem cõtra taliter obligatos sed contra alios ad summam 20. cognoscit.

10 Eas videlicet, in quibus non agetur vltra summam ducentorum ducatorum auri de Camera, aut de re verum prædictæ summæ valorem non excedente, seu quæ inter, & contra Mercatores dictæ Curiæ, pro quibuscumq; negotijs, ad quamcũque summam ascendãt, & pro Notarijs tuis, ac inter, & contra ipsos, & eorum familias pro tempore vertentur, summariè, simpliciter, & de plano, sine strepitu, & figura Iudicij, sola veritate inspecta, & manu Regia, absque obseruatione terminorum, qui de stylo, seu ordinatione Palatij Apostolici, aut alias obseruari cõsueuerunt, etiam priuatiuè, quoad alia Tribunalia: aliæ vero, summam prædictam, aut illius valorem excedentes, & inter, ac contra alios, quam Mercatores, vertentes, seruatis terminis, & aliàs summariè, prout in beneficialibus.

11 Reiterationẽ terminorũ unico contextu admittendi.

11 Eisdemq; terminis quomodocũmq; male, & nulliter, præposterè, ac confusè tentis, pro minore partium dispendio, etiam vnico contextu, citatione, & audientia reiteratis, etiam per affixionem citationis pro tempore faciendæ, ad valuas habitationis ipsorum citandorum, quoad obligatos in forma Cameræ, seu Guarantigiæ, Ripæ, & Ripettæ, ac alijs supradictis formis exequutiuis, & quoad alios aliter obligatos, vbi non agetur de maiore, quàm de viginti ducatorum summa, audire, cognoscere, decidere, & fine debito terminare.

12 Causas quorumcũque

12 Necnon de omnibus, & singulis quibuscũque, & quantũcumq; enormibus criminibus, & delictis, & excessibus, tam in Vrbe,

Vrbe,& Curiam,prædictis, quàm extra eas,per quoscumque tam eiusdem Curiæ, atque Sedis officiales, quàm dictã Sedem sequentes,& alios,etiã à iurisdictione ordinariorum exemptos, ac dictæ Sedi immediatè subiectos cuiuscumq; Ecclesiasticæ, vel mundanæ dignitatis,etiam Episcopalis, vel maioris, & per quoscumq; alios cuiuscumq; status,gradus, ordinis, vel conditionis fuerint,perpetratis,vel perpetrandis, tam ad Procuratoris Fiscalis denunciationem,& promotionem,quàm etiam partium accusationem,vel etiam instigationẽ,seu ex mero officio, & quoad omnes priuatiuè perpetratis per Notarios tuos, & substitutos, ac alios in eorum officijs, & intus, ea solum inquirere,& super illis, tam per viam inquisitionis,quàm accusationis, seu denunciationis, & instigationis huiusmodi procedere, & culpabiles repertos, iuxta suorum excessuum exigentiam,& qualitatem, quouis modo punire.

delictorum in Curia, & extra cõtra quoscũq; etiã officia Sedis Apostolica, vel alios exẽptos à iurisdictione ordinariorum etiãsi Epi, vel maioris dignitatis fuerint. & quo ad delicta perpetrata per Notarios tribunalis, & eorũ Officijs, et intus, ea priuatiue supra cognoscendi, & puniendi.

13 Dummodo monitoria contra Episcopos,vel eorum superiores ad comparendum personaliter, nisi præuia Commissione manu nostra signata, non decernas.

13 Monitoria cõtra Episcos ad personaliter comparendum præuia commissione Sanctiss. decernit.

14 Necnon quascumque literas Apostolicas,generales,& particulares, tam sub plumbo, etiam per officium Audientiæ nostrarum literarum contradictarum, ac etiam per officium minoris gratiæ expeditas,quàm in forma Breuis, & quarum solam signaturam sufficere concessum fuerit, supplicationes, per nos, & pro tempore existentes Romanos Pontifices,aut in eorũ, seu nostri præsentia Signatas, necnon literas pro tempore existentis Camerarij,& Pœnitentiarij Maioris nostrorum, dummodo in illis, & literis Apostolicis prædictis, alij exequutores deputati non fuerint;solus,in quibus verò deputati erunt, accumulatiuè cum illis exequi,& super illis processus debitos in forma solita,etiam cum promulgatione censurarum in similibus promulgari solitarum, decernere.

14 Est solus exequutor literarũ Apostolicarũ Camerarij, & pœnitentiarij, vbi alius datus nõ est: sed, si alius datus fuit, accumulatiue exequendi, & alia faciẽdi.

15 Ac tuarũ, per te,tuosq; Locũtenentes, seu quosuis alios, tã Ecclesiasticos, quàm seculares Iudices, tam delegatos quã subdelegatos,ac etiã causarum dicti Palatij Auditores, vel nos,aut Romanos Pontifices pro tempore existentes, tã in specie,quàm in ge-

15 Sentẽtias tuas, & alias per quoscũque latas in Curia, & processus generales,

& ſpãles, etiã ſi alijs exequutio cõmiſſa ſit accumulatiue exequendi.

in genere, ac alias quomodolibet in eadem Curia pro tempore latarum ſententiarum, necnon quorumcumq; proceſſuum generalium, vel ſpecialiũ, tam in die Cœnæ Domini, quàm aliàs, cum cenſurarum, & pœnarum Eccleſiaſticarum fulminatione fieri ſolitorum, executionem, quas, etiam ſi delegatis, vel ſubdelegatis prædictis, aut quibuſuis alijs, etiam ſpecialiter per nos, & Sedem prædictam commiſſæ fuerint, tibi accumulatiuè, & non priuatiuè commiſſas eſſe volumus, atque decernimus; ſeruatis terminis in Tribunali tuo huiuſmodi ſeruari ſolitis, etiam ſingulis diebus, & horis, prout in ordinarijs conſuetum eſt facere, illaſque, & illos debitæ exequutioni, etiam, ſi opus fuerit, cum auxilij brachij ſecularis inuocatione demandare.

16 Cõitates et alios extra Curiã degentes pro cõtractibus in Curia initis, & contra degentes in Cur. uel curiales, etiã abſentes pro quibuſcumq; rebus, ſeu pecuniarũ ſummis monendi.

16 Et quaſcumque Communitates, Vniuerſitates, Collegia, Capitula, necnon etiam extra dictam Curiam degentes perſonas, pro debitis per eos in eadem Curia contractis, aut ſalario, ſeu cõtractu in dicta Curia inito. Degentes verò in eadem Curia, ſeu curiales Eccleſiaſticos, ſæculares, vel regulares, etiã ab ipſa Curia abſentes, cuiuſcumq; ſtatus, gradus, ordinis, dignitatis, etiam Pontificalis conditionis, vel præeminentiæ exiſtentes, pro quibuſuis rebus, & pecuniarum ſummis, ad quorumuis, etiam abſentium, quorum intererit, pro tempore inſtantiã, quoties expedierit, etiam per edictum publicum, conſtito, ſummariè, & extraiudicialiter, de non tuto ad eos acceſſu, ad ſatiſfaciendum de eorum debitis, & præſtandum ea, ad quæ pro tempore tenebuntur, monere, & citare.

17 Remiſſorias, & cõpulſorias eius arbitrio decernendi.

17 Ac literas quaſcumque remiſſoriales, & compulſoriales, tam generales, quàm ſpeciales, vbi, & quoties opus fuerit, arbitrio tuo decernere.

18 In vim Eugenianæ, et Leoninæ pro Curialib. inhiben. cõtrahentes curiales extra Curiã.

18 Necnon etiam in vim conſtitutionis Eugenianæ, in fauorem curialium emanatæ, ac Leoninæ, & cuiuſcumque illius extenſionis inhibere.

19 Ac monitoria, citationes, & inhibitiones ad partes, etiam per ſimile edictum decernere, eos quoque arreſtare, & carcerare, ac ſi tibi videbitur, quaſcumq; pœnas, & multas ſimili arbitrio dimittere, & relaxare, ac pro delictorum, & exceſſuum, nec-

non

Digitized by Google

non criminum qualitate, eis per te, Locumtenentes infligere, & imponere.

20 Necnon quoslibet inobedientes excommunicare, & à diuinis suspendere, generaliter, vel specialiter interdicere, ac sententias, censuras, & pœnas Ecclesiasticas, per te, & Locumtenentes tuos pro tempore latas, etiam iteratis vicibus aggrauare.

21 Et quod à te, vel Locumtenentibus prædictis, pro tempore excommunicati, seu aliàs censurati, ab alijs, quàm à te, vel Locumtenente prædictis, etiam de partium consensu, præterquam in mortis articulo constituti, absolui non possint, ad euitandum collusiones, statuere.

22 Et, cum tibi visum fuerit, expedire, Communitates, Vniuersitates, Collegia, Capitula, & personas quascumque, à quibusuis sententijs, censuris, & pœnis, ac mulctis Ecclesiasticis, spiritualibus, vel temporalibus, per alios videlicet, quàm per te, & tuam Curiam inflictis, in diebus Paschalibus, & Natalitijs, cum reincidentia absoluere. Nec non sententias, censuras, & pœnas, ac mulctas huiusmodi, & quæcumque interdicta suspendere, tollere, & eis relaxare.

23 Necnon obligationes in forma Cameræ, etiam post mortem debitoris, quoad illius bona tantum, etiam per viam confessionis debiti per aliquem ex procuratoribus in qualibet obligatione constitutis, more solito facienda, & hæredibus legitimè citatis, seu aliàs arbitrio tuo exequi, & exequutioni demandari facere.

24 Et generaliter omnia, & singula, quæ ad officium Auditoris causarum Curiæ huiusmodi, de Iure, vel ex priuilegio, aut vsu, seu literis, & consuetudine prædictis, olim spectabant, & quæ illi, qui pro tempore fuerunt causarum Curiæ huiusmodi Auditores, ex concessis eis facultatibus facere, & decernere, mandare, statuere, ordinare, & exequi quomodolibet poterant, seu consueuerant facere, dicere, mandare, statuere, ordinare, & exequi valeas. habituri ratos, & gratos processus, ac sententias, quas tu, & Locumtenentes tui prædicti pro tempore habuerint, & tulerint, ac reliqua omnia, quæ in præmissis, & circa ea,

aut

aut quodlibet eorum fecerint, dixerint, mandauerint, statuerint, & ordinauerint; ac facturi ea omnia, auctore Domino, ab omnibus vsque ad satisfactionem condignam inuiolabiliter obseruari.

25 Insuper, eisdem auctoritate, & potestatis plenitudine tam literas Iulij II. Leonis, aliorumque prædecessorum huiusmodi, quàm omnia, & singula, indulta, facultates, iurisdictiones, & gratias, Officio Auditoratus, & Auditoribus præfatis quomodolibet concessa, ac cum omnibus, & singulis in eisdem contentis clausulis, singulas denique desuper confectas literas, quorum omnium, & sigularum literarum prædictarum huiusmodi tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, pariter præsentibus haberi volumus pro expressis, auctoritate, & tenore præfatis approbamus, confirmamus, & innouamus, ac perpetuæ firmitatis robur obtinere, & inuiolabiliter obseruari debere, decernimus; illaque omnia, & singula ad officium Auditoratus, & pro tempore existentem Auditorem huiusmodi, perinde ac si eis specialiter, & expresse concessa, & pro eis, seu in illorum fauorem statuta, & ordinata fuissent, extendimus, & ampliamus.

26 Quodque constitutiones, quæ, Odoardus, & Peruenit incipiunt, & quæuis alternatiuæ, seu moratoriæ, & dilationes, etiam Salinariæ, per quoscumque, etiam eiusdem Romanæ Ecclesiæ Cardinales, Clericos Cameræ, & illius Camerarium pro tempore decretæ, quoad obligatos, vt supra tam respectu bonorum, quàm personarum nullatenus prosint. Quinimmo obligationes prædictæ exequutioni debitæ demandentur, etiam post mortem debitoris quoad bona.

27 Et non obstantibus quacumque appellatione, & superinde obtenta commissione de huiusmodi obligatione expressam mentionem non faciente, aut discussione hæreditatis vbilibet pendente, si per creditores data fuerit idonea cautio in forma depositi de restituendo id, quod receperint, prioribus, & potioribus creditoribus in euentum succumbentiæ.

28 Quodque tu in Capella, & reliquis actibus tam publicis, quam priuatis, primum locum post eumdem Gubernatorem, & Ora-

Oratores Principum, si Prælati fuerint, habeas, indulgemus, statuimus, volumus, & ordinamus. Necnon contradictores, & rebelles, tibique in præmissis non parentes, opportunis iuris remedijs compescendi, & ad id, si opus fuerit, auxilium brachij secularis inuocandi, cæteraque in præmissis, & circa ea quomodolibet necessaria, & opportuna, tam in dicta Vrbe nostra, quam vbique locorum faciendi, & exequendi, iuxta facultates aliàs dilectis filijs nostris Hieronymo Sancti Eustachij Diacono Cardinali Matthæio, dictisque Augustino Cardinali, & Horatio respectiuè tunc officium Auditoratus huiusmodi obtinentibus, attributas, plenam, & liberam, auctoritate, & tenore præmissis, concedimus facultatem.

29 Ac etiam statuimus, & ordinamus, quòd, si in causis in tuo tribunali tam motis, quam in futurum mouendis, comparuerint Creditores, vsque ad summam quinquaginta scutorum inclusiuè pro quolibet, qui verè sint miserabiles personæ, eis de eorum credito, etiam quòd non sint priores, aut potiores, satisfieri possit, ac debeat. Mandantes propterea tibi, quatenus, constito tibi prius, etiam summariè, & extraiudicialiter, & quantum tibi sufficere videbitur, de præmissis paupertate, & miseria, dictos pauperes ad satisfieri mandes, & facias, realiter, & cum effectu. Super quibus tibi plenam, & liberam facultatem cum simili potestate quoscumque, vbi, & quando, ac quoties opus fuerit, etiam per edictum publicum, constito summariè, & extraiudicialiter de non tuto accessu, ac etiam sub Ecclesiasticis sententijs, censuris, & etiam pecuniarijs, alijsque pœnis imponendis, moderandis, & applicandis, citandi, monendi, & inhibendi, & in euentum non paritionis, sententias, censuras, & pœnas huiusmodi declarandi, aggrauandi, reaggrauandi, excommunicandi, interdicendi, auxiliumq; brachij sæcularis, si opus fuerit, inuocandi, necnon perpetuum desuper silentium, omni & quacumque appellatione, & recursu remotis, imponendi, omniaque & singula alia in præmissis, & circa ea necessaria, seu quomodolibet opportuna, faciendi, gerendi, exercendi, & exequendi, iuxta cõcessionis Gregorij Papę XIII. prædicti, ac aliorum Romanorum Põtificum prædecessorum

nostro-

nostrorum, desuper ipsis Hieronymo, & Augustino Cardinalibus, ac etiam Horatio respectiuè, vt præmittitur, factæ, tenorem, concedimus, & impartimur.

30 Postremo tibi, vt omnes, & quascumque causas tam per te, quàm Locumtenentes tuos super omnibus, & singulis articulis, negotijs, & causis in Constitutione, seu Motuproprio per prædictum Pium prædecessorem pro pecunijs ad cambium, & recambium, vsurarie, & malo modo per Mercatores dictæ Vrbis accipiendis facta, cõtentis, & dependentibus ab eis, prout pro singulorum casuum circumstantijs, aliàs de iure tibi faciendum videbitur, non obstante facultate, seu Motuproprio per eumdem Pium prædecessorem in fauorem dicti Gubernatoris concessa, partibus iustitiam ministres, ac in causis ipsis, non tamquam specialis Commissarius, sed, prout solet in similibus causis, iuxta tuarum facultatum tenorem, & ordinarium Curiæ tuæ stylum, procedas, cum potestate citandi, & inhibendi, ac quascumque inhibitiones per dictæ Vrbis Gubernatorem decretas reuocandi, & criminalitates contra Mercatores tollendi, aliasque & alia, quæ in præmissis, & circa ea fuerint necessaria, & quomodolibet opportuna, faciendi, ac alias in omnibus, & per omnia, iuxta confessionum per prædictum Pium bo. me. Flauio Cardinali Vrsino nuncupato, & deinde per sanctæ mem. Pium Papã V. etiam bo. me. Alexandro Cardinali Riario, & postremo per Gregorium Hieronymo, ac etiam Sixtum prædecessores nostros huiusmodi Augustino, Cardinalibus, & Horatio prædictis, tunc temporis Curiæ causarum eiusdem Cameræ generalibus Auditoribus, factarum, tenorem, auctoritate, & tenore similibus committimus, & mandamus.

31 Mandantes propterea, & districtius inhibentes quibusuis Iudicibus, & personis quocumque nomine nuncupatis, & quouis priuilegio munitis, etiam si eiusdem S. R. E. Cardinales fuerint, sub indignationis nostræ pœna, ac interdicti: necnon etiam excommunicationis sententijs, quas, si secus fecerint, eo ipso incurrant, & à quibus præterquam in mortis articulo constituti aliàs, quam à Romano Pontifice pro tempore existente absolui non possint, ne in obligationibus supradictis, illarumque executionibus,

aut

Digitized by Google

aut alijs præmissis, contra earumdem præsentium tenorem quomodolibet, nisi vt præfertur, se intromittere, aut te, vel Locumtenentes prædictos super præmissis molestare præsumant.

32 Decernentes te, nullo vnquàm tempore pro præsenti officij Auditoratus concessione, ad persoluendum aliquod pretium, siue paruum, siue magnum, nobis, seu prædictæ Cameræ, nequaquam teneri, minusq; te, tuosque hæredes, super hoc, & alijs in præsenti gratia contentis, per nos & successores nostros Romanos Pontifices, ipsamque Cameram, & illius Ministros molestari posse, neque debere, sed prædictam summam sexaginta millium scutorum, per dictum Horatium persolutam, etiam pro præsenti concessione computandam esse, prout computamus, & computari volumus, & mandamus, ac si actualiter, & cum effectu per te persoluta esset: neque tibi, & qui in hoc, ac etiam quoad fructus decursos huiusmodi consentiunt, alijs dicti Horatij cohęredibus, de cætero super pretio eiusdem officij, seu dicta summa sexaginta millium scutorum contra nos, & Cameram prædictam vllum ius, vllamque actionem competere; immo nos, & ipsam Cameram ab omni obligatione illius restitutionis dictis hæredibus faciendæ liberatos fore, & esse; nec præsentes literas vllo vnquam tempore de subreptionis, vel obreptionis, seu nullitatis vitio, aut intentionis nostræ, vel alio quouis defectu, etiam ex eo, quod agentes pro dicta Camera, & alij forsan interesse habentes ad hoc vocati non fuerunt, vel ex quauis alia causa, quantumuis legitima, vrgenti, & iuridica etiam necessario exprimenda notari, impugnari, inualidari, ad terminos iuris reduci, & in ius, ac controuersiam reuocari, aut aduersus illas, etiam ratione enormis, & enormissimę læsionis, quodcumque iuris, facti, vel gratiæ remedium impetrari posse, minusque sub similium, vel dissimilium gratiarum reuocationibus, suspensionibus, limitationibus, aut alijs contrarijs dispositionibus per quemcumque Romanum Pontificem, sub quacumque verborum forma pro tempore factis, seu quibusuis constitutionibus, decretis, & declarationibus, generalibus, & specialibus quomodolibet editis, & edendis, ac factis, & faciendis, ac cum quibusuis etiam derogatoriarum derogatorijs, verborumque expressionibus,

nibus, quantumcumque prægnantibus, comprehendi, sed semper ab illis exceptas, & quoties illæ emanabunt, toties in pristinum, & eum, in quo antea quomodolibet erant, statum restitutas, repositas, & plenarie, etiam sub quacumque data, per eligẽda, reintegratas, & de nouo concessas, validasque & efficaces fore, & esse, vimque validi, & efficacis contractus inter nos, & ipsam Cameram ex vna, ac te ex altera partibus, ritè, & rectè initi, & stipulati, ac etiam vtrimque iurati habere, & perpetuo obtinere.

33 Sicque, & non aliter per quoscumque Iudices, & Commissarios, ordinarios, vel delegatos, & causarum Palatij Apostolici Auditores, ac eiusdem Romanæ Ecclesiæ Cardinales, in quauis instantia, sublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, iudicari, & definiri debere. Ac ex nunc irritum & inane, nulliusque roboris, vel momenti, quidquid secus super his, & circa ea, quauis auctoritate, etiam à nobis, aut successoribus nostris Romanis Pontificibus pro tempore existentibus scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Et insuper litem, seu causam, vel molestiam inter Cameram ex vna & hæredes prædictos ex altera partibus, tam super emolumentis dicti officij Auditoratus, vt præfertur, decursis, quàm forsan officio Auditoratus huiusmodi motam, seu mouendam, cuius statum, & merita, nominaque & cognomina iudicum, siqui sint, similiter præsentibus haberi volumus pro expressis, harum serie ad nos auocamus, illasque penitus extinguimus, ac Cameræ, hæredibusque prædictis respectiuè super omnibus, & singulis in præsenti gratia contentis, vna cum omnibus factis, dictis, protestatis, ac quomodocumque, & quandocumque subsecutis, seu faciendis, dicendis, protestandis, siue ante, siue post dat. præsentium, etiam in plena Camera, seu alibi per quoscumque nostros, & Cameræ prædictæ ministros, procuratores, & officiales vniuersos, perpetuum silentium imponimus.

34 Quocirca prædicto Henrico Cardinali, & Camerario, per Apostolica scripta, motu pari mandamus, quatenus per se, vel alium, seu alios, te, vel procuratorem tuum, nomine tuo, in corpora-

poralem, realem, & actualem possessionem officij Auditoratus, & annexorum, iuriumque & pertinentiarum, ac priuilegiorum & facultatum prædictarum, seu quasi, auctoritate nostra inducat, & defendat inductum, amoto exinde quolibet illicito detentore, faciens te, vel pro te procuratorem prædictum, ad officium huiusmodi, eiusque liberum exercitium, necnon honores, onera, salaria, regalia, iura, & emolumenta in ipsius Horatij locum admitti, tibique de emolumentis, & alijs prædictis, vt supra, integrè responderi. Contradictores dicta auctoritate nostra, appellatione postponenda, compescendo.

35 Non obstantibus præmissis, ac nostris, quatenus opus sit, de non tollendo iure quæsito, necnon reuocatoria facultatum percipiendi pretium officiorum dictæ Curiæ, & gratijs ad instar non concedendis, alijsque Cancellariæ Apostolicæ regulis, etiam per nos & prædecessores, ac successores nostros Romanos Pontifices quoscumque, quomodocumque, & quandocumque editis, & edendis, & etiam præfati Pij Quarti prædecessoris, quòd priuilegia, concessiones, & indulta, Cameræ prædictæ præiudicium quomodolibet concernentia, in Camera prædicta intra certum tempus registrari, intimari, insinuari, & notificari debeant: Ita quòd tu præsentes nostras literas in eadem Camera nullo vnquã tempore præsentare, intimare, notificare, & registrari facere, ac insinuare tenearis, nisi si, & quando tibi vi debitur; ac quibusuis alijs Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, etiam de rebus, & bonis Ecclesiæ, & Cameræ prædictarum non alienãdis, ac in illarum alienatione, & seu concessione certas solemnitates, & formas seruari debere disponentibus, ac Curia & Palatij stylo, necnon Vrbis & Cameræ huiusmodi, & quarumcumque aliarum ciuitatum, terrarum, & locorum, etiam iuramento confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, reformationibus etiam nouis, ac nouissimis, & decretis, & ordinationibus, priuilegijs quoque indultis, & literis Apostolicis, quibusuis Communitatibus, Vniuersitatibus, Baronibus, Domicellis, Feudatarijs, & alijs quibuscumque eidem Sedi mediatè, vel immediatè subiectis, & quibusuis alijs

quacum-

Digitized by Google

quacumque dignitate, etiam Episcopali, Archiepiscopali, Patriarchali, & Cardinalatus honore fungentibus personis, vbiuis locorum existentibus, ac etiam nostris, & dictæ Sedis Nuntijs, Legatis, etiam de latere, per nos, & Romanos Pontifices prædecessores nostros, sub quibuscumque tenoribus, & formis, ac cum quibusuis clausulis, & decretis, etiam pro quibuscumque causis, etiam motu simili concessis, confirmatis, & approbatis, ac etiam iteratis vicibus innouatis, & in posterum concedendis, confirmandis, approbandis, & innouandis. Quibus omnibus, & singulis, ac omnibus alijs hic non expressis, quæ forsan præsenti gratiæ obesse possent, etiam si de illis specialis, specifica, & expressa mentio habenda, & certa exquisita forma obseruanda foret, illorum tenores præsentibus pro expressis habentes, illis aliàs in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat harum serie, motu, & scientia similibus specialiter, & expresse derogamus, ac plene & sufficienter derogatum esse decernimus, & declaramus; ac omnibus illis, quæ in præmissis concessa fuerunt, non obstare, cæterisque contrarijs quibuscumque.

36 Per præsentes autem non intendimus reformationibus de Auditoratus huiusmodi, & alijs dictæ Curiæ officijs per Pium Quartum, & Pium Quintum prædecessores prædictos factis, necnon Concilij Tridentini decretis in aliquo derogare, vel aliàs præiudicare, sed illas, & illa salua esse, & in suo robore permanere; eaque omnia per te, & alios, ad quos id quomodolibet spectat, omnino, & inuiolabiliter seruari mandamus.

37 Et insuper volumus, quod tu, antequam officium Auditotus causarum Cameræ huiusmodi exercere incipias, de illo fideliter exercendo, in manibus Henrici Cardinalis Camerarij prædicti, seu eius Locumtenentis solitum præstes iuramentum.

38 Quodque præsentium literarum exemplis, seu transumptis, etiam impressis, manu alicuius Notarij publici subscriptis, & sigillo personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, & adhiberi debeat, quæ ipsis originalibus adhiberetur, si exhibitæ forent, vel ostensæ.

39 Tu igitur prædictum officium Auditoratus prompta deuotione

Digitized by Google

tione suscipiens, sic illud diligenti studio, cura, & integritate exequaris, vt tua opera ad Dei laudem, & gloriam, ac earumdem Ecclesiæ, & Curiæ bonum publicum, priuatorumque commoditatem, & exemplum laudabile cedant, teque apud nos, & Sedem prædictam, vt speramus, merito peramplius recommendent.

40 Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ absolutionis, concessionum, assignationis, dationis, elargitionis, constitutionis, deputationis, substitutionis, surrogationis, approbationis, confirmationis, innouationis, extensionis, ampliationis, impartitionis, commissionis, inhibitionis, computationis, auocationis, extinctionis, impositionis, indultorum, decretorum, mandatorum, statutorum, ordinationum, voluntatum, derogationis, & declarationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius, se nouerit incursurum. Datum Romæ, Apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ Millesimo quingentesimo nonagesimo, pridie Idus Decembris, Pontificatus nostri Anno Primo.

L. Datarius.

M. Vestrius Barbianus.

A. de Alexijs.

Anno à Natiuitate Domini Millesimo Quingentesimo nonagesimo primo, Indictione quarta, Die vero Veneris, decima quarta mensis Iunij, Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris & D N. D. Gregorij diuina prouidentia Papæ XIIII. Anno eius Primo, Retroscriptæ literæ Apostolicæ affixæ, & publicatæ fuerunt in valuis Cancellariæ Apostolicæ, & in acie Campi Floræ, vt moris est, illas ibidem per aliquod temporis spatium affixas dimittendo, per nos Io. Baptistam Bagni, & Catarinum Menandi, eiusdem Sanctissimi D. N. Papæ Cursores.

Pompeius Guerra Mag. Curs.

Registrata apud Marcellum Secretarium.

MONITORIVM PER EDICTVM.

ARCELLVS &c. Vniuersis &c. & praesertim Italicæ Nationis salutem &c. Noueritis, Nobis nuper pro parte, & ad instantiam D. A. principalis expositum extitisse, aliàs ipsum D. A. exponentem, vti procuratorem B. pro recuperandis, & exigendis diuersis creditis, & alijs affictibus, dictum D. B. à diuersis personis, & signanter à DD. QQ. in, & ad Regnum Neapolis se contulisse, & ibi per annos quatuor permansisse, & pro recuperatione huiusmodi facienda diuersas pecuniarum summas de proprio, vt opus extitit, exposuisse, & erogasse, ac propterea tam ex causa, & occasione expositarum, quam mercedis, & salarij sibi occasione præ-

praemissa debitorum, remanere Creditorem ipsum D. B. in Scutis 400. prout suis loco, & tempore, si opus fuerit, demonstrabitur; Quae consequi, & recuperare, ac pro recuperatione huiusmodi de iuribus suis sibi desuper quomodolibet experiri intendens, ad Nos recursum habuit, quatenus sibi super his de opportuno iuris remedio prouidere, ac monitorium ad partes per edictum publicum in infrascriptis locis exequen. & publican. Cum pro illo exequen. contra laicos in Ciuitate & statu, ac partibus, in quibus dictus D. B. moram trahere, & morari solitus est, & forsan trahit & moratur, tutus non pateat accessus, desuper necessarium, & opportunum in forma solita, & consueta decernere, & concedere dignaremur. Nos aut Marcellus &c. Auditor, & Iudex praedictus attenden. requisitionem huiusmodi fore iustam, & rationi consonam, quodq. &c. assensus. Constito nobis per testes fide dignos, nostro de mandato examinatos, ad D. B. monendum, pro praesentibus nostris literis monitorialibus exequendis, & praesentandis in eius propria persona, vel domicilio, in praedicta Ciuitate, & statu tutum non patere accessum, Monitorium huiusmodi in Rom. Curia, & in partibus, ac locis circumuicinis legen. affigen. publican. & exequen. fore, & esse duximus, & mandauimus, prout mandamus per praesentes; Quapropter per publicum praesens Edictum in Rom. Cur. in audientia Sanctissimi D. N. Papae legen. ac in Basilicae Principis Apostolorum de Vrbe, & audientiae causarum Apostolicarum, necnon extra ipsam Curiam, & in partibus in A. & A. Ciuitatum Ecclesiarum respectiue valuis, seu portis, tamquam in locis magis conuenientibus, & conuicinis, ac alibi vbi tute fieri poterit affigen. & publican. praedictum D. B. tenore praesentium monemus, & requirimus, 1. 2. 3. & peremptorie, eique in virtute sanctae obedientiae, & sub 500. ducatorum auri de Camera locis pijs arbitrio nostro applicandorum, & pro illis mandati exequutiui, & in iuris subsidium excommunicationis, alijsque &c. poenis districte praecipiendo mandamus, quatenus statim visis, & receptis praesentibus, & postquam praesentium vigore fueritis pro parte dicti D. A. principalis requisiti, Moneatis, & requiratis 1. 2. 3. & peremptorie, prout Nos monemus, & requirimus per praesentes D. B. Debitorem, quatenus infra duodecim dierum spatium post legitimam affixionem, & publicatio-

 nem

nem praesentium in locis suprascriptis, vt praemittitur factas; immediate sequen. quorum duodecim dierum quatuor pro primo, quatuor pro secundo, & reliquos quatuor dies pro tertio, & peremptorio termino, ac monitione canonica assignamus, & Vos assignetis eidem sub eisdem quibus supra Censuris, & poenis debeat dicto D. Instanti siue eius legitimo procuratori, de dicta summa scutorum 400. *eidem tam ratione totius, partim pro recuperatione praedicta facien. vt præfertur exposit. & partim prouisionis, & mercedis sibi debitarum, vna cum damnis, expensis passis, & patien. in processu causae, & causarum huiusmodi liquidan. realiter, & cum effectu soluisse, & satisfecisse, ac debitam, solutionem, & satisfactionem fecisse, & impendisse, & de omnibus, & singulis iuribus suis, si quæ super praemissis habet, habereque, aut eidem quomodolibet competere praetendat, docuisse, & demonstrasse, & praesentibus &c. paruisse, deque &c. certificasse. Alioquin &c. loca vero audientiae publicae literarum Contradictarum, ac valuarum, seu portarum Ecclesiarum prædictarum tamquam publica, & idonea pro praesentibus nostris literis exequen. ad instar edictorum publicorum, quae hodie in albo praetorio scribuntur, duximus eligenda, quae huiusmodi nostrum Monitorium suo quasi sonoro praeconio, & patulo subdito publicabunt. In quibus literas nostras modo praemisso decreuimus, & decernimus publican. et affigen. ne dictus sic monitus ex praemissis, ac praemissorum aliquo ignorantiam aliquam praetendere valeat, & valeatis; cum non sit verisimile apud ipsum sic monitum remanere incognitum, & occultum, quod tam patenter, & notorie omnibus extitit intimatum, & publicatum. Volentes nihilominus, & auctoritate praedicta decernentes, quod praesentes nostrae literae, seu monitorium modo praemisso exequutum, & publicatum eundem monitum totaliter arctet, astringat, & perinde valeat, ac si personaliter factum, & exequutum foret, seu quomodolibet praesentatum, in quorum fidem &c. Datum &c.*

FINIS.

ELEN-

Digitized by Google

ELENCVS LIBRORVM ET CAPITVM IN HAC A. C. PRAXI CONTENTORVM.

Ex Libro Primo.

Cap. I.

De lu-

De ci-

Ex Libro Secundo.

De causis

Ex Libro Tertio.

Ex Libro Quarto.

Digitized by Google

INDEX
LOCVPLETISSIMVS
TITVLORVM ET MATERIARVM
MAGIS INSIGNIVM IN

hoc praxis libello contentorum.

A

Appel-

non

Citatio

Digitized by Google

Digitized by Google

D

Digitized by Google

Indu-

Digitized by Google

Manda-

INDEX.

Digitized by Google

ne exi-

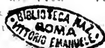
Digitized by Google

Digitized by Google

V

Et quæ

Digitized by Google

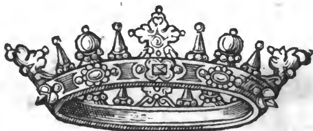
Digitized by Google

REGESTVM

✠ A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Aa Bb Cc Dd

Omnes sunt quaterniones præter ✝ Aa Bb Cc Dd duerniones.

R O M AE,

Sumptibus Paulini Arnolfini Lucensis.

Apud Carolum Vullietttum. 1602.

SVPERIORVM PERMISSV.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google